LUDOVICO ARIOSTO

ÇILGIN ORLANDO

-I-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İTALYANCA ASLINDAN ÇEVİREN: NECDET ADABAĞ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 5849

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

LUDOVICO ARIOSTO
ÇILGIN ORLANDO -I-

ÖZGÜN ADI
ORLANDO FURIOSO

İTALYANCA ASLINDAN ÇEVİREN
NECDET ADABAĞ

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2013
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
KORAY KARASULU

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
DEFNE ASAL

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, HAZİRAN 2023, İSTANBUL

ISBN 978-625-429-467-9 (CİLTLİ)
ISBN 978-625-429-465-5 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
UMUT KAĞITÇILIK SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.
KERESTECİLER SİTESİ FATİH CADDESİ YÜKSEK SOKAK NO: 11/1 MERTER
GÜNGÖREN İSTANBUL
Tel. (0212) 637 04 11 Faks: (0212) 637 37 03
Sertifika No: 45162

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
e-posta: info@iskultur.com.tr
www.iskultur.com.tr

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

CDXLIII

LUDOVICO ARIOSTO

ÇILGIN ORLANDO -I-

ITALYANCA ASLINDAN ÇEVİREN:
NECDET ADABAĞ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Sunuş vii

1. Kanto 1
2. Kanto 27
3. Kanto 51
4. Kanto 77
5. Kanto 99
6. Kanto 127
7. Kanto 153
8. Kanto 177
9. Kanto 205
10. Kanto 233
11. Kanto 267
12. Kanto 293
13. Kanto 321
14. Kanto 347
15. Kanto 387
16. Kanto 419
17. Kanto 447

Kişi ve Yer Adları 487

Sunuş

Ludovico Ariosto, *Çılgın Orlando*'yu ilk kez 1516'da 40 kanto, 16 yıl sonra 1532'deyse 46 kanto olarak yayımladı. 40 kanto olarak XVI. yüzyılda 154 baskı yaptı, ayrıca halkın anlayacağı dilde 38, Lehçe 18, Fransızca 20, İspanyolca 20 ve İngilizce de 1 baskı. *Çılgın Orlando* herhangi bir değişiklik yapılmadan 40 kanto olarak kalsaydı, öykü bitmemiş olacaktı! 46. kanto bir sonuç kantosudur ve Dante'de de (Araf, I, I-2; Cennet, II, I-9) olan bir metafor ile başlar: Gemi metaforu.

Hristiyanlarla Sarazenler arasındaki savaş 46. kantoda sonlandırıldı. İki düşman halk arasındaki savaş 46 kanto boyunca zaman zaman kendini gösteren ve öykünün omurgasını oluşturan temel izleklerden biridir. Bu savaşta çoğunlukla tarafsız kalan şair, son kantoda bir parça kendi inancından yanadır. Fransa'nın işgaline gönlü razı olmamıştır. Sonunun ne olduğunu söylemiyor, ben de Ariosto gibi son kantoya bırakıyorum. Tarihsel olaylar sonuçları bağlamında yoruma açıktır, özneldir; kişi istediği gibi görebilir. Olayın kendisini yadsımak olanaklı değilken, sonuçları üzerinde farklı yorumlar yapmak olanaklıdır. Dolayısıyla sonunu nasıl getirmişse, getirmiştir, yazarı kınamamak gerek.[1]

Bu işin bir başka yanı da vardır: Böyle bir savaş hiç olmamış da olabilir ki bu yapıttaki savaşı da böyle okumak gerek-

1 Edward Karll (*Sei lezioni in storia: Altı Derste Tarih*)

tiğini düşünüyorum. Ariosto'nun sözünü ettiği savaş Carlo Magno'nun zamanında olmamıştır. Sarazenlerin Fransa'yı işgal ettikleri ve uzun süre Avrupa'da kaldıkları elbette doğrudur ama bu işgal 732'de Puvatya (Poiters) savaşıyla sonuçlandırılmıştır. Ve söz konusu olan imparator Şarlman'nın dedesi Charles Martel'dir. Dahası Paris hiç kuşatma altında kalmamıştır. Kamuoyunda yaygın böyle bir kanı belki de Prof. Hatice Oruç'un dediği gibi 1822-27 yılları arasında tamamlanan ressam Julius Schnorr von Carolsfeld'in *Çılgın Orlando*'dan hareketle resimlediği tablodur. O zaman bu savaş kurmacadır. Ama şövalye dünyasını anlatan bir yapıtta şövalyelerin olması kaçınılmazdır ve doğal olarak, şövalyelerin kılıç çekebileceği bir düşmanları. Bu düşman da Ortaçağ mantığı bağlamında Müslümanlardan başkası olamazdı.

Ariosto bu yapıtına ömrünü verdi desek yanlış olmaz. Tam 30 yıl üzerinde çalıştı. Yazdıkça, eşine, dostuna, okurlara gösterdi evinin bir odasında, yazdıklarını masanın üzerine yayarak. Ne kadar kılı kırk yaran biri olduğuna işaret eden çağdaşları salt bu yapıtıyla ilgili olarak değil, yazmış olduğu tüm yapıtlarında (*Tiyatro Oyunları, Taşlamalar* vb.) aynı duyarlığı gösterdiğini söylerler. Kitabı okudukça, Ariosto böyle bir yapıtı yazmaya ne diye koyuldu acaba, sorusu kafamıza hep takıldı. Kendine göre nedenleri vardı mutlaka. Kendi kişisel dürtüleri, bastırılmış temel içgüdüleri, kitabın içeriği, imgelem dünyasına açık fantazi ve yanılsamaları, gerçeklikten, düş boyutlarına varan dünyalar yaratma sevdası, hayallerinin genişliği... Belki de damarlarında asılı kalmış, epik şiire olan tutkusu zorlamış olabilir şairi bu macerasına. Ancak dış etmenler de söz konusudur. Bunlardan ilki Ariosto'nun bir saray adamı ve şairi olmasıdır. Bir beklentiye yanıt vermek üzere ömrünün yarısını alan bu yazınsal emeğe katlanmış olması saraylı büyüklerini mutlu etmek için de olabilirdi. Daha 1. Kantoda yapıtını adadığı Kardinal Ippolito'ya şunları söyler:

Hoşunuza gitsin ne olur, Erculea soyunun evladı,
ışığı ve süsü çağımızın; Ippolito, kabul buyur lütfen,
sana bu hizmetçinizin istediği ve sunabileceği
tek şeyi. Bu geliyor elimden,
ancak sözcükler ve mürekkebimin ürünüyle
ödeyebilirim size olan borcumun bir parçasını;
az veriyorum diye kınanmak istemem,
tümünü armağan ediyorum verebileceğimin.

Samimi de olabilir söylediklerinde, ya da düke daha çok yakınlaşmayı, daha fazla gözüne girmeyi amaçlamış da olabilir, çünkü babası genç yaşta ölünce, ailenin en büyük evladı olarak geçindirmek zorunda kaldığı annesi ve dokuz kardeşi vardı. Saraylıların, macera dolu şövalye öykülerinin dillendirilmesinden büyük bir keyif aldıkları ve aralarında bu ya da o şövalyeden yana taraf tutarak rekabete girdikleri de bilinen bir şey. Getto şöyle diyor: "Bugün sinema oyuncuları ya da futbolcular için yapılan, o günlerde şövalyeler için yapılıyordu. Saraylıların gözde şövalyeleri vardı. Örneğin, Isabella d'Este ve Galeazzo Visconti arasındaki rekabet dillerde dolaşıyordu: Orlando mu, yoksa Rinaldo mu !"[2]

Amca çocukları olan Orlando ile Rinaldo hiç karşı karşıya gelmedi. İkisi de evli ama ikisi de Angelica'ya âşık. İkisi de yaman şövalye. Okunduğunda görülecektir ki Orlando çılgınlığına karşın insancıl bir adam, yardımsever, zorda kalana koşan, kurtarıcı biridir. Rinaldo da öyledir. Adamlarını korumasını bilen, askerlerini hiç yalnız bırakmayan, hükümdarına sonsuz saygılı, aşkını ülkesi için unutan biri... Oysa Orlando, adı üstünde, çılgınlığıyla bilinen, çılgınlığından ötürü savaşı unutan, pek de savaş sahnelerinde gözükmeyen, Angelica'nın peşinden koşan bir şövalye. Angelica'yı yitirmesi yaşamını zindan etmiştir.

2 G. Getto, *Letteratura E Critica Nel Tempo*, Milano, 1968, s.325-57.

Sarazenlerin de kahramanları var, hem de çok ünlü ve çok cesur: Rodomonte, Mandricardo, Ferrau' gibi. İki taraf arasında (Hristiyan-Sarazen) kalan Ruggiero gibi. Ruggiero hepsinden öte önemlidir. Ruggiero olmasaydı d'Este ailesi, Ferrara'nın kurucu ailesi olamayacaktı. Biri Hristiyan, biri Sarazendir; dinleri farklı olduğundan ancak biri diğerinin dinini kabul edince evlenebilmişlerdir. Bu kavgalı dövüşlü iki takımın sevgi ve aşk söz konusu olduğunda nasıl da kibir, öfke ve ihtirası bir kenara attıkları ya da bırakamadıkları inceden inceye işlenmiştir *Çılgın Orlando*'da.

Ariosto şövalye edebiyatı bağlamında yazdığı, epik destan olarak bilinen bu türü kendisi yaratmadı. Öncülleri vardı kuşkusuz. Ona tarihsel olarak en yakını da Matteo Maria Boiardo'nun *Âşık Orlando*' sudur. *Çılgın Orlando* bu yapıtın bir devamı gibidir. Ariosto kuşku götürmez bir biçimde Boiardo'yu izlemiştir. Olay örgüsü, karakterler ve temel izlekler hemen hemen aynıdır. *Çılgın Orlando*, *Âşık Orlando* gibi Sarazenlerle Hristiyanlar arasındaki savaş üzerine kurulu bir izlekten çıkmıştır yola. Bradamante ile Ruggiero aşkı da vardır Boiardo'da Angelica da. Ariosto konuyu Boiardo'nun bıraktığı yerden alarak sonlandırır.

Ariosto'nun, yapıtını takdim ederken söylediği, Getto'nun söylediklerini destekler niteliktedir: Ben bu yapıtı "incelikli hanımefendiler ve beyefendiler eğlensinler ve keyif alsınlar diye yazdım" diyor. 10. ve 11. Yüzyıl *cantari'lerinin* (şarkıcılar, söz ustaları) söyledikleri de hem eğlendirmek, hem de bilgilendirmek amaçlıydı. Sözlü olarak meydanlarda sergilenen bu ezgiler Luigi Pulci (*Morgante)* ile başlayan, ardından Boiardo ve Ariosto ile yazıya dökülen ve yazınsal bir kimlik kazanan Ortaçağ şövalyelerinin maceralarıdır. Ne ki farklı bir kimlikle ve Hümanizma insanına yakışır modern bir kılıkla karşımıza çıkmaktadırlar. Yoksa iki yapıtta da aynı konular işlenmiştir: Carlo Magno (Şarlman) ve Kral Arthur efsanelerinin şiirsel ölçütlerine göre oluşmuş bu iki yapıt (*Âşık Orlando* ve *Çılgın Orlando*) kaynaklarını Şarlman'nın Bask-

lara karşı açtığı savaşları anlatan *Canzone di Rolando*'da (Rolando'nun Şarkısı) bulurlar. Yaklaşık 1100 dizeden oluşur; Turoldo tarafından yazıldığı sanılmaktadır.

Boiardo daha çok *aşk* izleğini öne çıkaran Arthur'a yaslanırken, Şarlman için şunları söyler: "*Kapılarını aşka kapadı, kendini din savaşlarına kaptırdı.*" *(Âşık Orlando,* 2. XVIII, II)

Âşık Orlando'da şövalyenin önemli bir niteliği olarak vurgulanan, şövalyenin olmazsa olmazı aşktır *çünkü aşksız yaşayan her şövalyel canlı görünse de koftur* (*Âşık Orlando*, 1. XVIII, XVI). Oysa *Çılgın Orlando*'da Ariosto'nun anlayışı, şövalyelerin kavgayı, dövüşü önemsemeleri gereği üzerine kuruludur; bu nedenle Carlo Magno efsanesine yaslanmaktadır daha çok. Bunun en somut örneği Ruggiero'nun duruşudur. Sevgilisi Bradamante'ye tutkusu tartışılmaz ancak yurt sevgisi önde gelmektedir. İki efsane arasındaki temel fark, kadın ögesine ilişkindir. Birinde tüm öykü kadın etrafında dönerken (nitekim kazanılan zaferler kutsal nitelikleri olan kadına adanırdı), ötekinde hikâyeyi devindiren iki din arasındaki savaştır, ki bu savaşlar da, din savaşları olarak gözükse de özünde macera savaşlarıdır kanımızca.

Ariosto aynı zamanda usta bir mizahçıdır, karikatürize etmeyi çok sever. Ariosto'nun çok incelikli ironisini unutmamak ve göz ardı etmemek gerek. Kimi zaman satırlar arasında ortaya çıkan, kimi zaman kaybolurken iz bırakan alaycılığı, bizce yapıtın temel ögelerinden biridir ve yapıtı ayakta tutan ana unsurların başında gelmektedir. Bu ironisi kimi zaman abartılarla kendini gösterir; kimi zaman da olmadık şekillere soktuğu insanın yapmacıklığı üzerinde ısrarıyla ortaya çıkar. Segre'nin dediğine bakılırsa ironisi "bilgelik işaretidir, ama öyle bir bilgelik ki yanılsamanın ve imgelemin değerini bilir."[3] Kendi kendisiyle dalga geçmeden edemez. Yüzündeki

3 C. Segre, *Introduzione a L. Ariosto, Orlando Furioso*, Milano, Mondadori, 1976 s. XIX-XXIII

ifadeden alaycı yaklaşımını yakalamak olanaklı değildir pek ama içinden çıktığı topluma ve topluluğa tepeden bakarak gözlemlediği kesindir. Belki de bu gözlemlerini Ferrara kentinin tam ortasında bulunan dükün şatosunun kulesinden hem kente, hem de karınca misali kaynaşan insanlarına bakarak yapmıştır. Daha sonra sarayın salonlarını ve odalarını dolaşmış ve en sonunda mahzendeki zindana inmiştir. İnmiştir mutlaka. İktidarların, iktidar hırsının neden olduğu kavgalarının nelere mal olduğunu görmek için inmiştir. Dükün, kardeşlerini kapattığı ve ölüme mahkûm ettiği hücrelerdir bunlar. Dahası, yaşamıştır bu sarayda. Belki de bu acı gerçek karşısında çaresizliğini örtbas etmek için imgelem dünyasına çekilmeyi yeğledi ve o dünyada rahatsız edilmekten de huzursuzluk duydu. Ne ki düş ve imgelem dünyasına bu kadar çok dayandığı için bir "kaçış" şairi olduğu asla söylenemez. Segre aynı şeyi söylüyor: "Onun fantezi düşkünlüğü, gerçekten kaçış için bir araç değildir, tersine bir şiirsel dünya yaratmak çabasıdır, daha geniş çapta ve daha özgürce deneyimleyerek o gerçeğin parçalarını yakalamak ve bir araya getirmektir."[4] Giacomo Leopardi onu "tatlı düşlerin uçarı ozanı" olarak tanımlıyordu (bkz. *Şarkılar*, *Angelo Mai'ya*).

Savaşa, kine, öfkeye, inanç kavgasına karşın sevgisizlik yoktur bu yapıtta, tersine şövalyeler arasında sevgi tomurcukları açtırtan centilmenlik (soyluluk) ve kibarlık vardır. Ruggiero-Bradamante aşkı ilginçtir: Ruggiero Hristiyanken, Müslüman; Müslümanken Hristiyan olur; Bradamente'nin, Müslümanlığını bile bile Ruggiero'ya gene âşık olması sevgi bağlamında önemli bir ipucu sayılmalıdır. Yapıtta insancı düşünce çizgisinde içtenlikli sevdalara açık, sevgiyi ayakta tutan başka aşklar da var: Zerbino-Isabella aşkı; Fiordiligi-Brandimarte; Doralice-Mandricardo aşkı gibi.

Çılgın Orlando destanı sürekliliğini sadece aşk hikâyelerine değil savaşlara, düello ve kapışmalara, büyülere, şö-

4 C. Segre, a.g.e s. XIX-XXIII.

valyeleri baştan çıkaran büyücülere, sadakatsiz eşlerin öykülerine de borçludur. Ne ki bu aşk hikâyeleri, bu aldatmacalar kavganın, dövüşün aralarına o kadar ustaca serpiştirilmiştir ki okurun soluk almasına da hizmet ederler. Okur onca kavga dövüşün ardından bir idil dünyasına girmiş gibi huzur bulur birden. Son derece çeşitli ve renkli yan izleklerle dolu bu yapıt, Foscolo'ya göre, "ne klasik, ne gotik ama kesinlikle kendi türünde yetkin"[5] bir yapıttır. Bu denli oylumlu, içerikli, çeşitli ve her düzlemde bir kargaşanın yaşandığı bir yapıtta gülücüklere yer yok mudur peki? Elbette vardır zira Ariosto bir komedi ustasıdır da. İtalyanca ilk komedi yapıtını *(La Cassaria*: Kasa) yazan odur. Aynı zamanda yergi türünde yedi yapıt vermiştir. Horatius'a öykündüğü yergilerinde sarayda yaşayan aydınların durumu; çalışmaya ve araştırmaya adanmış dingin bir yaşam özlemi ve insanoğlunun yaşamdan beklentilerinin karşılıksız kalması konuları ele alır.

Çılgın Orlando bir komedi, yergi ve epik şiir ustasının elinden çıkmış bir destan: üç dalda da geleneğini yadsımayan bir yapıt olduğunu bilerek okunması gerekir. Bu yapıtta, aşkta başrolü oynayan kadın, savaşta da önde gelen olabilir: Bradamante gibi. Homeros'un sağduyulu, dirençli Hekabe'si, Vergilius'un Dido'su, Dante'nin Beatrice'si, Petrarca'nın Laura'sı ve Boccaccio'nun akıllı, kurnaz ve erkeklere taş çıkaran kadın karakterleri... Avrupa kültüründe kök salmış bütün bu örneklerden sonra Ariosto da kadını göz ardı edemezdi elbette, tüm nitelikleri ve günahlarıyla birlikte kadınlara gereken önemi vermekten geri durmadı.

Çılgın Orlando, bizim gözümüzde aslında bir kadınlar destanı, manzumesidir. Zamanının humanizmacı-rönesansçı kadınının destanı. Petronio "bu kadının, ne melek-kadın, ne de şeytan-kadın" olduğunu söyler. Biri Hristiyan-şövalye

5 U. Foscolo, *Sui poemi narrativi e romanzeschi, in Opere edite e postume*, c. X, Firenze, Le Monnier, 1923(1819) s. 183-186. G. Petronio, *L'attivita letteraria in Italia*, Palermo, s.246-260

geleneğinin kadınıdır, öteki de Hristiyanlıkta baş gösteren kadın düşmanı geleneğinin ürünü olan kadındır. İki örnek de Decameron'da vardır, öncülleri de Havva ile Meryem'dir. Oysa *Çılgın Orlando*'da kadın, erkeğiyle yan yana, omuz-omuza savaşır. Ariosto kadın karakterlerini bütün çeşitliliğiyle yansıtır eserine. Zamanı aşarak Ariosto'ya kadar ulaşan tüm insani unsurlar artık modern bir yaklaşımla insanı yansıtmaya dönüktür. Zamanının insanını düşleri, beklentileri ve saçmalıklarıyla kimi alegorik ya da simgesel değinmelerle bize sunar Ariosto. Petronio'nun dediği gibi Atlante'nin şatosu, ardından koştuğumuz ihtiras ve tutkularımızın bir anda yitip gittiğini göstermeye yöneliktir. Bunu büyülü bir şato aracılığıyla aktarmak insanoğlunun aklına sahip çıkması gerektiğinin altını çizmek içindir belki. Böylesine bir değinme laik-humanizmacı insanın akılcı olması gerektiğine ilişkin bir vurgudur. Bu gelgitler içinde Ariosto zamanının insanına doğru yolu göstermiştir. "Sakın ha, aklını kaybetmeye kalkma! Aklını geri getirmek için Ay'a çıkacak bir başka Astolfo bulunmayabilir."

Ariosto'nun özellikle, çağdaşları Machiavelli ve Guicciardini ile birlikte, Humanizma-Rönesans'ın omurgasını oluşturan temel yazarlardan biri olduğu söylenebilir. Bunların Ortaçağ'ın karanlıklara gömdüğü kadını öne çıkaran eşitlikçi anlayışları sayesinde uygarlığa doğru yol alınmıştır. Humanizma olmasaydı bu yazarlar olmazdı diyenler olacaktır, ancakbu yazarlar da olmasaydı Humanizma-Rönesans bu denli kök salmaz ve kalıcı olamazdı. Kendi kişiliğini karakterlerine yansıtmakta usta olan Ariosto, Orlando, Ruggiero, Bradamante ve diğerlerinden birer Rönesans insanı yaratma becerisini göstermiştir. Şövalyelerinin Ortaçağ şövalyelerinden farklı tutumları, davranışları, inançları yine Rönesansçı karakterlerine dayalıdır. Din uğruna savaşsalar da dindar değildir bu kahramanlar, birey olmayı denerler hep, büyücü, sihirbaz oyunlarına dayalı rastlantısal olaylara karşın yazgıya inanmayan duruşlarıyla o dönemin ruhunu

yansıtmışlardır. Bu bağlamda şövalyeleri devindiren duygular modern bir insanın sahip olması gereken temel duygulardı. Kibar, cömert, insancıl, yiğit, kahraman olmak gibi özdeksel ve tinsel nitelikleri bünyesinde toplayan şövalyeler, kişilikli ve bir başkasının yönetimine giremeyecek kadar bağımsız kişilerdi. Kukla ve kuklacılık, yerini, girdiği her ortamda, kendisini, kendine özgü öz güveniyle kabul ettiren kimselere bırakmıştır. Tıpkı yazarları gibi ki kimi zaman ekmek yediği kapıya direnmesini, kapıyı çarpıp çıkıp gitmesini bilmiştir. De Sanctis, insan kişiliğindeki bu değişikliği bir devrin kapanması, bir diğerinin açılmasına bağlar: "Düzeyli bir sanat eseri olgusuna yükseklik kazandıran imgelemin bu çocuksu dünyasının yanında, olgun ve aydınlanmacı bir dünya bilinciyle birlikte Ortaçağ çöker ve modern dünya gün ışığına kavuşur."[6] 'Yeni insan'ı yaratmaya dönük bu girişim Bruno, Campanella, Galileo gibi karşı konulamaz istenç gücüyle devinen insanlarla karşıdevrimi (Engizisyonu) göğüslemesini bilmiş, aydınlanmacı kalkışmayla olgunluğuna erişmiştir. Ariosto'nun insanı insanlığıyla öne çıkarmış ve her türlü karmaşık olayın ancak sağduyuyla üstesinden gelinebileceğini kahramanlarıyla göstermiştir. Burada yazgının karşısına erdemi koyan çağdaşı Machiavelli'yi anımsamamak elde değil. Kahramanlarıyla tam anlamıyla özdeşleşme becerisini gösteren şair, insan olmanın gereğinin, örnek insan tipleri yaratmak fikrinden geçtiğini göstermiştir.

Üç temel izleğin yanı sıra çok sayıda farklı içerik ve boyutta destan fikrini destekleyici ve olay örgüsüne varsıllık kazandıran, gerçekler kadar efsane, imgelem, yanılsama gibi düş ürünü oluntular içinde okurun kaybolmasını engelleyen ve derlenip toparlanmasını sağlayan, şairin üstün yazınsal yetisidir. Yarattığı *suspense*'lar okurun heyecanını diri tutar, çünkü başladığı hiçbir olay aynı kantoda sonuçlanmayıp bir

6 F. De Sanctis, *Storia della letteratura Italiana*, Torino, Einaudi,1958 (1870) c. II, s. 521-29.

başka kantoya ertelenir. Klasik öğretiyi iyi belleyen ve kendisine rehber seçen tüm yazarlar gibi Ariosto da tıpkı "yazmayı klasiklerden öğrendik" diyen Leopardi gibi, klasik yazarların yazı yazmaktaki biçem ve biçim ustalığını içselleştirerek renk, çeşit, tür bolluğu içindeki bu epik öyküsünde şaşmaz bir bütünlük sağlamıştır. Öyküde süreduran bir devingenlik, bir koşturmaca, bir kovalamaca, koşuşturma ve yer değiştirme vardır. Deyim yerindeyse yer birliği yoktur. Neredeyse tüm şövalyeler Angelica'nın peşinde koşar. Rodomonte, Isabella köşe bucak sevgililerini arar. Fiordiligi sevgilisinin peşindedir. Aşk uğruna birbirlerini kovalayanların yanı sıra, büyücülerin inanılmaz gösterileri vardır: Büyücü Atlante bir anda şatolar kurar, bir anda yok eder; Melissa Ruggiero'yu büyücü Alcina'nın elinden kurtarmak için koşuşturur. Ruggiero'nun, Astolfo'nun, Pegasus'un üstünde böbürlene böbürlene Doğu'dan-Batı'ya volta atmaları da yer ve zaman bütünlüğünü ortadan kaldırırken, şövalyelerin bağımsız ve bağlantısızlıklarına (*cavalieri erranti*) da pek yaraşan örnekler olur. Bu kovalamaca ordular arasında da kesilmez. Koca koca ordular sürekli yer değiştirir: Carlo, Agramante ve Marsilio'nun ardından, Yunan ve Bulgar ordularının taktiksel olarak yer değiştirmeleri, tekdüze gibi görülebilecek bölümlere devingenlik kazandırmaktadır ayrıca. Walter Binni, Angelica'nın kaçışından kalkarak bu kaçış ve kovalamacaların yazınsal bir değerlendirmesini yapar: "Angelica'nın o kaçışındaki her anlatı yeniliğe ilgi uyandırmaktan çok yeni kaçışlara, daha hızlı ya da daha süreduran yeni ritimlere neden olmaktadır; aynı şekilde olay örgüsündeki beklenmedik değişiklikler de yersiz sayılmaz ama eğer bu değişiklikler, herhangi bir izlek gücünü yitirdiğinde ya da yeni tonlar ve yeni renklerle genel süreci altüst eden ve varsıllaştıran bir başka izlek onun üstüne bindiğinde, izlek değiştirmek gibi bir yeteneği yoksa elinde, anlatı bağlamında rahatsız edici olabilir."[7]

7 Walter Binni, *Metodo e poesia di Ludovico Ariosto*, Messina-Firenze, 1947, s.128-32.

Kaçma ve kovalamacanın arkasında kin ve öfke, kıskançlık, üzüntü ve sıkıntı, en önemlisi heyecanı ve coşkusuyla birlikte aşk varken, yazarın tüm bu olanlara uzaktan baktığını ve sinsi sinsi güldüğünü görürüz. Hüzünlü ve derinliği olan bir gülmedir ama aynı zamanda hüzünden güldürü unsurları çıkaran bir yaklaşımdır. Destanda tekdüzelik yoktur, çeşitlilik, renklilik vardır. Okuru uyanık kalmaya zorlayan, meraka sokan, tüm duygularını, birini atlamaksızın, devindiren, heyecan, coşku, telaş, korku, hüzün yaratan bir içerik zenginliğinin yanı sıra, yazarın, insanın içini ısıtan bir anlatım ustalığı vardır. Momigliano'ya göre bunun sırrı imgelem gücüyle istencin dayanışmasından doğar: "*Orlando*'nun fizyonomisi, olay örgüsünü dağıtmaya dönük imgelem gücünden doğar, bunu yaparken Ariosto'nun yapıcı iradesinden, özellikle duygularının beslediği içgüdüsel bir şeylerden yararlanır ki rastlantılara dayalı yapıta, değişken ve çeşitli de olsa bir kural getirmiştir. Poemi dıştan tetikleyen yazgı, yani imgelem; iç tetikleyicilerse şairin duygularıdır: *Çılgın Orlando* aynı anda hem kendini yitirmiş, hem de yolunu bilen bir yapıttır."[8]

Çılgın Orlando'yu "yüzyılının poemi" olarak görenler var, çünkü bu yapıt "Rönesans'a ilişkin ülküleri en yüksek düzeyde ifade etmek" başarısını ve "insanı bulgulayıp" ortaya koymak becerisini göstermiştir. Segre, "İnsan doğasının bir atlası" gibi değerlendiriyor *Çılgın Orlando*'yu; "Rönesans'ın siyasi ve felsefi düşüncesinin, insanı sorgulamaya dönük arayışların zirvesindedir o. Öyle ki fantastik boyutlu bir dünyanın içine gömülmüş Ariosto'nun kişileri, kendilerine daha boş, daha berrak bir alan yaratarak devinmek, ayrıca söz söylemek ve sınırsız bir biçimde kendi kendileri olmak için fırsatlar yakalar. Böylece kaçınılmaz bir alış-veriş oluşmuştur iki dünya arasında: Bir yanda insansal sevecenlik gösterileri içinde açığa çıkan gerçekçi yaklaşımla-

8 Attilio Momigliano, *Saggio su l'Orlando Furioso*, Bari, Laterza, 1946 (1928) s. 308-12.

rı örnekleyen birey manzaralarıyla birlikte, bu manzaralar içinde onları devindiren etki ve tepkilerin dünyası; öte yanda büyülü saraylar, adalar, Pegasuslar, yıldızlar arası yolculuklar, canavarlar, devler vb.'nin oluşturduğu bir manzara içinde geçen masal dünyası."[9]

Çeviri Üzerine

Çılgın Orlando manzum bir yapıt. 46 Kanto, 4842 kıta, 38736 dizeden oluşuyor. AB-AB-AB-CC düzeninde uyalı yazılmış. Biz çeviride uyak takip etmedik. Türkçe ile İtalyancanın yapı ve sözcük farklılıkları nedeniyle çeviride uyak ve hece sayısına bağlı kalmadık. Buna karşın Türkçenin özgün ses ahengi içinde akıcılığından yararlanarak dizeler arasında bir ses uyumu yakalamaya çalıştık. Ancak asıl yapmak istediğimiz Türkçe söylerken bir ahenk, armoni yakalamaya çalışmaktı. Bunda da büyük ölçüde başarılı olduğumuzu düşünüyoruz. Okurken bu armoniyi yakalayabilmenin (olduğunca) tek yolu, noktalamaya dikkat etmek. Bir başka deyişle, okurken dikkat edilecek husus tümcelerin dize sonunda bitmemesidir. Öte yandan *Çılgın Orlando* epik bir şiirdir, çokça akıcılık aranmaması gerektiğini düşünüyorum.

Çeviride özgün metne çokça bağlı kalınmıştır ancak anlatım kolaylığı ve daha iyi anlaşılmasını sağlamak için çok olmasa serbest çevirdiğimiz dizeler de oldu; elbette içerik ve anlamdan ödün verilmeden. Burada seçilen yol anlam açısından özgün metinden uzaklaşmamak olmuştur. Yine metnin daha iyi anlaşılması bağlamında özgün metne oranla daha uzun ya da daha kısa ifadeler kullanılmış olabilir; bunun da okura anlamdan uzaklaşıldığını düşündürmesini istemem. Uyak uyumunu sağlayamadık ama her kıtada 8 dize kuralına bağlı kaldık. Çok da kolay olmadı aslında. Kı-

9 C. Segre, a.g.e. s. XIX-XXIII.

rık dizeler oluşmasın diye çok uğraştık ve her kıtayı 8 dizeye sığdırmak bağlamında ve anlam kaybına yol açmamak çabasıyla bayağı emek koyduk ortaya. Bu nedenle devrik cümleler kaçınılmazdı ki çoğu zaman da ses ahengini yakalamak adına bu tür tümcelere başvurulmuştur. Yapıt kolay bir yapıt değil. Sayfa adedi bir yana, olayların, maceraların ve kişilerin çokluğu olay örgüsünü izlemeyi güçleştiriyor. Yazar bazen başladığı bir macerayı kantonun ortasında bırakıp bir başkasına geçiyor. Bazen bıraktığı maceraya üç ya da beş kanto sonra dönüyor. Okur da olayların sonunu merak ede ede yapıtın sonuna geliyor.

Çeviri için dört ayrı İtalyanca metin karşılaştırıldı; ayrıca içinden çıkılmaz labirentleri andıran dize ve kıtalarda uzman kişilerin görüşlerine başvuruldu. Bu ağır ve yorucu çalışmamda (ne kadar sürdüğünü söylemiyorum) bana yardımcı olan, el uzatan her dostuma; teknik anlamda yanımda olan doktora öğrencilerime; kitap ve malzeme yollayan Dr. Avukat Tonino Fabi ve Roma La Sapienza Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Fabio Grassi; labirentlerimi aydınlatan Ca' Foscari Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Maria Pia Pedani'ye (ışıklar içinde yatsın) teşekkür ederim. Ayrıca tüm çalışmalarımda beni rahat bırakan, dahası, evimizin ve benim tüm gereksinimlerini karşılayan, önümü açan ve bu süreç boyunca beni izleyen, yüreklendiren eşim Ayşe Afet Adabağ'a minnet ve şükran duygularımı sunarım. *Çılgın Orlando*'yu Ayşe Hanım'a, biricik çocuğumuz Can'a, gelinimiz (kızımız) Ayşe'ye ve biricik torunumuz Kaan'a sevgiyle armağan etmek isterim.

03 Haziran 2020
Prof. Dr. Necdet Adabağ

1. Kanto

1
Kadınlar, şövalyeler, silahlar, aşklar, soyluluklar,
yürek isteyen kahramanlıklar dökeceğim dizelere;
Moriskolar geçip Afrika denizini,
gelmişlerdi o zamanlar ta buralara kadar;
çok zarar vermişlerdi Fransa'ya, kralları
Agramante'nin[1] gençlik çılgınlıkları ve öfkesi
uğruna; babası Troiano'nun intikamını almak
istiyordu, Romalı imparator Carlo'nun üzerinden.

2
Orlando'dan söz edeceğim aynı zamanda;
söylenmemiş şeyler söyleyeceğim ne şiirde
ne düzyazıda; aşkı uğruna çılgına dönmüş,
aklını yitirmişti sonunda, öylesine aklı başında biri
olarak bilinirdi oysa önceleri; izin verirse eğer,
beni bu hale sokan o kadın,[2]
–ki var olan bir parça aklımı da yiyip bitiriyor zaten–
söz verdiğim gibi bitirmeme bu anlatacaklarımı.

---

1 Afrika Kralı.
2 Alessandra Benucci, Ferraralı Tito Strozzi'nin dul eşi.

3
Hoşunuza gitsin ne olur, Erculea soyunun evladı,[3]
ışığı ve süsü çağımızın; Ippolito, kabul buyur lütfen,
sana bu hizmetçinizin istediği ve sunabileceği
tek şeyi. Bu geliyor elimden,
ancak sözcükler ve mürekkebimin ürünüyle
ödeyebilirim size olan borcumun bir parçasını;
az veriyorum diye kınanmak istemem,
tümünü armağan ediyorum verebileceğimin.

4
Duyacaksınız, adlarını övgüyle anmaya
hazırlandığım en makbul kahramanlar arasında,
anımsatmak istediğim Ruggiero'yu;
sizin ve ün salmış dedelerinizin dedesidir o.
Ne denli değerli olduğunu aktaracağım size,
ve tartışma götürmez kahramanlıklarını;
kulak verirseniz eğer bana, kafa yoran uğraşlarınız
arasında yer bulsun diye dizelerim bir parça.

5
Orlando uzun zamandır âşıktı güzel
Angelica'ya; gittiği her yerde, Hindistan,
Ortadoğu, Tataristan'da, sayısız ve unutulmaz
kavgalara tutuşmuştu onun uğruna;
onu yanına alıp Batı'ya dönmüştü ardından;
Pirene Dağlarının eteklerinde
otağ kurmuştu, savaşı bekliyordu Carlo,
Fransız ve Alman ordularıyla birlikte.

3 Kardinal Ippolito d'Este (1479-1520), I.Ercole'nin oğlu ve Ferrara Dükü Alfonso'nun kardeşi. Ariosto yapıtının ilk baskısını yayımladığında onun hizmetinde çalışıyordu. Ercole ismiyle aynı zamanda Herakles'i kastediyor.

6
Pişman etmek için Kral Marsilio ve Kral
Agramante'yi küstahlıklarından ötürü;
biri, kılıç ve mızrak kullanmasını iyi bilen
ne kadar Afrika halkları varsa tutup
getirdiği için; öteki, o güzelim Fransız krallığını
yakıp yıksınlar diye İspanya'yı öne sürdüğü için.
Orlando tam zamanında yetişmişti oraya: ne ki gelir
gelmez pişman olmuştu geldiğine.

7
almışlardı çünkü elinden kadınını hemen oracıkta:
bak, ne kadar sık yanılırmış meğer insan aklı!
Batı'dan Doğu topraklarına kadar, uğruna nice
kavgalara girişmişti; elinden almışlardı şimdi kadınını,
üstelik kendi topraklarında, çok dostunun olduğu yerde,
gerek kalmadan silaha. Bilge imparator
çekip almıştı elinden kadını, söndürmek istiyordu
çünkü yakıp yıkacak bir yangını başlamadan önce.

8
Birkaç gün önce başlamıştı bir rekabet Kont
Orlando'yla kuzeni Rinaldo arasında
o güzeller güzeli kadına tutkularından ötürü;
aşk ateşi yakmıştı ikisinin de yüreğini çünkü.
Carlo hoş bakmıyordu bu atışmaya,
biliyordu, destekleri kırılacaktı ikisinin de;
o kadın neden olduğu için bu tartışmaya,
aldı ellerinden ve emanet etti onu Bavyera düküne;[4]

9
ödül olarak saklasın diye ikisinden birine,
kim ki daha çok zındık öldürürse

4 Namo, epey yaşlı bir bilge. İmparatorun arkadaşı ve danışmanı.

o çatışmada, o büyük günde, makbule geçecek
işler becerirse kendi elleriyle. Ne ki olaylar,
tersine gelişmişti sanılandan, kaçmak
zorunda kalmıştı vaftiz edilmişler savaş
meydanlarından; dük de zindanı boylamıştı
bir çok insanla birlikte, sahipsiz kalmıştı dükün çadırı.

10
Angelica tek başına kalmıştı çadırda,
ödül olacaktı oysa yenginin sahibine;
binmişti bozgundan önce atına, hazırlıklıydı
zaten; döndü arkasını uzaklaştı o yerlerden
elinden geldiğince; sezmişti çünkü
Fortuna'nın[5] Hristiyanlardan yana
olmayacağını; girdi bir ormana ve dar bir patikada
karşılaştı yürüyerek gelen bir şövalye ile.

11
Sırtında zırhı, başında miğferi vardı, kılıcı
yanında sallanıyordu ve koluna takılıydı kalkanı;
Pallio Rosso'da[6] koşan yarı çıplak adamdan
daha hızlı koşuyordu ormanda. Ürkek çoban kızı
olamazdı böyle hızlı, yolunu değiştirmek için
zehirli yılanın önünden kaçarken, Angelica gibi;
fark edince yürüyerek gelen şövalyeyi,
değiştirdi atının yönünü anında.

12
Gelen, yiğit bir şövalyeydi,
Montalbano beyi Amon'un oğluydu,
atı Baiardo kaçmıştı elinden,
anlaşılmaz tuhaf bir nedenden ötürü.

---

5 Yazgı.

6 Koşarak yapılan bir yarışmada kazanana verilen kırmızı örtünün adı.

Çevirir çevirmez başını kadına,
tanımıştı onu uzakta olmasına karşın;
o meleksi tavırları ve o güzel yüzü,
sarıp sarmalamıştı onu da aşkın ağıyla.

13
Kadın atını geri çevirir ve koşturur ormanın içinde
mahmuzlayarak son hızla; derdi değildir aramak
en güvenli ve en iyi yolları, ne yeşili bol ne de
yeşilden çokca yoksun yerlerde; rengi sapsarı,
titremektedir korkudan, kendini yitirmiş
gibidir, bırakır atını kendi başına istediği gibi
gitsin diye. Dağda, tepede, vadide, ovada,
karanlık ormanlarda dolana dolana ulaşır bir ırmağa.

14
Irmakta Ferraù ile karşı karşıya kalır,
toz toprak, ter, kan içindedir adam.
Az önceki savaştan çıkmış, kana kana su içmek,
dinlenmek ister canı; ne ki istemeye istemeye
kalır orada, gidemez; çünkü susuzluğunu
gidermek isterken bir an önce, telaşla
düşürmüştür başındaki miğferi ırmağa,
ve düşürdüğüyle kalmış, bulamamıştır bir daha.

15
Kadın korkudan avazı çıktığı kadar bağırarak,
koşarak gelmektedir ormandan.
Sesi duyunca Sarazen fırlar ayağa,
ve diker gözlerini gözlerine,
tanır gelen kadını, korkudan yüzü sapsarı
ve tirtir titriyor olsa da; kaç zamandır
haber alamamıştır kendisinden, kuşkusuz,
gelen kadın güzel Angelica'dan başkası değildir.

16
Kibar bir adamdı o da, ama yüreği yanıyordu
o kadın için, belki de iki kuzenden geri kalmazdı
bu konuda; yapabileceği her şeyi yapmaya hazırdı,
sanki başında miğferi varmış gibi yürekli
ve atılgandı; çekti kılıcını, tehdit ederek
koştu o tarafa, orada Rinaldo vardı, ki nerdeyse
hiç korkusu yoktu ondan. Çok kez yüz yüze gelmekle
kalmamış, silahları konuşturmuşlardı karşılıklı.

17
Acımasız bir çarpışma başladı aralarında,
yere iner inmez atlarından, kılıçlar çekildi
kınından; üzerlerindeydi ince demirden
yelek ve zırhlar, ne ki darbelerine örs bile
dayanamazdı. Onlar birbirlerine girmişken,
kadın atladığı gibi atına kaçmaya başladı;
elinden geldiğince yüklendi hayvana, daldı
ormana, sürdü çayırlara, kırlara doğru.

18
Uzun süre boşu boşuna boğuştular
birbirlerini çalmak için yere,
üstelik değildi biri ötekinden becerikli,
silahları ellerindeyken.
İlkin Montalbano beyi
ağzını açtı ve seslendi İspanyol şövalyeye,
onun da yüreği yanık mı yanıktı öteki gibi,
öyle bir ateş içindeydi ki sönmek bilmiyordu.

19
Pagana şöyle dedi: "Çarpışacağını sandın
benimle ve bana zarar vereceğini bir kez daha,
bunun nedeni belli, yakmış senin de yüreğini

yeni güneşin kaçamak ışınları,
beni burada tutman yaramaz senin de işine!
Tut ki öldürdün beni ya da tutsak ettin,
n'olacak ki, güzel kadını kaçırmış olacaksın bir kere,
biz burada oyalanırken o kaçıp gitti bile elimizden.

20
Biliyorum için yanıyor senin de, en iyisi gelip
benimle, yolunu kesmen olacak o kadının
ve onu durdurmak, alıkoymak yolundan,
daha uzaklara gitmeden önce! Bir kere
ele geçirdik mi, o zaman gene kapışırız kılıçla,
kimin olacak diye kadın: başka bir yol bilmem
ben, böyle uzun bir sıkıntı yaşadıktan sonra
ikimiz birden; bir tek, zarardır bize kalacak olan."

21
Pagan sevmedi değil bu öneriyi, ertelediler
böylece kavgayı; barış filizlendi
aralarında hemen, kin ve nefret
kaybolup gitti anında; pagan ayrılırken berrak
ve serin sulardan, yaya bırakmadı Amon'un
iyi yürekli oğlunu; ricalarla davet etti,
binmesini sağladı ata, aldı onu da terkisine
koyuldular yola Angelica'nın ardından.

22
Ah iyilik dolu yürekleriyle antik şövalyeler!
Rakiptiler biraz önce, farklı dinlerin insanları,
acı içindeler daha tüm bedenleriyle yemiş
oldukları acımasız darbelerin etkisinden ötürü
karşılıklı; ne ki dere tepe, eğri büğrü yollardan
geçerek gidiyorlar sonsuz bir güven içinde
birbirlerine. Dört mahmuz darbesiyle ulaşmışlardı
bir yerlere, yol ayrılıyordu orada ikiye.

23
Bilmedikleri için kadının bundan mı,
yoksa öteki yoldan mı gittiğini,
(çünkü ikisinde de taze ayak izleri vardı
birbirine benzeyen) bıraktılar
kendilerini yazgının gösterdiği yola,
Rinaldo bu yoldan, Sarazen öteki yoldan.
Ferraù dolaştıkça dolaştı ormanlarda, sonunda
geldiği ırmağın kıyısında buldu kendini.

24
Gene aynı ırmağın kıyısındaydı sonunda;
burada kaptırmıştı miğferini dalgalara.
Umudunu kesmişti kadını bulmaktan artık,
miğferin peşine düşmek istedi,
ırmağın kumlu sularında saklı olan;
düştüğü yerde indi ıslak kıyıların derinliklerine:
ne ki o kadar kumluydu ki o yerler, çok uğraşması
gerekecekti önceden aradığını bulmak için.

25
Kabuğunu soyduğu bir dalı aldı,
onu uzun bir sırık gibi suyun içinde kullandı,
soktu ırmağa dibine kadar,
yer bırakmadı, karış karış aradı.
Siniri tepesine sıçramıştı artık burada
oyalandığı için, uzadıkça uzamıştı çünkü zaman;
o sırada bir şövalye gördü ırmağın ortasında,
yarısına kadar sudan çıkmıştı, kızgın bakışlarıyla.

26
Başının dışında her tarafı korunaklıydı,
sağ elinde bir miğfer tutuyordu.
Ferraù'nun uzun süre boşuna aradığı miğferin aynısıydı.

Kızgın kızgın söylendi Ferraù'ya,
ve arkasından şöyle dedi: "Sözünde durmadın
sen zındık! Bakıyorum miğferi yitirmek
sıkmış canını, oysa onu bana çok zaman önceden
iade etmiş olman gerekmiyor muydu acaba?

27
Anımsa ey pagan, Angelica'nın kardeşini
öldürdüğünde (ki o benim), tüm silahlarımla
birlikte miğferimi de atacaktın ırmağa
birkaç gün içinde, söz vermiştin bana.
Şimdi Fortuna (senin yapmak istemediğini)
benim dileğimi yerine getirmek istiyorsa eğer
canın sıkılmasın; gerçi sıkılacaksa da sıkılsın,
sözünde durmayan sensin çünkü; ne yazık!

28
Ne ki değerli bir miğfer istiyorsan eğer,
bir başkasına bak, ama onurunu koy ortaya;
öyle bir miğfer cengâver Orlando'nun başında var;
bir başkası Rinaldo'nun; belki daha iyisi;
biri Almonte'nindi, öteki Mambrino'nun.
Değerini göster ve onlardan birine sahip ol;
bunu da bana bırak söz verdiğin gibi,
hem de iyi yaparsın gerçekten bırakıp gidersen!

29
Sarazen görünce birinin gölge gibi
sulardan ansızın çıkışını, rengi attı,
tüyleri diken diken oldu; sesi çıkmıyordu
çıkması gerekirken,
ve öldürdüğü Argalia (adı buydu)
olduğunu görünce sudan çıkan adamın
ve vurunca yüzüne sözünde durmadığını,
yandı içi dışı öfke ve utançla.

30
Yoktu yeterince zamanı bir başka bahane
bulacak kadar ve söylenenin doğru olduğunu
çok iyi bildiğinden açamadı ağzını;
ne ki utançtan yüreği delik deşik oldu,
ve yemin etti Lanfusa'nın başına ki takmayacaktı
kafasına bir başka miğfer, Orlando'nun,
Aspromonte'de, vahşi Almonte'nin kafasından
çekip aldığı o güzel miğferden başka.

31
Bu yeminini çok daha gönüllü tuttu,
oysa öncekini hiç tutmamıştı aklında.
Gönülsüz ayrıldı, yedi bitirdi,
günlerce kendini. Bir tek amacı vardı artık,
o şövalyeyi bulmak; orada arar, burada arar;
bulacağını düşündüğü her yerde.
Rinaldo' nun başına gelenler de bir başka macera:
ondan ayrılmıştı tam o iki yolun ağzında.

32
Çok uzaklara gitmemişti ki gördü
önünde zıplayıp hopladığını azgın hayvanının:
"Dur Baiardo dur, yalvarıyorum, dur!
Sensiz yapamıyorum, anlasana beni."
Duymazdan gelen hayvan geri dönmedi,
dahası giderek hızlandı. Rinaldo izledi onu,
ancak öfkeden kuduruyordu: Ama biz Angelica'nın
arkasından gidelim, kaçıp durmaktadır sürekli.

33
Karanlık ve ürkütücü ormanlara girdi,
ıssız, yabanıl, kimsenin ayak basmadığı.
Bir dal oynamaya, bir çalı sallanmaya görsün,

meşe, karaağaç, kayın, hangisi
olursa olsun, yüreği hemen ağzına geliyordu,
olmadık şeyler başına gelecek diye.
Vadide, dağda, bayırda her gördüğü gölgeyi
Rinaldo sanıyordu sürekli, ensesinde bitmiş gibi.

34
Tıpkı bir bebek ya da alageyik ya da karaca,
doğduğu çalılığın dalları arasından gördüğünde
bir leoparın annesinin boğazını sıktığını,
deştiğini karnını ya da parçaladığını göğsünü;
kaçar ya o vahşi hayvandan o orman senin,
bu orman benim, titreyerek korkudan, kuşkuyla karışık;
ve geçerken dokunduğunda her bir çalıya,
o vahşi hayvanın ağzında sanır ya kendini...

35
O gün, o gece ve ertesi gün öğlene kadar kaçtı
oradan oraya, bilmiyordu nereye gideceğini.
Sonunda çiçeklerle süslü bir koruda buldu kendini,
hafif hafif bir meltem esiyordu. İki ırmak akıyordu,
berrak ve şırıl şırıl, taze tutuyordu çevresindeki
otları sürekli; dinlerken sesini ırmakların,
müzik gibi geliyordu kulağına insanın, akan suları
içindeki çakıl taşlarına çarpıp kırılınca hafif hafif.

36
Burada güvende olacağını duyumsuyordu kadın,
Rinaldo'dan binlerce kilometre uzaklarda,
yol yorgunu, sıcaktan bitmiş tükenmiş,
uzanıp dinlenmeyi uygun gördü:
çiçeklerin içinde iner atından ve bırakır atını,
kendi başına otlasın ister hayvan; berrak suların
yakasına takılır atı, bir oraya bir buraya;
taze otlarla kaplıdır ırmakların kıyıları.

37
Bir böğürtlen çalılığı görür, uzağında değil,
çiçek açmış, parlak kırmızı çiçekleri vardır üstünde,
yansır berrak sulara görüntüleri, kapalıdır
günışığına, gölgeliktir yüksek meşe ağaçlarından ötürü;
bir boşluk yaratmıştır ağaçlar ortalarında, sanki bir
oda, serin ve güvenli gizli gölgeler
arasında: yapraklar dallara karışmıştır, o kadar ki,
güneş giremez olmuştur, nerede kaldı insan gözü.

38
Otlardan yumuşak bir yatak vardı
sanki o gölgelik yerde, davet ediyordu oraya
adım atan herkesi yatıp kalması için. Güzel kadın
oturur otların üzerine, uzanır ardından
ve dalar uykuya. Ne ki uzun sürmez uykusu, çünkü
duyar bir atlının yaklaştığını nal seslerinden,
kalkar sessizce ve yanaşır kıyıya,
ve görür silahlı bir şövalyenin kıyıya indiğini.

39
Anlamaz dost mu, düşman mı olduğunu:
korku, umut gider gelir kuşkulu yüreğinde,
bekler, görmek ister ne olacağını,
çıt yoktur çevresinde ufak da olsa.
Irmağın kıyısına iner şövalye
dayar başını kollarına, dinlenir;
derin düşüncelere dalar kendi kendine,
bir taş parçasına benzemektedir devinimsiz.

40
Bir saatten fazla kaldı başı kollarının üzerinde
Bayım,[7] acılı şövalye; sonra içten içten
başladı ağlamaya zavallım, yorgun ve acılı

7 Ippolito d'Este.

iniltilerle yavaş yavaş, o kadar ki paramparça
ederdi bir taş parçasını bile; merhamete
getirirdi en azılı kaplanı. İçini çeke çeke
ağlıyordu, benziyordu yanakları bir ırmak yatağına,
göğsüyse Mongibello Yanardağı'na.

41
"Dertlerim, hem ateşe soktunuz hem buza yüreğimi,
törpülediniz, paramparça ettiniz verdiğiniz acıyla;
ne yapacağım ben şimdi, geç kaldım biliyorum:
başkaları mı gitti yoksa toplamak için meyveyi benden
önce? Birkaç sözü ve kaçamak bakışıyla yetinmiştim
ben, oysa başkaları aldı götürdü varsıl ganimeti.
Meyvesi yok, yoksun kaldım ben çiçeklerden,
niçin yakayım ki yüreğimi bu denli, o kadın için artık?

42
Bir güle benzer o el değmemiş kadın, durur
dinlenirken dikenli beşiğinde o güzel
bahçenin, yalnız başına ve güven içinde,
ne sürüler yanaşır yanına ne de çobanlar;
tatlı tatlı esen rüzgârlar, çiğ altındaki şafak,
su, toprak eğilirler önünde saygıyla:
sevdalı gençler, âşık kadınlar süslemekten
hoşlanırlar şakaklarını ve göğüslerini seninle.

43
Koparılmaya görsün ana bağrından bir kere,
o yeşil bedeninden yitip gider
tüm kayraları, sevimlilikleri; göklerden
ve insanlardan edindiği güzellikler.
Ve eldeğmemiş kız kaçırırsa eğer elinden
çiçeğini ki koruması gerekir kendi gözünden
ve canından bile, yitirir işte o zaman, önceden
var olan değerini tüm sevenlerinin gözünde.

44
Başkalarının gözünde alçalsa da, sevilmeli
bir tek, kendini cömertçe ellerine bıraktığı
insan tarafından. Ah kötü Fortuna, ah, nankör!
Başkalarını gönendirirken beni sürüncemede bırakıyorsun.
Doğru olabilir mi ondan hoşlanmadığım acaba?
Kesebilir miyim kalan günlerimin önünü?
Sevemezsem o kadını neye yarar ki
yaşamam, alsalar elimden keşke yaşamımı!"

45
Bana soracak olursa birileri, kimdi o zavallı,
gözyaşlarını sel gibi akıtan ırmak kıyısındaki
adam, derim ki Çerkes kralıydı, aşkın
tokadını yemiş biri, Sacripante'nin ta kendisi,
daha söyleyeceklerim var onunla ilgili;
onarılmaz acısının ilk ve tek nedeni: âşıktı
sırılsıklam ve o kadına âşık olanlardan biriydi;
kadın da onu iyi tanır, iyi bilirdi.

46
Güneşin battığı yere, aşkı uğruna ta Doğu'nun
en ucundan çıkıp gelmişti ve Hindistan'da
öğrenmişti acıyla, kadının Orlando'nun
peşinden gittiğini; ardından imparatorun kadını
alıkoyduğunu Fransa'da, başkalarının elinden alıp
Moriskolar'a karşı çarpışacak olan iki şövalyeden
birine vermek istediğini: kahramanlık gösterecek
ve Gigli d'Oro'ya[8] en çok destek verecek olana.

47
Savaş alanına indi ve öğrendi Carlo'nun
aşmak zorunda kaldığı dikenli yolları:

---

8 Altın Zambak. Fransız ordusunun amblemi.

sürdü güzel Angelica'nın izlerini,
ne ki hiç bulamamıştı henüz. Budur işte
o adamın onu aşk acısından çileden çıkaran,
yüreğini dağlayan, ağlatan hüzünlü ve talihsiz öyküsü,
oysa durdurabilirdi yerinde
güneşi bile, merhametinden ötürü.

48
O adam kendini yiyip bitiriyor ve kıvranırken
acı içinde iki gözü iki çeşme söylenip duruyordu,
gerek yok kanımca tüm söylediklerini aktarmaya;
ama maceracı yazgısı istiyordu ki tüm bu sözleri
erişsin Angelica'nın kulağına:
ve bir anda, bir çırpıda onun başına gelenler,
gelmez kolay kolay bir başkasının başına bin yılda.

49
Gözyaşına, sözlerine, tavrına dikkat kesilir
güzel kadın o adamın, ki gözüne
uyku girmez, sevmekten geri kalmamak için;
ilk değil adamın aşkından haberdar olması
kadının, ne ki tavrı soğuk ve taş gibidir,
ve olmadı hiç acıma duygusu;
hep küçümsedi çünkü kadın tüm dünyayı,
ve görmedi hiç kimseyi kendisine denk.

50
Ne ki o ormanlık alanda tek başına kaldığından
rehber olarak seçmesi gerektiğine inanır adamı;
yoksa boğazına kadar suya gömülmüş birinin,
yardım istemekten geri durması gibi olacaktır.
Kaçırırsa eğer elindeki bu fırsatı, bir daha asla
bulamazdı rehber olarak böyle sadık birini,
çünkü çokça denediği için o kralı, biliyordu
tüm onu sevenler arasında en güvenilir olduğunu.

51
Düşünmez hafifletmeyi kendisini seven adamın
acısını ki vurmuştur onu yerden yere, ve iyileştirmek
geçmişteki iç ağrılarını her sevenin arzu ettiği
iç açıcı yollarla; yapacağı tek şey, aklından geçen
ve yaşama geçirmek istediği: kendine yarar
sağlayacak kadar ona yakın durmak ve sonra da
umut beslemesini sağlamak ama ardından eski tavrına
bürünmek, katı ve kaba olmak ona karşı.

52
Çıkar o kuytu ve karanlık çalılıklar arasından ve
gösterir güzel bedenini beklenmedik bir biçimde.
Tıpkı Diana ya da Citerea'nın sahneye fırladığı gibi,
ormandan ya da karanlık bir mağaradan,
ve şöyle seslenir ona:
"Barış içinde yaşa, dilerim Tanrı senin elinle
yüceltsin ünümüzü, ve seni uzak tutsun, korusun,
akla yatkın olmayan her düşünceden benimle ilgili."

53
Bu kadar çok keyif ya da şaşkınlıkla
karşılamaz çocuğunu hiçbir anne, ölesiye
ağlamış ve iç ağrısı çekmiş de olsa onun için,
göremediği zaman çocuğunu savaştan dönen askerler
arasında; öyle bir baktı ki Sarazen kadına;
öylesine şaşırdı ki görünce kadını beklenmedik
bir anda karşısında, melek yüzü ve incelikli
davranışlarıyla, ete kemiğe bürünmüş olarak.

54
Koştu, içi içine sığmıyordu adamın, şefkat
ve aşk dolu gönlüyle kadınına, tanrıçasına
sarıldı sıkı sıkıya bırakmamacasına,

Catai'da bile yapmamıştı belki buna benzer bir şey.
Ruhu döndü kadının o adamla birlikte
baba ocağına, ana toprağına,
canlandı içinde yeniden umut, görebilir miyim
diye hemen o varsıl krallığımı acaba!

55

Kadın olup biteni olduğu gibi anlattı ona, yardım
istemek için onu gönderdiği günden başlayarak
Sericani ve Nabatei krallıklarına ve Orlando'nun
kendisini nasıl ölümden kurtardığını, çirkin
olaylardan çekip çıkardığını ve şerefini
lekeletmemek için koruyup kolladığını anlattı;
o el değmemiş çiçek, el değmemişliği içinde kalmıştı,
annesinin rahminden çıktığı gibi duruyordu taptaze.

56

Söyledikleri belki de doğruydu ama inanılacak gibi
değildi aklı başında olan biri için, ne ki o, kendini
zorlamadan, olabilirliğini kabul etti kolaylıkla,
aklını çalıp götüren çok ağır bir yanlışından ötürü;
gözünü kör eder adamın Amor,[9] görüneni
yok ederken gözünden, görünmeyeni gösterir
durup dururken. Bu herkesçe bilinir; ve zavallı insan,
inanır kolaylıkla inanmak istediğine.

57

"Eğer Anglante şövalyesi[10] bilmediyse fırsattan
yararlanmasını, aptallığından ötürüdür,
sonucuna katlanacaktır; Fortuna kondurmayacaktır
başına böyle bir talih kuşu bir daha".

---

9 Aşk, Aşk Tanrısı.
10 Orlando, Milon d'Anglante'nin oğlu.

İçinden söyleniyordu kendi kendine Sacripante,
"ama ben ona öykünmek için gelmedim dünyaya,
kullanacağım sonuna kadar bana tanınmış olan fırsatı,
sonunda kendim ettim kendim buldum dememek için.

58
Taze ve ilk ışıkların ürünü gülü koparacağım
dalından hemen, yoksa solup gidebilir
koparılmadan, mevsimi geçtiğinde. Bilirim kadının
hoşlanmadığını en güzel ve en sevimli olmayandan;
gene de istemez de olsa ve gözyaşı döküp, oturup
kalsa da yerinde, ben geri adım atmayacağım;
reddetse de, istemese de yalandan, kalmam geri,
tasarlamaktan ve sonuca götürmekten kafamdakini."

59
Böyle diyordu adam; tam hazırlanıyordu ki
içini gıcıklayan atlayışı yapmak için,
yakındaki ormandan bir gürültü koptu
kulakları sağır edercesine, istemeye istemeye
vazgeçti girişiminden: taktı miğferini
geldi atının yanına, taktı yularını;
(oysa her an silahlı dolaşmak âdettendi),
atladı üstüne ve eline aldı mızrağını.

60
İşte, ormandan bir şövalye geliyor,
gelişinden yiğit ve gözüpek biri olduğu belli:
üzerinde bembeyaz bir giysi var, kar gibi,
bir beyaz sorguç var tepeliğin yerinde.
Kral Sacripante, bu münasebetsiz
ziyaretiyle adamın, tam da keyif alacağı
bir iş yapacakken, çıkıp gelmesinden mutsuz,
çevirdi ona öfkeli ve ürkünç bakışlarını.

61
Yakınına gelir gelmez onu düelloya davet etti;
alaşağı edeceğini düşünüyordu eyerinden.
Kıyaslayınca kendisini rakibiyle
geri kalmayacağını kestirdiği için hemen girişti,
kibirli tehditlerini keserek yarıda;
ve mahmuzladı atını, savaş durumuna geçti
elindeki mızrakla. Sacripante çevirdi atını
ve fırtına gibi esti, geldiler kafa kafaya.

62
Ne aslanlar ne de boğalar karşı karşıya gelmişlerdir,
saldırırken, biri ötekine acımasızca kafa kafaya,
bu iki savaşçının vahşi saldırılarındaki gibi;
biri, ötekinin, öteki, birinin kalkanını delip geçti.
Ortalık zangır zangır titredi aşağıdan yukarıya:
yemyeşil vadilerden çıplak tepelere kadar;
sağlam ve korumalı zırh giymişlerdi, yaradı
işlerine, delip geçmedi mızraklar bedenlerini.

63
Atlarla birbirlerine yandan saldırmak yerine,
koçlar gibi kafa kafaya gelmeyi yeğlediler:
paganın atı hemen oracıkta ölüverdi hayvancık,
oysa iyi atlardan biri sayılıyordu sağlığında;
öteki de düştü, ne ki hemen kalktı yerinden,
mahmuzların dürtüsünü duyunca böğründe.
Sarazen'in atı kalakalmıştı olduğu yerde,
sahibinin ağırlığı sırtındaydı hâlâ.

64
O tanınmayan şampiyon dimdik kaldı ayakta,
gördü, ötekinin yerlerde süründüğünü
atıyla birlikte; yeterli görmüş olacak ki

bu çatışmayı, dönüp girmedi yeniden kavgaya;
daldı ormana, vurdu atını önüne çıkan yola,
son sürat koşturdu, boşaltarak atın gemini;
pagan kendisini toparlayıncaya kadar, öteki,
aşağı yukarı bir mil uzaklaşmıştı artık oradan.

65
Tıpkı aptallaşmış, kendinden geçmiş köylü gibiydi;
fırtına geçince kalkar ya,
o yüce gürültünün yere vurup çarptığı
ölü hayvanlarıyla birlikte yattığı yerden,
kalkar ve bakar dalını budağını yitirmiş çam ağacına,
her zaman uzakta gözünün önünde duran:
öyle kalktı pagan, dikildi çetin kapışmanın tanığı
Angelica'nın önünde.

66
İçini çekip durdu, sızlandı, kırık çıkık bacak
ve kollarının verdiği acıdan ötürü değil, bir tek
utancından ötürü; ne önceden ne de sonrasında
görecektir gözleri böyle bir kırmızı yüzünde;
yerlerde sürünmesi bir yana, sırtındaki yükten
kendisini, kadının kurtarması yaktı canını.
Dilini yutmuş olacaktı sanırım ona sesini
ve konuşmasını geri vermemiş olsaydı eğer kadın.

67
"Haydi kalk!" dedi kadın "Bayım,
sıkma canını! Düşmüş olmanda senin
hiçbir günahın yok, atın düşürdü seni yerlere;
onu savaşa sokmak yerine yemini verseydin,
dinlendirseydin keşke iyice. O savaşçı da ününe
ün kattı sanma sakın; savaşı yitiren o oldu,
görünen odur: benim gözümden, bana göre,
savaş meydanını ilk terkeden olduğu için."

68
Kadın, Sarazen'i avutmaya çalışırken,
elinde borazanı, yanında
çantası asılı, dörtnala gelen yedek atıyla,
görünür karşıdan haberci, yorgun ve bitkindir:
Sacripante'ye yaklaşır yaklaşmaz sorar;
görmüş olabilir miydi acaba beyaz kalkanlı
ve başında beyaz sorguç bulunan
bir şövalyenin oralardan geçip geçmediğini.

69
Sacripante yanıtlar: "Gördüğün gibi,
beni yerlere serdi ve çekip gitti
daha şimdi buradan; beni yaya bırakanı
tanımam için söylemelisin bana, adıyla, sanıyla
kimdi bu şövalye?" O da ona: "Benden bilmek
istediğini, meraklanma, sana söyleyeceğim:
seni eyerinden alaşağı eden genç bir kadındır;
bunu böyle bil, hem soylu hem de iyi bir savaşçı.

70
O yiğit bir kadındır, hem de çok güzel; adını da
saklamayacağım senden, ünlü bir adı vardır:
Bradamante. Bugüne dek edindiğin
onuru, dünyada, çekip aldı elinden senin."
dedi ve atının dizginlerini gevşetti,
bıraktı Sarazen'i keyifsiz haliyle baş başa;
Sarazen bilemez oldu ne diyeceğini, ne yapacağını,
yandı, tutuştu, kızardı yüzü utançla yeniden.

71
Düşündü, epeyce düşündü
başına gelenleri boşu boşuna
ve düşündükçe de bir kadının

gazabına uğraması yıktı bitirdi canını sonuçta;
düşündükçe daha da beter oldu, sıktı canını
düşünceleri; atladı öteki ata sessiz ve usulca,
aldı terkisine Angelica'yı ve erteledi daha keyifli
bir zamana ve mekâna, kadına sahip olmayı.

72
Daha gitmemişlerdi ki iki mil, yankılandığını
duydular çevredeki ormanın,
öyle bir gürültü patırtı koptu ki etraflarında
yer yerinden oynamış gibiydi:
az sonra gösterişli bir at göründü,
çok süslü, altın işlemeli eyeri vardı üstünde,
dağ taş dinlemiyor, önüne çıkanı deviriyordu,
kaldırmak için yolunun üstündeki engelleri.

73
"Birbirine girmiş bu dal budak," dedi kadın,
"ve yoğun sise karşın, görebiliyorum sanki, gelen
Baiardo'dur, baksanıza nasıl da darmadağın
ediyor sağı solu kendine yol açmak için.
Bu kesinlikle Baiardo'dur, ben onu tanırım:
nasıl da bildi kendisine ihtiyaç duyduğumuzu!
Olacak şey mi iki kişi bir yedek atın üstünde,
geldi o hızla; bizi mutlu etmek için."

74
Atından iner Çerkes ve yaklaşır öteki ata,
frenlemeye çalışmak ister onu, aklınca.
At çevirir gerisini ona yıldırım hızıyla,
ve basar tekmeyi, ne ki gitmez
gitmek istediği yere, ya gitseydi,
n'olurdu acaba zavallı şövalyenin hali!
Öyle güçlü savurmuştu ki çiftelerini,
darmadağın ederdi önünde duran dağı taşı.

75
Oysa kadına yumuşak başlılığını gösterir at,
alçakgönüllü ve sevecendir ona karşı
tıpkı bir köpek gibi, sahibinin etrafında
dönüp dolaşır ya iki-üç gün ondan
uzak kalınca! Baiardo unutmamıştır kadının iyiliğini,
Albracca'da bizzat kendi eliyle beslemişti
hayvanı; Rinaldo'yu çılgın gibi sevdiği yıllardı,
oysa Rinaldo kadına yüz vermiyordu o sıralarda.

76
Sol eliyle yularını tuttu, ötekiyle dokundu göğsüne,
okşadı boynunu hayvanın; şaşırtan bir akla sahipti
hayvan, tıpkı bir kuzu gibi boynunu büktü
önünde kadının. Sacripante uygun zamanı yakaladı,
atladı Baiardo'nun sırtına bir anda ve mahmuzladı,
sıkı sıkıya tutmayı unutmadı hayvanı.
Kadın kaydı ön tarafa yedek atın sırtında, oturdu
iyice eyerin üstüne, bir ağırlığını atmış oldu at şimdi.

77
Gözlerini çevirirken rastgele sağa sola, görür
yürüyerek geldiğini üstü başı silahlı bir şövalyenin.
Suratı kin ve nefretle dolup taşmakta,tanır gelen
adamı: dük Amon'un oğludur.[11] Canından çok
sevmektedir, öylesine sevdalıdır ki o kadına; kadın
kaçar ondan, tıpkı turnanın şahinden kaçtığı gibi.
Bir zamanlar adam ondan nefret ederdi ölümüne:
kadın onu severdi; şimdi tersine dönmüştü işler.

78
Bunun nedeni belli: iki ayrı pınar vardır,
akıtırlar farklı içerikteki suları, ikisi de

11 Rinaldo kastediliyor.

Ardanna'dadır ve birbirlerine yakındır:
biri aşk ateşiyle yakar insanların yüreğini;
ötekinden su içenin oysa, nefretle dolar kalbi,
ve buz kesilir yüreğindeki aşk ateşi. Rinaldo baktı
birinin tadına ve yandı tutuştu; Angelica diğerini
tattı, nefret eder oldu ve arkasına bakmadan kaçtı.

79
Acı karışmıştır o suya gizlice, çaktırmadan
dönüştürsün diye aşk tutkusunu nefrete,
o kadar çok ki kadının nefreti Rinaldo'ya karşı,
görür görmez onu, dinginken
kararır gözleri, titrer sesi ve hüzünlü yüzüyle
yalvarır Sacripante'ye ve yakarır;
gelmeden daha yakınına o şövalye,
kaçmak ister onunla birlikte ta uzaklara.

80
"Ne o," dedi Sarazen, "beni bir şeye
benzetemediniz galiba,
rastgele biri mi sandınız beni yoksa,
sizi koruyamaz mıyım sanki ondan?
Aklınızdan çıkmışa benzer Albracca savaşı,
ve o gece yalnız başıma, çıplak[12]
Agricane'ye karşı ve tüm adamlarına, kalkan
olamadım mı yoksa size, geçip önünüze."

81
Kadın yanıtlamaz soruyu, ne yapacağını bilemez,
çünkü Rinaldo yaklaşmıştır epeyce,
ve uzaktan tehdit savurur Sarazen'e,
görür görmez tanır atını ve tanır o meleksi

12 Sacripante yaralı olduğu halde yatağından fırlar, Angelica'yı üstünde sadece bir gömlekle savunur.

yüzünü kadının; oydu, aşk ateşini sokan yüreğine. Bundan sonrasını bir başka kantoya bırakıyorum, anlatacaklarım var, bu iki burnundan kıl aldırmaz şövalyenin birbirleriyle olan kapışmasına ilişkin.

2. Kanto

1
Ey adaletsiz Amor, neden böyle enderdir karşılık
bulması duygularımızın senin yüzünden? Öyle ki,
kalleş, iki kalbin çatışmasını körüklemek
sanki daha mutlu ediyor seni. Bırakmıyorsun
beni gideyim açık ve dikensiz yollardan, tersine,
çekiyorsun beni dipsiz ve derin kuyulara: geri çekip
atarken uzaklara aşkımı bekleyenden beni; sevmemi
istiyorsun, ona tapmamı, benden nefret edeni.

2
Öyle yapıyorsun ki Angelica Rinaldo'ya güzel
görünürken, adam ötekine çirkin ve çekilmez
görünsün: kadına güzel göründüğünde ve kadın
ona âşıkken, adam nefret etmiş olsun ondan,
edebileceği kadar. Oysa şimdi yanıp yakılıyor, boşuna
yiyip bitiriyor kendini, ama karşılığını almış oluyor
böylece, eşitlenmek adına: kadın adamdan
nefret eder şimdi, öyle bir nefret ki, yeğler ölmeyi.

3
Rinaldo üst perdeden Sarazen'e bağırdı:
"İn atımdan aşağı hırsız!

Dayanamam atımın elimden alınmasına,
eğer istiyorsan ödetirim pahalıya değerini sana;
alıp götürmeliyim ayrıca bu kadını yanımda,
sana bırakmak çok büyük bir yanlış olur.
Böylesine yetkin bir at ve böylesi bir kadını
bir hırsıza bırakmak doğru olmaz benim gözümde."

4
"Yalan söylüyorsun bana hırsız derken,"
diye yanıtladı Sarazen ondan geri kalmayan
bir kibirle, "kim sana hırsız diyorsa
(adın ona çıkmış zaten) yerden göğe kadar haklı.
Şimdi göreceğiz, kim hak ediyor çok daha
bu kadını ve bu atı; girerim bu kadın uğruna
seninle savaşa, bunu hak etmez çünkü
hiçbir kadın dünyada onun hak ettiği kadar."

5
Tıpkı saldırgan iki köpek gibi,
ya kıskançlık ya da kin ve nefretten ötürü,
göstererek dişlerini geldiler karşı karşıya; kan
çanağına dönmüştü yuvalarından fırlayan gözleri,
kızgın ateşe sarılı öfkeleriyle hazırdılar saldırıya,
hırladıkça tüyleri diken diken oluyordu
bedenlerinde; Çerkes sarıldı kılıcına bağırarak,
küfürlerin bini bir para, Montelinin[1] yaptığı gibi.

6
Biri yaya, öteki atlı: ne yarar sağladı
dersiniz atın üstünde olmak Sarazen'e?
Hiçbir yararı olmadı, tam tersine,
daha da kötüsü oldu deneyimsiz olduğu için.

---

1 Rinaldo kastediliyor.

At, doğal içgüdüsüyle, sahibine saygısızlık
etmedi; karşı durmak istemedi ona:
ne eliyle ne mahmuzlayarak yaptırabildi
Sarazen istediğini, bindiği ata.

7
Öne atılmak istediğinde, inat eder oldu at;
durdurmaya kalktığında, ya koştu ya da tırıs gitti,
ve indirdi başını göğsünün altına, şaha kalktı,
çifteler savurdu peş peşe arkasından;
Sarazen gördü ki kendini beğenmiş bu hayvanı
yola getirmek olanaklı değil, o zaman
tuttu eyerin baş tarafından kalktı ayağa,
ve attı kendini yere hayvanın sol tarafından.

8
Pagan kolay bir hamleyle kurtulunca Baiardo'nun
inatla sürdürdüğü çılgınlıktan; daha yakışır
bir biçimde yiğit şövalyelere, geçerler saldırıya.
Bir biri, bir öteki savurur, kılıçlar keser havayı,
kimi zaman yukarıdan, kimi zaman aşağıdan
gelir sesleri: Vulcano'nun çekiç darbeleri hiç kalırdı
bunların yanında belki; Giove'nin şimşeklerini örsüne
yatırdığında, dövmek için, duman altı olmuş ocağında.

9
Kimi zaman uzun, kimi zaman kısa ve yalandan
salladıkları darbelerle gösterirler bu işi iyi bildiklerini:
kimi zaman sınırsız öfkeyle, kimi zaman kabuğuna
çekilerek; kimi zaman kapanarak, kimi zaman öne
çıkarak biraz ve bazen de tümden öne çıkıp ardından
geri çekilerek yinelemek darbeleri ve kaçınmak
darbelerden, biri ötekinin etrafında dönerek; biri çekilirken
öteki beklemeksizin hemen yerini doldurarak çekilenin.

10
Rinaldo saldırır, saplamaya çalışır kılıcını
Sacripante'nin bedenine, ne ki öteki siper eder
göğsüne kalkanını, kemikten, üstü tavlanmış
çelikle kaplı, dayanıklı, ama Fusberta ikiye böler,
kalın olmasına karşın: orman yankılanır,
yer gök inler gürültüden. Kemik ve çelikten
değil de, meğer buzdanmış; yanına düşer
Sarazen'in kolu, uyuşmuş kalmıştır artık.

11
Ne zaman ki ürkek ürkek bakan kadın görür
çok zarar verdiğini bu acımasız darbelerin,
o güzel yüzü korkudan renk atar, solar, sanki
darağacına giden suçlu gibidir; gecikmemesi
gerektiğini düşünür Rinaldo'nun tutsağı olmak
istemiyorsa eğer; o kadar çok nefret ettiği o adam,
o adam değil midir yoksa! O adam ki onu umutsuzca
seviyordu; onun ondan nefret ettiği kadar.

12
Atını çevirir, dikenli ve dar bir yoldan
girer kuytu bir ormana kadın:
sapsarı yüzüyle döner bakar geriye
sık sık, Rinaldo sanki ensesindeymiş gibi.
Çok fazla gitmemişti ki bir vadide karşılaştı
bir manastır papazıyla, uzunca sakalı
göğsünün yarısına iniyordu, nur yüzlüydü
ve duruşunda bir saygınlık, ululuk vardı.

13
Yaşından ve tuttuğu oruçtan olacak zayıf
düşmüş bedeniyle, geliyordu o tarafa doğru,
ağır aksak yürüyen bir eşeğin sırtında,

sanki hiç kimsenin olmadığı kadar insandan
kaçan ve kılı kırk yaran bir hali vardı. Görür
görmez o narin yapısıyla kadının kendisine
doğru geldiğini, ürkek ve çekingen doğasına
karşın, iyiliksever huyu uyanıvermişti hemen içinde.

14
Kadın papaza onu bir limana
götürecek bir yol sordu, çünkü Fransa'dan
ayrılmak istiyordu, duymamak için
Rinaldo'nun adını bir daha. Papaz, büyüden
anlayan, ruhlarla alışverişi olan biri olarak,
kadını avutmaya başlamıştı söyledikleriyle,
onu tüm tehlikelerden çekip çıkaracaktı hemen;
ve ardından karıştırmaya başladı ceplerinden birini.

15
Oradan bir kitap çıkardı ve hemen aradığını buldu;
daha ilk sayfasını okumamıştı ki,
belirdi bir hayalet, vale kılığında;
emirler verdi ona ne yapması gerektiği konusunda.
O, alıp başını gitti, kitabın gösterdiği yoldan;
gittiği yerde iki şövalye karşı karşıya gelmişlerdi
ormanda; gölgede yan gelip yatmak yerine,
yüreklilik gösterip girdi aralarına hemencecik.

16
"Lütfen," dedi "lütfen, ikinizden birisi
bana söyleyebilir mi acaba ötekini öldürünce,
ne geçecek eline: karşılığı ne olacaktır
bu yorgunluğunuzun; kavgayı bitirdiğinizde
kont Orlando kavgasız, dövüşsüz,
çelik yeleğine el sürdürtmeden bir kimseye,
sizi bu acımasız kavgaya itmiş olan kadın kolunda
tutmuş olursa eğer Paris'in yolunu?

17
Buradan bir mil kadar ötede Orlando'yu gördüm,
Angelica ile birlikte Paris'in yolunu tutmuşlardı,
dalga geçiyorlardı, alay ediyorlardı sizlerle,
boşu boşuna kavgaya tutuştuğunuzu söyleyerek.
En iyisi daha uzağa gitmeden
sürmenizdir gidenlerin izlerini;
Orlando onu Paris'e götürecek olursa, avucunuzu
yalarsınız ve bir daha göremezsiniz kadını."

18
Şövalyelerin bu söz üzerine nasıl canlarının sıkıldığını
görmeliydiniz, şaşkın şaşkın bakışmış,
gözleri kör, akıldan yoksun kalmışlardı;
rakipleri onlarla alay etmiş, oyuna getirmişti: akıllı
Rinaldo hemen kendini toparlamış, atını çekip almıştı,
ve öyle bir iç geçirmişti ki alev kusar gibiydi;
yemin etmişti, küçümsemiş ve kızmıştı, eğer yakalayacak
olursa Orlando'yu, yüreğini söküp alacaktı mutlaka.

19
Baiardo'nun yanına yaklaşır ve bir hamlede
atlar üstüne ve mahmuzlar hemen dörtnala,
ormanda bıraktığı şövalyeye veda bile etmez,
nerede kaldı terkisine almak. Canlı kanlı oraya
buraya çarpa çarpa, kırıp dökerek, sahibinin
mahmuzladığı at, yolunun üzerindeki her engeli,
çukur, çay, kayalık, dikenlik, ne varsa aşar,
alıkoyamaz hiçbir şey onu bu baş koyduğu yoldan.

20
Bayım, size tuhaf gelmemiştir umarım, Rinaldo'nun
şimdi hemen koşup gidip atını sahiplenmiş olması,
günlerdir boşu boşuna arkasından koşup durduğu,

yularına bile dokunamadığı atının.
İnsan aklına sahipti Baiardo, sahibini arkasından
koşturmasının nedeni huysuzluğu değildi,
kadının olduğu yere onu götürmek içindi;
çok kez duymuştu kadına nasıl sevdalı olduğunu.

21
Kadın çadırdan kaçtıktan sonra bu akıllı at
onu görmüş ve gözaltında tutmuştu sürekli,
eyerinde oturan yoktu o zaman çünkü,
şövalyesi attan inmiş ve kendine denk,
kendisi gibi iyi bir dövüşçü olan baronla
çarpışmaya gitmişti; uzaktan izini sürmüştü kadının,
götürüp efendisinin eline teslim etme
sevdasını taşıyordu içinde.

22
Kadının olduğu yere onu götürmeye kararlıydı,
aldırmadan önündeki bitmez
tükenmez ormana;
almadı onu sırtına, yolunu değiştirir kaygısıyla.
Onun sayesinde buldu Rinaldo kadınını,
bir kez, iki kez ama hiçbirinde ona ulaşamadı;
birinde Ferraù girmişti araya,
ardından Çerkes kralı, gördünüz siz de işte.

23
Rinaldo'ya kadının yalan yanlış izlerini gösteren
hayalete inandı Baiardo ve sadık kaldı sahibine,
yumuşak başlılık gösterdi verdiği emirlerine.
Rinaldo mahmuzladı atını, yanıyordu içi öfkeden
ve aşktan ötürü, koştukça koşuyordu
Paris'e doğru sürekli; içinde öyle bir tutku vardı ki
uçarak onu götüren,
sanki yaya kalan at değil rüzgârdı yanında.

24
Gece istemeye istemeye sürdürür yolculuğunu,
gelmek için Anglante beyiyle[2] bir an önce yüz yüze:
o kadar çok inanmıştı ki o yalancı büyücünün
yalan sözlerine. Sürer atını tüm gece boyunca
ve ertesi gün, açılır önünde bir kent,[3] görür
imparator Carlo'yu; bozguna uğramış,
perişan haldedir, ordusundan arta kalanlarla
birlikte yorgun ve bitkin gözükmektedir:

25
Afrikalı kralın saldırısını ve kuşatmasını
beklemektedir, özenli ve önlemlidir:
savaşacak insan toplamak, yiyecek ve içecek
sağlamak, surları onarmak, hendekler açmak gibi
savunmaya yarayacak her şeyi
göz ardı etmiyor, sağlamaya çalışıyordu:
İngiltere'yi yardıma çağırmak istiyordu yeni
kuvvetler sağlamak, yeni bir ordu yaratmak için.

26
Savaşın yazgısını değiştirmek,
yeniden savaş meydanına inmek istiyordu.
Rinaldo'yu hemen Britanya'ya yolladı,
ki sonradan adı İngiltere olmuştur.
Şövalye sızlanır oldukça bu yolculuktan,
o topraklardan nefret ettiği için değil,
gelir gelmez onu gönderdiği için imparator,
tabii ki bir gün bile dinlenmeden evinde.

27
Rinaldo asla gönülsüz yapmazdı
kendisinden isteneni; tek kaygısı yolundan

2 Orlando kastediliyor.
3 Paris.

alıkonulmaktı; girmişti o yola aydınlık
yüzlü kadınını aramak için,
kadın söküp almıştı yüreğini göğsünden:
Carlo'ya olan saygısından ötürü yoktu çaresi
başka, o yola koyulmaktan. Calesse'ye vardı
birkaç saat içinde ve geldiği gün bindi bir gemiye.

28
Tüm gemiciler itiraz etmişti, geri dönmek
istiyorlardı; ne ki çalkantılı ve dalgalı denize
kendini atmaktan geri kalmadı Rinaldo;
büyük bir fırtına gelecek gibiydi oysa.
Vento alındı bundan, bu kendini beğenmiş adamın
tavrından; ve acımasız bir çalkantıyla
darmadağın etti denizi ve o kadar kızmıştı ki yolladı
en büyük dalgaları ta gözetleme kulelerine kadar.

29
En büyük yelkenleri indirdi deneyimli denizciler,
ve dönmeyi düşündüler o anda, geldikleri limana,
ayrılmışlardı oradan uygun olmayan
bir zamanda. "Dönmek işinize yaramaz," dedi
Vento, "verememsize istediğiniz izni,
kendiniz bile bile yok ettiniz bu fırsatı."
Eser rüzgâr, bağırır, çağırır, tehdit eder
tekneyi batırmakla, giderlerse eğer kafalarına göre.

30
Kimi zaman kıçtan, kimi zaman burundan yediler
acımasız rüzgârın darbelerini, durmak bilmedi,
giderek arttı darbeler: gemiciler oradan oraya
koşturdular, o mütevazı yelkenleriyle geçmeye
çalışırken denizi. Değişik tezgâhlarda değişik olay
örgüleri işlemek istediğim için hep, Rinaldo
ve darmadağın olmuş gemiyi bir tarafa bırakıyor,
Bradamante'ye dönüyorum şimdi.

31
Sözünü ettiğim Sacripante'yi yerlerde sürüklemiş olan
saygın kadın odur ve bu beyefendiye
değer bir kız kardeştir, Beatrice'den doğma,
Amon dükünün kızıdır. Güçlü yeteneği
ve inanılmaz yürekliliğiyle, yalnız Carlo'nun değil
tüm Fransa'nın gözünde, (çok kez denendiği
için bilinir) Rinaldo'dan geri kalmazdı asla,
ki çok önem vermişlerdir her zaman ona.

32
Kadını bir şövalye[4] sevmişti; Kral Agramante
ile Afrika'dan karşı kıyıya geçen,
Ruggiero'nun[5] soyundan gelme Agolante'nin
biçare kızından[6] doğmaydı ve kadın ne bir ayıdan
ne de yabanıl bir aslan soyundan gelmeydi,
ama küçümsemedi sevdalısını;
oysa bir kere hariç izin vermemişti Fortuna,
bu ikisinin görüşüp konuşmalarına birbirleriyle.

33
Ararken Bradamante artık sevgilisi olmuş kişiyi,
ki babasının adını taşıyordu, kendisinden emin,
tek başına, sanki askeri kıtalar vardı onu
korumak için etrafında:
serdikten sonra Sacripante'yi tüm kalıbıyla,
oldum olası anamız olan toprağa, girdi bir ormana,
ardından ulaştı bir dağ başına,
yürüye yürüye vardı sonunda güzel bir kaynak suya.

---

4 Ruggiero kastediliyor.
5 Ruggiero'nun babasının adı da Ruggerio'dur.
6 Galaciella.

34
Otların arasından akıyordu su, antik ağaçlar,
ve güzel gölgelerle süslü; yolcular suyun
şırıltısından çağrı almış gibi oluyorlardı su içmek
ve zaman geçirmek için birlikte;
sol taraftan, yakındaki tepe ekilip biçildiği için
kırıyordu sıcağını güneşin öğle saatlerinde.
Burada o güzel gözlerini çevirir çevirmez
ayrımına vardı bir şövalyenin[7] o güzel kadın;

35
şövalye oturmuştu gölgelik bir yerinde ormanın,
düşünceli, sessiz ve yalnız,
yeşil, beyaz, kırmızı, sarı renkli yakasında
o berrak ve akışkan billur suyun kıyısında.
Kalkanı ve miğferi asılıydı uzak olmayan bir yerde
bir kayın ağacına, oraya atını da bağlamıştı,
gözleri dolu dolu ve suratı asıktı,
yorgun ve acılı görünüyordu yüzü.

36
Herkesin yüreğinde saklı ortak bir arzu vardır,
başkasının ne yaptığını bilmek ister hep;
kadın da şövalyeye sormak istedi sıkıntısının
nedenini içinden gelen arzuyla.
O da yüreğini açtı ona ve döktü her şeyi ortaya,
kadının o kibar davranışı karşısında.
Soylu bir duruşu vardı daha ilk bakışta,
çok yiğit bir savaşçı olarak göründü kadının gözüne.

37
Ve başladı anlatmaya: "Efendim ben piyade
ve süvarilere eşlik ediyordum, savaş alanına

7 Pinabello di Maganza.

iniyordum, tam da, Carlo'nun Marsilio'yu
beklediği yerde, dağdan[8] inerlerken onlara engel
olmaktı görevim; benimle birlikte güzel bir kadın
vardı, yanıyordum aşkından yalım yalım;
Rodonna'ya yakın bir yerde silahlı birini gördüm;
kanatlı bir atın[9] üstündeydi, sürmeye çalışıyordu atı.

38
Ölümlü mü, yoksa cehennem zebanisi miydi
o hırsız, bilemem, görür görmez o güzel
ve sevimli kadınımı, kaptı elimden, tıpkı avını
kapmak için inen bir şahin gibi; iner ve kapar ya,
bir anda: bu adam da öyle, attı pençesini
kadına, neye uğradığını şaşırdı kaldı zavallım.
Ayrımında bile olamadım ben saldırının,
yukarlardan bir yerlerden sesini duyuncaya kadar.

39
Yırtıcı çaylak da böyle yapar ya, kapıp kaçar
zavallı yavru kuşu kuluçkadan; fark etmediği
için acı duyar sonradan anne
ve bağırır çağırır boşuna, cikcikler arkasından.
Ben izleyemezdim o uçan insanı,
dağların arasında, dik yamaçların eteklerinde,
bu yorgun atımla, adım atmaktan
aciz, çakır çukur olmuş, zorlu yollarda.

40
Aklıma gelmeyen şey başıma gelmişti, söküp
almışlardı yüreğimi göğsümden sanki, bıraktım
onun için yoldaşlarımı yarı yolda, rehbersiz
ve öndersiz, sahipsizlikleriyle; koyuldum kendi

8 Montalbano Dağı, Marsilio dağdan inmeye hazırlanmaktadır.
9 İppogrifo (Pegasus). Atın üzerinde büyücü Atlante vardır.

yoluma tek başıma, daha alçak ve daha az
tehlikeli tepelerden gitmek için Amore'nin
gösterdiği yere; oraya alıp götürmüştü sanki
umarımı ve barışımı, o yırtıcı kuş.

41
Altı gün altı gece gittim dağ taş demeden, korkunç
uçurumlar, kayalıklar gördüm, bırakın yolları,
patika bile yoktu geçecek, ne de bir tek insan
ayağının bastığı bir yer; sonunda bir vadiye ulaştım,
eldeğmemiş ve yabanıl, etrafı derin hendeklerle çevrili,
ürkütücü mağaralarla doluydu,
tam ortasındaki kayalığın üstünde bir şato[10] vardı,
kale gibi korunaklı ve sağlam, güzel mi güzel.

42
Ateş gibi parlıyordu uzaktan bakınca, ne terakotta,
ne mermerdi malzemesi. Yaklaştıkça daha iyi görür
oldum parlak duvarları: daha güzel ve daha görkemli
göründü gözüme. Bildim sonradan, usta şeytanların
işi olduğunu, çağrılmışlardı tütsü ve buhur kokuları,
ve büyülü sözlerle göreve. Tüm yapı
çelik kaplıydı baştan aşağı, ne ki yapılmadan önce şato,
daldırılmıştı Stige'nin ateş yanan sularına malzemesi.

43
Kuleleri ışıl ışıl çeliktendi, üstlerinde
ne bir kir ne de bir pas vardı; gündüz gece
tüm kasaba işinde gücündeydi; o hırsız herif
saklanıyordu oysa bu şatoda. Kurtuluşu yoktur
çalmak için kafasına koyduğu hiçbir şeyin,
ancak beddua edilir ve sızlanılır en çok arkasından.
Burada saklar kadınımı, dahası, yüreğimi; yitirdim
artık umudumu, göremeyeceğim günün birinde asla.

10 Büyücü Atlante'nin şatosu.

44
Ah, ah! Elimden ne gelir ki bakmaktan başka,
uzaktan o yüksek kayalara, yüreğimi alıp götüren;
tıpkı bir tilki gibi yavrusu çalınmış, aşağıdan duyar
sesini, bağırdığında kartalın yuvasından yavrusunun;
dönüp durur etrafında yuvanın ama elinden bir şey
gelmez; yoktur çünkü kanatları onu oraya uçuracak.
Öyle yüksek ki o kayalık, ve üzerindeki şato,
çıkamaz kimse oralara, yoksa eğer kuş gibi kanatları.

45
Ben oyalanırken oralarda, gördüm geldiğini
iki şövalyenin, bir cücenin rehberliğinde,
sevdama umut kenetlediler sanki;
ne ki boşa gitti kısa zamanda umut ve arzu.
İkisi de gözde, yürekli savaşçılardı:
birinin adı Gradasso, Sericano kralı,
diğeri Ruggiero idi, genç ve güçlü,
Afrika sarayında önde gelen bir şövalyeydi.

46
"Geldiler," dedi cüce, "denemek için yeteneklerini
bu şatoda yaşayan o efendiyle; adam silahlı,
dört ayaklı kuşa benzeyen bir ata biniyor, görülmemiş,
tuhaf, insanı hayretlere düşüren. Haydi bakalım,
efendim dedim onlara, acıyın halime, alçakça
düştüğüm bu acımasız durumumdan ötürü!
Hakladığınızda o adamı, ki beklediğim budur,
kavuşmuş olurum umarım ben de kadınıma.

47
Elimden nasıl çalıp götürdüğünü anlattım
onlara; gözlerimdeki yaşla acımı gösterircesine.
Onlar soyluluklarından ötürü çok sözler

verdiler bana ve dağları indiler, ırmaklar geçtiler.
Uzaktan izledim çarpışmayı, yalvardım
Tanrı'ya yengileri için.
Uzayıp gidiyordu bir düzlük şatonun dibinden,
iki taş atımlığı kadardı uzunluğu.

48
Yürüyerek ulaştılar şatonun dibine; biri de
öteki de, her biri kendisi olmak istiyordu ilk
çarpışacak kişi; ya Gradasso'ya vurdu piyango,
rastlantı sonucu ya da Ruggiero önemsemedi
ilk kişinin kim olacağını. Sericanolu götürdü ağzına
borazanı, yankılandı kayalık ve kayalığın tepesindeki
şato. İşte göründü baştan aşağı silahlanmış
şövalye kapının önünde, üstünde kanatlı atının.

49
Yavaş yavaş yerden yükselmeye başladı;
tıpkı gezgin turnalar gibi,
ki önce koşar, koşar, sonra yükselir ya,
bir, iki kol yüksekliğinde yerinden,
ve sonra tümden açtığında
gösterir ne denli hızlı olduğunu kanatlarının.
Yukarılarda kanat çırpar şeytan adam,
o kadar ki ancak kartal uçar o yükseklerde.

50
İstediğinde de çeviriyordu atının başını,
o da kapatıyor kanatlarını ve pike yapıyordu yere,
tıpkı şahinin kaz ya da güvercin kovalamak için
kalktığı yere düşer gibi inmesine benziyordu.
Şövalye mızrağını alır saldırı düzenine,
büyük bir gürültüyle havayı yararak.
Gradasso onun aşağıya indiğini görmez,
ardında hisseder ama beriki bir darbede yaralar onu.

51
Büyücü bir çırpıda kırar mızrağını Gradasso'nun
sırtında, Gradasso boşa sallamış olur mızrağını:
uçan adam ara vermez darbe almamak için
kanat çırpmaya ve uzaklaşır ardından,
Bu yaman çarpışma belini büker
yeşillikler ortasında o cengâver Alfana'nın;
Gradasso'nun bir alfanası vardı, en güzeli, en iyisi
ki, görülmemişti böylesi eyer taşıyanlar arasında.

52
Uçan adam gitti ta yıldızlara kadar; ardından
geri döndü, indi hızla aşağıya,
çarptı inerken Ruggiero'ya ki farkına varmadı,
Gradasso'ya dalmış, ona bakıyordu.
Ruggiero sarsıldı yediği darbeden ötürü,
atı geriledi birkaç adım:
dönüp ona vurmak istedi ama gördü
uzaklaştığını ve çıktığını yukarılara.

53
Kimi zaman Gradasso'ya, kimi zaman
Ruggiero'ya vurur, alnından, göğsünden,
ya da sırtından; ama darbelerini boşa çıkarır
karşısındakilerin, o kadar hızlı davranır ki
hemen kaybolur gözden. Havada dönüp durur,
çizer geniş halkalar, kimi zaman birini hedef alıp
ötekine vurur; her ikisinin de gözleri kamaşır,
göremez olurlar nereden saldırdığını.

54
İki savaşçı yerde, biri göklerde, savaş sürdü
ta o saatlere kadar, o saatlerde açılır kapkara
bir perde dünyanın üstüne,
ve kaçar, kararır rengi tüm güzelliklerin.

Tam da böyle oldu, ne eksik ne fazla:
Gördüm ve biliyorum; başka bir şey de söylemeyeceğim,
adım yalancıya çıksın istemem, çünkü bu harika
görüntü, gerçekten çok kurmacaya benziyordu.

55
Göklerin şövalyesinin, koluna takılı bir kalkanı vardı,
ve ipekten bir kumaş kalkanı örtüyordu. Örtü altında
tutmak kalkanı, ne bileyim, sanki onu çok huzursuz
ediyordu; birden oracıkta, açtı üstündeki
örtüyü, çıkardı açığa kalkanı, ne ki kalkana bakınca,
kaçınılmaz, gözleri kamaşır bakanın,
ve yıkılıp kalır olduğu yere, tıpkı bir ölü gibi,
ve kölesi olmaya mahkûmdur o büyücünün.

56
Kalkan ateş taşı gibi parlaktı, bir başka ışık
olamazdı böyle aydınlık. Kaçamazdı parlaklığı
karşısında kimse, yere yığılıp kalacaktı mutlaka;
gözleri çarpılmış, aklı yerinden çıkmış olurdu.
Uzakta da olsam, ben de kendimi
yitirdim ve çok sonra kendime geldim ancak;
ne şövalyeleri ne de cüceyi görebiliyordum,
savaş alanı bomboş, dağ taş karanlığa bürünmüştü.

57
Aklıma büyücünün ikisini alıp
götürdüğü geldi; yok ettiği kalkanın, o göz alan
parlaklığından ötürü özgürlüklerini;
benim de umudumu söküp almıştı içimden.
Ayrıldım o yerden, yüreğimin kapılarına
kilit vuran, söyleyerek en son sözlerimi.
Bakın bakalım, benden başka kime reva
görmüştür Amore, böyle acımasız bir yazgıyı."

58
Şövalye yeniden başladı sızlanmaya önceki gibi,
acısının nedenini açıkladıktan sonra.
Bu adam, kont Pinabel'di, Maganzalı,
Anselmo Altaripa'nın oğluydu:
Aşağılık bir soyu vardı, istemedi soylu
ve düzgün biri olmak o soyun içinde;
dahası iğrenç ve çirkin alışkanlıklarda
ötekileri aşan biriydi.

59
Güzel kadın dinledi Maganzalı adamı sakin
sakin, türlü renkler alan yüzüyle:
ama Ruggiero'dan söz edildiğini
duyduğunda canlandı yüzü görülmedik
bir biçimde: öğrenince ardından zindana
atıldığını, sarsıldı aşk acısıyla yüreği tümden;
ne bir, ne iki kez duymak yetmedi ona,
adamın dönüp dönüp anlattıklarını.

60
Ve sonunda yeterince bilgilendiğini anlayınca
ona şöyle dedi: "Şövalye, gönlün rahat olsun,
benimle karşılaşmak sana iyi gelmiş olabilir,
sayabilirsin bugününü şanslı bir gün. Gidelim hemen,
sahip olduğunu vermek istemeyen o yere, öylesine
varsıl bir hazine tutmaktadır ki içinde, boşuna
olmayacaktır bu yorgunluğumuz, katlanacağımız;
Fortuna bana karşı düşman tavrını takınmazsa eğer."

61
Şövalye yanıt verir: "Sen benim yeniden
dağlara vurmamı ve sana yol göstermemi mi
istiyorsun? Dert değil, gelebilirim yine seninle,

zaten yitirdim sahip olduğum her şeyi,
ama sen zindana kendi ayağınla gitmek istiyorsan,
kayalıkları aşıp uçurumları geçerek üstelik, bildiğin
gibi yap. Sonra benden bilme zararını; ben sana
söyledim söyleyeceğimi, ısrar eden sensin."

62
Böyle dedi adam ve yürüdü atına doğru,
rehberlik etmeye başladı o yürekli kadına,
kadın, kendisini tehlikeye atacaktı Ruggiero için,
büyücü ya onu tutsak alacak ya da öldürecekti.
Tam o anda bir haberci ulaşır kendilerine
ve: "Bekle, bekle!" diye bağırır olanca sesiyle;
bu haberciden öğrenmişti Çerkes, onu atından
alaşağı edip yere serenin o kadın olduğunu.

63
Haberci, Bradamante'ye Mompolier'den
söz eder, Narbona'dan ve Castella
bayrağı çektiklerinden, Acquamorta
ile birlikte; Marsilya da ötekilerle beraber
ona emanet edildiği için huzursuzdur halk,
çaresizlik içindedir ve yardım dilemektedir,
bu haberciyi göndererek, güvence istemektedir
kadından, yardım edileceğine ilişkin.

64
Bu kent ve binlerce kilometrelik çevresiyle,
denize kıyısı olan ve Varo ile Rodano ırmakları
arasında kalan toprakların, imparator Carlo,
dük Amon'un kızına bırakmıştı yönetimini, çünkü
ona güveniyor, umut besliyordu; hayranlıkla
izlemişti bir keresinde, gördüğünde onu savaşırken,
becerisinden ötürü. Dediğim gibi, yardım
istemeye gelmişti şimdi o haberci ta Marsilya'dan.

65
Genç kadın ikircikliydi, evet mi deseydi
yoksa hayır mı, ayakları gitmiyordu aslında
geri dönmek için: bir taraftan onuru ve vatan
borcu ağır basıyordu, öte yandan aşk ateşi
bedenini sarmış yakıyordu. Sonunda yaptı seçimini,
ve çekip çıkarmaya karar verdi Ruggiero'yu
o büyülü şatodan; yetmeyecek olsa da becerisi,
en azından zindana atılmak istiyordu onun yanında.

66
Öyle bir özür diledi ki haberci mutlu oldu,
ve sessiz kalmayı yeğledi bu sözler karşısında.
Ardından atını çevirdi gitmesi gereken yola,
Ancak çok memnun görünmüyordu Pinabello.
Çünkü öğrenmiştir o aileden olduğunu, gizli ve açıkça
bilir herkes, kadının ondan nefret ettiğini,
daha şimdiden tahmin edebiliyordu çekeceklerini,
eğer kadın onun Maganzalı olduğunu öğrenecek olursa.

67
Maganza ailesiyle Chiarmonte ailesi[11] arasında
eski bir düşmanlık, nefret ve kin vardı;
çok kez karşı karşıya gelmişlerdi ve
çok kan dökülmüştü; ne ki kötü kalpli
kont, kuzu kuzu arkasına düşen genç kadına
ihanete hazırlanıyordu;
ya da uygun bir anda onu yalnız başına
bırakmak ve başka bir yola sapmak istiyordu.

11 Ailenin babası Chiaramonte ardında üç çocuk bırakmıştı: Milone (Orlando'nun babası), Ottone (Astolfo'nun babası) ve Amon (Rinaldo ve Bradamante'nin babası).

68
Doğuştan gelen bu kin, kuşku ve korku
aklını o kadar çok çelmişti ki
farkına varmadan yanlış bir yola saptı:
ve kendisini karanlık bir ormanda buldu;
ortasına doğru, çıplak tepesi kayalıklı
bir dağ vardı; Dordona dükünün kızı
ardından geliyor, onu yakından izliyor,
hiç arkasından ayrılmıyordu.

69
Ormana girer girmez, Maganzalı kadını
sırtından atmayı düşündü. Ve şöyle dedi:
"Hava daha çok kararmadan bir han bulsak
iyi olur. Dağın öte yakasında, yanılmıyorsam eğer,
vadinin içinde varsıl bir şato var.
Sen beni burada bekle, bu çıplak tepenin ardını
görmek istiyorum kendi gözlerimle,
benim bildiğim şato orada mı yoksa değil mi diye."

70
Böyle diyerek dağın tepesine doğru
sürdü atını, bakınarak etrafına gidebileceği
bir başka yol var mı diye kadına izini
kaybettirecek kadar. Bir mağara gördü kayalıkta,
otuz kulaçtan fazla derinlikte. Kayalık
dikeyine iniyordu, kazma ve taş kalemleriyle
yontulmuş gibiydi, o kadar düzgündü ki;
ve dibinde bir kapı vardı.

71
Dip tarafta bir kapısı vardı geniş mi geniş
ve alımlı, bu kapı daha geniş bir odaya yol veren
bir girişe açılıyordu. İçeriden bir ışık süzülüyordu

dışarıya, sanki kayalığa oyulmuş mağaranın
ortasında ateş yanıyordu. Burada hain adam
sessizce duruyordu, kadın onu
uzaktan izlemişti (çünkü korkuyordu izini
yitirmekten), ulaşmıştı kadın da o anda o mağaraya.

72
Alçak adam görünce boşa çıktığını önceki
tasarısının, kadından kaçmak ya da
onu ortadan kaldırmak gibi yeni tuhaf oyunlar
üretmeye başladı kafasında. Kadını karşıladı
ve onun yukarı çıkmasını sağladı; orada
kayalıkta bir çukur, bir boşluk oluşmuştur
derinliğine; boşluğun dibinde yüzü sevimli bir
genç kız vardır ve onu gördüğünü söyler,

73
alımına, üstündeki gösterişli giysiye bakılırsa
hiç de sıradan biri değildir ona göre;
ama bir bilsen, der, ne denli huzursuz
ve zavallı göründüğünü, istemediği halde
mağaraya tıkılmaktan ötürü:
kızı yakından görmek için mağaraya girdiğini
söyler ve daha demin, oradan birinin de çıktığını;
o adamdır ona göre kızı zorla mağaraya tıkan.

74
Bradamante yürekli olduğu kadar önlemsiz
bir kadındı, Pinabello'ya inandı sözlerinden ötürü;
kadına yardıma kalktı hevesle ve aşağı
nasıl inebileceğini düşünmeye başladı.
Orada dallı budaklı bir karaağaç gördü
başını çevirince ve uzun bir dal ardından;
kılıcıyla bir darbede dalı indirdi yere,
ve sarkıttı mağaranın ağzından dibine doğru.

75
Dalı kestiği yerden Pinabello'nun eline verdi;
öteki ucundan da kendisi tuttu ve önce
ayaklarını sarkıttı mağaranın içine ve kollarıyla
asıldı ağaç dalına kadın. Pinabello keyifli keyifli
sordu kadına, takla atmasını bilir mi diye;
bıraktı ellerinden ağaç dalını ve şöyle dedi:
"Keşke tüm soyun sopun burada olsaydı da
hepinizin canına okusaydım!"

76
Pinabello'nun istediği gibi olmadı, oynayamadı
genç kızın yazgısıyla; o kayadan o kayaya
yuvarlanırken çarptı güçlü ve sağlam bir dala,
dibe ulaşmadan önce. Dal kırıldı ortasından,
ne ki yuvarlanmasını önledi gene de
mağaranın dibine ve engelledi ölümünü.
Yatıp kaldı düştüğü yerde, biraz sersemlemişti,
gerisini bir başka kantoda anlatacağım size.

3. Kanto

1
Kim ses ve sözcükler verecek bana, uygun
düşsün diye böylesi soylu bir konuya? Kim kanat
takacak dizelerime, yükseklerden uçup
ulaşsın diye kafamdaki kavramlara? [1]
Şimdi çok daha yüksek bir şiirsel çılgınlık gerek,
alışık olduğumdan farklı, göğsümü ısıtacak;
bu kanto, Efendime[2] ithaf edilmiştir, çıkaracak
gün ışığına kökenini, söz ederken atalarından:

2
onlardan kimileri, sanlı beyefendiler içinden
seçilmişlerdi, göklerin armağanı, hükmetsinler diye;
ey Phoebus, sen ki tüm dünyanın ışığısın, söyle,
var mı acaba böylesine görkemli bir soy, savaşta
ve barışta ve de soyluluğunu koruyan, koruyacak
olan bu kadar uzun zaman (yalan değil, doğruysa
içimdeki o tanrısal ışık, bana esin kaynağı olan),
gökler dünyanın etrafında döndüğü sürece.

---

1 Estensi ailesi, Ferrara Hanedanı kastediliyor.
2 Ippolito d'Este.

3

Kazandıkları onurları sıralamam gerekirse eğer
dolu dolu, benimki değil, senin lirin gerekli bana,
çalmıştın ya, devlerin çılgın saldırısının ardından,
evrenin hükümdarını kutlamak için.[3]
Eğer olursa araç gerecim, senden bana
armağan, böylesine soylu bir taşı[4] işlemek için,
kararlıyım tüm emek ve aklımı kullanmaya,
bu güzel imgeleri yansıtabilmek için.

4

Bu benim kabasaba taş kalemlerimle
ancak sağını solunu yontabilirim taşın, kabaca:
daha sonra belki daha incelikli bir çalışma yapacak
ve sonlandıracağım yapıtımı yetkin bir biçimde.
Ama şimdi dönelim yarım kalmış işimize:
ne kalkanı elindeki ne de zırhı yetti kendisini
korumaya: Maganzalı Pinabello'dan söz ediyorum,
Kadını[5] öldürmek gibi bir umut taşıyordu içinde oysa.

5

Hain adam genç kadının öldüğünü sanıyordu
kuyunun dibinde; sapsarı olmuş,
renk atmıştı yüzünde,
terketti, pisliğiyle kirlettiği o umutsuzluk kapısını,
döndü çabucak ve bir hamlede bindi bir ata,
sapık yaradılıştaki bu adam, peş peşe hatalar yaptı;
yanlış yanlış üstüne ve bunlar yetmiyormuş gibi,
bir de Bradamante'nin atını alıp çekip gitti.

---

3 Bir lir ustası ve müzisyen tanrı olarak da bilinen Apollon, devlerin Olympos saldırısını püskürten Zeus'un onuruna çalmıştı.

4 Burada araç gereç ile biçem, soylu taş ile konu kastediliyor.

5 Bradamante.

6
Onu da bırakalım bir yana, bir başkasının yaşamına
tuzak kurarken, kendi ölümüne kapı açmıştı;
biz dönelim o genç kadına, ihanete uğramış,
hem ölümü hem de mezarı bulmuştu aynı anda.
Uyandığında, sersem gibi olmuştu tümden,
kafasını kayalara vurduğu için.
Kapıdan içeri girmişti, orada daha geniş
bir mağaraya açılan bir giriş buldu karşısında.

7
Düz kare biçimde, geniş bir odaydı,
yüce ve saygın bir kiliseye benziyordu sanki,
pek bilinmeyen su mermeri sütunlar üzerinde
yükseliyordu, güzel bir mimari işlemeyle.
Ortada güzel bir sunak,
önünde yanan bir lamba vardı,
ışığı parlak mı parlak, ışıl ışıldı,
hem birini, hem öteki odayı aydınlatıyordu.

8
Kadın büyük bir saygı ve alçakgönüllülük içinde
dokundu sunağa, tıpkı kutsal ve yüce bir
yerdeymiş gibi, ardından başladı içten gelen bir
çağrıyla dua etmeye, diz çöküp yalvararak Tanrı'ya.
O anda küçük bir kapı aralandı gıcırdayıp çatırdayarak
karşı tarafta, bir kadın çıktı ortaya kapıdan,
yalınayak ve üstü başı darmadağındı, saçları dağınık,
adıyla, sanıyla çağırdı genç kadını seslenerek!

9
Ve şöyle dedi: "Ey soylu ve cömert ruhlu kadın,
Bradamante, Tanrı istediği için ben buradayım,
yoksa olamazdım, çoktandır senden söz ediyordu

kâhinlere özgü ruhu Merlino'nun[6]
hiç olmadık bir yol seçtin kendine, kutsal
küllerini ziyaret etmek için; ben de geldim
buraya, çünkü sana açıklamam gereken şeyler var,
göklerin, yazgınla ilgili saptamaları gibi.

10
Bu mağara antik ve anısı olan bir mağaradır,
Merlino yaptı bunu, o bilge büyücü,
belki duymuşsundur anıldığını adının kimi zaman,
Donna del Lago aldatmıştı onu hani.[7] Gömüt
az ötede, orada artık çürümüş bedeni yatar;
sevdiği kadın oraya girsin diye aklını çelmişti,
ve kapatmıştı onu oraya; canlı canlı girmiş
ve çıkamamıştı bir daha, ölüp kalmıştı orada.

11
Bedeni ölü ama ruhu canlı mı canlı yatıyor,
ta ki meleğin çaldığı boru duyulana kadar,
ya onu sürgüne gönderecek göklerden
ya da yukarılara çekecek; karga mı,
yoksa güvercin mi olacağına bağlı.
Sesi capcanlı duruyor, işitebilirsin, nasıl da dingin
ve temiz çıkıyor mermer gömütten ve yanıt veriyor
soru soran herkese geçmiş ve gelecekle ilgili.

12
Çok uzaklardan geldim ben bu mezarlığa,
çok günden beri buradayım, istiyordum ki
Merlino bana açıklasın, benim

---

6 Ünlü büyücü ve kâhin. Kral Arthur'un danışmanı ve hocası.

7 Merlino, Donna del Lago'ya âşıktır. Merlino sevdiği kadınla gömülmek için bir gömüt yapar ve gömüte girerek nasıl olacağını gösterirken, ondan kurtulmak isteyen kadın büyülü sözlerle gömütü kilitler. Merlino canlı canlı gömütte kapalı kalır ve ölür.

büyücülük mesleğimde, gizli kalmış sırlarla
ilgili sorularımı: seni görmek istediğim için
bir aydan fazla kaldım hesaplarımın ötesinde;
her zaman geleceği görmüş olan Merlino
geleceğin gün için de bugünü saptamıştı."

13
Amon'un kızı şaşırmış, kalakalmıştı, ağzını
açamadan, dikkat kesilmişti kadının sözlerine;
ve yüreği hayretlerle doluydu, anlamamıştı,
uyuyor muydu, yoksa uyanık mıydı:
ve mahçup, utangaç bir ifadeyle
(zaten öyleydi alçakgönüllü olması nedeniyle)
yanıtladı: "Ben bunu nasıl hak ettim ki, benimle
ilgili kâhinler tahminde bulunuyorlar önceden?"

14
Beklemediği bu haberden keyfi yerinde,
koyuldu büyücünün arkasından yola,
götürdü büyücü onu o mezara, Merlino'nun
ruhunu ve kemiklerini saklıyordu bağrında.
Sert taştan yapılmış bir mezardı,
parlak ve ışıl ışıldı, tıpkı kızıl ateş gibi;
güneş olmamasına karşın odada,
ışıltısı aydınlatıyordu ortamı, yayılarak ortalığa.

15
Ya yapıları gereği, meşaleler gibi karanlığı yaran
kimi mermer kaplamalardan ötürü
ya da büyülü süsler, tütsü ve buhur kokularının
etkisinden olacak ya da gök cisimlerine öykünülerek
tasarlanmış şekillerden ötürü, (ki bu bana
daha gerçek gibi geliyor) bir ışık demeti oluşmuştu
çok sayıdaki ışınlarıyla birlikte ve aydınlatıyordu
güzel resim ve yontuları, bu kutsal yeri süsleyen.

16
Bradamante ayağını atar atmaz eşikten
o giz dolu hücreye,
o ölü bedenin canlı ruhu
çok berrak ve dingin bir sesle seslendi kadına:
"Fortuna ne muradın varsa versin!
Ey el değmemiş soylu genç kadın,
rahminden verimli ürünler çıkacaktır senin,
İtalya'ya ve tüm dünyaya onur verecek olan.

17
Troya'dan beri en iyi iki ırmakla iki koldan gelen
o antik kan,[8] sende birleşecektir;[9] öyle bir soy
üretecektir ki en güzeli, en yenisi ve en mutlusu
olacaktır; güneş görmemiş olacak böylesini asla,
tüm soylu aileler içinde. Hindistan'dan Tago'ya,
Nil'den Tuna'ya kadar, güney kutbundan Calisto'ya
dek uzanan bir toprak parçasında. Soyundan şerefli
yüce dükler, markiler ve imparatorlar yetişecektir.

18
Güçlü kumandanlar, şövalyeler çıkacaktır
senin soyundan; ellerinde silahları,
başlarında akıllarıyla, yengili silahlarının
ürünü eski erdemlerini geri vereceklerdir
İtalyanlara. Hak edenler taşıyacaktır krallık
asasını, bilge Augustus ve Numa gibi,
iyiliksever ve iyi yönetimleri altında
ilk altın çağa yeniden dönülecektir.

---

8 Ruggiero ve Bradamante aynı soyun iki ayrı koludur. Bradamante'nin Ruggiero ile evliliğinden doğacak çocuklardan söz ediyor. Bradamante'nin soyu Chiaramonte ve Ruggiero'nun soyu Mongrana sülalesi; ikisi de Herakles'in oğlu Astianaks'ın soyundan gelir.

9 Boiardo da (Orlando Innamorato) daha önce Estensi'lerin kökeninin Troya'ya dayandığını söylemiştir. (bkz. 2,21,55)

19
Tanrı'nın istencinin senin yanında olmasını
istiyorsan eğer, Ruggiero
seni karısı olarak seçsin diye,
kendi yolunu izle canla başla; aklını
karıştıranlar olacak kuşkusuz, seni bu yoldan
alıkoyacak, yere sermen gerekecek daha
ilk karşılaştığınızda o kötü kalpli hırsız gibi olanı[10]
ki o, senin esenliğini senden gizler."

20
Merlino sustu bu sözlerinden sonra, büyücülük
işine koyuldu ardından; Bradamante'ye,
kendinden sonra geleceklerin yüzlerini göstermeye
hazırlanıyordu. Çok sayıda ruh saptamıştı kendince,
bilmiyorum nereden çekip getirmişti,
cehennemden mi yoksa bir başka yerden mi;
bir yerde toplamıştı onları, farklı giysiler içinde,
ve farklı farklı yüzleri vardı kendi aralarında.

21
Sonra genç kızı bulunduğu yere, kiliseye çağırdı,
önceden bir daire çizmişti yere,
kızın uzanıp yatarak sığabileceği kadar,
gene de bir karış yer artmıştı.
Ve ruhların cazibelerine takılmasın diye,
beş uçlu yıldız takar başına,[11]
ardından susmasını ve izlemesini söyler,
açar kitabını ve konuşmaya başlar şeytanlarla.

10 Büyücü Atlante.

11 Köseleden yapılmış beş uçlu yıldız, boyna asılarak nazara ve büyüye karşı kullanılmıştır bir zamanlar.

22
İşte, bak, birinci oyuktan insanlar çıkıyor
ve kutsal dairenin etrafında toplanıyorlar,
ama çembere girmek isteyene
kapalıdır yol, sanki etrafı duvar
ve hendeklerle çevrili. O odaya, ki orada
ulu yalvacın kemiklerini örten gömütü vardı,
gölgeler giriyor, çıkıyordu, üç kez gömütün
etrafında döndükten sonra zorunlu olarak.

23
"Sana anlatmaya kalksam ve söylemek istesem
adlarını ve kahramanlıklarını bu kişilerin,"
diyordu büyücü kadın Bradamante'ye,
"ki insan kılığına girmiş bu ruhların, daha doğmadan
karşımıza çıkan, bilmem, ne kadarını sıralayabilirim,
çünkü yetmez bir gece bu kadar çok şeye: seçeceğim,
bunun için uygun olanları bu yoğun kalabalığın
içinden, ayarlayarak arta kalan zamanımızı.

24
Şu hemen önünde duranı görüyor musun?[12]
Sana benzeyen, hem tavır, davranışlarıyla
hem de neşeli ifadesiyle,
İtalya'da, ailenizin başına geçecek olandır,
Ruggiero'nun soyundan ve sende vücut bulacaktır.
Bekliyorum toprağın kızıla dönmesini Pontier'in
kanıyla, onun elinden, intikamını almak için
babasının, ihanetle, haksız yere öldürüleceği için.

25
Longobard kralı Desiderio'nun yenilgisi
onların eseridir.

12 Ruggiero ve Bradamante'nin oğlu Ruggerino.

Bunun karşılığında yüce
İmparator'dan Este ve Calson kalelerini
aldı. Onun arkasında duran torunun Uberto'dur,
İtalya'nın onurudur,
silah dediniz mi akla o gelir: kutsal Kilise çoğu kez onun
sayesinde barbarlara karşı koyacaktır.

26
Burada duran Alberto'dur, yenilmez komutandır,
birçok tapınağı süsledi zafer armağanlarıyla;
yanındaki oğlu Ugo'dur, Milano'yu
satın alacak ve yılanlara sahip çıkacaktır,[13]
öteki de Azzo'dur, kardeşinden sonra
onun eline geçecek İnsubri krallığı.[14]
Ha, bu da Albertazzo'dur. Onun akıllı öğütleri
sayesinde Beringario ve oğlu İtalya'dan kovulacaktır;

27
onun karşılığında Cesare Ottone, kızı Alda'yı ona
verecek eş olarak. Bir başka Ugo da budur:
Ne kadar güzel bir sülale ki
uzaklaşmıyor babalarının erdeminden çocukları!
Kibirli Romalıların elinden kibirlerini alacak kişi
o olacaktır, haklı nedenleriyle; üçüncü Ottone
Papa'yı kuşatmadan kurtaracak ve onları gene
Romalıların elinden alacak olan kişi o olacaktır.

28
Folco'ya bakınız, İtalya'da neyi var
neyi yok bırakmış sanki kardeşine
ve gitmiş Almanların içine, ta uzaklarda,

13 Milano'nun bir zamanlar sahibi olan Visconti ailesinin arması yılanlarla süslüdür.
14 Milano, kentin eski sahiplerinden ötürü adı Insubri'dir.

kendine büyük bir düklük edinmiş;
Sansogna sülalesine dayanak olmuş,
bir yandan tamamen çöken hanedanı,
ana tarafından mirasçısı olarak, çocukları
sayesinde ayağa kaldıracaktır.

29
Bize doğru gelmekte olan ikinci Azzo'dur,
savaştan çok, kibarlık, soyluluk dostudur,
iki tarafında duranlar, oğulları Bertoldo
ve Albertazzo'dur. Bunlardan biri,
ikinci Enrico'yu perişan edecek ve Parma
kırsalını Alman kanıyla kan gölüne çevirecektir;
bilge ve el değmemiş ünlü kontes Matilde de
diğerinin eşi olacaktır.

30
Erdemi onu bu evliliğe değer kılacaktır;
o yaşta ulaştığı makam parmakla
gösterilecektir, neredeyse İtalya'nın yarısını
çeyiz olarak alacak ve birinci Enrico'nun
torununu sahiplenecektir, karısı olarak. Bu da
o Bertoldo'nun sevgili oğlu, senin Rinaldo'n
onur kazanacaktır, gelecekte Kilise'yi hain Federico
Barbarossa'nın elinden çekip kurtaracağı için.

31
Bu da bir başka Azzo'dur,[15] Verona hükümdarı,
o geniş topraklarla birlikte;
dördüncü Ottone ve ikinci Onorio, kendisine
Ancona markiliğini de vereceklerdir.
Uzun olacaktır, eğer ben kanından
gelen herkesi anlatmaya kalkarsam: Kilise

15 IV. Azzo.

ordularını yönetmiş kişiler olarak ve Roma
Kilisesi adına kazandıkları utkulardan ötürü.

32
Bak bu da Obizzo ve Folco ve diğerleri Azzo
ve Ughi aileleri ve Enrichiler, oğlu babasının
yanında, iki Guelfi, onlardan biri Umbria
hükümdarı ve Spoleto dükü payesini alacaktır.
Yaralı İtalya'mın akan kanını durduracak,
yaralarını saracak, gözyaşını neşeye boğacak olan biri:
sözünü ettiğim kişi (ona beşinci Azzo'yu gösterir)
Ezellin'i yerle bir etti, soyunu kuruttu adamların.

33
Ezellin, zalim tiran, şeytanın çocuğuydu
sanki, canına okuyacak senin soyunun,
yakacak, yıkacak, talan edecek güzel İtalya'yı;
onun zalimliği karşısında sütten çıkmış ak
kaşıklar Mario, Silla, Neron, Caio
ve Antonio. Ve Azzo onu kovalayacak,
ikinci Federico'yu, imparator olanı,
belini kırarak, ocağına incir ağacı dikecek.[16]

34
Irmak üzerindeki o güzel topraklarda mutlu ve etkin
bir hükümranlık sürecek;[17] gözyaşı dökerek aramıştı
oğlunu Phoebus, oğlan ırmağın sularına gömülmüştü,
kullanamamıştı çünkü gökyüzünde babasının arabasını;
ağlamıştı kız kardeşleri kehribara dönüşen gözyaşlarıyla
ve Cigno, beyaz tüylerle kaplanmıştı bedeni ıstırabından
ötürü; ve bu topraklar Kilise'nin armağanı oldu, kenti
yönetenlere, yaptıkları hizmetlerden ötürü onun için.

16 Sicilya kralı Parma'nın yardımına koşmuş ama yenilgiye uğramış ve güney İtalya'ya dönmek zorunda kalmıştır.

17 Ferrara kenti Po Irmağı üzerindedir. Sözünü ettiği hükümdar VII. Azzo'dur.

35
Ya kardeşi Aldobrandino'ya ne demeli? Dördüncü
Oton'a karşı Papa'ya destek olacaktır; Campidoglio'ya
yürüyen, neredeyse çevrede her yeri işgal edecek olan
Ghibellini ordusuna karşı duracaktır, Umbri
ve Piceni'leri[18] kapmak isteyenleri ısırmaktan
geri kalmayacaktır; ne ki desteksiz başaramayacağını
bildiği için bu işleri, çok para gerektiğinden,
Floransa'dan yardım dileyecektir;

36
elinde avucunda yardıma karşılık verebileceği bir şeyi
olmadığından, kardeşini verecek onlara rehin olarak;
yayacak her yere utku çığlıklarını,
kıracak Alman ordusunun belini; Kilise'ye geri verecek
yetkesini; haddini bildirecek Celano kontlarının,
Papa'ya karşı tavır koymuş olan;
ve o yüce Çoban'ın[19] emrinde sürdürürken hizmetini,
kapatacak genç yaşında yaşama gözlerini.

37
Ve Azzo bırakacak kardeşine Ancona, Pisauro'nun
yönetimini, Troento'dan
Isauro'ya dek denizle Apeninler arasında
yerleşik tüm kentlerin; ruh büyüklüğü,
sadakat, erdem, ne ararsan onda bulursun,
altın ve değerli taşlardan öte: Fortuna her konuda
oyun oynayabilir insana, alıp verebilir, ne ki
bir tek insanın erdemi üstünde yoktur hiçbir iktidarı.

---

18 Umbri (Umbria bölgesi), Piceni (Marche bölgesi): İmparator ve Celano kontları bu bölgeleri Papa'nın elinden almak istiyorlardı, bu nedenle Aldobrandino, Papa'ya destek olmak için buralara müdahale etmiştir.

19 Papa.

38
Rinaldo'ya bak, onda da daha az göremezsin
parladığını erdemin, yeter ki Morte ve Fortuna
kıskanmasın ve düşman olmasınlar ona o güzel
soyunu bu kadar çok yücelttiği için. Duyacağım
ulaştığını acının ta buraya Napoli'den, orada rehin
olarak bırakılmış genç adamın babası tarafından.
Sonra Obizzo gelecek iktidara, gencecik biri,
dedesinden sonra hükümdar olarak seçilecek.

39
O güzel hükümranlığa keyif dolu Reggio'yu[20]
ve şiddet dolu Modena'yı katacaktır.
Değeri o kadar çok bilinecek ki bu halklar
tarafından, onu beyleri olarak bilecekler
ve kabul edeceklerdir bağırarak hep bir ağızdan.
Bu da altıncı Azzo, çocuklarından biri, Hristiyan
haçının bayraktarı, Andria dükü olacak,
evlenerek ikinci Sicilya kralı Carlo'nun kızıyla.

40
Bak ve gör en büyük ve en ünlü prenslerin bir araya
gelip güzel ve dostça bir takım oluşturduğunu:
Obizzo, Aldobrandino, topal Nicolo,
Alberto, hepsi sevgi ve hoşgörü dolu. Burada keseceğim,
seni fazla alıkoymamak için; yoksa söylemesem mi
nasıl Favenza'yı alıp ellerinde tuttuklarını; ardından
büyük bir kararlılıkla o tuzlu ve azgın sulara tek başına
adını veren Adria'yı güzel krallıklarına eklediklerini;

20 Ariosto gençlik yıllarını burada geçirmiş ve Latince şiirlerini burada yazmıştır.

41
bir başka kent,[21] çiçek üreten bir kent, adını
Yunancadan aldı, bir diğeri,[22] balıklı bir
bataklığın ortasında, Po'nun en sonuncu iki
deltası arasında yer alır. Orada oturanlar
dalgalı deniz ve şiddetli fırtınalar bekler hep.[23]
Argenta, Lugo'dan söz etmeyeceğim,
ve binlerce şatodan ve balıkçılıkla
uğraşan insanların yaşadığı kentlerden.

42
Şu gördüğün Nicolo, daha küçük bir çocukken
halkı onu alıp tahta oturtacak,
boşa çıkaracak Tideo'nun girişimini, halkı
silahlandırıp ona karşı cephe alarak.
Çocukça bir eğlence olacaktır onun için silah başında
ter dökmek, savaşlarda sıkıntılar yaşamak;
genç yaşında ortaya koyduğu bu çıkış ve emekten,
zamanının en önde gelen komutanı doğacaktır.

43
Başkaldıranların, boşa çıkaracak her girişimini,
her başkaldırı zarar olacak kendilerine;
ve her ayak oyununu öylesine su yüzüne
çıkaracak ki kimse onu aldatmaya kalkamayacak.
Terzo Oto bunun ayrımına çok geç vardı,
Reggio'nun ve Parma'nın acımasız tiranı,
Nicolo onu hem tahtından hem de o kötü
gidişinden etti aynı zamanda.

---

21 Rovigo.
22 Comacchio.
23 Fırtınanın sahile balık getirmesi kastediliyor.

44
Sürekli kalkınan bir krallığı olacak onun,
doğru yoldan hiç mi hiç çekmeden ayağını;
kimseye de zararı dokunmayacaktır,
ona dokunmayana, hakaret ve aşağılamayla;
bu nedenle Tanrı mutlu bu davranışından;
yazmadı yazgısına sınırlı bir yaşam süreci,
her zaman çok daha iyi bir yol çizdi ona,
döndüğü sürece gökkubbe kendi etrafında.

45
Bak bu Leonello bu da Borso, ailenizin ilk dükü,
ve zamanının ünlü kişisi, saygıdeğer biri, barış
seven, utkuya doymayacak kadar aç, hiçbir
toprak parçasında görülmeyecek ölçüde.
Kapatacak kapılarını sımsıkı Marte'nin,
kelepçeleyecek sırtında ellerini Furor'un.
Bu harika insanın tek bir amacı olacak yaşamda:
mutlu olması halkının.

46
Bu gelen Ercole'dir, yüzüne vuruyor komşusunun
ihanetini, yaralı, topallayan bacağıyla, oysa
Budrio'da nasıl da göğsünü siper ederek durduracak
kaçan orduyu, komşusunu desteklemek için.
Buna karşın komşusu savaş açacaktır ona
ve kovalayacaktır onu ta Barco'ya kadar.
Bu beyle ilgili ne desem, bilmiyorum, olacak mı
onun üstünde daha büyük biri, barışta ve savaşta.

47
Pugliesi, Calabri, Lucani uzun süre
anısını saklayacaklar yaptıklarının,
ve Catalani kralından aldığı ödülü,

birebir girdiği bir çarpışmadan ötürü,
ve yenilgi tanımayan komutanlar arasında
bir san kazanacaktır birçok utkusuyla;
hükümranlık kazanacaktır bileğinin hakkıyla,[24]
oysa otuz yıl önce hükümdar olması gerekirken.

48
Bir hükümdar ne kadar borçlu hissederse kendini
ülkesine karşı, ülke de o kadar borçlu olur hükümdarına;
bataklıkları verimli tarlalara dönüştürdüğü için değil;
ya da yurttaşlarını daha rahat ettirebilmek için
kenti genişletmesi, hendeklerle, surlarla korunaklı
kılması, ya da tapınaklar, saraylar,
meydanlar, tiyatrolar ve daha daha başka iyileştirmeler
sağlayacağı için değil, yaşam koşullarıyla ilgili;

49
o gözü dönmüş kanatlı Aslan'ın[25] pençesinden
koruyacağı için de değil ülkesini,
ya da Fransız meşalesi[26] güzelim İtalya'yı
ateşe verdiğinde, tarafsız kalıp, devletiyle
barış içinde yaşayarak, onu korkudan, haraçtan
uzak tutmuş olacağı için de değil; bu ve bunun gibi
iyiliklerden ötürü de değil, bu toprağın insanlarının
kendilerini, Ercole'ye borçlu hissetmesinin nedeni:

50
daha çok saygıdeğer kuşaklar vermiş olmasından
ötürüdür insanlarına, hak yemez Alfonso ve iyiliksever
Ippolito, kuğu Tindareo'nun çocukları gibi

---

24 III. Nicolo'nun yasal evladı olarak otuz yıl önce hükümdar olması gerekiyordu.

25 Venedik'in simgesi.

26 VIII. Carlo İtalya'ya indiğinde ülkeyi ateşe vermiştir. I. Ercole ülkesi olan Ferrara'yı bu baskıdan korumuş ve haraç vermemiştir.

olacaklar, eskilerin anlatımından bildiğimiz;
gün ışığından yoksun kalmışlardı dönüşümlü,
biri diğerini ölüler dünyasından çekip almak için.
Her biri hem güçlü olacak hem hazır bekleyecek
ötekini kurtarmak için ölümden, ölümü pahasına.

51
Bu güzel çiftin kardeş sevgisi karşılıklı, çok daha
güvenli yaşamasını sağlayacaktır halkın;
Vulcano çift katlı demir duvarlarla çevirse de
etrafını kentin, gene de olmaz bu kadar güvenli;
Alfonso bilgisine, öylesine bir iyilik katan biri
olacak ki gelecekte kuşaklar Astrea'nın
gökyüzünden yeryüzüne indiğini sanacaklar,
hava bir sıcak, bir soğuk olacak o zaman.

52
Zorunlulukları onu önlemli olmaya itecektir,
ve babası gibi erdemli olması kaçınılmazdır artık,
bir yandan Venedikliler'in kuşatması altında,
öte yandan bir başkasının, ana mıdır,
yoksa üvey ana mı, bilemedim ben doğrusu;[27]
anne desem, görülmemiştir böyle bir yakınlık,
Medea ya da Progne onun yanında bir hiç kalır,
yaptığına bakacak olursak kendi öz evlatlarına.

53
Kim bilir kaç kez bir avuç sadık insanıyla çıktı
kentin dışına, gece gündüz demeden, ne yenilgiler
ve yıkım yaşattı, unutulmaz, düşmanlarına,

27 Papa II.Giulio. Siyasal ihtirasları çok olan bir papadır. Machiavelli de Hükümdar'da onu eleştirir. Venediklilerle bir olup Ferrara'ya karşı cephe alır. Bu nedenle Alfonso'nun gözünde belli değil, ana mıdır yoksa üvey ana mı? Ana da olsa Medea ya da Progne'den farkı yoktur.

karada ve denizde. Romagna halkı,
bir zamanların dostu, şimdilerde düşmanı,
ne büyük darbeler yedi savaşta, gördüler oluk oluk
aktığını kanlarının, Po ve Santerno ırmakları
ve Zanniolo kanalı arasında kalan topraklarda.

54
Aynı topraklarda ayrıca Alfonso'nun kim olduğunu
öğrenecekler, Papa'nın emrindeki
paralı İspanyol askerleri de;
alacak az sonra Bastia'yı ve öldürecek komutanını,
ne ki yeniden el değiştirince kale, bu yanlışlarından
ötürü, erinden komutanına hiç kimse
kalenin alındığını ve askerlerinin öldürüldüğünü
gidip haber veremeyecektir Roma'ya.

55
Onun aklıyla ve savaştaki başarısıyla
Romagna topraklarında da şanına şan katılacaktır,
çünkü Fransa ordularına katkıda bulunacaktır,
Giulio ve İspanya'ya karşı verdiği mücadelede.
Atlar ta karınlarına kadar yüzeceklerdir
kan gölünün içinde tüm savaş meydanında;
ölüleri gömmek için yetmeyecektir toprak, her ulustan
insan; Alman, İspanyol, Yunan, İtalyan, Fransız.

56
Şu karşıdaki insan, üstüne kilise giysisi giymiş,
o kutsal perçemini kızılımsı bir bereyle örten,
muhteşem, saygıdeğer, özgürlükçü kişi,
Roma Kilisesi'nin büyük kardinali, Ippolito'dur,
her konuşması bitmeyen bir malzeme sunar şiire,
düzyazıya ve uyağa her dilde yazılacak olan;
hak yemez gökler, isterler ki onun zamanında da bir
başka Maro doğsun tıpkı Augustus zamanındaki gibi.

57
Kendi güzel soyundan olanları süsleyecek,
tıpkı güneşin evreni süslediği gibi,
aydan ve tüm yıldızlardan çok daha fazla,
her tür ışık onun arkasından gelir sıralamada!
Görüyorum çok az sayıda piyade ve çok daha
az sayıda atlıyla çıktığını yavan yavan sefere,
ama döndüğünü keyif içinde, on beş tutsak kadırga,
ve binden fazla gemiyle kendi kıyılarına.

58
Görüyor musun o birlikte gelen iki kişiyi,
onlar Sigismondolardır; bak, şunlar da
Alfonso'nun sevgili beş çocuğu,
şanlarının dünyaya yayılmasına hiçbir engel
koyamaz dağlar, taşlar, denizler:
Biri, ikinci Ercole'dir, Fransız kralının damadı olacak;
öteki de (herkes bilsin diye) Ippolito'dur ki
o sülalesi içinde parlamakta, öne çıkmakta
amcasından geri kalmayacaktır.

59
Üçüncüsü de Francesco'dur. Alfonsileri
ve o ikisini söyledim. Şimdi, önceden
belirttiğim gibi, eğer sana sülalenin her dalını
gösterecek olursam ki değerleriyle yücelttiler
hep soyunuzu, gün geceye, gece güne dönecek
kim bilir kaç kere ki ben sana
anlatabileyim hepsini, ne ki zamanımız doldu artık,
istediğin an ben gölgeleri yollar ve keserim sesimi."

60
Böylece genç kızın isteği doğrultusunda
deneyimli büyücü kitabı kapattı.

Ardından, tüm ruhlar boşalttı hızla
kemiklerinin kapatıldığı o hücreyi.
Bradamante, konuşma hakkı doğduğundan,
ağzını açtı ve sordu: "Ippolito ve Alfonso'nun,
o ikisinin arasında duran,
gördüğümüz o hüzünlü iki kişi kimdi acaba?

61
İç çeke çeke geliyorlardı, kafaları önlerine eğik
her türlü yaşam belirtisinden yoksun,
kardeşlerinden uzak durmaya çalışıyorlardı,
sanki onlardan sakınmak istercesine."
Bu sorudan ötürü büyücünün rengi değişti sanki,
ve gözleri doldu yaşla ve bağırdı:
"Ah bahtsız insanlar, kötü kişiler, sizi nerelere
sürüklemiş, karıştırarak ortalığı sürekli![28]

62
Ey yüce soy, ey yüce Ercole'ye değer soy,
iyiliğinizi gölgede bırakmasın yanlışları:
kanınızın zavallı insanlarıdır nihayet bunlar:
acıyın onlara, kalkmayın onların üstünden
adalet aramaya." Sesini alçalttı ve şunları
ekledi ayrıca: "Daha fazlasını anlatmak olmaz.
Bozma ağzının tadını, tatlının yerine acı koyarak;
sıkma canını, canını acıtmak istemiyorsan eğer.

63
Günün ilk ışıklarında çıkacaksın en güvenilir yola
benimle, çelik duvarlı şatoya götürecek olan,
orada yaşıyor Ruggiero, bir başkasının koruması
altında. Ben sana hem yoldaş, hem de rehber

28 Ippolito ve Alfonso'nun arasında gelen hüzünlü kişiler Giulio ve Ferranti'dir. İstemeden başkalarının zorlamasıyla bir komploya karışmışlardır.

olacağım, sen girmeyesin diye kötülükleri taşıyan
kara ormana; sana yolu göstereceğim, ardından
denize ulaşacağız, böylece karıştırmazsın artık
gideceğin yolu, bir kere denize vardıktan sonra."

64
Yürekli kadın geceyi orada geçirdi, çoğu zaman
Merlin'le konuşarak,
onu ikna etti Ruggiero'suna destek
olmasını istedi.
Ardından terk etti yerin dibindeki evleri;
yeniden doğmuştu artık güneşin ışınları,
başladı yürümeye büyük, küçük, karanlık
ve kör bir yolda, yanında büyücü Melissa vardı.

65
Bir vadiye ulaştılar insanların giremediği,
dağların ardında gizli. Dinlenmediler
bütün gün, dağ taş durmadan tırmandılar,
tırmandılar. Akarsular geçtiler ve yolculuk
sıkıntılı geçmesin diye hoşlarına gidecek
konuları seçtiler anlatmaya değer
güzel ve keyifli,
o çetin yolculuğun üstesinden gelmek için:

66
yolculuk büyük ölçüde Bradamante'ye,
bilge büyücünün yol göstermesiyle geçti,
nasıl bir kurnazlık ve beceri gerektirdiğini
bu işin, kurtarmak istiyorsa eğer gönülden,
Ruggiero'yu. Şöyle diyordu: "Sen Pallade
ya da Marte olsan, silahlandırsan paralı
askerleri, Carlo ve Agramante'den çok daha fazla,
duramazsın gene de büyücü Atlante'ye karşı;

67
aşılamayacak kadar yüksekte, kayalıkların
üstünde duran şato çelik duvarlarla çevrilidir;
ayrıca havada uçan,
yerine göre tırıs giden, ya da şaha kalkan
kanatlı bir atı vardır, bir de ölümcül kalkanı,
üstünü açar açmaz kör eder insanın gözlerini;
göremez olursun ve yok eder duyularını,
o kadar ki yeğlersin ölümü yaşamaktansa.

68
Gözlerini kapatmak işine yarayacak diye
düşünüyorsan kavgaya daldığında, nasıl
bileceksin o zaman o savaşta, ne zaman
saldıracağını, ne zaman savunmada kalacağını?
Göz kamaştıran bu ışıktan sakınmak ve öteki
büyülerini boşa çıkarmak adına, sana bir yol
göstereceğim, varsa da yoksa da budur,
çünkü yoktur dünyada bundan bir başkası.

69
Afrikalı kral Agramante, Hindistan'da bir kraliçeden
çalınmış bir yüzüğü[29], Brunello adında
bir baronuna vermiştir; birkaç mil ötede önümüzden
yürüyor şimdi; öyle bir yetisi var ki bu yüzüğün,
her kim parmağında taşırsa, her türlü büyüye karşı
ilaç içmiş gibi olacaktır. Ruggiero'yu tutsak eden
ne kadar becerikliyse büyü işinde, Brunello da insanın
aklına girmekte, çalıp çırpmakta o kadar beceriklidir.

---

29 Angelica'nın yüzüğü. Brunello, Agramante tarafından yüzüğü çalmak için görevlendirilmiş çünkü yüzük onu ağzına koyan kişiyi görünmez yapar; parmağa takıldığındaysa büyüye karşı korurmuş. Agramante Atlante'nin tutsağı durumundaki Ruggiero'yu savaşta yenilmez olsun diye savaş öncesi kurtarmak istiyordu.

70
Bu Brunello var ya, dediğim gibi o kadar kurnaz,
o kadar akıllı ki, zaten bilinirdi hep böyle olduğu,
gönderilmişti çünkü zamanında kralı tarafından,
aklı ve bu yüzüğün maharetiyle, bu işlerdeki
becerisi denenmişti, çekip alsın diye
Ruggiero'yu zindandan. Vermişti efendisine sözünü,
övünç duyuyordu yapacağı işten. Kral hiç kimseyi
umursamazdı, Ruggiero'yu önemsediği kadar.

71
Ruggiero, bu büyülü kafesten çekip
çıkarıldığı için Agramante'ye değil,
bir tek sana borçlu kalsın diye, başvurman
gereken yolu sana göstereceğim.
Sen üç gün boyunca kumsaldan gideceksin,
deniz boyu, birazdan görünecektir deniz;
üçüncü gün bir hana varacaksın;
o adam da orada olacak yüzükle birlikte.

72
Tanımana yardımcı olsun diye söylüyorum sana,
boyu altı karış var ya da yok ve kıvırcık saçlıdır,
ve saçları siyahtır, teni siyahidir,
sarımsıdır yüzü, sakallı olmayan kısmında;
gözleri şiş şiştir ve bakışı çarpıktır,
burnu basıktır ve kalın kaşlıdır; üstündeki giysi,
sana her şeyi belirtmek için söylüyorum,
kısa ve dar bir giysidir, posta arabacıları giyerler ya.

73
Fırsatını bulacak ve kendisiyle o tuhaf büyülerle
ilgili konuşacaksın mutlaka:
büyücünün senin yanında olmasını istediğini

ki zaten öyle bir düşüncen var, anıştır ona;
ama sahip olduğu yüzüğün büyüleri bozduğunu
duymuş olduğunu belli etme asla.
O sana kaleye giden yolu gösterecek ve
eşlik etmek isteyecektir, bırak gelsin seninle.

74
Sen onu izle: ve kaleye yaklaşır yaklaşmaz,
kale göründüğünde, öldür onu;
acıma ona; engellemesin dediğimi
yapman için seni acıma duygun.
Dikkat et niyetini anlamasın, fırsat verme
yüzüğü kullanarak gözden kaybolmasına,
çünkü gözden kaybolacaktır hemen,
koyar koymaz ağzına o kutsal yüzüğü."

75
Konuşa konuşa bunları, vardılar denize,
Bordea yakınlarında, Garon Irmağının denize
döküldüğü yere. Burada gözyaşları arasında
biri diğerinden ayrıldı kadınların.
Amon'un kızı kurtarmak için sevgilisini
zindandan, gözüne uyku girmedi,
o kadar çok yürüdü ki bir akşam, bir
hana ulaştı, Brunello oraya gelmişti daha önce.

76
Görür görmez tanıdı Brunello'yu, kılığı kıyafeti
yer etmişti aklına:
nereden geldiğini, nereye gittiğini sorar ona:
yanıtlar kızı, ne ki yalanlar düzer birbiri arkasına.
Kadın, öngörülüdür, yalanda ondan
geri kalmaz ve kafasında kurduğunu söyler,
yurdu, soyu, dini, adı ve cinsi hakkında;
ne ki ayırmaz gözlerini bir an olsun ellerinden.

77
Gözlerini çevirirken sık sık ellerine, oyuna
getirilmek kuşkusu içinde sürekli, adam
tarafından, izin vermez yaklaşmasına pek,
niyetini anlamasına fırsat verecek biçimde.
Biri ötekinin yanında, biri dinleyip öteki
konuşurken kulaklarının dibinde patlar bir
gürültü. Bayım, nedenini size sonra anlatacağım
gerekli arayı verdikten sonra kantoma.

4. Kanto

1
Yalan çoğu kez eleştirilip kınansa da,
ve işaret olsa da kötü niyetine söyleyenin,
çok iyi bilinir ki, çok şeyde işe yaramıştır:
ölümü engellemiştir örneğin,
zararı, kınamayı önlemiştir, çünkü her zaman
dost çıkmaz karşısına insanın;
dingin olmaktan çok karanlık olan bu ölümlü
dünya kıskançlıklarla yoğrulmuştur.

2
Eğer uzun bir yoklayışından sonra ve epeyce
emek vererek ancak bulabiliyorsan
sana arkadaş olabilecek o kişiyi,
ve kuşkulanmadan açıp dökebiliyorsan içini;
ne yapmalıdır sizce, güzel arkadaşı, Bradamante,
Ruggiero'ya ulaşmak için? O yalancı, düzenbaz
Brunello ile, sahtekâr ve kurmaca ustası;
öyle tanımlamıştı büyücü kadın o üçkâğıtçıyı?

3
O da yalan söyledi, öyle yapması gerekiyordu,
yalancıların babası, o adamla; ve dediğim gibi,

gözlerini ayırmadı neredeyse hiç, o yırtıcı hayvan
pençesi, o hırsızlık için yaratılmış ellerinden.
Kulaklarını sağır edercesine bir ses duyarlar o anda.
Kadın "Ah ulu Meryem, ah göklerin Kralı,
nedir acaba bu gürültü?" diye bağırır.
Bulurlar kısa zamanda gürültünün geldiği yeri.

4
Hancı, hizmetçiler bakarlar sağa sola,
kimisi fırlamıştır dışarıya, kimisi pencerede,
çevirmişler kafalarını ve gözlerini yükseklere,
güneş mi tutuldu yoksa kuyruklu yıldız mı kaydı?
Kadın çok görkemli bir manzara görmüş
gibidir önünde, inanılacak gibi değil: kanatlı
kocaman bir at geçmektedir başının üzerinden,
silahlı bir şövalye taşımaktadır sırtında.

5
Kanatları kocamandı ve görülmemiş bir rengi vardı,
sırtının tam ortasında bir şövalye oturuyordu,
demir zırhı vardı üstünde parlak ve ışıl ışıldı;
batıya doğruydu yolunun yönü. İnişe geçti
ve kayboldu dağların arasında; hancının dediği gibi
(ki doğruyu söylüyordu) o bir büyücüydü
ve sık sık aşıyordu o dağları, kimi zaman uzaklara
gidiyor, kimi zaman yakından geri dönüyordu.

6
Uçarken kimi zaman yükseliyordu yıldızlara,
ve sonra yeri süpürüyordu sanki;
ve mahallenin güzel kadınlarını,
bulduğu kadarıyla, kapıp götürüyordu birlikte:
o kadar ki zavallı kadınlar, güzel olanlar
ya da olduğunu sananlar (sanki büyücü hepsini

kapıp götürecekmiş gibi)
çıkmaz olmuşlardı evlerinden gün ışığında.

7
Hancı anlatmaya başlar öyküsünü: "Onun
Pirene dağlarında bir şatosu var, büyülü mü
büyülü, çelikten, çok parlak ve o kadar parlak ki,
yoktur böylesi dünyada! Çok şövalye şansını
denedi oraya giderek, ne ki hiç görmedik
dönüp de böbürleneni: ben böyle biliyorum,
Bayım, çok da korkuyorum, ya zindana
atıldılar gidenler ya da ölüme boyun eğdiler."

8
Kadın hancıyı dinler, mutludur ve yarar sağlar
anlattıklarından, yapacağını düşünür bu işi,
kesin yapacaktır, girişecektir o büyülü yüzükle
bu denemeye, başına yıkacaktır şatosunu
büyücünün. Hancıya şöyle der:
"Senin adamlardan birini bana ver,
bana yolu göstersin isterim, artık çok bekleyemem;
o kadar istekliyim ki kapışmaya bu büyücüyle."

9
"Rehber işi kolay," diye yanıtladı o anda Brunello.
"Ben geleceğim seninle: bu haritanın üstünde yolu belli;
daha başka kolaylıklar da var sana göstereceğim;
mutlu olacaksın sana eşlik etmemden." Yüzüktü
söylemek istediği ama çıkarıp göstermedi, fazla bilgi de
vermedi, tehlikeye girmek istemedi. "Evet,
mutlu olurum gelirseniz eğer," dedi kadın; bununla,
yüzüğün yeni sahibi ben olacağım demek istemişti.

10
Söylenmesi gerekeni söyledi; söylenmemesi
gerekeni yuttu Sarazen'in önünde.
Hancının bir atı vardı, o at hoşuna gitti kadının,
hem savaşta, hem de yolda iyi giden bir attı;
satın aldı ve güzel bir ertesi günün sabahında
şafakla birlikte, ayrıldı oradan.
Dar bir vadiden geçti, kimi zaman önüne aldı,
kimi zaman arkasında bıraktı Brunello'yu.

11
O dağdan o dağa, o ormandan ötekine,
öyle bir noktaya ulaştılar ki Pirene dağlarından,
hava puslu olmadığında, bir taraftan Fransa,
öte yandan İspanya gözükür, ve iki ayrı
denizin kıyıları;[1] tıpkı Apeninler gibi, bir yanda
Adriyatik denizi, öte yanda Tirren, çıkıldığında
zirvedeki Camaldoli manastırına. Yorucu ve kayalık
yollardan inip bir vadiye ulaştılar sonunda.

12
Tam ortasında kayalık bir alan vardı, tepesine
kondurulmuş bir şato, çelikten bir duvar
ile sarılıydı ve o kadar çok yükseğe çıkıyordu ki
çevresine göre en yüksek olanıydı.
Kanadı olmayan çıkmayı deneyemezdi,
boşuna harcamış olurdu zamanını ve emeğini.
Brunello şöyle dedi: "Hah burası! İşte, Büyücü
burada hapis tutar kadınları ve şövalyeleri."

13
Dört taraftan sanki bıçakla kesilmiş gibiydi dikine,
dosdoğru inen Sinopia toprağıyla çizilmişti sanki,

1 Bir tarafta Adriyatik kıyıları, öte yanda Atlantik Okyanusu.

hiçbir yandan ne merdiven ne yol gözüküyordu,
yukarıya çıkmaya yarayacak olan.
Tepede bir oda vardı, ahır ve ini olacağını düşündü,
mutlaka kanatlı bir hayvanın.
Burada genç kadın zamanın geldiğine karar verdi,
yüzüğe sahip olmak ve Brunello'yu haklamak için.

14
Haksızlık sayardı silahsız ve böyle yazgısız
bir adamı katletmeyi, yine de sahip
olabileceğini düşündü o görkemli yüzüğe,
ona hiçbir zarar vermeden.
Brunello'nun boş bir anını yakaladı o sırada
ve onu aldığı gibi bağladı sıkıca bir meşe ağacına,
tepesi çok yükseklere uzanan bir akağaçtı o.
Yüzüğü çıkarmıştı önceden adamın parmağından.

15
Gözyaşı, sızlanmak, inlemek yarar sağlamadı ona,
onu çözüp serbest bırakması için.
Yavaş adımlarla indi aşağıya dağdan,
ta ki kulenin dibindeki alana ulaşıncaya dek.
Büyücü savaşmaya gelsin diye elindeki
borazanı çaldı ve çaldıktan sonra borazanı,
başladı tehdit savurmaya, korkutmaya naralarla,
meydana çağırıyordu ve meydan okuyordu ona.

16
Çok duraksamadı büyücü kapıdan çıkmak için
duyunca borazanın sesini ve naraları.
Kanatlı at onu kıza doğru götürdü havada,
vahşi bir insana benzemekteydi. Kadın
başlangıçta kaygı duymadı, umutlandı, dahası,
onun kendisine zarar veremeyeceğini sandı;

çünkü ne mızrağı ne kılıcı ne gürzü vardı elinde,
üstündeki zırhı delip geçecek ya da parçalayacak.

17
Sol elinde bir kalkanı vardı bir tek, örtülüydü
üstü kızılımsı bir ipek parçasıyla; sağ elinde
bir kitap, okudukça şaşırtıcı büyüler
üretiyordu; kimi zaman sanki bir mızrak
uçuyordu havada, kimi zaman düşmanının
üstüne çullanmıştı sanki; yaralıyor gibiydi
karşısındakini gürz ve kısa kılıçla,
uzaktaydı oysa, vuramazdı öyle kolay kolay.

18
Yapmacık değildi at, sahici bir attı, canlı, kanlı;
bir kısrak ve bir grifonun[2] birleşmesinden
oluşmuştu, tüyleri ve kanatları aynısıydı
babasının ve ön ayakları, başı ve yüzü;
öteki organları da annesini andırıyordu,
annesi gibiydi, Pegasus adındaki kanatlı at;
Rifri dağlarından, ama pek ender olarak,
asıl daha ötelerden, buz denizlerinden gelirlerdi.

19
Buraya büyü zoruyla çekmişti onu. Sahip
olduktan sonra çok beklemedi; çalıştı çabaladı,
o kadar uğraştı ki bir ay içinde eyer vurdu
sırtına, gem taktı; öyle ki yerde, gökte,
her yerde, her köşede karşı koyamadı hayvan
sahibinin beklentisine. Artık büyü zoruyla
değildi devinimleri, doğal tepkileriydi,
aldığı emirler doğrultusunda sahibinden.

2 Yarı aslan, yarı kartal bir masal hayvanı.

20
Her şey kurmacayla dönüyordu büyücünün elinde,
sarı, kırmızı görünüyordu elinde örneğin;
ne ki genç kadının[3] yanında bir hiçti büyücü,
yüzük sayesinde, boştu çabaları büyücünün.
Salladı boşu boşuna yerini bulmayan birçok darbe,
o tarafa bu tarafa çevirdi başını hayvanın; sanki darbe
yemiş de kıvranıyor gibi yapıyordu Bradamante,
gelmeden önce öyle belletmişti ona büyücü kadın.[4]

21
Epeyce atın üstünde denedikten sonra savaşmayı,
attan inmek ve yerde kesin sonuca gitmek istedi, bilge
büyücü kadının kendisine verdiği bilgiler
ışığında. Büyücü adam[5] elindeki son kozu
kullanmak ister; karşı koyulamaz olduğunu
bilir ve inanır; açar kalkanın üstündeki örtüyü,
umar, bunun sonunda, genç kızı yere serip,
bayıltacağını, kalkanın o büyülenmiş ışığıyla.

22
İlk ağızda açabilirdi aslında üstünü kalkanın,
fazla oyalanmamak için şövalyelerle,
ne ki hoşuna gidiyordu birkaç hamle
yapmak mızrak ya da kılıçla:
kedinin fareyle oynadığı gibi oynamak isterdi,
hoşlandığı sürece avını atıp tutmaktan;
sıkılmaya başlayınca da çöker ya
boğazına öldürmek için, tıpkı onun gibi.

3 Bradamante'nin.
4 Büyücü Melisa.
5 Atlante.

23
Şunu diyorum: büyücü kedi oluyordu,
diğerleri fare kavgalarda, Bradamante'den önce;
ne ki şimdi roller değişti, genç kadın elindeki
yüzükle öne çıkınca. Dikkatliydi
ve gözlerini dikmişti gerekli olduğu kadar,
büyücü hiçbir şekilde üste çıkmasın diye;
kalkanın üstünü açtığını görür görmez, kapadı
gözlerini ve bıraktı kendisini yere etkilenmiş gibi.

24
O parlak ışığı kalkanın, gözlerini almamıştı,
zarar vermemişti gözlerine kadının başkaları gibi;
böyle yaptı, çünkü karşısında duranın
attan inmesini sağlamış olacaktı;
bir parça bile yanılmamıştı yaptığı hesapta;
değer değmez kafası yere kadının, büyücü giderek
alçaldı aşağıya doğru, bindiği at indirdi kanatlarını
ve geniş daireler çizerek geldi ve kondu yere.

25
Kalkanı eyere bağladı, örtüsünü örtmüştü
önceden üstüne ve yürüyerek indi genç
kadına doğru; tıpkı karacayı bekleyen
çalılara saklanmış kurt gibiydi.
Çok beklemeden genç kadın, büyücü yanına
gelir gelmez, fırladı ayağa ve yakaladı sımsıkı.
O zavallı adam kitabı yere bırakmak zorunda
kalmıştı, tüm savaş bilgilerinin içinde olduğu;

26
elindeki zincirle yürüyordu Bradamante'nin üstüne,
bu durumlarda başvurduğu bir yoldu, çünkü genç
kadını da bağlamak istiyordu, geçmişte
yaptığı gibi başkalarına. Genç kadın onu devirmişti

bile yere, eğer büyücü adam kendini savunamadıysa,
onu hoşgörebilirim de;
çelimsiz bir ihtiyarın karşısında güçlü bir kadın vardı,
o kadar da fark olacaktı doğal olarak aralarında.

27
Kafasındaki düşünce kellesini bedeninden ayırmaktı,
kaldırır muzaffer kadın elini hızla, ama sonra
bakar adamın gözlerine ve indirir elini,
alçakça intikam almak yaraşmaz diye kendisine;
hüzünlü bir ihtiyardır karşısında duran,
kırışıklıklar içindedir yüzü ve beyaz saçlarıyla,
üç aşağı, beş yukarı yetmişli yaşlarda, saygıdeğer
biri olduğunu görür, dar boğaza soktuğu adamın.

28
"Canımı al, Tanrı aşkına, genç adam," diyordu,
yaşlı adam öfke ve kızgınlıkla dolu içi; ama kadının
yüreği, ne kadar istemiyorsa canını almak, o denli
yaşamda bırakmak geliyordu içinden. Genç kadın
arzuluydu, bilmek istiyordu büyücünün kim
olduğunu ve niçin, hangi amaca dönük,
o ıssız kayalıkların üstünde şato yaptırmak,
ve dünyaya meydan okumak, ne adına, acaba!

29
"Kötü bir niyetim olmadı hiç, inan!" ağlıyordu
bunu söylerken yaşlı büyücü, "bu kayalığın
üstünde bu şatoyu yaptıysam, açgözlülüğüme
vermeyin; soylu bir şövalyeyi engellemekti
maksadım, son adımını atmadan önce; beni ona
bağlayan sevgimden ötürü; gaipten aldığım
bilgilere göre kısa zaman sonra ölecek o şövalye,
bir Hristiyan olarak, bir ihanetin sonunda.

30
Bu kutupla güney kutup arasında böylesine güzel,
böylesine hizmete hazır bir genç görmemiştir güneş;
adı Ruggiero'dur. Çocukken onu ben besledim,
büyüttüm; adım Atlante'dir. Şan şeref uğruna
ve o yaman yazgısından ötürü yollara düştü izleyerek
kral Agramante'yi, Fransa'ya doğru; ve ben onu sevdim,
kendi çocuğumdan öte; Fransa'dan çekip almak,
ve korumak istiyordum onu tehlikelerden.

31
Bu şatoyu onun için yaptırdım, Ruggiero'ya
güvenli bir yer sağlamak için,
onu yakalayıp içeri aldığım gibi, seni de
almak istedim bugün aynı biçimde; kadınlar,
şövalyeler ve daha nice nice soylu isimler,
göreceğin gibi şimdi, tutukludur burada;
çıkamayacakları için dışarıya canları isteyince,
sıkılmasınlar diye arkadaş verdim yanlarına.

32
Dışarı çıkmak istemesinler diye her türlü
mutluluğu sunmak zorunda kalıyorum onlara;
dünyanın hangi kuşağından alınabilirse aldım,
ve getirdim bu şatoya: müzikler, şarkılar,
giyim-kuşam, oyunlar, yiyecek-içecekler;
bir tek kuş sütü eksik, kalbin duyumsadığı, ağzın
tatmak istediği her şey. Ektiğimi biçiyordum aslında;
ama sen geldin ve yıktın, yok ettin her şeyi.

33
Haydi, kalbin daha az güzel değil yüzünden,
engel olma lütfen benim bu soylu girişimime!
Al bu kalkanı (sana armağanım olsun) ve bu atı,

havalarda uçar yıldırım hızıyla ve dolaşma artık
şatomun etrafında, ya birini, ikisini çekip al içeriden
arkadaşlarından, gerisine dokunma; ya da istersen
al tümünü ama başka bir şey istemiyorum senden,
ne olur dokunma, bana bırak benim Ruggiero'mu.

34
Benden eğer onu almak istiyorsan, haydi,
onu alıp Fransa'ya götürmeden önce,
söküp al bu yaralı ruhumu, gönlünce,
artık bu köhnemiş, kokuşmuş kabından!"
Genç kadın yanıtlar ihtiyarı: "Onu kurtarmaya
geldim: sen bağır çağır istediğin kadar;
ne kalkanın ne de uçan atın yararı var bana
armağan olarak; benim olan senin değildir artık:

35
ne de sana bağlıdır onları çekip almak,
ve geri vermek ve değiş-tokuş uygun gelse de bana.
Sen Ruggiero'yu içeride tutuyorsun, korumak
için yazılmış olan kötü yazgısının etkisinden.
Ya bilemezsin yazgısının ne olduğunu ya da
bilsen de koruyamazsın onu kötü yazgısından,
bilemezsin ayrıca bir başkasının gelecekte başına
gelecekleri, bilemediysen eğer kendi başına gelenleri.

36
Yalvarma seni öldürmem için, boşunadır
yakarışların; ve eğer o kadar çok istiyorsan
ölümü, tüm dünya insanları ondan kaçarken,
kendi alır kendi canını, yüreği tutan insan.
Ne ki çekip almadan ruhunu bedeninden
aç kapıları içerideki tüm tutsaklarına."
Böyle dedi genç kadın ve aldığı gibi
büyücüyü yanına, girdi bir yola şatoya doğru.

37
Kendi zincirine bağlanmış yürüyordu Atlante
yakınında genç kadın olduğu halde.
Yüzündeki ifadeden belliydi;
kabullenmiş görünse de başına gelenleri,
yine de pek güvenmiyordu ona Bradamante.
Yola çıkalı çok geçmeden, bir açıklık gördüler
dağın yamacında ve döner bir merdiven,
ve çıktılar şatonun ta kapısına kadar.

38
Eşikte, Atlante bir kaya parçası çıkardı yerden
üzeri yazılı ve tuhaf resimlerle süslü.
Altında adına tencere dedikleri saksılar vardı,
ve duman tütüyordu, içten içe ateş
yanıyordu. Büyücü tencereleri kırdı;
ve şato yok oldu birden, kaldı çırılçıplak
altındaki tepe; ne duvar kaldı, ne kule dört bir
yandaki. Sanki şato hiç var olmamış gibiydi.

39
O anda büyücü kurtulur kadından tıpkı örümcek
ağından kurtulan ardıç kuşu gibi; onunla birlikte
şato da kaybolur ortadan aynı anda, ve özgürlüğüne
kavuşur büyücünün tutsakları: kadınlar, şövalyeler
hepsi dışarıdadır artık, atılmışlardır o görkemli
odalardan boş alanlara: içlerinden çoğu sıcak bakmadı
başlarına gelenlere, özgürlük yoksun
bırakmıştı çünkü birçok zevkten onları.

40
Gradasso buradaydı, Sacripante de, ayrıca
Prasildo, soylu şövalye Rinaldo ile birlikte
Doğu'dan gelmişti, onun yanında Iroldo vardı,

ikiz kardeş gibiler arkadaşlıklarında.
Sonunda güzel kadın Bradamante kavuştu burada,
çok özlediği Ruggiero'suna.
Kadının başkası olmadığına emin olduktan sonra
çok iyi karşıladı ve ağırladı yanında;

41
gözünden, yüreğinden, yaşamından çok sevdiği
kadın, çıkarmıştı kendini tanıtmak için miğferini
ve ardından yara almıştı başından; anlatmak
uzun sürer: nasıl da o günden beri[6]
Ruggiero onu sevmiş ve sevilmişti;
ve uçsuz bucaksız ormanlarda, gece gündüz demeden
birbirlerini aramışlardı ve bundan önce de
hiçbir yerde bir araya gelememişlerdi.

42
Şimdi ona kavuştu, bildiği tek şey vardı:
kadın kendisi için bir kurtarıcı
olmuştu; mutluluk doludur yüreği ve
kendisini şanslı ve biricik mutlu kişi olarak
tanımlar dünyada. Dağı indiler birlikte
ve vadiye girdiler; kadın, burada mağlup etmişti
büyücüyü, Pegasus orada onları bekliyordu,
ve kalkan yanında duruyordu üstü örtülü.

43
Kadın gidip yularından tutmak ister hayvanı,
hayvan, yaklaşıncaya kadar kadını bekler;
ve açar kanatlarını dingin havada, iniş yapar

6 Bradamante Ruggiero ile karşılaşınca başındaki miğferi çıkarır, o anda Martasino adında bir Sarazen'in yolladığı mızrakla yaralanır. Kimi yorumculara göre miğferi çıkarınca Ruggiero ile birbirlerine âşık olmuşlardır. Söz konusu yara "aşk yarası"dır.

çok uzak olmayan sahilin ortalarına doğru.
Genç kadın onu izler, hayvan, uçuyor mu
uçmuyor mu, belli değil, kalkıyor yerden
ve gitmiyor çok uzaklara; kara karga örneği,
nasıl köpeği peşinde koşturursa, o da öyle.

44
Ruggiero, Gradasso, Sacripante ve tüm
şövalyeler, şato yıkılınca ortada kalan herkes;
kimisi yukarıda kalmış, kimisi aşağıda,
bir araya gelmişler, hayvanın inebileceği yerlere
yerleşmişlerdi. Şövalyeler boşuna bekleşiyorlardı
çünkü hayvancık çok kez yüksek tepelerden,
kayalıklar arasından nemli topraklar
üzerinden uçup, Ruggiero'nun yanında durdu.

45
Bu iş yaşlı Atlante'nin işiydi, acıma duygusunu
bir yana itemez olmuştu, mutlaka Ruggiero'yu
başındaki beladan çekip almalıydı.
Bir tek bunu düşünüyor, bir tek bundan ötürü
acı duyuyordu. Şimdi de Pegasus'u göndermişti ona,
alıp götürsün diye onu Avrupa'dan bu oyunla.
Ruggiero onu yakalar ve çeker kendine doğru,
ne ki hayvan inat eder ve izlemek istemez onu.

46
Frontin'den iner aşağıya (adını Frontino
koymuştu Ruggiero) ve havada uçanın
atlar sırtına, mahmuzlar atı, soylu yürekli
şövalye. At koşar oldukça hızlı,
ve ayaklarını keser yerden, uçar göklere doğru;
şahinden çok daha hafiftir o: o şahin ki
zamanı geldiğinde, avcı, çıkartır beresini
kafasından ve salar avının üstüne.

47
Güzel kadın, görünce Ruggiero'sunu,
böyle yükseklerde ve tehlikeli konumlarda,
bunalıma girer, öyle ki gelemez kendine uzun süre.
Ganimede'nin öyküsünü bildiği için:
Zeus tarafından göklere çekilmişti ya bahçesinden,
kuşkulanır doğrusu, onun da başına
böyle bir şey gelir mi diye; yakışıklılık ve soyluluk
konusunda Ganimede'den geri kalmazdı çünkü.

48
Gözleriyle izler onu gökte, görebildiği
kadarıyla, ne ki giderek o kadar çok
uzaklaşır ki artık yetmez gücü gözlerinin,
arkasından koşmak için ve bırakır izlemeyi
yalnızca yüreğine. Ağlamaz sızlamaz ardından,
içini de çekip durmaz, ama ne huzuru kalır
ne de iç barışı. Ruggiero gözden kaybolduğu
için Frontin'e çevirir tüm dikkatini kadın.

49
Ve kararlıdır onu bırakmamaya, ilk gelenin
elinde kalacak bir ganimet gibidir; ister
alıp götürmek yanında ve vermek sahibine
ki onu yeniden göreceğine emindir.
Kuş o kadar çok yükseldiği için,
durduramaz Ruggiero ve altından geçtiğini
görür tepelerin, bilemez neyin ne olduğunu,
dağ, taş, neresi vadi, neresi ova!

50
O kadar yükseğe çıkar ki yerden,
bakan biri için bir küçük noktadır sanki,
güneşin battığı yana çevirir yönünü,

yengeç burcundaki konumundan ötürü;
denizde uygun rüzgâr bulmuş,
yeni ziftli bir tekne gibi süzülür havada.
Onu bırakalım gitsin, yolunu bulur nasılsa,
biz şövalye Rinaldo'ya dönelim yine.

51
Rinaldo günlerce rüzgârın yönüne göre
oraya buraya savruldu denizde,
kocaman bir alanda, batıda, kuzeyde,
gece gündüz esti sürekli. Sonunda ulaştı
İskoçya kıyılarına, Caledonia ormanlarının
olduğu yere. Koca, antik, bol yapraklı
meşe ağaçlarının altında,
kıran kırana bir dövüşün sesleri gelir kulağına.

52
Macera arayan şövalyelerin durağı, kendini dövüş
sanatına adayanların yeridir burası;
tüm Britanya'dan, yakın, uzak yerlerden,
Fransa'dan, Norveç'ten, Almanya'dan
gelenlerin otağı. Gücüne güvenmeyen öne
çıkmasın; şan şöhret kazanayım derken
ölümü bulmasın karşısında. Büyük işler kotardı
orada Tristano, Lancillotto, Galasso, Artú ve Galvano;

53
ve başka başka şövalyeler, Yeni ve Eski
Tavola'nın[7] şövalyeleri, hepsi ünlü:
Birden fazla utkunun tanıkları olarak
kalmışlardır yerlerinde: anıtlar, görkemli taklar.
Rinaldo silahını ve atı Baiardo'yu alır ve
kendini hemen gölgelik kıyılara atmak ister,

7 Yuvarlak Masa Şövalyeleri.

emreder kayıkçıya demir alması için ve gidip
kendisini beklemesini diler Beroicche'de.

54
Seyisi yoktur yanında, ne de bir arkadaşı,
dalar büyük mü büyük ormanın içine,
kimi zaman bir yola, kimi zaman girer
bir başkasına, nerede çok macera varsa oraya.
İlk gün bir manastıra düşer yolu,
kuş sütünün eksik olmadığı bir manastırdır bu.
Neyi var neyi yoksa çoğunu harcamıştır,
ağırlamak için kadınları, şövalyeleri.

55
Çok güzel karşılarlar papazlar ve başpapaz
Rinaldo'yu, başpapaza sorar Rinaldo:
(ama ilkin karnını doyururlar bolca,
nefis yiyeceklerle) o topraklarda macera
bulup bulamadıklarını şövalyelerin,
gösterip gösteremediklerini
saygıdeğer bir olayda kendilerini,
övgü ya da eleştiri alıp almadıklarını.

56
Yanıtlar Rinaldo'yu başpapaz, o topraklarda
her türlü maceranın var olduğunu ve çokça
bulunduğunu söyler, ne ki yerler ve olaylar
pek bilinmediğinden, çok kez bilgisi ulaşmaz
kulaklara. "Öyle yerlere git ki," diye uyarır papaz
"yaptığın işin üstü örtülüp gömülmesin;
çünkü şan şeref ve hak edilen değer,
ancak emek ve tehlikenin ardından gelir.

57
Ve eğer denemek istersen dövüşteki
becerini, sana öyle bir fırsat yaratıldı ki
ne antik dünyada ne de yenisinde hiçbir
şövalyenin karşısına çıkmamıştır.
Bizim kralın kızının şimdi yardıma
ve desteğe gereksinimi vardır, Lurcanio
adında bir barbara karşı: yaşamına son vermeyi,
ve sanını elinden almayı tasarlamaktadır kadının.

58
Bu Lurcanio iftira atarak bu güzel kıza,
(kin ve nefretten ötürü haksız yere)
gece yarısı sevgilisini balkondan içeri aldığını
söyler kızın babasına. Krallığın yasalarına göre
odun ateşinde yakılması gerekir kızın; onu
savunacak biri, o sahtekâr adama sözünü yedirtecek
bir şövalye çıkmazsa eğer bir ay içinde,
ki zaman da dolmak üzeredir.

59
İskoçya'nın acımasız yasası zalim ve ağırdır,
böyle buyurmuştur; hangi katmandan olursa
olsun kadın, evlilik dışı ilişkisinden ötürü
düşmüşse eğer dillere, hak etmiştir ölümü.
Yoktur bu yazgıdan sıyrılmanın imkânı,
güçlü bir savaşçı çıkmazsa eğer karşısına
onu savunacak, tanıklık edecek suçsuzluğuna
ve hak etmediğine ölümü.

60
Kral acılıdır güzel kızı Ginevra için
(adı budur güzel kızının), tüm krallığa,
tüm şatolara yayar duyuruyu: kızının

savunmasını üstlenecek ve baronun yalanını
ortaya çıkaracak kişi, her kim olursa olsun
(yeter ki soylu aileden gelsin) hak edecektir
eş olarak kızını, ayrıca kızının değerine denk
bir derebeyi toprağını da alacaktır çeyiz olarak.

61
Ve bir ay içinde birileri çıkmazsa eğer,
ya da gelir de başaramazsa, ölecektir kadın.
Böyle bir işe girişmende yarar var oğlum,
ormanlarda başıboş dolaşmak yerine:
şan şeref bir yana, İndo Irmağından Atlas dağlarındaki
Herkül sütunlarına dek tekmil kadınlar içinde
güzelliği dillere destan bir kadın
yaşam boyu seni bırakmayacak, senin olacak.

62
öyle bir varsıllık ve yanı sıra bir derebeylik ki
toprağı yaşam boyu seni mutlu edecek,
ayrıca kralın kayraları gelecek ardından,
yükselirse eğer sanı senin sayende, şimdi
sönmüş görünmekte. Kaldı ki şövalyelik gereği
intikamını almalısın kadının, sırtından vurdukları
için yalan dolanla; oysa kadın herkesin
gözünde bir örnektir, erdemli olmasından ötürü."

63
Epeyce düşündü Rinaldo ve yanıtladı:
"Bir genç kız kollarını sevgilisine açtı ve
sevgilisinin aşk arzularını doyurdu diye
ölmek zorunda kalacak, öyle mi? Böyle
bir yasayı koyana lanet olsun,
ve buna boyun eğene de! Ölmesi gereken,
hak ettiği gibi, taş kalpli olan kadındır,
sadık sevgilisine hayat veren değil.

64
Doğru mu yoksa yalan mı kadının sevgilisini
içeri aldığı, bu beni ilgilendirmiyor:
yaptıysa helal olsun, çaktırmadan,
kimseye rezil olmadan. Her düşüncemde onu
savunmak fikri yer alacaktır, bana birini verin,
bana yol gösterecek, bulayım o alçak adamı,
çıkarayım kaçtığı delikten; umuyorum Tanrı
güç verir bana, Ginevra'yı kurtarmak için acıdan.

65
Kadının yapmadığını söylemek istemiyorum,
olayı bilmediğim için doğruyu söylememiş
olabilirim: benim demek istediğim,
böylesi bir durumda kadının cezalandırılmak
istenmesidir; haksızlıktır bu ve haksız yasaları
koyanlar aklını kaçırmıştır, geri çekmek böylesine
haksız olanları, derim; ve yerine,
aklı başında yasalar yapmak gerekir, kanımca.

66
Eğer yanıyorsa içi ayrı ayrı cinsten iki kişinin
aynı aşk ateşinden ötürü ve o aşk arzusu eğiyorsa
birinin ve ötekinin başını o tatlı aşk çağrısının
karşısında, ki cahil halk bulabilir bunu çok aşırı
ve edepsizce; niçin kadın, böyle bir işe kalkışınca bir
ya da birden fazla kişiyle, suçlanır ya da
ceza görürken; iştahının çektiği her kadınla
yatan erkek övgüyle karşılanır ve cezasız kalır ki?

67
Bu tutarsız yasada açıkça haksızlıklar vardır kadına,
Tanrı'dan beklentim şudur: göstersin istiyorum
yanlış olduğunu bu yasanın, bu kadar uzun

zamandır katlanılmasına karşın ne yazık ki!"
Tüm papazlar katıldı Rinaldo'nun bu görüşüne,
haksızlık yapanlar ve aklını yitirmişler
göz yummuşlardır böylesine haksız bir yasaya;
kral da değiştirmemiştir yasayı, yetkisi varken elinde.

68
Parlak ve kırmızı ışık ışıldayınca
gökyüzünde ertesi gün,
Rinaldo alır silahlarını ve atı Baiardo'yu,
ve çıkar o manastırdan, yanına bir de seyis
alarak, o kapkaranlık ve korkunç
ormanda gider durur binlerce kilometre,
ulaşıncaya kadar o topraklara; orada çözecektir
genç kızın o olağanüstü sorununu silahlarıyla.

69
Yolu kısaltmak için bıraktılar ana yolu
bir patikadan gitmek için, duydular büyük
bir ağlama sesi yakında, çığlık çığlığa,
dolduruyordu tüm ormanı yankısıyla.
Baiardo birini, öteki at seyisi götürdü
vadiye doğru; oradan geliyordu o ağlamaklı
ses ve gördüler iki serseri arasında bir kadın;
uzaktan da belliydi, güzel mi güzeldi.

70
Gözleri dolu dolu yaşla ve kıvranıyordu acılarla,
kadın mı yoksa genç kız mı her kimse. İki tane
haydut iki yanında kınından çıkmış demirleriyle,
dönüştürmek istiyorlar, belli, kan gölüne yeşil alanı,
kızın kanıyla. Kadın yalvar, yakar uzaklaştırmak ister
ölüm anını, acıma duygusu kapıyı çalıncaya kadar.
Rinaldo gelir, ayrımına varır varmaz oraya,
bağırır yüksek sesle ve ilerler tehditleri ardından.

71
Haydutlar arkalarına bakmadan kirişi kırar,
görürler çünkü uzaktan yardıma gelenleri,
ve saklanırlar vadinin derinliklerinde.
Şövalye izlemeyi gereksiz görür kendince:
gelir kadının yanına, neydi acaba suçu,
bu cezayı gerektiren, işitmek ister; zaman
kazanmak için seyise işaret eder, terkisine
alması için kadını ve yola koyulur yeniden.

72
Bakar daha alıcı gözle atın sırtından kadına,
çok güzeldi ve davranışları da tutarlı,
öldürülme korkusu hâlâ devam etse de.
Ardından sorarlar yeniden,
kim bıraktı onu bu mutsuz yazgıyla karşı
karşıya. Başladı kadın anlatmaya başından
geçenleri, kurumsuz bir sesle; ancak ben bir
başka kantoya erteliyorum söyleyeceklerini.

5. Kanto

1
Doğadaki tüm diğer yaratıklar ya dingin
yaşarlar barış içinde ya da kapışırlar,
girerler savaşa, ama asla bir erkek bir dişiyi
karşısına almaz: dişi ayı erkek ayının yanında
güven içinde dolaşır ormanda,
dişi aslan erkek aslanın yanına uzanır yatar;
dişi kurt yaşar erkek kurtla birlikte güvende,
ne de genç boğadan korkusu vardır düvenin.

2
Ne iğrenç bir salgın ki Megera geldi oturdu
tüm insanların göğsünün üstüne?
Düşürdü karı kocayı birbirine, öyle ki hırpalar
biri diğerini ağır sözlerle sürekli, tırmalanır yüzler,
morartılır, çürükler içinde kalınır; gözyaşlarıyla
yıkanır evlilik yatakları ve yalnız gözyaşları değil
yatakları ıslatan; kimi zaman kanla ıslanır,
başı dönmüş kocaların öfkesinden ötürü.

3
Bu, yalnızca kötülük yapmak değildir, doğaya
karşı gelmek ve Tanrı'ya isyan demektir;

güzel bir kadına tokat atmak,
ya da saçının kılına dokunmak. Kim ki
kadını zehirler ya da kim kadının ruhunun
derinliklerine sokar bıçak ya da hançer,
inanamam, hayatta, insan olduğuna, olsa olsa
bir cehennem zebanisidir, girmiştir insan kılığına.

4
Böyle olmaları gerekiyordu işte o iki haydutun,
Rinaldo'nun kadından ayırıp uzaklaştırdığı,
götürmüşlerdi kadını o karanlık vadinin içine,
ondan bir daha haber alınamasın diye.
Ben bıraktım ki kadın anlatsın nedenlerini
başına gelenlerin, kötü yazgısından ötürü,
şövalyeye, ki onunla dost olmuşlardı artık;
dinlediğim öyküden size aktaracaklarım var.

5
Kadın başladı anlatmaya: "Sen dinle şimdi
beni, en büyük ve en bilinen bir zulmün
öyküsüdür anlatacaklarım,Tebe'de, Argo'da,
Micene ya da en acımasız bir yerde işlendiği
görülmemiştir. Ve eğer güneş ışınlarını daha
az çeviriyorsa buraya öteki yerlere oranla,
ve bize istemeye istemeye ulaşıyorsa, belki de,
bu insafsız insanlardan kaçmak istediği içindir.

6
İnsanların, düşmanlarına karşı acımasız olmaları,
her dönemde görülmüştür örneği,
ama senin iyiliğin için sürekli çalışan
ve iyiliğini isteyen birini ölüme mahkûm etmek
çok haksızlıktır ve zalimcedir. Gerçeği, yani,
niçin o iki haydut genç yaşımda, boşu boşuna,

beni ortadan kaldırmak istediler, onu baştan
anlatacağım, olayı daha iyi açıklayabilmek için.

7
Bilmenizi isterim ki Bayım, henüz genç bir kızdım,
kralın kızının hizmetine verildim ve
onunla büyüdüm, sarayda çok onurlu,
düzeyli yerlere geldim. Ne ki acımasız Amore,
kıskandı beni ve bana öyle bir oyun oynadı ki,
vah zavallı başım, beni esiresi yaptı.
Ve tüm şövalyeler ve genç beyler içinden
Albania dükü gözüktü gözüme en yakışıklısı olarak.

8
O beni her şeyin üstünde tuttu ve sevdi,
ben de onu sevdim tüm kalbimle.
Söz duyulur, yüzler açıktadır, ama ruhta saklı
duyguları yargılamak zordur. İnandığım için,
sevdiğim için çok, bir türlü huzur bulamadım
onu yatağıma alıncaya kadar; ayrımına
varmamışım, güzel Ginevra'nın en özel odasında
bulunduğumun, sarayın odaları içinde;

9
orada en özel, en kıymetli eşyalarını
tutuyordu ve çoğu kez orada uyuyordu.
Odaya bir balkondan giriliyordu, üstü
ve yanları açık; ben sevgilimi buradan,
bu balkondan alıyordum içeriye; bir ip
merdiven uzatıyordum aşağıya, onu
kullanıp çıkıyordu ta yukarılara, onun
benimle olmasını arzu ettiğim her defasında.

10
Ginevra'dan fırsat buldukça onu aldım içeri,
ve çok kez oldu bu işlem, sık sık odasını
değiştiriyordu Ginevra çünkü,
ya yaz sıcağından kaçıyordu, ya da
kış soğuğundan ötürü. Hiç kimse görmedi
çıktığını merdivenleri sevgilimin, çünkü
sarayın o tarafı yıkık dökük evlere bakıyordu,
ne gece geçerdi ne de gündüz kimse oralardan.

11
Bu aşk oyunu günlerce, dahası
aylarca sürdü aramızda gizli gizli:
giderek büyüdü aşkımız; ben yandıkça
yandım, öyle ki içim ateşe boğuldu tümüyle;
öylesine kör oldum ki anlamadım adamın
yalanını ve beni neredeyse hiç
sevmediğini, açık vermişti oysa
hem de belirgin bir biçimde...

12
Bir zaman sonra yeni bir aşkının varlığı
çıktı ortaya; yeni aşkı Ginevra'ydı.
Bilmiyorum, o zaman mı çıktı ortaya bu aşkı,
yoksa benden önce zaten onu mu seviyordu?
Görüyorsun değil mi, bana nasıl nankör
davranmış; çökmüştü oysa yüreğimin üstüne
iktidarıyla; açıldı bana ve yüzü kızarmadı hiç,
benden yardım isterken bu yeni aşkı için.

13
Ve şunu söylüyordu: Ona olan sevgisi
bana olandan azdı; ona olan sevgisi
gerçek değildi; yanıp tutuştuğunu saklarken,

bir gün onunla evlenmeyi umuyordu, kralın
gönlünü yapmak kolaydı, kızın aklını çelmek
yetecekti; yoktu ondan başkası hem
soy sop, hem konum olarak
tüm krallıkta bu evliliği hak edecek.

14
Beni ikna etti, eğer benim desteğimle kralın
damadı olabilirse (yükselecektir, bir insan
kralın gözünde ne kadar yükselebilirse)
bu iyiliğimin karşılığını görecektim;
ve unutulacak bir şey olamazdı bu iyiliğim;
karısına, ya da bir başkasına oranla
her zaman beni daha çok seveceğini
ve sevgili olarak beni bileceğini söylerdi.

15
Ben ki onu mutlu etmek için elimden geleni
yapıyordum hep, bilmedim ya da hiç karşı
çıkmak istemedim, ancak ona yardımcı olduğumu
bildiğim gün, kendimi mutlu hissettiğimi
gördüm; her fırsatı değerlendirdim ondan
söz etmek ve onu övmek için ve elimden
geleni yaptım, her türlü emek koydum ortaya,
sevgilim, Ginevra'nın gözüne girsin diye.

16
Yüreğimi ortaya koydum, yaşama geçirdim
yapılabilecek olanı, Tanrı biliyor;
ne ki hiçbir sonuç alamadım Ginevra'dan,
benim sevgili düküme karşı olası ilgisine ilişkin,
çünkü kadın, tüm ruhuyla ve sevdasıyla yakışıklı,
kibar, soylu bir şövalyeye
gönlünü kaptırmıştı,
İskoçya'ya uzak bir ülkeden gelmişti o şövalye;

17
gepgencecik bir kardeşiyle gelmişti İtalya'dan,
kalmak için bu sarayda; silah konusunda
o kadar çok kendini geliştirmişti ki
üstüne yoktu tüm Britanya'da.
Kral onu seviyordu ve gördük, sonunda:
bir şato verdi, küçük değil; toprak verdi sonra,
derebeylik haklarıyla; ve yükseltti sıralamadaki
yerini en büyük baronlar katına.

18
Kral onu seviyordu ama daha çok kızı
hoşlanıyordu ondan, adı Ariodante'ydi,
şaşırtacak kadar değerli bir şövalye
olmasından çok, kadın sevildiğini düşündüğü
için, ona hayrandı. Vezüv, Sicilya'daki dağ,[1]
Troya'nın alevleri bir hiç kalırdı
Ariodante'nin kalbini yakan ateşin yanında,
Ginevra'ya duyduğu aşktan ötürü.

19
Kadın da onu seviyordu tüm içtenliği ve şaşmaz
bağlılığıyla, öyle ki kös dinliyordu beni,
konuştuğumda her defasında dükle ilgili,
ve karşılıksız kaldı her zaman beklentilerim;
dahası, onun için ne kadar ricada bulunsam,
ve prensesin kayrasını istesem onun yararına,
kadın, onu küçümsüyor, ayıplıyor,
hor görüyor ve giderek ona düşman kesiliyordu.

20
Kaç kez uyardım sevdiğim adamı, üstüne varmasın
diye boşu boşuna ve unutup gitmesini o kadını;

1 Etna.

aklını çelmesinin, kadının, olanaklı olmadığını,
çünkü aklını takmıştı sevgilisine bir kere:
kendisine kanıtladım hem sonra apaçık biçimde,
bir yeri geldiğinde, nasıl da Ariodante için yanıp
tutuştuğunu, gösterdim; yetmedi çünkü denizlerin suyu,
söndürmek için bir parçasını yüreğindeki alevlerin.

21
Bunu çok kez duydu benden Polinesso
(adı buydu dükün) ve anladı;
kendi gözleriyle gördü ki o önemsediği
aşkının gidişi gidiş değildi; reddedilmiş
olmaktan çok, böylesi sevdalı bir aşka,
başka birinin aşkının yeğlenmesi,
çıldırttı onu, kendini beğenmiş biri olarak;
baştan aşağı kin ve öfke bürümüştü yüreğini.

22
Ginevra ile sevgilisini birbirine düşürmek
için yollar aradı; öyle yapmalıydı ki onarılmaz
bir düşmanlık yaratıp aralarında, bir daha
bir araya gelmelerini engellemeliydi; öyle bir çamur
atmalıydı ki Ginevra'nın üstüne, bu dünyada,
ve öbür dünyada kalmalıydı izleri üstünde:
Bu alçakça tasarımına ilişkin konuşmadı benimle;
ne de kimseyle, kendi kendisinden başka.

23
Kafasında tasarladığını bana şöyle ifade etti:
"Sevgili Dalinda" (benim adım budur)
"bilmelisin ki nasıl bir ağaç dört kez,
altı kez kessen de gene yeşerir kökünden,
benim başarısız inatçılığım da öyle olacak,
başarısızlıkla önü kesilmiş olabilir,

ama gene de sürgün verecektir;
ve sonuç gelecektir arkasından bu sevdasının.

24
Çok da keyfimden istemiyorum istediğimi,
dileğim, savaşta kazanmaktır benim,
ve eğer onunla yapamazsam bu işi, seni
koyacağım onun yerine ki bu da işime yarar
benim, kurmaca olsa da. Şunu istiyorum
senden, beni öyle bir zamanda odana çağır ki
Ginevra o anda yatağında çıplak uyuyor olsun,
çıkardığı giysileri de sen al ve giy üstüne.

25
Nasıl süslenir, nasıl tarar saçlarını,
ona benzemeye çalış, tam tamına, sanki sen
sen değil, Ginevra'nın ta kendisi gibi; ve sonra
çık balkona ve gönder aşağıya ip merdiveni.
Ben sana geleceğim, seni onun yerine koyarak,
sen de onun giysilerini giymiş olacaksın:
kendi kendimi böyle kandırmak istiyorum,
sevda ateşim de, umarım, küllenecektir bir parça."

26
Böyle dedi dük. Ben ki kendimi yitirmiş,
kendimde değildim, başım dönmüş bir halde,
düşünemedim onun bu ricasının altında
bir üçkâğıt yattığını, açıkça görünürken oysa;
Ginevra'nın giysileri içinde balkondan
gönderdim aşağıya ip merdiveni, çıktı
yukarıya hızla; ayrımına varmadım çevirdiği
dolapların, zararını görmeden önce.

27
İlginçtir, o sıralarda, böyle değilse de
benzer sözler geçiyordu Ariodante ile dük
arasında (su sızmıyordu aralarında rakip
oluncaya kadar Ginevra'dan ötürü):
"Şaşırıyorum" diyordu, benim sevdiğim adam,
"akranlarım arasında sana saygı duydum,
ve seni sevdim, ayrı bir yere koydum seni,
oysa sen beni kara listene aldın.

28
Ben eminim, sen anlıyor ve biliyorsun,
Ginevra ile benim aramdaki aşk çok öncesinin
aşkıdır; ben onu müstakbel eşim olarak
isteyeceğim ve umarım elde edeceğim de.
Niçin işime karışıyorsun sen? Meyvesini
toplayamayacağın ağacı neden taşlıyorsun?
Tanrı aşkına, ben sana saygı duyardım,
sen benim, ben de senin yerinde olsaydım."

29
Ariodante'nin yanıtı şöyle olmuştu: "Hayret
içindeyim doğrusu; ben senden önce ona âşık
oldum, ki sen o zaman sadece görmüştün, ve ben
biliyorum ki sen biliyordun aramızdaki aşkın
derecesini: bundan daha ateşli bir aşk yoktur dünyada;
karım olmak istiyor ve çok arzu ediyor bunu,
bir tek isteği budur: ve sen biliyorsun böyle olduğunu,
ben de biliyorum: o kadın seni sevmiyor.

30
Peki sen bana niçin saygı duymuyorsun,
aramızdaki dostluk adına; nasıl saygılı olmam
gerekiyorsa, ben sana öyle saygı duyarım, eğer

dediğin gibi seni benden çok sevmiş olsa bu kadın.
Ben de en az senin kadar karım olmasını isterim,
sen bu yerlerde benden daha varsıl olabilirsin,
ben de kralın gözdesiyim, en az senin kadar,
ama bir de şu var: kadın beni senden çok seviyor."

31
"Aman" dedi dük, "büyük bir yanılgı içindesin!
Bu çılgın aşk kör etmiş gözlerini!
Seni daha çok sevdiğini sanıyorsun; ben de
aynısını düşünüyorum: sen sonuca bak.
Sen bana kanıtını göster; ben de sana içimdekini
açayım; hangimiz yetersiz kalacak olursa
kadına uzanmakta, ötekine yerini bırakacak;
geride kalan, başka kapılar çalacak.

32
Hazırım, istersen yemin de ederim
hiçbir şey çıkmayacaktır ağzımdan bana
söyleyeceklerinle ilgili:
ben de senden istiyorum, bilmeyecek kimse
sana söyleyeceklerimi senden başka."
Karşılıklı yemin ettiler ve el bastılar Kutsal Kitap'a;
ve söz verdiler karşılıklı susacaklarına ilişkin,
Ariodante konuşan ilk kişi olmuştu.

33
Ve doğruyu, dosdoğruyu söyledi, kaçmadan
yalan dolana, Ginevra ile arasındaki
sevgi bağıyla ilgili;
kadın yemin etmişti ona, hem yazılı hem sözlü,
ondan başka kimseye varmayacağına ilişkin;
ve kral karşı çıkacak olursa eğer, söz verdi ayak
sürüyeceğine tüm evlilik önerileri karşısında,
ve yalnız yaşayacağına tüm yaşamı boyunca:

34
ve umuyordu, silahlı mücadelede
çok kez gösterdiği ve göstereceği
yararlıktan ötürü kralına ve krallığına
kazandıracağı övgü, san ve sağlayacağı yarar
taşıyacaktı onu yüksek mevkilere,
o kadar ki kral kızına eş olarak kendisini
değer bulacaktı,
ve böyle yapınca da kızını mutlu edecekti.

35
Ve sonra ekledi: "Benim durumum bu,
ve sanmıyorum kimsenin olabileceğini bana denk;
bundan ötesini istemiyorum, ne de ona
olan aşkımı anlatacak daha iyi bir yol; yoktur
başka bir dileğim: bir tek, Tanrı izin versin artık,
eşim olmasını istiyorum kadınımın o kadar:
boşunadır ötesini istemek benim için, çünkü
yoktur bir başka kadın ki onu geçebilsin erdemiyle."

36
Ariodante anlattıktan sonra, emeğinin
karşılığında neyin beklentisi içinde olduğunu,
Polinesso ki tasarlamıştı kafasında Ginevra'nın
sevgilisiyle arasını açma fikrini,
başladı konuşmaya: "Aşkımın nereden
kaynaklandığını; ve bir tek mutlu olan birisi varsa,
o kişinin de ben olduğumu gördükten sonra,
benimle yarışmayacağını itiraf etmeni istiyorum.

37
Seninle dalga geçiyor kadın, seni sevmiyor ve
beğenmiyor; oyalıyor seni,
umut veriyor boş sözlerle: ve ona olan aşkının

aptalca olduğunu söylüyor bana her zaman.
Onun beni sevdiğine adım gibi eminim, verdiği
sözlerden ve konuşmalarından; sana söylüyorum
tüm bunları güvendiğim için, ne ki sussam
çok daha iyi yapmış olurum görevimi, biliyorum.

38
Ay geçmiyor ki üç, dört, altı, dahası on gece,
onunla olmayayım, çırılçıplak kollarının
arasında keyif çatmak için onunla; bu aşk ateşi
ancak böyle söner; görmen gerekir senin,
benim duyduğum haz acaba denk mi yoksa,
değil mi, senin kadından duyduğun boş laflara.
Bırak git bana, başka kapılar çal,
anlamışsındır artık geriden geldiğini."

39
"Sana inanmıyorum" dedi Ariodante, "yalan
söylüyorsun, uyduruyorsun kendi kendine,
beni korkutmak istiyorsun,
bulunmayayım diye herhangi bir girişimde;
sözlerin kadını küçük düşürücü sözler,
bunu ancak bir düello temizler: sen yalancı
değilsin yalnızca, hain olduğun da ortaya
çıksın istiyorum hemen."

40
Dük yanıt verdi: "Doğru olmaz beni bir düelloya
davet etmen sana açık seçik sunduğum
bir kanıttan ötürü, ki istediğin an, serebilirim
gözlerinin önüne." Şaşırıp kalmıştır Ariodante
bunun karşısında; iliklerine kadar soğuk soğuk
titremektedir; eğer inanmış olsa, söylediklerinin
kesinkes doğruluğuna, düşüp kalabilirdi o anda,
ayaklarının dibine, karşısında duran adamın.

41
Yüreği paralanmış, yüzü bembeyaz olmuştu,
sesi titrek ve ağzının içi zehir gibiydi,
yanıtladı: "Ne zaman göstereceksen göster
bu olağanüstü maceranı, sana söz veriyorum
izini sürmeyeceğim artık, sana böylesine cömert,
bana böylesine cimri davranan bu kadının:
ama sanma ki sana inanacağım, bu sözlerinden
ötürü, kendi gözlerimle görmeden önce."

42
"Zamanı gelince sana haber vereceğim."
dedi Polinesso ve ayrıldı oradan. Sanıyorum,
iki gece ya geçmişti ya geçmemişti, anlaştığımız
gibi dük bana geldi. Fitilini ateşlemek için
kurduğu düzeneğin, çaktırmadan; gitti rakibini
buldu ve götürüp onu, o boş ve harap evlerin
orada saklanmasını söyledi, ertesi akşam,
el-ayak çekilince ortalıktan;

43
ve çıkacağı balkonun tam karşısında bir yer
gösterdi ona.
Ariodante kuşkulandı aslında, kendisini
oraya gönderip tuzağa düşürecek diye;
önceden seçtiği bir yerde, öldürmek istediği
takılmıştı kafasına bu yalanla.
Sözüm ona Ginevra'nın sadakatsizliğini
gösterecekti, olmayacak bir şeydi onun gözünde.

44
Gitmeye kararlıydı oraya kesinlikle, ne ki
ona karşı zayıf kalmak istemedi;
saldırıya uğrayacak olursa eğer bir olasılıkla,

öyle yapacaktı ki gelmeyecekti ölümle
burun buruna; cesur ve akıllı bir kardeşi vardı,
sarayda en ünlü silahşördü,
adı Lurcanio'ydu, onunla olunca, daha gözüpek
oluyordu, sanki on kişi varmış gibi yanında.

45
Onu çağırır ve silahlı gelmesini söyler;
yanına alıp, o gece, gidecekleri yere giderler,
ancak niçin gittiklerini ne ona ne de bir
başkasına dillendirir.Taş atımlığı bir yerde
onu bırakır: "Eğer seni çağıracak olursam" der,
"gelir benimle olursun, ama çağırmazsam,
seni çağırmadan yerinden kımıldama asla
kardeşim, eğer beni seviyorsan."

46
"Tamam tamam, sen git" dedi kardeşi:
o da ayrıldı oradan ve saklanması gereken
yere geldi sessizce; saklandığı yer tam da benim
balkonu görebileceği bir yerdi. Öte yandan
o düzenbaz ve hain adam, geldi ve Ginevra'ya
çamur atacağı için çok mutluydu; oradan
bir işaret çaktı her zamanki gibi önceden bana;
hiçbir şekilde haberim yoktu kurduğu tuzaktan.

47
Ve ben üzerime, beyaz ve çepeçevre
altın şeritlerle süslü bir gecelik giymiştim;
başıma, kenarı boyunca kırmızı püsküllerle süslü
altın renginde bir file takmıştım (bu süsleme
başkasına değil, salt Ginevra'ya özgüydü).
İşareti duymuş ve balkona çıkmıştım,
durduğum yerden ötürü, ben,
hem önden, hem yanlardan görülebiliyordum.

48
Lurcanio, bu arada kardeşinin başına bir
iş gelmesinden kuşkulandığı için ya da
herkesin yaptığı gibi, başkalarının
işine burun sokmak alışkanlığından olacak,
kardeşine çaktırmadan, onu izledi,
kuytu ve karanlık yollardan geçerek;
ve on adım kala onun bulunduğu yere,
saklandı aynı binanın bir başka köşesine.

49
Ben habersiz olduğum için
bu dönen dolaplardan, balkona çıktım,
demin sözünü ettiğim geceliğimin içinde;
bir ve iki kezden fazla ulaşmıştım mutlu
sona. Üstümdeki giysi ay ışığında
rahat seçiliyordu, yüzüm de, bedenim de
pek farklı değildi Ginevra'dan; çok kolaydı
bu nedenle, beni onunla karıştırmak:

50
zaten aramızdaki mesafe bayağı uzaktı,
benimle o yıkık evler arasındaki,
kuytuda durmuş olan iki kardeşe
o sahtekâr adam gösterebilirdi sahteyi,
sahici. Şimdi, düşünün Ariodante'nin
içine düştüğü dehşet ve acıyı.
Polinesso geldi ve aşağıya sarkıttığım
merdiveni tuttu, tırmandı yukarıya.

51
Gelir gelmez, ben boynuna sarıldım,
izlendiğimi bilemedim; ağzından öptüm,
öpücüğe boğdum yüzünü gözünü

her geldiğinde yaptığım gibi.
O, beni her zamankinden çok okşuyor
ve düzenbazlığını örtmeye çalışıyordu.
Öteki adam[2] bu iğrenç gösteriyi, zavallım,
uzaktan izliyor ve her şeyi görüyordu.

52
O kadar çok acı çekiyordu ki, derhal
canına kıymak niyetindeydi; kılıcın
kabzasını yere dayayıp, geçirmek
istiyordu bedenini kılıca. Lurcanio,
büyük bir şaşkınlıkla görmüştü, dükün
merdivene tırmandığını, ne ki bilemiyordu
kim olduğunu; görünce kardeşinin
yapmak istediğini, yerinden fırladı;

53
çılgınlık edip kılıcı saplamasın diye göğsüne,
kendi eliyle onu engelledi. Biraz geç kalsaydı
ya da biraz daha uzakta, zamanında
ulaşamayacak ve kardeşini kaybedecekti.
"Ah zavallı kardeşim. Ah aptal
kardeşim benim!" diye bağırdı, "aklını mı yitirdin sen;
yapılır mı bir kadın için bütün bunlar?
Keşke bu kadınlar rüzgârdaki sis gibi olsalar.

54
O kadın ölsün sen öleceğine, daha onurlu
bir işe sakla ölümünü; zamanında sevmekte
haklıydın, bilmiyordun düzenbaz olduğunu,
şimdi nefret etmek zamanı; gördün kendi
gözlerinle su götürmez bir fahişe
ve ne kadar bayağı olduğunu. Sakla bu silahları,

2 Ariodante.

kendine çevirdiğin; hak ettiğini vermek için
sana ihanet eden bu kadına, kralın önünde."

55
Ariodante kardeşinin geldiğini görünce
vazgeçer insafsız girişiminden, ne ki
pek de uzaklaşmaz ölmek fikrinden
biraz önce denediği.
Kalkar yerinden ve götürür beraberinde,
kılıç yarasıyla değil, aşk yarasıyla paralanmış
kalbini; ve belli etmez kardeşine,
sönmediğini içindeki çılgınlığın, biraz önceki.

56
Ertesi sabah haber etmeden kardeşine,
ve söylemeden bir şey kimseye, yola koyuldu
ölümsüz umutsuzluğunun arkasından;
kimse bilemedi günlerce, ne geldi başına.
Dükün ve kardeşinin dışında kimse anlamadı,
onu gitmeye zorlayanın ne olduğunu. Kralın
sarayında farklı farklı şeyler söylendi hakkında,
ve tüm İskoçya toprakları çalkalandı söylentilerle.

57
Sekiz gün ya da daha fazla bir zaman sonra
sarayda Ginevra'nın karşısına
bir adam çıkmıştı, kötü haberler getirmişti:
Ariodante denizde boğulmuştu,
fırtına ve boradan ötürü değil, kendi ayağıyla
gitmek istemişti ölüme. Çok yükseklere çıkan
kayalıklardan, denizin kıyısında yükselen,
atmıştı kendisini denize, başının üstüne.

58
Adam anlatıyordu: "İntihar etmeden önce
tesadüfen yolda karşılaştık, bana şöyle dedi:
'gel benimle, gör başıma gelenleri
ayrıca birazdan başıma gelecekleri
ve git anlat Ginevra'ya' ve dedi ki
'çok şey görmüş olmamdandır bütün bunlar,
kör olsaydı da keşke gözlerim görmez olsaydım.'

59
Capobasso taraflarındaydık, İrlanda'ya
doğru bayağı denize girer kıyı. Böyle diyerek bir
kayalığın tepesinde gördüm onu, kendisini bıraktı
oradan aşağıya, denize doğru diklemesine. Ben onu
son kez denizde gördüm ve orada bıraktım onu
ve koşa koşa geldim, sana haber vermek için."
Ginevra şaşırmış kalmıştı, sapsarı olmuştu yüzü,
kaldı yerinde yarı ölü gibi, bu haber karşısında.

60
Tanrım, neler yapmadı, neler söylemedi
ki kalınca tek başına, sırdaşı olan yatağında!
Göğsünü dövdü, paramparça etti üstündekileri,
yoldu altın sarısı saçlarını; durmadan yineliyordu
Ariodante'nin dediklerini, son yolculuğuna
çıkmadan önce: diyordu ki bahtsız adam,
böyle bir sonla bitirdiyse eğer yaşamını,
çok şey görmüş olmasındandı kendi gözleriyle.

61
Onunla ilgili haber her yere yayıldı,
acıya dayanamayıp yaşamına son vermişti.
Ağladı kral, kurumadı gözyaşları
tüm şövalyelerin ve kadınların. Yasa boğuldu

kardeşi herkesten çok, öyle bir acı sarıldı ki
başına keskin mi keskin, neredeyse
kardeşi gibi kaldıracaktı elini kendi
varlığına karşı, yanına gitmek için kardeşinin.

62
Çok kez yineleyip durdu içinden,
Ginevra neden oldu kardeşimin ölümüne
diye, kadının tam ortasında bulunduğu
o ahlaksız manzaradan başka bir şey değildi
kardeşini ölüme sürükleyen; intikam almak
istiyordu; öfke ve acı bürümüştü gözünü,
göze aldı yitirmeyi tüm kayraları; çekmeyi
üzerine kralın ve ülkesinin şimşeklerini.

63
Kralın huzuruna çıktı, salon tıklım tıklım
doluyken o anda ve dedi ki:
"Bilin Bayım, kardeşimin aklını çelen
ve onu ölüme götüren kızınız oldu;
bir tek odur ona zarar veren;
ve yüreğine öyle bir acı soktu ki ahlaksız bir
manzarada yer alarak, yaşamdan çok
ölümü yeğledi kardeşim, yanında yoldaş olarak.

64
Birbirlerini seviyorlardı ve kardeşimin sevdası
içtenlikliydi, bunu söylemek zorundayım: sahip
olduğu erdemden ötürü, senden onu eş olarak
isteyeceği günü bekliyordu, sadık bir hizmetçisi
olmak adına. Benim zavallı kardeşim uzaktan uzağa
yaprakları koklamakla yetinirken, bir başkası
çıkıyordu kendisine ait olduğunu sandığı
ağaca ve topluyordu meyveleri çok beklediği."

65
Sürdürdü konuşmasını, Ginevra'yı balkonda
gördüğünü, merdiveni nasıl aşağıya sarkıttığını
ve sevgilisini yukarı çektiğini anlattı.
Ama adını bilmediğini söyledi sevgilisinin;
ayrıca tanınmamak için
giysilerini değiştirdiğini ve saçlarını değişik
taradığını. Ve şunu ekledi sözlerine: Dediklerinin
doğru olduğunu silahla kanıtlamak istiyordu.

66
Sen, babası acaba üzülmüş müdür diye
düşünebilirsin kızını suçladıklarında; hem de
nasıl, çünkü duymuştur aklına hiç getirmediği
şeyleri ve büyük bir şaşkınlık içindedir;
ve bilir ki (kızını savunabilecek ve Lurcanio'yu
yalanlayabilecek herhangi bir şövalye çıkmazsa
eğer ortaya) kızını cezalandırmak ve ölüme
göndermek kaçınılmaz olacaktır onun için.

67
Bayım, sanıyorum yeni bir şey değil sizin için
bizim bu yasa, ki ölüme mahkûm eder kadını
ya da genç kızı, kocasına değil de bir başkasına
kendisini vereni. Ölümü bulur bir ay içinde
kendisini savunacak güçlü bir şövalye çıkmazsa
eğer karşısına; kadını yalandan suçlayan
adama karşı suçsuz olduğunu ispatlayacak ve
kadının ölümü hak etmediğini gösterecek biri.

68
Kral ilan etmiştir, kızını kurtarmak için (her şeye
karşın haksız yere suçlandığını bildiği için)
onu eş olarak vereceğini ve büyük bir çehizle hem de,

kim ki kızına atılan çamuru temizlemek becerisini
gösterecek olursa hemen. Henüz çıkmamıştır
kimse ortaya kızını savunacak olan;
şövalyelerden biri ötekine bakar, çünkü Lurcanio
acımasız bir silahşördür, ondan herkes korkmaktadır.

69
Kötü yazgıya bakın ki Zerbino, kadının erkek
kardeşi, o sıralarda yoktu krallıkta;
çok zamandır başını almış dolaşmaktadır
yabancı diyarlarda, ne kadar becerikli olduğunu
göstermek ister silah sanatında. O yürekli
şövalye yakın yerlerden birinde olmuş olsaydı,
ya da haberin zamanında ulaşacağı bir yerde,
koşar gelirdi hemen yardımına kardeşinin mutlaka.

70
Kral, silahla değil de başka başka yollardan,
bu suçlamaların doğru olup olmadığını araştırır,
haklı mı yoksa haksız yere mi kızı
ölecektir; çağırdı bilebilecek olan
hizmetçilerden birkaçını, doğru mu, yalan mı
anlatılanlar, sordu: aklıma gelen şu oldu:
beni de çağıracak olursa, vay geldi başıma,
yandım gitti, dük de benimle birlikte yanacaktı.

71
Aynı gece saraydan kaçtım ve düke gittim;
ve ne kadar tehlikeli olduğunu
gösterdim ona her ikimiz için de, eğer kral beni
çağıracak olursa. Bana övgüler yağdırdı
ve kuşkuya yer olmadığını söyledi:
ve beni ikna etti, burada yakında olan
bir şatoya gitmem konusunda, bana
verdiği iki adamı eşliğinde yollandım oraya.

72
Gördün mü Bayım, ne kadar çok kanıtım var
Polinesso'yu sevdiğimin işareti olarak;
borçlu değil midir sizce bana; bu kadar
kanıt karşısında beni sevmesi gerekmez miydi
acaba; şimdi dinleyin bunun karşılığında
bana ne verdiğini ödül olarak, bu mudur
hak edişimin bedeli; bu kadar çok seven
bir kadın sevilmeyi hak etmez mi yoksa!

73
Bu acımasız, kalleş, nankör adam benim
bağlılığımdan kuşku duymaya başlamıştı:
herkese anlatacağımı sandı uzun vadede,
kurnazca yaptığı oyunları. Beni, kralın öfkesi
geçinceye kadar, yalandan, kendi şatosuna
göndermek istedi, buradan uzaklaştırmak
ve saklamak için, oysa beni doğrudan
doğruya ölüme yollamaktı maksadı:

74
beni buralara sürükleyen adama gizlice
tembih etmiş ve bu vadiye gelince sadakatimin
karşılığı olarak beni öldürmesini söylemişti.
Niyeti gerçekleşmiş olacaktı sen bağırışıma
yetişmeseydin. Görüyorsun değil mi Amore
nasıl davranıyor ona bağlılık gösterene!"
Dalinda anlattı böylece olup biteni şövalyeye,
yollarına devam ettikleri sırada.

75
Kadın şövalyeye borçludur, ne olursa olsun,
kendisini bulmuş ve ona
güzel Ginevra'nın suçsuzluğunu anlatabilmiş

olmaktan ötürü: kadın haklı yere
suçlandığında, ona yardım etmeyi kafasına
koymuşken, şimdi çok daha fazla
hevesliydi hesap sormak için, ona
yapılan suçlamaların iftira olduğu belli olunca.

76
Santo Andrea kentine doğru yola koyuldular,
kral ve tüm ailesi orada yaşamaktadır;
bu birebir düello kralın kızına atılan
iftirayla ilgili yapılacaktı.
Rinaldo gidebildiği kadar gitti,
kente birkaç kilometre kalıncaya kadar;
kentin yakınlarında bir yerde
bir seyis gördü; en yeni haberler ondaydı:

77
dediğine göre seyisin, yabancı bir şövalye
gelmişti kente, ve görev bilmişti Ginevra'yı
savunmayı; arması bilinen bir arma değildi;
kimse onu tanımıyordu; insandan kaçan
bir hali vardı; geldiğinden bu yana hiç kimse
yüzünü açık görmemişti, kendi seyisi bile,
ki onun hizmetindeydi, yemin ederek diyordu:
"Ben de bilmiyorum kim olduğunu."

78
Çok geçmeden kentin surlarına ulaştılar ve
kapının önüne geldiler. Dalinda daha öteye
gitmekten korkuyordu ama gene de yola
koyuldu, çünkü Rinaldo onu yüreklendirmişti.
Kapı kapalıydı ve kapıdakine sordu Rinaldo:
"Ne oluyor burada şimdi?"
Yanıtı şu olmuştu adamın: Herkes meydanda
toplanmış, görmeye gelmişlerdi yapılacak kavgayı,

79
kavga Lurcanio ile bu bilinmeyen şövalye
arasındaydı ve kentin öbür ucunda olacaktı,
orada geniş bir alan vardı, bir yeşil düzlük,
kavga başlamıştı bile aralarında.
Kapı Montealbano beyine[3] açıldı ve hemen
ardından kapadı kapıda duran adam.
Rinaldo bomboş kentte ilerledi
ama kızı bir hana yerleştirdi ilk önce:

80
orada güvende olacağını söyledi ve bir yere
gitme, dedi kendisi dönünceye kadar, çabuk
olacaktı dönüşü hana ve yıldırım hızıyla yöneldi
o alana; iki şövalye birbirlerini yoklamışlardı bile
birçok darbeyle ve yoklama sürüyordu;
Lurcanio, Ginevra'ya karşı olan biri olarak gönülsüz
savaşan taraftı; öteki de kızı savunmak için
seve seve, içinden gelerek mücadele veriyordu.

81
Her biri için üç şövalye çitin arkasında
bekliyordu ayakta, hepsi zırhlı;
Arnavutluk dükü[4] de oradaydı;
cins bir ata binmişti, güçlü bir attı bindiği.
Kendisine verilen görev gereği, ahır
ve düello alanından sorumluydu: Ginevra'yı
tehlike içinde gördükçe yüreği coşku doluyor,
yüzünden mutluluk akıyordu.

82
Rinaldo halkın arasından ilerler meydana doğru,
civan atı Baiardo halkı yarar kendine yol açmak için:

---

3 Rinaldo.

4 Ginevra ve Dalinda'yı tuzağa düşüren Polinesso.

kimine göre fırtına kopmuştur onun gelişiyle,
herkes yol verir ona, olamaz hiçbir bahanesi;
Rinaldo tepelerdedir halkın gözünde,
ustaların en ustasıdır çünkü kılıç kullanmakta:
gelir ve kralın önünde durur;
insanlar yaklaşır ne söyleyeceğini duymak için.

83
Rinaldo şöyle der krala: "Yüce Kral,
bitirin bu kavgayı, sürmesin artık;
bunlardan hangisi ölürse ölsün haksız yere
ölmüş olacak, sizin yüzünüzden. Biri[5] haklı
olduğunu düşünüyor oysa yanılıyor, doğru
değil bildikleri ve kabul etmiyor yanlışını.
Aynı yanlışı kardeşi de yaptı ve ölüme gitti,
kardeşinin eline de silah veriyor şimdi.

84
Öteki haklı mı, haksız mı, bilmiyor; bilmiyor
niçin dövüştüğünü de, kibarlık ve iyilik olsun diye
ölümü göze alarak kendini tehlikeye atıyor;
amaç bu güzel kadının ölmesini engellemek.
Ben sağlayacağım o güzel kadının kurtuluşunu;
yalanların yanlışların tam tersini göstereceğim size.
Ne ki, Tanrı aşkına son verin bu kavgaya,
dinlemeni istiyorum beni, sana anlatacaklarım var."

85
Görünüşte yetke sahibi birine benziyordu
Rinaldo kralın gözünde,
kral hareketlendi ve işaret verdi,
kesmelerini istedi kavgayı; kral, kralın
çevresindeki baronlar, şövalyeler

5 Lurcanio, Ariodante'nin erkek kardeşi.

ve kalabalığa, Rinaldo anlatmaya başladı
açık açık Polinesso'nun Ginevra'nın
başına çorap örmek için yaptığı düzenbazlığı.

86
Ardından, düelloya girmek istediğini söyledi;
o adamın anlattıklarının doğru olup olmadığını
kanıtlamak için Polinesso'yu çağırdılar; huzura
geldi ama alı al moru mordu, belliydi yüzünden:
yadsımaya başladı yüzsüzlüğüyle. Rinaldo şunu dedi:
"Şimdi kim doğruyu söylüyor göreceğiz."
İkisi de silahlıydı, alan da hazırdı zaten,
öyle ki beklemeden girişeceklerdi birbirlerine.

87
Kral da halkı da o kadar çok istiyorlardı ki
Ginevra'nın suçsuz olduğunun kanıtlanmasını!
Tümü şunu umuyordu: Tanrı göstersin
onlara, Ginevra'nın haksız yere suçlandığını
ahlaksızlıkla! Acımasız, kibirli ve cimriydi
Polinesso, üçkâğıtçı, düzenbazın tekiydi;
hiç kimse şaşırmayacaktır, duyduğunda
bu sahtekârlığın onun başının altından çıktığını.

88
Polinesso suratı allak bullak, yüreği perişan
ve sapsarı yanaklarıyla duruyordu ortada,
üçüncü uyarıda mızrağını savaş
durumuna soktu! Rinaldo çevirdi
mızrağını ona doğru, bitirmek istiyordu
hemen şenliği, geçirmek istedi mızrağı
göğsünden; aklından geçeni uygulamakta
gecikmedi, girdi mızrak yarısına kadar göğsüne.

89
Göğsüne soktuğu mızrakla indirdi aşağıya
ve attı öteye atından altı kulaç. Ardından
kendisi de indi ve tolgasından yakaladı, çözdü
kayışını kalkmadan önce ama Polinesso
savaşamayacaktı artık, mahzun gözlerle baktı
Rinaldo'ya, merhamet diledi ve başladı
itiraf etmeye, kral ve yanındakilerin duyacakları
biçimde yaptığı sahtekârlığı, onu ölüme götüren.

90
Konuşması bitmemişti henüz, daha yarısında,
hem sesi gitti hem canı,
yaşama veda etti.
Kral, kızının ölümden ve o iğrenç yaftadan
kurtulduğunu görünce sanki tacını yitirmiş de
yeniden bulmuş gibiydi o anda;
keyiflendi, mutlu oldu ve aklı başına geldi,
ve Rinaldo'yu görülmedik bir biçimde onurlandırdı.

91
Tolgasını çıkarınca tanıdı, çünkü daha önce
görmüştü onu, böylesine bir yardımı
sağladığı için ellerini Tanrı'ya kaldırdı,
şükranlarını sundu. Öteki şövalye
ki kimse tanımıyordu onu,
Ginevra'nın yardımına koşmuştu hani
o acılı anında ve silahlanmıştı onun için,
bir tarafta durmuş, olan biteni izliyordu.

92
Kral rica etti, adını söylemesi için ya da
yüzünü açmasını, çünkü onu ödüllendirmek
istiyordu; iyi niyetinin bir karşılığı olmalıydı

mutlaka. Şövalye birçok ısrar ve ricadan
sonra çıkardı başından tolgasını,
gösterdi yüzünü ve ortaya koydu kimliğini.
Gerisini öteki kantoda anlatacağım,
eğer hoşunuza gittiyse öyküm.

6. Kanto

1
Zavallıdır o kişi bir suç işler de bekler boşuna,
gizli kalmasını suçunun sürekli; belki herkes
susar; ama susmayan hava ve topraktır,
ilan ediverirler hemen, gömülü olan suçu
bağırlarında; Tanrı, çok kez, kovalasın ister
günahlar günahkârları; bekler birkaç zaman,
ve sonra suçlu, başkaları zorlamadan, vurur
kendiliğinden günahını açığa, ayrımında olmadan.

2
Zavallı Polinesso inanmıştı, gizleyeceğini
sanıyordu tümden işlediği suçu.
Dalinda, yanı başındaki, her şeyi bilendi,
kaldırmak istedi onu ortadan; eklemişti
ikinci suçu birincisine, acele etmişti,
oysa öteleyebilirdi, kaçınarak bir başkasından;
erteleyebilir, dahası hiç işlemeyebilirdi bir başka suç;
ne ki kendi kendini ele vermişti, koşmuştu ölüme:

3
dostlarını yitirdi, yaşamını, konumunu
ve onurunu aynı zamanda, çok daha ağır oldu

hepsinden. Yukarıda söyledim, ricalar ettiler
şövalyeye, yüzünü göstersin diye, bilmiyordu
kimse kim olduğunu. Miğferi çıkardı sonunda
ve açtı herkesin hayran kaldığı yüzünü:
Ariodante'nin ta kendisiydi, tüm
İskoçya ağlamıştı o güne kadar kaybından ötürü.

4
O kişi Ariodante'ydi, Ginevra ağlamıştı
ölümüne ve kardeşi ağladı onun için,
kral, tüm saray ve halk; iyilik ve esenlik
örneği olan bu şövalye için. Demek ki
yolcu yalan üstüne kurmuştu bundan
önce söylediklerini, öyle görünüyordu[1]
ne ki doğruydu kıyıdaki kayalıklardan
atladığı ve denize düştüğü beyni üstüne.

5
Ama (öyle olur ya, bir yazgısıza hoş görünür
uzaktan ölüm, nefret eder oysa
yakınına gelince; o geçiş yolu acı mı acıdır,
onun gözünde dondurur kanını) Ariodante,
denizde bulunca kendisini pişman olmuştur
ölüme gitmekten; güçlü ve kuvvetli
olduğundan, herkesten çok yürekli, yüzmeye
koyuldu, ta ki kayalığa ulaşıncaya kadar;

6
çılgınlık olarak gördü, küçümsedi çekip gitmek
fikrini bu dünyadan, yola koyuldu ıpıslak ve
sırılsıklam, bir manastıra düştü yolu sonradan.
Burada gizlenmek istedi bir süre,
ölümüne ilişkin haber ulaşsın diye halka:

1 bkz. *5*, *57*.

Ginevra olayını nasıl karşılamışlardı,
insanlar üzülüp yas mı tutmuşlardı, yoksa sevinip
oynamışlar mıydı keyiften, nabız tutmak istedi.

7
Ne ki bu arada kulağına haberler ulaştı: çok acı
çektiği için Ginevra, ölüm tehlikesiyle
karşı karşıya kalmıştı (bununla ilgili haber o kadar
yoğun bir şekilde yayıldı ki, tüm İskoçya'da
konuşuluyordu artık), gördüğünü sandığı ve
kendisine acı çektiren olayın tam tersi anlatılıyordu
gelen haberlerde. Ayrıca Lurcanio'nun,
kral babasına gidip Ginevra'yı suçladığını öğrenmişti.

8
Kardeşine de kızmaktan geri kalmadı, Ginevra'ya
duyduğu aşktan az değildi kızgınlığı;
çok acımasız ve zalim gözüktü
gözüne onun bu girişimi,
kendisi için yaptığını bilmesine karşın.
Duydu, ardından kimsenin ortaya çıkmadığını
kızın haklarını savunmak için
(Lurcanio o kadar cesur ve güçlüydü ki

9
onu tanıyanlar, biliyorlardı ne kadar çok
haktan yana, aklı başında ve bilge bir insan
olduğunu, anlattığı doğru olmazsa,
atmazdı kendisini ateşe;
bunun içindir ki çoğu insan haksız bir dava
uğruna girmek istemiyordu kızın savunmasına);
Ariodante, uzun uzadıya düşündükten sonra
kardeşinin suçlamalarına karşı çıkmak istedi.

10
"Vah başıma gelenler!" diyordu kendi kendine,
"dayanamam onun ölümüne benim yüzümden;
ölümüm çok acı ve çirkin olur,
eğer ölürsem ölümünü gördükten sonra;
Ginevra benim kadınımdır, benim tanrıçam,
ve gözlerimin ışığıdır da aynı zamanda:
haklı ya da haksız önemli değil, inmek gerekir
meydana, onu kurtarmak için ölümüm pahasına.

11
Biliyorum haksızı savunduğumu; öyle olsun,
haksızlık için ölmüş olayım, hiç umurumda
değil. Ne ki biliyorum ayrıca, ben öldükten
sonra böylesine güzel bir kadın da hayatta
kalamayacak[2] Bir tek avuntum olacak ölürken,
sevgilisi Polinesso onu gerçekten seviyor muydu,
görecektir açık seçik; bakın, parmağını
bile oynatmadı henüz yardımına koşmak için;

12
bana yaptığı onarılmaz haksızlığa karşın
görecektir nasıl da koşup geldiğimi ölüme,
onu kurtarmak için. Kardeşime gelince,
o kadar ateşli biri ki bir saniyede benim intikamımı
alacaktır mutlaka. Onu acıya sokmuş olacağım,
hak uğruna girdiği savaşta, sonuca ulaştığında:
kardeşinin intikamını aldığını sanırken, görecektir
onu ölüme götürmüş olduğunu kendi elleriyle."

13
Tüm bunları kurguladı kafasında; yeni silahlar
buldu, yeni bir at; ve giyindi simsiyah bir
giysi ve siyah bir kalkan aldı eline,

2 Ariodante'nin kaybetmesi Ginevra'nın suçluluğunu doğrulamış olacaktır.

üzerinde sarımsı yeşil bir şerit vardı[3]
Bir seyis buldu rastgele,
tanınmayan o yerlerde ve yanına aldı;
tanınmıyordu kendisi de (dediğim gibi)
ve kardeşine karşı durdu silahlanmış olarak.

14
Olayların daha sonra nasıl geliştiğini
anlatmıştım, Ariodante'nin nasıl ortaya
çıktığını. Kral keyiften delirdi neredeyse,
kızının kurtulacağını gördüğünde.
Düşündü içinden, böyle sadık ve gerçek sevgili
bulmak kolay değildi kızı için; bu kadar çok
aşağılanmış olmasına karşın, onu savunmaya
kalkan biriydi o adam, hem de kardeşine karşı.

15
İçinde duyduğu aşktan (onu çok seviyordu)
ve tüm sarayın, özellikle Rinaldo'nun ricası
üzerine, ki herkesten çok üsteliyordu,
ikna olmuştu güzel kadına eş olması yönünde.
Arnavutluk düklüğü, Polinesso öldüğü için kralın
topraklarının bir parçası oldu yeniden; kalamazdı,
doğal olarak, başsız, tam fırsatı yakalamışken,
kral, armağan edecekti kızına çeyiz olarak.

16
Rinaldo, Dalinda'nın bağışlanmasını sağlar,
bağışlanır suçlarından ötürü birçok;
hem içinden geldiği için hem de yorgun
ve doygun olduğu için dünyadan, kendisini
Tanrı'sına adar aklıyla ve rahibe olmak için
ta Dazia'ya kadar gider, ayrılır hemen İskoçya'dan.

3 Siyah Ariosto için matem; sarımsı yeşil, ölmekte olan ama yine de birazcık umut içeren bir duyguyu simgeler.

Ruggiero'yla yeniden buluşma zamanı geldi artık,
göklerde dolaşıyor kanatlı atının üstünde.

17
Mangal gibi yüreğine ve asla
değişmeyen yüzünün rengine karşın;
sanmam ki titrememiş olsun kalbi içeride,
rüzgârdaki bir ağaç yaprağı gibi.
Bırakmıştı tüm Avrupa'yı
epey uzakta ve düşmüştü upuzun bir yola,
muzaffer Herakles'in denizcilere bıraktığı
işaretleri izleyerek.

18
O Pegasus var ya, hani o kocaman ve garip
yaratık, öyle bir kanat hızıyla alıp götürür ki
onu sırtında, çok uzağında kalır arkasından
hızlı postacı, şimşekleri taşıyan.[4] Hiçbir
hayvan bu kadar dingin gidemez havada,
onun hızına ulaşacak kadar: diyeceğim şu ki
ancak gök gürültüsü ve yıldırım inebilir gökten
yere, bu kadar büyük bir hızla.

19
Kanatlı at uzun süre burnunun dikine
gider sağa sola sapmadan, geniş halkalar çizerek;
artık göklere doyunca başlar alçalmaya
bir adanın üstünde; tıpkı o adaya[5]
benziyordu, hani el değmemiş Arethusa'nın[6]

---

4 Zeus'a şimşekleri taşıyan kartal kastediliyor.

5 Sicilya.

6 Alpheios, Arethusa'ya âşıktır. Arethusa ondan kurtulmak için Tanrıça Diana'dan kendisini bir ırmağa dönüştürmesini ister. Dönüşür ve denizin dibinden Sicilya'ya ulaşır, ama iki ırmağın suları birbirine karışır. Alpheios'tan kaçamamıştır.

ona işkence eden sevgilisinden kurtulmak için
denizin ta dibinden boşu boşuna izlediği
karanlık ve izbe yolun vardığı adaya.

20
Ne böyle güzel ne de böyle neşeli bir yer gördü
tüm göklerde kanatlı at, kanatlarını açıp kapadığı;
dünyayı da dolaşmış olsaydı tümden,
bundan daha verimli bir ülke göremezdi zaten;
birkaç tur attıktan sonra Ruggiero ile sırtında,
indi aşağıya o kocaman kuş; ekilmiş tarlalar,
ince yapılı tepeler, berrak sular, gölgelik
yamaçlar ve yumuşak çayırların olduğu adaya.

21
Güzel defne ağaçları, palmiye ve hoş kokulu
mersin ağaçlarından oluşan sevimli ormanları;
sedir, portakal ağaçları, çiçekli ve meyveli,
birbirlerine girmiş dallarıyla değişik biçimlerde;
hepsi güzel, korunak oluşturuyorlardı yaz günlerinin
kavurucu sıcağında sık yapraklarıyla;
bülbüller uçuşuyordu korkusuzca o daldan o dala,
ezgileri eksik değildi dudaklarında.

22
Kırmızı güller ve yeni açmış beyaz zambaklar
arasında ılık bir hava dolaşır sürekli; tavşanlar
ve yabanıl olanlar, oradan oraya koşarlar
güven içinde ve geyikler başları dik, gururla,
salınır, yoktur korkuları öldürülmekten
ya da avlanmaktan; otlar, geviş getirir
onlarca alageyik; ip gibi incecik
ayağına çabuk tekeler kırda.

23
Pegasus yere yaklaşır yaklaşmaz,
tehlikesizce atlanabilecek kadar
Ruggiero bırakır kendini eyerden aşağı,
ve bulur kendini zümrüt yeşili çimlerin ortasında;
ne ki elindedir yuları hayvanın,
uçup gitmesini istemez havalara sahipsiz;
ardından bağlar hayvanı deniz kıyısında
bir çamla defne arasındaki bir mersin ağacına.

24
Bir su kaynağı vardı yakınlarda sedir ve capcanlı
palmiyelerle çevrili, kalkanını koydu toprağa,
çıkardı tolgasını başından ve bıraktı silahlarını
ellerinden yere;
kimi zaman kıyıya, kimi zaman dağa çeviriyordu
yüzünü, serin ve ferahlatan esintili havada,
ve yüksek tepeler tatlı tatlı mırıldanırken
sallanıyordu hafifçe köknar ve kayın ağaçları.

25
Kimi zaman ıslatıyordu berrak ve serin sularda
kurumuş dudaklarını ve çalkalıyordu elleriyle suyu
ırmaktaki, sıcaklığını içinden atsın diye;
ısınmıştı tüm bedeni çünkü üstünde taşıdığı zırhtan
ötürü. Şaşırmamak gerek, eğer varsa bir rahatsızlığı
üstündeki zırhın ağırlığından; çıkıp bir boy göstermek
değildi onunki meydanda; sırtında silahları
hiç dinlenmeden koşmuştu tam üç bin mil atın sırtında.

26
Otururken burada bırakmıştı atını bir dalın
duldası altındaki serin gölgeliğe;
kaçmaya kalkmıştı hayvan, korkup da, bilmem

neden, ormanın içindeki kuşkulandığı bir sesten,
yıkıp bağlı olduğu mersin ağacını; ne ki takılmıştı
ağacın dalları ayaklarına yerdeki; sallamıştı
üsteleyerek, dökmüştü bu kez yapraklarını; yine de
çözememişti ipini bir türlü bağlı olduğu ağaçtan.

27
Bir tahta parçası ki lifleri seyrek ya da yoksun
kalmış olsun liflerinden, atıldığında ateşe,
içindeki nem görünce ateşi, nasıl ki
o sıcaklığın etkisinden ötürü, bir yol bulup
çıkıncaya kadar dışarıya, o tahta parçası
çatır çatır eder çatırdar; o gönlü kırılmış mersin
ağacı da öyle, sallanır sallanır, eğer büker gövdesini
ve söylenir, ta ki kabuğunu yırtıncaya kadar.

28
O yırtıktan bir ses çıkar dışarıya, bitkin
ve ağlamaklı, anlatmaya başlar öyküsünü,
hızlı hızlı, duru bir dille: "O güzel görünüşüne
bakılacak olursa, sen kibar ve merhametli
biriysen eğer, al bu hayvanı
benim bedenimden: benim acım bana yeter,
istemem başka bir ceza ve başka bir acı daha,
işkence etmesi için bana, gelip ta uzaklardan."

29
O sesi işitir işitmez Ruggiero çevirdi o yöne
başını ve hemen kalktı ayağa;
şaşırıp kalmıştı hiç olmadık biçimde,
görünce çıktığını o sesin bir ağaçtan.
Koştu atının ipini çözmek için hemen,
yanakları kıpkırmızı olmuştu utancından:
"Sen, her kimsen, beni bağışla," diyordu,
"insan mısın, yoksa bir tür tanrıça mı ormanda.

30
Bu pürtüklü kabuğun altında bir insan
ruhunun gizli olabileceğini bilemedim ben;
bozdum dallarının huzurunu ve aşağıladım
senin bu capcanlı mersin ağacını:
ne ki yanıtsız bırakma yine de beni,
kim olduğuna ilişkin ve böyle kaba saba bir
bedende nasıl olur da bulunur canlı bir ruh
ve bu ses! Korusun seni Tanrı dolu yağmurundan.

31
Ya şimdi ya da bir başka zaman gidermeye
kalkacak olursam sana yaptığım bu saygısızlığı,
söz veriyorum, o güzel kadınımın adına
ki benim ruhumu elinde tutar, her şeyi yapacağım
senin için, hem sözlerimle, hem eylemlerimle,
sen beni bağışlayasın diye."
Ruggiero konuşmasını bitirir bitirmez
yine titredi baştan aşağı mersin ağacı.

32
Başladı terlemeye ardından tüm gövdesi,
ormandan henüz kesilmiş bir ağaç gibi:
hani ne kadar çabalarsa çabalasın
hisseder ya ateşin gücünü teninde...
ve başladı konuşmaya yine: "Kibarlığından
ötürü ikisini de aynı anda anlatmam gerekiyor:
neydim, ne oldum ve kim dönüştürdü
beni bu mersin ağacına bu cennet kumsalda?

33
Benim adım Astolfo'ydu, Fransa'da
çok korkulan bir savaşçıydım savaşlarda,
Orlando ve Rinaldo'nun kuzeniydim;

ünüm sayfalara sığmazdı; benim hakkımdı
iktidar, İngiltere kralı babam Oton'dan sonra.
İnce ruhlu ve yakışıklı biriydim,
çok kadının kalbini kazanmıştım;
ne ki yanan bir tek ben oldum sonunda.

34
Gelirken ben o uzak adalardan, ki Doğu'dan
Hint Okyanusu kıyılarını yalar;
orada Rinaldo ve diğerleri, benimle birlikte,
kapatıldık yarı karanlık ve boş bir mağaraya,
ama kurtulduk oradan
Brava şövalyesinin[7] tartışılmaz gücü sayesinde;
kıyı boyunca Batı'ya doğru geliyordum,
kuzey rüzgârlarının vurup savurduğu yerlerdi buralar.

35
Yolumuz ve acımasız vahşi yazgımızın bizi çekip
götürdüğü bir yerde, bir sabah gözümüzü
açtığımızda bir güzel kumsalda bir şato gördük,
ta uzaklarda, denizin üstüne uzanıyordu;
Alcina'nın şatosuydu orası,
oradan her yere egemendi. Onu denizin kıyısında
bulduk, yalnız başına oturuyordu ve oltasız, ağsız,
istediği balığı çekip alabiliyordu denizden.

36
Yunuslar yüzüyordu hızlıca, kocaman ton balığı
ağzını açmış geliyordu kıyıya;
somon balıkları, deniz balinaları, uyandırılmışlardı
derin uykularından, koşuyorlardı sahile doğru;
barbunya, tekir, salpalar, sarı pembeler, gölge balıkları,
takım takım yüzüyorlar en son hızlarıyla;

7 Orlando bu ismi sahip olduğu toprakların adından almıştır.

testere balıkları, sazanlar, deniz canlıları, orkalar
ve balinalar çıkıyorlardı o dev bedenleriyle ortaya.

37
Bir balina görüyoruz, hiç görmediğimiz
bir büyüklükte tüm denizlerde: on bir ayak
büyüklüğünde, daha da büyük göründü gözümüze,
tuzlu dalgalardan çıkarınca o kocaman
omuzlarını dışarıya; hepimiz aynı yanılgıya düştük,
çünkü duruyordu ve kılı kıpırdamıyordu:
bir ada falan sanmıştık o balinayı,
bir ucu öteki ucundan o kadar uzaktaydı ki.

38
Alcina balıkları sudan alıyordu basit basit sözler
söylüyordu ya da büyü yapıyordu.
Büyücü Morgana ile birlikte doğmuştu,
bilmiyorum hangisi önce, yoksa aynı anda mı,
daha sonra mı? Bana gözünü dikti Alcina,
ve hoşuna gitti hemen yüzüm, bakışından anladım:
kurnazlık ve hileyle beni soyutlamak istiyordu
arkadaşlarımdan, başarılı da oldu tasarımında.

39
Neşeli bir yüzle karşıladı bizi, kibar
ve saygılıydı hareketleri ve şunları
söyledi: "Bana bugün,
evime konuk olmak istediğiniz bir saatte,
ben size avladığım, çok farklı türden
balıklarımı göstermek isterim: kimisi pullu,
kimisi yumuşak, kimisi tüylü; o kadar çok ki
gökteki yıldızlardan daha fazladır sayıları.

40
Eğer bir deniz kızı görmek istiyorsak, dudaklarındaki
şarkılarıyla denizi dinginleştiren;
buradan çıkıp, öteki kıyıya gidelim,
dönüş saati gelmiştir çünkü karaya."
Ve bize o kocaman balinayı gösterdi,
dediğim gibi, küçük bir adayı andırıyordu.
Ben ki aklı başında olan biri değilim
(üzgünüm de buna), tuttum balığın sırtına çıktım.

41
Rinaldo beni uyarıyordu sürekli, aynı şeyi
Dudon yapıyordu, çıkmayayım diye sırtına;
ben aldırmadım. Büyücü Alcina o ikisini orada
bırakarak, güler yüzüyle beni izledi, çıktı üstüne.
Balina görevlerini yerine getirmeye hazır,
yüzerek daldı tuzlu dalgalara. Aptallığıma
doymayayım, hemen pişman olmuştum,
ne ki çokça uzaklaşmıştık artık kıyıdan.

42
Rinaldo hemen atladı denize ve yüzmeye başladı,
bana yardımcı olmak istiyordu; battı batacaktı
neredeyse, çünkü öyle çılgın bir Notos[8]
çıktı ki, gömdü gökleri ve denizi karanlıklara;
sonra onun başına ne geldi bilmiyorum.
Alcina beni avutmak için elinden geleni yaptı;
o günün ardından gelen o gece,
balığın sırtında geçti zamanımız denizin ortasında.

43
Bu güzel adaya gelinceye kadar,
ki buranın büyük bölümü Alcina'nındı,

8 Fırtına getiren güney rüzgârı.

ve bir kız kardeşinden[9] yürütmüştü,
ki o da tek mirasçısıydı, çünkü babasının
meşru kızı olarak bir tek o varmış;
bana verdiği bilgiler içinde tam tamına
bildiğim şeyler bunlardı; çünkü öteki iki kardeş
gayrimeşru çocuklarıymış babasının.

44
O ikisi ne kadar kötü ve cani ruhluysa
ve çirkin ve aşağılık huyları varsa;
el değmemişliği içinde yaşıyordu üçüncüsü,
tüm erdemleri yüreğinde toplamıştı.
Ona karşı bu ikisi ant içmişlerdi ve bir orduyu
aşan sayıda asker çıkarmışlardı karşısına,
adadan kovmak için ve birçok kez
yüzden fazla kalesine el koymuşlardı zaten:

45
elinde bir şey kalmamıştı artık, bir karış
toprak bile, adı Logistilla olan kardeşin,
bir taraftan bir koy keser, öte yandan
çırılçıplak bir dağ, bağlantısını dünyadan;
İskoçya ile İngiltere'yi ayıran dağ
ve sahil şeridi gibi;
ne Alcina ne de Morgana'nın gözü doymuştu,
göz dikmişlerdi daha Logistilla'nın elindekine.

46
Günahlara batmış bu kötülük melekleri,
nefret etmişlerdir ondan, çünkü o bir azizedir,
görgülüdür. Sana çıtlattığım öyküye dönüp,
nasıl ağaç olduğumu anlatmayı sürdürürsem eğer
şunu söylemeliyim: Alcina beni kuş sütüyle

9 Logistilla, aklı ve erdemi simgeler; Alcina şehveti, Morgana öfkeyi.

besliyordu ve yanıyordu canı aşkımdan ötürü;
benimki de geri kalmıyordu ondan, yanıktı yüreğim,
böylesine güzel ve soylu bir kadının karşısında.

47
Keyfini çıkarıyordum inceden inceye işlenmiş
bedeninin: tüm zevklerin burada toplandığını
sanıyordum, oysa ölümlüler arasında pay edilirken,
kimine az, kimine çok, ama hiç kimseye tümüyle
düşmemiştir hiç. Ne Fransa'da, ne de bir başka
bir yerde görebilirdim böyle bir çehre,
hayran kaldığım: her düşüncem,
her güzel fikrim onda başlıyor, onda bitiyordu.

48
Ben de seviliyordum o kadar, belki de daha fazla
o kadın tarafından: Alcina bakmıyordu artık
kimsenin yüzüne benden başka;
terketmişti tüm sevenlerini kadınım,
ki benden önce bayağı olmuştu sayıları.
Bana inanıyordu, bana danışıyordu,
iktidarında ben vardım, akıl veren olarak,
gece, gündüz yoktu kimse yanında konuştuğu.

49
Hey Tanrım! Niye yaralarımı deşiyorum ki,
ilacımı bulmak umudum elimden alınmışken?
Niçin anımsamaya kalkıyorum ki şimdi geçmişteki
esenliğimi, cezaların en belalısı başıma sarılmışken?
Mutlu olduğuma inandığım zamanlardı,
Alcina beni daha çok sevmeli diye düşünüyordum,
ne ki söküp aldı benden, bana verdiği kalbini,
ve bir başka aşkın arayışına kaptırmıştı kendini.

50
Geç fark ettim onun değişken huyunu, seviyor,
meğer aynı anda vazgeçiyormuş sevmekten;
iki ayı geçmemişti yüreği üstündeki iktidarım,
geçti bir başka sevgili yerime benim.
Kovdu beni büyücü kadın her gün bir başka tavırla
yanından; yoksun kaldım her türlü lütfundan:
ve öğrendim ki sonra benzer bir limana
götürüp atarmış, haksız yere, binlerce sevgilisini.

51
Gidip anlatmasınlar diye etrafta bu kösnül yaşamını
insanlar, kimini buna, kimini ona dönüştürürmüş,
bu verimli topraklar üzerinde kimini köknar,
kimini sedir ağacına; beni görüyorsun işte,
neye dönüştüğümü; kimini zeytin, kimini palmiye
ağacına bu yeşillik içindeki kıyıda;
kimilerini taşkın ırmağa, kimini vahşi hayvanlara,
nasıl hoşuna giderse, o kendini beğenmiş büyücü kadın.

52
Sen ki Bayım, alışkın olmadığımız bir yoldan geldin
yazgımızla oynayan bu adaya; bir başkası senin
yüzünden taşa, suya, ağaca dönüşecektir,
tıpkı benim gibi; Alcina'nın gözdesi olacak,
iktidarı elinde tutacak, her ölümlünün üstünde
mutlu olacaksın. Ne ki emin ol, kısa zamanda,
sen de o aşamaya geleceksin, ya vahşi hayvan,
ya bir ırmak ya da bir tahta, bir taş parçası olacaksın.

53
Ben seni elimden geldiğince uyarmak
istiyorum, sana pek yararının olacağına
inanmıyorum aslında, istiyorum ki
gözü kapalı gitmeyesin üzerine, ne tür birisi

olduğunu bilesin en azından; yüzler nasıl ki
fark eder insandan insana, akıl ve beceriler
de öyle. Sen belki bilirsin bu beladan korunmayı,
öteki, binlercesi, bilemedi ne yazık ki."

54
Astolfo'yu ününden ötürü tanırdı Ruggiero,
bilirdi sevdiği kadının kuzeni olduğunu;
çok üzüldü haline, kuru ve sefil
bir bitkiye dönüşmüştü bedeni
çok sevdiği kadının aşkı uğruna;
ne olduğunu bilmesine karşın
hizmetine girmişti: ne gelirdi elinden
onu avutmaktan başka?

55
Elinden geldiğince avutmaya çalıştı;
ve sordu ona, bir yol var mı diye,
Logistilla'nın krallığına onu götürecek olan,
düzden, dağdan, taştan, yeter ki geçmesin diye
Alcina'nın ülkesinden. Var başka bir yol,
dedi ağaç ona, çakır çukur bir yoldu,
biraz ilerde, sağ tarafta,
aşması gerekiyordu tepeyi Alpler'e doğru.

56
Ama çok uzağa gidebileceğini düşünmemesi
gerektiğini anımsatır ona o yol boyunca;
rastlayacaktır gözü dönmüş, çılgın, kendini bilmeyen
kalabalık bir insan güruhuna; keseceklerdir yolunu;
Alcina bunları besler ve duvar, hendek olarak kullanır,
kaçmak isteyenlere karşı zindandan.
Ruggiero mersin ağacına her şey için teşekkür etti
ve ayrıldı ondan; her şeyi öğrenmişti.

57
Geldi atının yanına, çözdü yularını ağaçtan,
ve arkasından çeke çeke götürdü;
önceki gibi binmedi üzerine artık, kendisini
istemediği yere götürmesin diye.
Düşünüyordu kendi kendine nasıl gideceğini
Logistilla'nın ülkesine zarar görmeden.
Çok kararlıydı, her yola başvuracaktı
Alcina'nın emrine girmemek için.

58
Binmeyi düşündü atına ve açılmayı göklere
yeni bir yol tutturarak; ne ki kuşkuya düştü
daha büyük bir yanlış yaparım diye. Hayvan,
gemi azıya alıyordu. "İster istemez geçeceğim,
anlaşılan" söyleniyordu kendi kendine,
bilmiyordu kendisini neyin beklediğini, boşunaydı
söylenip durması. Daha iki mil gitmemişti ki
göründü güzel kenti Alcina'nın denizden.

59
Uzaktan bir sur görünüyordu ve o büyük kenti
çeviriyordu dışarıdan;
yüksekliği neredeyse göklere ulaşıyordu,
tepeden tırnağa altınla işlenmişti duvarları.
Kimileri inanmayabilir buna ve bu iş bir
büyücünün işidir der ve bir yanılsamadır mutlaka;
belki benden daha iyi anlıyordur ya da yanılıyordur,
ama bana kalırsa, altındandır, öyle bir parlıyordu ki.

60
Bu böylesine varlıklı duvarlara yaklaşır yaklaşmaz,
ki dünyada böylesini görmemişlerdir insanlar
bir daha; ayrıldı yoldan, geniş bir düzlüğe geçerek;

tam karşısında duran kapılara kadar gidiyordu
düzlük; sağa kıvrıldı, daha güvenli gördüğü için;
bu yol dağa çıkan bir yoldu, girdi o yola
kahraman şövalye: ne ki karşısına o yaratıklar
çıktı bu kez ve tıkadılar yolu, engellediler onu.

61
Bundan dahası görülmemiştir tuhaflıklar olarak
böylesine çirkin suratlar yoktur bir daha,
kimilerinin boynundan aşağısı insan kılığında,
kimileri maymun suratlı, kimileri kedi,
kimileri keçi ayaklı, bastıkları yerden belli;
kimileri kentauros, hareketli, çevik;
kimileri yüzsüz gençler, kimileri bunamış yaşlılar,
kimileri çıplak, kimileri tuhaf derilere bürülü.

62
Kimileri yularsız atların üstünde koşturuyordu,
kimileri yavaş yavaş yürüyordu eşek sırtında
ya da öküzle, kimileri bir erboğanın üstünde, kimileri
devekuşunun, kimileri kartal ve turnaların
sırtında; kimilerinin ağzında boynuz, kimilerinin
kadeh; kimisi dişi, kimisi erkek, kimileri erdişi;[10]
kimisi çengel, kanca, kimisi ipten merdiven
taşıyordu; kimisi demir bir top, kimisi sessiz eğe.

63
Bunların bir komutanı vardı, göbekli,
ablak suratlı biriydi; bir kaplumbağanın

10 Maymunlar, dalkavuklar; kediler, sahtekârlar; keçi ayaklılar "fauni"ler, (Roma mitolojisinde kırsal alan koruyucuları) şehvet düşkünleri; erboğalar, şiddet yanlıları; yularsız atların üstünde, günahkârlar, ölçüsüz olanlar; yavaş yavaş yürüyenler, tembeller, işe yaramazlar; devekuşu, korkaklar, alçaklar; kartal ve turna, gururlular, kibirliler; boynuz, boşa böbürlenenler; kupa (kadeh), oburlar.

üstünde oturuyordu, adımlarını çok çok
yavaş atıyordu. Sağından,
solundan onu tutanlar vardı, çünkü sarhoştu
ve kafası öne eğik duruyordu,
kimileri alnının ve çenesinin terini siliyordu,
kimileri ellerinde bez parçaları, yelliyorlardı onu.

64
İnsan bedenine sahip biri gibi duruyordu ayakları,
karnıyla; ama köpekti, boynu, kulaklarıyla,
ve kafasıyla[11] havlamaya başladı Ruggiero'ya karşı,
arkasında kalan kente sokmaya çalışırken onu.
Buna karşı tepki verir oldu şövalye:
"Yapmayacağım, girmeyeceğim senin gösterdiğin
yola, kolumda kuvvet kalıncaya kadar,
bunu tutmak için!" ve kılıcının sivri ucunu çevirdi ona.

65
O canavar Ruggiero'yu vurmak isterdi bir mızrak
darbesiyle, ancak o hemen üstüne yürüdü,
ve mızrağı geçirdi karnına, öyle ki ucu
sırtından çıktı bir karış; aldı kalkanını eline,
saldırdı oraya buraya; ne ki düşman tayfası
bitmek bilmedi; ona soktu kılıcını, yakaladı
öbür taraftan bir başkasını; ve korundu saldırılardan,
çetin bir savaşa girdi karşısına çıkanlarla.

66
Diş koymaz ağızlarında o iğrenç yaratıkların,
paramparça eder göğüs çatılarını
bir başkalarının; karşı koyamaz kılıcına, ne miğfer,
ne kalkan, ne bel bağı, ne zırh:
ne ki öylesine kuşatılmıştır ki;

11 Lanetlendiği için.

önünü açabilmek ve o iğrenç güruhu
kendinden uzak tutabilmek için, Briareo'nun[12]
el ve kollarından fazlasına gereksinim duyar.

67
Eğer açsaydı üstündeki örtüyü
elindeki kalkanın, bir zamanlar o büyücünün olan
(hani, göz kamaştıran, Atlante'nin eyerine astığı
kalkan vardı ya!) o kalkandan söz ediyorum,
anında hallederdi o güruhu ve görürdü hepsinin
düştüğünü önüne, gözleri kör;
belki de küçümsedi o tarzı, istedi kullanmak
erdemin yolunu, başvurmadan hile ve düzenbazlığa.

68
Ne olacaksa olsun, ölmek ister daha çok,
eline düşmektense bu alçak insanların. Bak,
işte, duvarın açılan kapısından, hani, diyordum ya,
ışıl ışıl altındandı; iki genç kız çıkıyordu,
davranışlarına ve giyimlerine göre hiç de öyle
halktan kişilere benzemiyorlardı; çoban
yetiştirmesi değillerdi sıkıntı içinde, kral saraylarının
zevk ve sefası içinde doğmuş ve büyümüşlerdi, belli.

69
İkisinin de altında boynuzlu at vardı,
bembeyaz, kakım beyazından daha beyaz.
Biri de diğeri de güzeldi ve çok süslü
giysileri vardı üstlerinde ve tavırları çok incelikliydi;
biri bakıp her yanıyla incelemeye kalksaydı
kadınları, ilahi bir sezgiyle ancak yargıya varabilirdi
haklarında. Belta ve Leggiadria[13] ancak bu kadar
olabilirlerdi, eğer somut, elle tutulabilir olsalardı.

12 Yüz kolu olan bir canavar.
13 Güzellik ve Zarafet.

70
Biri ve diğeri o yeşil alana yöneldiler; orada
Ruggiero'nun baskı altında olduğunu gördüler
o dağlı güruh tarafından.
Tüm kalabalık kenara çekildi ve onlar da
şövalyeye ellerini uzattılar;
yüzü kıpkırmızı olmuştu, teşekkür etti kadınlara
bu kibar davranışlarından ötürü: mutlu oldu;
onları kırmamak için yollandı altın kapıya doğru.

71
Kapının süsü, üstünde, kakmalı olarak,
çepeçevre dönüyordu kenarlarından,
yoktu bezenmemiş kalan bir karışı bile,
değerli ve ender taşlarıyla Doğu'nun. Kapı
alınlığı dört taraftan pırlanta sütunlar üzerine
oturtulmuştu. Sahte mi yoksa sahici miydi;
göze göründüğü kadarıyla bundan daha güzeli,
daha keyif vericisi olamazdı artık.

72
Kapının eşiğinde ve sütunların etrafında
genç kızlar koşuştururken cinsellik sergiliyorlardı,
oysa kadına özgü o ölçülü duruşlarını sergilemiş
olsalardı daha güzel olacaklardı. Hepsinin
üstünde yeşil bir etek vardı
ve taze çiçeklerden taç yapmışlardı başlarına.
Kadınlar çağıran tavırları ve güleç yüzleriyle
Ruggiero'yu yanlarına alıp, yollandılar cennete:

73
bu addan başka bir ad yakışmazdı
o yere, burada doğmuştur bana göre
mutlaka Amore. Herkes burada oynuyor,

eğleniyordu, tüm saatler burada
bayram gibi geçiyordu, yaşlılık fikri
yer etmemişti ne az ne de çok hiçbir
yürekte: yoktu burada sıkıntı, yoksulluk;
Copia,[14] dolu boynuzuyla her zaman oradaydı.

74
Burada herkes dingin ve güleç yüzle karşılardı
sevimli nisan ayını, gençler, kadınlar:
kimi şarkı söyler çeşme başında tutkulu ve keyif
verici biçimde; kimi bir ağaç gölgesinde
ya da bir dağın yamacında, ya oyun oynar,
dans eder ya da soyluluğa yakışan işler yapardı;
kimi herkesten uzak, bir sırdaşına iç ağrılarını
döker, aşkın kalbinde açtığı yaralardan ötürü.

75
Çam ağaçlarının tepesinde, defnelerin,
yüksek kayın ağaçları ve diken yapraklı köknarların,
uçuşuyorlardı şakalaşarak aralarında bebek
Amori'ler.[15] Kimileri mutlu başarılarından ötürü,
kimileri hedef alıp oklarıyla
delip geçerken yürekleri, kimileri ağ germekte;
kimileri tavlamakta oklarını bir ırmakta aşağıdaki;
kimileri sivriltmekteydi uçlarını bileği taşında.

76
Burada Ruggiero'ya bir görkemli at verdiler,
güçlü mü güçlü, yaman mı yaman;
kestane kırmızısı renginde,
değerli taşlar ve saf altından işlenmiş
bir koşum takımı vardı üstünde; kanatlı olanı,

14 Bolluk tanrıçası.
15 Amoriler, Amorettiler: Aşk aşılayan küçük kanatlı melekler.

yaşlı Mauro'nun[16] emrindeki, bir gence
emanet edilmişti; Ruggiero'yu arkasından
izlesin diye daha yavaş adımlarla giden.

77

Aşk içre o iki güzel kadın, ki Ruggiero'yu
korumuşlardı o dinsiz güruhun saldırısından,
sağdaki yola saptığında yolunu
kesmişlerdi, ona şöyle dediler: "Bayım,
sizin erdemli biri olduğunuzu biliyoruz,
yürek isteyen işler yaptığınızı;
ondan cesaret alarak,
sizden yardım diliyoruz kendimiz için.

78

Yolumuzun üstünde bataklık bir alan var,
bu ovayı ikiye ayırır.
Erifilla[17] adındaki bir canavar köprünün başını
tutmuş, haraç ister gelip geçenden,
el koyar insanların varlıklarına, baskı kurar,
oyuna getirir; dev cüsseli bir kadındır,
uzun uzun dişleri var ve zehirlidir ısırıkları,
keskin tırnakları bir ayı gibi tırmıklar insanı.

79

Yolumuza taş koyması yetmiyormuş gibi,
oysa o olmasa yolumuza rahat rahat
gidip geleceğiz, bir de inip ovaya, sağa sola
koşturup, onu bunu rahatsız ediyor ayrıca.
O güzel kapının dışında size saldıran o katil
ruhlu insanlar var ya, çoğu bunun çocuklarıdır,

16 Atlante.

17 Erifilla, Anfirao'nun karısı, cimriliği simgeler; bir değerli taş uğruna kocasına ihanet eder.

hepsi onun yandaşlarıdır; anneleri gibi
dinsiz, yırtıcı ve insandan kaçandırlar."

80
Ruggiero yanıtlar kadınları: "Bir kavganın
sözü mü olur, yüz tane yaparım sizin için:
neyim var neyim yok ortaya koyarım,
siz karar verin yeter ki yapacağımız işe:
niçin demir yelek ve kazak giyiyorum, para, pul,
yoksa, mal, mülk için mi; hayır, hiçbiri için değil,
yalnızca başkalarına yardımcı olmak için, kaldı ki
sizin gibi güzel kadınlara nasıl hizmet etmem ki."

81
Kadınlar şükranlarını sundular, onun gibi
bir şövalyenin hak edeceği kadar çokça,
söyleşerek geldiler yol boyunca, köprüyü
ve bataklığı görünceye kadar; zümrüt ve
safir ve altınla süslü silahlar taşıdığını gördüler
kendini beğenmiş canavarın. Ne ki başka bir
kantoya erteliyorum Ruggiero'nun
canavarla kapışmasını, kendini atarak ateşe.

7. Kanto

1
Yurdundan uzaklara giden kişi farklı görür
şeyleri, bildiğine inandığından; öyle ki
anlatırken gördüklerini, inandıramaz kimseyi,
ve yalancı diyenler çıkar karşısına: çünkü
aptal halk, inanmak istemez ona asla, görmez
ve dokunmazsa kendi eliyle bizzat. Ben,
bu nedenle, biliyorum ki görmeyenler
inanmayacak pek şimdi diyeceklerime.

2
Az ya da çok olsun bana inanacak olanlar; zorla sokacak
değilim kafalarına söyleyeceklerimi, aptal ve cahil
halkın. Oysa size yalan dolan gelmeyecektir
yazacaklarım, biliyorum ne dediğimi anlayacağınızı
ve size dönüktür çırpınışlarım;
emeğimin haklı ve gerekli bir karşılığı olsun isterim.
Ben sizi köprüye ve kıyıya geldiklerinde bırakmıştım,
o kibirli kadın Erifilla yapıyordu bekçiliğini köprünün.

3
Tavlanmış demirdendi kuşandığı silahlar
ve süslüydü değişik renkteki kıymetli taşlarla:

kırmızı yakut, sarı yakut, yeşil zümrüt,
altın sarısı yemen taşıyla birlikte;
üstüne bindiği hayvan bu kez at değildi,
onu oraya getiren bir kurttu, rehberlik
etmişti ona ırmağın geçtiği yere kadar; şimdiye
dek görülmedik zengin bir eyer vardı sırtında.

4
Apulia'da böylesi büyük bir benzeri olduğunu
sanmıyorum: bir öküzden daha iriydi ve daha
yüksek bir sırtı vardı: Gem yoktu ağzında
dudaklarına köpük salacak; nasıl yönetiyordu onu
istediği biçimde, bilmiyorum. O tanrının belası kadın,
silahlarının üstüne kum rengi bir tunik geçirmişti,
renginin dışında, tıpkı arşidüklerin, papazların,
sarayda giydikleri giysiyi andırıyordu.

5
Kalkanının ve tepeliğinin üstünde şişman ve
zehirli bir karakurbağa vardı. Kadınlar onu
şövalyeye işaret ettiler, köprünün öteki ucunda
hazır bekliyordu kavgayı, onu aşağılamak,
ve yolunu kesmek istiyordu, başkalarına yaptığı
gibi zaman zaman. Erifilla, Ruggiero'ya bağırdı:
dön geriye adam, diye; şövalye bir mızrak aldı eline
ve yürüdü üstüne, meydan okudu ona.

6
O canavar kadın, ondan geri kalmadı hızlılıkta ve
cesaret gösterisinde, saldı kurdu ileriye
ve yapıştı eyerine, mızrağını getirdi savaş durumuna
yolun yarısında, titredi yer ayaklarının altında;
ne ki durdu, yüz yüze gelmek için rakibiyle o acımasız

çarpışmada; Ruggiero indirdi onu vurarak miğferinin
altından, fırlattı eyerinden yere şiddetle,
öyle ki altı kulaç ötede ancak yer buldu kendine.

7
Çekmişti kılıcını kuşandığı önceden, ayırmaya
geliyordu bedeninden o kibirli başını;
ve yapabilirdi rahatlıkla; ölü gibi yatıyordu çünkü
Erifilla zaten yerde, çiçekler ve otlar içinde.
Ne ki kadınlar bağırdı o anda: "Bu ona yeter de
artar bile; başka can acıtıcı intikama gerek yok.
Kılıcınızı sokun kılıfına soylu şövalye,
geçelim köprüyü ve gidelim kendi yolumuza."

8
Gidilemez ve çetin bir yol seçtiler kendilerine
ormanın içinde, taşlık kayalık olmasının
yanı sıra, dapdaracık bir yoldu koyuldukları,
doğrudan doğruya tepeye uzanıyordu.
Tepeye vardıklarında geniş bir alana girdiler,
yemyeşil ve görülmedik güzellikte, görkemli
bir saray gördüler karşılarında.
dünyada yoktu belki de bir başka eşi daha.

9
Güzel Alcina onları karşıladı biraz öne çıkarak,
Ruggiero'ya doğru, öndeki kapıların önünde,
ve çok kibarca davrandı ona,
etrafında güzel ve ağırbaşlı halayıkları vardı.
Herkes önünde eğildi ve saygı gösterdi ona,
o kahraman şövalyeye, Tanrı'ya bile
gösteremezlerdi bu saygı ve kibarlığı, meleklerin
dünyasından inip gelseydi aralarına.

10
Salt sarayın varsıllığından ötürü değildi görkemi,
başka saraylara oranla; daha çok
onu dolduran saraylıların soyluluğuydu,
dünyada pek rastlanmayan.
Sanki hepsi bir tornadan çıkmış gibiydiler,
yarışıyorlardı aralarında gençlik ve güzellikte;
ne ki hepsinden güzel olanı Alcina'ydı, nasıl ki güneş
tüm yıldızları geride bırakır da geçer ya, işte öyle.

11
Çok güzel bir kadındı bedensel olarak,
değerli ressamlar ancak bu kadar güzelini imgeler
ve çizebilirdi; sapsarı uzun saçları lüle lüleydi:
altın ne ki yanında, parlaklığı ve ışıltısıyla.
İniyordu saçları, yumuşacık yanaklarının üstünden,
pembe ve kurtbağrı karışımı renkleri içinde;
ve parlak fildişi renginde bir alnı vardı,
ölçülü ve orantılıydı kendisine tanınan alan içinde.

12
İki tane siyah ve ipince yay altında bir çift
simsiyah göz, dahası, iki ışıl ışıl güneş dönüyordu
yavaş yavaş yuvalarında ve sevecenlik akıyordu
bakışlarından; Amore dönüp duruyordu gözlerinin
etrafında ve dalga geçiyordu sanki ve boşaltıyordu
ok torbasını, vuruyordu kalpleri besbelli;
iniyordu yüzünün ortasından dümdüz bir burun,
bulamaz Invidia eleştirilecek bir yan onda.

13
Burnun altında durur ağzı, iki vadinin
arasındaki gibi, capcanlı kırmızı: fırlar
ağzından dışarı iki dizi az bulunur inci tanesi;

kapatır açar kadın, güzel ve tatlı bir çift dudağı,
ki gönderirler incelikli sözler dışarıya, tüm kaba
ve yontulmamış yürekleri yumuşatmak için;
burada oluşur o tatlı gülücük,
açar keyfine göre yeryüzünde cennetin kapılarını.

14
Bembeyaz kardandı boynu ve göğsü süt ürünü;
yuvarlak bir gerdan, göğsü geniş ve dolu dolu:
iki tane ekşi elma, onlar da fildişinden,
gidip geliyorlar dalgalar gibi kıyıya, vurunca
tatlı tatlı rüzgâr, denizin sularına.
Göremezdi Argo bile geri kalanını bedeninden;
ne ki, saklı kalanının, görünenine denk güzellikte
olduğuna karar verebilirdi gören herkes.

15
Kolları orantılıydı: ne uzun ne de kısa;
ve bembeyaz elleri uzun ince parmaklı,
yoktu elinin üstünde herhangi
bir düğüm, ne de damar görüntüsü göze batan;
kraliçelere özgü bedeninin ucunda küçük,
kemikli ve yuvarlak ayakları vardı.
Meleksi görüntüleri göklere özgüydü, giremezdi
asla hiçbir örtünün altına saklanmak için.

16
Her yere kurulmuş tuzakları vardı, konuşması
gülmesi, şarkı söylemesi ya da adım atması...
şaşırmamak gerek Ruggiero'nun da kapılmasına
bu soylu tavırlara.
O kadınla ilgili mersin ağacından duyduklarını,
–ne kadar hain ve kötü kalpli olduğunda dair,–
hiç umursamadı; düzenbaz ve kalpsiz olacağı geçmedi
bile aklından, yüzündeki bu tatlı gülücüklerden ötürü.

17
Dahası, Astolfo hak etmiştir diye düşünmeye başladı,
boşuna dönüştürülmemiştir mersin ağacına,
kötü huylarından ve vefasızlığından ötürü,
belki de daha da büyük bir ceza verilmesi
gerekiyordu; ve duyduğu her şeyin, kadına ilişkin,
yalan dolan olduğuna inandı; intikam duygusudur,
dedi içinden; hınç ve kıskançlıktır o acılı adamı
çamur atmaya iten, hepsi yalandır söylediklerinin.

18
O kadar çok sevdiği o güzel kadını ancak şimdi
atabildi kalbinden; Alcina büyüyle, tılsımla
yıkayıp temizlemişti onu önceki tüm
aşk yaralarından; yalnız, kendi aşkı ve kendisi
vardır artık; yüreğinde bir tek onun aşkı
yer etmiş olarak kalır: öyle ki Ruggiero boynu
bükük, özür diler ona karşı tutarsız davranıp
hafiflik göstermeşinden ötürü.

19
Bir davet verdi Alcina, harp, lir, gitar sesleri
arasında; farklı farklı keyif verici ezgiler,
tatlı bir armoni ve müzik yayılıyordu ortalığa,
çınlatırken havayı. Şarkılar vardı ve şarkı
söyleyenler, tutku ve coşku dolu aşk şarkıları
duyuluyordu söyleyenlerden;
ya da düş ürünü ve şiirlerden oluşan
hoşa gidici fanteziler çıkıyordu ağızlarından.

20
Hangi görkemli ve utkulu davet denk düşerdi
bu davete, aşk dağıtan büyücü kadının,
şövalyenin karşısına koyduğuna benzer;

Nino ve arkasından gelenlerin[1] davetleri mi,
yoksa Kleopatra'nın, o muzaffer Latin
komutanın[2] onuruna sunduğu davet mi?
İnanmıyorum sunmuş olsun böyle bir masa,
hizmetçi Ganimede o yüce Giove'ye.

21
Yemek bitip yiyecek, içecek alınınca sofradan,
oturdular yere bir çember oluşturarak,
başladılar keyif verici bir oyun oynamaya:
Biri ötekinin kulağına fısıldıyordu bir tümce,
nasıl isterse öyle, bir sır verircesine; işine
yarıyordu bu oyun âşıkların bulgulamak için
aşklarını, yasak dinlemeden: sonuçta,
o gece aynı yatakta buluşmak en uç noktasıydı işin.

22
Çok çabuk bitti oyun, her zamankinden çok erken,
hiç görülmemişti böyle çabuk biten, orada;
düştüler öne hizmetçiler, ellerinde meşalelerle,
ve saldılar ışık etrafa karanlıkları kovmak için.
Güzel eşlikçiler arasında önde ve arkada,
Ruggiero yol aldı yumuşak tüylü bir yatağa doğru,
süslü ve serin bir odada onu bekleyen,
diğer seçilmişler arasında en iyisiydi bu oda.

23
Tatlılar, şaraplar geldi arkasından yeniden;
davetler, ikramlar yapılması gereken şeylerdi;
saygı sunanlar, eğilip bükülenler, hizmette
kusur etmemek için hazır olduklarını gösterenler;
ve herkes yolunu tuttu odasının, ardından

1 Semiramis ve Sardanapalo.
2 Marcus Antonius.

Ruggiero girdi kokulu örtülerin altına, Aracne'nin
elinden çıkmışa benziyorlardı; kulağı kapıda kaldı,
geliyor mu diye güzel kadının ayak sesleri.

24
Duyduğu en ufak bir kıpırtıda, umuyordu
kadın olsun diye, kaldırıyordu başını:
duyduğunu sanıyordu, oysa duymuyordu
gerçekte; iç geçiriyordu yanılgısından ötürü.
Çıkıyordu yatağından kimi zaman,
açıyordu kapıyı, bakıyordu dışarıya
geliyor mu diye, kimseler yoktu;
kahrediyordu bin kere geçmeyen zamana.

25
Sık sık yineliyordu içinden: "şimdi çıktı çıkacak
odasından," ve başlıyordu saymaya adımlarını
kendi odasından onun odasına kadar, ki
oradan çıkmasını bekliyordu; böyle şeylerdi
aklından geçenler o anda boşu boşuna,
kadın kapısını çalıncaya dek: birileri engel olmuştur,
kesmiştir yolunu, yolunun üstünde durup,
meyve ile uzanan el arasına girip, kalmıştır orada.

26
Alcina uzun süre değerli kokular süründü,
sonra zamanın geldiğini ve kalkıp gitmesi
gerektiğini düşündü;
evde herkes odasına çekilmişti artık; tek başına
çıktı odasından ve sessizce gizli yoldan
giderek buldu Ruggiero'yu bulunduğu yerde.
Adamın yüreği korku ve umut
arasında gelgitleri yaşamıştı çok uzun süre.

27
Astolfo'nun düştüğü ağa düşen Ruggiero,
düşer düşmez üstüne yıldızlar gibi parlayan
gözleri kadının, sığamaz oldu kabına,
damarlarına kükürt koymuşlar gibi.
Gözlerine kadar zevkler ve güzellikler
denizinde yüzer oldu doya doya: atladı aşağıya
Ruggiero yataktan hemen ve kollarına aldı kadını,
ve beklemedi bile bir an soyunmasını;

28
ne etek vardı ne jüpon zaten üstünde,
yalnızca ipek bir şala sarınmıştı beyaz ve ince,
altına bir bluz giyinmişti çok gösterişli.
Ruggiero kucaklar kucaklamaz onu, bıraktı
yere üstündeki örtüyü; kaldı o ince ve şeffaf
bluzuyla bir tek; önü ve arkası açıktı bluzun,
örtmüyordu bedenini daha fazla, cam bir vazo
ne kadar saklarsa gül ve zambağı içindeki.

29
Sarmaşık böyle sıkıştırmaz otları, etrafında biten,
bu iki âşığın birbirlerini kucaklayıp sardığı gibi;
ruhlarından çekip alıyorlardı dudaklarına
en kokulu çiçekleri, eşi benzeri olmayan,
Hindistan ve Suudi Arabistan'ın
kumlu topraklarında yetişen çiçekleri arasından.
Ne biçim bir zevk duyuyorlardı, bunu onlara sormalı;
bir ağızda birden fazla dil vardı nerdeyse sürekli:

30
Orada, içeride, geçenler saklı kalıyordu herkesten,
en azından konuşulmuyordu kimseyle, saklı
kalmasa bile; çünkü ağzı sıkı olan kişi enderdir,

uğramaz eleştiriye, tersine övgüyle karşılaşır
daha çok. Ruggiero yere göğe sığdırılamaz olmuştu,
çevresinde dolaşan ikiyüzlü kurnaz kişilerce;
herkes ona saygı duyuyor, eğiliyordu önünde;
böyleydi buyruğu sevgilisi Alcina'nın çünkü.

31
Hiçbir zevk kalmadı dışarıda, hepsi yer buldu
kendisine mutlaka o aşk odasında. Günde iki,
üç kez değiştirirler giysilerini, ya birinin ya da
ötekinin geleneğine uygun gelen. Sık sık davetlerde
ortaya çıkarlar, şenliklerde, yarışma,
ve kapışmalarda, tiyatro, hamam ve baloda;
kimi zaman bir ırmağın kıyısında, bir tepenin
yamacında, eskilerin aşk şiirlerini okurlar birlikte;

32
kimi zaman gölgeli vadilerde ve şenlikli tepelerde
çıkarlar ürkek tavşan avına, kimi zaman iyi koku alan
köpekleriyle, avlarlar korkudan şaşkına dönmüş
sülünleri, ki çıkarlar patırtı ve gürültüyle
anız ve böğürtlen çalıları arasından;
kimi zaman tuzak kurarlar ardıç kuşlarına,
etli ökse otuyla ve kimi zaman olta ya da ağla
rahat bırakmazlar balıkları suda yalnızlıkları içinde.

33
Ruggiero'nun keyfine diyecek yoktu, eğlence içinde,
oysa sıkıntıdaydı Carlo, tıpkı Agramente gibi,
öykülerini size unutturmak istemem, bunu anlatıp
dururken; Bradamante'yi de unutmayınız lütfen,
acı ve iç ağrılarıyla ağlayıp duruyor günlerdir
sevdiği adam için; görmüştü çünkü belli belirsiz
yollardan onu alıp götürdüğünü
kanatlı atın, ne ki bilemiyordu nereye gittiklerini.

34
Hepsinden önce ondan söz edeceğim,
çok günler arayıp durdu boşuna, gölgeli
ormanlarda ve güneş alan bayırlarda; kent
kent, ovalar, bayırlar, dağ, taş demeden,
yaylalarda; haber alamadan sevgili arkadaşından,
aralarında dünya kadar mesafe vardı. Sık sık
geliyordu Sarazen kampına, ne ki göremiyordu
hiçbir işaret sevgilisi Ruggiero ile ilgili.

35
Yüz kişiden fazlasına soruyordu her gün,
yoktu haber getiren hiç, en azından,
aralarından biri; o konaklama yerinden ötekine,
arıyordu zavallım, o çadırdan o çadıra ve
o sayvandan o sayvana: engel tanımıyordu,
geçiyordu atlıların arasından ve yayaların,
istediğinde kayboluyordu gözlerden, ağzına
koyduğu yüzük sayesinde, kimsenin bilmediği.

36
İnanamaz, inanmak istemez öldüğüne;
çünkü böyle bir kahramanın ölümü ses getirirdi
mutlaka, Idaspe Irmağının sularından güneşin
battığı yere kadar her yerde. Bilemez kadın,
ne de tahmin edebilir hangi yoldan gideceğini;
havadan mı yoksa karadan mı;
ne ki dur durak bilmeden arar zavallım ve
gözyaşı döker, içi yanar, acı çeker dostlarının yanında.

37
Sonunda, o mağaraya döneyim der, içinden,
ki orada kâhin Merlino'nun kemikleri yatar,
ve o kadar çok bağırır, yalvarır ki o mağarada,

o soğuk mermer merhamete gelsin diye;
Ruggiero yaşıyor muydu, yoksa yazgı almış mıydı
onu mutlu yaşamından, bilecekti, böylece,
ve dediğini yapacaktı büyücünün
verdiği öğütlerin en iyisini seçerek içlerinden.

38
Koydu kafasına bu tasarımını ve yollandı
yakınındaki ormanlara Pontiero'daki,
oradaydı konuşan mezarı Merlino'nun, gizliydi
yalçın kayalıkların olduğu dağlık bir yerde.
Ama öteki büyücü, ki her zaman izlerdi
düşünceleriyle Bradamante'yi, hani vardı ya,
ben anlatmıştım, daha önce, o güzel mağarada
tüm sülalesini göstermiş ve bilgilendirmişti onu;

39
işte o iyi kalpli ve bilge büyücü, ki her zaman
o kıza özen gösterir, ilgi duyardı; bildiği için
yenilmez adamların, dahası, yarı tanrıların anası
olacağını, her gün izlemek istedi ne yaptığını,
ne konuştuğunu kadının ve her gün falına baktı,
ne gelecek başına diye. Biliyordu hepsini
Ruggiero ile ilgili, özgürlüğüne kavuştuğunu,
ve sonra kaybolduğunu, Hindistan'da nereye gittiğini.

40
Gördüğü doğruydu, duramıyordu o atın üstünde
doğru dürüst, at ipini koparmış gibiydi,
uzunca bir yol almıştı havada, tehlikeli yollara
dalmış, kimsenin gidemediği; ve biliyordu
keyif içinde olduğunu, hiçbir şey yapmadan yiyip
içtiğini, oyun oynadığını, dans ettiğini;
anımsamıyordu efendisini, ne kadınını biliyordu
ne de onuruna düşkünlüğü kalmıştı artık.

41
Yaşamının en güzel yıllarını bu soylu şövalye,
bir boşlukta, hiçbir şey yapmadan tüketmiş
olacaktı; ardından, ruhunu ve canını yok edecekti
aynı anda. Bir kokudur[3] arkamızdan kalan,
gerisi çok kırılgan, ölüp gidendir; odur insanı
çekip alan gömütten ve odur yaşamda tutan,
yoksa ya koparılacak ya da çekilip alınacaktır
kökünden, daha yeşillenmeden tümden.

42
O soylu büyücü, kendinden çok
özen gösteriyordu ona; dikenli
ve zorlu yollara[4] götürmek istedi onu,
istese de istemese de, gerçek erdemin yoluna
sokmak için: tıpkı usta bir doktor gibi, ateş,
demir, zehir kullanır ya tedavisinde sık sık,
ki başlangıçta üzer ve yorar hastayı ama,
sonu iyi gelir ve kavuşur sağlığına hasta.

43
O kadın hoşgörülü olamazdı ona karşı,
çünkü ölçüsüz bir sevgi besliyordu ki kör etmişti
gözlerini, tıpkı Atlante gibi, ki onun amacı Ruggiero'yu
hayatta tutmak olmuştu. Atlante, onun yaşamasını
istiyordu her şeyden öte uzun süre; ün, şan, şeref
olmasa da olurdu onun gözünde;
razı değildi bir yıl bile yitirmesine mutlu yaşamından,
getirseler de, dünyanın en büyük onurunu ayağına.

44
Onu Alcina'nın ülkesine yollamıştı, unutup
gitmesini istiyordu silahları ve savaşları

3 Şöhret, ün kastediliyor.
4 Logistella (erdem) ülkesi. (bkz. 6, 55)

o saraydaki; ve çok usta olduğu için büyücülük
sanatında, her tür büyüyü yapmayı beceriyordu;
bağlanmıştı bir kere Ruggiero kraliçeye,
öyle güçlü bir bağla ki, çözülemezdi artık
o bağ bir daha, yaşlansaydı bile Ruggiero,
Nestor'dan çok çok daha fazla.

45
Melissa'ya dönecek olursak, olanlardan
haberi olan biri olarak doğru yola koyulmuştu,
karşılaştı orada başıboş, çılgınlar gibi dolaşırken
Amon'un kızıyla; Bradamante görünce
büyücüsünü, dönüştürür acısını önceki,
içinde taşıdığı umuda; ve büyücü anlatır
ona gerçeği; söyler, sevgilisi Ruggiero'nun
Alcina'nın yanına gönderildiğini.

46
Genç kadın neredeyse ölecekti, sevgilisinin
o kadar çok uzaklarda olduğunu duyunca;
acısı daha çok artar, algılar aşkının tehlikeye
girdiğini, hemen çaresini bulamayacak olursa:
ne ki iyiliksever büyücü onu avutur ve hemen
yapıştırır yara bandını kanayan yarasına:
söz verir, yemin eder; birkaç güne kalmaz
Ruggiero dönecektir, onu yeniden görmek için.

47
"Yüzük yanında değil mi senin?" diyordu,
"Her büyüye karşı koymana yeterli;
kuşkum yoktur, ulaşacağım Alcina'nın
sevgilini çekip götürdüğü yere;
altüst edeceğim tüm tasarımlarını,

sana geri getirmek için sevgili aşkını.
Bu gece ilk saatlerde yola çıkacağım,
ve gün doğarken Hindistan'da olacağım."

48
Kadın sürdürdü konuşmasını, yüzüğü kullanarak
başvuracağı yolla ilgili tasarımını açıklarken;
o kadınsı ve ıslak dünyadan kızın sevgili âşığını
çekip çıkarmak ve Fransa'ya yeniden
getirmek için. Bradamante çıkardı yüzüğü
parmağından, vermek istemiyordu aslında,
ne ki yüreğini, dahası, hayatını bile verirdi,
yeter ki sevgilisi Ruggiero'nun işine yarasın diye.

49
Yüzüğü ona verir ve tembih eder; daha çok
Ruggiero'ya sahip çıkmasını söyler,
ve binlerce selamını gönderir ona
büyücüyle; ve bir başka yola girer
Provenza'ya doğru. Büyücü kadın başka
bir yol izler tasarımını yaşama geçirmek için;
ve akşam bir yol atı çıkar karşısına,
bir ayağı kırmızı, diğerleri siyahtır.

50
Sanıyorum ya Alchino ya da Farfarello'ydu
cehennemden çıkmışlardı sanki o kılıkta, fırladı
hayvanın üstüne yalınayak ve yırtık pırtık giysisiyle,
saçları darmadağın ve sağa sola dökülmüş
gelişigüzel: çıkardı ama parmağından yüzüğü,
büyülenince engel olmasın diye emirlerine.
Ve nerdeyse uçaraktan gitti; ertesi sabah erkenden
Alcina'nın adasında buldu kendisini.

51
Burada değişti beklenmedik bir biçimde,
uzadı boyu bir karıştan fazla ve genişledi
bedeni, daha da büyüdü boyuna koşut
olarak ve kaldı o ölçüleri içinde; o kadar ki
gören onu Atlante sandı. O ki Ruggiero'nun
o kadar çok üstüne düşen büyücüydü.
Çenesini süsledi uzunca bir sakalla,
kırıştırdı alnını ve geri kalan tenini bedeninin.

52
Yüzüyle, sözüyle ve tavırlarıyla o kadar
iyi taklit etti ki tümüyle benzedi
büyücü Atlante'ye. Ardından gizlendi
ve gözlemledi, bekledi sevgilisi
Alcina'nın uzaklaşmasını Ruggiero'dan
bir gün; sonunda, şansı yardım etti;
çünkü duramıyordu artık
öfkeden ve onsuz yaşamaktan bir an bile.

53
Yapayalnız buldu onu, istediği gibi dingin ve
serin bir sabahın havasını soluyordu bir
ırmağın kıyısında; ırmak bir tepeden iniyor,
berrak ve hoş bir gölcükte bitiyordu.
Üstündeki giysi gözalıcı ve çekiciydi;
kösnüllük kokuyordu ve rahatlık işaretiydi;
kendi elleriyle bizzat dikmişti Alcina,
ince bir işti yaptığı, ipek üstüne altın işlemişti.

54
Kıymetli taşlarla süslü harika bir kolye vardı
boynunda, göğsüne kadar inen;
bir zamanların o erkeksi bileklerinden

iki bilezik sarkıyordu.
Kulaklarında küpeler vardı, delmişti memelerini,
iki tane ince ip gibi altın tel, yuvarlak;
ve iki tane kocaman inci takılıydı küpelere,
ne Araplarda vardı ne Hintlilerde böylesi inciler.

55
Kıvırcık saçları nemliydi, çok değerli hoş kokulardan
ötürü; tavırları çok incelikliydi,
aşk ve sevecenlik dolu; sanki Valenzia'da saraylı
hanımların hizmetindeydi, işi gereği;
onda sağlam kalan bir şey yoktu artık adının
dışında, geri kalanı yozlaşmış, kokuşmuştu.
Böyleydi Ruggiero, onu bulduğunda; o kadar
çok değişmişti ki yapılan büyünün hüneriyle.

56
Atlante kılığında çıktı karşısına adamın,
büyücü kadın, büyücü adamın aynısıydı artık,
o saygın ve oturaklı ifadesiyle,
Ruggiero'nun hep saygı duyduğu;
ve çocukken bakmaktan çok korktuğu
o öfke, tehdit dolu gözlerine.
Şöyle dedi: "Bu muydu meyvesi, uzun yıllar
uğruna döktüğüm terin ardından?

57
Aslan ve ayı iliği karıştırdım mamalarına,
daha doğar doğmaz sana yedirdiğim;
o korkunç uçurumlarda, mağaralarda öğrettim
sana daha çocukken yılanları boğmayı,
kaplan ve panterlerin tırnaklarını çekmeyi,
ve canlı domuzların dişlerini sökmeyi; bu kadar
sıkı eğitim Alcina'nın Adone'si
ya da Atile'si olasın diye miydi yani?

58
Üstünde yıllarımı tükettiğim yıldız falları,
kuş falları, toprak falları, dualarımızın
kabul edilmiş olması ayrıca Tanrı katında;
düşler umut vermişti bana seninle
ve geleceğinle ilgili;
daha memelere asıldığın günden beri:
ve senin silahlarla olan soylu yoldaşlığının
eşi benzeri olmayacaktı hani!

59
Bu gerçekten soylu bir başlangıçtı bence:
senin bir Alessandro, Iulio, Scipio,
gibi bir kahraman olacağını bekleyebilirdik
artık; Tanrım, ah, kim tahmin edebilir ki
günün birinde sen Alcina'nın kölesi olacaksın?
Herkes bunu açıkça görsün, boynundaki,
bileklerindeki zincirler bunun işareti, onlarla
sürüklüyor seni istediği yere kadar bu kadın.

60
Övgüler ve Tanrı'nın sana verdiği
onurlu görevler yetmiyorsa seni harekete geçirmeye,
bari soyundan geleceklerin elinden alma,
sana belki bin kere,
önceden haber verdiğim esenliklerini.
Haydi niçin kilitliyorsun o karnı sonsuza dek,
gökler istiyor ki senin sayende onurlu ve insanüstü
kuşaklar gelsin dünyaya, güneşten daha parlak.

61
Haydi, Tanrı'nın kafasında tasarladığı soylu
ruhların, kökü sende olması gereken bir kuşaktan
çıkacak olan bedenlerde, zaman zaman,

yer bulmasına engel olma! Haydi, engel olma,
zorlu savaşlar ve görülmemiş zararlar, onarılmaz
yaralar almış çocukların, torunların ve daha
sonradan gelecek olanların, kazanacakları utkularla,
geri versinler İtalya'ya eski onurunu mutlaka!

62
Bu kadar güzel mi güzel ruhların da mı ağırlığı
olmayacaktır bu işi yapman için; senin verimli
ağacından yeşerecek olan saydam, saygın,
içtenlikli, muzaffer ve kutsal çiçekler olarak. Bir
çift insan yeterli olmalıdır sana: Ippolito ve kardeşi:
eşi ve benzerlerine az rastlanmıştır dünyada
bugüne dek, hangi katmandan olursa olsunlar,
erdemli olmaya sevdalı tüm insanlar içinde.

63
Ben en çok bu ikisinden söz etmek istiyordum sana,
tüm ötekilerden konuşmak yerine; çünkü
erdemli olma yolundaki en yüksek kademede bu
ikisi bulunur ötekilere oranla; çünkü onlardan
söz ederken görüyordum ki sen çok daha dikkat
kesiliyordun sözlerime, soyundaki ötekilerine göre:
görüyordum, ayrıca, böylesine saygın kişilerin,
torunun olacağından büyük mutluluk duyuyordun.

64
Kraliçen yaptığın o kadının nesi vardır ki
binlerce orospunun sahip olmadığı?
Biliyorsun metresi olduğunu birçok kişinin,
ve ne yaptığını sonunda beraber olduğu insanlara.[5]
Alcina'nın kim olduğunu bilmek istiyorsan eğer,

5 Alcina birlikte olduğu erkekleri hevesini aldıktan sonra başka varlıklara dönüştürür.

kaldır at üstündeki yalan dolanı ve büyüyü, tılsımı,
tak bu yüzüğü parmağına; ve dön o kadına
ayrımına varacaksın ne kadar güzel olduğunun."

65
Ruggiero dilini yutmuş, utanç içinde
kıvranıyordu, kafasını önüne eğmiş,
ne diyeceğini bilemiyordu; taktı büyücü
kadın yüzüğü küçük parmağına ve getirtti
onu kendine. Ruggiero kendine gelir gelmez
ezilip büzüldü, kaldı altında duyduğu utanç
duygusunun; isterdi olmak bin kulaç yerin
dibinde, kimse göremesin diye suratını o anda.

66
Döndü kendi kılığına bir dakikanın içinde,
sözünü bitirdikten sonra; gereği kalmamıştı
artık Atlante kılığında olmanın;
sonuç almıştı oraya gelmekle.
Daha önce söylemediğimi demek için şunu
eklemeliyim: gelen kadının adı Melissa idi,
şimdi açıkladı Ruggiero'ya
gerçekte kim olduğunu ve niçin geldiğini;

67
o kadının gönderdiğini söyledi; aşk ateşiyle
yanıp kavruluyordu onun için; ve onsuz
yapamayacağını biliyordu, kurtarmak için
adamı o iğrenç büyücünün zincirinden:
ve Carenalı Atlante'nin kılığına girdiğini, daha
etkili olmak için adamın üstünde. Artık aklı
başına geldiğine göre adamın, her şeyi
anlatabilirdi ona ve o da görmeliydi her şeyi.

68
"Seni bunca seven o soylu kadın,
aşkını hak eden biridir kuşkusuz,
eğer unutmadıysan ne çok şey borçludur
özgürlüğün kurtarıldığı için baskıdan;
sana bu yüzüğü gönderiyor, her türlü
büyüden kurtarmaktır seni amacı:
kalbini gönderecekti sana, yetenekli olsaydı eğer kalbi,
yüzüğü kadar, sana geri vermek için sağlığını."

69
Ve sürdürdü konuşmasını, anlatarak ona
Bradamante'nin kendisine olan aşkını, şimdiki
ve geçmişteki; ve değerini yüceltti, gerçeği göz ardı
etmeden, ona olan sevgisini anımsatarak; ve uygun
sözcükler buldu, tavırlar takındı konuşurken,
bir aracıya yakışan: Ruggiero'yu öyle bir nefret içine
soktu ki Alcina'ya karşı, dehşet verici
şeyler için duyulan bir nefret olabilirdi ancak bu.

70
Nefret ettirdi onu ondan, önceleri o kadar çok
sevmesine karşın: tuhaf gelmemeli size,
çünkü aşkı büyünün zoruyla olan bir aşktı;
yüzükten ötürü boşa çıkmıştı artık. Yüzük bir gerçeği
daha çıkardı ortaya: ne kadar çirkinmiş meğer
Alcina: hepsi kurguydu, aldatmacaydı, takmaydı,
kendisinin değildi örüklerinden ta topuklarına kadar;
çıktı ortaya çirkinliği, kaybolunca kurmaca güzelliği.

71
Tıpkı bir çocuk gibi, olgun bir meyveyi bir yerlere
koyar ama sonra unutur ya nereye koyduğunu,
ve çok gün geçtikten sonra, gider ve bulur ya,

rastlantısal, aradığını ve şaşırır kalır, görünce
hepten bozulduğunu, dahası, kokuştuğunu,
bıraktığı gibi olmadığını; oysa seviyordu,
hoşlanıyordu ondan, şimdiyse nefret ediyor,
küçümsüyor, tiksiniyor ve çöpe atıyordu çocuk:

72
Ruggiero da öyle; Melissa onun görmesini
sağladı büyücüyü gerçek yüzüyle,
o yüzük sayesinde; parmağa takılınca,
ki hükmü kalmaz hiçbir büyünün onun karşısında,
şimdi önceki o güzellikteki o güzel kadının yerine
iğrenç, çirkin bir kadın buldu, beklentisine karşın;
görmemiştir yeryüzü böylesine ihtiyar
ve çirkin bir kadın tüm zamanların zamanında.

73
Alcina'nın yüzü sapsarıydı, buruşuktu, bir deri
bir kemik kalmıştı; saçları dökülmüş, aklaşmıştı,
boyu altı karışa ulaşmıyordu; dişleri dökülmüştü,
öyle bir ihtiyarlık ki tiridi çıkmış, görülmemişti
hiç böylesi; ona kıyasla Ecuba hatta
Cumea hiç kalırdı çirkinlikte. Öyle bir süslenme sanatı
vardı ki o vakitler, bizimki hiç kalır;
o sanattı büyücü kadını güzel ve genç gösteren.

74
Büyücülüğüyle güzel ve genç bir kadın olmuştu
Alcina, öyle ki Ruggiero gibi çoklarını aldattı;
ama yüzük karıştırdı işleri, oysa yıllarca
saklamışlardı gerçeği. Şaşılacak bir şey yok:
eğer Alcina'yı sevmek için her türlü duyguyu
uzaklaştırmışsa Ruggiero gönlünden;
ve kalmamışsa hiçbir yararı büyüsünün
kadının, şimdi içine düştüğü durumdan ötürü.

75
Melissa'nın öğütlerinden ötürü bir değişiklik
olmadı tavrında; ta ki birçok gün umursamayıp
bir köşeye attığı savaş giysilerini giyinceye dek,
başından ayağına kadar.
Ve Alcina'yı kuşkulandırmamak adına,
denemek için giydiğini söyledi yalandan:
rahat mı değil mi içinde; olur mu olmaz mı
diye giysileri, birkaç gündür üstüne geçirmediği.

76
Kuşandı ardından Balisarda'yı
(adı böyleydi kılıcının)
ve kalkanını aldı eline; kalkan gözleri
kamaştırmakla kalmıyor,
çekip alıyordu ruhunu, uçup gidiyordu
sanki bedeninden canı insanın;
aldı kalkanını açtı üstündeki örtüyü
ve taktı boynuna.

77
Ahıra geldi, yular ve eyer taktırdı seyise,
siyah balıktan daha hızlı olan bir ata,
Melissa böyle tembihlemişti; o biliyordu
bu atın ne kadar hafif olduğunu yol
alırken. Onu tanıyan, onu bu adıyla çağırır:
Rabicano:[6] şu anda deniz kıyısında rüzgârların
dalga geçtiği şövalye[7] ile birlikte
bir balina getirip atmıştı onu buralara.

---

6 Angelica'nın kardeşi Argalia'nın atı. Ondan Rinaldo'ya, ardından Astolfo'ya geçmiştir.

7 Alcina, Astolfo'nun aklını başından almış, Rabicano'yla birlikte bir balinaya yükleyip ortadan kaybolmuştu. Ancak Astolfo'dan bıkınca onu bir mersin ağacına dönüştürmüştü.

78
Pegasus'u da alabilirdi isteseydi,
Rabicano'ya yakın bir yere bağlanmıştı,
ama büyücü onu uyarmıştı: "Akıllı davran,
(biliyorsun), o hayvan azgın bir hayvandır."
Ve ona söz verdi, ertesi gün
onu çekip alacaktı o adadan ve adanın dışında
bir yerde onu eğitecekti, rahat rahat, atla ilgili,
nasıl binmesi gerektiğini gösterecekti ona.

79
Onu almazsa kuşku uyandırmayacaktı;
çaktırmadan yapacaktı hazırlıklarını kaçışıyla
ilgili. Ruggiero, Melissa'nın dediklerine
uydu; büyücü kadın görünmez oldu şövalyeyi
izlerken ve gizli bilgiler fısıldadı kulağına.
Böylece çıktılar kösnüllük ve yumuşaklık
kokan sarayından yaşlı fahişenin ve yaklaştılar
bir kapıya; oradan Logistilla'ya bir yol gider.

80
Saldırdı kapıdaki nöbetçilere aniden,
daldı aralarına elindeki mızrakla,
kimisini yaraladı, kimisini serdi yere;
ve geçti köprüden yavaş yavaş, Alcina
fark etmeden önce durumu. Ruggiero
dünya kadar yol almıştır artık. Bir başka
kantoda anlatacağım hangi yola girdiğini
ve ardından Logistilla'ya nasıl geldiğini.

8. Kanto

1
Eh ne kadar da çok büyücü varmış aramızda;
kadın, erkek, tanınmayan, bilinmeyen! Âşık
ederler kendilerine sanatlarıyla kadını, erkeği,
çaktırmadan, belli olmaz yüzlerinden.
Okuyup üflemezler, ruhlar girmez devreye;
ne de yıldız fallarıdır kullandıkları;
yalan dolan, düzmece ve hiledir kalpleri
birbirine bağlayan, çözülmeyecek bir biçimde.

2
Angelica'nın yüzüğünü takan ya da aklını kullanan
kişi ancak görebilir, herkesten saklı tuttuğu
yüzünü, büyü ve düzmeceyle değiştirilmiş olan.
Bize o kadar güzel ve sağlıklı gözükürken,
atınca yüzündeki boyayı, ne kadar da çirkin
ve iğrençmiş meğer karşımızda duran kadın.
Ruggiero da görmüştür büyük bir macera yaşadığını,
yüzüğü takıp parmağına, gerçeği gördüğünde.

3
Ruggiero (dediğim gibi) saklayarak gerçek yüzünü,
geldi kapıya silahlı, Rabicano'nun sırtında, nöbetçileri

gördü kendilerinden habersiz ve girdi aralarına,
tutmadı kılıcını kınında. Kimini öldürdü, kimini
bıraktı kolundan, bacağından yoksun; çıktı köprüden,
ve parçaladı demir parmaklığı köprünün
ağzını tutan; daldı ormandaki yola; koştu biraz
ve karşılaştı yolda kölelerinden biriyle büyücü kadının.

4
Köle bir yırtıcı kuş tutmuştu elinde,
her gün keyifle uçuruyordu onu havada,
ya kırsal alanda ya da bataklık yerlere yakın,
avını bulacağı yerlerdi hep buralar:
yanında sadık köpeği vardı ona eşlik eden;
bir yedek ata binmişti; uyuz mu uyuz.
Ruggiero'nun kaçacağını düşünmüştü,
görünce onu hızlı hızlı gelirken.

5
Karşısına dikildi ve kibirliydi yüzü, ona sordu,
acelesi neydi böyle, niye koşturuyordu ki;
iyi kalpli Ruggiero yanıt vermek istemedi;
onu durdurmaya yeltendi düşüncesinde; köle,
kaçmak istediğini görünce, işini sağlama almak için
uzattı sol elini ona doğru ve şöyle dedi:
"Seni durdurmaya kalkarsam ne yapacaksın,
hiçbir koruman da yoksa bu kuşa karşı?"

6
İter kuşu ileriye doğru ve kuş kanatlarını öyle
bir çırpar ki, alıkoyar Rabicano'yu yolundan. Atlar
atından avcı ve alır ağzından gemini atının
aynı anda. Yaydan fırlamış ok gibidir at,
yerini bulan çifteler ve sağa sola diş geçirmeler:
arkasından koşar köle, o kadar hızlı koşar ki

rüzgâr kovalar sanki peşinden, dahası,
ateş vardır sanki arkasından alev alev yanıp gelen.

7
Köpek de geri kalmak istemez ondan,
izler Rabicano'yu aynı hızla, leoparın tavşanları
izlediği gibi.[1] Utanç vericidir Ruggiero için
beklememek. Döner geriye, köleye doğru
ki geliyordu yürüyerek yüreklice,
silahı da yoktu elinde bir bastondan öte;
onunla köpeğini terbiye ediyordu hepsi o kadar:
çekmedi kılıcını Ruggiero, yedirmedi kendine.

8
Köle yaklaştı ve sarstı onu şiddetle; köpek ısırdı
sol ayağından aynı anda. İpini koparmış at
kıçını kaldırdı üç kez, belki daha fazla,
ve vurdu Ruggiero'yu sağ tarafından, tam isabetle.
Havalandırdı kuşu, bin tur attı belki etrafında,
ve tırmaladı onu, açtı yaralar, bereler bedeninde:
çığlıktan ötürü ürktü at,
uymadı emirlerine bir daha üstündeki şövalyenin.

9
Sonunda Ruggiero zorunda kaldı, çekti kılıcını;
bu uğursuzluk çekip gitsin istedi üstünden,
savuşturdu kimi zaman hayvanları, kimi
zaman o dağlıyı, kılıcının ucuyla ya da keskin
yanıyla. O uğursuz güruh engeller
giderek, kimisi buradan, kimisi oradan, kapatır
yolunu. Düşünür Ruggiero, gelecek zararı ve
lekeyi adına; eğer tıkarlarsa yolunu biraz daha.

1 Ortaçağda av köpeği yerine leoparlar kullanılırdı.

10
Bilir, geciktiği her an zararınadır onun,
Alcina bitiverecektir adamlarıyla arkasında:
trombalar, tamburlar, zilleri duyulur,
yüksek tondan gelen her vadiden.
Bir köle silahsız hem de ve bir köpeğe karşı
silah kullanmak haksızlıktır onun gözünde;
en iyisi ve en kestirmesi açmaktır kalkanının
yüzünü, Atlante'nin mirası olarak kendisine kalan.

11
Kırmızı örtüyü açtı, çok gündür üstünde
örtülü duran, kim bilir kaç kere denediği gibi,
gözler üstünde etkiliydi kalkan; vurduğu
zaman ışığı gözlerine insanın, kör ediyordu:
yoksun kaldı duygularından avcı; köpek
sürüdü yerlerde atla birlikte; kanatları indi
yere kuşun, tutamadı onları havada; Ruggiero
mutlu, bıraktı onları uykularının tuzağında.

12
Alcina, duyunca olanları Ruggiero
ile ilgili; kapıyı zorladığını, nöbetçilerin
çoğunu öldürdüğünü, kıvrandı acıdan,
ölecek kadar. Yırttı üstünü başını, cırmaladı
yüzünü gözünü ve söylenip durdu aptallığından
ötürü ve aymazlığından; alarm verdirtti
silahlanmaları için hemen askerlerin,
ve topladı etrafına adamlarını ne kadar varsa.

13
Ve iki gruba ayırdı adamlarını, kimini
yolladı Ruggiero'nun gittiği yoldan;
diğerlerini topladı limanda hemen,

atladı tekneye ve çıktı yola marinadan:
yelken açarken hava kararıyordu. Gitti
bu adamlarıyla birlikte Alcina umutsuz,
yanıyordu içi Ruggiero'nun aşkından ötürü,
öyle ki bıraktı ülkesini korumasız.

14
Sarayında kimse kalmadı, korumasızdır artık,
tam zamanıydı fırsat kollayan Melissa için, ki
gelmişti özellikle bu insanlık dışı saraya
geri vermek için özgürlüklerini o zavallı insanlara,
rahat rahat dolaşıp sarayda, keyfince, arayarak
her tarafı. Ateşe verdi balmumundan yapılmış imgeleri,
çekip çıkardı simgeleri yerinden; kırdı, döktü,
yerlere saçtı ne kadar yumak varsa demir tel ve ipten.

15
Adımlarını açarak dolaştı kentin yollarında,
büyücü kadın bir sürü eski sevgilisini çevirmişti
ırmaklara, vahşi hayvanlara, ağaç ve kayalara;
dönüştürdü onları ilk kılıklarına. Onlar da,
açılınca özgürlük yolları, başladılar izlemeye
adımlarını iyi yürekli Ruggiero'nun; ulaştılar
Logistilla'ya; ve döndü ardından herkes ülkesine:
Tatarlar, Persler, Yunanlılar, Hintliler.

16
Melissa gönderdi herkesi kendi ülkesine,
bir daha bu iyiliğini unutmamak
kaydıyla asla. Hepsinin önünde İngiliz dük[2]
dönmüştü eski kılığına, akrabalığın sağladığı
ayrıcalık ve iyi yürekli Ruggiero'nun ricaları

2 Astolfo.

vardı işin içinde: ricalarının yanı sıra Ruggiero
ona yüzüğü verdi gerisin geriye, Astolfo'ya
daha iyi yardım etmek için, kullansın diye.

17
Ruggiero'nun ricaları üzerine, Astolfo ne ise
önceleri, o oldu. Onun için yaptıkları hiç
gözüne gelmedi Melissa'nın, ta ki silahlarını
bulup kendisine verinceye kadar: o altın mızrak,
kime dokunursa dokunsun, yerde bulurdu insan
hemen kendisini, düşüp atının sırtından. Argalia'nındı
o mızrak, sonra Astolfo'nun oldu ve birine,
ötekine çok gurur kazandırdı zamanında Fransa'da.

18
Melissa buldu altın mızrağı, Alcina
saklamıştı onu sarayında, dükün olan
tüm silahlarla birlikte; o iğrenç evde
hepsini çıkarmıştı ortaya. Bindi
Moriskolu büyücünün atına, aldı terkisine
Alfonso'yu rahat rahat ve yollandı
Logistilla'ya doğru ardından; bir saat
önce varmışlardı oraya, Ruggiero gelmeden.

19
Kayalıklar arasından, dikenli yollardan yürüyordu
Ruggiero, varmak için bilge büyücünün
bulunduğu yere; oradan oraya atlayarak,
geçerek bir yoldan ötekine ıssız, yabanıl, çetin,
sarp; zorlukla ulaşabildi bir yere:
öğlen sıcağının altında, bir deniz kıyısı,
denizle dağ arasına sıkışmış, her şey öğlen güneşinin
altında sımsıcak, kupkuru, çıplak, kurak ve çöl.

20
Döver yakıcı ışınları güneşin yakındaki tepeyi;
döner geriye dağın sıcağı, vurur üstüne
kumsalın ve kaynatır havayı; daha fazla
bir sıcak vardı; camı eriten sıcak ne ki onun
yanında. Kuşlar serin gölgelere sığınmışlar, sessiz;
yalnız cırcır böceğinin sesi vardı; o tekdüze ezgisiyle
dallı budaklı ağaçların arasından geliyordu,
sağır ediyordu vadileri, dağları, deniz ve gökleri.

21
Sıcak, susuzluk, yorgunluk eşlik ediyordu
kumsaldaki yolculuğuna; kıyı boyunca
güneşin altında, ıssız mı ıssız, giderek daha zor,
daha çetin bir yolculuk bekliyordu onu; sıkıntılı
ve ağır. Her zaman aynı şeyi söylemek, aynı şeyle
zamanınızı almak doğru mudur ki ben de öyle
yapayım: Ruggiero'yu bu sıcakla baş başa bırakıp,
İskoçya'ya gidiyorum Rinaldo'yu bulmak için.

22
Baştacı etmişti Rinaldo'yu kral, kralın kızı
ve o ülke insanları.
Ve buraya geliş nedenini daha rahatlıkla
açıklayabilecekti şövalye ardından:
imparatorunun adına yardım istemeye gelmişti
İskoçya kralı ve İngiltere kralından;
ve ricalarına ekledi Carlo'nun, haklı ve geçerli
nedenlerini, bu yardımı istemekteki.

23
Hemen yanıt aldı kraldan gecikmeden,
gücünün yettiği kadarınca, hazır olacaktı
girmek için emrine Carlo'nun

ve imparatorluğun, kendi siyasal beklentisinden,
kazanacağı onurdan ötürü: birkaç gün içinde
elinden geldiğince toparlayacak ve savaşa
hazırlayacaktı çokça şövalyeyi; ve bugün yaşlı
olmasaydı eğer, geçecekti ordusunun başına.

24

Yaşlı olması da neden değildir onun
gözünde geri kalması için savaşmaktan,
olmasaydı eğer akıllı oğlu, yerini
dolduracak kadar güçlü; gücünden de
çok aklıyla orduyu yönetmek için; yoktu
o günlerde ülkede, ama umuyordu gelecek diye,
orduyu toplayıncaya kadar; topladığında orduyu,
oğlu da gelmiş olacaktı mutlaka.

25
Tüm ülkeye gönderdi hazinecilerini
at almak ve insanları toplamak için;
hazırlandı gemiler,
cephaneler dolduruldu, kumanyalar
ve para hemen.
Rinaldo bu arada İngiltere'ye geldi, kral
Beroicche'ye kadar ona eşlik etmişti ve
görmüştü ağladığını kralın, onu kucaklarken.

26
Rüzgâr elverişliydi gemiye bindiğinde, esiyordu
efil efil ve herkesle vedalaştı; gemiyi ayırdı
iskeleden kaptan; gelince Tamigi deltasına,
gördüler acılaştığını ırmağın sularının,
tam da ırmağın denize indiği yerde.
Denizin akıntısına kaptırmışlardı kendilerini

denizciler, güvenli bir biçimde giderken, yelkenle
ya da kürek çekerek varmışlardı Londra'ya.

27

Carlo ve onunla birlikte Paris'te
kuşatma altındaki Otone güven
mektupları ve parolalarla göndermişlerdi
Rinaldo'yu Vallia prensine;
bölgenin her yerinden gelebilecek piyade
ve süvari birliklerini, Fransa'ya
ve Carlo'ya destek olmaları için
Calessio'ya göndermelerini istemişlerdi.

28
Sözünü ettiğim prens, sarayda kalmış
Otone'ye vekalet ediyordu, Amon'un
Rinaldo'sunu öyle şereflendirdi ki
kendi kralı olsa, o kadarını göremezdi asla:
dileğini yerine getirdi bu nedenle,
çünkü İngiltere ve çevresindeki adalardan
savaşa hazır askerlerin denizde olacakları
günü saptamıştı bile.

29
Bayım, ben de bir çalgıcının yaptığını
yapmalıyım, değiştirir ya ikide bir akordunu
içe işleyen çalgısının, farklı sesler çıkartmak
için; kimi zaman kalın, kimi zaman tiz.
Tüm dikkatimi Rinaldo'ya vermişken, aklıma
o kibar hanımefendi Angelica geldi,
kaçtığından beri ondan söz etmedim sizlere
bir daha; karşılaşmıştı ya yolda bir dağ papazıyla.

30
Onun öyküsünü anlatmayı sürdüreceğim.
Demiştim ki dikkatle soruyordu nasıl
gideceğini denize doğru, Rinaldo'dan
çok korktuğunu; denizi geçemez olursa
eğer, öleceğini sanıyordu; olamazdı
tüm Avrupa'da güvende:
dağ papazı onu korumasına almıştı,
onunla olmaktan keyif alıyordu çünkü.

31
O ender güzellik yaktı yüreğini,
ısıttı buz gibi iliklerini:
fakat görünce Angelica'nın onu umursamadığını
ve artık onunla kalmak istemediğini;
dürttü eşeği bin kere belki,
açmadı gene de hayvan pergelleri,
okudu bildiğini, sanki tırısa kalkmak
gibi bir niyeti ve açacak bacakları yoktu.

32
Ve çok uzaklaştığı için kadından,
–biraz daha uzaklaşsa yitirecekti izlerini–
papaz cehenneme başvurur,
çıkar oradan bir düzine şeytan,
seçer içlerinden bir tanesini
ve anlatır meramını;
sonra düşer peşine öndeki atın, ki
götürmüştür kadınla birlikte yüreğini.

33
Nasıl ki deneyimli köpek bilirse
kovalamayı tilki ve tavşanı dağda;
ve görürse hayvanın bir tarafa gittiğini,

gider kendisi bir başka yana, görmezden
gelerek izleri; sonundaysa avcılar bakarlar ki köpek
ağzında avıyla geliyor, karnını deşip
parçalar hayvanı; aynısını yaptı dağ papazı,
bırakmadı peşini kadının, gitti, gittiği yere kadar.

34
Kafasındakini çok iyi biliyorum papazın,
size de söyleyeceğim ama bir başka yerde.
Angelica korkmadı hiçbir şeyden;
kimi gün çok, kimi gün az gitti atının sırtında.
Şeytan saklanmıştı atın karnında, yol alırken,
tıpkı köz gibi, saklanır ya külün altında
kimi zaman; sonra parlar kocaman alevlerle,
zordur kaçıp kurtulmak, sönmek bilmez çünkü.

35
Kadın Guascogna kıyılarını yalayan büyük
deniz boyunca yol alırken, uzaklaştırmadı
atını dalgalardan, sürdü yakınından,
sert bir zemin istiyordu, suyla ıslanmış,
ayaklarının altında, ne ki o çılgın şeytan
çekti onu suların ortasına, öyle ki yüzmek
zorunda kaldı hayvan. Ne yapacağını bilemedi
genç kadın, eyere sıkı sıkıya tutunmaktan başka.

36
Ne kadar çekerse çeksin dizginleri, çıkaramadı
atını sudan, o çektikçe hayvan gitti derinlere.
Giysisini toplamıştı ıslanmasın diye, çekmişti
ayaklarını yukarıya. Bırakmıştı saçlarını sırtının
üzerinde çözük, dokunup dokunup kaçarken
eğleniyordu meltem. Susmuştu tüm büyük
rüzgârlar o güzellik karşısında,
dikkat kesilmişlerdi sanki denizle birlikte.

37
Boşuna çeviriyordu o güzel gözlerini yere,
ıslatıyordu gözyaşları yüzünü ve göğsünü,
görüyordu uzaklaştığını giderek kıyının,
küçüldüğünü daha çok ve kayboluğunu
gözden. Hayvan sağa döndü ve geniş bir daire
çizdi denizde, ardından, getirdi attı kıyıya kadını,
kara kara taşlar ve korkunç mağaralar vardı,
akşam inmeye başlamıştı yavaş yavaş.

38
O kum çölünün ortasında kaldığında
yalnız başına, yalnızca bakmak ürkütüyordu
insanı; güneş batmıştı denizin ortasında,
tam o saatte, gömmüştü havayı
karayı kesif bir karanlığa; rastlayacak olursa
birileri kadına o anda, kararsız kalırdı
karşısında; gerçek mi değil mi diye;
ya da canlı mı yoksa taştan mı, böylesine renkli.

39
Şaşkın ve kalakalmıştı ayağının altında
kayan kumsalda saçları çözük, darmadağın,
birleştirmişti ellerini, kımıldamıyordu dudakları,
ışıksız gözleri göğe dönüktü sanki
suçluyorlarmış gibiydi Tanrı'yı, neden açmıştı
tüm bu belaları başına.
Durdu epeyce afallamış ve hareketsiz; ve sonra
çözüldü dili içindeki acılarla, döktü gözyaşlarını.

40
Şöyle diyordu: "Fortuna, daha ne çoraplar öreceksin
başıma, doymak bilmedin, gideremedin mi
yoksa açlığını? Yoktur bir şeyim sana sunacak,

bu sefil yaşamımdan başka!
Ne ki sen istemedin onu, çok çabuk çektin
aldın beni denizden, bitebilirdi oysa üzünç
ve sıkıntılarım; görmek istedin sen, daha çok
kıvrandığımı içağrılarımın içinde, ölmeden önce.

41
Bana ne kadar zulmedeceksin daha bilmem,
bugüne kadar yaptığın yetmezmiş gibi sanki!
Kovuldum saltanat sarayından babamın,
senin yüzünden; dönemeyeceğim bir daha,
sanmam; daha da kötüsü, şerefimle oynadın sen;
yoktur gerçekte hiçbir günahım, ne ki malzeme
ettin beni insanlara; bir gün orada, öteki gün
burada olmaktan; adım çıktı sokak kadınına.

42
Nesi kalır kadının dünyada daha değerli,
el değmemişliği elinden alındıktan sonra?
Zarardayım, vay başıma gelenler! Gencim,
güzelim, doğru mu, yalan mı, bilmiyorum.
Şükretmiyorum ama Tanrı'ya bu armağanından
ötürü; bundan doğuyor tüm benim zararlarım;
bunun için öldü sevgili kardeşim Argalia,
işine yaramadı onca büyülü silahı.

43
Bunun için Tataristan kralı Agricane perişan etti
babam Galafrone'yi,[3]
Hindistan'da, Catai'da büyük bir imparatordu,
oradan düştüm ben bu hallere;
her gün bir başka handayım, akşamdan sabaha.

---

3 Tataristan kralı Agricane, Angelica'yı babasından ister ama babası vermez. Bunun için Agricane babası Galafrone'yi öldürür.

Varsıllığımı aldın elimden, şerefimi, yakınlarımı,
yaptın yapacağını, yeter artık, ne kaldı ki,
hangi acıyı saklıyorsun benim için bir daha?

44
Beni denizde boğmak, aklınca, zulüm gelmedi mi
yeterince sana; açlığını doyurmak için
istemez misin göndermek bir aç kurt üstüme
ki beni paramparça etsin ve son versin acılarıma.
Ne işkence olursa olsun, yeter ki son bulsun bu yaşam,
elimizden gelmez başka bir şey, sana şükranlarımı
sunmaktan başka." Böyle diyordu genç kadın
ve ağlıyordu doya doya, dağ papazı çıktığında ortaya.

45
Gözlüyordu dağ papazı Angelica'yı
üstüne çıktığı bir taş yığınının uç tarafından,
gördü geldiğini kayalıkların eteğine
üzgün ve şaşkın. Altı gün önce gelmişti
oraya papaz, bir şeytan getirmişti,
hiç kimsenin bilmediği bir yoldan;
yanaştı kadına, bir saygılı mütedeyyin gözükerek
yalandan, Paulo ya da Ilarione'den daha çok.

46
Genç kadın onu görür görmez,
gerçek niyetini bilmediğinden avuntu buldu;
yavaş yavaş geldi kendine, korkmadı artık,
sapsarı olsa da yüzünün rengi.
Yanına gelir gelmez şöyle dedi: "Vay halime,
peder, baksanıza, başıma gelenlere."
Hıçkırıklar arasında kesik kesik anlattı papaza,
papazın çok yakından bildiklerini.

47
İnziva papazı onu avutmaya başladı,
oldukça avutucu ve içtenlikli sözlerle;
konuşurken elleriyle boş durmadı,
göğüslerini okşadı, ardından ıslak yanaklarını:
kucaklamaya kalktı bu kez kendinden emin;
kadın gücenmiş gibi olmuştu,
göğsüne dayadığı eliyle itti onu,
kıpkırmızı kesilmiştir yüzü edebinden ötürü.

48
Papaz yanında asılı duran çantasını açar
ve bir şişe çıkarır, içinde bir sıvı vardır;
ve bir damlacık sıkar kadının gözlerine;
saçılır oradan ortalığa en yakıcı ateşi
Amor'un ve uyutur kadını; işlevi odur
bu ilacın. Sırtüstü düşmüştür kadın
kumların üstüne, çılgın ihtiyarın
arzularına açılmıştır artık tüm kapılar.

49
Papaz kucaklar kadını ve okşar istediği gibi;
kadın uyur ve korunamaz saldırısından. O güzel
göğüslerini öper, bırakır, ağzından öper;
kimsenin göreceği de yoktur o ıssız ve yabanıl
ortamda. Yuvarlanırlar kumda, ama iş başında
tökezler atı, tutmaz eli ayağı:
boşuna bir çabaydı onunki; çok yaşlıydı papaz;
üstelemesi daha çok zarar verebilirdi ona.

50
Denedi her yolu, başvurdu her çareye, ne yazık ki
o uyuz at atlayamadı yine dereyi.
Boşuna mahmuzladı, boşuna işkence etti hayvana;

dik tutamadı başını bir türlü zavallının.
Sonunda uyudu kaldı yanında kadının; ne ki
bir başka bela çıkar karşısına: dalga geçip
oyun oynamaya görsün bir kere Fortuna ölümlünün
biriyle, düşmez yakasından kolay kolay.

51
Size başından geçeni anlatabilmem için
ayrılmam gerekiyor biraz doğru yoldan.
Kuzey denizinde, batıya doğru, İrlanda'nın
ötesinde bir ada vardır, adı Ebuda'dır.
Orada az insan kalmıştır, çünkü iğrenç bir
orka ve öteki deniz hayvanları yakıp
yıkmışlardır varı yoğu; Proteus göndermiştir
bu canavarları intikamını almaları için.

52
Doğru mu yanlış mı bilmem, öyle anlatmışlardı
antik hikâyelerde: o adanın sahibi güçlü bir kralmış,
ve güzel mi güzel bir de kızı varmış:
öyle hoşmuş ki, bir keresinde
tuzlu kumlara çıkacağına pişman olan Proteus'u[4]
kaynar sulara atmaya yetmişti.
Ve o bir gün kadını yakalayınca yalnız, doyurdu
arzularını üstünde ve hamile bıraktı genç kadını.

53
Beyninden vurulmuşa dönmüştü kral, kırılmıştı onuru;
öyle acımasız biri olmuştu ki yetmemişti
ne özür dilemek, ne de merhamet genç kadının
kafasını kurtarmaya. İnsan bir kere
aşağılanmaya görsün, ne kızının gebeliği,

4 Deniz canavarlarına çobanlık eden kâhin deniz tanrısı. İstediği kılığa girebilir. bkz. Odysseia iv 365,385.

ne doğmadan ölecek günahsız torunu;
kimse tutamaz onu yerine getirmekten
kafasına koyduğunu acımasızca.

54
Proteus, çobanlığını yapar deniz tanrısı
Neptun'un azılı sürüsünün, duyar kadınına
yapılan işkenceyi ve çıldırır öfkeden,
tanımaz olur hiçbir yasa ve kural;
gönderir karaya duraksamadan fok balıklarını,
orkaları ve ne kadar varsa deniz canavarını,
darmadağın ederler kentleri, mahalleleri; canına
kıyarlar koyunların, öküzlerin ve tüm insanların:

55
ve giderler çok sık, surlarla çevrili kentlere,
kuşatırlar etrafını, çevresini ve saldırırlar.
Gece gündüz insanlar silahlanmış beklerler,
korku, sıkıntı ve huzursuzluk içinde,
boşaltmışlardır tümden kırsal alanları,
ve bir çare bulmak için bu felakete,
gitmeyi düşünürler konuşmak için
kâhine, kâhin de şöyle yanıt verir gidenlere:

56
bir genç kız bulmak gerekli, der; ötekine benzer
olsun güzellikte; onuru kırılmış Proteus'a
onu sunmak gerek, öldürülen sevgilisinin
karşılığında denizin kıyısında. Güzel olursa eğer
onu mutlu edecek kadar, kadını alıkoyacaktır yanında,
gelmeyecektir artık huzursuz etmek için insanları;
eğer yetinmezse götürülenle, bir başkasını, olmazsa
bir diğerini sunmak gerek onu mutlu edinceye dek.

57
Yüz güzellerinin içine böyle düşmüştü
acımasız yazgı; her gün bir tane götürülüyordu
Proteus'a, bulup götürülene kadar
hoşuna gidecek olanı.
İlki ve tüm gidenler ölüme gitti:
indirdi midesine hepsini bir orka,
deltada kalmıştı tek başına bu hayvan
diğer vahşi hayvanlar çekip gittikten sonra.

58
Doğru mu yalan mı bilmem Proteus'un öyküsü
(bana anlatılanı aktarıyorum), ne ki tutturmuşlardı
bir iğrenç yasa, ki gelenek oldu artık,
kadınlara karşı, bu gerekçeyle; atıyorlardı
genç kadınları o iğrenç yaratığın önüne,
beslensin diye, her gün gelip kıyıya yanaştığında.
Her yerde kadın olmak bir felakettir ve zarardır,
ancak, burada çok daha beter bir bahtsızlık var.

59
Ah zavallı kadınlar, haksız yazgının sürükleyip
getirdiği, bu uğursuz kıyılara!
Beklerler insanlar o kıyılarda, nöbet tutar gibi,
düşer diye yabancının biri o acımasız ağlarına,
kurban etmek için; ne kadar çok yabancı olursa,
o kadar az olacaktır kendi kayıpları;
vurmadığı için avlar sürekli kıyıya rüzgârla beraber
çıkarlar aramaya tüm kıyı boyunca.

60
Tüm kıyı boyu koşuştururlar küçük korsan
gemileri ve ellerindeki diğer teknelerle;
uzaktan ve yakından getirirler kadınları,

acılarına katmak için umut ve umar. Çoğu kadın
takılır ağlarına zorla ve kaçırıldıkları için,
kimilerinin aklına girerler, kimilerine sunarlar
altınları; farklı farklı bölgelerden kadınlarla
doludur kuleleri ve zindanları, bulup getirdikleri.

61
Tekneleri altlarında, yalarlar o kıyı senin
bu kıyı benim, ulaşırlar o ıssız kumsala,
orada uyumaktadır yazgısız Angelica,
çalı çırpının üzerinde, yeşil alana yayılı;
inerler gemiciler tekneden epeyce sayıda,
getirmek için odun ve kaynak suyu;
bulurlar gemiciler kolları arasında aziz pederin,
güzeller güzeli kadını, insanın içini gıdıklayan.

62
Bulunmaz bir avdır Angelica, böylesine özellikli,
bu barbar insanlar ve bu dağlılar için! Ey acımasız
Fortuna, kim inanır senin bu denli çok ağırlığının
olduğuna insanlar üzerinde, bir canavara yem olarak
sunacak kadar böyle bir güzel kadını; bu kadın değil
midir ki yoksa, ölümü bulsun diye kral Agricane'yi
ta Kafkasya kapılarından, Tataristan halkının
yarısıyla birlikte Hindistan'a kadar çekip getirten?

63
O görkemli güzelliktir Sacripante'yi vazgeçiren
onurundan, hükümdarlığından: o görkemli güzelliktir,
alan aklını başından Anglante beyinin,
o büyük insan leke düşürmüştü tartışılmaz ününe;
o görkemli güzellik değil midir, Doğu'nun
altını üstüne getiren ve zorlayan herkesi boyun eğmeye;
şimdiyse (kaldı tek başına) yok kimsesi yanında
ona yardım edecek ağzından çıkacak bir tek sözcükle.

64
Derin bir uykuya dalmıştı güzel kadın kıyıda,
zincire vuruldu, beklemediler uyanmasını.
Götürdüler tekneye inzivacı papaz ile kadını,
orada çok sayıda kadın vardı hüzünlü,
acınacak halde. Açıldı yelken direğin tepesinde,
koyuldu tekne ölü kokan adaya doğru;
kapattılar kadını bir kalenin zindanına, sırası
gelinceye kadar kötü yazgısının buyruğu gereği.

65
Çok güzel olduğu için o kadar çok kabartmıştı ki
o vahşi halkın acıma duygusunu,
uzun süre ertelendi kadının ölümü;
beklettiler onu çok gerekli bir zaman için;
dışarıdan gelen kadınlar yettikçe sayıca,
bağışladılar yaşamını o meleksi güzelliğine.
Sonunda götürdüler attılar onu da canavarın önüne,
döktü tüm insanlar arkasından gözyaşı.

66
Kim anlatacak acıları, gözyaşları, çığlıkları, iç yakan
sızlanmaları, ki göklere ulaşabilsin diye? Ben şaşırıp
kaldım, nasıl da yarılmadı yerler, inlemedi gökler,
güzel kadını koyduklarında kayaların üstüne;
zincire vurulmuştu ve yalnız başınaydı, bekliyordu
o iğrenç ve karanlık ölümü. Ağzımı açıp,
söylemeyeceğim nasıl bir acı duyuyorum içimde,
beni zorlayan, çevirmek için dizelerimi başka yerlere;

67
ve dizeler bulmak yas, matem içermeyecek çokça,
yorgun ruhum kendine gelinceye kadar; ne ki
ne mosmor derili yılanlar ne yavrusunu yitirmiş,
içindeki anlatılamaz kızgınlıkla ana kaplan

ne de Atlas dağlarından Kızıl Deniz'e uzanan
sıcak çölde yaşayan tüm zehirli hayvanlar
durabilmiştir yas tutmadan, görüp düşündükçe,
çırılçıplak kayalıklara bağlanmış kadını.

68
Ah, bilseydi sevgili Orlando; Paris'e
gitmişti oysa onu aramak için; ya da o iki kişi,[5]
o kurnaz ihtiyarın oyununa gelmeselerdi
Stigi'den gelen habercinin sözlerine kanıp! Sözüm
ona binlerce ölümcül maceradan geçerek ona
yardım sunmak için, o meleksi izleri aradıklarını
söylemişlerdi: haber alsalar bile neye yarardı artık,
o kadar uzakta kalmışlardı ki!

69
Paris kuşatma altındaydı o günlerde, ünlü
kral Troiano'nun oğlu tarafından; ne ki
bir gün uç noktaya gelmişti artık, neredeyse
düşecekti Paris ve geçecekti eline düşmanın,
dualar yerini bulmasaydı: boğdu gökler
duaların ardından kara yağmura tüm ovayı,
düşecek ve sürünecekti yoksa Afrika mızraklarıyla
kutsal İmparatorluk ve Fransa'nın büyük adı yerlerde.

70
Yüce Tanrı çevirdi gözlerini haklı yakınmalarına
yaşlı Carlo'nun ve çekip aldı ateşi yağdırdığı
yağmurun ardından: yetmezdi yoksa insan aklı
dindirmek için yağan ateşi tepelerine.
Tanrı yakarmasını bilen her akıllı insana verir
karşılığını, bir başka kimseden göremeyeceği kadar.
Ve inançlı kral, hakkını teslim etti;
biliyordu kurtulduğunu kutsal yardım sayesinde.

5 Sacripante, Rinaldo.

71
Geceleyin Orlando ortak eder huzursuz yatağını
sıkıntılı düşüncelerine çokça.
Bir noktaya takılır kalır aklı kimi zaman,
ama durduramaz onu yerinde: bir onu düşünür,
bir bunu düşünür, tıpkı güneşin ya da gecenin
ışıklarının titrek yansımaları gibi berrak suda,
vurduğunda bir aşağı, bir yukarı, bir sağa, bir sola,
uzun sıçrayışlarla, çevredeki evlerin çatıları üstünden.

72
Kadınını düşünür, aklına gelmiştir yine,
hem hiç çıkmamıştır ki aklından,
yanar yüreğinde yeniden, daha çok alevlenir
aşk ateşi, gün boyu hafiflemiş görünen:
Kadın onunla gelmişti Batı'ya, ta Catai'dan;
burada yitirmişti onu, bulamamıştı sonra
izlerini, Carlo'nun yenilgiye uğradığı yerde,
Bordella yakınlarında.

73
İçi sızlıyordu bundan ötürü, boşuna yanıp
yakınıyordu aptallığına. "Aşkım" diyordu,
"nasıl da alçakça davrandım sana ben!
Nasıl da zoruma gidiyor şimdi, gece
gündüz seni yanımda bulacakken, ki benden
esirgemedin hiç cömertliğini, seni Namo'nun
ellerine emanet ettim; ne kadar çok
aşağılamalara zorlayacağını bilemedim asla.

74
Haksızlık mı etmiş olurdum özür dileyip
çekilseydim savaştan? Kırmazdı belki beni
Carlo: yok deseydi bile, kim beni zorlayabilirdi ki?

Kim seni benden alabilirdi bana karşın?
Silahlarım ne güne duruyor acaba? Yüreğimi
çekip almalarına izin vermek yerine
göğsümden? Ne Carlo ne de askerleri, alamazlardı
tümü birden gelseler de üstüme, seni benden zorla.

75
Keşke güvenilir birine teslim etseydi,
Paris'te ya da bir kalede saklasaydı;
böyle bir yazgıya tutsak etsin diye Carlo,
Namo'ya verdi seni.
Kim benden daha iyi ona sahip çıkabilirdi ki?
Ölünceye kadar; kalbimden, gözlerimden
daha iyi korurdum onu, koruyabilirdim,
korumak zorundaydım ama koruyamadım.

76
Söyle canımın içi, neredesin sen, bensiz,
böyle güzel, böyle genç yaşında?
Tıpkı bir kuzu gibi, karanlık çökünce
kalır ya ormanda, kaybolmuştur,
bekler, sesini duysun diye çoban,
sızlanır, ağlar durur, bir orada, bir burada;
öyle ki kurt duyar sesini ta uzaklardan,
ve zavallı çoban ağlar boşu boşuna.

77
Umudum, nerelerdesin, nerelerdesin sen şimdi?
Tek başına belki de, dolanıp dursun sağda, solda.
Belki de bulmuşlardır seni iğrenç kurtlar, yokken senin
yanında, ne yazık, sadık çobanın Orlando. O çiçek
ki ulaştıracaktı beni göklerde tanrılar katına; o çiçek
ki kalacaktı el değmemiş olarak benim yanımda,
zarar gelmesin diye ruhunun saflığına; ne yazık ki
dokunmuşlardır ve bozmuşlardır onu şimdi artık.

78
Ey mutsuz adam! Ey zavallım!
İstemiyorum bir şey, ölmekten başka,
koparmışlarsa eğer benim çiçeğimi dalından!
Ey yüce Tanrım, yaşatma bunun yasını bana,
bir başka matemin yerine. Doğruysa bu dediklerim,
kendi ellerimle yok ederim varlığımı,
ve cezalandırırım umutsuz ruhumu." Böyle diyordu,
gözleri yaşlı, kendi kendine acılı Orlando.

79
Dünyanın her yerinde canlı varlıklar dinlenmeye
sokuyorlardı yorgun ruhlarını, kimisi yatakta,
kimisi sert kayalıklarda, kimisi otların üstünde,
kimisi ardıç, kimisi mersin ağaçlarının üstünde.
Sen, ey Orlando, göz kapakların kapanınca,
bırakmaz seni rahat, dürter ve uyandırır dikenli
düşüncelerin, keyfine varmayasın diye, hiç olmazsa
bir parçacık, o daldığın kısa ve kaçamak uykunun.

80
Görür gibi oluyordu Orlando, kokulu çiçeklerle
bezenmiş yemyeşil bir kıyıda, doğal bir pembelik,
fildişi beyazı üstüne çalmıştır Amore,
kendi elleriyle bizzat ve iki parlak yıldız;
onlarla besliyordu ruhunu Orlando, Amore'nin
ağına tutsak; anlıyorsunuz değil mi neden
söz ettiğimi: o güzel gözlerden ve o güzel yüzden,
ki çalmışlardı kalbini, çıkarıp göğsünün tam ortasından.

81
Duyuyordu büyük bir haz, büyük bir sevinç vardı
yüreğinde, seven mutlu bir kişi gibi:
ne ki birdenbire kopar bir fırtına,

koparıp atar çiçekleri, yerle bir eder ağaçları:
görülmemiştir bunun benzeri, kuzey, güney,
doğu rüzgârları gelse de karşı karşıya.
Sanki bir sığınak arayışına girmiş gibiyken, görür
kendisini başıboş dolaşırken çöllerde boşu boşuna.

82
Yitirir bu arada mutsuz adam (bilmez, nasıl)
kadınını puslu bir havada;
çağırır, çağırdıkça yankılanır kadının adı
kırlarda, ormanlarda. Ve söylenir kendi kendine:
"Vah başıma gelenler! Kim
çevirdi tatlı günlerimi acaba zehir dolu günlere?"
Duyar kadınını bu arada, ağlamaktadır
yardım dilerken, bırakır kendisini ellerine.

83
Derken bir çığlık duyar, çıkmış gibi sanki oradan,
ve hızlıca yayılır ortalığa ve azalır giderek
gücü, yorulur oldukça. Ne acıdır Rabbim
onunki, kekre, buruk; göremeyecektir çünkü
artık o ışıklı pırıltıları! Bir başka yerden
bir başka ses duyar şimdi, "Umma mutluluk
duyacağını dünyada bir daha." Bu korkunç
çağrıya uyandı, gözleri birer ırmaktı sanki.

84
Düşünmez insan, imgelerin kurmaca olabileceğini,
rüyada gördüğü, korku ve beklentilerinin ürünü;
kaygı duydu Orlando, genç kadından ötürü,
zorda olduğunu sandı ya da utanç
duyacağı bir durumda; attı kendini yataktan
yıldırım hızıyla. Giyindi kuşandı demir kazak, zırh
ne gerekiyorsa ve Brigliadoro'yu, aldı yanına,
başka kimse istemedi kendisiyle birlikte.

85
Her yola girebilmek için yeter ki adına
zarar gelmesin diye, almadı eline,
beyaz-kırmızı renklerle
boyalı kalkanını, kendisini ele verebilir diye;
giymek istedi oysa siyah bir tunik süs gibi,
zırhının üstüne, sanki acısını yansıtsın diye:
kalkan bir Sarazen komutanın malıydı,
öldürmüştü kendi elleriyle birkaç yıl önce adamı.

86
Gece yarısına doğru, ayrılır sessizce, veda etmez
kimseyle ve bir tek kelime bile amcasına,
ne de hiç yanından ayırmadığı Brandimarte'ye;
oysa o kadar çok severdi ki,
demedi hiçbir şey ona da. Sole, altın renkli saçlarını
dağıtıp çıkarken Titone'nin varsıl konağından,
ve nemli ve siyah gölgeleri yok ederken dünyadan,
ayrımına varmıştı kral, şövalyenin çekip gittiğinin.

87
Carlo büyük bir üzüntüyle karşılar, yeğeninin
gece vakti bırakıp gitmesini, kendisiyle birlikte
kalması ve dahası, çok daha yardım etmesi gereken
bir anda; kızamazdı ona, yakınamazdı ondan
ve yollayamazdı yakınmalarını ona,
suçlayıcı sözler yakışmazdı ağzına yeğenine karşı;
en fazla, dönmezse eğer, söylemek olurdu
pişman edeceğini onu, yaptığı bu ağır yanlıştan ötürü.

88
Brandimarte canı kadar severdi
dostu Orlando'yu, zaman kaybetmedi;
ya onu alıp geri getirecek ya da çekip gidecekti,

tedirgindi çünkü dinlemekten artık
onu suçlayan sözleri; zor etti akşamı
hava kararır kararmaz çıktı.
Demedi bir şey sevgili karısı Fiordiligi'ye,
engellemesin diye kendisini tasarısından ötürü.

89
Onun çok sevdiği bir kadındı Fiordiligi,
pek de yalnız bırakmadı onu şimdiye dek;
tavrı, davranışı, inceliği, güzel yüzüyle,
akıllı ve bilge biri olarak bilinirdi.
Ve eğer veda etmeden ayrılmışsa,
gün içinde karısına döneceğini umduğu içindi;
ne ki öyle şeyler oldu ki uygulayamadı asla
bir türlü düşüncelerini gün içinde ve gecikti.

90
Bir ay boşuna bekledi kadıncağız kocasını,
göremedi döndüğünü bu zaman içinde,
yanıp tutuştu onun ateşiyle ve çıkıp gitti
ardından yalnız başına ve rehbersiz;
orada aradı, burada taradı, birçok yerde,
öyküsü bilinir ayrıntılı tarih okuyanlarca.
Bu ikisiyle ilgili konuşmayacağım bundan sonra;
benim ilgim daha çok Anglante şövalyesine dönük.

91
Gitti, kapıya dayandı, değiştirmişti biliyoruz,
o ünlü kalkanını Almonte'den elde ettiği,
ve kulağına fısıldadı: "Ben kontum." dedi
kapıdaki nöbetçilerin komutanına;
indirtti hemen köprüyü kendisi için, en kısa
yoldu buydu düşmanlarına giden
ve yürüdü gitti dosdoğru. Bir dahaki
kantoda anlatacağım sonra olup bitenleri.

9. Kanto

1
Neler getirmez ki başına acımasız ve hain Amore,
elinin altındaki bir kalbe,
çekip aldıktan sonra Orlando'nun yüreğinden,
o derin bağlılığını efendisine olan?
Bilge insandı, saygılı ve Kutsal Kilise'nin
yılmaz bir savunucusu olmuştu:
şimdiyse soğuk duruyordu boş bir aşk için amcasına,[1]
kendine ve Tanrı'sına.

2
Ben onu hoş görüyorum maalesef, mutluyum
böylesine bir suç ortağım olmasından, dahası,
ben de yavaş ve zayıfım esenliğime giden yolda,
oysa diri ve dingin, kötülüklerime açılan kapılarda.
Simsiyah giyinmiş giden o adamın,
umurunda olmadı bırakmak birçok yoldaşını
yarı yolda; geçti o yerlerden, İspanya ve
Afrika halkları ordugâh kurmuşlardı o topraklarda:

3
ordugâh sözün gelişi, çünkü yağmur dağıtmıştı
her birini bir yere, ağaçların, çatıların altına, onlu,

1 Carlo Magno.

yirmili, dörtlü, yedili ve sekizli kümeler halinde;
kimileri uzakta, kimileri daha yakında yer bulmuşlardı
kendilerine. Hepsi uyuyordu perişan ve bitkin;
kimi yere uzanmış, kimi başını dayamış kollarına.
Uyuyorlar; kont geçirirdi kılıçtan birçoğunu:
ne ki almak istemedi eline Durindana'yı.

4
Çok soylu bir yüreği vardı Orlando'nun
yedirmezdi kendisine öldürmeyi uykudaki insanı.
Kimi zaman bir yeri, kimi zaman yokladı
bir başkasını, bulur muyum diye kadının izlerini.
Görürse eğer içlerinden birinin uyumadığını,
tarif etmeye başlıyordu kadını, içini çeke çeke,
kılığı kıyafetiyle ve rica ediyordu ondan,
yolu göstermesini, onu kadına götürecek olan.

5
Ve gün ağardıktan sonra ışıklı ve aydınlık
saatlerde, tüm ordugâhını aradı Moriskoların:
sırtında arabesk bir giysi olduğundan,
yapabilirdi kuşku uyandırmadan;
işine yaradı ayrıca aynı ölçüde
bildiği bir başka dil, Fransızcadan öte,
Afrikaca; o kadar iyi konuşuyordu ki
sanki Tripoli'de doğmuş, orada büyümüştü.

6
Burada her yeri aradı, kaldı oralarda
üç gün boyunca, bir tek
bu nedenden ötürü; kentlere girdi,
açıldı kırsal alanlara, yalnız Fransa'yı
ve çevresini değil, Uvernia'yı

Guascogna'yı ve gitti ta uç noktalara:
Provans'tan Britanya'ya kadar;
Picardi'den ta İspanya'nın sonlarına.

7
Ekim'in sonu Kasım'ın başlarıydı,
hani soğuktan titreyen ağaçlar,
görürler ya döküldüğünü yapraklarının
ve kaldıklarını çırılçıplak, dallarından yoksun,
hani uçar ya kuşlar birbirlerine sokulup,
işte o günlerde Orlando
girmişti aşk yoluna ve çıkamadı bir daha
o yoldan tüm kış, ne de yeni mevsimde.

8
Bir gün geçerken, her zaman yaptığı gibi
bir köyden ötekine, bir yere geldi; orada,
Normandia'yı Bretagna'dan ayıran bir ırmak
vardı ve akardı dingin, yakındaki denize doğru,
oysa şimdi akıyordu dolu dolu, köpüklenmiş beyaz
beyaz, çözülmüş kardan ve dağlardaki yağmurdan
ötürü: sökmüştü yerinden suyun şiddeti köprüyü,
alıp götürmüştü, geçilemiyordu karşıya artık.

9
Arar gözleriyle, bir buraya bakar bir oraya;
kıyılar boyunca, bulur muyum diye (balık değil,
kuş da olmadığına göre kendisi) bir yer,
karşı kıyıya ayak basmak için: ve görür geldiğini
kendisine doğru bir teknenin, kıç tarafında
oturmuştur genç ve güzel bir kadın; ona
gelmesini istediğini söyler, işaretiyle elinin; ne ki
kıyıya yanaşmasını istemez altındaki teknenin.

10
Koymaz teknenin başını karaya; istemediği
halde bir başkasını teknesine zorla almak gibi
olmasın diye. Orlando rica eder, alsın ister
teknesine ve geçirsin karşı kıyıya. Kadın ona
şöyle der: "Bir koşulum var benim tekneye
binmek isteyene; bana bir söz verecek dini
üstüne, yemin edecek benim için savaşacağına,
en onurlu, en haklı bir dava uğruna.

11
Anlaşıldı mı şövalye, eğer ayağınızı öbür
kıyıya atmak istiyorsanız benim teknemle,
bana söz veriniz ki önümüzdeki ay
bitmeden önce, gideceksin birleşmeye
Ibernia kralıyla; asker toplamaktadır
etrafına çokça, Ebuda adasını yerle bir
etmek için, görülmemiştir çünkü böylesi
acımasız bir yer dünyanın hiçbir denizinde.

12
Bilmelisiniz ki İrlanda'nın ötesinde birçok
ada vardır, onların içinde bir tanesi vardır
ki adı Ebuda'dır. Yasa gereği vahşi halkını
çevreye gönderir, bulup kaçırmak için, ne kadar
kadın varsa toplayıp sunmak için bir canavara,
ki gelir bu canavar her gün kıyıya ve her zaman
körpe bir kadın ya da genç bir kız ister canı,
ve parçalar, yer o kadını, onunla beslenir;

13
tüccarlar, korsanlar dolaşırlar çevreyi, toplar
getirirler oradan buradan güzeller
güzeli kadınları. Günde bir kadından olsa,

sayabilirsiniz ne çok olduğunu ölenlerin
kadın ve genç kızlardan. Ama varsa içinizde acıma
duygusu ve sağır değilseniz Amor'un sözlerine,
mutlu olmalısınız, seçilmiş olmaktan böyle
yerinde ve haklı bir girişime soyunanlar arasından."

14
İçi sızlayarak dinledi hepsini Orlando ve yemin
etti en önde olacağına o girişimde;
tıpkı çirkin ve bayağı bir işi duymak, nasıl ki
istemezse insan ve rahatsız olursa işitmekten:
düşünmeye başladı kara kara, ardından,
kaygılanmadı da değil, ya o adalılar almışlarsa
Angelica'yı tutsak; aramıştı çünkü köşe bucak,
her yerde, bulamamıştı henüz hiçbir iz kadınla ilgili.

15
Bu sanı öyle karıştırdı ki aklını, çıkardı
attı düşüncesinden önceki tasarımlarını;
varmak istedi bir an önce, ne kadar
çabuk olursa, yelken açmak o aşağılık
topraklara doğru. Bir sonraki günün güneşi
gömülmeden denize, buldu San Malo'nun
oralarda bir tekne; atladı içine, açtırdı
yelkenleri ve geçti geceleyin San Michele dağını.

16
Sol tarafında kalır Breaco ve Landriglier,
ve o büyük Britanya kıyısını teğet geçerek,
beyaz kumsala döner yüzünü; bunun içindir ki
İngiltere'nin adı Albione olmuştur; güneyden
gelen rüzgâr yok denecek kadar azdı, batıyla
kuzey arasında esen bir rüzgâr vardı ve çok güçlü
esiyordu, öyle ki tüm yelkenler süründü yerlerde
ve gemiciler çevirdiler gemilerinin kıçını rüzgâra karşı.

17
Tekne dört günde ne kadar yol aldıysa,
bir günde geri döndü o yolu;
kaptan sıkı tutmuştu dümeni çalkalanan
denizde, vurmasın diye sarp kayalıklara,
parçalanmasın bir cam parçası gibi. Rüzgâr
çıldırdı dört gün boyunca, beşinci gün değişti
huyu: karşısına dikilmedi teknenin,
bıraktı girsin diye Anversa Irmağının deltasına.

18
Girer girmez yorgun gemici deltaya, işkence
görmüş teknesiyle birlikte, çıktı hemen karaya;
o ırmağın sağında kalan bir kent vardı, o kentin
kırsalında bir yerdi; bir ihtiyar göründü
kumsalda, çokça yaşlı, aklaşmış saçları
ele veriyordu zaten yaşını; çok kibarca
selamladıktan sonra döndü konta doğru;
başı olmalıydı gemidekilerin, ona göre.

19
Bir genç kız adına ona ricada bulundu,
kadına gitmesi için, eğer gitmek ağır gelmezse
kendisine; görecekti, kadının güzel olmasının
yanı sıra ne kadar sevecen ve tatlı olduğunu,
yoktu eşi benzeri dünyada; ya da gemide
onu kabul etmek isterse eğer, kadın gelebilirdi
oraya kadar: geri kalmamalıydı öteki gezgin
şövalyelerden buralardan gelip geçen;

20
çünkü hiçbir şövalye, karadan ya da denizden
bu deltaya girenler arasında, kaçınmamıştı
konuşmaktan bu genç kadınla, düştüğü

bu korkunç durumda başına gelenlere ilişkin.
Bunu duyunca Orlando,
atladı hemen tekneden hızla duraksamadan;
insanlık ve cömertlik dolu ruhu yol verdi ona,
düştü ihtiyarın peşine ve koyuldu yola.

21
Kente girince bir saraya çevirdiler yönlerini,
girdiler oraya, karşılaştılar bir kadınla
merdiveni çıkarken, yastaydı kadın,
belliydi yüzünden ve her tarafta asılı duran
kara örtülerden: odalarda, balkonlarda,
eyvanlarda, salonlarda; kadın incelikle
ve büyük bir konukseverlikle buyur etti,
ve yorgun bir sesle şöyle seslendi ona:

22
"Bilmenizi isterim ki ben Hollanda kontunun
kızıydım, ona şükran borcum var
(her ne kadar ben tek değilsem de
çocuğu olarak, benim iki kardeşim daha var);
ne istediysem aldım babamdan, karşı çıktığını
görmedim hiç. Böyle geçiyordu günlerim
ve ben çok mutluydum hayatımdan,
ne ki bizim kente bir dük geldi günün birinde.

23
Dük Selandialıydı ve Biscaglia'ya doğru gidiyordu,
Moriskolarla savaşmak için. Güzellik ve gençlik
fışkırıyordu bedeninden dışarıya;
ben ki o zamana kadar âşık olmamıştım asla,
tutsağı oldum hiç savaşmadan nerdeyse aşkın;
ve dışarıdan göründüğü kadarıyla, ben inanıyordum,
inanırım ve inandığımın gerçek olduğuna inanırım,
onu sevdiğime ve onun da beni sevdiğine içtenlikle.

24
Bize karşı olan rüzgâr o günler
başkalarına oldu karşı, döndü bizim lehimize,
ve onu alıkoydu yanımda (başkalarına göre
kırk, bana bir dakika gibi geldi aslında,
çok çabuk uçup gitmişti zaman)
çok kez birlikte olduk,
söyleştik; dönüşünde evlenecektik görkemli
bir törenle; söz vermişti bana, ben de ona.

25
Bireno daha yeni ayrılmıştı buradan (adı buydu
sevdalımın); ve Frizya kralı
(bu ülke bizden bir ırmağın denize döküldüğü
yerdeki genişliği kadar bir mesafededir)
oğlunu kocam yapmayı tasarladığı için, dünyadaki
tek oğluydu ve adı Arbante idi, en yetkili ağızlarını
gönderdi devletinin Hollanda'ya,
beni oğluna eş olarak versin diye babama.

26
Ben ki sevdiğim insana ihanet edemezdim,
verdiğim sözden ötürü;
etmeyi düşünsem de izin vermezdi Amore
buna; dahası, ben de olamazdım
o denli nankör, engellemek için evlilik işlemlerini,
çünkü neredeyse herşey hazırdı
ve sona gelinmişti zaten; babama dedim ki
Frizya'ya gelin gitmektense, ölürüm daha iyi.

27
Benim iyi yürekli babam, benim hoşuma
gidenden hoşlanırdı, kaçırmak istemedi
huzurumu; beni avutmak ve dindirmek için

gözyaşlarımı, iptal etti evlilik işlemlerini;
bundan çok gücendi kibirli Frizya kralı
ve çokça kinlendi, Hollanda'ya girdi,
ve savaş başladı ve kanımdan olanların
tümünü gömdü toprağa.

28
İri bir adam olduğu gibi, hem de iktidar sahibiydi,
yoktur çok adam zamanımızda onun gibi;
kötülük yapmakta rakip tanımaz, işe yaramaz
düşmanın iktidarı, cesareti ve aklı ve öyle
bir silahı vardır ki elinde, eskiler hiç bilmez,
çağımızın insanı da bilmez, bir tek onun dışında:
delikli uzun bir namlusu vardır,
iki kulaç boyundadır; barut ve mermi konur içine.

29
Namlunun arka ucunda, ki kapalıdır toptan, bir tek
küçük delik dışında, gözle görünür görünmez kadar;
oradan sokar içeriye ateşi, tıpkı doktorun kanayan
damarı tıkaması gibi dikmeden önce; ne ki öyle bir
gürültü çıkarır ki patladığında, sanki gök gürültüsü
ya da yıldırım düşmüş gibidir bir yerlere; yıldırım bile
böyle yapamaz düştüğü yerde, yakıp yıkmaz,
dağıtmaz ve etmez paramparça bu kadar çok her şeyi.

30
İki kez altını üstüne getirdi ordugâhımızın
bu tehlikeli silahla ve kardeşlerimi öldürdü:
ilk saldırıda birini; kurşun
zırhını parçaladı, tam yüreğinin ortasına girdi;
bir başka kapışmada öteki gitti, kaçıyordu
o da başkalarıyla birlikte;
ayırdı ruhunu bedeninden; arkadan vurdu onu,
uzaktan ve göğsünden çıktı kurşun.

31
Babam da bir gün elinde kalan tek kaleyi
savunurken, tek diyorum, çünkü ötekilerini
yitirmişti zaten; aynısını ona yaptı;
bir darbeyle gönderdi onu da ölüme;
oradan oraya koşuştururken,
ona destek buna destek olmak isterken,
o hain adam alnının tam ortasından vurdu onu,
uzaktan uzağa almıştı oysa nişanını.

32
Babam öldü, kardeşlerim de öldü;
ben kaldım Olanda adasının bir tek
mirasçısı olarak, Frizya kralının oradan
çekip gitmek gibi bir niyeti olmadığından,
bana haber gönderdi ve halkıma barış
ve huzur sözü verdi, ve ne zaman istersem
alabileceğimi söyledi eş olarak oğlu
Arbante'yi, ki geçmişte istememiştim onu.

33
Ona olan nefretimden çok, kaldı ki çok büyük
bir nefret besliyordum, ona ve tüm o alçak
ordusuna, çünkü kardeşlerimi öldürdü, babamı
öldürdü, talan etti yurdumu, yaktı, yıktı;
ne ki daha çok, o insana haksızlık yapmak
istemiyordum, sözüm vardı ya ona, söz vermiştim
bir kere, bir başkasına varamazdım asla,
onu bekleyecektim, İspanya'dan dönünceye kadar:

34
"Benim bir acım varsa, ona yüz tanesini çektireceğim"
diye yanıtladım kralı, "her şeyi göze aldım, küllerimin
rüzgârda savrulmasını, ona gitmektense, ölmeyi

ve diri diri yakılmayı yeğlerim" dedim. Halkım çaba
gösterdi beni alıkoymak için bu niyetimden:
kimileri yalvardı, kimileri karşı koydu ve tehdit etti,
beni ve kalan topraklarımızı krala vermekle;
benim dik kafalılığım hepimizi yok etmeden önce.

35
Gördüler ki boşunaydı ricaları, üstelemeleri,
ortaya koydukları, kırmak için benim direncimi;
Frizya kralıyla anlaşmaya vardılar ve beni,
kalan topraklarımızla birlikte verdiler ona.
Kral bana yapmadı hiçbir alçaklık, bağışladı
yaşamımı ve krallığımı, bir tek koşulla:
yeter ki ben dik kafalılığımı bırakıp bir yana,
kabul edeyim oğlu Arbante'yi eş olarak yanımda.

36
Böylesine zorlandığımı görünce, elinden kurtulmak için,
ölmeyi yeğledim; ne ki önce intikamımı almak istedim,
yoksa daha çok acı duyacaktım bundan, bu kadar
aşağılanmaktan öte. Çok düşündüm üstünde
ve gördüm ki bir tek yapmacık davranmam
yardım edebilirdi benim yaşlı gözlerimi kurutmaya;
yalandan yapıp, açıldım kendisine: istememek
ne haddime, gelini olmak dileğimdir, dedim, gönülden.

37
Babamın önceden hizmetinde olan birçok kişiden
iki kardeşi seçtim yanıma almak için
hem akıllı ve hem de çok insan adamlar; ama
herşeyin ötesinde bağlı mı bağlı bana
ve ailemize, tıpkı sarayda büyümüş ve bizlerle
birlikte daha çocuk yaşlardan beri yetiştirilmiş
kişiler gibi; bana tapınan insanlar, gözlerine gelmez
canları benimki tehlikeye girecek olursa eğer.

38
Açıyorum kendilerine kafamdaki düşünceyi:
bana söz veriyorlar yardım edeceklerine ilişkin.
Biri Fiandra'ya geliyor ve bir tekne yapıyor:
ötekini Olanda'da benimle birlikte tutuyorum.
Yabancılar, kralın hemşehrileri düğüne
davet edilirken, bir haber ulaşıyor kulağımıza:
Bireno, Biscaglia'da bir silahlı gücün
başına geçmiş, Olanda'ya gelmek üzereymiş.

39
Birinci muharebede kardeşim yenilgiye
uğrayıp öldürülünce, ben telaşla, bir haberci
yollamıştım Biscaglia'ya, bu kötü haberi Bireno'ya
ulaştırsın diye; o da kaygılanmış ve acı içinde
silahlanıp dururken, Frizya kralı vurdu ikinci darbeyi,
işgal etti bizlerden geri kalan toprakları.
Bireno bunu bilmiyordu doğal olarak, koşmak
için gemilerle yardımımıza, yola çıkmıştı bile.

40
Bundan haberi olunca Frizya kralının, bıraktı düğün
hazırlıklarını bir yana; ve indi denize kendi
silahlı gücüyle: ve buldu dükü, darmadağın etti
gemilerini, yakıp yıktı; böyle istemiştir
demek ki Fortuna, onu yakaladı ve attı zindana;
ne oluyor ne bitiyor şimdi hiçbir haber ulaşmaz bize.
Evlenir kralın oğlu bu arada benimle,
güneş batar batmaz da girmek ister koynuma.

41
Ben perdelerin arkasına saklamıştım
bana sadık adamımı, orada durup duruyordu,
hiç kımıldamadı yerinden; görünce kocamın

bana geldiğini, uyumasını beklemeden
indirdi baltayı ensesine o güçlü elleriyle;
söktü aldı bedeninden yaşamını:
ve ağzındaki dili: ben de
çabucak indim yataktan ve kestim boğazını.

42
Öküzün kasabın önüne düştüğü gibi, düştü
talihsiz genç yere; herşeyden öte daha
çok kral Cimosco'dan intikam almak içindi;
acımasız adamın tekiydi, hiç kimsenin olmadığı
kadar, hain; öyleydi adı Frizya kralının;
öldürmüştü iki kardeşimi, ardından babamı da;
ve benden gelini olmamı istiyordu daha iyi
bir yaşam için; beni de öldürecekti mutlaka bir gün.

43
Başka bir engel çıkmadan karşımıza,
aldım yanıma pahada ağır, yükte hafif olanı,
yoldaşım indirdi hemen beni denize aceleyle,
pencereye bağladığı bir iple;
dibinde beklemekteydi diğer kardeşi,
bir teknenin içinde Fiandra'dan aldığı.
Açtık yelkenleri rüzgâra ve vurduk kürekleri
dalgalara; hepimiz kurtulduk Tanrı'nın izniyle.

44
Bilmiyorum Frizya kralı, oğlunun ölümünden
duyduğu acıdan mı daha çok üzgündü, yoksa
bana olan hıncından mı daha çok kızgın; oraya
geldiğinde yıkılmış görünüyordu. Gururlu
dönmüştü oysa kendisi ve askerleri kazandıkları
utkudan ve Bireno'yu tutsak etmekten ötürü;
şenliğe, şölene, düğüne geliyorlardı kendilerince,
ne ki yas ve matem buldular karşılarında.

45
Oğlunun ölümünden duyduğu acı ve bana karşı
duyduğu kin ve öfke, bırakmadı asla yakasını
gece gündüz. Ne ki ölüye ağlamak, yarar sağlamaz
kimseye; intikamdır silip süpüren kin ve öfkeyi
yeterince. İstiyordu ki yas ve matemle doyurduğu
acıma duygusuna ayırması gereken aklının
bir parçasını, kine ve öfkeye ayırdığı öteki parçasının
yanına koysun; ele geçirmek ve öldürmek için beni.

46
Bildiği herkesi ve kendisine benim dostum olarak
işaret edilenleri, ya da bütün bu işleri yapmakta
bana yardımcı oldukları varsayılan kişileri, öldürdü,
ya da yaktı malını mülkünü, ya da attı suçlular sepetine.
Bireno'yu öldürmek istedi, bana nispet olsun diye,
hiçbir şey beni bu kadar büyük bir acıya boğamazdı:
ne ki vazgeçti sonradan, canlı tutmak istedi,
beni yakalamasına yarayacak bir yem olsun diye.

47
Ama acımasız ve çetin bir koşul sürdü önüne:
ve bir yıl süre tanıdı ona, o yılın sonunda
onu kara toprak beklemektedir artık; daha
önce beni ona tutsak olarak götüremezse eğer:
zorla ya da aklıma girerek;
dostlarla, akrabalarla, tüm olanakları kullanarak;
ve bildikleri değişik yollarla; onun kurtuluşu
kısacası, benim hayatıma mal olacaktı.

48
Ben ölmeden, onun sağ kalmasına yarayacak
herşeyi yaptım, yapılabilecek herşeyi; aklımı
yitirmemin dışında. Fiandra'da altı şatom vardı,

sattım: bakmadım azına çoğuna değerine oranla;
bir bölümünü harcadım iş bitiricilerle,
baştan çıkarsınlar diye nöbetçileri; ötekini de
ya İngilizlere ya da Almanlara yedirdim,
o insafsız adama karşı ayaklansınlar diye.

49
Aracılar ya yapamadılar ya da bilemediler
sorumluluklarını; söz verdiler ama yardım
etmediler; şimdi umurlarında da değil artık,
altınları götürdükten sonra.
Süre dolmuştur ne yazık ki;
bundan böyle ne güç ne de para ulaşacaktır
artık zamanında, benim kocam olacak
sözlümü kurtarsın diye işkence ve ölümden.

50
Babam onun yüzünden öldü; kardeşlerimi ölüme
gönderen o adam; krallığım gitti elimden
onun yüzünden; kalan pek az mal varlığım,
yaşamımı ayakta tutan, harcandı bitti,
sevdiğimi tutsaklıktan kurtaracağım diye: şimdi bana ne
kaldı ki üzerinde hesap kitap yapabileceğim;
gidip ancak kendi ayağımla, o zalimin emrine
gireceğim ve kurtarmaya çalışacağım sevgilimi.

51
Yapacak başka bir şey kalmadıysa eğer,
ve yoksa hiçbir biçimde kurtuluşum
o adamdan, yaşamımı ortaya koymaktan başka;
ne ki bu yol pahalıya patlayacaktır bana.
Bir tek bir korkum var, bu işte; bilemem nasıl
bir anlaşmaya gireceğimi, sağlam olsun diye.
Bana güvence verecek bir şey olmalı, bana sahip
olduktan sonra, istemem ki bana oyun oynasın!

52
Kuşkum var, beni kafese koyduktan sonra
ve benim paçavramı çıkardıktan sonra
yeterince, bırakmaz yine de Bireno'yu serbest,
özgürlüğünün yolunda, öyle ki minnettar kalsın
bana, bırakıldı diye benim sayemde; öyle bir dönek
adam ki bu adam ve öyle öfkeli ki çokça,
doymaz salt beni öldürmekle; ve bana ne yaparsa,
aynısını zavallı Bireno'ya yapacaktır mutlaka.

53
Başıma gelenlerle ilgili size ve bize gelen
ne kadar şövalye, beyefendi varsa
açılmış olmamdaki neden,
birilerinden akıl almaktır
kendimi güvende hissetmek için; beni
tutsağı edecektir kesinlikle, Bireno'yu
tutacak ve bırakmayacaktır ve beni öldürdükten
sonra sıra ona gelecektir diye korkuyorum.

54
Savaşçılardan birkaçına rica ettim, benimle
olsunlar diye, gidip kendimi Frizya kralına
teslim ettiğimde; bana söz vermesini bekliyorum,
ve beni inandırmasını ki bu değiş-tokuş
şu şekilde olacak diye: ben ona gittiğim anda,
o da Bireno'yu serbest bırakmalıdır; öyle ki
öldürüldüğümde gözüm arkada kalmayacaktır,
çünkü ölümümle kocama hayat vermiş olacağım.

55
Bugüne dek hiç kimseyi bulamadım, bana garanti
verecek kadar sorumluluk duygusu içinde olan;
ben ona gittiğimde, beni alıp Bireno'yu
vermek istemezse, izin vermesin diye

benimle gelen şövalye, beni alıkoymaya
kalkacak olursa eğer; korkuyor insanlar o silahtan,[2]
korkuyorlar; yoktur bilindiği kadarıyla ona karşı
koyacak bir zırh, ne denli sağlam olursa olsun.

56
Şimdi erdeminiz farklı değilse eğer o kişilikli
görünümünüzden ve herkülümsü gücünüzden,
ve inanıyorsanız beni verdiğinizde
onu geri alabileceğinize, eğer durmazsa sözünde;
lütfen, buyurun gelin benimle, beni onun
ellerine siz teslim edin: o zaman işte, korkum
kalmayacaktır, benimle olduğunuz için; beni ölüme
gönderse bile, efendime dokunmayacaktır."

57
Bitirdi konuşmasını genç kadın burada,
kesilmişti sık sık gözyaşları ve hıçkırıklarla.
Kadın, ağzını kapattığından, Orlando
–ki iyilik yapmaktan hiçbir zaman geri durmadı,–
girmedi onunla uzun uzadıya konuşmaya,
doğası gereği çok konuşan biri değildi zaten,
ama söz verdi ve gösterdi bağlılığını;
ondan istenenden daha fazlasını verecekti.

58
İstemezdi Orlando, kadın düşsün
düşmanının eline Bireno'yu
kurtarmak için: ikisini de çekip alacaktı
bu beladan, kılıcı ve bilinen savaşkanlığı
geri kalmazsa eğer. Aynı gün yola koyuldular,
rüzgâr da dingin ve işe yarardı.
Şövalye acele ediyordu; o canavarın
ülkesine bir an önce ulaşmaktı sevdası.

2 Arkebüz.

59
Bir bu tarafa, bir o tarafa çevirir bataklık gibi
ağır sularda usta kaptan yelkenleri: bir ada görür
ve bir başkasını Zilanda'da, karşıda bir başkasını
ve bir diğerini de arkasında bırakır. Orlando
üçüncü gün Olanda'ya ayak basar: indirmez ama
kadını gemiden Frizya kralıyla başı dertte olduğu için:
bekler Orlando, kadın gemiden inmeden önce,
o iğrenç adamın ölüm haberi gelsin ister kulaklarına.

60
Silahşör iner kıyıya, silahlanmıştır,
atlar bir atın üstüne siyah ve kül rengi
karışımı tüylü, Fiandra'da yetiştirilmiş,
Danimarka doğumlu, hızlı değil belki çok,
ama gösterişli ve güçlü; bırakmıştı kendi atı
Brigliador'u Britanya'da, gemiye binerken,
o kadar güzel ve kıvrak bir at ki o,
yoktur eşi benzeri, Baiardo'nun dışında.

61
Orlando ulaşır Dordreche'ye, burada kalabalık
bir güruh görür, silahlı, kapıda; bu her zaman
böyledir ama yeni olduğunda daha fazladır
kalabalık; çünkü yeni hükümdarlar daha çok
kuşku taşırlar içlerinde. Şimdi, bir haber gelmişti,
daha yeni, burada tutuklu olan beyefendinin
bir kuzeni geliyordu Selandia'dan,
takmıştı arkasına gemileri ve silahlı adamlarını.

62
Orlando onlardan birinden rica eder, krala gidip
söylemesini: bir gezgin şövalye kendisiyle mızrak
ve kılıçla kapışmak ister diye; ne ki aralarında

önceden bir anlaşmaya varmaları gerektiğini ekler:
kral ona meydan okuyanı alt ederse eğer,
Arbante'yi öldüren kadını alabilecektir; kadın uzak
olmayan bir yerde şövalyenin gözetimi altındadır,
her an kadını kendisine teslim etmek olanağı vardır;

63
ve kapışmada kaybedecek olursa kral,
kavuşacaktı Bireno özgürlüğüne,
söz vermeliydi buna; ve yoluna gitmesine
izin vermeliydi ardından. Vale koşarak
krala ulaştırır iletiyi; ne ki kral,
yaşamında bilmemiştir hiç kibarlık ve erdem,
hemen aklına üçkâğıt gelir ve düzenbazlık,
ihanete yol açabilecek her türlü hile.

64
Düşüncesi şuydu: Şövalye elinde olunca, kadını da
ele geçirecekti; o kadın ki onun
onurunu beş paralık etmişti; ve vale yanlış
anlamadıysa eğer, kadın gelen şövalyenin
elindeydi. Otuz adam aldı yanına ve Orlando'nun
beklediği kapıya giden yola değil, bir başkasına
yönlendirdi onları, gizli bir yol vardı, uzun mu uzun,
tam da şövalyenin durduğu yere çıkıyordu arkadan.

65
Alçak adam, süvarilerin, piyadelerin işaret
ettiği yere ulaştıklarını görünceye kadar,
lafa tuttu şövalyeyi ve çıktı kapıdan
bir o kadar süvari ve piyadeyle. Tıpkı usta
avcının yaptığı gibi, çevirir ya her köşeden
vahşi hayvanları ormanda; ya da balıkçı
atar ya uzun ağını Volana'nın dalgalarına,
çevirmek için balıkları dört bir yandan;

66
çevirmişti etrafını şövalyenin Frizya kralı,
dört taraftan kaçamasın diye: onu canlı
istiyordu, başka bir şekilde değil; ve bunun
kolay olacağını sanıyordu; o kara şimşekle[3]
o kadar çok, o kadar sayısız insan öldürmüştü ki,
ne ki onu kullanmak istemiyordu şimdi;
burası yeri değildi; öldürmek değildi zaten
düşüncesi, yakalamaktı onu canlı canlı.

67
Daha büyük bir ava niyetli o kurnaz kuşçu,
ilk tuttuğu kuşları tutar ya canlı canlı, daha çok
hayvanı tutsak etmek için, ya onları
kurduğu tuzak için kullanacaktır ya da kafese tıkıp
bağırttıracaktır. Kral Cimosco aynısını
yapmak istedi; ne ki Orlando kolay lokma değildi,
öyle kolay kolay yakayı ele vermezdi; ve hemen
çemberi yardı, etrafında çevirdikleri.

68
Anglante şövalyesi kalabalığın olduğu yere,
silahların yoğunluğuna karşı doğrulttu kargısını;
geçirdi birini ona, ardından bir diğerini,
bir başkasını, bir başkasını daha, şişe kebap
dizer gibi dizdi altı kişiyi, hepsini bir tek mızrağa;
mızrak almadı altıdan fazlasını, kaldı dışarıda
yedincisi; yaralıydı o en sona kalan,
öyle bir darbe yemişti ki ölecekti mutlaka birazdan.

69
Tıpkı hendek ya da kanal boyu kıyıya çıkmış
kurbağalara benziyorlardı, avcı saplar ya zıpkını
böğrüne, sırtına rastgele hayvanların,

3 Arkebüzle.

biri ötekinin yanında, yerler darbeyi ve
dolmayınca zıpkın baştan sona kurbağalarla,
çekip çıkarmaz avcı takılı oldukları yerlerden.
Atar bir tarafa ağırlaşmış mızrağı Orlando,
girişir bu kez elindeki kılıçla karşısındaki düşmana.

70
Kırılmıştı mızrağı, sıktı kılıcını avucunun içinde,
hiç yanılmadı o kılıç hedefini bulmakta;
her darbesinde ya kesti ya delik deşik etti,
yok etti ayağının üstünde duranı ve atının
üstündekini; boyadı kırmızıya dokunduğu yeri,
mavisini, yeşilini, beyazını, siyahını, sarısını.
Cimosco hayıflandı niye yok diye yanında
namlusu ve ateşi, gerekli olduğu zaman en çok.

71
Bağırıyordu, tehdit ediyordu, geri dönsünler diye,
ne ki dinleyen hiç kimse yoktu onu; canını
kurtarmak isteyip de geri kaçanlar; gidip de
dönmek istemeyenler bir daha; ve dışarı çıkmaya
cesaret edemeyenler vardı aralarında.
Frizya kralı kaçanları gördükçe, karar verir kaçmaya,
koştu kapıya ve kaldırtmak istedi köprüyü,
ne ki kont bitti köprünün dibinde gecikmeden.

72
Kral döndü arkasını, bırakırken Orlando'ya
köprüyü ve iki kapıyı; kaçtı herkesten önce,
yağladı tabanları atının sayesinde, çok hızlı
koşan bir atı vardır çünkü. Orlando aldırmadı
o kalitesiz güruha, o haini yakalamak peşindeydi,
başkalarını değil, onu ölüme mahkûm etmek istedi;
ne ki atı yeterli değildi bu yarışta, gönülsüz
görünüyordu, kaçan sanki kanatlanmış gibiydi.

73
Oradan oraya hızla geçer, görünmek istemez
silahşöre; ne ki çok gecikmez,
döner yeni silahlarla; getirtir bu arada
arkebüzünü; zulalar
bir sütrenin gerisine, bekler onu, tıpkı avını
bekleyen bir avcı gibi; tasmalı köpekleri,
elindeki kebap şişiyle bekler ya
yaban domuzunu, ortalığı kırıp dökerek gelen;

74
kırar dalları, yuvarlar taşları, kayaları, o kibirli
başını çevirdiği her yerde, öyle bir gürültü çıkarır
ki sanki deprem oluyor sanırsınız çevredeki
ormanda, dağlar yerinden oynuyor gibi.
Cimosco pusuda beklemektedir orada,
geçmesin diye yürekli kont belasını bulmadan:
görünür görünmez, delikten gönderecektir
namluya ateşi ve patlatacaktır silahı anında.

75
Arkasından öyle bir ışık saçar ki, patladığında,
şimşek çakıyor sanırsınız sanki, önden patlar silah,
ve bir gök gürültüsü kopar havada. Titrer duvarlar
ve yer, ayaklar altında; gökler iner aşağıya o korkunç
gürültüyle. O deli fişek kaldırır ortadan karşısına
çıkanı, darmadağın eder ve bağışlamaz kimseyi;
ıslık çalarak çıkar yerinden; ne ki gidip
yerini bulmaz, o çirkin katilin arzu edip beklediği gibi.

76
Ya aceleden olacak ya da kontu öldürmeyi
gönülden istemediği için, saptırmıştı hedefini;
belki de titreyen yüreğiydi onu yanıltan; titriyordu

yaprak gibi, titretirken birlikte el ve kollarını; ya da
tanrının kayrasıydı, inmişti göklerden yere, istememişti
çünkü sadık kulunun upuzun yatmasını yerde:
o darbe bulmadı yerini, vurdu atı karnından,
atmıştı yere hayvanı, bir daha kalkamazdı yerinden.

77
Düşmüştü yere at ve düşmüştü yere şövalye:
biri serilip kalmıştı yerde, ötekine birazcık
dokunmuştu sanki ve fırlamış kalkmıştı ayağa,
öyle çevik ve öyle hafifti ki sanki gücü çoğalmış,
artmış gibiydi.Tıpkı Libyalı Antaios gibi,
düştüğü yerden güç alarak kalkan;
Orlando da onun gibi toparlamıştı gücünü,
kalkmıştı yerden, katlamıştı iki katına var olanını.

78
O korkunç patlama Jupiter'in yukarıdan
aşağıya bıraktığı ateşin kükürt, karbon,
güherçile dolu kapalı bir mekâna
girmesi gibiydi, iner inmez, dokunur
dokunmaz nasıl ki yalnız yerin değil,
göğün de altını üstüne getirmişti; duvarları
yıkar; o ağır mermer blokları yerinden eder;
ve taşları uçurur ya yıldızlara kadar;

79
onun gibi bir şeydi; düşüp de yere, toprağı
öptüğünde bizim cengâver, o ürkütücü
haliyle, çirkin ve dehşet vericiydi; yetmişti,
göklerde Marte'yi yerinde titretmeye.
Kendini yitirmişti Frizya kralı,
çevirdi atının başını, kaçmak için,
geriye; ne ki Orlando ondan daha hızlıydı,
yaydan çıkan bir ok, yavaş kalırdı yanında:

80
atlıyken yapamadığını biraz önce,
şimdi atsız, yayayken yapacaktır.
Öyle bir hızla onu izler ki birebir görmeyen
bilemez ne olduğunu gerçekten.
Çok gitmeden yakaladı onu; ve kaldırdı
kılıcını miğferinin tepesi seviyesine ve indirdi,
böldü kafasını ikiye boynuna kadar ve yere
yuvarladı onu son nefesini versin diye.

81
Kentte o arada başka silah sesleri duyulur,
kılıçlar havada, birbirlerine girmiş insanlar;
Bireno'nun kuzeni ulaşmıştır, ülkesinden
getirttiği insanlarla birlikte; ve kapıları
açık bulduğundan
girmiştir kentin ta içlerine kadar; öyle bir
korkmuştu ki yerli halk cengâverin gelişinden,
engelsiz girmişlerdi tüm kente baştan sona kadar.

82
Halk beli bükülmüş kaçarken, bilmez kim
olduklarını bu yeni gelen insanların, ne de,
ne istediklerini; ne ki biri ve bir başkası varır
ayrımına dillerinden ve giysilerinden, gelenler
Selandilerdir; yerli halk barış ister, ak mendil
sallar ve şöyle der başlarındaki komutana;
dokunmazlarsa Frizya halkına, geri vereceklerdir
düklerini zindana attıkları.

83
O halk her zaman düşman oldu Frizya kralına
ve onu izleyenlere, çünkü
eski krallarını öldürmüştü; dahası haksız,

yabanıl ve kötü kalpli bir adamdı.
Orlando girer iki halkın arasına, dost olarak
iki tarafa da ve barış sağlar aralarında;
iki taraf da bırakmaz bir tek Frizyalıyı özgür,
ya zindana atarlar ya da mahkûm ederler ölümüne.

84
Zindanların kapıları yerlerde süründü,
kimsenin aklına anahtar aramak gelmedi.
Bireno nasıl teşekkür edeceğini bilemedi
konta, borcundan ötürü. Ardından birlikte
ve yandaşlarıyla yol aldılar gemiye doğru.
Olimpia orada beklemektedir onları: böylece
kadın, kendine düşeni, hakkı olarak, almak adına,
elde etmiştir tüm adanın egemenliğini;

85
o genç kız, Orlando'nun alıp getirdiği,
düşünmüyordu bu kadarını da sağlayacağını,
ona yetecekti aslında Bireno'yu kurtarmak,
kendi yaşamına mal olsa da.
Kadın saygı duyar, onurlandırır tüm halkını;
anlatmaya kalksam sayfalar dolar: kadının
Bireno'yu, adamın da onu nasıl sevip okşadığını,
ve ikisi birden şükranlarını sunarlar Orlando'ya.

86
Halkı, genç kızı yeniden oturtur babasının
tahtına ve yemin eder ona bağlı kalacağına.
Amore kopmaz zincirlere bir kördüğüm
atmıştır ve bağlamıştır Bireno'ya kadını; kadın,
hem kendisinin hem de ülkesinin yönetimini
bırakır onun ellerine.Ve o da bir başka savaşa
katılmak zorunda olduğu için tüm kalelerini,
ve adayı emanet eder kuzenine giderken;

87
Selandria'ya dönme düşüncesi vardı
kafasında ve götürmek kendisiyle birlikte
vefalı karısını: denemek istiyordu çünkü
bu kez yazgısını, oradan ayrılıp Frizya'ya
yerleşerek; bereket versin ki
güçlü bir güvencesi de vardı:
onlarca tutsak arasından
çekip almıştı kralın kızını.

88
Ve istiyordu ki kralın kızı karısı olsun
kendisinden küçük kardeşinin. Olanda'dan
ayrılır Romalı senator,[4] Bireno'nun demir
aldığı gündür o gün. Orlando el koymadı
hiçbir şeye, ele geçirilmiş birçok ganimete
karşın; bir tek o Allah'ın belası silahı aldı yanına;
nereden bakarsan bak,
gökten inen yıldırımlara benziyordu her yanıyla.

89
Almasına alıyordu ama silahı, maksadı
kendisini savunmak değildi; ruhsuz
insanların işiydi taşımak böyle bir silahı,
girerken herhangi bir kapışmaya önde
olmak için: alıp bir kenara kaldırıp atmak
istemişti, zarar vermesin diye bir daha bir
başkasına: geri kalan herşeyiyle; tozu, güllesi,
ve başka başka neyi varsa, bu silahın.

90
Uzaklaşınca yeterince kıyıdan, gelgit
etkisinden uzak, uzandığını görürüz

4 Orlando. Geleneksel olarak "senatör" diye adlandırılırdı.

uçsuz bucaksız denizlere, öyle ki ne sağda
vardır ne solda artık hiçbir iz karadan;
alır eline silahı ve şöyle der şövalye: "Hiçbir
şövalye senden cesaret almasın artık;
ve hiçbir korkak, bir yürekli kadar yürekli
olmakla övünmesin seninle: sen burada kal

91
ey Tanrı'nın baş belası ve iğrenç silah, biliyorum
ta cehennemin dibinde yapıldığını
Belzebù'nun eliyle; tasarlamıştı seni yakıp
yıkmak için dünyayı; çıktığın yere,
cehenneme geri gönderiyorum seni."
Böyle dedi ve yolladı onu denizin dibine.
Rüzgâr dayanır yelkenlere, yol vermek için
tekneye, o acımasız insanların adasına doğru.

92
İçi içini yemektedir şövalyenin, acaba orada,
o adada mıdır kadını, tüm dünya bir araya gelse
yine de ulaşamaz onun sevgisine; bir saat bile
onsuz kalamaz artık; ve eğer basarsa ayağını
Ibernia'ya, korkar kaçamayacağından yeni bir
maceraya bulaşmaktan; ardından sızlanmak
zorunda kalmamak için boşu boşuna: "Vah başıma
gelenler! Daha erken gelmeliydim ben buralara!" diye.

93
Ne İngiltere ne İrlanda'ya yanaşır ne de
karşı kıyıya. Bırakalım gitsin,
sevdalı şövalyeyi onu götürdüğü yere,
Çıplak Okçu'nun[5] ki yaralamıştı kalbini.
Ben Olanda'ya dönmek istiyorum, ondan

5 Cupid.

söz edeceğim; sizi davet ediyorum benimle
gelmeye; huzursuz olurum yoksa biliyorum,
siz de öyle; o düğün kambersiz geçerse eğer.

94

Düğün gösterişli ve görkemli oldu,
ama Selandia'da olacağını söyledikleri
kadar parlak ve güzel değildi. Siz de
katılın demiyorum bu düğüne, çünkü
başka engeller çıkacaktır bu düğünün
tadını kaçıran; neler oldu neler;
size öteki kantoda anlatacağım, gelirseniz
eğer zahmete katlanıp beni dinlemek için.

10. Kanto

1
Kim bilir kaç kişi dünyada sevmiş ve bağlılık
yemini etmiştir aralarında; sevmiş ve sevilmiştir;
ve ne kadarı bağlı kalmıştır yeminine, mutlu
ve mutsuz anlarında, ünlü âşıklar arasında. Tüm
bunların içinde birinci sırayı, ikincisini değil,
Olimpia alır: ve eğer hepsini geride
bırakmasa da eski ve yeni aşklar arasında, yoktur
onun aşkından daha büyüğü, benim gözümde;

2
o kadar çok, öylesine açık seçik kanıtlarla
ortaya koydu ki aşkını, inandırdı Bireno'yu aşkına;
hiçbir kadın inandıramaz erkeğini bu denli,
açıp gösterse de göğsünü ve yüreğini.
Ve böylesine bağlı ve böylesine saygılı ruhlar,
hak ediyorlarsa karşılıklı aşkın ürünü olarak bir ödül,
derim ki Olimpia küçük değil, tam tersine,
büyük olanı hak eder, eğer Bireno gibisini seviyorsa:

3
bırakmamalı o adam da onu asla bir başka kadına
gitmek için; o kadın olsa bile tüm Avrupa

ve Asya'yı birbirine düşüren,[1] ya da bir başkası,
güzellikte üstüne olmayan bir diğeri.
Onu bırakmak yerine, güneş ışınlarıyla birlikte
yitirmeli işitme, tat alma, dokunma duyularını,
yaşamını ve şan, şöhretini ve dile düşmüş,
ya da düşüncede kalmış neyi varsa daha değerli.

4
Bireno onu sevmiş olsaydı kadının onu
sevdiği kadar, ona sadık kalsaydı o kadın kadar,
açmazdı kesinlikle bir başka yöne yelkenlerini,
kadının yolundan gitmekten başka: ya da
bu denli bağlılığına bu denli nankör; bu sadakat
ve aşkına karşın bu kadar gaddarsa eğer, benim
size anlatacaklarımın karşısında, uçuklayacaktır
dudaklarınız ve allak bullak olacaktır yüzünüz.

5
İnanılmaz kötülüklerle karşılaştı kadın,
tüm yaptığı iyiliklere karşın ödül olarak;
kadınlar, sizlerden hiçbiriniz inanmasın,
sizi sevdiğini söyleyen adamın sözlerine.
Âşığınız, istediğini elde etmek için, bakmaz
Tanrı'nın her şeyi görüp işittiğine; atar, tutar,
verir sözleri, eder yeminleri ki daha sonra
görürsünüz eriyip gittiklerini rüzgârlarla beraber.

6
Yeminler, verilen sözler kaybolup gider,
uçar rüzgârda, doyurur doyurmaz bu âşıklar,
susuzluklarını, yüreklerini yakan ve kavuran aşktan ötürü.
Sevgili kadınlar, kanmayın hemen ricalarına,
bu örnekteki gibi akıttıkları gözyaşlarına.

---

1 Troyalı Helen.

Hem ne mutlu gereken
her şeyi böyle örneklerden öğrenip
aklını başına toplayana!

7
Bu gençlerle kıyaslayın kendinizi, henüz
bitmemiştir yüzlerinde tüy, genç yaşlarında
çabuk alevlenir, çabuk sönerler,
tıpkı saman alevine benzer tüm iştahları.
Avcı nasıl ki izler tavşanı, sıcakta,
soğukta, dağda, deniz kıyısında, ne ki
yakaladıktan sonra gözünde değildir artık,
gider bu kez koşarak neredeyse koşanın arkasından:

8
öyle yaparlar bu gençler, sizler katı davrandıkça
onlara karşı, inatçıdırlar, sizi severler,
size taparlar; aklınızı çelmek için sadık
bir köleniz gibidirler; ama utkudan
kendilerine pay çıkarır çıkarmaz erkekler,
siz kadınlar, patronken dönmüş olursunuz
hemen uşağa ve görürsünüz o yalancı âşığın,
sizden koptuğunu ve döndüğünü bir başka kadına.

9
Buna rağmen, size yasaklamıyorum
(haksızlık etmiş olurum) sevdirmenizi kendinizi;
âşığı olmayan kadın, bağda derlenmemiş
asmaya benzer, yoktur dayanacak bir desteği,
bir kazık ya da bir ağacı. Derim ki kaçının
yüzünde tüyü henüz bitmemiş olanlardan,
gelgeçli ve değişkendirler ve kaçınırken ekşi ve sert
meyvelerden, toplayın çok olgun olmayanları.

10
Yukarıda genç bir kızdan söz ediyordum,
Frizya kralının kızıydı ve burada bulmuşlardı onu;
söylediklerine göre, Bireno onu kardeşine
eş olarak verecekmiş. Ne ki gerçekte,
Bireno kendisine alacakmış, onu çok
arzu ediyormuş, çünkü çok ender bir yiyecekmiş;
bu denli aptallık olmaz diyordu, kibarlık adına,
kendi ağzından alıp başkasının ağzına vermek gibi.

11
Henüz on dördüne girmişti kuzucuk,
güzeldi, tazeydi, tıpkı goncasından henüz
açmış körpe bir gül gibiydi,
ve serpiliyordu yeni güneşin ışıkları altında.
Bireno âşık olmakla kalmadı, yandı alev alev,
samanlığa düşmüş ateşten beter; böyle
yanmamıştır o ateş bile düşman ve kıskanç
ellerin olgunlaşmış başak tarlasına attığı;

12
yandığı yetmiyormuş gibi ölçüsüz; işlemişti yanık
iliklerine kadar, gördüğü zaman ölmüş babasının
üzerinde acılar içinde kadını, ıslak ıslak yanaklarıyla,
gözyaşlarından ötürü. Olur ya hani,
ateşin üstünde kaynayan sıcak suya eklendiğinde
soğuk su, keser ya kaynamasını, tıpkı onun gibi;
Olimpia'nın yaktığı ateş bastırılmıştı artık, ardından
gelen kadın tarafından ve sönüp gitmişti sonunda.

13
Ona doymamıştı ama görecek gözü de yoktu
artık, rahatsız oluyordu varlığından;
oysa ötekine yanıyordu içten içe; ölürdü,

uzak kalacak olursa eğer uzun süre: belirlenen
gün gelip çattığında, doyurmak için arzusunu
sonunda, ki o kadar set çekmişti önüne, sevmek
ne demek, tapıyordu nerdeyse, tapar gibi Olimpia'ya,
sadece onu ve onun hoşuna gidenleri ister oldu.

14
Ve eğer ötekini okşuyor seviyorsa
(gerektiğinden fazla olsa ne çıkar) kimse itiraz etmez buna;
sırf iyiliğini, merhametini gösterir bu.
Hem Fortuna yüzünden acı çeken,
çukura düşmüş birini, avutmaktır insanlık görevi;
çıkmaz suçlayacak olan, yücelten çok olur tersine.
kaldı ki bir kız çocuğu,
üstelik, günahsız ve masum sözünü ettiğimiz kişi.

15
Ey yüce Tanrım, insan aklı nasıl da
karartılır karanlık bir bulut tarafından sık sık!
Bireno'nun yaptığı kötülük, işlediği günah,
nasıl da iyilik içeren, merhametli bir tavır gibi
gözükür insanlara. Denizciler asılmışlardı
bile küreklere, açılmışlardı epeyce kıyıdan,
götürüyorlardı mutlulukla adalar arasındaki
kanallardan dük ve arkadaşlarını Selandia'ya doğru.

16
Geride kalmış ve gözden kaybolmuştu
Olanda kıyıları ve (Frizya'ya uğramamak
için sol tarafa kaymışlar, İskoçya'ya
doğru çıkmışlardı ki) şiddetli bir
fırtınaya tutuldular ve üç gün boyunca
dalgalı bir denizde oradan oraya savruldular.
Üçüncü gün ancak kıyıya çıktılar, akşama doğru;
bir adaydı çıktıkları yer, bomboş ve ıssız.

17
Küçük bir koya sürüklenmişlerdi, Olimpia
karaya çıktı; yanında onun sadakatsiz
arkadaşı Bireno vardı; mutluydu
yemek yerlerken, olmadan içinde
hiçbir kuşku: ardından onunla yatağa girdi,
hoş bir yerde kurulan çadırın içindeki.
Tüm yoldaşlar ayrıldılar oradan,
herkes teknesinde uyumaya çekildi.

18
Denizde yaşadıkları sıkıntı ve korkudan
ötürü kaç gün boyunca uykusuz kalmıştı kadın;
ve şimdi, karada, sessiz ve güvenli bir yerde,
orman içinde, silip atmıştır kafasından
her türlü düşünceyi, her türlü kaygıyı; dahası,
sevgilisi yanındadır, rahatlamıştır artık. Olimpia
güzel bir uyku çeker bu ortamda, ne ayılar ne yedi
uyuyanlar görmüştür böylesi derin bir uykuyu.

19
Yalancı âşık uyanıktır, uyutmaz onu
kafasındaki düzenbaz tasarımlar, genç kadın
uyurken mışıl mışıl; çıkar yataktan yavaş yavaş
ve bir çıkın yapar giysilerini,
almaz üstüne hiçbir şey ve ayrılır çadırdan;
sanki kanatları varmış gibi doğuştan,
uçar kendi adamlarına doğru ve uyandırır onları,
ses çıkarmadan açılırlar denize, terk ederek kıyıları.

20
Gerilerde kalırken kıyılar, zavallı Olimpia
kımıldamadan uyuyakalmıştır, ta ki Aurora
buz kesmiş kırağıları saçana kadar dünyaya,
altın sarılı tekerleklerinden; işte o anda

duyulur martıların çığlıkları denizin üstünde,
başlarına gelen felaketten ötürü dillerine
doladıkları. Uyurken de, uyanıkken de uzatır
elini kucaklamak için Bireno'yu, ama boşuna.

21
Kimseyi bulamaz yanında: geri çeker elini,
yeniden dener ve bulamaz gene kimseyi.
Bir kolunu bu yana, ötekini öte yana,
bir bacağını buraya, ötekini oraya atar, boşuna.
Uyanır bu kez korkudan; açar gözlerini ve
bakar; görmez kimseleri. Dul kalan yatağını
ısıtmak istemez artık kuluçkaya yatarak,
fırlar yatağından ve çıkar çadırından dışarı.

22
Koşar denize doğru, cırmalayarak yanaklarını,
anlamıştır artık kara talihinin başına açtıklarını.
Yolar saçını başını, yumruklar göğsünü,
ve gider bakar (ay parlamaktadır dışarıda)
görebilir miyim diye bir şeyler kıyıların dışında;
göremez kıyıların dışında hiçbir şey.
Bağırır: Bireno, Bireno diye; Bireno'nun
yerine Antri'ler[2] yanıt veriyorlardı içleri acıyarak.

23
Kıyının uzak köşesinde bir kayalık yükseliyordu,
dalgalar vura vura oymuştu altını,
öyle ki bir kemere benziyordu
denizin üzerinde asılı duran.
Hızlı hızlı yürüdü Olimpia, çıktı üstüne,
(umutsuzluktan ne yapacağını bilemiyordu)
ve gördü uzakta teknesinin yelkenlerini şişik şişik,
onu bırakıp kaçan acımasız kocasının:

2 Mağaralar, boş dağ kovukları: şair burada kişileştiriyor.

24
uzaktan gördü ya da gördüğünü sandı;
çünkü ağarmamıştı tümden hava. Yığılıp
kaldı olduğu yerde, tir tir titreyerek bedeni;
bembeyaz olmuştu yüzü, buz gibi,
kardan daha beyaz; gücünü topladı ve kalktı
ayağa; çevirdi başını gemilerden yana,
bağırdı, çağırdı, yüksek sesle, elinden geldiğince
çok kez, o acımasız kocasının adını:

25
ve sesini ulaştıramadığı yere gözyaşları
ve ellerini çırparak ulaşıyordu. "Nereye
kaçıyorsun zalim, uçaraktan böyle? Teknende
götürmen gereken o ceset yok yanında.
Dön gel, beni de al götür; ruhumu taşıdığına
göre bedenimi de taşır, ağır gelir sanma."
Kollarını sallar, giysileriyle işaretler verir sürekli,
yeter ki tekne dönsün diye geriye.

26
O nankör adamın açık denizde yelkenlerini
şişiren rüzgârlar, mutsuz Olimpia'nın
ricalarını ve yakınmalarını dağıtıyorlardı havada,
gözyaşları ve hıçkırıklarıyla birlikte;
kadın üç kez, kendine zulmederek, bırakmak
istedi bedenini kıyıdan aşağı intihar etmek için:
ne ki sonunda uzaklaştı kıyıdan ve denizin
sularından ve döndü geriye gece karanlığında.

27
Yattı yatağına yüzüstü, ıslatıyordu yatağını
gözyaşlarıyla, şunları mırıldandı yattığı yerden
yatağa: "Dün akşam bizi iki kişi olarak kabul

ettin kucağına; niçin kalkarken iki kişi değildik ki?
Ey güvenilmez adam, Bireno, doğduğun güne
lanet olsun! Ne yapacağım ben şimdi?
Ne yapmalıyım? Tek başıma kaldım. Kim bana
yardım eder ki? Tanrım, kim yanımda olur benim?

28
Yok bir Allah'ın kulu, yok bıraktığı bir iz,
bana insanın varlığını anımsatacak burada;
tekne yok, üstüne çıkıp, umut bağlamak,
kurtuluşuma yarayacak bir yol bulmak adına.
Huzursuzluk içinde öleceğim; olmayacak kimse
gözlerimi kapatacak, ne de bana bir gömüt bulacak,
yazık, ormanda başıboş dolaşan
kurtların karnında bile yer kalmadı bana.

29
Korkuyorum, görüyorum sanki çıktıklarını
bu ormanlardan ayılar ya da aslanların,
kaplanlar ya da vahşi hayvanların,
doğanın, keskin dişler ve yırtıcı tırnaklarla
silahlandırdığı. Hangi vahşi hayvan beni
öldürebilir ki acaba senden daha beter?
Bir ölümüm yeter artar da onlar için, Tanrım,
oysa sen bin kez öldürdün beni şimdiye kadar.

30
Ama umuyorum, ha geldi ha gelecek bir kaptan,
alacak beni ve götürecek, bana acıdığı için;
yiyemeyecek beni kurtlar, ayılar, aslanlar;
görmeyeceğim dehşet saçan manzaralar, kıyımlar
ve acı çektiren ölümler: Belki beni Olanda'ya
götürecek; orada kapılar, kaleler kapanırsa
yüzüme senin emrinle, götürür o zaman beni
doğduğum yere, almadıysan bir üçkâğıtla elimden.

31
Dost, akraba kılığına girdin aldın elimden devletimi.
Ve çarçabuk doldurdun oraya kendi halkını kendi
egemenliğini ilan etmek için.
Dönecek miyim Fiandra'ya? Orada kalan malımı
mülkümü de sattım, savdım; çok bir şeyim de
yoktu zaten, onunla bakıyordum başımın çaresine,
yardımına koşmak, seni tutup çıkarmak için zindandan.
Zavallım! Nereye gideceğim ben, neresine dünyanın?

32
Frizya'ya mı gitsem acaba, gidebilirim oraya,
senin aşkına vazgeçmiştim kraliçelikten
değil mi? Bu da babamın ve kardeşlerimin,
ve tüm esenliğimizin sonu olmuştu.
Senin için yaptıklarımdan ötürü, nankör adam,
seni küçük düşürmek istemem, ne de kınamak
düşer bana; sen de benim kadar biliyorsun bunu:
bu muydu yoksa sana verdiklerimin karşılığı!

33
Çok şükür denizde koşanlar[3] bulamadılar;
bulup satamadılar köle olarak beni;
daha önce kurt, aslan, ayı, gelmediler üstüme,
ve kaplan geçirmedi tırnaklarını bedenime,
lime lime etmediler beni;
ve çekip götürmediler leşimi inlerine."
Kendi kendine söylenip, altın sarısı saçlarını
doladı parmaklarına ve çekiştirdi tutam tutam.

34
Koşar yeniden en uç noktasına kumsalın,
sallar sağa sola kafasını umutsuzca, savurur
saçlarını havada; çılgına dönmüştür, bir değil,

3 Korsanlar. (ç.n)

sanki on şeytan üşüşmüştür bedenine; Ecuba
gibi olmuştu, hani isteriye tutulmuştu ya, görünce
kalan en son oğlu Polidoro'nun öldürülüşünü;
Olimpia çıkar bir kayanın üstüne ve denize bakar,
yoktur o kayadan farkı, bir taşa benzer.

35
Bırakalım onu acısıyla, ben dönünceye kadar,
çünkü Ruggiero'dan söz etmek istiyorum artık;
en sıcak zamanında gün ortasının, arşınlar
atın sırtında deniz kıyısını, yorgun ve soluksuz.
Güneş yakıyordu karşıdaki tepeyi ve yansıyordu
sıcaklık kumsala, beyaz ve pul pul olmuş.
Ateş parçasına dönüşmüştü sırtındaki silahları,
demirci ocağından yeni çıkmış gibiydiler sanki.

36
Susuzluk bir yandan, yorgunluk ardından,
her tarafı kaplamış kumda ve ıssız bir yolda,
sıkıntı veriyor, keyfini kaçırıyordu bu yolculuk,
öğle sıcağının altında;
antik bir kulenin gölgesinde, kıyının yakınında,
dalgalardan uzak üç kadın duruyordu orada,
tanıdı onları, tavırlarından ve giysilerinden olacak,
Alcina'nın saraylı kadınlarıydı bunlar.

37
Uzanmışlardı İskenderiye halıları üstüne
tadını çıkarıyorlardı gölgelik yerin keyifle,
şarap şişeleri dizilmişti boy boy,
çeşit çeşit iyi kaliteli çikolata ve şekerlemelerle.
Kumsalda oyun yapıyorlardı dalgalarla,
bir tekne duruyordu kıyıda; bekliyordu
yelkenlerinin uygun rüzgârla dolmasını,
bir parça olsun esmiyordu rüzgâr o anda.

38
Kadınlar görünce aldırmadığını Ruggiero'nun
kendilerine, dosdoğru gittiğini yoluna, ayağının
altından kayan kumda; susadığı besbelliydi
dudaklarındaki çatlaklardan, sırılsıklam olmuştu
yorgun yüzü terden; başladılar laf atmaya:
ısrarcı olma, inat etme gideceğim diye
soluk almadan; niçin durup dinlenmiyorsun
ve görmezden geliyorsun serin ve dingin gölgeliği.

39
Yaklaşır onlardan biri atına, tutar eyerinden,
indirmek ister onu atından; ötekinin elinde
kristal bir kupa vardır, içi köpüklü şarap dolu,
insanı daha da susatan baktıkça:
ne ki Ruggiero kanmadı kadınların cilvelerine,
çünkü geciktiği her an, Alcina'ya zaman
kazandırırdı, geliyordu arkasından,
ve ensesinde duyumsuyordu şu anda nefesini.

40
İnce kıyılmış güherçile ve saf kükürt bu kadar
çabuk ateş almaz gelince ateşle yan yana;
ve deniz çalkalanmaz bu kadar çılgınca,
kara hortum gelip ortasında çadır kurunca,
üçüncü kadının öfkesine oranla; kudurmuştu
öfkeden, görünce Ruggiero'nun küçümsediğini,
aldırmayıp yoluna devam ettiğini (kendilerini
güzel sayıyorlardı) kararlılıkla kumsalda.

41
"Sen ne kibar olabilirsin ne de bir şövalye
bu davranışınla, (olduğunca yüksek sesle
bağırarak) sen silahlarımızı çaldın, altındaki at
senin olamazdı çalmasaydın;

yemin ederim ki olacaktır dediklerim: hak ettiğin
ölümü bulacaksın yakında, paramparça edecekler
seni, yakacak ya da asacaklar darağacına,
hırsız herif, kaba, kendini beğenmiş, nankör."

42
Bu ve ardından gelen çokça gücendirici
sözlere karşın, kibirli kadının söylediği,
Ruggiero istifini bozmadı ve yanıtlamadı; böyle
basit dalaşmalardan bir şey kazanamayacağını
bilirdi: bacılarıyla birlikte kadın, hemen
girdi tekneye kıyıdaki, onların emrindeki;
asıldı küreklere aceleyle, onu izliyordu tekneden,
görüyordu çünkü kıyı boyunca ilerlediğini.

43
Tehditler peş peşe geliyordu, küfürler, aşağılayıcı
sözler; kısacası, ağzına geleni söylüyordu
kadın her fırsatta. Ruggiero ulaşmıştı bu arada
karşıya geçilecek yere, oradan başlıyordu
en güzel büyücüye[4] giden yol; gördü yaşlı bir
kayıkçının ipini çözdüğünü kayığının öteki kıyıdan,
sanki biliyordu Ruggiero'nun geleceğini,
ona hazırlamıştı kendisini, onu bekliyordu.

44
Onun geldiğini görünce kayıkçı çözer ipini
kayığının, götürecektir onu en huzurlu kıyıya,
keyifle; yüz yüreğin aynasıdır derler, doğruysa
eğer, iyi bir insan, ölçülü biri olduğu besbellidir
yüzünden; Ruggiero girer girmez tekneye,
şükreder Tanrı'ya; dingin bir deniz vardı çünkü;
başlar söyleşmeye kayıkçıyla, bilge bir insandı,
bilgili ayrıca ve gün görmüş biriydi kayıkçı.

4 Logistilla.

45
Kayıkçı övüyordu Ruggiero'yu, bilseydi
peşinen keşke, korurdu onu Alcina'dan,
büyülü kadehi eline vermeden önce;
biliyordu, tüm onun arkasından gidenlere
tattırmıştı önceden; ne ki şimdi Logistilla'ya
gidiliyordu artık, kutsal törelerin ülkesi;
bitmez tükenmez güzellikler ve sonsuz kayralar
besler ve donatırlar yürekleri doymak bilmeden.

46
"O kadın" diyordu, "insanın aklını başından alır,
diz çöktürür önünde, kimi görürse karşısında.
Bak bakalım iyice, soylu üstün kişiliğine,
başka bir soyluluk hiçtir onun yanında. Farklıdır
onun aşkı diğerlerinden; umut ya da korku kemirip
durur yüreğini insanın ötekileriyle ilişkisinde;
bu kadından bir isteği, beklentisi olmaz insanın,
doyum bulur zaten görür görmez hemen onu.

47
En hoşa giden uğraşları bulacaktır sana:
müzikler, danslar, kokular, süsler, yiyecekler;
o kadar yüce düşüncelere sahip olacaksın ki
çıkacaksın yırtıcı kuşların ulaşamadığı yerlere;
ölümlü de olsa insan, tadına varır
bir nebze, meleklere özgü mutluluğun o yerde."
Kayıkçı böyle konuşarak yol alıyordu denizde,
ne ki henüz oldukça uzaktı güvenli saydığı kıyılardan;

48
görüyordu marinada çok sayıda tekneyi,
hepsi ona doğru geliyorlardı. O teknelerde
aşağılık Alcina vardı; ve çok sayıda kendi

adamları, devletini ve kendisini mahvetmek için,
ya da yeniden elde etmek için yitirdiği sevdiği şeyi.
Önemli neden, onun gözünde, mutlaka ona
olan aşkıydı, ama yediremiyordu bir türlü
kendisine, karşı karşıya kaldığı bu aşağılamayı.

49
Alcina böyle bir aşağılama görmemişti, yüreğini
kemiren doğduğundan beri; asılır küreklere
bu nedenle, sıkıca, peş peşe, sularda, öyle ki köpükler
oluşur bolca iki tarafında teknenin. Ne deniz,
ne kıyılar susar bu gürültünün karşısında ve Ecco'nun
yankılandığı duyulur her tarafta. "Aç yüzünü kalkanın,
Ruggiero, gereği vardır; açmazsan ya ölürsün ya da
atarlar seni zindana; o utanç da yeter artar sana."

50
Böyle dedi Logistilla'nın kayıkçısı,
demekle kalmadı, arkasından bizzat
kendisi çekip aldı kalkanın kılıfını üstünden;
çok parlak bir ışık saçtı ortalığa. Ortalığa
saçılan o büyülü ışık öylesine vurdu ki
düşmanlarının gözlerine, kör etti hepsini;
anında, kimisi gemilerin kıçından, kimileri
baş tarafından düştüler dalgaların kucağına.

51
Gözcü kulesinde duran biri, kayaların üstünde,
ayrımına vardı Alcina'nın ordusunun;
ve birbiri arkasına indirdi tokmak çana, yardım geldi
hemen çan seslerinin ardından limana.
Koştular topçular fırtına gibi, yağdırdılar mermileri
tepelerine, Ruggiero'ya zarar vermek isteyenlere;
her taraftan destek geldi ve böylece hem hayatını
kurtardı Ruggiero, hem de özgürlüğüne kavuştu.

52
Dört kadın indi kıyıya, Logistilla göndermişti
hemen: erdemli Andronica,
bilge Fronesia, ahlaklı Dicilla ve el değmemiş
Sofrosina burada, hepsinden çok yapacak işi
olduğundan, hepsinden çok parlak ve ışıklıydı,
ve hepsinden çok kıvılcımlar saçar etrafına.
Eşi benzeri olmayan bir donanma
çıkar kaleden ve yayılır denizin üstünde.

53
Şatonun dibindeki dingin deltada bir ordu
beklerdi kocaman ve çok sayıda gemiden
oluşan; bir çan tokmağına, bir sese hemen
yanıt verirdi, hazırdı çünkü savaşa
gece ve gündüz. Savaş şiddetli ve dehşetliydi,
hem denizde hem karada başlamıştı bir kere;
Alcina'nın daha önce kardeşinden çekip aldığı
krallık altüst olmuştu bu nedenle.

54
Ah, kim bilir kaç muharebe beklenenin
tersine bitmiştir şimdiye dek!
Alcina elinden kaçırdığı sevgilisine mi
yansın geri alamadığı, ki beklediği oydu,
yoksa gemilerine mi, çok gemisi vardı limana
girdiğinde; sığmayacak gibiydi neredeyse
koca denize; bir teki kaldı elinde şimdi
zavallımın, bırakıp kaçmak için savaş alanını.

55
Alcina kaçar, oysa zavallı adamları,
kimileri yanar ateşte, kimileri zindanı boylar,
sürünür yerlerde kimileri, kimileri boğulur
gider sularda. Ruggiero'yu yitirmek

kayıpların en büyüğüdür onun için:
gece, gündüz sızlanır ve gözyaşı döker,
arar onu ve bir ölüm bekler, iç ağrısına
son verecek; acı duyar bulamadığı için ölümü.

56

Kimi büyücüler asla ölemezler güneş döndüğü
sürece ya da gökler ters yüz olmadıkça.
Ölümsüz olmasaydı büyücüler, Klotho
ipini sarmaya başlamıştı bile yumağına[5]
Alcina'nın, çok acı çekmesin diye; belki
Didone gibi kılıcıyla, ya da Nil'in o görkemli
kraliçesi gibi zehirle son verirdi yaşamına,
ne ki büyücülerin elinde değildir ölmek her zaman.

57

Dönelim, sonsuz şan ve şöhreti hak etmiş
olan Ruggiero'ya, bırakalım Alcina'yı acılarıyla
baş başa. Ondan söz ederken şunu diyeceğim:
tekneden adımını dışarı atınca
daha sağlam bir zemine, şükretti Tanrısına;
tüm düşündükleri çünkü oturmuştu yerli yerine.
Döndü sırtını denize, kuru yere basan ayaklarıyla,
acele etti orada yükselen bir şatoya girmek için.

58

Ne böyle güçlüsünü, ne böyle güzelini görmüştür
ölümlü göz hiç, ne önce, ne de sonra.
Şatonun duvarları o kadar çok albenili ki
elmastan mı yapılmıştı, yoksa yakuttan mıydı!
Bizim buralarda adı geçmez böylesi değerli taşların:
görmek, bilmek isteyenler varsa eğer
gelmeliler bu şatoya, yoktur çünkü başka bir yerde,
yoksa eğer bir benzeri belki göklerde.

---

5 Kader tanrıçaları Moiralardan biri.

59
Kayda değer olan, bir başka taşın
bu taşların karşısında eğilip selam durduğunu
görmektir ve insan bakarken bu taşlara
ruhunun derinliğini görür sanki; kusurlarını görür,
ve erdemlerini açık seçik; o kadar ki düşmez
tuzağına onu pohpohlayanın ve haksız yere
eleştirenlerin: o parlak aynaya baktıkça,
tanır kendisini ve çekidüzen verir kendisine.

60
O parlak ışığı taşların ki güneşe öykünür,
gönderir ışıltısını bolca çevresine; kim ki
sahiptir bu taşlardan birine, nerede olursa olsun,
yeryüzünde, gün ağarır gözlerine, Phoebus
istese de, istemese de. Tek başına değiller taşlar
hayranlık uyandıran: malzemeyle zanaat
girerler yarışa; kolay değildir karar vermek, acaba
hangisidir, o mu bu mu daha öne çıkanıdır, diye.

61
Çok yüksek kemerler vardı, sanki göğü
sırtlamışlardı bakınca; aralarındaki
balkonlarda güzel ve geniş bahçeler vardı;
zordur böylesini bulmak bastığımız toprakta;
kokulu çalılıkların yeşillendiğini görürsünüz,
ışıl ışıl yanan mazgal süslemelerinin arasından;
sevimli çiçekler ve olgun meyveleri,
bezeme olmuşlardır mazgallara yaz ve kış.

62
Böylesi soylu ağaçları yetiştirmek kolay
değildir bu bahçelerin dışında,
ne de bu gülleri, ya da menekşe,

zambak, horozibiği, yaseminleri.
Bir başka yerde, görürsün, bir başka çiçek,
aynı güneş altında doğar, yaşar ve ölür, sonra
boynu bükülür ve bırakır dalını dul,
mevsimlerin değişmesine boyun eğer o çiçek:

63
burada sonsuza dek yeşil kalan alanlar vardı,
ve güzellikleri ebediydi ebedi çiçeklerin:
Natura'nın iyilikseverliği değildi, ılımlı
havanın varlığı bitkiler üzerinde, Logistilla'nın
kendine özgü özeni, çabası ve becerisiydi;
gerek kalmamıştı mevsim değişikliklerini
beklemeye (başkalarına olanaksız görünse de)
her mevsim çünkü ilkbahar gibi yaşanırdı.

64
Logistilla minnettar kaldığını gösterdi, böylesine
kibar bir şövalye geldiği için;
ve emretti onunla ilgilenmelerini,
saygı ve özen göstermelerini istedi.
Astolfo çok önce ulaşmıştı oraya,
Ruggiero onu görünce samimiyetle
kucakladı. Birkaç gün sonra ötekiler geldiler,
Melissa onları insan kılığına dönüştürmüştü.

65
Bir iki gün dinlendikten sonra Ruggiero,
bilge büyücüyü ziyaret etti Astolfo ile birlikte,
ondan geri kalmıyordu arzusunda, Batı'ya
geri dönmek konusunda. Melissa ikisi için de
konuştu ve büyücüye yalvardı, tüm
alçakgönüllülüğüyle, onlara akıl vermesini,
desteklemesini ve yardım etmesini diledi,
dönebilsinler diye geldikleri ülkelerine.

66
Büyücü şöyle dedi: "Bir düşüneyim,
iki gün içinde sana özgür olarak döneceklerdir."
Düşünür kendi kendine Ruggiero
düke nasıl yardım edeceğini
ve şuna karar verir: Pegasus birinciyi
Acquitania kıyılarına bıraksın; ne ki daha
önce bir gem vurulmasını ister hayvana;
yoksa başıboş kalır ve dinlemez sürücüsünü.

67
Eğitir onu neler yapacağı konusunda;
yükseğe çıkmak ya da inmek için ne yapacaktı
geri dönmek ya da dosdoğru gitmek
ya da kanatları üstünde yaylanmak için.
Bir şövalyenin karada uysal
bir atla yaptığı tüm hareketleri,
Ruggiero havada kanatlı atıyla yapabiliyordu
deneyimli bir sürücü olarak artık.

68
Ruggiero her konuda hazır olduğunu anlayınca,
bilge büyücüden izin istedi gitmek için;
ona her zaman büyük bir sevgiyle bağlanmıştı zaten;
ve ayrıldı o ülkeden. Önce Ruggiero'yu anlatacağım
nasıl da çekip gittiğini, mutlulukla;
ve sonra o İngiliz cengâverin ne gibi zorluklarla
karşılaştığını ve ne kadar uzun bir süre harcadığını,
Carlo Magno ve dost bir ordugâha ulaşmak için.

69
Ruggiero ayrıldı oradan, ama aynı yola
girmedi, gelirken istemeyerek girdiği,
Pegasus onu denizden götürmüştü

o zaman, karayı pek az görmüştü;
ne ki şimdi geriye döndü, istediği yöne
çevirebildiği için hayvanı yeni bir yola girdi,
tıpkı Magi'lerin yaptığı gibi,
kral Erode ile karşılaşmamak için.[6]

70
Buraya gelirken, İspanya'yı bırakıp dosdoğru
Hindistan'a geçmişti, doğu denizinin kıyısını
ıslattığı bir yerdi; orada bir büyücü diğeriyle
kapışıyordu. Şimdi bir başka yolu
denemek istiyordu, Eolo'nun rüzgârlar
ürettiği alanlardan farklı bir yerdeki yolu;
tıpkı güneş gibi: doğar da, girdiği yolda
bir daire çizerek tamamlar ya yolculuğunu!

71
Bu tarafta Cataio, öte tarafta Mangiana'yı
geçerken gördü üstünden Quinsai'yı;
Imavo'nun da üstünden geçti, Sericana
sağ tarafta kaldı;
daha sonra Sibirya halkı ve Hazar Denizi,
ardından Sarmazia'ya ulaştı,
ve Asya'nın Avrupa'dan ayrıldığı yere geldiğinde
gördü Rusları, Prusyalıları ve Pomeria'yı.

72
Bradamante'ye dönmek arzusu baskın
çıkmasına karşın, keyfine çabucak varınca,
dolaşıp dünyayı görmek gibi;
göz ardı edemedi Polonyalıları, Macarları,
Almanları bundan ötürü.

---

6 İsa'yı ziyaretten dönerken Magiler (büyücüler) Kral Erode ile karşılaşmamak için başka bir yol tutmuşlardır.

Ve geri kalan kuzeyin halklarını, o korkunç
rüzgârlı topraklarda yaşayanları;
ve sonunda geldi artık en uçtaki İngiltere'ye.

73

Sanmayın Bayım, Ruggiero'nun
tüm bu yolculuğu kanatlı atının sırtında
geçirdiğini: her akşam bir hana giderdi,
elinden geldiğince; rastgele bir yerde
dinlenmek yerine. Günler ve aylar geçti
bu yolculukta, karayı gördü çokça, ama,
denize hasret. Bir sabah ulaştı Londra'ya
ve inişe geçti uçan at Thames'ın üzerinde.

74

Kentin yakınlarında kırsal alanda gördü
toplandığını silahlı adamların ve piyadelerin,
borazan ve trompet eşliğinde
düzenli bir biçimde geliyorlardı.
En önde Rinaldo vardı, şövalyeliğin onuru;
onunla ilgili, eğer anımsıyorsanız,
şöyle demiştim daha önce: Carlo onu
göndermişti buralara, yardım dilemek için.

75

Tam zamanında gelmişti Ruggiero,
kentin dışında büyük bir resmigeçit vardı;
bilgilenmek için bir şövalyeye
sorular sormak istiyordu, ama önce
yere indi atıyla; şövalye samimi birine
benziyordu, İskoçya, İrlanda, İngiltere
ve çevre adalardan gelen askerler,
hepsi burada bayrak açmıştı:

76
resmigeçit bitince sıraya gireceklerdir
deniz kıyısında ve bineceklerdir
limanda bekleyen teknelere
Okyanus'u aşmak için. Kuşatma altındaki
Fransızlar bunlara umut bağlamışlardır,
kendilerini kurtaracaklar diye. "Seni gerekli
biçimde bilgilendirmek için tek tek
kimler olduğunu gösterip tanıtacağım.

77
Şuradaki o büyük bayrağı görüyorsun,
ikisi bir arada zambaklar ve leoparlar:
ordunun başının havada salladığı bayrağı
öteki bayraklar izlemek zorundadır.
Adı, bu yörelerde çok tanınan biridir,
Leonetto'dur, yüreklilerin yüreklisi,
akıllı ve cesaret örneğidir savaşlarda,
kralın torunu Lincastro dükü.

78
Öndeki ilk bayrak, krallık sancağına
yakın olan, rüzgârın dağa doğru savurduğu,
yeşil zemin üstünde üç kanat var ya,
o bayrağı taşıyan Ricardo'dur, Varvecia kontu.
Şu karşıdaki bayrak Glocestra dükünündür,
iki tane geyik boynuzu vardır yarım
alnının üstünde. Chiarenza dükü o meşaleyi
taşıyor: o dallı bayrak, Eborace dükünündür.

79
O üçe ayrılmış, üç parça mızrağı görüyor musun,
Nortfozia dükünün bayrağıdır.
O ışık huzmeli bayrak iyi insan Cancia

dükünündür; akbaba Pembrozia kontunun.
Sufolcia dükünün terazisi var. İki yılanı bir araya
getiren boyunduruğu görüyor musun:
Esenia kontunundur ve mavi zemin
üstündeki çelenk Norbelanda kontuna aittir.

80
Arindelia kontu, denizde batan tekneyi denize
indiren adamdır. Barclei markisini görüyor musun,
yanında Marchia kontu, onun da yanında Ritmonda
kontu var: ilkinin, beyaz üzerine işlenmiş ikiye bölük
bir dağ resmi var armasının üstünde; ötekinin palmiye;
üçüncüsünün dalgalar arasında bir çam ağacı.
Orada gördüğün Dorsezia kontudur; ötekisi
Antona kontu, birinde araba var, ötekinde çelenk.

81
Yuvasında kanatlarını indirmiş duran şahin
Raimondo'nundur, Devonia kontudur.
Sarı ve siyah renkler Vigorina kontuna aittir;
köpek, Erbia kontunundur; ayı, Osonia
kontunundur. O gördüğün kristal haç
Battonia'nın varsıl, yüksek görevli papazına
aittir. O kül renkli parçalanmış sandalye,
Sormosedialı Ariman dükünündür.

82
Silahlı adamlar ve atlı olanların toplam
sayısı kırk iki bindir. Yüz fazla, yüz
eksik, iki katı kadar da piyade vardır
savaşa giden. Şuna baksana, bir gri, bir
yeşil, bir sarı ve siyah ve açık mavi bir
zemin üstünde yer almışlar: Gofredo,
Enrigo, Ermander, Odoardo, piyadelerin
başındadırlar, her birinin bayrağı ayrı.

83
Öndeki asker Bocchingamia düküdür;
Enrico, Sarisberia kontudur; Burgenia
beyi ihtiyar Ermante'dir;
Odoardo, Croisberia kontudur.
Doğuya doğru yerleşenler İngilizlerdir.
Şimdi batıya dön yüzünü, orada
otuz bin İskoç askeri göreceksin,
başlarında Zerbino vardır, kralın oğlu.

84
Görüyor musun iki tane tek boynuz arasında
büyük bir aslan var, pençesinde bir gümüş kılıç;
o İskoç kralının bayrağıdır; orada, oğlu Zerbino
o bayrakla savaşa gider. Roscia düküdür o.
Onun gibi güzel yoktur, birçok kişi arasında:
Natura onu yarattı, ardından onun için döktüğü
kalıbını bozdu. Yoktur bir başka savaşçı ki onda
parlasın böylesi bir erdem, incelik ya da güç.

85
Ottonlei kontu açık mavi üstüne altın sarısı
çapraz çizgili bir flama taşıyor.
Öteki flama Marra dükünün flamasıdır,
flamanın üstünde bir kafes,
onun da içinde bir leopar vardır.
Yiğit Alcabrun'un bayrağına bir bak,
rengarenk kuşlarla dolu: Alcabrun
kont, dük, marki değil, bir klan başıdır.

86
Şu bayrak Trasfordia dükünündür: orada
bir kuş var, gözlerini dikmiş güneşe bakıyor.
Kont Lurcanio'nunkinde, –Angoscia'da hüküm sürer,–

iki tazının etrafını çevirdiği bir boğa resmedilmiş.
Oradaki Arnavutluk düküdür, elinde beyaz
ve mavi renkli bir bayrak var.
Akbaba yeşil bir canavarı parçalıyor,
o bayrak Boccania kontunun bayrağıdır.

87
Yiğit Armano Forbesse'ye hükmeder,
bayrağı siyah beyaz renklerdedir;
sağında Erelia kontu vardır ve yeşil
bir zemin üstünde bir avize resmi var.
Şimdi de Ibernesi'lere bak, aşağıda ovada
duruyorlar iki bölük halinde; birinci bölüğün
başında Childera kontu var; Desmonda kontu,
ikinci bölüğü yalçın dağlardan çekip getirdi.

88
Birinci bölüğün bayrağında yanan bir çam
ağacı var; ikincisininkinde beyaz üstüne
kırmızımsı bir şerit. Carlo'ya yardıma gelenler
yalnızca İngilizler, İskoçyalılar ve İrlandalılar
değil, İsveç'ten, Norveç'ten gelenler de var,
Tile'den dahası, o çok uzak Islanda'dan:
her yerden, o yörede bulunan,
savaşçı halkların tümü burada kısacası.

89
Sayıları on altı bindir üç aşağı beş yukarı,
mağaradan, ormandan çıkmışlardır; yüzleri,
göğüsleri, bedenleri kıllıdır, sırtları, kolları
ve bacaklarıyla benzerler yabanıl yaratıklara.
Beyaz bayraklarının etrafında toplanmışlardı,
toplandıkları yer bir mızrak tarlasına benziyordu.
Başlarındaki adamın adı Moratto'dur, çekip
götürür onları, bulansınlar diye Moriskolar'ın kanına."

90
Ruggiero Fransa'ya yardıma koşmak için
hazır bekleyen o güzel insanların değişik
bayraklarını izlerken ve konuşurken onlarla ilgili,
öğrenir İngiliz beyefendilerinin isimlerini;
biri ve ötekisi koşar ona doğru, üzerine bindiği
o görülmemiş ve benzeri olmayan hayvanı
görmek için şaşkın bakışlarla ve hayretle;
ve hayran hayran bakarak çevirirler hemen etrafını.

91
Ruggiero onları biraz daha şaşırtmak ve biraz
daha eğlenmek için onlarla, salar
kanatlı atının yularını ve dokundurur
üzengilerini böğrüne hayvanın iki yandan:
hayvan dikilir havaya doğru ve başlar uçmaya,
ve aptallaşıp kalır herkes, olduğu yerde.
Ardından Ruggiero takım takım gördükten
sonra İngilizleri, yol alır İrlanda'ya doğru.

92
Ibernia'yı görür, söylencelere konu olmuştur
orası, o kuyuyu kazan aziz ihtiyarın ülkesidir;
birçok kayra vardır o kuyuda, yarar insanoğlunun
işine ve girince içine arınırmış insan her türlü
günahından. Denizin üstüne çevirir hayvanın
başını, küçük Britanya kıyılarını yaladığı yerdir
orası; geçerken görür, üstünden aşağıya bakınca,
Angelica bağlanmıştır çıplak bir kayaya.

93
O çıplak kayaya, Gözyaşı Adası'ndaki;
adı buydu o adanın; orası, o acımasız,
insanlık dışı ve vahşi halkın oturduğu adadır ki

(size bir önceki kantoda söylediğim gibi)
O adanın silahlı insanları tüm kıyılar boyunca
güzel kadınların peşlerine düşmüş kaçırmışlardır,
bir iğrenç canavara yiyecek olsunlar diye
kaçırdıkları o güzel kadınlar.

94
O sabah da oraya Angelica bağlanmıştı
yem olarak, canlı canlı yutsun diye avını,
o eni boyu belli olmayan canavar,
deniz orkası; o iğrenç alışkanlığıyla sunulan
kadınları yiyip tüketiyordu. Yukarıda
söylemiştim nasıl kaçırdıklarını o zavallı kızı,
uyurken kıyıda, yanında o dağ papazı vardı, ki
onu oraya çekip götürmüştü yaptığı büyüyle.

95
Kaba, konuk sevmez ve vahşi insanlar
o iğrenç hayvana kıyıda sundular
o güzel kadını çırılçıplak,
anasından doğduğu gibi. Üzerinde
O peril peril bedeni gizleyecek
ne bir örtü, ne beyaz zambaklar,
ne de kırmızı güller vardı
temmuz sıcağıyla aralık soğuğunun müjdecisi.

96
Heykel sanacaktı neredeyse onu Ruggiero,
kaymaktaşından ya da daha başka değerli
mermerden, kondurulmuş olarak o kayalıkların
başına, becerikli heykeltıraşların el hünerleriyle;
görmeseydi eğer o akan gözyaşlarını,
taze taze güller ve bembeyaz kurtbağrılar
arasından ıslattığını taş gibi memelerini,
ve havalanan rüzgârda altın sarısı saçlarını.

97
Gözleri gözlerini bulur bulmaz aklına düştü
sevgilisi Bradamante.
Bir acıma duygusu sardı onu sevgiyle birlikte;
zor tuttu kendisini ağlamamak için; ve tatlı tatlı
söylendi kadına, yavaşlamıştı çünkü altındaki
hayvanın kanat çırpışları: "Ah sevgili bayan,
senin eline bir tek o zincir yakışır, ki onunla
Amore sürükler yerlerde senin kölelerini,

98
hak etmiyorsun sen bunu ve buna benzer
bir başka vahşi davranışı, kimdir o acımasız kişi,
ki bırakmıştır, görüyorum, insafsızca,
bileklerinin o mermer beyazında sırıtan,
ipten kelepçe izlerini?" Bu sözlerinin ardından
renklendi yer yer, sedef kırmızısıyla, bembeyaz
fildişinden yapma teni ve örtündü,
güzelliği ölçüsünde, utanç örtüsüyle çıplaklığı.

99
Kapatacaktı yüzünü, bağlı olmasaydı
o yalçın kayalara ellerinden;
ne ki kaplanmıştı yüzü gözyaşlarıyla, bir tek onu
almamışlardı elinden ve indirdi başını önüne.
Birkaç hıçkırıktan sonra
başladı konuşmaya, yorgun ve hüzünlü sesiyle:
ne ki sürdüremedi, düğümlendi sesi boğazında,
o korkunç gürültüden ötürü deniz tarafından gelen.

100
İşte göründü eni boyu belli olmayan
o canavar, yarısı dışarıda denizden, yarısı
sulara gömülü. Tıpkı kuzey ya da güney

rüzgârıyla sürüklenmiş, limana sığınmak
isteyen uzun bir gemi gibi; yanaşır o korkunç
yaratık kendisine sunulan yeme doğru; kısadır
aralarındaki mesafe. Kadın yarı ölüdür artık
korkudan; birileri destek olsa da, yakınında duran.

101
Eline almıştı mızrağını, Ruggiero, dahası, kaldırmıştı
omzundan yukarı ve dürtüyordu onunla canavarı.
Var mıdır başka bir şey buna benzeyen, bir yığın
et parçası, dönüp duruyordu kendi etrafında;
yoktu hayvana benzer bir yanı, başından başka;
gözleri ve dişleri fırlaktı dışarı, yaban domuzu gibi.
Ruggiero indirdi bir darbe gözlerinin arasından,
ne ki demirden mi desem, yoksa taştan mıydı alnı.

102
İlk darbesi sanki boşa gitmiş gibidir, dener ikincisini
daha usturuplu bir biçimde. Orka görünce
o büyük kanatların altında bir gölgenin
oradan oraya gidip geldiğini dalgaların üzerinde,
dokunmak istemez avına kıyıda hazır bekleyen,
ve koşturur o bilinmezin arkasından çılgınca:
döner dolaşır, gidip gelir, izler onu aklınca.
Geçer inişe Ruggiero ve indirir darbeleri arka arkaya.

103
Nasıl ki kartal gördüğünde otlar arasında
sürüngen yılanı, ya da güneşte, kayaların
üstünde temizlenip parlatırken altından
pullarını; saldırmaz bu kez soluk aldığı
ve sürünürken yol aldığı taraftan; ama
yakalar sırtından, tepesine bindiğinde,
ve ardından çırpar kanatlarını, kendisine
sokamaya davranmasın diye yılan:

104
aynısını yaptı Ruggiero, dişleriyle savunduğu
suratından değil de, iki kulağının arasından,
kimi zaman sırtından, kimi zaman vurmak istedi
kuyruk sokumundan, mızrak ve kılıcıyla. Canavar
döndüğünde arkasına, ya yukarıdan salladı darbeyi
ya da aşağıdan, uygun zamanda; ne ki her defasında
bir kaya parçasıydı sanki karşılaştığı; ne mızrak
işledi, ne kılıç üstündeki o sert ve çetin kılıfına.

105
Aynı savaşımı korkusuz, yürekli sinek yapar, tozlu
ağustos ayında ya bir önceki ya da bir sonraki ayda,
köpeğe karşı; biri buğday başakları, öteki üzüm
şırasıyla dopdolu bir aydır; sinek sokar köpeği
gözünden ve dişlemeye hazır ağzından; döner
etrafında sürekli; köpek yakalamak ister,
açıp kapar ağzını şapırtıyla; bir kere yakalamaya
görsün, alır öcünü sinekten tüm yaptıklarından ötürü.

106
Orka kuyruğunu o kadar güçlü vurur ki suya,
kaldırır suları göklere kadar; öyle ki Ruggiero
anlamaz, kanatlarını mı çırpıyor havada,
yoksa yüzüyor mu kanatlı atı suda.
Çoğu zaman karada olmayı ister; su sürdürürse
böylesine üstüne üstüne gelmeyi, korkar Pegasus'un
kanatlarının ıslanacağından; boşuna diler
ya bir tekne ya da bir şamandıra ayağının altında.

107
Başka bir yol denemeye kalkar bu kez,
bir başka silahla canına okumaya canavarın:
üstü örtülü büyülü kalkanını açmaya

karar verir, parlaklığıyla gözlerini
kamaştırmak için. Kıyıya uçar ve yanlış
bir şey yapmamak için geçirir yüzüğü
çırılçıplak kayaya bağlı kadının serçe parmağına,
kalkanın büyüsünü çürütsün diye.

108
Yüzük dediğim Bradamante'nin Ruggiero'yu
kurtarmak için Brunello'dan kaptığı yüzüktür,
ardından kötü kalpli Alcina'dan
Ruggiero'yu çekip almak için kullanmıştır,
Hindistan'a göndermişti yüzüğü Melissa ile.
Melissa (daha önce söylediğim gibi) yüzüğü
birçok defalar kullandı; ardından geri verdi
Ruggiero'ya, o da her zaman taşıdı parmağında.

109
Yüzüğü Angelica'ya verir çünkü korkar kalkanın
saçacağı ışığa engel olacağından parmağında
taşırsa eğer onu. Ve korusun ister kalkanın
hışmından kadının gözlerini, ki onlara bir zamanlar
sırılsıklam âşıktı. Kıyıya gelir orka;
kaplar denizin yarısını karnıyla, eni boyu belli
olmayan balina. Ruggiero dikkatlidir ve kaldırır
örtüyü; sanki bir güneş daha koyar gökyüzüne.

110
Vurdu o büyülü ışık her zamanki gibi, ta derinden
gözlerini o yabanıl hayvanın. Hangi alabalık ya da
pullu bir balık suyun yüzüne çıkmaz ki dağlı bir avcı
gelip de suya kireç karıştırdığında;
aynısını o canavar yapıyordu şimdi ve köpüklü sularında
denizin, ters dönüyordu büyük bir gürültüyle.
Oradan buradan Ruggiero dürtüyordu hayvanı,
ne ki bulamıyordu hiçbir yol vurmak için.

111
Güzel kadın yalvarıyordu bu arada, boşu boşuna
dövüp durmasın diye taş gibi sert pullarını canavarın
"Tanrı aşkına, geri dön bayım, önce beni çöz,"
diyordu ağlayarak kadın, "Orka kendine gelmeden
beni de götür yanında, at denizin ortasına;
girmek istemiyorum karnına bu iğrenç yaratığın."
Ruggiero duygulanmıştı bu haklı isyan
karşısında, çözdü kadını ve alıp götürdü sahilden.

112
Mahmuzlanan at bastırıyordu ayaklarıyla
kumsalı, sıçrıyordu havaya ve kalkıyordu
dörtnala, götürüyordu şövalyeyi sırtında
ve kadını şövalyenin arkasında.
Elinden aldı canavarın yemini; çok lezzetli
ve tatlı olacaktı onun için oysa; Ruggiero
dönüp dönüp konduruyordu binlerce
öpücük göğsüne ve ışıl ışıl yanan gözlerine.

113
Girmedi o yola, daha önce düşündüğü gibi
geçecekti baştan başa İspanya'yı oysa;
bitişik kıyıda durdurdu atını; orada küçük
Britanya daha çok giriyordu denize. Kıyıda
bir orman vardı, meşe ağaçları altında gölgelik
bir yer; orada Filomena ağlıyordu sanki, ortada
yeşil bir alanla birlikte bir havuzlu çeşme,
ve sağı solu dağlarla çevriliydi.

114
İştahlı şövalye kesti soluk kesen yolculuğu,
ve yürüdü çayırlık bir yere, toplattı atına
kanatlarını; ne ki indiremedi, çok daha gerilmişti

kendi kanatları. İndi aşağıya atından, kendini
zor tuttu, binmemek için bir başkasının üzerine;
silahları engelledi, evet engelledi silahları,
atmak gerekiyordu üstünden silahları,
demir parmaklık ardında kalmıştı artık iştahı.

115
Acele acele bir o yanından, bir bu yanından
rastgele çıkarıyordu silahlarını üstündeki.
Başka bir zaman olsa çok daha çabuk
tutup atardı üstünden; bir düğümü çözerken,
iki düğüm birden atıyordu. Kanto da
uzadıkça uzadı Efendim, dinlemek sizi yormuştur:
erteliyorum öykümü bir başka zamana,
daha çok hoşunuza gider umarım daha sonra.

11. Kanto

1
Kimi zaman hafifçe çekmek bile yeter dizginleri
frenlemek için dörtnala kalkmış bir atı;
seyrektir oysa, yetmez akıl, aşk coşkusuna
kapılmış birine gem vurmak için, haz verecek
kaynak elinin altındaysa eğer; tıpkı ayı
gibi, bulunduğu yerden ayrılmak istemez hemen,
burnuna gelmişse kokusu balın ya da
çalınmışsa ağzına bir parmak bal küpün ağzından.

2
Hangi akıl durduracaktı Ruggiero'yu haz almaktan;
haz alabileceği o soylu kadın Angelica varken
elinin altında, dururken çırılçıplak o ıssız
ormanda, aşk yatağı olmaya uygun.
Gelmiyorsa aklına artık Bradamante, yüreğinin
başına çakılı o kadın, gelse de aklına ilk
zamanlardaki gibi yine, deliliktir böylesine bir
güzeli bulmuşken beğenmeyip görmezden gelmek;

3
ona Ksenokrates[1] bile dayanamazdı, o taş yürekli
adam, daha iradeli olmasına karşın.

1 Yunan filozof. Platon'un öğrencisi.

Ruggiero attığında yere elindeki mızrağı ve kılıcı,
ve öteki silahlarını sabırsızca;
kadın eğmişti başını çıplak bedenine,
utanç duymuştu karşısında, çıplaklığından ötürü;
ne ki gördü parmağındaki yüzüğünü,
çalmıştı o yüzüğü Brunello, ondan Albracca'da.[2]

4
Bu yüzük, o yüzüktü; Angelica Fransa'ya
getirmişti ilk kez gelirken, kardeşi ile birlikte;
onun da bir mızrağı vardı elinde; o mızrak
sonra cengâver Astolfo'nun eline geçti.
Bu yüzükle Angelica boşa çıkarmıştı büyüsünü
Malagigi'nin, büyücü Merlino'nun mağarasında;
gene bu yüzükle kurtarmıştı Orlando
ve diğerlerini büyücü Dragontina'nın köleliğinden;

5
bununla çıkmıştı görünmeden kuleden, kötü kalpli
bir ihtiyardı onu oraya kapatan. Başından
geçenleri niye size anlatmaya kalkıyorum ki
siz de benim kadar hepsini biliyorsunuzdur zaten?
Brunel gelmişti ta surların dibine, o yüzüğü
alıp götürmek için, Agramante'nin isteği üzerine.
O zamandan bu yana Fortuna hep ters gitti kadına,
o kadar ki yitirdi krallığını ve ülkesini.

6
Şimdi, dediğim gibi, görünce parmağında
yüzüğü, hem şaşırdı hem de sevindi

---

2 bkz. 3. 69. Sarazenler'in kralı Agramante, Carlo Magno'yu yenemeyeceğini bildiği için Ruggiero'yu yanında ister, ne ki Ruggiero, Atlante'nin büyüsü altındadır. Büyüyü bozmak için Angelica'nın yüzüğünü çaldırır. Bunu da çok güvendiği Baron Brunello'ya yaptırır.

aynı zamanda, düş müydü yoksa gördüğü;
kuşkuluydu, inanamıyordu gerçekte,
gözlerine ve parmağında gördüğüne. Çıkartır
hemen parmağından ve sokar ağzına yüzüğü,
şimşek hızıyla, görünmez olur Ruggiero'ya böylece,
tıpkı güneş gibi, önünü bulut kapatır kapatmaz.

7
Ruggiero bakınıp duruyordu çevresine,
oraya dönüyor, buraya dönüyordu deliler gibi;
ne ki anımsadı yüzüğü taktığını parmağına kadının;
bozuldu, yıkıldı dünyası, şaşkına döndü,
lanet okuyordu aptallığına, suçluyordu kadını,
bu kaba ve nankör davranışından ötürü;
karşılığı bu muydu yoksa,olmamalıydı böyle,
kendisine sunduğu yardımın arkasından.

8
"Nankör kadın, bu mudur yaptığımın karşılığı bana
verdiğin" söyleniyordu, "armağan olarak
almak yerine, sen çalmayı yeğledin yüzüğü. Niçin
benden istemedin? Yalnız onu değil, kalkanı, bu kıvrak
atı, kendimi, sana armağan ederdim seve seve;
ve sen de kullanırdın tepe tepe; yeter ki
saklamasaydın o güzel yüzünü benden. Biliyorum
acımasız kadın beni duyduğunu, ne ki yanıtsız
kalıyorum."

9
Böyle diyordu ve çeşmenin etrafında elleriyle
yoklayarak dönüyordu, körler gibi.
Ah! Kaç kez boşu boşuna havayı kucakladı,
umuyordu kadını kucakladığını havayla birlikte!
Oysa kadın çoktan uzaklaşmıştı,

durmadan duraksamadan ve ulaşmıştı
bir mağaraya, geniş ve büyük, bir dağın dibinde,
yiyecek de buldu orada gerektiği kadar.

10
Burada yaşlı bir çoban vardı, kısrak
yetiştiriyordu, büyük bir sürüydü elinin
altındaki. Kısraklar otluyordu aşağıda,
vadide, taze otlar içinde ve ıslak kıyılarda.
Orada burada yer yer ahırlar vardı, dağın
kovuğunda, gün ortasının sıcağından kaçıp
sığındıkları kısrakların. Angelica o gün uzunca bir
süre kaldı içeride, ve görünmedi hiç kimseye.

11
Akşama doğru, hava serinlemeye başlayınca,
yeterince dinlendiğinin ayrımında olarak,
sarındı bulduğu birkaç paçavra parçasına,
hiçbir şeye benzemiyordu aslında giysi olarak,
yeşil, sarı, vişne, açık mavi ve kırmızı
renklerde ve çok değişik desenlerde.
Bu alçakgönüllü giyside bile ortaya koyuyordu
soyluluk ve güzelliğini kadın.

12
Sussun, konuşmasın Filliḍe ya da Necra ya da
Amarilli ya da ele avuca sığmaz Galatea'yı
öven; onlardan hiçbiri güzel değildi böyle.
Titrio ve Melibeo, izninizle, söylüyorum bunları.
Güzel kadın çeker alır kısraklardan bir tanesini,
hoşuna en çok gidenini.
Beklenmedik bir fikir doğmuştu kafasında
o anda ve doğuya gitmeye karar vermişti.

13
Ruggiero uzun zaman bekledikten sonra,
kadın acaba ortaya çıkar mı diye,
ayrımına vardı sonunda yanlışının;
kadın yakınında değildi ve onu duymuyordu
bile; yere ve havaya alışık atını bıraktığı
yere geliyordu binmek için:
geminden kurtulduğunu gördü, çıkıyordu
yukarılara istediği gibi.

14
Bir bu eksikti, başındakiler yetmiyormuş
gibi bu kez kuşu da gitti elinden.
Bu olay da canını sıktı, en az kadının
başına ördüğü çorap kadar;
ama bu değil, o değil de, yüzüğü yitirmek
sıkmıştı yüreğini, sıkıntı vermişti,
sahip olduğu yetileri, erdemleri bir yana,
yüzük, sevgilisi olan kadının armağanıydı.

15
Çok acı çekmektedir, dinlenir, sırtında silahları,
kalkanı asılıdır omzunda;
uzaktır denizden ve yeşil bayırlar boyunca
yol alır büyük bir vadiye doğru, yüksek ağaçların
oluşturduğu gölgelerin tam ortasında,
geniş mi geniş, yol olduğu tartışma götürmeyen
bir yol görür. Çok gitmez, sağda, ormanın
daha kuytu bir yerinden gelen bir gürültü duyar.

16
Gürültüyü dinler ve ürkütücü sesler gelir kulağına,
çarpışan silahların sesidir; açar pergelleri
o ağaçtan o ağaca ve dar, küçük bir alanda iki

kişinin birbirine girdiğini görür.
Görür acımalarının, hoşgörülerinin olmadığını,
bir intikam peşinde oldukları bellidir, ama neyin
intikamı? Biri, dev gibi bir adam ve korkunç suratlı;
öteki yürekli ve soylu bir şövalyeye benzer.

17
Bu sonuncusu elinde kalkanı ve kılıcı, oradan
oraya sıçrayarak korunmaya çalışır, topuz
kafasına insin istemez çünkü, o dev adam
iki eliyle birden kaldırıp indirmektedir.
Yolun kenarında bir ölü at yatar.
Ruggiero durur ve dikkat kesilir önündeki
kavgaya; ve hemen şövalyenin tarafını tutar.
Kazananın şövalye olmasını diler.

18
Ne ki hiçbir yardımda bulunamaz ona;
bir kenara çekilir ve seyreder. Dev adam
elindeki ağır çubukla indirir bu kez miğferinin
üstüne küçük adamın. Sarsıntıdan ötürü
düşer yere şövalye; öteki görünce
kendini yitirmiş olarak yere çakıldığını, son
darbeyi vurmak için çıkarır kafasındaki miğferi;
Ruggiero, o anda görür yüzünü yerde yatanın.

19
Sevgilisidir yerde yatan, tatlı ve güzel
Bradamante, yüzü açılınca görür;
kötü kalpli dev adamın öldürmek istediği
kişinin, anlar, sevdiği kadın olduğunu;
ve hemen ona meydan okur ve kılıcını
çektiği gibi öne çıkar; ne ki öteki bir başka
kapışma beklemediği için yarı ölü
kadını kucağına alır ve yürür.

20
Ve omzuna atar ve yola koyulur,
kurt nasıl alırsa sırtına küçücük kuzuyu,
ya da kartal nasıl taşırsa tırnakları
arasında bir güvercin ya da benzeri bir kuşu.
Ruggiero algılar desteğinin ne kadar önemli
olduğunu, elinden geldiğince koşar ardından
ama öteki açtıkça açmıştır pergelleri,
Ruggiero onu ancak gözleriyle izler.

21
Biri koşarken, öteki onu izliyordu;
gölgelik ve karanlık bir yoldan sonra,
ki giderek genişliyordu, çıkarlar yeşil,
geniş bir alana ormandan.
Bu öyküyü burada kesiyorum artık,
ben Orlando'ya dönüyorum, Orlando,
Cimosco'nun arkibüzünü denizin en derin
yerine atmıştı; bir daha kimse bulamasın diye.

22
Pek de işimize yaramadı: insan doğasının kötü
kalpli düşmanı, silahı bulan kişi, şimşeği
örnek almıştı kendisine, göklerde bulutları
yarıp, yere inen şimşek var ya, işte onu!
Havva'nın elma hikâyesiyle başımıza açtığı
felaketten geri kalmayan bir felakettir bu; ki
son şeklini bulmuştur atalarımızın zamanında,
ya da daha önce, bir büyücünün elinden.

23
Cehennemden çıkmışa benziyordu bu silah,
şimdi yüz elli adım suyun dibinde yatıyordu;
kaldı orada yüzlerce yıl, çekildi sonunda

yukarıya bir büyü marifetiyle; ilk önce
Almanların elinde dolaştı; sağına baktılar,
soluna; bir öyle denediler bir böyle; şeytanın
yardımıyla, daha çok da kullandılar akıllarını
ve sonunda soktular kullanıma.

24
İtalya, Fransa ve geri kalan tüm dünya tanıdı
sonra bu acımasız savaş aracını. Kimileri
bronzdandır; eritilir önce malzemesi çok sıcak
fırınlarda, sonra dökülür kalıplara; kimileri
demirdendir, delik açılarak yapılır; kimisinin küçük,
kimisinin büyüktür namlusu, değişik ağırlıkta,
ve kimisi havan topudur, kimisinin adı tüfektir,
kimisine hafif, kimisine ağır top derler adına;

25
kimisi sahra topudur, kimisi şahin, kimisi
yılan[3] adını taşır; yapanın hoşuna gittiği
ismi almıştır silah; demiri parça parça eder
ve mermeri darmadağın, nereye vurursa vursun
açar kendine bir yol. Ah zavallı asker; götür erit
bütün bu silahları üstündeki kılıcın dahil; taşı,
omzunda bir top ya da bir arkebüz, yoksa
ben bilirim, kalırsın parasız pulsuz dünyada.

26
Ey yüzsüz ve çirkin silah, insan yüreğinde
nasıl oldu da yer buldun kendine?
Senin yüzünden mertlik bozuldu,

---

3 Özgün metinlerde "Sagro" (sacro: kutsal) diye geçer: "Sacro" şahin kuşunun bir türüdür. Açık alan topu olduğundan "sahra topu" olarak çevirdik. Şahin: Manevra kabiliyeti yüksek, şahini andıran bir top. Yılan: Yılanı andıran, uzun namlulu ve uzun menzilli bir top.

senin yüzünden savaş sanatı onurunu yitirdi;
sen neden oldun: değer ve erdem güç yitirdi,
ki çoğu zaman kötü iyiden önce geldi; karşı
karşıya gelmez oldu artık yüreklilik, hoyratlık
savaş meydanlarında, hep senin yüzünden.

27
Senin yüzünden girecek toprak altına nice
beyefendiler ve şövalyeler; bu savaş
daha bitmeden, dünyayı, daha çok da İtalya'yı
gözyaşlarına boğdu; eğer bunu ben söylüyorsam,
doğrudur söylediklerim, tartışmasız:
ilk tasarlayan böyle iğrenç bir silahı,
seni, belli ki yüreksizin tekiydi,
dinsiz ve zalimlerin en kötüsüydü.

28
İnanıyorum, Tanrı intikamını alacaktır
insanın, atacaktır öbür dünyada,
cehennemin dibine o lanetlenmiş ruhu,
o lanetli Giuda ile birlikte.
Ama biz yine şövalyemizi izleyelim,
ki o, bir an önce Ebuda adasında olmak ister,
orada güzel ve incelikli kadınlar atılır
önüne yem olarak bir deniz canavarının.

29
Ne kadar çok hızlı olmak istediyse cengâver,
o kadar az rüzgâr aldığını sanıyordu arkasına.
Sağdan olsun, soldan olsun, ya da kıçtan
nereden eserse essin o kadar yavaş ki;
yol alınmaz bu rüzgârda; kimi zaman
tümden susar rüzgâr:
kimi zaman da o kadar şiddetli eser ki
ya geri dönecektir ya da gidecektir rüzgâra karşı.

30
Tanrıya şükürler olsun ki Ibernia kralından
önce gelmedi oralara, birkaç sayfa sonra
anlatacaklarım engele takılmadan ulaşsın
diye kulaklarınıza. Adaya demir attılar.
Orlando kayıkçısına dedi ki:
"Sen burada kal, sandalı bana ver;
ben yalnız gitmek istiyorum kayalıklara,
yanıma kimseyi almadan.

31
Sağlam bir halat ver yanıma ve gemideki
en büyük çapayı: daha sonra göreceksin
neden böyle bir çapa istediğimi ve o
canavarla boğuşurken ne yapacağımı onunla."
İndirtti suya tahliye sandalını ve kafasındakini
gerçekleştirmeye yarayacak tüm malzemeyi.
Tüm silahlarını bıraktı, kılıçtan başka;
ve kayalıklara doğru yola koyuldu tek başına.

32
Asıldı küreklere, çekti göğsüne doğru,
dönüktür arkası ineceği yere; tıpkı deniz
yengeci yapar ya; lagünden ya da denizden
çıkarken yaptığı gibi!
Güzel Aurora sermişti sarı saçlarını,
güneşin önüne o saatlerde; yarısı açık,
yarısı kapalıydı henüz güneşin; kıskanç
Titon'un şimşeklerini üzerine çekmesine karşın.

33
Kayalıklara yaklaşmıştı, güçlü bir bilekten çıkan
bir taş atımlığı bir uzaklık kalmıştı arasında
kayalıklarla; işitir işitmez gibiydi ağlamaklı

bir ses; çok zayıf ve yorgun geliyordu çünkü
kulaklarına. Sol tarafına döndü tümden;
dikti gözlerini kıyıdaki dalgalara, bir kadın gördü,
çıplak, anasından yeni doğmuş gibi,
bir kütüğe bağlanmıştı ve ayakları suyun içindeydi.

34
Uzaktaydı ve başı önüne eğik durduğu için,
bilemedi kim olduğunu.
Küreklere yeniden asıldı hızlı hızlı ve yaklaştı,
öğrenmek için sabırsızlanıyordu.
Marina'dan bir böğürme sesi geldi; yankılandı
bu ses mağaralarda, ormanlarda: kalktı ayağa;
dalgalar ve işte çıktı ortaya canavar,
ve göğsü tüm denizi kaplamaktaydı sanki.

35
Tıpkı nemli ve karanlık vadiden yükselen yağmur
bulutları gibi, fırtınaya gebe, ve yayıldıkça gecenin
karanlığı tüm dünyaya, biter gibi oluyordu gün ışığı;
böyle geliyordu canavar yüzerek ve o kadar çok
dolduruyordu ki denizi, sanki kaplıyordu tümünü
denizin: altüst olmuştu deniz. Orlando kendisini
toparladı ve kibirli tavrıyla durdu, ne yüzünde,
ne de yüreğinde vardı herhangi bir değişiklik.

36
Nasıl ki çok kararlı biri bir tavır takınır
yapması gereken işle ilgili; Orlando
hemen davrandı ve kadına siper olmak istedi,
saldırırsa eğer canavar beklenmeyen bir anda;
girdi sandalla beraber kadınla orkanın arasına,
saklı tuttu kılıcını kılıfında:
aldı eline halatı ve çapayı ve bekledi
korkunç canavarı, çok büyük bir yüreklilikle.

37
Orka yaklaşır yaklaşmaz farkına vardı sandalın
içindeki Orlando'nun ve gördü çok uzak
olmadığını ve açtı ağzını, onu yutmak için,
at üstünde bir adam sığardı ağzına.
Orlando öne çıktı ve girdi ağzına hayvanın,
soktu sanımca, boğazına kadar elindeki çapayı
ve ardından sandalı da; ve sapladı çapanın bir
ucunu damağına, soktu öteki ucunu yumuşak diline:

38
öyle ki o korkunç alt çene üste çıkamayacak,
üst çene alta inemeyecekti artık.Tıpkı maden
ocağında çalışan işçi gibi: kazmayla ocakta
kendisine yol açarken önlemsiz davranamaz
işinde, bilir kazdığı yerde göçük oluşacağını,
ve her kazdığı yere bir iskele çakar. Ne ki çapanın
bir ucuyla ötekisi arası çok mesafelidir,
Orlando atlayarak geçer birinden ötekine ancak.

39
Orlando iskeleyi çatmış kendisini sağlama almıştı;
ağzını kapatamayacağını biliyordu artık; ardından,
kılıcını çekmişti kınından ve o karanlık dehlizde,
kılıcın ucuyla delik deşik etmişti, doğramıştı
bıçak tarafıyla hayvanı. Tıpkı kentin surlarını yıkıp
içeri giren düşmana karşı kaleyi savunmak gibi;
orka da böyle savunmaktaydı sözüm ona kendisini,
boğazına düğümlenen şövalyeye karşı.

40
Acıdan kıvranan hayvan atar kendisini denizin
sularına ve gösterir böğrünü, pullu sırtını:
dalar sulara, karnının üstünde debelenir denizin
derinliğinde, havalandırır kumları suyun yüzüne.

Fransız şövalye görünce suların bollaştığını,
çıkar yüzerek yüzeye;
bırakır çapayı içeride, takılı olduğu yerde,
ve alır eline halatı, bir ucu çapaya bağlı.

41
Elinde halatı, yüzer hızlı hızlı kayalığa doğru;
ve kalır orada, çeker halatı kendine doğru;
parçalasın ister ağzını, iki keskin ucuyla,
ağzına yerleştirdiği çapa.
Orka gelir arkasından halatın, zorunludur çünkü,
onu çeken güç öyle böyle değildir,
yoktur üstüne ondan daha kuvvetli olanı,
bir vincin on çekişine bedeldir her bir çekişi.

42
Nasıl ki çırpınır bir yabanıl boğa duyumsadığı zaman
boynuzlarına kement geçirildiğini, oradan oraya
atar ya kendisini ve dönüp durur kendi etrafında,
yıkılır yere ve kalkar yeniden ama kurtulamaz
bir türlü girdiği esaretten; orka çekilmektedir dışarıya,
kol gücüyle, kendisine hayat veren her zamanki evinden,
debelenip durur, bin tur atar belki kendi etrafında,
kıramaz yine de bir türlü o esaret zincirini.

43
Çok yerinden ağzının kan fışkırıyordu dışarıya,
bugün biz ona Kızıldeniz adını takabiliriz;
öyle bir çırpınıyordu ki denizde,
denizin dibi yarıldı sanırdınız gördüğünüzde:
göklere taşınır denizin suları, o kadar yükselir ki
kararır ortalık, simsiyah kesilir; gökten
yağmaya başlar sular. Yankılanır bu görüntüden
ötürü ormanlar, dağlar ve uzaktaki kıyılar.

44
Duyunca yaşlı Proteus bu gürültüyü, sağır edercesine,
ulaşırken kulaklara, çıkar mağarasından, denizin
üstüne; ve görünce Orlando'nun orkanın ağzına
girip çıktığını tüm rahatlığıyla ve eni boyu belirsiz
hayvanı çekmeye çalıştığını kıyıya; kaçar okyanusun
derinliklerine ve bırakır sürüsünün peşini;
gürültü o kadar büyür ki giderek, koşar Nettuno,
yunuslarının arabasına ve girer Etiyopya yoluna.

45
Ino kucağında Melicerta ağlamaktadır,
ve Nereide, saçları darmadağın, Glauci ve
Tritoni ve diğerleri, neresi olduğunu
bilmeden oraya buraya koşuştururlar. Orlando
çekti sonunda kıyıya canavarı, işini bitirmişti
artık onun, yormayacaktı bir daha bu yiğit
şövalyeyi; çektiği acıdan ve sıkıntıdan ötürü
ölmüştü zaten kıyıya ulaşmadan önce.

46
Az kişi koşmadı adadan görmek için bu kapışmayı,
tuhaf mı tuhaf; koşanlar bağnaz kafalarından ötürü
saydılar kutsal bir hesaplaşmayı dindışı,
ve diyorlardı ki yeniden çekecekler Proteus'un
şimşeklerini üstlerine ve onu kızdıracaklarını
delicesine, göndermesine neden olacaklardı tüm
deniz hayvanlarını başlarına
ve başlatacaklarını aralarındaki savaşı yeniden;

47
en iyisi barış yapmaktır onlara göre,
gücenmiş tanrıyla, daha kötüsü başlarına
gelmeden önce; bu da ancak Orlando'ya bağlıydı;
atlayıp gitmeliydi gönlünü almak için tanrının;

nasıl ki sokak meşalelerine ateş verir de
aydınlatırsın mahalleleri, tıpkı öyle:
birinden ötekine kümelendi öfke insanların
yüreklerinde, Orlando'yu dalgalara atmak yönünde.

48
Kimisi elinde sapan, kimisi kurulu yay,
kimisi mızrak, kimisi kılıç iner kıyıya;
önden, arkadan, sağdan, soldan, uzaktan
yakından gidebildikçe giderler üstüne.
Şaşkındır Orlando bu vahşi
saldırı karşısında, nankörce görür
hakaret ve aşağılanma, ödül ve takdir
beklerken bu canavarı öldürdükten sonra.

49
Nasıl ki ayı korkmaz, aldırmaz, yoldan
geçerken başını çevirip bakmazsa
küçük köpeklerin havlamalarına,
gereksiz yere götürülürken fuarlara Ruslar
ya da Litvanyalılar tarafından;
Orlando da öyle o güruhtan korkmuyordu,
bir tek üflemeyle yerle bir edeceğine
inanıyordu tümünü.

50
Onlara yüzünü döner dönmez yol açtı
kendisine aralarında ve aldı eline Duridana'yı.
O cahil insanlar karşı koyamaz dediler
kendilerine, Orlando için, ne miğferi vardı
çünkü başında, ne elinde kalkanı, ne de başka
bir savaş aracı; ama bilemiyorlardı ki
başından ayağına kadar korunaklıydı,
elmastan daha sert bir derisi vardı sırtında.[4]

4 Akhilleus'un topuğu benzeri Orlando'nun da tek zayıf yeri ayağının altıydı.

51
O güruhun Orlando'ya yapamadığını,
Orlando o güruha yaptı bile, öldürdü otuz
kadarını, topu topu on darbeyle, belki biraz
daha fazla ama çok da fazla değildi darbeler.
Boşalttı çevresini hemen;
tam da dönmüştü ki o tarafa kadını çözmek için,
bir başka gürültü, bir başka bağırtı çağırtı
inletti tüm sahili öteki taraftan.

52
Bu taraftan savaşçı barbarların engeline
takılırken Orlando; öte yandan İrlandalılar
kalmışlardı takıntısız, çıkmışlardı değişik
yakalardan adaya; yoktu hiç acıma duyguları,
her yerde üst üste yığıyorlardı insanları alçakça
ölüme sürükleyerek; adı neydi acaba bunun,
adalet mi yoksa insafsızlık mı; ne demeli buna,
ne cinse bakıyorlardı ne yaşa ne de başa.

53
Savunma yapamıyorlardı adalılar, ya da
bir parça ancak: hem ansızın avlandıkları için,
hem de bu küçük yerde az insan yaşadığı için,
ve o az insanın yoktu dünyadan haberi:
Yağmalanıyordu varlıkları, evleri ateşe
veriliyordu; insanlar kılıçtan geçiriliyordu;
evler yerle bir ediliyordu:
ve bir tek adalı direnip kalamıyordu ayakta.

54
Orlando sanki tüm bu olanların dışındaymış
gibi, bağırışlar, inlemeler ve yakınmalara
aldırmıyor, geliyordu o çıplak kayaya bağlı kadına

doğru, sunmuşlardı ya deniz orkasına parçalasın,
yesin diye. Görür ve tanır gibi olur genç kızı;
tanıdıkça yaklaşır daha hızlı: "Olimpia!" diye geçirir
içinden, evet kesinlikle Olimpia'ydı, yanılmıyordu;
çirkin bir ihanete uğramıştı bağlılığına karşın.

55
Zavallı Olimpia! Amore'nin yaptığı haksızlık
yetmiyormuş gibi, Fortuna da oyun oynadı ona,
korsanları gönderdi üstüne (hem de aynı gün),
alıp Ebuda adasına getirdiler.
Kadın tanır Orlando'yu kayalıklara dönüşünde:
ne ki kadın çıplaktır, kaldırmaz başını
yerden Orlando ile konuşmak için, konuşamaz,
yoktur çünkü cesareti ve bakamaz yüzüne,

56
Orlando sordu hangi kötü yazgın seni alıp,
kolay kolay görülemeyecek mutlu
yaşamından, eşinle birlikte geçirdiğin,
ve attı buralara. "Bilmiyorum,"
dedi kadın, "size teşekkür mü
etsem, beni ölümün eşiğinden
çekip aldığınız için, yoksa üzülsem mi
sefaletim sürecek diye sizin yüzünüzden.

57
Size şunun için şükran borçluyum, beni çekip aldınız
insana yakışmayan bir ölümün pençesinden; hem de
nasıl insanlık dışı olacaktı bu ölüm; canavar
indirecekti beni canlı canlı midesine: size teşekkür
edemem çünkü engellediniz, yoksun bıraktınız beni
ölümümden, ancak ölüm dindirirdi acılarımı benim;
ama gene de olursa ölümüm elinizden, beni acılarımdan
kurtaracak, size o zaman minnettar kalırım ancak."

58
Sürdürdü sözlerini gözleri yaşlı, kocasının
nasıl ihanet ettiğini anlattı; bırakmıştı
onu yalnız başına uyurken adada, ardından
korsanlar kaçırmıştı onu. Konuşurken
geri döndü ve yürüdü; öyle bir yürüyüşü vardı ki
Diana'ya benziyordu, yontusundan ya da
resminden anımsıyordu, pınarın başında
su atıyordu Ateone'nin yüzüne karşısında duran;[5]

59
olduğunca saklamaya çalışıyordu göğsünü
ve karnını, daha az çekindiği yerler bedeninde,
böğrü ve sırtıydı. Orlando, teknesinin limanda
olmasını isterdi; kadın zincirlerinden kurtulmuştu,
ama çıplaktı,üstüne bir giysi giydirmek gerekirdi.
Bu düşünceleri taşırken Orlando,
Oberto gelir kıyıya, İberia kralıdır, öğrenmiştir
deniz canavarının kıyıda boylu boyunca yattığını;

60
ve bir şövalyenin sandalla gidip ağzının ortasına,
çok büyük bir çapa yerleştirdiğini,
boğazına tıktığını, ardından çeke çeke onu
kıyıya sürüklediğini anlatmışlardı ona, tıpkı akıntıya
karşı çekilen gemiler gibi. Oberto, kendisine
olayları anlatan kişinin doğru söyleyip
söylemediğini anlamak için olay yerine gelir,
adamları da yakıp yıkarlar her köşesini Ebuda'nın.

---

5 Tanrıça Diana bir gün pınarda yıkanırken avcı Ateone onu çıplak görür. Diana sakınmak için su atar yüzüne, daha sonra onu bir geyiğe dönüştürür ve köpeklerine parçalatır.

61
Orlando kana batmış, üstü başı ıslanmış,
kir ve pasak içinde olmasına karşın, İberia
kralı, üstündeki kanlı giysilerine rağmen, ki
orkanın ağzına girip çıktığında bulamıştı
kendisini o pis kanına; yine de onu tanıdı;
tahmin etmişti zaten içinden; çünkü haberi
duyar duymaz, böyle bir yiğitliği yapacak kişi,
ondan başka kimse olamazdı, onu biliyordu;

62
onu tanıyordu, henüz çocuk yaştaydı,
Fransa'nın onuru olduğunda ve bir yıl önce
gidip taç takmıştı kendisi kafasına,
yaşamdan ayrılan babasından geri kalan.
Onu çok kez görmüştü, kim bilir kaç kez
konuşmuşlardı, bilemiyordu sayısını.
Koştu onu kucaklamak için ve kutladı
gönülden, çekip aldı kafasından miğferini.

63
Orlando'nun, kralı görmekten duyduğu
mutluluk, kralın Orlando'yu
görmekten duyduğu mutluluktan az değildi.
Birbirlerine sarıldıktan sonra sımsıkı, Orlando,
Oberto'ya genç kadının uğradığı ihaneti anlattı,
ve ihaneti kimin yaptığını,
andı adını Bireno'nun;
herkesten beklenirdi bu ihanet ama ondan değil.

64
Birçok kanıt gösterilebilirdi kadının adamı
ne kadar çok sevdiğine ilişkin: onun yüzünden
akrabalarını yitirdi ve varsıllığını,

sonunda, kendisi de ölmek istiyordu onun yolunda.
Orlando'nun kendisi de buna tanık olmuştu
kaç kez ve inanmıştı kadının sevgisine,
o adam için beslediği. Konuşurken o güzel ve dingin
gözleri dolu dolu oluyordu kadının gözyaşlarıyla.

65
O güzel yüzü herhangi bir ilkbahar gününde
gök nasılsa öyleydi, yağmur yağar ya, aynı anda
güneş dağıtır çevresindeki bulut örtüsünü,
işte öyle bir gökyüzüne benziyordu yüzü.
Bülbül tatlı tatlı dans ederken yeşil ağaçların
dallarında, atlayarak oradan oraya,
Amore ıslatır kanatlarını gözyaşlarında kadının,
keyif çatar ardından onun parlak ışıltısında.

66
Kora döner altınla kaplı yüzü o güzel
gözlerinin ateşinde, ve söner ateşi, kırmızı
ve beyaz çiçekler arasından inen ırmakta
tavladıktan sonra saplar okunu genç adama;
fayda etmez kalkan, ne çifte fanila demirden,
ne hayvan derisi dayanır karşısında; gözlerine
bakınca hayran hayran ve saçlarına, duyumsar
yara aldığını kalbinin, hem de tam ortasından.

67
Olimpia'nın güzellikleri saymakla
bitmezdi: yalnızca alnı, gözleri, yanakları,
saçları değil; ağzı, burnu, omuzları
ve boynu; inince daha aşağılara
memelerinden, giysinin altında saklı tuttuğu,
saydıklarımızın dışında, öyle bir görkem
sunuyordu ki aşağı kısmı, geliyordu belki de
en önde, dünyadaki benzerlerine kıyasla.

68
Geride bırakırdı beyazlıkta el değmemiş karı
ve sanki fildişinden yapılmıştı, dokununca
kayardı üstünden elleriniz: ya yuvarlak memeleri,
taze peynirden beyazdı henüz tekneden
yeni çıkmış. Aralarındaki boşluk öyle bir biçimde
iniyordu ki aşağıya, oluşturuyordu gölgelik vadiler
küçük tepeler arasında, ılımlı mevsimlerde;
ne ki kışları karla kaplanırdı üstü dopdolu.

69
O ince beli ve güzel kalçaları, o dümdüz inen
karnı ayna gibi ışıl ışıldı ve o bembeyaz kalçası
tornadan çıkmış gibiydi, sanki Fidias'ın
ya da daha usta birinin elinden. Onları da mı
anlatayım size, boşu boşuna saklamak çabası
içine girdiği? Diyeceğim şu ki kısacası, kadın,
saçından tırnağına kadar, güzellik ne demekse,
tamı tamına, her şeyiyle onu yansıtıyordu.

70
Görmüş olsaydı onu İda dağının vadilerinde Frigyalı
çoban, bilmem, Venüs ne kadar övünebilirdi ki
şampiyon olarak güzellikte, öteki tanrıçaları geride
bırakmış biri olarak yarışmada; gitmeyecekti belki de
Amicleekırsalına Paris ve kutsallığını bozmayacaktı
kendisine sunulan konukseverliğin ve şunu diyecekti:
"Sen kocan Menelaos'a git Helene;
bundan başka bir şeyi istemem senden."

71
Crotone'ye gitseydi o kadın ve Zeus resmini
yapmak isteseydi, Iunone'nin tapınağına
koyacağı resimler arasında ki orada birçok çıplak

kadın resmini sergiliyordu; içlerinden birini
dört dörtlük yapmak için birinden bir parça, ötekinden
bir parça almaya kalksaydı; tümünü alırdı
bu kadının, bilemezdi çünkü hangi parçasını alacağını,
her parçası ayrı bir güzellikteydi çünkü birbirinden.

72
Ben sanmıyorum ki Bireno o bedeni çıplak
görmüş olsun, yoksa, kesinlikle olamazdı
böyle acımasız, onu çöllerde yalnız bırakacak
kadar; Oberto'yu ateş almıştı bir kere, kalamazdı
artık üstü kapalı ateşin; ben bunu bilir,
bunu söylerim. Avutmaya uğraşırlar kadını,
umudunu yitirmesin diye; derler ki
her gördüğün kötülükten bir iyilik doğar, mutlaka:

73
ve söz verir ona, birlikte Hollanda'ya gidecektir;
ve onu tahtına yeniden oturtacak, haklı intikamını
akıldan çıkmayacak bir biçimde alacaktır
o hain ve alçak adamdan; geri adım atmayacaktır
saldırıdan, hem de İrlanda'nın var olan tüm gücüyle,
hem de olabildiğince kısa zamanda.
O evde, bu evde kadın giysileri aratıyordu bu arada,
etek, gömlek gibisinden, giydirtmek için kadına.

74
Adam göndermeye gerek yoktu
adanın dışına giysi arayıp bulmak için;
giysiler vardı, o aç gözlü canavara yem
olarak sunulan kadınlardan arta kalan
her gün. Çok aramadı Oberto,
buldu değişik ölçülerde çok sayıda giysi;
giydirtti Olimpia'ya; üzüldü ama oldukça,
istediği gibi onu giydirtemediği için.

75
Ne böyle güzel bir ipekli, ne de altın işlemeli
bir kumaş dokumuştur Floransalı ustalar;
kimse yapamamıştır böylesine ince bir iş,
zaman ayırıp akıl ve ustalık koyarak ortaya;
Oberto'ya gösterişli gelebilecek kadar,
Minerva ya da Lemnos tanrısı[6] da olsa o kişi,
giydirmeye değer olamazdı o güzellikteki bedeni,
o kadar ki Oberto çıkaramaz bir an bile aklından.

76
Birçok yönden cengâver çok mutluydu,
o ikisinin arasında doğan aşktan ötürü: ilki,
çünkü kral cezasız bırakmayacaktı Bireno'yu,
o ağır ihanetinin karşılığı olarak; ardından,
kendisi de böylece kurtulmuş olacaktı can
sıkıcı ve dayanılmaz bir ayak bağından; buraya
Olimpia için gelmemişti; burada olsaydı eğer
kadını, ona yardım etmek için gelmiş olacaktı.

77
Kadını orada değildi, biliniyordu artık,
ne ki buradan geçmiş miydi acaba, belli değildi;
kalmamıştı çünkü adada hiç kimse ayakta,
bir tek kişi bile o kalabalık insan yığınından.
Ertesi gün ayrıldılar limandan,
hepsi birlikte oluşturdular bir filo.
Cengâver İrlanda'ya gitti onlarla birlikte,
Fransa'ya ulaşmak için gerekliydi bu yolculuk.

78
Ancak bir gün kalabildi İrlanda'da, ricalar,
ısrarlar yetmedi kalması için biraz daha;

6 Demirci tanrı Hephaistos'un Lemnos'ta demir ocakları vardı.

Amore ki kimi gönderirse sevgilisinin
ardından, tanımaz ona durdurak hakkı asla.
Ayrılır oradan, krala emanet eder Olimpia'yı
gitmeden önce; sözünde durmasını ister
özellikle: çok daha fazla durdu kral sözünde,
verdiği sözlerinin çok ötesinde.

79
Birkaç gün sonra asker topladı,
antlaşma imzaladı İngiltere kralıyla,
bir başkasını İskoçya kralıyla yaptı,
ve elinden aldı Hollanda'yı ve
Frizya'da toprak bırakmadı ona;
ayaklandırdı Selandia'yı ona karşı,
onun canını alıncaya dek devam etti savaş;
ne yazık ki cezası zayıf kaldı suçuna oranla.

80
Oberto eş olarak aldı kendisine Olimpia'yı,
kontesken büyük kraliçe oldu.
Ama biz cengâvere dönelim yine
açar yelkenleri denize doğru ve gider
gece gündüz; aynı limanda toplar yelkenleri
ki orada açmıştı daha önce ve atlar
Brigliadoro'nun sırtına silahlı, bırakır
arkasında rüzgârları ve tuzlu dalgaları.

81
Geri kalan kısmında o kışın, anlatmaya
değer ne yaptıysa, o zaman içinde bile,
saklı kaldı insanlardan; günah benim değil,
anlatmıyorsam ben eğer olup biteni;
çünkü Orlando konuşmazdı, iş yapmayı
severdi; dile getirmemiştir asla yaptığı işleri:

bilinmez bu nedenle, yoksa eğer yanında
bir tanık, olanları anlatacak kadar.

82
Geçti geri kalan kısmı o kışın dingin, bilinmedi
onunla ilgili gerçek her ne ise: ne zaman ki
güneş eşleşince Friso'yu kaçıran
yumuşak başlı hayvanla[7] ve aydınlatınca evreni;
Zefiro tatlı ve neşeli dönünce bulunduğu yerden
getirmek için ilkbaharı, duyulmaya başlandı
Orlando'nun görkemli serüvenleri,
sevimli çiçekler ve taze çimenler eşliğinde.

83
Düzlükten dağlara, kırlardan sahillere
acı ve ıstırap içinde yol alırken;
girdiğinde bir ormana, tırmaladı kulaklarını
uzun ve keskin bir ses.
Çevirdi atının başını o yöne ve aldı eline
sadık kılıcını ve şimşek gibi fırladı
sesin geldiği yere: ne ki ben yine erteliyorum
anlatacaklarımı, beni dinlemek isterseniz eğer.

7 Yunan mitolojisindeki Phriksos hikâyesi. Altın postlu koç Phriksos'u kaçırarak kurban edilmekten kurtarır. Güneşin ilkbahar ekinoksunda koç burcuna girmesi kastediliyor.

12. Kanto

1
Cerere, annesi Idea'dan dönerken telaşla
o ıssız vadiye ki orada yatıyordu hışma
uğramış Enkelados[1] Etna Dağı'na
sırtını vermiş; bulamaz kızını oysa orada
bırakmıştı onu, gözlerden uzak bir yer diye;
tırmaladı ardından yüzünü, gözünü,
yoldu saçını başını ve dövdü göğsünü,
sonunda söktü yerinden iki çam ağacını;

2
ve onları yaktı Vulcano'nun[2] ocağında
sönmesinler diye asla, öyle bir güç
vermişti ki onlara: aldı eline bunlardan
birisini, taşıdı arabaya, iki yılanın çektiği;
aradı ormanları, düzlükleri, dağı, taşı, ovaları,
vadileri, ırmakları, bataklık ve çayları,
akarsuları, yeri, göğü ve tüm dünyayı
yeryüzündeki, indi bu kez, cehennemin dibine.

1 Zeus'a isyan eden devlerden biri.
2 Demirci tanrı Hephaistos.

3
Olsaydı eğer böyle bir iktidarı Orlando'nun,
Eleusina tanrıçasına[3] denk, içindeki ateş gibi,
bırakmazdı bir karış toprak gidilmedik,
Angelica uğruna, ormanda, dağda, taşta,
yerde, denizde, gökte ve unutulmuşların
diyarında ne ki olmadığı için elinde
ne arabası ne de canavarları, aranıyordu
oradan oraya koşarak elinden geldiğince.

4
Fransa'da aradı: şimdi hazırlanıyor
İtalya'da ve Almanya'da aramaya, yeni
Castiglia'da ve eskisinde ve sonra Libya'ya
gitmek için İspanya denizini geçecek.
Düşünürken böyle derin derin,
bir ses duyar ağlamaklı kulağına gelen:
ilerler ve görür bir kocaman atın sırtında
tırıs gitmektedir bir şövalye.

5
Yarısı kucağında, yarısı önünde eyerinin,
taşımaktadır, belli, zoraki, acı içindeki bir
genç kızı. Ağlar kadın, çırpınır ve gösterir
acı içinde olduğunu ve yardıma çağırır
değerli, ün salmış Anglante prensini;
bakar bakmaz Orlando genç kadına,
onu görür gibi olur, gece gündüz Fransa'da,
içeride ve dışarda aradığı kadındır sanki.

6
Onun olduğunu söylemiyorum, ama
soylu Angelica'yı andırıyordu,
Orlando'nun taptığı. Görünce kadının

3 Eleusisli Demeter.

böyle acılar içinde götürüldüğünü apar topar,
sıkıntı vererek tanrıçasına, kadınına,
kabarır öfkesi, çılgına döner ve seslenir
şövalyeye ürkütücü bir sesle
ve tehdit eder ve salar Brigliadoro'yu üstüne.

7
Durmaz o vahşi adam, yanıt da vermez,
tüm dikkati kucağındaki ganimete,
o büyük kazanca dönüktür ve öylesine hızlı
kaçar ki o ormanlık alanda yetişemez arkasından
rüzgâr bile. Biri kaçar, öteki kovalar;
ve ormanın derinliklerinde yankılanır çığlıklar.
Koşarken koşarken çıkarlar geniş bir düzlüğe;
orta yerinde kocaman ve varsıl bir şato vardır.

8
Çeşitli mermerlerden ince bir işçilikle
işlenmişti saray, gururlu. Girdi içeriye
altın kaplamalı kapıdan şövalye, kucağında
genç kadınla birlikte. Ardından çok geçmeden
vardı oraya Brigliadoro, taşıyordu
gururlu ve kendini beğenmiş Orlando'yu.
Orlando, girer girmez içeriye, arar gözleriyle;
ne ki ne şövalye vardır ne de kadın ortada.

9
İner attan ve şimşek hızıyla geçer ve girer
iç avludaki odalarına sarayın: oraya koşar,
buraya koşar ve görmeden edemez her odayı,
her eyvanı. En kuytu köşelerini araştırdığı için
aşağıdaki odaların, boşuna, bu kez yukarıya fırlar;
yukarıyı da aramaktan geri kalmaz, didik didik
eder her yanı, kaçınmaz vermekten aynı uğraşı,
ve harcamaktan zamanı aşağıda harcadığı.

10
Görür yatakların üstünün örtüldüğünü altın
ve ipek işlemeli süslü örtülerle;
ne sütun ne de duvarlar vardır ortalıkta; yerde
halılar, perdeler var asılı duran, ayak bastığı
taban yerine. Aşağı iner, yukarı çıkar, iner çıkar
kont Orlando ve geri döner; ışıldamaz gözleri
Angelica'yı gördü diye, ne de o hırsızı görür,
o güzel yüzlü kadını çalıp götüren.

11
Oraya, buraya boşuna adım atarken acı ve
sıkıntıyla dolu, düşünceli gördü Ferraù'yu,
Brandimarte ve kral Gradasso'yu, ve kral
Sacripante'yi ve öteki şövalyeleri ki onlar da
inip çıkıyorlardı merdivenleri;
ve yürüyorlardı boşu boşuna, ondan geri
kalmadan ve sızlanıyorlardı vahşetinden ötürü,
o görünmez adamın, şatonun sahibi.

12
Hepsi onu arıyorlar, hepsi öyle ya da böyle
kendilerinden çalıp götürdüğü bir şeyden ötürü
yanıp yakınıyorlardı: Kimisi, atını çaldığı için acı içinde;
kimisi kadınını alıp götürdüğü için öfkeli; kimisi
suçluyor onu bir başka nedenden: geçiriyorlar
böylece günlerini ve bilmiyorlar nasıl çıkacaklarını
o kafesten; çok kişi vardı, oyuna gelmiş
ve kalmışlardı haftalar ve aylar boyu orada.

13
Orlando, dört kez mi, altı kez mi aradı
taradı bu tuhaf şatoyu, sonra kendi
kendisine şunu dedi: "Burada oyalanmanın

yararı olmaz bana; boşa gitmiş zamanım ve
boşuna olacaktır uğraşım; o hırsız bir başka
kapıdan alıp götürmüştür kadını ve şimdi çok
uzaklardadır." Çıktı bu düşüncelerle yeşil
alana ki çeviriyordu çevresini tüm şatonun.

14
Dönüp dolaşırken ormanın ortasındaki şatonun
çevresinde, gözlerini yere dikmiş, görür
müyüm diye acaba yeni bir ayak izi sağda
solda, dura dura yürüyordu;
duyar o anda birilerinin çağırdığını
bir pencereden: ve kaldırır başını; işitir gibi olur
o ilahi sesi ve görür gibi olur yüzünü,
o yüz ki yapmıştı onu olduğundan farklı.

15
Kulağına Angelica'nın sesi geliyordu sanki
ağlayarak, yalvararak diyordu ki:
"İmdat, imdat, yardım edin!
Kızlığımı sana emanet ediyorum, ruhumdan,
yaşamımdan öte. Ne demek oluyor bu!
Sevgili Orlando'ma karşın bu hırsız nasıl olur da
beni çalıp götürür? Sen ellerinle öldür beni,
bu kara yazgıyla bırakma beni baş başa."

16
Bu sözler bir kez, bir kez daha gönderir
Orlando'yu oda oda aramaya kadını;
ne ki yumuşatmıştır o çok acı ve ıstırabı
içinde beslediği o büyük umut duygusuyla.
Kimi zaman durur ve dinler o sesi
benzer o ses Angelica'nın sesine (o bu yandaysa,
ses öte yandan gelir), yardım diler;
ne ki anlayamaz nereden geldiğini sesin.

17
Dönersek Ruggiero'ya şunu demeliyim:
gölgeli ve karanlık bir patikadan
çıkar, dev adamı ve kadını izlerken,
ormandan bir yeşil düzlüğe; diyorum ki
buraya daha önce Orlando gelmişti;
eğer bildiğim yerse bu yer. Kapıdan geçer
dev adam, Ruggiero ensesindedir,
bırakmaz bir an olsun peşini.

18
Koyar koymaz ayağını eşikten içeri,
görür kocaman avluyu ve eyvanları;
ne dev adam vardır ne de kadın;
boşuna oraya, buraya çevirir gözlerini.
Aşağı iner, yukarı çıkar çok kez ve
geri döner; bulamaz asla aradığını:
tahmin de edemez nereye böyle çabucak
saklandıklarını dev adamla kadının.

19
Dört kere, beş kere odalara, eyvanlara
ve salonlara baktıktan sonra döner yine
geriye, bırakmaz aramadan, bakar
merdiven altlarına kadar. Sonunda içinde
bir umut belirir, yakında bir yerde olmalılar
orman içinde ve çıkar gider;
ne ki bir ses onu da çağırır tıpkı Orlando'yu
çağırdığı gibi ve dönmek zorunda kalır şatoya.

20
O sesin sahibini, Angelica sanmıştı Orlando;
bu kez Dordonalı kadın sandı Ruggiero,
aklını başından alıp götürmüştü adamın.

Gradasso ya da dolaşıp duran herhangi biriyle
konuşacak olsa şatoda;
herkes kendisine yapılmış sanıyordu
o kadından çıkan çağrıyı, en çok sevdiği
ve en çok arzuladığı kadının sesiydi onun için.

21
Bu bilinmedik, yeni bir büyünün işiydi,
Carenalı Atlante'nin yaptığı, istiyordu ki
Ruggiero çok uğraşsın, çok acı çeksin
bu tatlı beladan ötürü, öyle ki çekip gitsin
o büyü, üstündeki, o büyü ki onu ölüme
götürecektir genç yaşında. İşe yaramayan
çelik şato ve Alcina'nın büyüsünden sonra
Atlante şimdi bir kez daha denemek ister şansını.

22
Yalnız o değil, tüm diğerleri de Fransa'da
en fazla üne ve şöhrete sahip olan şövalyelerdir,
Ruggiero'nun ölümü onların elinden olmasın diye
zorlanmıştı nerdeyse Atlante o büyüyü
tezgâhlamak için. Ve burada onları tutarken,
yoksun bırakmadı hiçbir yiyecekten, zevkten
arzu ettikleri; doldurdu şatoyu baştan aşağıya;
kadınlar ve şövalyeler rahat etsinler diye.

23
Ama biz Angelica'ya dönelim, yanında
o çok iş gören yüzük vardı, onu ağzına
aldığında görünmez oluyordu, parmağına
takınca büyüden korunuyordu;
dağda bir ine sığındığında, yiyecek,
giyecek ve atını, yanında bulunca gereksinim
duyduğu her şeyi, dönmeyi tasarladı Hindistan'a,
kendi ülkesiydi ve taht kurduğu yerdi orası.

24
Yanında özellikle Orlando'nun ya da
Sacripante'nin bulunmasını isterdi: birini
ötekine yeğlediği söylenemez, dahası ikisinin de
beklentisine aynı ölçüde itiraz vardı:
ne ki Doğu'ya giderken birçok kentten, birçok
kaleden geçmek zorunda kalacağı için, bir eşlikçi
ve bir rehber olmazsa olmazdı; ne de kimseye
bunlara güvendiği kadar güvenirdi.

25
Kimi zaman birini, kimi zaman ötekini
aradı durdu, herhangi bir ipucu, bir iz
buluncaya kadar; kentlerde aradı, kalelerde,
kuytu ormanlarda ve başka başka yerlerde.
Fortuna sonunda, kont Orlando, Ferraù ve
Sacripante'nin olduğu yere yönlendirdi kadını,
dahası, Ruggiero, Gradasso ve ötekilerle birlikte,
hepsini oyuna getirip şatoda tutsak etmişti Atlante.

26
Girer şatoya, büyücü onu göremez, her yeri arar
kadın görünmezliği içinde, yüzüğünden ötürü;
Orlando'yu görür, ardından Sacripante'yi;
belli arzulu oldukları onu bulmak için;
aramaktalar onu boş yere o şatoda. Görür kadın
Atlante'nin kılık değiştirdiğini, nasıl da bir üçkâğıt
açmıştı ona ve ötekine. Hangisini alacaktı
yanına, düşündü taşındı, karar veremedi bir türlü.

27
İşine yarayacak olan hangisiydi, en iyisi
kont Orlando mu, yoksa azgın Çerkeslerin
kralı mı! Orlando onu tehlikelerden korurdu

gerektiği biçimde; onu, kendisine rehber
yapanın emrine girecekti mutlaka, ama onu
nasıl uzaklaştıracağını bilemiyordu kendisinden,
ondan bıktığında; ona nasıl emredeceğini ya da
Fransa'ya nasıl göndereceğini kestiremiyordu.

28
Ama Çerkes'i yere batırabilirdi istediği zaman,
onu göklere çıkarmış olsa da. Bu tek başına
yeterliydi, kadının onu kendisine rehber seçmesi
ve kendisine güveni ve sevgisi olduğunu
göstermesi için. Yüzüğü çıkardı ağzından ve kaldırdı
Sacripante'nin yüzündeki örtüyü gözlerini kapatan.
Sanıyordu ki bir tek o görecek kendisini,
ne ki Orlando ve Ferraù da çıkmazlar mı karşısına!

29
Ferraù ve Orlando'ya da görünmüş oldu;
biri ve öteki aşağı yukarı gidip geliyorlardı,
içeri, dışarı, aynı şekilde kadını arıyorlardı,
o kadın ki ikisinin de ilahesiydi.
Hepsi birden koşuştular kadına doğru;
hiçbir büyü engelleyemezdi onları artık,
çünkü Angelica takmıştı parmağına yüzüğü,
çıkarmak için boşa, her türlü girişimini büyücünün.

30
Zırh vardı üstlerinde, başlarında miğfer
bu iki şövalyenin, sözünü ettiğim,
ne gece ne gündüz, bu odaya girdikten sonra,
çıkarıp bir köşeye koydular;
kolaydı onları taşımak, tıpkı bir giysi
gibi onlar için, çünkü alışmışlardı taşımaya.
Silahlı dolaşan üçüncü adam Ferraù'ydu,
bir tek miğferi yoktu başında, istemiyordu zaten,

31
Ferraù Orlando'nun, Troiano'nun kardeşinden
çarptığı miğferi geri alıncaya kadar miğfer
takmayacaktı başına; öyle yemin etmişti çünkü;
ırmağa düşmüş miğferini ararken Argalia'nın,
boşu boşuna: Orlando, burada
yakınındaydı, ne ki dalaşmadı onunla;
dahası, gördüğünde tanımadı biri, ötekini;
burada da bilemediler kimin kim olduğunu.

32
Öylesine büyülenmişti ki o saray, birbirlerini
tanımaları olanaklı değildi. Gece gündüz
indirmediler yere kılıçlarını, çözmediler
zırhlarını ve bırakmadılar kalkanlarını
ellerinden. Atları da hazır bekliyordu,
sırtlarında eyerleri ve yularları eyerlerine
bağlı; otluyorlardı bir bölmede çıkışa yakın,
arpa ve saman eksik değildi önlerinde.

33
Atlante engel olamaz, bilemez zaten
cengâverlerin atlarına binip binmediğini,
ve koşmalarını ardından, pembe yanaklı,
altın sarısı saçlı ve simsiyah gözlü dilberin;
mahmuzlar kadın altındaki kısrağı,
keyif almaz çünkü görmekten üç âşığının
birden arkasından geldiğini; yeğlerdi
çünkü her defasında birini, gereğine göre.

34
Çokça uzaklaştıkları için şatodan
korkmaları gerekmezdi artık kötü
kalpli büyücüden, büyülerinden ötürü;

götürdü yüzüğü kırmızı
dudakları arasına, yüzük kurtarmıştı
birçok dertten başını; kayboldu
adamların gözlerinden, şaşkın
ve aptallaşmış bakışları arasında.

35
İlk tasarımı ya Orlando ya da Sacripante'yi
almaktı yanına, Galafron krallığına
dönüş yolunda, uzakdoğudaki;
şimdi ikisini de uygun görmedi
yanına almakta ve bir anda karar değiştirdi:
ve birine ya da ötekine zorunlu
kalmadan, ikisinin de yerine geçebilir
diye düşündü, parmağındaki yüzük.

36
Oraya buraya çevirirler kafalarını ormanda,
çabuk çabuk, oyuna getirilmiş adamlar,
tıpkı bir köpek gibi, peşinden koştuğu
tavşan ya da tilki ansızın girer ya bir deliğe,
ya da saklanır makilerin içine, ya da
bir çukura, ve kaybolur gözden, aynı onun gibi.
Eğlenir onlarla Angelica ısrarla; görür
ama görünmez onlara, koştuklarında sağa sola.

37
Ormanın içinde bir tek yol olduğunu
sanır şövalyeler, kadının o yoldan
gittiğini, önlerinde; yoktur çünkü başka
bir seçenek, onlara göre. Orlando koşar,
Ferraù gecikmez, Sacripante'nin de
mahmuzlaması bitmez. Angelica oysa,
çeker hayvanın dizginlerini bu kez;
o gider şövalyelerin arkasından, daha yavaş.

38
Gele gele, koştura koştura, ulaşırlar
bir noktaya, kalmaz yol, iz ortada, kaybolur
ormanda,bu kez şövalyeler koyulurlar
otların içinde aramaya bir ayak izi;
Ferraù, tüm önde gelen şövalyelerin arasında
kibirlilerin kibirlisidir o; çevirir asık suratını
öteki iki kişiye ve haykırır, der ki onlara:
"Nereye geliyorsunuz sizler?

39
Geri dönün, ya da gidin bir başka yoldan,
burada ölmek istemiyorsanız eğer: izin
vermem, bilesiniz, hiç kimsenin sevmesine,
izlemesine kadınımı: bu kadın benimdir."
dedi bu kez Orlando, Çerkes'e: "Daha ne desin
o adam bize, bizi aşağılamak, küçültmek adına,
bizi koydu iki paralık iki orospunun yerine ki
yün eğirmesini bile bilmezler!"

40
Sonra döndü Ferraù'ya ve şunu söyledi:
"Hayvan herif, miğfersiz olduğunu görmesem,
indirirdim hemen seni yere; iyiliğimize mi
yoksa kötülüğümüze mi tüm bu söylediklerin?"
İspanyol bu kez şöyle dedi:
"Benim umurumda olmayan niye senin umurunda
oluyor ki? Ben ikinize de yeterim
dediğimi yapmak için, bakmayın miğfersiz olduğuma."

41
"Haydi," dedi Orlando Çerkes kralına,
"bana bir iyilik yap da ver şu adama miğferini,
görsün yaptığı çılgınlığın neye mal olacağını,

böyle bir çılgınlık görmedim ben hiç."
Kral yanıtladı: "Kim daha çılgın acaba?
Eğer sence doğru bir istekse seninki, niçin
sen vermiyorsun miğferini? Merak etme, senden
geri kalmam bir çılgını cezalandırmakta."

42
Ferraù ekledi: "Aptal herifler, ben miğfer
takmaktan hoşlansam, şimdiye kadar
çoktan çekip almaz mıydım kafanızdan, size
rağmen, miğfersiz kalan sizler olmaz mıydınız
acaba? Ne ki ben bir yemin ettim, bilmek
isterseniz eğer nedenini, niçin dolaşıyorum acaba
miğfersiz, söyleyeyim: alıp takacağım çünkü kafama
cengâver Orlando'nun kafasındaki o eşsiz miğferi."

43
"Ha, öyle mi?" gülümseyerek yanıt verdi kont.
"Sen çıplak kafayla yapabileceğini
sanıyorsun, Orlando'nun, Agolante'nin oğluna
Aspromonte'de yaptığını?
Daha da ötesini söyleyeyim, karşında görecek
olursan eğer onu, başından ayağına kadar titrersin,
ve kuşandığın tüm silahları bırakır kaçarsın,
hiçbir çatışmaya girmeden önce."

44
Kendini beğenmiş İspanyol şöyle dedi: "Kaç kez,
ama kaç kez sıkıştırdım Orlando'yu,
elinden alırdım silahlarını yorulmadan; üstünde
ne varsa üstelik, yalnız miğferini de değil;
eğer yapmadıysam, kimi zaman, önceden
düşünmediğiniz şeyler çıktığı içindir karşınıza;
o zamanlar canım istemedi, ama şimdi
istiyorum ve umuyorum ki yakalarım bu fırsatı."

45
Sabrı tükenmişti Orlando'nun, bağırdı:
"Yalancı herif, pis dağlı, nerelerde ve ne zaman
ve ne kadar benden fazla silah kullandın ki?
O cengâver ki ondan üstün olduğunu
söylüyorsun, o cengâver benim, uzakta olduğunu
sanıyordun, değil mi? Bak bakalım, sen mi
alacaksın miğferi kafamdan, yoksa ben mi seni
yoksun bırakacağım tüm silahlarından.

46
Senden hiçbir öncelik beklemiyorum."
Böyle dedi ve miğferini çözdü
ve kayın ağacının dalına astı;
aynı anda çekti Durindana'yı. Ferraù
geri durmadı, yitirmedi cesaretini:
O da çekti kılıcını ve toparladı kendisini
ve önlemini aldı; kılıcıyla ve eline aldığı
kalkanıyla örtmeye çalıştı o çıplak kafasını.

47
Başladılar böylece iki cengâver kavgaya
atlarının üstünde, bir o yana bir bu yana
çevirerek atlarının başını; kılıçlar zayıf
noktalarını yokluyordu zırhların çoklukla.
Bir başka çift yoktur dünyada, bu kavgayla
karşı karşıya gelenler gibi eşleşecek olan:
güçte aynı, yüreklilikte aynı; ne biri ötekini
ne öteki diğerini alt edebilirdi.

48
Efendim, anlamışsınızdır sanıyorum,
tılsımlı olduğunu Ferraù'nun tüm
bedeniyle, bir tek ana karnında kapalıyken

ilk mamasını alıp beslendiği yerin dışında:
ne ki kara toprak yüzünü örtünceye kadar
mezarda, yedi kat kaliteli, tavlanmış saç
levhalarla koruma alışkanlığı edinmiştir
o hassas bölgeyi bedenindeki.

49
Aynı ölçüde Aglante kontu da tılsımlıydı,
bir bölgenin dışında bedeninde: ayaklarının
altıydı açıkta kalan, ne ki korunmuştu
her türlü ustalık ve beceriyle. Geri kalan
bölümleri bedenlerinin elmastan beterdi
(doğruysa insanların söylediği), biri ve diğeri
süs olsun diye kuşanmışlardı silahları, yapacakları
çarpışmalarda, gereksinim duydukları için değil.

50
Kavga büyüyor ve sertleşiyordu giderek, dehşet
veriyordu bakınca ve korku dolu sahneler.
Ferraù darbeyi indirince ve savurunca kılıcı,
hiç boşa sallamıyor, yerini buluyordu:
ve her darbesi Orlando'nun, ya yeleğini, ya da
çelik kazağını vuruyor ve parçalıyor,
kırıp döküyordu üstündekini. Angelica, tek başına,
görünmezliği içinde, izliyordu bu görkemli gösteriyi.

51
Çerkes kralı, Angelica'nın önden gittiğini
düşünüyordu ve görünce Ferraù ile
Orlando'nun kapışmak için durduklarını,
koyuldu o yola, sanıyordu
çünkü genç kadının gözden
kaybolduktan sonra o yola girdiğini:
ve böylece tek tanık olmuştur,
Galafron'un kızı, süreduran bu kapışmada.

52
Dehşet verici ve korkunç sahneler yaşanıyordu,
kadın izledi bu nedenle uzaktan uzağa bir süre,
ve çok tehlikeli gözüktü gözüne; bakınca hem biri
hem de ötekisi açısından; merak ediyordu çünkü
bundan sonra olacakları; tasarladı miğferi almayı
asılı durduğu yerden, bilmek istiyordu ne yapacaklarını
iki cengâverin, yok olduğunu görünce miğferin,
tutmak niyetinde değildi onu elinde uzunca bir süre.

53
Niyeti kesinlikle konta vermekti miğferi;
ne ki önce biraz oyun oynamak istiyordu canı.
Alır onu yerinden ve saklar eteğinin altında,
izler bir parça daha şövalyeleri. Sonra ayrılır
oradan bir şey demeden; ve bayağı uzaklaşır
bulunduğu yerden, ayrımına varmamıştır hiçbiri,
kadının gidişinin: biri olsun, öteki olsun,
yanıyorlardı savaşmak aşkıyla içlerinden.

54
Gözleri ilk önce ağaca takılan Ferraù oldu
ve uzaklaştı Orlando'dan ve ona şöyle dedi:
"Bizi nasıl da aptal ve uyurgezer yerine
koydu, bizimle olan şövalye!
Kazanana ne vereceğiz ödül olarak artık,
çalıp götürdüyse o güzel miğferi o adam?"
Orlando da geri çekildi ve çevirdi bakışlarını
ağaca: göremedi miğferi ve yandı tutuştu öfkeden.

55
Paylaştı onunla aynı görüşü: o şövalye
alıp götürmüştü miğferi önlerinde giden;
yakaladı hemen dizginini ve mahmuzladı

Brigliadoro'yu. Ferraù,
onun meydandan çekildiğini görünce
gitti arkasından; ve ardından ulaştılar
yeni izlerin oluştuğu bir çayırlığa,
Çerkes'in ve kadının bıraktığı izlerdi;

56
soldaki yola kont girdi bir vadiye doğru inen,
o yola Çerkes girmişti;
Ferraù dağa yakın olana yöneldi,
oradan da Angelica basıp geçmişti. Angelica,
bu arada, bir pınarın başına ulaşmıştı,
gölgelik ve keyif verici bir yerdi;
oradan geçen herkesi çağırırdı serin gölgelik
yerlerine ve bırakmazdı suyunu içmeden.

57
Angelica durur o berrak suların aktığı
pınarın başında, düşünmez onu orada
bulacaklarını; taşıdığı kutsal yüzük sayesinde,
korkmaz onu göreceklerinden ve başına bir
bela geleceğinden. Ulaşır ulaşmaz pınarın
yeşillikli kıyısına, asar bir ağacın dalına miğferi;
sonra arar ormanda bol yapraklı dallar, kısrağı
bağlamak için, otlasın diye doyuncaya kadar.

58
İspanyol şövalye izleye izleye geldiği için
kadının izlerini, ulaşır pınara.
Angelica onu görür görmez
kaybolur gözden ve mahmuzlar kısrağı.
Miğfer yere düştüğü için alamaz onu,
uzak kalmıştır bayağı.
Pagan ayrımına varır varmaz Angelica'nın,
koşar ona doğru coşku ve heyecanla.

59
Gözden kaybolur hemen, dediğim gibi,
önünden; tıpkı rüyanın kayboluşu gibi uykuda.
Adam arar durur ağaçların arasında,
ne ki zavallı gözleri görmez hiçbir şey.
Yalvarır peygamberine, din büyüklerine
ve şükranlarını sunar dinlerine, öğretilerine;
döner ırmağın başına Ferraù ve
görür orada otların üstünde miğferin durduğunu.

60
Görür görmez onu tanıdı miğferin üstündeki
yazıdan ötürü; yazıda Orlando'nun
ona ne zaman, nerede sahip olduğu yazılıydı,
ve kimden kapıp kaçtığı.
Pagan kafasına geçirdi miğferi ve boynuna;
duramadı başına geçirmeden, acısına rağmen,
gözden kaybettiği kadından ötürü; kaybolup gitmişti
kadın, tıpkı geceleyin ortaya çıkan hayaletler gibi.

61
Kafasına iyice yerleştirdikten sonra miğferi,
bir tek eksiğinin kaldığını düşündü,
o da Angelica'ydı, mutluluğunun doruğuna
erişmek için; bir görünüyor, bir kayboluyordu
gözünün önünden şimşekler gibi. Tüm ormanı
dolaştı, en kuytu yerlerine kadar: umudunu
tümden yitirdi, bulamayınca artık izlerini,
döndü İspanyol karargâhına Paris'e doğru;

62
yüreğini yakan acıyı, arzusunu doyurmamış
olmaktan ötürü, yatıştırmaya çalıştı
bir avuntuyla: ettiği yemini getirmişti yerine,

takmıştı Orlando'nun miğferini kafasına.
Kont gerçeği öğrenir öğrenmez,
düştü peşine Ferraù'nun, aradı onu, taradı uzun süre,
söküp alamadı kafasından o güne kadar, ta ki
yaşamına son verinceye dek o iki köprü arasında.

63
Görünmez Angelica oradan oraya
savrulur yalnız başına, ne ki kafası karışıktır;
içine oturmuştur miğfer meselesi; acele etmişti
ve bırakmıştı onu pınarın kıyısında, "Ne diye
üzerime düşmeyen işi yapmaya koyuldum ki"
diyordu kendi kendine, "kalktım ilk iş olarak
miğferini elinden aldım,
bana sunduğu hizmetlere karşı ne ödül ama!

64
Niyetim kötü değildi (Tanrı bunu bilir)
sonuç farklı ve iç açıcı olmamasına karşın,
ben miğferi aldım: düşüncem o düelloyu
sonlandırmaktı bir barışla; yoksa, o çirkin
İspanyol arzusunu yerine getirsin diye
değildi, benim yaptığım aracılık."
Sızlanarak bu sözlerle yol alıyordu, Orlando'yu
miğferinden yoksun bırakmış olmaktan ötürü.

65
Dargın ve mutsuz, koyuldu yola, en iyi yol
olarak düşündüğü doğuya doğru giden yoldan.
Çoğu zaman gizlendi, kimi zaman
ortaya çıkarak uygun gördüğü biçimde,
halkın içinde. Çok sonra çok ülke gördü ve
ulaştı bir ormana; gördü orada, acımasızca
öldürülmüş iki yoldaşın yanında yaralı birini,
ki o da yara almıştı, göğsünün tam ortasından.

66
Ağzımı açmayacağım Angelica ile ilgili
şimdilik; anlatacak çok şeylerim var öncesinde:
Ne Ferraù'ya ne de Sacripante'ye dizeler
adayacağım uzun bir süre.
Onlardan beni ayıran Anglante prensi oldu,
istiyordu ki önce kendisinden söz edeyim;
yorgunluğunu, acılarını anlatayım,
bir türlü doyuramadığı arzuları uğruna yaşadığı.

67
Ulaştığı ilk kentte (çünkü özen gösteriyordu
kendisini gizlemek için) başına bir miğfer taktı,
bakmadı malzemesine yumuşak mı sert mi diye.
Önemi yoktu onun için, işine yarar mı yoksa
yaramaz mı: nasıl olsa bir güvencesi vardı onun,
onu dokunulmaz yapan. Başına geçirdi miğferini,
sürdürdü araştırmasını;
gece gündüz, yağmur çamur demeden.

68
Zaman o zamandı, Phoebus çekiyordu
ıslak tüylü atlarını denizden ve Aurora
serpiştiriyordu kırmızımsı ve sarı çiçeklerini
çevresine gökte; yıldızlar bırakmışlardı
artık dans etmeyi, örtmüşlerdi yüzlerini
peçeyle gitmeye hazırlanırken;
bir gün Paris yakınlarından geçerken gösterdi
ne kadar erdemli biri olduğunu Orlando.

69
İki grup insanla karşılaştı: birinin başında
yaşlı Manilardo vardı, Sarazen,
Norizia kralı, bilinirdi ne denli güçlü

ve cesur olduğu, dahası, akıl veren biri,
yardım etmekten çok; ötekinin önünde
Tremisen kralı vardı, ki Afrikalı şövalyeler
içinde yetkin biri olarak bilinirdi: onu tanıyan,
adının Alzirdo olduğunu söylerdi.

70
Alzirdo bir başka pagan ordusuyla o kış
boyu yerleşik kalmışlardı orada;
kimisi kente yakın, kimisi daha uzakta,
hepsi kentlerde ya da şatoların çevresinde:
Kral Agramante birçok gün harcadığı için
boşuna, düşürmek için Paris'i, kuşatmak
istedi sonunda,
yoksa alamayacaktı başka türlü o kenti.

71
Ve bunu yapabilecek sonsuz bir kalabalığı
vardı arkasında; kendisiyle birlikte
gelenlerin dışında; kral Marsilio'nun
krallık bayrağı altında gelenler
ve Fransa'dan sağladığı paralı askerler olarak
katılanlar vardı; Paris'ten Arles kıyılarına
ve bir miktar da Guascogna tarafından
(kimi beldeler hariç) zaten işgal altındaydı.

72
Başlarken taşkın ırmaklar çözmeye şimdi
soğuk buzlarını ılımlı dalgalar içinde;
ve yeni çıkmış otlarla bezeli yeşillikler,
ve ağaçlar taze yapraklarla donanırken;
topladı kral Agramante tüm askerlerini,
başarısının arkasından giden,
bir resmigeçitte, takımlar halinde,
değerlendirmek adına, yeni bir saldırı için.

73
Bu erek doğrultusunda Tremisenne kralı ve
onunla birlikte Norizia kralı geliyordu,
zamanında ulaşmak için önceden belirlenmiş
olan yere; orada bilinecekti yeterli olup
olmadığı tümenlerin. Orlando rastlantısal düştü
buradaki (size söylediğim gibi) bu ordugâha,
kadınını ararken, her zamanki gibi,
kadın tutuyordu onu tutsak, Amore zindanında.

74
Alzirdo görünce o kontu yaklaşırken
ki yoktu bu değerde dünyada eşi ve benzeri;
o kılık kıyafetiyle ve o kibirli ifadesiyle,
savaş tanrısının önünde gelendir diye tasarladı
kafasında; şaşırmış kalmıştı o soylu duruşu
karşısında, o hırçın bakışı, o çılgın tavrı:
çok yetkin bir cengâver olarak gözüktü gözüne;
ve yedi içi içini onunla kapışmak için.

75
Alzirdo gençti ve büyüklük taslayan
biriydi gücünden ve bilinen cesaretinden
ötürü. Kavgaya tutuşmak için sürdü
atını ileriye: keşke çıkmasaydı öne,
kalsaydı yoldaşlarıyla, çünkü Anglante
prensi indirdi onu yere kalbinde açtığı
bir delikle. Atı korkusundan kaçacak bir yer
arıyordu, yoktu üstünde onu durduracak kişi.

76
Korkunç bir bağırtı yükseldi hemen
ve doldurdu tüm havayı çevredeki; fışkırıyordu
oluk oluk kan genç adamın bedeninden,

attan düşerken. Güruh yürüyordu konta doğru
bağırıp çağırarak, ellerinde kılıçları, sallıyorlardı
havada enine ve boyuna; ötekiler daha da
kalabalıktı, tüylü oklar vardı ellerinde, tuttular
ok yağmuruna, cengâverlerin cengâverini.

77
Yabanıl domuzlar inerler ya dağdan, ya da
ovadan aşağıya, görürler ya çıktığını
kurdun gizli yuvasından ya da indiğini
ayının düzlüğe ve aldığını ağzına bir yavru
domuzu; nasıl ki o zaman o yavru domuz
bağırır çağırır, çığlık atar, o barbar güruh da
aynısını yapıyordu, koşarken konta doğru:
"Vurun, vurun o kafire!" diye bağırıyorlardı.

78
Mızrak, ok ve kılıç aynı anda indi zırhının üstüne,
binlercesi ve bir o kadar da kalkanının üzerine;
kimisi arkasından saldırdı topuzla, kimisi yandan vurdu,
kimisi önden tehdit etti. Ne ki Orlando asla
korkuya yer vermemiştir bedeninde; bu korkak
güruh ve bunca silahı, karanlık bir gecede sürüye
dalan bir kurdun gözüyle gördü Orlando,
koyun sayısı her ne ise, bunlar da oydu onun gözünde.

79
Çıplaktı elindeki o şimşek hızındaki kılıç,
sürükledi çokça Sarazen'i ölüme:
kılıçtan geçirilen paganların hesabını
tutmaya kalkan, zor bir işe soyunmuş olacaktı.
Sokaklar kan gölüne dönmüştü,
kaldırmıyordu artık bu kadar cesedi;
ne kalkan, ne miğfer dayanıyordu
darbesine, öldürücü Durindana'nın indiği yerde;

80
yaramıyordu işe pamuk ya da keten sarık,
bin kere dönse bile başın çevresinde. Yalnız
acılı sesler ve sızlanmalar değildi havada uçuşan,
kollar, omuzlar ve gövdeden kopmuş kafalar.
Bastıkça acımasız Morte savaş meydanında
kana bulanmış çok sayıdaki bedenin üstüne,
diyordu içinden içinden: "Benim tırpanım ne ki
Orlando'nun kılıcının yanında, yüzde biri bile değil."

81
Darbeler peş peşe geliyordu. Kaçıyordu herkes;
oysa koşa koşa gelmişlerdi önceleri
(çünkü tek başınaydı, yutacaklarını sanıyorlardı
bir lokmada); kimse kimseyi beklemiyordu artık,
tehlikedeki yoldaşını bile, kaçmak için:
kimisi bu tarafa kaçıyordu koşarak,
kimisi atın sırtında o tarafa; sormuyordu kimse,
girdiği yolun doğru yol olup olmadığını.

82
Virtu elinde ayna dolaşıyordu ortalıkta,
gösteriyordu herkese ruhundaki her kırışıklığı:
kimse bakmıyordu bir yaşlının dışında, gücü
yoktu yaşından ötürü, ama cesareti yerinde;
gördü yaşlı adam, onursuzluk gösterip
kaçmaktansa, ölümü yeğ tutması gerektiğini,
Norizia kralıdır sözünü ettiğim kişi;
saldırmıştı elindeki mızrakla Fransalı cengâvere.

83
Kırdı üst ucundan kalkanını gözüpek
kontun, ki yerinden kımıldamadı bir milim.
O ki hazırdı elindeki kılıcıyla saldırıya,

geçerken yanından vurdu Manilardo'yu.
Şansı varmış, inerken aşağıya acımasız
demir onu devirmişti: her zaman olanaklı
değildir kılıcın keskin yanıyla indirmek;
ne ki yine de indirdi onu yere oturduğu eyerden.

84
İndi yere, sersemlemişti kral: dönüp bakmadı
Orlando'ya; kont geçirmekte başkalarını kılıçtan;
kesmekte soluğunu bir başkasının; öldürmekte, ikiye
bölmekte; herkes onu ensesinde hissediyordu. Hani
kaçarlar ya sığırcıklar saldırgan şahinden, havada,
önlerindeki açık alanda; darmadağın olmuş birliklerin
askerleri de öyle kaçıyorlardı; kimisi yere kapaklanıyor,
kimisi köşeyi dönüyor, kimisi kaçacak delik arıyordu.

85
Kana susamış kılıcı Orlando'nun durmak
bilmedi, savaş meydanını boşaltıncaya kadar
canlı varlıktan. Orlando kararsızdır gideceği yolu
seçmekte, oysa tüm ülkeyi bilmekte,
tanımaktadır. Sağa da gitse sola da,
girdiği yol uzaklaştırır hep onu, ondan;
Angelica, aradığı yolda değildir, hiç ilgisi olmayan
bir başka yoldadır mutlaka, korkar.

86
Yola koyulur (ve sorar sık sık yol boyunca)
geçer düzlüklerden, ormanlardan:
kendini yitirdiği gibi, yolunu da yitirir,
ve ulaşır bir dağın yamacına yürüyerek,
görür gece karanlığında bir mağaradan,
uzaktan bir ışığın kanat çırptığını; yoksa
Angelica mı, burada mı gizlenmekte yoksa,
kuşku içindedir, yaklaşır Orlando kayalığa.

87
Ormanda basık ardıç ağaçları arasında, ya da
açık alanda anızların içinde ürkek tavşanı
aradıklarında, nasıl ki bakarlar insanlar, birbirini
kesen toprak yarıklarına ve belli belirsiz patikalara,
ve ulaşırlar böylece çalı çırpılara, hereklere,
saklanmış mıdır acaba buralarda diyerek;
Orlando da böyle böyle arıyordu kadınını
acı dolu yüreğiyle, umut gördüğü her yerde.

88
Hızlı adımlarla giderken o ışığa doğru kont,
ulaştı ışığın orman içindeki uzantısına,
ışığın geldiği o açıklıktan giriliyordu
büyük bir mağaraya; mağaraya girmek isteyen
herkes, girişte, buluyordu karşısında diken
ve sürgünden bir duvar mı desem,
bir korkuluk mu desem, bilemiyorum,
gizlemek için içerdekileri zarar ve ziyanlarına karşı.

89
Gündüz gözüyle bulunamayabilirdi mağara,
ama geceleyin ışık ele veriyordu gizliliği;
Orlando içerdekinin ne olabileceğini
uzun uzun düşündü, emin olmak istiyordu.
Bağladı Brigliadoro'yu dışarıda bir yere,
yaklaştı sessizce mağaraya ve
birbirine girmiş çalı çarpının arasından
girdi içeriye delikten, davetsiz konuk olarak.

90
Çokça basamak aşağıya iniyordu mağara,
insanlar canlı canlı gömülmüş gibiydi mezarda.
İçi bayağı genişti ve tonozlu bir mekândı,

taş kalemleriyle oyulmuştu sanki;
gündüz ışığı eksik olmuyordu içeriden,
kapıdan fazla ışık almamasına karşın;
bir pencereden alıyordu yeterince ışık, sağ tarafta
açılan bir delik gibi görünüyordu oysa dışarıdan.

91
Mağaranın ortasında yanan bir ateş vardı,
başında bir kadın oturuyordu, güleç yüzlü;
on beşini yeni aşmış gibiydi, kont ilk bakışta
öyle sanmıştı, öyle görünüyordu çünkü;
ve öyle güzeldi ki o izbe mağara dönüşmüştü
bir cennet köşesine bir anda; gözleri
yaşlarla dolu dolu ve acılı yüreğinin işaretleri
belirgin mi belirgin olmasına karşın yüzünde.

92
Bir yaşlı kadın vardı ve çekişiyorlardı
aralarında (kadınların aralarında her zaman
çekiştikleri gibi), kont mağaraya
iner inmez kestiler konuşmayı ve didişmeyi.
Orlando gecikmedi onları saygıyla selamlamakta
(kadınlara her zaman yapılması
gerektiği gibi), ve onlar da hemen ayağa kalktılar
ve karşılık verdiler ona tüm içtenlikleriyle.

93
Sapsarı kesildi yüzleri, gördü kont,
yüzlerindeki sarılığı, işitir işitmez
tepeden tırnağa silahlı
azgın bir adamın içeri girişini.
Orlando sordu kim olduğunu bu saygısız,
adaletsiz, barbar ve vahşi adamın,
bu böylesine kibar, sevimli kadını
böyle bir zindanda tutmaya kalkan.

94
Genç kız zorlukla yanıtladı kontu, acıklı hıçkırıklar
tıkanıyordu boğazına, öyle ki sözcükler
kırık dökük dökülüyordu, kıymetli inciler
ve mercanların arasından. Gözyaşları iniyordu
güller ve zambakları yalayarak ta ağzına kadar,
yutuyordu kimilerini. Bekleyin lütfen
Bayım, gerisini dinlemek için, bir başka kantoyu,
kesmek zamanı geldi çünkü bunu burada.

13. Kanto

1
Çok şanslıydı şövalyeler o zamanlar, vadilerde,
karanlık dehlizlerde ve kuytu ormanlarda,
yılan deliklerinde, ayı ve aslan inlerinde;
bugünün zevk sahibi insanlarının, saraylarda,
köşklerde, arayıp da bulamayacakları kadar
ender nesneler buluyorlardı: daha genç
yaşlarında, güzel sanına aday,
övülmeye değer kadınlar vardı.

2
Yukarıda anlatmıştım size, Orlando
bir mağarada genç bir kadın bulmuştu;
ve ona sormuştu, onu kim getirmişti oraya:
sürdürüyorum ben öykümü: kadın hıçkırıklar
içinde buğulu buğulu gözlerle koyuldu
anlatmaya; tatlı ve kulağa hoş gelen
bir anlatımı vardı, dile getirdi başına gelenleri,
elinden geldiğince kısa tutarak konuşmasını.

3
"Ben kesinlikle biliyorum ki," diyordu,
"ey şövalye, cezasını çekerim konuşursam eğer,

çünkü beni buraya kapatan adama, korkarım,
yaşlı kadın haber uçuracaktır mutlaka; yine de
ben size anlatacağım, olduğu gibi gerçeği, girse de
yaşamım tehlikeye. Ne gibi büyük bir armağan
bekleyebilirim ki ondan, günün birinde beni
ortadan kaldırmaya karar vermesinden başka?

4
Benim adım Isabella'dır, ben kadersiz
Gallizia kralının kızıydım. Kızıydım
diyorum, çünkü şimdi acıların, işkence
ve perişanlığın çocuğuyum. Günahım
Amore'nin boynunadır; en çok kötü
kalpliliğidir beni yakan, çünkü başlarda
mutluluk sözü verir tüm insanlara, sonra da
üçkâğıt açar, yalan dolanlarla birlikte.

5
Mutluydum ve yoktu bir şikâyetim
yazgımdan: soylu, genç, varsıl, düzgün
ve güzel bir kadındım, oysa şimdi ürkek
ve zavallı biri oldum, dahası, mutsuz.
Ne ki bilmeni isterim nereden kaynaklanıyor
benim bu mutsuzluğum; bilsem de
senden bir destek görmeyeceğimi, yine de
az şey değil, eğer yanarsan sen de benim için.

6
Babam Baiona'da düellolar düzenlemişti,
şövalyeler arasında, o zamandan bu yana
on iki ay geçmiştir herhalde.
Topraklarımıza birçok ülkeden şövalyeler
gelmişti, duyuruyu duyan. Gelenlerin arasında

(ya Amore bana böyle gösterdi ya da erdem çıktı
kendiliğinden ortaya) bir tek Zerbino kazanmıştı
övgümü, büyük İskoçya kralının oğlu.

7
Gördüm onu meydanda dudak uçuklatan
gösterileriyle şövalyeliğe özgü ve âşık oldum ona,
ayrımında olmadım gittiğinin, aklımın başımdan.
Düşürmüş olsa da ona olan aşkım beni bu hallere,
çıkmasın istiyorum hiç aklımdan; kendi yararıma
olduğunu biliyorum aşkımı bağladığım yerin,
çünkü, en güzel ve en değerli bir kalptir dünyadaki,
çirkin ve çirkef olamayacaktır asla.

8
Zerbino yakışıklı mı yakışıklı, değerli mi
değerliydi, tüm erkeklerin üstünde.
Sanıyorum o da bana âşıktı,
ve bana gösterdi, en az benim kadar
yandığını yüreğinin. Hiç eksik olmadı
aracılar bu iki yanan yürek karşısında;
gözden uzaklığımıza karşın,
henüz olmadık gönülden hiç ırak.

9
Ne ki bitince o büyük şenlik, döndü canım
Zerbino İskoçya'ya. Eğer aşkı tatmışsan,
bilirsin nasıl kaldığımı mahzun ve tek başıma;
onu düşündüm gece gündüz her gün. Ama
biliyordum yüreğinin yanmadığını benimkinden
daha az, yakıcı bir ateş çemberinin içinde.
Karşı duramadı asla arzularına, dahası,
denedi her yolu beni yanında tutmak için.

10
Ayırdı bizi inançlarımız ne yazık ki
(o Hristiyan'dı, bense Sarazen), istemedi beni
babamdan; ancak yoktu bir diğer yol, beni
kolumdan tutup kaçırmaktan başka. Yemyeşil
alanlar ve yakınındaki deniz arasına yerleşik
varsıl topraklarımızın dışında, güzel bir
bahçe vardı, güzel mi güzel, bir ırmak kıyısında,
görünürdü oradan tüm deniz ve tepeler.

11
Uygun gelmişti bu yer tasarladığı işi yaşama
geçirmek için, dinsel farklılığın koyduğu engeli
yıkmak adına; bildirdi bana kafasına koyduğu
kararı, gitmek için mutlu bir yaşama doğru.
Bir tekne bulmuştu içi silahlı askerlerle dolu
Santa Marta'ya yakın bir yerde saklı;
Biscaglialı Odorico'nun emrindeki, karada
ve denizde, usta bir savaşçıydı Odorico.

12
Kendisi bu işi yapamayacağı için bizzat,
zorlamıştı onu çünkü yaşlı babası gitmesi için
yardımına Fransa kralının; Zerbino göndermek
zorunda kalmıştı bu Odorico'yu
kendi yerine; seçilmişti o adam, kendisine
en sadık arkadaşları arasından ve en bağlı,
en dost biri olarak; böyle olması gerekirdi aslında,
eğer iyilik, şükran ve dostluk kazandırıyorsa insana.

13
Gelecekti o adam silahlanmış bir tekneyle,
saptanan gün ve saatte beni almak için.
Ve geldi o beklediğim gün, ben hazırlanmış

duruyordum bahçemde.
Odorico, geceleyin,
denizi bilen ve silahı tanıyan usta silahşorlarla,
indi bir ırmağa bizim kente yakın,
ve ulaştı sessizce benim bulunduğum bahçeye.

14
Çekip aldılar beni iyice yağlanmış, çok hızlı bir
tekneyle, kentte daha hiç kimsenin haberi yokken.
Bizimkilerden kimileri kaçtı, silahları olmadığı,
ve böyle bir şey beklemedikleri için. Kimisi
ölüsünü bıraktı, kimisi yakayı kaptırdı ve bindirildi
gemiye benimle. Böylece koptum ben topraklarımdan,
ne kadar coşkulu ve sevinçliydim, anlatamam sana,
kısa zamanda Zerbino'ya kavuşmak umuduyla.

15
Tam da Mongia'ya doğru yol alıyorduk ki
sol taraftan bir darbe yedik, dingin havayı
altüst etti bir fırtına, bulandırdı denizi,
kaldırdı dalgaları ta göklere kadar. Vurdu öte
taraftan bir kuzeybatı rüzgârı, çıkardı rotasından
gemiyi ve arttı giderek zaman içinde büyük fırtına;
öyle güçlü esti ki, işe yaramadı artık bir o yana
bir bu yana çevirmek, dönüşümlü olarak tekneyi.

16
Yelkenler fora neye yarar ki, ya da bağlamak
ana direği güverteye ve söküp atmak
yerinden kasaraları, istemesek de sürükleniyoruz
yalçın kayalıklara doğru, Rocella yakınlarında.
Yardımını esirgerse yukarıdaki varlık,
fırlatacak bizi karaya acımasız fırtına.
Bu rüzgâr, kötü mü kötü, öylesine hızlı üfürüyor ki
ok bile ulaşamaz hızına kargıdan fırlatılan.

17
Biscaglino sezdi tehlikeyi ve bir çare aradı,
ama çoğunlukla sonuç vermeyen bir çareydi bu:
sandala koştu hemen;
indirdi suya ve beni de aldı yanına.
İki kişi daha indi içine;
ardından bir asker timi de inecekti, izin vermiş
olsalardı ilk inenler; ne ki sırtlarını çevirdiler,
kestiler ipini sandalın ve asıldılar küreklere hemen.

18
Attık kendimizi kıyıya kurtuluş yolu olarak,
sandala inen bizler; öldüler diğerleri
parçalanan teknede: denize gömüldü
tüm eşyalar ganimet olarak. Ebedi Bonta
ve sonsuz Amor'a yalvardım ellerimi açıp,
yoksun bırakmasın diye
Zerbino'yu görmekten, uyup bu çılgın denizin
buyruğuna, yeniden uzaklaştırarak beni ondan.

19
Bırakmıştım gemide giysilerimi, takılarımı
ve öteki değerli eşyalarımı; bir tek umudum
kalsın diye Zerbino'yu görmek yolunda;
mutluydum yine de, bırakmış olsam da
her şeyimi denize. İndiğimiz yerde yoktu
hiçbir ayak izi, ne de görünürde kalacak bir yer,
barınak olarak; bir dağ vardı, eksik değildi
yeşil tepesinden rüzgâr, ayaklarından deniz.

20
Burada acımasız ve zorba Amore, ki tutmaz
hiçbir zaman sözünü ve araştırır sürekli
nasıl boşa çıkaracağını bizim akılcı her

girişimimizi; dönüştürdü hüzünlü ve
dürüst olmayan bir yolla, umudumu acıya,
yararımı zararıma; ve Zerbino'nun güven
duyduğu arkadaşı, yandı tutuştu aşk
tutkusundan, buza soktu dostluk bağını.

21
Ya beni daha açık denizdeyken arzulamıştı,
ne ki yüreklilik gösterip vuramamıştı açığa
ya da arzulamış olmasına karşın ta o zamandan,
beklemişti ıssız bir yere varmak için;
burada duramadı artık, tasarladı o doyumsuz
açlığını doyurmayı; önce uzaklaştırdı
oradan iki tayfadan birini,
bizimle birlikte sandalda boğulmaktan kurtulan.

22
O adam İskoçyalıydı, adı da Almonio'ydu,
biliniyordu Zerbino'ya büyük bir bağlılığı olduğu;
o da yetkin bir savaşçı olarak onu takdir ederdi hep,
söylemişti bunu Odorico'ya; onun yanına onu
verdiğinde. Ona dedi ki ayıp olur, yanlış yaparız,
Rocella'ya kadar yürüterek götürme beni;
ve rica etti ona, önden gidip bir at
bulabilir miydi acaba beni bindirecek?

23
Almonio hiçbir şeyden kuşkulanmadı,
söylediklerinden ötürü, koyuldu hemen
yola kente doğru; bir ormanın içinde
kuruluydu kent; ve altı milden fazla değildi
oradan uzaklığı. Odorico açığa vurdu
sonunda, o kötü niyetini ötekine:
ya bilemedi nasıl gözden uzak tutacağını,
ya da onunla çokça içli dışlı olduğu için.

24
Bilbaolu Corebo diye bilinirdi adı,
sözünü ettiğim o adam, bizimle kalan;
çocukluktan beri onunla aynı evde
yetiştirilmiş, büyümüştü. Bu hain adam,
paylaşabileceğini umuyordu arkadaşıyla
bu kötü niyetini. Corebo'nun bırakarak
dürüstlüğünü bir yana, kendisinin o soysuz
davranışına daha yakın duracağını umuyordu.

25
Corebo ki kibar ve soylu biriydi, edemedi
aşağılamadan onu dinlerken; ona hain
olduğunu söyledi; hem tavrı hem de
sözleriyle karşı çıktı o yabanıl tasarısına. Biri
öfkeden tutuşuyor, öteki yanıyordu aşk yarasından,
ve çektiler kılıçlarını kınından, girdiler birbirlerine.
Görünce ateşli kavgalarını, korkudan yağladım
tabanları karanlık ormanların içlerine doğru.

26
Odorico ki bir ustaydı kılıç kullanmakta,
birkaç kılıç darbesiyle çıktı üste ve serdi
Corebo'yu yere ölümcül bir halde ve gelmeye
başladı arkamdan, izleyerek bıraktığım izleri.
Emrine girdi Amore (yanılmıyorsam eğer),
bana ulaşsın diye ödünç verdi kanatlarını ona.
Ve çok şey öğretti, tatlı sözler ve yakarışlar,
öyle ki benim hoşuma gitsin ve onu seveyim diye.

27
Ne ki her şey boşunaydı, kesin kararlı ve emindim,
onu mutlu etmek yerine ölmeyi yeğleyecektim.
Yakarışları, tatlı sözleri yaramayınca işine

ve tehditleri; bu kez zorladı beni birebir,
ve güç kullandı. Yalvardım, yakardım ve dedim ki
Zerbino beni kendisine emanet etmişti,
onu bir dost bilerek; söyledim bütün bunları,
ne ki ulaşmadı asla kulağına tüm bu söylediklerim.

28
Gördüm boşunaydı yalvarmam yakarmam,
bekleyemezdim herhangi bir destek başka
bir yerden; daha kaba davranıyor ve daha açgözlü
geliyordu üstüme giderek, tıpkı bir aç ayı gibi;
savundum kendimi ellerim ve ayaklarımla,
kullandım tırnaklarımı ve sonra dişlerimi:
yoldum tüylerini ve tırmaladım yüzünü gözünü,
ulaştı yıldızlara bağırış çağırışlarım.

29
Bilmiyorum rastlantı mıydı yoksa bağırışlarım
mı işitilmişti; bir grup insan uzaktan
başlamıştı koşmaya kıyıya;
koşarlar ya hep bir gemi battığında ya da kayalara
vurduğunda. Dağın üstünde gördüm bir güruhun
belirdiğini, bize ve denize doğru geliyordu insanlar.
Biscaglino, onların geldiğini görünce, bıraktı beni
zorlamayı ve döndüğü gibi arkasına, kaçtı.

30
O hain adama karşı beni korudu o güruh,
Bayım o manzara görülmeye değerdi; halk arasında
bir söz vardır hani, sık sık söylenir: yağmurdan
kaçarken doluya tutulmak. Ben de aynısını
yaşadım. Doğrudur, ben hiç böyle talihsiz
olmamıştım, onlar da böylesine vahşi,
beni, bedenimi hırpalayacak kadar: yoksa
erdemli ve iyi insanlar oldukları için değil;

31
çünkü beni olduğum gibi bırakırlarsa eğer,
el değmemiş bir kız olarak, daha pahalıya
satmayı umdukları içindir. Bitti sekizinci ay,
girdik dokuza, gömülü kaldı
bedenim benim burada. Kalmadı hiçbir
umudum Zerbino'dan; satmışlar beni bir tüccara,
anladığım kadarıyla konuşmalarından,
o da beni bir sultana götürecekmiş Doğu'da."

32
Böyle diyordu genç kadın ve sık sık
hıçkırıklar, iç çekmeler kesiyordu
meleksi; engerek ve suyılanını
acındıracak kadar duygulu ve içten sesini.
Dile getirirken bu biçimde acısını,
belki de içini boşaltıp rahatlıyordu
konuşurken, o sırada yirmi adam girdi
mağaraya, kimi kargılı, kimi de kamalıydı.

33
Onlardan ilkinin acımasız bir suratı vardı,
tek gözlüydü, bakışı karanlık ve çarpıktı;
öteki gözü kör olmuştu, burnunu ve çenesini
koparıp alan bir darbeyle. O adam görünce
şövalyeyi oturmuş konuşurken kadınla
mağarada, döndü yoldaşlarına ve şunu dedi:
"Bakın işte, size yeni bir kuş, kendiliğinden
düşmüş tuzağa, daha ben kurmadan tuzağı."

34
Döndü konta ve dedi: "Seni Tanrı
gönderdi bana, sen tam zamanında geldin ve
çok işime yaradın. Bilmiyorum, sen mi
tahmin ettin, yoksa birileri mi sana söyledi:

böylesine güzel bir silahı epeydir arzu ettiğimi,
ve bu sevimli siyah elbiseni.
Gerçekten tam zamanında geldin,
karşılamak için benim tüm gereksinimlerimi."

35
Orlando acı acı güldü ve ayağa fırladı,
ve o şerefsiz adamı yanıtladı:
"Ben silahlarımı sana satarım, ama sana
pahalıya mal olur, hiçbir tüccar böyle bir
fiyata satmamıştır malını." Çekti yakınındaki
ocaktan bir odun, üstü ateş ve duman kaplı,
salladı rastgele o düzenbaza ve yapıştırdı,
gözleriyle burnu arasında bir yere.

36
İki gözkapağını da vurmuştu salladığı odunla,
ne ki daha çok sol gözkapağı zarar gördü;
ve oydu o sağlam gözünü de,
bir tek onunla görüyordu zaten ışığı.
Yetinmedi adamın gözünü kör etmekle ama,
onu göndermeden önce Kharon
ve yoldaşlarının bekçiliğini yaptığı kaynayan
kan ırmağında[1] debelenen ölülerin yanına.

37
Mağarada bir masa duruyordu ortada,
iki karış kalınlığında ve kare biçimindeydi;
üstü de pütürlüydü, düz değildi.
Kalın kalın ayakları vardı ve tüm aile
sığıyordu o masaya. Orlando büyük bir
çeviklikle ki İspanyol cirit oyuncuları
bu kadar değildir, çekti masayı kendine, kaldırdı,
ve savurdu orada bekleyen it kopuğun üstüne.

---

1 Dante'nin cehennemindeki Flegetonte, kan ırmağı.

38
Kiminin göğsüne, kiminin karnına, kiminin
kafasına geldi masa; kiminin ayağı kırıldı,
kiminin kolu; kimileri öldü, kimileri sakat
kaldı; tam isabet almayanlar çareyi kaçmakta
buldu. Tıpkı bir grup yılanın tepesine düşen
bir taş gibi; kiminin böğrünü, kiminin kafasını
ezer ya: kış uykusundan çıkmış güneşte
temizlenir ve çekidüzen verirlerken kendilerine.

39
Rastlantıya baksanıza, ne desem bilmem ki:
birileri ölür, bir kısmı kuyruksuz kalır;
kimilerinin gövdesi felç olur ve boşuna
evirip çevirir kuyruğunu; bir başkası azizlerin
inayetini görür, sürünür otlar arasından
ve sürüne sürüne kaçar hedef olmaktan.
Orlando'nun darbesi korkunçtu
ama hayran bıraktıracak kadar da şaşırtıcıydı.

40
Masayla sağı solu kırılanlar
ya da kurtulanlar darbeden yara almadan
(Turpin'in yazdığına göre yedi kişilerdi),
çareyi kaçmakta buldu;
ne ki şövalye durdu kapının önünde
ve karşılaşmadı hiçbir direnmeyle, bağladı
sıkı sıkıya ellerini o köy evinde bulduğu,
ve bu işe çok uygun bir iple.

41
Sonra bunları mağaranın dışına çekip çıkardı;
getirdi gölgesine yaşlı bir üvez ağacının.
Ve soydu yapraklarını dalların kılıçla; astı
her birini bir dala, kargalara yem olsunlar diye.

Ucu çengelli zincirlere gerek yoktu
o pisliklerden dünyayı temizlemek için,
ağacın kendisinde vardı çengelleri; onlara astı
Orlando adamları birer birer çenelerinden.

42
Yaşlı kadın ki o serserilerin yandaşıydı,
görünce hepsinin ortadan kaybolduğunu,
kaçtı gözyaşlarıyla, yolarak saçını başını,
ormanların, çalılıkların dolambaçlı yollarından.
Zorlu ve sıkıntılı yollarda, duyarak ensesinde
tehlikeyi korkuyla ulaşır sonunda bir ırmağa,
karşılaşır orada bir cengâverle;
ama ben kim olduğunu söylemeyeceğim şimdi:

43
ben öteki kadına dönüyorum, kendisini
yalnız bırakmaması için yalvarır
şövalyeye; nereye giderse onunla gitmek
istediğini söyler. Orlando onu kibarca avutur;
ve al renkli Aurora güllerle süslü
boynundaki çelenk ve al atkısıyla başlarken
her zamanki yolculuğuna,
Orlando ayrılır oradan Isabella ile.

44
Anlatılacak kayda değer bir şey yaşamadan
günlerce birlikte yol aldılar
ve sonunda karşılaştılar bir şövalye[2] ile yolda,
tutuklanmış götürülüyordu.
Sonra söyleyeceğim kim olduğunu
ki adını duymak sizi de mutsuz edecektir
ve şimdi Amon'un kızı beni çağırıyor, onu,
aşk belasını yaşadığı bir yerlerde bırakmıştık.

2 Zerbino.

45
Güzel kadın, boşuna sızlanıp duruyordu,
sevgilisi Ruggiero'nun dönmesini beklerken;
Marsilya'daydı, sıkıntı yaratıyordu hemen hemen
her gün pagan güruha; bunlar da önlerine geleni
talan ediyorlardı, dağda, ovada çalıp çırparak,
Linguadoca ve Provenza bölgelerinde:
Bradamante iyi yapıyordu işini, hem iyi bir
cengâverdi hem de akıllı bir takım komutanı.

46
Burada sıkışıp kalmıştı ve çok
beklemişti dönmesi gereken sevgilisi Ruggiero'yu;
ne ki beklediği olmuyordu
bir türlü ve aklından bin bir türlü kötü şey
geçiyordu. Bir gün sızlanırken yine yalnız
başına, geldiğini gördü bir kadının,
Alcina'nın yaraladığı kalbini sağaltmak
için bir ilaç getirmişti yüzüğünün içinde.

47
Görünce kadının sevgilisini getirmediğini
uzun bir aradan sonra, rengi benzi atmış
ve öyle bir titrer hale girmişti ki, duracak gibi
değildi artık ayakta, gücü kalmamıştı
yeterince; ne ki soylu büyücü karşılamıştı
onu güler yüzle ve görünce kaygılı olduğunu,
onu avutmuştu neşeli hareketleriyle,
tıpkı güzel haberler getiren kişiler gibi.

48
"Kaygılanma," der, "Ruggiero'yla ilgili
kızım, sağlığı yerinde, sapasağlam;
gene sana tapıyor, ne ki özgür değil, senin
düşmanın aldı elinden onun özgürlüğünü,

atla atına, bu gerekli istiyorsan daha onu,
beni izle adım adım; beni izlersen eğer,
sana kapıları açacağım, göreceksin
bu yolla kavuşacak özgürlüğüne Ruggiero."

49
Ve anlatmayı sürdürdü o büyü tezgâhını,
Atlante'nin onun için kurduğu:
girmişti onun kılığına, o güzel yüzüyle,
sanki o kötü kalpli devin bir tutsağı gibiydi,
onu bu hileyle çekmişti büyülü saraya,
orada kaybolmuştu gözden durup dururken;
kadınlar, şövalyeler, oraya yolu düşen herkes
çıkamaz bir daha o saraydan büyülendikleri için.

50
O büyücüye bakan herkes, arzu ettiğini
görür gibi olur kendisi için: kadın mı,
seyis mi, yoldaş mı, dost mu, ne istersen o;
çünkü her insanın beklentisi farklıdır;
herkes aradığını bulmak için dolanıp durur
sarayda çırpınarak, ne ki boşu boşunadır
çabaları; ve aradıklarını bulacaklar diye
o kadar çok ki umutları, kimse ayrılmak istemez
saraydan.

51
"Oraya varır varmaz," dedi, "o büyülü sarayın
yakınına, büyücü adam gelecek seni görmeye;
o adam tamı tamına Ruggiero'ya benzetmiştir
kendisini; inandıracaktır büyücü ustalığıyla seni,
ve diyecektir ardından: birileri onu alt etmiştir
düelloda ve senin yardımını dilemektedir,
isteyecektir gitmeni kendisiyle bulunduğu yere;
orada seni tutsak edecektir, göreceksin, ötekiler gibi.

52
Bu kadar çok insanı tuzağına
düşürdüğüne göre, dikkat et, sen de düşme;
ve Ruggiero'ya benzer kılıkta, yüzde çıkacak
olursa karşına ve dilerse senden yardım eğer,
inanma; ve karşına çıkar çıkmaz
al o soysuzun canını: kuşkun olmasın,
ölecek olan Ruggiero değil, seni derin
bir kuyuya atacak olan o adamın ta kendisidir.

53
Senin için zor olacak bilirim, öldürmek birini
Ruggiero'ya benzeyen: ne ki inanma kendi
gözlerine bile, perde inmiş olacak büyüden
ötürü; gerçek perdenin ardındadır. Kararlı ol
seni ormana götürmeden önce, öyle ki
değiştirmeyesin verdiğin kararı, kalırsın yoksa
sonsuza dek Ruggiero'dan yoksun, korkaklık edip
izin verirsen büyücünün yaşamasına."

54
Bu genç kadın, ki bıçkın bir savaşçıdır,
düzenbaz büyücüyü öldürmek niyetiyle
kuşanır silahlarını ve koyulur izlemeye çabucak
Melissa'yı; bilir onun ne kadar kendine
bağlı olduğunu. O da sürülmüş tarlalar ya da
ormanlar içinden zorlu yollardan geçerek hızla,
rehberlik eder ona, anlatır güzel şeyler,
yolculuğun sıkıntısını atmak için üzerlerinden.

55
Hepsinden daha çok ilgisini çeken
o en güzel konuşmaları, ki sık sık yineliyordu,
kendisinden ve Ruggiero'dan doğacak eşsiz
hükümdarlar ve ün salacak yarı tanrılarla[3]

3 Estensi ailesinin soyu. Bk. 7, 39, 4.

ilgili olanlardı. Melissa bildiği için sonsuza
dek yaşayacak olan tanrıların gizlerini,
kestirebiliyordu önceden, gelecekte olacakları,
birçok yüzyıl sonrasında bile olacaklar belliydi.

56
"Haydi benim canım, bilge rehberim,"
diyordu ünlü kadın büyücüye, "çok
yıllar önce bana haber vermiştin soyumdaki
güzel erkeklerle ilgili; şimdi de kadınlardan
söz et bana beni avutmak için,
varsa eğer erdemli ve güzel kadınlar
arasında soyumdan sayılabilecek herhangi biri."
Ve soylu büyücü kadın yanıtladı kızı:

57
"Görüyorum senden çıktığını görgülü
kadınların, imparator analarının ve büyük saltanat
kadınlarını; ünlü ailelerin ve şanlı iktidarların
yıkılmaz direkleri ve yenilikçi kadınlarını; etek
giyiyorlar diye daha az saygın sayılmazlar asla,
silah kullanmada şövalyedirler, üstün erdemli,
yürekli, ölçülü ve acıma duygusuyla dolu
kıyas kabul etmez sakınganlıkları.

58
Ve başlarsam anlatmaya soyundan gelecek
olanlardan şan, şerefi hak eden her birini,
bitmez anlatacaklarım; göremiyorum kimseyi
adından söz etmeden geçebileceğim.
Ne ki binlercesi arasından bir ya da iki
çiftten söz edeceğim görevimi yerine
getirmek adına. Niçin mağarada istemedin ki
benden, görürdün böylece imgelerini.

59
Senin o parlak soyundan bir kadın çıkacak,
çok değerli yapıtlar ve güzel çalışmaların
dostu olarak; bilmiyorum onu nasıl
tanımlayacağımı, güzel ve sevimli mi desem,
yoksa bilge ve görgülü mü! O kadın özgürlükçü,
ve görkemli Isabella'dır; aydınlattı gece gündüz
ışığıyla Menzo üzerinde yayılan toprakları;
o topraklara Oknos'un annesi[4] vermişti bu adı.

60
Orada çok değerli kocasıyla dillere destan bir yarış
içindeydi; hangisi, kendisi mi yoksa kocası[5] mı
daha erdemli ve erdemden yana olacak kişi; ve kim
açacak kapıları soyluluğa daha iyi. Eğer biri Fransızları
Taro'da ve Napoli Krallığı'nda yenilgiye uğrattığını
söyleyecek olursa ve İtalya'yı Galler'den iyice
temizlediğini, öteki şunu diyebilecektir: Ulisse'nin
Penelope'sinden geri kalmaz, el değmemiş yaşadığı için.

61
Çok değerli şeyler öğrendim bu kısa konuşmamda
o kadınla ilgili ve geri kalanını anlatmıyorum.
O günlerde, inzivaya çekildiğim günlerdi, mağarada;
Merlino beni bilgilendirmişti bulunduğu mezardan.
Bu büyük denizde yelken açmaya kalkarsam eğer,
Tifi'den çok daha fazla yolculuk yapmam gerekecek.
Bitiriyorum, ama o kadın iyi olan şeylere ulaşacak,
hem erdemli olduğu için, hem de göklerin armağanı olarak.

---

4 Kâhin Tresias'ın kızı Manto'nun oğlu olan Oknos, kurduğu kente annesinin anısına Mantova adını verir.

5 II. Francesco.

62
Yanında kız kardeşi Beatrice olacaktır,
adı ne ise kendisi de oydu; tıpatıp
uyuyordu adı yaşamına, çünkü kadın dünyada
sahip olunması gereken ne varsa
her şeye sahip olacaktır sonuna kadar; yetmedi,
kendisiyle birlikte kocasını da yüceltecek,
tüm varsıl dükler içinde. Ne ki kocası, ölümünden
sonra karısının, en mutsuz kişilerden biri olacaktır.

63
Ve Moro ve Sforza ve Visconti'nin yılanları[6] o kadın
yaşadığı sürece güçlü ve korkulan olacaklar, İpeborei
dağlarından Kızıl Deniz'e, Hindistan'dan senin
denizine yol veren dağlara dek her yerde: ölünce
o kadın İnsubri Krallığı tüm İtalya'nın zararına,
girecek başkalarının boyunduruğuna; ve insanlar salt
yazgının bir kayrası olarak tanımlayacak önceki
bilgeliğini Ludovico'nun, karısının ölümüyle birlikte.

64
Aynı adı taşıyan başka kadınlar da olacak ailenizde,
çok yıllar önce doğmuş olacaklar: onların biri de
verimli topraklar üzerine kurulan Pannonia tacını
gördü kutsal saçlarının üzerinde; bir başkası daha
olacak, dünyalığını bırakıp gittikten sonra
azize yerine konulacak Ausonio topraklarında,
adına tütsü yakılacak, bütün resimleri elden ele
dolaşacak, adak adamak isteyenlerce.

65
Ötekilerini söylemeyeceğim; dediğim gibi çok
zaman alır söz etmek onlardan;

6 Visconti ailesinin arması. Visconti ailesinin armasında yılanlar vardı.

her biri kahramanlık öyküleri sunsa da epik şiire
konu olacak kadar. Saklı tutacağım göğsümde
adlarını: Biancheler, Lucrezieler,
Costanzeler ve başkaları,
soylu aileleri ayakta tutacak İtalya'da;
annelik şanına erişmiş kadınlar olarak.

66
Hiçbir şeyden değilse bile senden
sonra aileler kadınlarından ötürü
yazgılı olacaklardır erdeme;
hangi kızlarından ötürü bilemiyorum gerçi
kızlarının mı yoksa gelinlerinin mi erdeminden!
Merlin'in bana gelinler için söylediklerinden
sana anlatacaklarım olacak,
dile getirmek isterim onları gönülden.

67
Önce Ricciarda'dan söz edeceğim güç ve
dürüstlük örneği; dul kalacaktır genç yaşta kara
talihinden ötürü; hep iyilerin başına geldiği gibi.
Çocukları, baba tahtından yoksun, göreceklerdir
sürgüne gitmek zorunda kaldıklarını yabancı
topraklarda; düşmanların eline düşeceklerdir
çocuk yaşta; ne ki sonuçta, gördüğü bahtsızlığın
karşılığında, iki kat ödül bulacaktır karşısında.

68
Yüce antik Aragona soyundan gelme o muhteşem
kraliçeden söz etmeden duramayacağım,[7] ne Latin
ne Yunan tarihinde söz edilmiştir
böyle bir kadından: kendinden utanan ve böyle
bilge biri; ayrıca Fortuna'nın dostluğundan uzak;

7 Eleonora d'Este.

ne ki kutsal Bonta'nın iyi zamanına rastlamış olacak ki
anne olacak ve güzel bir soyun ürünleri çocuklar
doğuracaktır: Alfonso, Ippolito ve Isabella.

69
O kadın bilge Leonora olacaktır,
ve senin soy ağacına eklenecektir adı.
Sana ikinci gelinle ilgili ne söylememi istersin,
bunun arkasından gelecek olan?
Lucrezia Borgia: güzelliği, erdemi,
haklı ünü artacak zaman içinde,
ve yazgısı büyüyecek, tıpkı genç bir ağaç gibi,
nasıl büyürse yumuşak topraklarda.

70
Gümüş karşısında teneke, altın karşısında bakır
ne ise; ve kır papatyası karşısında gül,
kuru akasya yanında sürekli yemyeşil kalan
defne ağacı ve boyalı cama oranla kıymetli taş,
hiçbir ünlü kadın boy ölçüşemez o güne kadar
doğmuş olacak olan, onunla;
görülmemiş güzelliğinden ve bilgeliğinden,
ve öteki övünülebilecek niteliklerinden ötürü.

71
Çok üstün tüm niteliklerinin ötesinde, kendisine
yakıştırılan, yaşarken ve öldükten sonra,
çocukları Ercole ve diğerlerine öğrettikleri
devlet yönetimine ilişkin, sağladığı altyapı
eğitimlerinden ötürü ve koyduğu doğru ilkeler;
ün kazandıracaktır kendinden sonra gelenlere
savaşta ve barışta; çünkü koku kolay kolay silinmez;
iyi de olsa kötü de, yeni de olsa bir vazo.

72
Fransız Renata'nın adı söylenmeden kalsın
istemem, o kadının gelini, on ikinci
Luigi'nin kızı, Britanya'nın ebedi onuru
kadından doğma.. Toplanmamıştır
hiçbir kadında tüm erdemler süslemek için
bir kadını, onda olduğu kadar; ateşin insanı
yaktığı, suyun boğduğu gerçeği bilindiği
günden beri ve dünya var olduğundan bu yana.

73
Saksonyalı Alda'dan söz etmem uzun sürer,
ya da Celano kontesinden, ya da Katalonyalı
Bianca Maria ya da Sicilya kralının kızından
ya da Bolognalı güzel Lippa'dan
ve diğerlerinden;
ve ben büyük övgülere değer kişilerden
söz etmeye kalkacak olursam zaman zaman eğer
kıyısı olmayan açık bir denizde bulurum kendimi."

74
Gelecek kuşağın büyük bir bölümünü rahat
rahat, anlatması gerektiği gibi anlattıktan
sonra birkaç kez yeniden anımsattı şatodaki
büyü sanatını, Ruggiero'nun aklını başından
alan. Melissa durdu olduğu yerde, çünkü
yaklaşmışlardı kısmen o vahşi ihtiyarın
bulunduğu yere; daha ileriye gitmeyi uygun
bulmadı; görsün istemiyordu kendisini Atlante.

75
Bin kez yinelediğini yine söyledi genç kıza.
Ve onu bıraktı yalnız başına.
Genç kadın iki mil gitmemişti ki

dar bir patikadan,
Ruggiero'ya benzeyen adamla karşılaştı;
ve yanında iki tane pis suratlı, dev kılıklı kocaman
birileri duruyordu; ve onu öyle
sımsıkı tutuyorlardı ki ölüme götürüyorlardı sanki.

76
Genç kadın böyle bir tehlike içinde görünce o adamı
Ruggiero'ya tıpatıp benzeyen, kuşkuya düştü, inanmak
istemedi inandığı şeye ve unuttu hemen tüm yaptığı
planları. Melissa'nın nefret ettiğini düşündü
Ruggiero'dan, gücenmiştir belki de ona bilmediği
bir nedenden ötürü ve büyücü kadın hiç görülmedik
bir tezgâhla, adamın ölümünün kendi elinden olmasını
istemiştir belki de, onu bu kadar çok sevdiği için.

77
şunu söylüyordu içinden: "O adam Ruggiero
değil mi yani, yüreğimle gördüğüm her zaman,
ya da gözlerimle şimdi? Ve görmüyor
ve tanımıyorsam eğer şimdi, bir daha ne zaman
görecek ve tanıyacağım? Gözlerime değil de
bir başkasının sözüne mi inanacağım sanki?
Ve niçin? Bırakınız gözlerimi, yüreğim tek başına
anlar, yakınımda mı duruyor yoksa uzağımda mıdır?"

78
Böyle düşünürken sesini duyar adamın,
ve Ruggiero'nun sesidir sanki,
yardım dilemektedir; ve görür adamın
bir yandan atını dürterken, öte yandan
gevşettiğini yularını; ve biri ve diğeri dev
adamların onu izlemek için koştuklarını
arkasından. Kadın da kalmaz onlardan geri,
ta ki büyülü evlere ulaşıncaya kadar.

79
Girer girmez kapısından o evlerin düşer herkesin
düştüğü yanlışın içine. Boşuna arar olur onu,
dener her yolu, doğru gider olmaz, sapaklara
girer hiç olmaz, aşağıya, yukarıya, içeriye, dışarıya;
ne gündüz dedi, ne gece, ama çok güçlüydü
yaptığı büyü: öyle bir şey yapmıştı ki büyücü adam,
Ruggiero görüyor ve konuşuyordu kadınla ama,
ne Ruggiero tanıyordu onu, ne de kadın onu.

80
Bırakalım Bradamante'yi olduğu yerde, ama dert
etmeyin aman, kapıldıysa eğer büyücünün
büyüsüne; kurtulacağı zaman gelince, onu
çıkaracağım büyüden, Ruggiero'yu da
aynı biçimde. Tat değişince iştah da artar ya,
benim öyküm de öyle, daha bir çeşitlensin,
ve sıkmasın dinleyeni, biraz ondan, biraz
bundan katmalıyım diye düşünüyorum öyküme.

81
Üzerinde çalıştığım dokuma işinde birçok ip
kullanmam gerektiğini tasarlıyorum,
keyfinizi kaçırmak da istemem;
Sarazenler çadırlarından çıkıp silah kuşanıyordu
kralları Agramante'nin huzurunda,
kral tehditler yollarken Altın Zambak'a[8]
yeni bir içtimaya çağırmıştı askerlerini,
bilmek istiyordu sayılarını.

82
Süvariler, piyadeler dışında ki ilk sayıma
göre bolca azalmışlardı sayıca,

8 Zambak Fransa'nın simgesidir.

komutanlar yoktu hem de iyileri,
İspanyol, Libyalı, Etiyopyalı:
taburlar, farklı ulustan insanlar kalmışlardı
başıboş, yoktu bir komutanları. Bir baş,
bir düzen vermek için tüm bu birliklere,
tüm ordu toplanıyordu şimdi bir resmigeçit için.

83
Ölen insanların yerine savaşta ve acımasız
kapışmalarda, bir lider İspanya'ya, öteki
Afrika'ya adamlar gönderdi asker getirtmek için,
çoktu çünkü askere alınanlar;
hepsi birliklerine dağıtıldı ve verildi başlarına
komutanları. Erteliyorum bir başka kantoya
söyleyeceklerimi Efendim, resmigeçit
ve yeni düzenlemelerle ilgili anlatacaklarım var.

14. Kanto

1
Birçok saldırıda ve acımasız çarpışmada,
Afrika ve İspanya, Fransa ile girdikleri savaşta
sayısız ölü verdiler ve sayısız insan terk edildi
kurtlara, kargalara ve yırtıcı kuşlara;
Fransızlar yaralıydılar yürekten çünkü çokça
toprak yitirmişlerdi, ne ki Sarazenler daha da
acılıydılar çünkü prenslerini ve baronlarını
bırakmışlardı savaş alanlarında.

2
Zaferleri o kadar kanlı oldu ki bilmiyorlardı
neye sevineceklerini. Eğer yeni savaşları,
eski savaşlarla karşılaştıracak olursak,
muzaffer Alfonso, o büyük utku[1] ki onunla şan
şöhret kazandı sizin o erdemli katkılarınızdan ötürü,
neden oldu ama gözyaşlarına Ravenna'nın,
bütün başına gelenler yüzünden savaş sonrasında
tıpkı Sarazenlerin başına geldiği gibi Fransa'da.

3
Morini ve Picardi geri çekiliyorlardı,
Normanni ve Aquitaniler de, işte o sırada

1 Ravenna muharebesi (11 Nisan 1512): Estensi ordusunun desteğini alan Fransızlar İspanyollara karşı savaşmış ve kazanmışlardır. Ancak savaş sonrası kentin yağmalanması Ravennalılara pahalıya mal olmuştur.

siz giriştiniz ve saldırdınız İspanyol
bayraklarına, ki neredeyse kazanıyorlardı
savaşı, arkanızdan gözüpek gençler
geliyordu ve o gün şeref madalyası olarak,
altın kaplamalı mahmuzlar ve kabzalar
aldılar o değerli ellerinizden.

4
Bu yürekli insanlarla ki göğüslerini germişlerdi
uzak olmayan tehlikelere, indirdiniz aşağıya
o tumturaklı altın Meşe Palamudu'nu[2]
ve ikiye böldünüz sarı kırmızılı flamayı sapıyla,
size verilmeliydi asıl zafer tacı, bırak yok etmeyi
kılına bile dokunamadılar çünkü Altın Zambak'ın.
Bir başka taç daha yakışır başınıza, çünkü
Roma'nın gerçek sahibi Fabrizio kaldı yerinde.

5
Romalı Colonna'yı esir almıştınız,
ama iade ettiniz dokunmadan kılına;
size daha büyük bir onur kazandırdı mutlaka,
o azgın orduyu perişan etmiş olmanıza karşın,
kim bilir ne kadarı tabana kuvvet etti,
arkasına bakmadan: Aragonlar, Castiglialılar ve
Navarralılar, anlayınca işe yaramadıklarını
oraklı ve şişli arabalarının yanında.[3]

6
O zafer neşe kaynağı olmaktan çok avuntu
oldu bizim için; yüreğimiz kaldıramadı
çünkü Fransızların komutanını yerde upuzun

2 İspanyolların arması.
3 Yan taraflarında oraklar, ön taraflarında ucu sivri şişler bulunan savaş arabaları.

serili yatmış görmeyi, ordunun başındaki;
ve onunla birlikte savaş fırtınasının
yutup yok ettiği ünlü prensleri ki inmişlerdi
soğuk Alpler'den aşağıya, savunmak
için hükümdarlarını ve müttefiklerini.

7
Öyle bilinmeli ki yeniden doğdu sağlığımız,
yaşamımız bu savaşla birlikte, tartışmasız;
bizi koruyor oldu azgın Giove'nin kışından,
fırtınasından; ne ki keyfine varamıyoruz,
şenlikler yapamıyoruz;
çünkü duyuyoruz kulaklarımızın dibinde
acılarını, sızlanmalarını, karalar giymiş,
yanakları ıslak, zavallı dul Fransız kadınlarının.

8
Kral Luigi önlem almalıdır, ordunun
başına yeni komutanlar getirmelidir,
Altın Zambak adına cezalandırmalıdır
hırsız ve vahşi elleri ki işkence ettiler
rahibelere ve rahiplere, beyaz, siyah, gri;
gelinlere, genç kız ve annelere;
ve yerlerde sürüklediler İsa'nın haçını,
gümüş bir mezarını söküp çalmak için.

9
Ah zavallı Ravenna, keşke karşı koymasaydın
muharebeyi kazanana; kendine örnek olarak
alsaydın keşke Brescia'yı; ve sen de Arimino
ile Faenza'ya örnek olsaydın. Gönder Luigi
yiğit, deneyimli Traulcio'yu, öğretsin
bu seninkilere akıllarını başlarına almaları
gerektiğini ve söylesin onlara benzer haksızlıklardan
ötürü ne kadar insan öldüğünü tüm İtalya'da.

10
Nasıl ki Fransa kralı olmazsa olmaz diyorsa
kendi ordusuna yeni komutanlar sağlamak
gereğini; Marsilio ve Agramante de öyle:
kendi sürülerini düzene sokmak ve denetlemek
adına kışlık karargâhlarından çıkartıp sürdüler
meydana, ordularına gerekli düzeni vermek için;
nerede, ne gerekliyse, her tabura komutan
ve önder sağlayabilsinler diye.

11
Önce Marsilio ve sonra da Agramante
tabur tabur önlerinden geçmelerini
istediler askerlerinin. İlk önce Katalanlar geçti,
Dorifebo taşıyordu bayrağı;
Ardından Navarralı askerler geldi, kralları
Folvirante yoktu başlarında, çünkü Rinaldo onu
toprağa gömmüştü daha önce ve İspanya kralı,
onlara komutanları olarak Isolier'i vermişti.

12
Balugante, Leone halkını; Grandonio,
Algarbi halkını denetliyordu;
Marsilio'nun kardeşi Falsirone, küçük
Castiglia'nın silahlı askerlerini almıştı yanına.
Ardından gelenler Madarasso flamasıyla
Malaga ve Siviglia'yı arkalarına alanlardı,
ve Gade denizinden verimli Cordova'ya kadar
Beti'nin ıslattığı tüm yeşil kıyıları.

13
Stordilano, Tesina ve Baricondo, biri diğerinin
arkasından sokmuşlardı resmigeçide askerlerini:
Granata birincisinin; Ulisbona ikincisinin,

ve Maiorca üçüncüsünün emrine verilmişti:
Tesira,Ulisbonda kralıydı (ki Larbin onu dünya
yüzünden silip atmıştı), Larbin'in akrabasıydı.
Ardından Gallizia geliyordu, başlarında
Serpentino vardı, Maricoldo'nun yerine.

14
Tolledo'dan gelenler ve Calatrava'dan
gelenler ki onlara, önceleri Sinagon kumanda
etmişti, Guadiana ırmağında yıkanan ve aynı
kıyılardan sularını çekenlerle birlikte, yürekli
Matalista'nın emrindeydiler; Asturga'dan gelen
Bianzardin,Salamanca, Piagenza'nın adamları
Avila, Zamora ve Palenza'nın adamlarıyla birlikte
aynı taburda yer alıyorlardı.

15
Saragosalı askerlerin ve Marsilio'nun
adamlarının yönetimi Ferraù'ya verilmişti:
hepsi çok iyi silahlanmış ve güçleri yerindeydi.
Bunların içinde Malgarino, Balinverno,
Malzarise ve Morgante vardı ki onlar aynı
yazgıyı paylaşmış ve sürgünde yaşamışlardı;
ellerinden alınınca krallıkları, Marsilio
onları kendi sarayında ağırlamıştı.

16
Bu sarayda kimler yoktu ki, bir kere Marsilio'nun
evlilik dışı çocuğu, Almeria kontu Follicon;
ayrıca Doriconte, Bavarte ve Largalifa
ve Analardo ve Segunto kontu Archidante
ve Lamirante ve korkusuz Langhiran ve kurnaz
Malagur ve çok sayıda başkaları;
zamanı gelince göstereceğim kanıtlarını ne kadar iyi
oldukları yönünde savaş sanatında.

17
İspanya ordusu bitirince resmigeçidini
gösterişli bir biçimde, Agramante'nin önünden;
bu kez Oran[4] kralı gözüktü meydanda kendi
taburuyla; dev gibi bir adamdı. Bir başka tabur
daha geliyordu; içi buruktu Martasin'den ötürü,
öldürmüştü çünkü onu, Bradamante; acıları
büyüktü, bir kadın öldürmüştü Garamanti kralını,
bundan ötürü çok daha büyüktü yürek ağrısı.

18
Marmonda'nın üçüncü taburu gelir arkasından,
Argosto ölünce Guascogna'da terk etmişti
askerlerini; bu takıma bir baş gerekli; ikinci, dahası,
dördüncü takıma olduğu gibi. Agramante'nin
çok sayıda komutanı yoktu, ne ki hayal kurup
yalandan inanırdı var olduklarına:
Buraldo, Ormida, Arganio'yu gözüne kestirmiş
ve yerleştirmişti gerekli gördüğü yerlere.

19
Arganio'ya o Libicana'nın yerlilerini verir, ki onlar da
zenci Dudrinasso'nun ölümüne ağlıyorlardı.
Brunello'nun emrinde Tingitana'nın erleri
vardı; suratı asık, başı önüne eğikti;
Atlante'nin kayaların başındaki şatosundan
uzak olmayan ormanda Bradamante
çekip almıştı yüzüğü parmağından, düşmüştü
ondan sonra, Agramante'nin kızgın ateşli ocağına:

20
ve eğer Ferraù'nun kardeşi Isoliero,
onu bulmasaydı ağaç dalına asılı ve tanıklık

4 Mabalusto.

etmeseydi Brunello'nun anlattıklarına,
kral onu gönderecekti darağacına. Değiştirdi
fikrini, çok kişinin rica ve yakarmalarının ardından
kral, yoksa geçirmişti ipi boynuna, ipi çıkarttı
ama sakladı onu, ilk hatasında geçirecekti
yeniden ve asacaktı mutlaka, yemin etmişti bir kere;

21
gerekçesi vardı Brunello'nun, dolanması ortalıkta
bu nedenden ötürü, yüzü asık ve başı önünde.
Arkasından Farurante geliyordu; onun da
arkasından süvari ve piyadeleri Maurina'nın.
Yakınında Libanio vardı, yeni bir kral:
onunla birlikte Constantina halkı geliyordu;
ne ki elindeki komuta değneği ve taç
Pinadoro'nundu, kral onları artık ona vermişti.

22
Esperia halkıyla Soridano, Settalılarla Dorilon
geliyordu ve Puliano Nasomani halkıyla,
kral Agricalte acele ettiriyordu
Amonia'dan gelenleri; Malabuferso, Fizano'dan
gelmiş olanları. Bir başka tabur Finadurro'nun
emri altındaydı, Kanarya Adaları'ndan
ve Fas'tan geliyorlardı; bir zamanlar Tardocco'nun
askerleri olan askerleri Balastro almıştı.

23
İki tabur, biri Mulga, öteki Arzilla'nın, birbirleri
arkasından geliyorlardı: ikincisinin eski
bir komutanı vardı, birincisinin komutanı yoktu;
ne ki kral birini seçti ve güvendiği arkadaşı
Corineo'ya verdi yönetimini; Almansilla halkının
başında Tanfirion vardı, şimdi Caico'yu getirdi kral.

Getulia halkının başına Rimedonte'yi getirdi.
Ardından Balinfronte geliyordu Cosca halkıyla.

24
Bir başka tabur Bolga halkından oluşuyor:
kralları Clarindo'dur, eskiden Mirabaldo'ydu.
Arkasından Boliverzo geliyor, tüm sürünün
en çapulcusu olarak anılmak ister.
Sanmıyorum olsun, tüm savaş alanında bayrak
açanlar içinde sağlam duran bir tabur,
Sobrino'nun taburunu geride bırakacak olan,
ve kendisinden çok daha işini iyi bilen bir Sarazen.

25
Gualciotto'nun oldum olası liderliğindeki
Bellamarina halkını, şimdi Cezayir kralı
Rodomonte yönetiyor, ki Sarza'nın da kralıdır;
emrinin altında piyadeler ve süvariler vardır;
güneş çekmişken yüzüne ince bir perde, girerken
Yay ve Oğlak Burcu'nun etkisine, gönderilmişti
Afrika'ya Agramante tarafından
ve üç gün önce dönmüştü karargâhına.

26
Bundan daha güçlü birine sahip değildir Afrika
karargâhı ve daha yürekli bir Sarazen'e;
Paris kapıları, bundan korktukları kadar
ve korkmak gerekçeleri yüksek olduğu kadar,
Marsilio ve Agramante'den ve bu ikisini izleyerek
gelmekte olan bu kalabalık ordudan
korkmuyorlardı gerçekten: ve resmigeçide katılan
tüm kişilerden daha çok düşmandı dinimize.

27
Bu gelen Prusione'dir, Alvaracchie kralı
ardından Zumara kralı Dardinello geliyor.
Bilmiyorum hangi uğursuz ve uygunsuz
kuştur; baykuş mu yoksa kuzgun mu,
çatılardan ve çalı çırpı yığınından bağırmaktadır
uğursuz uğursuz; yazdırıyorlar kötü bir gelecek
göklere ertesi gün ve saat için ve o saatte ki
biri ve öteki ölecektir savaşta mutlaka.

28
Kimse kalmamıştı artık savaş alanına inmeyen
Tremisenne ve Norizia krallarının
buyruğundaki askerlerin dışında ve yoktu
hiçbir işaret geleceklerine ilişkin ve hiçbir
haber. Agramante bilemiyordu ne diyeceğini,
bu adamların tembelliğiyle ilgili;
sonunda bir seyis geldi,
Tremisen kralıyla ilgili ve anlattı her olup biteni.

29
Ve Alzirdo, Manilardo'nun, kendi adamlarından
birçoklarıyla birlikte ayakları yerden kesilmişti,
savaş meydanında. "Bayım," dedi,
"bir şövalye vardı cesur mu cesur, ki öldürdü
bizimkileri, tüm ordunu yok edecekti neredeyse,
eğer geç kalsaydı kaçmakta, biraz daha benden,
ki ben de paçamı zor kurtardım. Bu şövalye kurdun
kuzuya, koyuna yaptığını yapıyor süvari ve piyadelere."

30
Birkaç gün önce Afrikalı kralın karargâhına
bir beyefendi gelmişti;
ne doğuda ne batıda böylesi görülmüştür,

ne güçte ne de cesarette;
kral Agramante onu ağırlamıştı gereğince,
çünkü o şövalye yürekli Agrican'ın oğlu,
ve arkasından gelecek olandı; Tataristan'da,
adı vahşi Mandricardo'ya çıkmıştı.

31
Birçok tartışma götürmez kavgasından ötürü
ünlü biriydi, dünya onun şöhretiyle dolmuştu sanki,
ama hepsinden öte biri vardır ki hepsinden
çok onu ünlü yapandır: Büyücü Soria'nın kalesine
gelmiş bir gün, orada saklıdır Hektor'un bin yıl
önce kullandığı ışıl ışıl yanan silahları; onları
almak için öyle büyük bir savaşım vermiştir ki
bırakın yaşamak, anlatmak bile korku salar insana.

32
Bunlar konuşulurken orada hazır bulunan adam,
kaldırdı korkuyu hiç tanımamış bakışlarını yerden;
ve hazır olduğunu söyledi hemen gitmek için,
izini sürerek bulmak istiyordu o cengâveri. Ne ki
demedi kimseye bir şey, çünkü önemsemezdi
hiç kimsenin görüşünü; ya da açıklayacak olursa
düşüncesini, korkuyordu girişeceğinden
bu maceraya bir başkasının kendisinden önce.

33
Sordu seyise rengini şövalyenin üstündeki
pelerininin. O da yanıtladı: "Tümden siyahtır,
üstü başı, kalkanı siyahtır,
ve tolgasının üstünde yoktur tepeliği."
Bayım, söyledikleri doğruydu, çünkü
Orlando almamıştı yanına iki renkli kalkanını;
istiyordu ki içi gibi dışı da karanlık
gözüksün karşılaşacağı insanlara baştan aşağı.

34
Marsilio, Mandricardo'ya bir at hazırlattı,
doru bir at, sırtı kahverengiydi, ayakları
ve yelesi siyah; Frizialı anadan doğma,
bir yabanıl İspanyol babadan olma bir at.
Atlar üzerine atının Mandricardo, baştan aşağı
silahlanmış ve sürer hayvanı kırlara doğru
dörtnala; and içer, dönmeyecektir o karargâha,
kara şövalyeyi bulup ortaya çıkarmadan önce.

35
Çok kişiyle karşılaştı, ürkmüş, korkmuş,
kaçmakta olan Orlando'nun hışmından;
kimisi yitirdiği oğlu, kimisi kardeşi için
ağlamaktadır; gözlerinin önünde terk etmiş
gitmişlerdi hayatı. Daha yüzlerinden belliydi
ne kadar umutsuz, ne kadar çökük ruhlarla
dolaştıkları; daha sapsarıydı yüzleri korkudan;
lal olmuş dilleri, uçup gitmişti akıllarıyla birlikte.

36
Çok yürümemişti ki o insanlık dışı ve acımasız
katliamın yapıldığı yere geldi; bu yerler
tanıklık ediyordu Afrikalı kralın önünde
söylenmiş olan sözlere. Kimi zaman buraya,
kimi zaman oraya çevirir gözlerini ve evirir
çevirir cesetleri ve ölçmek ister elleriyle yaralarını,
tuhaf bir kıskançlık duygusu içindedir sanki,
bu kadar insanı toprağa gömen şövalyeye karşı.

37
Tıpkı köylülerin öldürdüğü öküzün başına
en son gelen bir kurt gibi,
bulamaz ya boynuz ya da kuru kemikten başka yiyecek;

geri kalanıyla doyurmuştur karınlarını kuşlar ve köpekler:
dönüp bakar kurt ama bulamaz dişe dokunur bir şey;
barbar herif de bulur kendini böyle bir tablo karşısında.
Lanet okur sıkıntıdan ve ölçüsüz bir kıskançlık duyar,
böylesine varsıl bir ziyafete gecikmekten.

38
O gün ve ertesi gün öğlene kadar, bilinmeze yürür
kara şövalye ile ilgili; oraya sorar, buraya sorar.
Sonunda bir çayırlık görür, üstü kapalıdır ağaçlardan,
çevrilidir neredeyse tümden etrafı bir ırmakla;
yalnız bir tarafı kapalıdır suya, çünkü su yalamaz
bu kıyıyı, kavis yapar bir başka tarafa doğru. Buna
benzer bir yer vardır, Ocricoli'nin güney yakasında,
Tiber dolaşır üç tarafından bu kara parçasının.

39
Girilebilecek bir yerdi burası, çok sayıda
şövalye vardı içeride, sırtlarında silahlarıyla.
Pagan sorar niye bu kadar
kalabalık toplandığını.
Atılır yanıt verir bir yüzbaşı:
soylu bir görünümü vardır, çok değerli silahları
altın sarısı süslerle bezenmiş giysileri vardır;
saygın bir şövalye olduğu bellidir yüzünden.

40
"Kralımız tarafından görevlendirildik," der,
"Granada kralı, bizi kızına eşlik edelim diye topladı;
Sarza kralıyla evlendi, ne ki henüz kimsenin
haberi yok bu evlilikten. Akşam olur olmaz ve cırcır
böcekleri keser kesmez seslerini, ki bu saatlerde
duyulmaz onlardan başka bir ses ortalıkta, götüreceğiz
onu kocasına, babası önde ve İspanyollardan oluşan
bir halk kitlesinin ortasında: kadın uyuyor şu anda."

41
Dünyayı küçümseyen Mandricardo,
Hemen bir plan yapar, görmek istemektedir bu
bu işle görevlendirilmiş adamların
kızı ne kadar koruyabileceklerini ve şöyle der:
"Bu kızcağız, duyduğum kadarıyla, güzel bir kadın,
bilmek isterim hemen şimdi, sahiden, öyle mi!
Ya beni ona götür, ya da kız gelsin buraya;
yok çünkü başka zamanım, gitmek zorundayım."

42
"Siz aklınızı kaçırdınız herhalde,"
diye yanıtladı Granadalı, demedi başka bir şey.
Ne ki Tatar hemen kullandı elindeki kargıyı
ve yaraladı göğsünden karşısında duran adamı,
yaramadı işe üstündeki zırhı;
kaçınılmazdı öpecekti ölü bedeni toprağı.
Çeker alır kargıyı Agricane'nin oğlu, yoktur
çünkü kullanacağı başka bir silahı.

43
Ne kılıç taşıyordu ne de sopa; elde edince
silahlarını Troyalı Hektor'un, baktı ki aralarında
kılıç yok, yemin etti (boşuna da etmemiş
oldu), Orlando'nun kılıcını ele geçirmeden
almayacaktı eline bir daha bir başkasını:
Durindana'yı Almonte'den çekip alınca
büyük bir mücadeleden sonra, Orlando'nun
oldu silah, öncesinde Hektor'un silahıydı o da.

44
Tatarınki büyük bir cesaretti, kılıçsız gitmek
bu güruha karşı bağırarak: "Benim yolumu
kesecek adam daha anasından doğmadı!" dedi.

Ve elindeki mızrakla daldı aralarına.
Kimisi kargıyla, kimisi kılıçla çabaladı karşı
koymak için; çevirdiler etrafını hemen.
Öldürdü Tatar bir yığın insanı çevresinde dolaşan,
kırılıncaya kadar elindeki mızrak.

45
Görünce mızrağının kırıldığını, elinde kalan
sapıyla indirdi yere birçok insan, iki eliyle
tuttuğu; görülmemiştir böylesine acımasız
bir savaş asla.
Tıpkı Filistler arasına dalan Yahudi Samson gibi
yerden kaptığı bir çene kemiğiyle[5]
parçalamıştı kalkanları, ezip geçmişti miğferleri,
öldürmüştü atları şövalyelerin gözleri önünde.

46
Ölüme koşuyorlardı o zavallılar yarışırcasına,
biri düşünce yere, öteki geri kalmıyordu
üstüne üstüne gitmekten düşmanın;
ölmektense öldürülme biçimi daha çok
acı veriyordu insanlara: Acıları, kırık bir mızrak
parçasıyla öldürülmüş olmaktan ötürüydü;
bir baston darbesiyle başlarının ezilmesi gibi,
yılan ve kurbağaların başlarına inen.

47
Nasıl olursa olsun şekli, ölmek
kötü bir şeydir; bunu anlamışlardı bizzat
yaşayarak; üçte ikisinin öldüğünü gördüler
kendilerinden, geri kalanların kaçmaya
başladığını. Sanki elindeki bir şeyi alıp
kaçırıyorlarmış gibi, o acımasız Sarazen,

5 Eski Ahit, Hakimler 15.

o şaşkın insanların hayatlarını beraberlerinde
götürmelerine tahammül edemiyordu.

48
Tıpkı kuru bir bataklıkta yanan sazlar gibi, ya da
tarladaki kuru otlar, hani dayanamaz ya rüzgâra
ve ateşe; uyanık köylü bir araya getirmiştir ikisini
ve şaşırıp kalmıştır: başıboş alevler tüm alanı
sardığında, girip çıkarken yerde açılan yarıklara
ve çatırdayıp patladığında; insanlar da tıpkı o köylü gibi
kalmışlardı, umutsuz ve umarsız o ölçüsüz
çılgınlık karşısında, Mandricardo'nun darbelerine karşı.

49
Görünce girişin korumasız kaldığını; kalmadığını
kimsenin giriş çıkışı denetim altında tutan,
girdi bir yola, daha yeni açılmış çimlerin arasında
ve kulağına gelen yakarmalar,
sızlanmaların yankısıyla yürüdü gitti Granadalı
kadını görmeye: değer miydi acaba duyduğu tüm
övgülere güzelliği: geçti cesetler arasından,
kendisine yol veren ırmağın bıraktığı geçitten.

50
Ve gördü Doralice'yi çimlerin ortasında,
(adı buydu kadının), oturmuştu antik bir yaban
dişbudağının kesik gövdesi üstüne ve ağlıyordu.
Gözyaşları kaynaktan yeni çıkmış bir ırmak gibiydi
sanki güzel göğsünün üstünde yayılırken;
ve o güzel yüzünden belliydi adamlarının
başına gelenlerden ötürü üzülmüş olduğu,
kendi başına geleceklerden de korkuyordu mutlaka.

51
Korkusu artar giderek görünce adamın geldiğini,
kana bulanmış, acımasız ve karanlık bir yüzle;
bağırtısı aşar dağı taşı kadının, korkar
çünkü hem kendisi hem halkı için;
şövalyeler yalnız değildi, rehberler de vardı,
güzel prensesin yanında onu koruyan;
olgun yaşta kadınlar, genç kızlar çok sayıda
Granada krallığından, üstelik en güzelleri.

52
Tatar görür görmez o güzel yüzü ki yoktur bir benzeri
tüm İspanya'da, gözyaşlarına boğulmuş vaziyette,
(ya bir de kahkaha atsaydı?) düşer o karmaşık
ağına Amore'nin; bilmez nerede olduğunu,
yerde mi, gökte mi; yoktur hiçbir kazancı
kazandığı zaferden; tutsak olup eline
düşmekten başka tutsak aldığı birinin,
nasıl tutsak düştüğünü de hiç anlayamamıştır.

53
Vermedi çokça bir şey kadına, çektiği acının
karşılığı olarak, göstermesine karşın acı
ve yasını gözyaşlarının eşliğinde; ne kadar
gösterebilirse tabii ki bir kadın. Adam o acı
ve ıstırabını dönüştürmek ister kadının keyfe
ve neşeye; hazırdır bunun için her şeye,
alıp götürmek gibi yanında; bindirdi beyaz bir
İrlanda atının sırtına ve koyuldu yeniden yoluna.

54
Kadınlar, genç kızlar ve yaşlılar ve diğer kimseler,
Granada'dan onunla kalkıp gelenler, hepsini savdı
güzel sözlerle ve şöyle dedi: "Benim ona eşlik etmem

yeterli olacaktır; ben onun hem lalası olacağım,
hem başsofracısı, hem de hizmetçisi:
her türlü gereksiniminde yanında bitivereceğim.
Haydi hoşça kalın!" Ağzını açamadı içlerinden hiçbiri,
ağlayarak, sızlayarak çekip gittiler kısacası;

55
söylenip duruyordu aralarında kadınlar:
"Kim bilir ne kadar acı çekecektir babası, olayı
duyunca! Ve ne kadar üzülecek, ne kadar
öfkelenecektir damat adayı! İntikamı acı olacaktır
mutlaka! Ama niye burada değil, kadının yanında,
tam da ona gereksinim duyduğunda:
Mandricardo'yu sıkıştırıp nişanlısı ünlü kral
Stordilano'nun kızını elinden geri alacağı yerde."

56
Memnundu Tatar önüne çıkan ganimetten,
yazgı ve erdem ikisi birden koymuşlardı
sofrasına; kara şövalyeyi aramak konusunda
yoktu artık acelesi önceki kadar.
Önceden koşuyordu, şimdi yavaşlamıştı: durmak
istediği belliydi; kalacak bir yer aradı,
rahat ve dingin bir yer olmalıydı,
alev alev yanan aşk ateşini söndürmek için.

57
Geri kalmaz avutmaktan Doralice'yi; ıslanmıştı
gözyaşlarıyla gözleri ve yanakları,
neler neler söylemedi ki kadına uydurup uydurup:
ününü duymuştu zaten güzelliğinin,
görmeden âşık olmuştu ona; ülkesini, o mutlu
krallığını, öyleydi ki bırakırdı başkalarını gölgede;
yine de terk edip gelmişti buralara, görmek için değil
İspanya ya da Fransa'yı, o güzel yüzünü kadının.

58
"Eğer doğruysa seven kişinin sevdiği kişiyi sevmeye
zorladığı, ben aşkınızı hak ediyorum demek;
ben sizi sevdim: soy sop olarak kim benden daha
soyludur acaba? O güçlü iktidar sahibi Agrican
benim babam olur: zenginliğe gelince, kim benden
daha zengin? Ben iktidarımı ancak Tanrı'ya bırakabilirim:
erdemime gelince, gördünüz işte bugün ne yaptığımı,
hak etmiyor muyum sevilmeyi bu erdemimden ötürü?"

59
Bu sözleri ve daha pek çoğunu Amore
söyletiyordu kendi ağzından Mandricardo'ya,
iniyordu tatlı tatlı avutmak için yüreğine,
genç kadının, korkudan içi titriyordu aslında.
Ne ki korkusu kalmamıştı artık ve bitmişti acısı,
ruhunu altüst eden. Başladı ardından genç kadın
daha bir sabır içinde can kulağıyla dinlemeye
bu kez yeni âşığının sözlerini;

60
ardından daha sevecen yanıtlarla, daha kibar
ve içtenlikli görünmeye başladı adamın gözüne;
ve geri kalmadı o ışıl ışıl yanan gözlerini,
sevgiye doygun, çevirmekten
adamın yüzüne acıma duygusuyla: umutlandı
pagan, başka zamanlarda da yemişti darbesini
Amore'nin; yalnızca umutlu değil emindi artık,
güzel kadın baş kaldırmayacaktı sürekli arzularına.

61
Bu keyifli ve neşeli yol arkadaşıyla sürdürürken
yolculuğunu haz ve safa içinde, görür karanlığın
inmeye başladığını, kapattığını güneşi yarı yarıya,

gelmiştir artık dinlenme zamanı; çağırır her canlıyı
akşamın soğuğu, başını sokacak bir yer aramaya;
başlar şövalye daha hızlı sürmeye atını, duyunca
gayda ve zurnaların çalındığını ve görünceye kadar
tüttüğünü ocakların bacalardan savrulan dumanlarıyla.

62
Çoban evleriydi sözünü ettiğim evler,
belki güzel değildi ama çok rahat
ve huzur vericiydi. Burada bir çoban ağırladı
şövalyeyi ve kadını, o kadar iyi ağırladı ki
mutlu oldukları söylenebilirdi; yalnız kalelerde,
şato ve saraylarda değil, sazdan samandan yapılmış
salaş kulübelerde de bulunurmuş meğer,
soylu ve kibar insanlar demek geliyor içimden.

63
Karanlıkta Doralice ile Agricane'nin oğlu
arasında ne geçti, satır satır anlatabilir miyim
bilmiyorum; ancak her okurun kendisine
bırakıyorum, nasıl isterse öyle okusun
bu sözlerimi! Ama çok iyi anlaştıkları belliydi;
ertesi sabah çok keyifle uyandılar
her ikisi de ve Doralice teşekkür etti çobana,
kendilerini iyi ağırladığı, konuk ettiği için hanında.

64
Oradan oraya dolaşırlarken başıboş, ulaşırlar
sonunda bir ırmağa, sessiz sessiz denize
akmaktadır suları, akıyor mu yoksa akmıyor mu
pek belli değildi aslında; ne ki o kadar berrak,
o kadar temiz ki suları bakınca,
görürdün ırmağın dibini. Irmağın kıyısında
bir gölgelik yerde serin serin, görürler durduğunu
iki şövalyenin yanlarında bir kadınla birlikte.

65
Maceracılık aşkı bırakmaz gideyim tek bir yolda
sürekli; yönlendirir beni ve atar yeniden
Sarazenlerin kalabalığı içine ki bağırtı çağırtıyla,
gürültüyle sağır ederler Fransa'yı; toplanmışlar
kral Troiano'nun oğlunun[6] otağı etrafında;
açmıştır kralın oğlu kutsal imparatorluğa bayrak,
ve gözüpek Rodomonte yakacaktır Paris'i, yerle
bir edecektir kutsal Roma'yı, diye bağırmaktadır.

66
Agramante'nin kulağına erişmişti haber:
İngilizler denizi geçmiş geliyorlar diye,
çağırtır Marsilio ve yaşlı kral Garbo'yu
ve öteki komutanları. Bulunurlar görüş
alışverişinde hazırlık yapmak için;
Paris'i düşürmek gerek, yardım
gelmeden yapmak kaçınılmazdır, tersine
her girişim sonuçsuz kalacaktır mutlaka.

67
Sayısız merdivenler getirdi bu saldırı için
Agramante çevreden, mancınıklar ve sırıklar,
hasırlar ki kullanacaklardı tüm bunları
değişik maksatlarla; bir de tekneler, köprüler:
ne ki her şeyden çok kralı ilgilendiren, birinci
ve ikinci taburu saldırıya hazırlamak olmalıydı;
ve kendisi de bizzat kente saldıracaklar arasında
gitmek ve saldıranlardan biri olmak istiyordu.

68
Carlo bir gün öncesinde savaşın
başlamasından, tüm papazlara, siyah,

---

6 Agramante.

beyaz, gri, kim varsa, her türlü dinsel
ibadet ve ayin yaptırdı kiliselerde,
ve cehennem şeytanlarının elinden
kurtulmak için tüm insanlara günah
çıkarttırdı ve inanç birliği töreni yaptırdı,
ertesi gün öleceklermiş gibi hepsi.

69
Ve kendisi, baronlar, şövalyeler, prensler
ve söylevciler arasında girdi en büyük tapınağa,
ve katıldı o kutsal törenlere büyük bir dinsel
içtenlikle, örnek oldu başkalarına. Ellerini
birbirine kavuşturmuş, gözlerini dikmişti göklere
şöyle sesleniyordu: "Ben her ne kadar kötü
ve acımasız bir insan olsam da, yine de sen
acı çektirme günahlarından ötürü, sana inananlara!

70
Ve acı çekmesini istiyorsan halkımızın eğer
denk bir ceza olsun günahlarımızla örtüşen;
ne ki cezamızı erteleyiver şimdilik, öyle ki gelmesin
cezamız sana düşman olan birilerinin elinden;
bizi öldürmeleri yazılmışsa alnımıza yazgımız gereği,
nasıl diyeceğiz o zaman senin dostların olduğumuzu;
ve dalga geçecekler paganlar bizimle, kendi
yandaşlarının ölümüne sen kapı açtın diye.

71
Bir kişi isyan edecek olursa sana
yüz kişi ayaklanır tüm dünyada; o kadar ki
Babele'nin yalan dolan yasası seni
alt eder ve gömer inancını mezara.
Arkasında dur halkının, onlardır
senin mezarını kurtaran kölelikten

ve temizleyen pislikten ve koruyan
Kilise'ni sürekli havarileriyle birlikte.

72
Biliyorum, yaptığımız iyilikler, bir nebze de olsun
değildir borcumuzun karşılığı; bağışlanmak da
beklemiyoruz aslında senden, günahkâr
yaşamımıza dönüp baktığımızda: ne ki lütfedip
eklersen cömertliğinden bir armağan,
eşitlenmiş olacaktır alacağımızla borçlarımız;
umut kesemeyiz asla yardımından, aklımıza geldikçe
senin kullarına karşı gösterdiğin acıma duygun."

73
Böyle diyordu imanlı imparator, alçakgönüllülük
ve pişmanlık içinde günahlarından ötürü.
Ekledi ardından başka dualar sözlerine ve adaklar
sundu ihtiyacına göre ve kendisine yakışanını.
Sonuçsuz kalacak, boş sıcak bir dua olmadı onunki;
çünkü koruyucu meleği, iyiliğini istiyordu Carlo'nun,
kabul etti dualarını, açtı kanatlarını ve gitti Salvator'a
anlatmak için beklentilerini imparatorun.

74
Aynı anda sayısız yakarışlar ulaştı Tanrı'nın
kulağına bu haberciler aracılığıyla;
duyar duymaz yakarışlarını melekler ordusu,
belirdi yüzlerinde bir acıma duygusu işareti,
ve döndüler ebedi Tanrı'ya yüzlerini,
dile getirdiler ortak arzularını,
istediler bu haklı yakarışlarının karşılığını
Hristiyan halkının, yardım diledikleri Tanrılarından.

75
Sınırsız Bonta ile donanmış Tanrı bırakmaz
karşılıksız hiçbir dileğini kendisine inanmışların,
acıma dolu gözlerini kaldırır yerden
ve eliyle bir işaret yapar ve çağırır melek
Arcangelo'yu. "Git," der, "Hristiyan ordusuna,
yelken indirmişler Picardia önlerine[7]
ve al götür onları Paris surlarına kadar,
ama dikkat et duymasın gidişlerini düşman ordusu.

76
Önce Silenzio'yu bul, benim adıma de ki
ona, gelsin seninle birlikte katılsın bu işe;
o bilir, işinin ustası olarak nasıl yapılması
gerektiğini bu işin.
Bunu yaptıktan sonra hemen
git Discordia'nın bulunduğu yere:
de ki ona, alsın yanına kavını ve çakmağını
ve versin ateşe Moriskolar'ın ordugâhını;

77
ve güçlü oldukları söylenen şövalyeleri arasına
öyle bir nifak soksun, öyle birbirlerine
düşürsün ki yesin biri ötekini; ölenler olsun,
yaralananlar, tutsak düşenler ve kimileri de
onurları kırılmış olarak terk etsinler ordugâhı;
öyle ki yoksun kalsın yardımlarından Agramante."
Açmaz ağzını bunun üzerine hayırlı melek,
söylemez bir tek sözcük ve iner göklerden yere.

78
Kanatlarını çevirdiği her yönde melek
Arcangelo, kaybolur bulutlar, çıkar ortaya

7 İngilizler ve İskoçlar. bkz. 10, 74 – 89.

dingin bir hava. Etrafında altından bir hale
vardır, görürüz geceleri ışıl ışıl parladığını.
Düşünür içinden nereye insem acaba,
yanılmamak için bu gök mavisi arabamla,
sözcük düşmanını[8] bulayım ve ilk önce ona
bildireyim görevini diye.

79
Oraya gider, buraya gider, arar oturduğu
ve iş yaptığı yeri; bütün fikirler birleşir bir noktada;
inzivaya çekilmiş papaz ve rahiplerin olduğu
yerlerde olabilir diye: kiliselerde,
manastırlarda, onun gibi yerlerde, yasaktır ya
konuşmak, ilahilerin okunduğu yerlerde,
uyudukları, yemek yedikleri, kısacası Silenzio
yazılı her odada olabilirdi.

80
Burada bulacağını düşünerek açtı altın
kanatlarını hızlıca;
Pace, Quiete ve Carità'yı da bulacağından
o kadar çok emindi ki orada.
Ne ki yanıldığını anladı hemen manastırın
avlusuna indiğinde: yoktu Silenzio ve orada
oturmadığını söylediler,
bir tek Silenzio yazısı vardı ortalıkta görünen.

81
Ne Pietà, ne Quiete, ne Umiltade, ne
Amor, ne Pace'yi gördü.
Aslında buralarda otururlarmış, ama eski
zamanlarda kaldı; kovmuşlar onları buralardan.
Gola, Avarizia ve Ira, Superbia, Invidia,

8 Sessizlik (Silenzio).

Inerzia ve Crudeltade; şaşırır melek bu kadar
yenilik karşısında: ve gider o çirkin ordugâha,
var mı diye Discordia oralarda.

82
Tanrı, Arcangelo'dan, Silenzio'dan sonra
Discordia'yı gidip görmesini istemişti.
Averno'ya gitmeyi düşünmüştü, günahkârlar
arasında olabileceğini sanıyordu; ve onu bu yeni
cehennemde buldu (kim inanır buna?), dinsel
törenler ve ayin yapanlar arasında. Tuhafına gitti
Arcangelo'nun onu orada bulmak,
çok yol alması gerektiğine inanıyordu oysa.

83
Onu tanıdı binbir renkli giysisinden ötürü, birbirini
tutmayan sayısız parçadan oluşmuş bir giysiydi üstündeki;
kimi zaman örtüyor kimi zaman örtmüyordu bedenini;
adım attıkça ya da rüzgârda açılıyordu giysi, çünkü dikili
değildi parçaları. Saçları altın sarısı, gümüş renginde,
siyah ve gri; birbirine karışmış gibi bir bölüğü örülü,
bir bölüğü toplanmıştı bir araya kurdelayla, çoğu omzuna
dökülmüş, kimi telleri duruyordu göğsünün üzerinde.

84
Elleri ve kucağı mahkeme başvuruları, mahkeme
kararları, sorgulama tutanakları,
ve tanık ifadeleriyle doluydu, büyük dosyalar
açımlamalar, yasa örnekleri,
ve alıntılanmış yasa maddeleri içeriyordu,
çünkü yoksulların mülkiyetleri sağlam ellerde
değildi kentlerde. Arkasında, önünde, sağında,
solunda noterler, savcılar ve avukatlar vardı.

85
Arcangelo çağırır onu yanına ve emreder
inip girmesini en güçlü Sarazenler arasına
ve bir bahane bulup unutulmayacak bir
kavga çıkarmasını ister aralarında. Sonra
Silenzio'yu sorar, haberin var mı diye; onun,
mutlaka haberinin olduğunu düşündüğü için
sormuştur ona; ateşi yakar yakmaz burada,
orada, ateş yayılır ya her tarafa, onun gibi.

86
Yanıtlar Discordia: "Hiç anımsamıyorum,
onu bir yerlerde gördüğümü: sık sık
adını duydum konuşmalarda; bayağı
ünlüymüş kurnaz olmakta. Ne ki
Fraude ki bizim buralardan biri
ve kimi zaman ona eşlik etmiştir, sanırım
o sana söyleyebilir nerede olduğunu."
Ve birini işaret etti o anda: "İşte orada."

87
Sevimli bir yüzü vardı, usturuplu bir giysisi,
alçakgönüllü bakışları ve oturaklı bir yürüyüşü,
tatlı dili ve mütevazı bir anlatımı; sanki
Arcangelo neredeyse, aman Tanrım! diyecekti.
Geri kalanıyla çirkin mi çirkin ve şekilsizdi bedeni:
bu çirkin görüntüsünü saklıyordu topuklarına
uzanan geniş bir giysi altında; onun da altında
ayrıca, gizliyordu zehirli hançerini.

88
Ona sorar melek nereden gitmesi gerektiğini
Silenzio'yu bulmak için. Fraude der ki ona:
"O, erdemlilerle birlikte kalmaya alışıktır,

başka bir yere gitmez; Benedetto
ve Elia'nın adamlarıyla birlikte olmuştur,
henüz yeni kurulmuştur bu tarikatlar:
yaşamlarının çoğunu okullarda geçirdiler,
Pitagora ve Archita dönemlerinde.[9]

89
Çekilince ortalıktan o filozoflar ve o azizler
ki Silenzio'yu doğru yolda tutmuşlardı, dürüst ve
ahlaklı yaşam biçiminden uzaklaştı ve
ipsiz sapsızlar ve utanmazların yoluna girdi.
Geceleri sevgilileri oldu; hırsızlarla oturup
kalkmaya başladı; ve işledi her türlü suçu.
Tradimento ile çok uzun süre birlikte
yaşadı: ve bir şey daha: onu Omicidio ile gördüm.

90
Kalpazanlarla saklanırdı birlikte köşe bucak
demeden. Sık sık yerini ve arkadaşlarını
değiştirirdi, onu arayıp bulmak
tümden rastlantı işidir.
Ne ki ben umudunu kırmak istemem senin;
eğer gelebilirsen gece yarısı, Sonno'nun
evine gel, onu burada bulabileceğin kesindir
(Uyumak için buraya gelir hep çünkü)."

91
Fraude yalancının tekidir, öyle olduğu bilinir
hep zaten; ne ki söyledikleri doğrudur sanki,
melek inanır ona; ve gecikmez, çıkar yola,
uçarcasına manastırdan. Düzenler ve
hızlandırır kanat çırpışlarını;

9 Pythagoras'ın okullarında bir kural vardı: Okula yeni başlayan beş yıl boyunca tartışmalara katılmazdı.

düşünür taşınır, zamanında ulaşmak ister
yolunun sonuna, biliyordu Sonno'nun
evinin yerini, buldu orada Silenzio'yu sonunda.

92
Köyden ve kentten uzak, keyif verici
bir vadinin içinde, Arabistan'da,
iki dağın gölgesinde, dopdoluydu
eski köknar ve kayın ağaçlarıyla.
Güneş boşuna çabalar durur
gündüz vakti, ulaşamaz içerilere
ışınlarıyla, yoğun ağaçlık yolunu keser
ve burada bir in vardır yerin dibinde.

93
Bu karanlık ormanın dibinde geniş ve
havadar bir mağara vardır kayalığa
oyulmuş; ağzı kapanmıştır orada dikili
bir sarmaşığın kollarıyla, eğri büğrü.
Bu handa kalmaktadır uykusu ağır Sonno.
Bir tarafta Ozio durur, şişman ve yapılı,
öte yanda Pigrizia oturmuştur yerde, yoktur
yürüyecek gücü, çünkü duramaz ayakta pek.

94
Belleğini yitirmiş Oblio kapıda durmaktadır:
sokmaz kimseyi içeriye, ne de tanır kimseyi;
dinlemez haberleri ve ulaştırmaz içeriye;
ve eksiksiz kovalar herkesi önüne gelen.
Dolanır Silenzo etrafında ve korur onu:
ayakkabıları keçedendir ve mantosu koyu
renktedir üstündeki; kapıya gelen herkese
uzaktan işaret eder, yaklaşmasınlar diye, eliyle.

95

Arcangelo yaklaşır yanına ve yavaşça şunu der
kulağına: "Tanrı istiyor ki sen eşlik
edesin Rinaldo'ya askerleriyle birlikte Paris'e
kadar; imparatoruna gitsin ve yardım götürsün
diye; ama çok sessiz yapacaksın bu işi;
bağırtı çağırtı duymamalı hiçbir Sarazen; öyle ki
Fama onları uyarmak için bulmadan bir yolunu,
bulsunlar Sarazenler enselerinde Hristiyanları."

96

Silenzio sesini çıkarmadı ve başıyla
onayladı ve yapacağını söyledi; ve takıldı
arkasına, uydu emirlerine; bir çırpıda
Picardia'ya vardılar uçarak. Arcangelo
bu yürekli insanları geçirdi harekete
ve kısa yaparak uzun yolu, öyle ki bir günde
ulaştılar Paris'e ve kimse anlamadı bu
tansıksı yolculuğun ne anlama geldiğini.

97

Silenzio koşturuyordu oraya buraya, sürekli
önünde yürüyordu askerlerin ve dönüyordu
etraflarında; sarmıştı ortalığı bir sis bulutu
ki perde gibi inmişti yalnızca birliklerin üstüne;
ve bu yoğun sis bulutundan duyulmuyordu
trompet ve korno sesleri;
sonra girdi aralarına paganların, yanında
ne götürdüyse götürdü, her biri oldu sağır ve kör.

98

Rinaldo hızlı hızlı geliyordu, Arcangelo
onu iteliyordu, belliydi ve öyle bir sessizlik
içinde ilerliyordu ki Sarazen karargâhında

bir dal bile kıpırdamıyordu; kral Agramante
piyadelerini Paris'in banliyösünde
konuşlandırmıştı, tehdit altındaki surların
dibinde ve hemen hendeklerin üstünde bir yerde;
çünkü o gün en büyük hamlesini yapmak istiyordu.

99
Kim sayabilirse kral Agramante'nin askerlerini,
Carlo'ya karşı ileriye sürdüğü, sayabilecektir
mutlaka ormanlık Apenin dağlarının gölgeli
sırtlarındaki ağaçları; ve bilecektir kaç dalga,
Moritanya'daki Atlas dağlarının eteklerini yalar,
deniz en çok kabardığı zamanlarda;
ve bilir gök, kaç gözle bulgular gece yarısında,
kaçak âşıkları, yasak aşk ilişkileri içinde.

100
Çanlar delicesine çalıyordu, duyuluyordu
arka arkaya gelen darbelerle ürkütücü vuruşları;
bu tapınakta ya da öbüründe görürdünüz
havaya kalkmış elleri ve yakaran ağızları.
Eğer varsıllık değer görseydi Tanrı katında,
bizim dar aklımıza gözüktüğü gibi;
bugün öyle bir gündü ki her aziz için bir altın
heykel vermeye hazırdı adak olarak insanlar.

101
Yakarıp dururlar saygın ihtiyarlar,
yaşamak zorunda kaldıkları için yaşanan
bu felaketi; mutlu olduklarını söylerler,
oysa, gömütlerde yıllar yıllardır yatanlar.
Ne ki gözü dönmüş yürekli gençler
umursamıyorlar başlarında dönen tehlikeleri,
aldırmayarak akıllarına olgun insanların,
oradan buradan koşuyorlar surlara doğru.

102
Burada hazır beklemektedir baronlar, şövalyeler,
markiler ve kontlar, yabancı askerler, yurttaşlar
İsa adına; onurunu kurtarmak istiyorlar;
gidiyorlar bu nedenle seve seve ölüme
ve binmek için Sarazenlerin tepesine;
yalvarıyorlar imparatora indirsin diye köprüleri.
Keyiflenir o da gördükçe cesur yürekleri;
ama göndermek onları ölüme canını incitiyor.

103
Uygun yerlere yerleştirir, kessinler diye
yollarını barbarların; memnundur gitmemiş
olmasından çokça askerin o tarafa,
çünkü gereklidir burada birçok insan.
Kimileri ateşle saldırmak ister, kimileri silahla,
gereksinim duyulan yerde. Carlo
koşturur oraya buraya, dur durak bilmeden:
yardıma koşar ve siper eder göğsünü her şey için.

104
Kocaman bir düzlükte yer alır Paris,
tam Fransa'nın göbeğinde, daha doğrusu kalbinde;
bir ırmak geçer içinden, surların arasından koşarak
ve çıkar öte yandan dışarıya.
Ne ki bir ada vardır ortasında, güvenliğini sağlar kentin,
en güzel bölgesidir bu ada; diğer iki bölge oysa
(çünkü üç parçaya bölmüştür kenti ırmak),
ırmakla hendek arasında kalır surların dışında.

105
Çevresi binlerce mil uzunluktaki bu kente
birçok yerden saldırılabilirdi aslında;
niçin tek taraftan saldırmak ister ki, çünkü

orduyu bölmekten yana değildir, çekilir ırmağın
gerisine Agramante, batıya doğru,
bu taraftan saldıracaktır: çünkü öte yandan
arkasını sağlama almıştır, arkasında kalan alan,
köy, kent ne varsa İspanya'ya kadar kendi malıdır.

106
Surların çevrelediği tüm kesimlerde Carlo
çok miktarda araç gereçle donatmıştı kenti
ve kıyı boyunca uzanan duvardan
setler ve setlerin içinden giden tonozlu
yollar yapmıştı; ayrıca ırmağın girdiği ve çıktığı
boğazları kapatmıştı kalın zincirlerle;
ne ki en çok, her yerden çok, tehlikeli olabilecek
noktaları tahkim etmiş, sağlamlaştırmıştı.

107
Argo gözlü Pipino'nun oğlu, Agramante'nin
saldıracağı yerleri koruma altına almıştı;
Sarazen hesap kitap yapmamıştı,
nerelerin sıkı korunmadığına ilişkin.
Ferraù, Isoliero, Serpentino,
Grandonio, Falsirone ve Balugante
ve İspanya'dan getirttiği her şeyle birlikte
Marsilio kırsal alanda kaldı baştan aşağı silahlı.

108
Sobrin, Sen Irmağının kıyısında sol cenahta
yer tutmuştu, Pulian, Dardinel d'Almonte,
ve dev adam Oran kralı'yla birlikte; boyu
altı kulaçtı, başından ayağına kadar. Ben onlardan
niçin geri kalayım ki oynatmakta kalemimi,
onlar silahlarını kullanmak için hazır beklerken!
Sarza kralı öfkelenmişti, kan kusuyordu kininden,
küfürler savuruyor, yerinde duramıyordu bir türlü.

109
Nasıl ki durmadan saldırırlar
yaz sıcağında münasebetsiz sinekler hırıltılı
kanatlarının boğuk sesiyle davetten arta kalan
tatlılara ya da çobanların süt dolu güğümlerine;
nasıl ki sığırcıklar üşüşür destek kazıklarına
olgun üzüm salkımlarının: burada da aynısını
Moriskolar yapıyordu, çılgınca saldırarak ve
inleterek yeri göğü bağırışlarıyla.

110
Hristiyan ordusu surların üstünde, ellerinde
mızrak, kılıç, balta, taş ve ateş;
korkusuzca savunuyorlardı kentlerini;
umurlarında değildi neredeyse barbar öfkesi.
Morte birer birer alsa da canlarını, çekinmez
kimse almakta arkadaşlarının boş bıraktığı yerleri.
Sarazenler boylarlar hendekleri delik deşik olmuş,
ve mosmor kesilmiş bedenleriyle.

111
Kullanılan yalnız demir değildi, koca koca
taşlar, bir bütün mazgal dişi ya da oradan
buradan zorla kırılarak çıkarılan duvar taşları,
kule kiremitleri, büyük burç parçaları. Kaynar
sular, yukarıdan aşağıya dökülen, atıyordu içine
Moriskoları dayanılmaz bir sıcaklığın;
çekilir gibi değildi bu yağmur, giriyordu
miğferlerinden içeri ve kör ediyordu gözlerini.

112
Sanki bu yağmur demirden daha çok zarar veriyordu
insanlara: kimi zaman bir sis bulutu, kireçten,
kimi zaman içi yağ, kükürt, zift, terebentin dolu

küpler iniyordu kafalarına düşmanların. Kalmamıştı
ateş çemberleri ambarlarda saklı; çepeçevre çevrili
ateşe verilmiş püsküllleriyle: askerler salladıkça
çemberleri duvardan aşağıya, kalıyordu
Sarazenler ateşten bir çemberin içinde kilitli.

113
Sarza kralı ikinci taburu sürmüştü surların dibine;
başlarında Buraldo ve Ormida vardı;
ilki Garamante halkının başındaydı,
ikincisi Marmonda'nın.
Clarindo ve Soridan yan cenahlarında yer almışlardı.
Setta kralının da kaçınmak gibi bir niyeti yoktu
savaştan:
arkadan Fas kralı ve Cosca kralı geliyordu,
her biri öne çıkıyordu, çünkü değerleri bilinsin
istiyorlardı.

114
Tümden kırmızı olan bayraktaki aslan,
Sarzalı Rodomente'yi simgeler;
aslanın yırtıcı ağzında bir dizgin vardır,
yularının ucu bir kadının elindedir,
aslan ağzını açamaz yularından ötürü.
Aslan kralın kendisine benzemektedir tıpatıp;
aslanı durduran ve ağzını bağlayan kadın
güzel Doralice'dir, Granada kralı Stordilan'ın kızı:

115
kızı elinden alan Mandricardo oldu, anlatmıştım
bunu size ve nerede kimden aldığını.
O kadın Rodomonte'nin çılgınca sevdiği bir kadındı;
tahtından ve gözlerinden çok daha fazla;
kadının uğruna cesaret, soyluluk yarışına girişiyordu;

ne ki bilmiyordu elinin
altında olduğunu bir başkasının: bilseydi
gecikmeden yapardı, o gün orada yaptığını.

116
Aynı anda bin merdiven dayanmıştı surlara, her
basamağında en az iki adam vardı. Arkadan gelen
öndekini itiyordu yukarıya doğru ve istemiyordu
kendi arkasından gelenin çıkmasını yukarıya, gönlünce.
Kimisi erdemli, kimisi korkak: ister istemez herkes
girecektir bu kavganın içine, girmeyenin canına
okumaya hazırdı Cezayir kralı Rodomonte,
ya öldürecek ya da delik deşik edecekti bedenini.

117
Herkes çıkmaya çalışıyordu her engele karşın;
bir taraftan ateş altındaydı, öte yandan yıkılan
duvarların altında kalıyordu. Ne ki ayakta kalan
tüm diğerleri aranıyorlardı geçebilecekleri
bir gedik, daha az engelli: bir tek Rodomonte
gözükaralıkla, güvenli olsun olmasın yol almak
istiyordu. Herkes adak adarken umutsuz ve kara
zamanlarında; o durmadan küfür ediyordu Tanrı'ya.

118
Üstünde çok dayanıklı, pullu canavar derisinden
yapılmış bir zırh vardı. Bununla korumuştu göğsünü
ve sırtını dedesi. Dedesi Babil kulesini
yaptırmıştı; kovmayı düşünmüştü Tanrı'yı,
altından yapılmış konağından; ve çekip almaktı onu,
düşüncesinde, yıldızların egemenliğinden:
miğferi ve kalkanı da mükemmeldi,
ve kılıcı da; bu iş için özel olarak yapılmıştı sanki.

119
Rodomonte, Nembrotte'den geri kalmazdı
yabanıl, kibirli ve çılgın olmakta;
göklere çıkmak için beklemezdi karanlığı,
bulur bulmaz yolunu; burada da surlar çöktü mü,
kaldı mı ayakta dinlemedi,
ya da hendekler suyla dolu mu, değil mi:
geçti hendeği, dahası koştu içinde, uçtu hendeğin
üstünden, girdi suya ve balçığa boğazına kadar.

120
Pis balçık ya da vıcık vıcık çamur fark etmez
onun için, geçer taşlar, kargılar ve kundaklı yaylar
arasından; bizim Mallea'nın bataklık sazlığından
çıkmış orman domuzuna benziyordu:
göğsüyle, pençesiyle, uzun burnuyla gedik açmaya
çalışıyordu kafasını çevirdiği her yerde.
Elindeki büyük çaplı kalkanla Sarazen kendinden emin,
değil o surları, gökleri bile küçümsüyordu.

121
Kuru kalan olmamıştı,
Rodomonte ulaşır ulaşmaz mazgal perdelerine,
ki Fransız askerlerine duvarın arkasında
geniş ve dayanıklı bir köprü oluşturuyorlardı.
Birkaç cephenin birden çöktüğünü gördü insanlar,
yarıklar açılıyordu kafalarda, keşişlerin başındaki
tıraşlı yerden daha büyük; kollar, kelleler havada
uçuşurken hendekler doluyordu kan ırmaklarıyla.

122
Pagan kalkanını atar ve iki eliyle tutup sallar
o acımasız kılıcını, dük Arnolfo çıkar karşısına.
Bu şövalye Ren Irmağının sularının tuzlu

körfeze karıştığı yerden geliyordu. O zavallı
ona karşı kendini savunamazdı daha iyi,
geldiğinde ateşle karşı karşıya; düşer yere
ve son soluğunu verir, açılmıştır kafasından
ta boynunun dibine kadar bir karış boyunda bir yarık.

123
Alttan üstten ve çapraz bir vuruşla bir defada öldürdü
Anselmo, Oldrado, Spineloccio ve Prando'yu:
yerin dar oluşu ve insan kalabalığından ötürü
tam on ikiden vurmuştu kurbanlarını.
Dördünden ilk ikisini Fiandra halkından,
ikinci ikiliyi Norman halkından çekip almıştı.
Alnından göğsüne yakın bir yere kadar ve ardından
karnına kadar böldü ikiye Maganzalı Orghetto'yu.

124
Atar mazgallardan Andropono ve Moschino'yu
hendeğe; ilki bir papazdır; ikincisi şaraptan
başka bir şeye tapmaz ve koca bir şişeyi
bir dikişte kafasına, bitiriverirdi evelallah!
Nasıl ki engerek kaçar kandan ve zehirden,
o da sudan kaçardı kaçabildiği kadar: ölüsü kaldı
burada; onun canını sıkan ölmek değildi, ölümün
kapısına suyun içinde dayanmasıydı.

125
İkiye böldü Provanslı Luigi'yi ve şişledi
göğsünden Arnaldo'yu. Torseli Oberto,
Claudio, Ugo ve Dionigi'nin ruhunu
aldı sıcak kanlarının içinde;
bunların yanı sıra dört kişi Paris'ten:
Gualtiero, Satallone, Odo ve Ambaldo
ve birçokları; ben de bilmiyorum artık
nasıl sayayım adları ve ülkeleriyle birlikte.

126
Rodomonte'nin arkasındaki kalabalık acele eder,
dayar merdivenleri duvarlara ve çıkar birçok
yerinden yukarıya. Parisliler dayanamazlar artık,
savunamazlar kendilerini ilk ağızda. Biliyorlardı ama,
düşmanlarının yapacak daha çok işleri vardı
ve de kolay olmayacaktı bu işler. Çünkü surların iki
duvarı arasındaki toprak dolu alan derin hendekler
içeriyordu, hepsi yanıcı maddelerle dolu.

127
Bizimkiler bir taraftan savunma yapadursunlar
aşağıdan yukarıya ve koysunlar ortaya değerlerini;
arkadan gelen gelene giriyordu kavgaya,
iç avlu içindeki duvar üzerinde: ellerinde mızraklar
ve oklarla, duvarın dışında kalan Hristiyanlara karşı.
Ama ben sanıyorum ki bu kadar kalabalık
oluşturamazdı bu arkadan gelenler, olmasaydı eğer
başlarında Ulieno'nun oğlu Rodomonte işin içinde.

128
Destek veriyordu onlara ve kimilerini tuttuğu gibi,
istemeseler de, sürüyordu ileri; kimisini göğsünden,
kimisini kafasından bölüyordu ikiye, kaçmak için
arkalarına döndüklerini görünce. Çoğunu
iteliyordu ileriye doğru, dürtüyordu; kimisini
saçlarından, kimisini boynundan, kimisini kollarından
yakalıyordu; rastgele sallıyordu çoğunu aşağıya;
hepsi içine sığmıyordu aşağıdaki hendeklerin.

129
Barbar güruh dökülürken aşağıya doldurup
taşırmak için aşağıdaki o tehlikeli hendekleri,
öte yandan koydurttuğu bir yığın merdivenle,

çıkmaya çalışıyorlardı insanlar hendekten dışarıya
içteki duvar boyunca; Sarza kralı
(her kolunda, bacağında kanat varmış gibi)
sırtında birçok silahla birlikte,
bir sıçrayışta çıktı hendeğin dibinden ta yukarılara.

130
Otuzdan az ya da tam otuz ayaktı,
Rodomonte çıktı kolaylıkla tıpkı bir tazı gibi.
Ve öyle bir iniş yaptı ki yere gürültüsüz,
sanki ayaklarına keçe bağlamıştı:
paramparça etti silahlarını düşmanların
demirden değil de, sanki kalaydandı silahlar;
dahası, ağaç kabuğuna benziyorlardı,
Rodomonte'nin çok sağlam silahları karşısında.

131
Bu arada bizimkiler o derin hendeklerde tuzaklar
kurmuşlar ve bolca kum,
dal ve yakacak odun yerleştirmişlerdi üstüne,
etrafına da çokça zift
dökmüşlerdi (tuzaklar fark edilmiyordu
doğal olarak, o kuytu tabandan ta yukarıya neredeyse
hendeğin
üst kenarına kadar uzamasına karşın)
ve sayısız kaplar yerleştirmişlerdi tuzakların içine;

132
kimisinin içine kükürt, kimisine yağ, kimisine
güherçile koymuşlardı, kimisine de kav:
bu arada bizimkiler oradan buradan
ateşe verdiler bu yanıcı maddeleri, değişik
noktalarından işaretler alınca;
çünkü kırmak istiyorlardı gemi azıya almış

yukarı tırmanmayı kafaya koymuş
bu Sarazen güruhun cesaretini.

133
Oradan buradan ateş almış yanıcı madde,
sağa sola savrulduktan sonra bir noktadan,
üstüne çiğ yağmış tepeleri kurutacak kadar
yükseğe çıkıyordu alevler; alevlerin üstünde
bir sis bulutu oluşmuştu, siyah ve koyu, gölgeliyordu
güneşi ve alıp götürüyordu dinginliğini havanın.
Patlamalar duyuluyordu sürekli yankılanan havada,
tıpkı o korkunç ve ürkütücü gök gürültüleri gibi.

134
Kulak tırmalayan bir konçerto, dehşet verici
bir ses cümbüşü gibi ulaşıyordu hendeğin
dibinden, yakınma, sızlanma ve ulumaları
zavallı halkın, karga rehberleri olmuştu;
ne ilginçtir ki uyum içinde yayılıyordu ortalığa
katil alevlerin çıkardığı korkunç çatırtıyla birlikte.
Yetti canıma Efendim, bu kanto beni tüketti,
sesim de gitti, şimdi dinlenmek istiyorum artık.

15. Kanto

1
Kazanmak her zaman övgüye değerdir,
şans eseri ya da erdemle kazanılsa bile:
ne ki, gerçek olan şudur: kana boğulmuş
bir utku, pek kazandırmaz komutanına
şan şeref çoğu zaman; sonsuza kadar
sürecek olan şereflerin en şereflisi, savaşırken
askerlerini ölüme göndermeden boşu boşuna,
düşmanlarını yok eden komutanındır.

2
Sizinki Efendim[1] övgüye değer bir zaferdir, Aslan'a[2]
dar etmiştiniz dünyayı, denizlerin egemeni;
işgal etmişti Po'nun iki yakasını Francolin'den
ta deltaya kadar, ama öyle bir zaferdi ki sizinki,
Aslan yeniden kükreyecek olsa, yanımda görecek
olursam sizi, korku salamayacaktır bedenime;
kazanmak ne demekmiş siz gösterdiniz aslında bize,
geberttiniz düşmanlarımızı, kurtardınız bizleri.

1 Kardinal Ippolito d'Este Ferrara Dükü.
2 Venedik'in simgesi.

3
Bu pagan[3] bayılırdı zararına oynamaya,
bilemedi hiç işini; tutup attı askerlerini
çukura ve yaktı kül etti hepsini korkunç
alevler içinde, sağ kalan olmadı bir tek.
Yetmezdi hendek, büyük olmasına karşın
almazdı bu kadar askeri içine, ne ki ateş
ufaladı hepsini ve o kadar ki dönüştürmüştü
tümünü küle, herkese yer kalsın diye içinde.

4
On bir bin yirmi sekiz kişi vardı o cehennem
ateşinin içinde, istemeye istemeye inmişlerdi
o hendeğe; ama öyle istemişti akılsız komutanları.
Etkin bir gölge ışık oyunu içinde ölüyordu hepsi,
ve o korkunç alevler sarıp sarmalayıp, yiyip
bitiriyordu önüne geleni: ve Rodomonte askerlerini
ateşe atarken, kendini kurtarıyordu sapasağlam,
içine düştüğü o cehennem işkencesinden;

5
geçmişti düşman hatlarının içerisinden
arkadaki meydana, akıl almaz bir sıçrayışla.
Eğer başkalarıyla hendeğe düşüp kalsaydı,
onun da sonu ölüm olurdu herkes gibi.
Çevirir başını o cehennem ateşine bakar;
görünce yükseldiğini çokça ateşin ve duyunca
askerlerin bağırıp çağırıp inlediğini,
kahreder göklere korkunç bir narayla.

6
O anda kral Agramante dayanmıştı bir kapıya,
zorluyordu tüm şiddetiyle; o acımasız savaş

3 Rodomonte.

sürerken burada, neden olurken
birçok insanın acı çekmesine ve ölümüne;
sanıyordu belki de halledeceğini kapıyı
koruyan nöbetçileri, yetersiz gördüğü için
Arzilla kralı, Bambirago ve her türlü üçkâğıda
açık Baliverzo da vardı onun yanında;

7
ve Mulgalı Corineo ve Prusione,
Isole Beate'nin zengin kralı; Malabuferso
ki Fizan'ın yönetimini elinde tutuyordu,
her mevsimin yaz olduğu bu ülkede;
birçok beyefendi ve birçok kişi, deneyimli
savaş sanatında ve silahlı; ve birçokları daha,
halk çocukları ve silahsız, ki yetmezdi
bin kalkan bile, yüreklenmelerini sağlamak için.

8
Sarazen'lerin kralı tam tersini buldu
beklediğinin bu cenahta: çünkü imparator,
kral Carlo'nun bizzat kendisi emir komutayı
almıştı ele orada, şövalyeleri kral Salamone
ve Danimarkalı Ugiero ve Guidi'lerin
ve Angelini'lerin ikisi de ve Bavera dükü
ve Ganaleone; Berlengier, Avolio ve Avino
ve Otone; hepsi oradaydılar onunla:

9
sonsuz sayıda küçük çaplı insanlar, Fransız,
Alman ve Longobardlar, hepsinin başında
komutanları, her biri en yürekliler arasında
sayılmak peşinde.
Bunlardan daha sonra söz edeceğim;

dönüp ünlü, şanlı bir düke[4] bakmam gerek,
bana sesleniyor, uzaktan işaret ediyor bana
ve rica ediyor, kalemimde kalsın istemiyor adı.

10
Zamanı geldi, dönmeliyim bıraktığım yere
İngilizlerin maceracı dükü Astolfo'yu,
uzun sürgün yaşamından bıkmış olacaktır artık,
yanıp tutuşuyordu arzudan, dönmek için ülkesine;
ona çok umut vermişti o kadın, Alcina ile
yaptıkları savaşta onu alt eden. Düke sözü vardı,
özen gösteriyordu, gönderecekti en kısa
ve en güvenilir yoldan onu ülkesine.

11
Ve hazırlattı bir tekne, denizler böyle
görkemlisini görmemişti asla; çünkü Alcina
onu tüm yolculuğu boyunca rahat
bırakmayacaktı, kuşkusu vardı bu yönde;
Logistilla, istedi gitmesini yanında çok iyi
silahlanmış olarak Andronica ve Sofrosina'nın,
ulaşmasını sağlamak için Astolfo'nun Arap
denizine ve Perslerin Körfezine kadar sapasağlam.

12
Logistilla'nın istediği şuydu daha çok:
Astolfo Sciiti kıyılarını, İndi ve Nabatei
kıyılarını yalasın, ardından uzun bir yolculuktan
sonra Pers ve Eritre kıyılarına ulaşsın; kuzey buz
denizine girmek yerine, ki orada her zaman
ters gelen tehlikeli fırtınalar olurdu, ayrıca
güneş görmeden, karanlıkta geçerdi
birkaç mevsim her zaman.

4 Astolfo.

13
Büyücü kadın görünce her şeyin hazır olduğunu,
izin verir düke ayrılması için, ne ki daha önce eğitir
ve öğretir gerekli olan her konuda; oldukça zor,
şimdi ben nasıl anlatayım ki size, bir daha
düşmemesi için bir başka büyücünün tuzağına,
çıkamayacağı; kendisine bir kitap verir,
güzel ve yararlı bir kitaptır o ve saklamasını ister
sürekli yanında, ona olan sevgisi adına.

14
Kendisini büyünün etkisinden nasıl koruyacağını,
kadının verdiği kitap gösterecektir ona:
önüne arkasına, içeriğine bakar kitabın,
neye yaradığını bilmek için. Bir başka armağan daha
verir ona; işe yararlık açısından kaç tane olursa olsun
tüm armağanları geride bırakan:
Korkunç sesli bir borazandı bu armağan,
duyunca sesini kaçacak delik arıyordu insanlar.

15
Borazan diyorum, dehşet saçan bir sesi vardı,
işitildiği her yerde kaçırırdı insanları
sağa sola; yoktur dünyada böylesine
yürekli bir kişi, duyunca kaçmadan durabilsin
borazanın sesini: bunun yanında hiçbir şey kalır
rüzgârın vınlaması, depremin uğultusu
ve gök gürültüsü. Çokça teşekkürleriyle birlikte
izin ister büyücüden iyi yürekli İngiliz.

16
Bırakarak arkasında limanı ve dingin dalgaları,
tekneye vuran mutlu bir rüzgâr eşliğinde,
kalabalık ve varsıl kentler içeren baharat

kokulu Hindistan'dan döner batıya
ve görür sağa sola serpilmiş binlerce ada;
ve epeyce gittikten sonra
varır Tomaso'nun ülkesine, oradan gemici
çevirir rotasını geminin kuzeye doğru.

17
Teğet geçerken altın Chersonesso'yu
yol alır aralarından bu güzel filo takımadaların:
ulaşır varsıl kıyılarına ve görür Gange'nin nasıl
köpükler saçtığını denize dökülürken birçok
deltasından; Traprobane'yi görür ve yakınındaki
Cori'yi; ve denizin iki kıyı arasında sıkıştığını.
Uzun bir yolculuktan sonra Cochino'ya ulaşırlar
ve ardından çıkarlar sınırlarından Hindistan'ın.

18
Böylesine sadık, böylesine güvenli eşlikçilerin
yanında yol alırken denizde,
bilmek ister ve sorar Andronica'ya,
güneşin battığı yer olarak bildiğimiz yerden
hiç gelen olur mu yelkenli ya da kürekli teknelerle
doğu denizlerine; uğramadan karaya
gidebilir mi acaba herhangi bir kimse, Fransa'ya
ya da İngiltere'ye Hindistan'dan demir alarak.

19
"Bilmelisin ki," diye yanıtlar Andronica,
"deniz karayı kucaklar her gittiğimiz yerde; biri ve
ötekine ulaşır denizlerin dalgaları; ister buz kessin,
ister kaynasın suları, ama önümüzde uzanan
kara parçası var ya, Etiyopya denir adına,
o kadar çok uzanır ki gider ta ekvatorun altına,

kimileri der ki Neptun gidemez ondan sonrasına
ve birleşemez iki deniz[5] kendi aralarında.

20
Bu nedenle bizim doğu Hindistan'dan kalkan
bir gemi Avrupa için demir alsa da ulaşamaz
hedefine; ne de Avrupa'dan bizim buralara
gelmek isteyen ulaşır gelmek istediği yere.
Bu kara parçası önümüzdeki, Avrupa'dan
gelmek ve oraya gitmek isteyenin kırar hevesini;
sanırlar ki bu kadar uzun boylu bir kara parçası
gider gider ve birleşir öteki yarısıyla dünyanın.

21
Yıllar geçtikçe ben görüyorum batının uzak
yerlerinden çıkacak yeni Arganauti
ve Tifiler ve açacaklar yolları, bugüne kadar
kapalı kalan:
kimileri Afrika'ya yönelecek ve izleyecekler
o kara insanların kıyılarını ve geçecekler
o noktayı ki orada güneş yüzünü bize döner,
oğlak burcunu arkasında bırakırken.

22
Bu uzun yolculuğun sonunda bu tek okyanusun
iki farklı denizden oluştuğunu görmek;
tüm kıyıları izlemek, yakındaki Hindistan,
Arap ve Pers adalarına uğramak:
Başkaları bırakarak arkalarında, sağ ve soldaki
kıyıları –ki onları Erculea ayırmıştı birbirinden,–
giderek güneşin, yuvarlak yolundan yeni topraklar
ve yeni bir dünya bulacaklardır.

5 Hint Okyanusu ile Pasifik.

23
Kutsal haçı görüyorum ve yemyeşil topraklarda
imparatorluk bayraklarının dalgalandığını: bir diğerleri,
denizin gazabına uğramış gemileri koruma altına almış;
bir başkalarının yeni yeni topraklar işgal ettiklerini;
ve birkaç imparator askerinin binlerce yerliyi kovaladığını;
Hindistan'ın ötesinden Aragona'ya kadar köleliğe mahkûm
edilmiş zavallıları; ve beşinci Carlo'nun komutanlarını
görüyorum, ulaştıkları her yerde herkesi dize getirmişler.

24
Tanrı istiyor eskiden beri saklı kalan bu yolun
uzun süre daha öyle kalmasını: ve bilinmemesini
altı, yedi yüzyıl geçmeden:
ancak o zaman açığa çıkabilir bu yol; dünya o zaman
monarşiye geçecektir, en bilge ve en haktan
yana bir imparatorun[6] yönetiminde ki
gelmiş geçmiş ve gelecek olan tüm imparatorlar içinde
ikinci sırayı almış olacaktır Augustos'tan sonra.

25
Avusturya ve Aragona kanından doğduğunu
görüyorum bir prensin sol yakasında Ren
Irmağının; yoktur onun değerine ulaşacak
olan, dile getirilmiş, yazılmış değerler arasında.
Astrea oturmuştur, görüyorum, onun adındaki
tahtta, dahası, ölmüşken canlandığını görüyorum;
çekip gitmişti, göçüp gitmek zorunda kalan
erdemiyle birlikte, döndüğünü görüyorum sürgünden.

26
Bu niteliklerinden ötürü yüce Bonta şunu tasarladı:
Augusto,Traiano, Marco ve Severio'nun taktığı

6 V. Carlo.

o büyük imparatorluk tacını o da taksın,
ama her yerde dünyanın kuzeyinde
ve güneyinde, güneşin girmediği, mevsim
değişikliklerinin bilinmediği yerlerde de.
Ve bu imparatorun hükümranlığında
bir tek ağıl, bir tek çoban olsun.

27
Ve sonsuza dek yazılı kalacak olan emirler,
göklerdeki, kolaylıkla ulaşsın diye başarıya,
Tanrı yanına muzaffer komutanları verdi
denizde ve karada. Hernando Cortese'yi
görüyorum, buyrukları doğrultusunda
imparatorun, yeni beylikler kurdu,
ve krallıklar doğuda, öylesine uzak, biz ki
Hindistan'dayız, biz bile bilemeyiz nasıl olduklarını.

28
Prosper Colonna'yı görüyorum ve Pescaralı
bir markiyi ve ardından Vastolu bir genci
görüyorum ve Altın Zambak'a pahalıya
mal etmişti İtalya'ya girmelerini, Fransızların.
Görüyorum ki bu üçüncüsü öne geçmek
istiyor, diğerlerine oranla, sahip olmak için
defneli taca, tıpkı bir yarış atı gibi
en sonda başlayıp, en önde bitiren.

29
Birçok erdemini, derin sadakatini gördüm
Alfonso'nun (adı buydu) böyle karışık
bir zamanda, daha çok genç yaşında,
henüz yirmi altı yaşındayken
imparator ona orduyu emanet etti,
hem orduyu kurtardı hem de hükümdarlığını,

genişleterek topraklarını ve eğildi
tüm dünya önünde, bu komutan sayesinde.

30
Bunlarla gidebildiği her yere yeryüzünde,
büyütüyordu dedelerinden kalan imparatorluğu,
karada olduğu gibi tüm denizlerde de,
ki bir taraftan Avrupa'yı, öte yandan Afrika'yı
kucaklar, savaşlar kazandı Andrea Doria'yı
dost olarak yanına çektikten sonra.
Bu Doria, o denizcidir ki denizinizi korsanlardan
temizleyip, güvenli kılan adamdır her köşesinde.

31
Pompeio onun kadar değerli değildi, savaşlar
kazanmış ve korsanları kovmuş olsa bile;
korsanlar en güçlü bir krallığa
karşı koyamazlardı zaten, ne ki Doria
salt kendi aklı ve kendi gücüyle temizledi
denizleri; öyle ki Calpe'den Nil'e
kadar adının anıldığı her yerde,
görüyorum her yeri tirtir titrettiğini.

32
Bu denizcinin sözünü etmekte olduğum sadakati
ve desteği sayesinde, görüyorum İtalya'da
Carlo'ya kapıların açıldığını,
takmak için başına krallık tacını.
Görüyorum ki almıyor taçtan ötürü doğan
ödül hakkını Doria, kendisi adına verilen,
ki başkaları üzerine atlardı,[7] verilmesini istiyor
kendisi yerine yurduna, özgürlüğünün.

---

7 V. Carlo, Andrea Doria'ya Genova beyliğini armağan eder ama o, beyliğin özgür bırakılmasını ister. Ardından Genova cumhuriyeti kurulur.

33
Ülkesine gösterdiği bu bağlılık, bırakır geride
her muharebeyi, kendisine şeref kazandıran,
Iulio'nun, Fransa'da, İspanya'da, sizin topraklarda
ya da Afrika ve Tessaglia'da kazandığı onurlardan öte.
Ne büyük Ottavio ne savaş sanatındaki rakibi
başarılı Antonio, böylesine bir onura sahip olabildiler
kazandıkları savaşlarda, her türlü övgü gölgelenir,
yurtlarına uyguladıkları acımasız şiddetten ötürü.

34
Bunlar ve bunun gibiler, özgür yurtlarını köle
durumuna sokmuş olanlar, utanç duysunlar
ve adını duyduklarında Andrea Doria'nın kaldırıp da
kafalarını bakmasınlar kimsenin yüzüne. Görüyorum
Carlo ödülleri çoğaltıyor, herkesle ortak paylaştığı
ödül bir yana, ona bir de Normanların
topraklarını armağan etmiştir ki Normanlar buradan
çıkarak tüm güney İtalya'da söz sahibi olmuşlardır.

35
Yalnız bu komutana değil, muhteşem Carlo,
imparatorluğun yararına olacak girişimlerde
kanını esirgemeyen herkese cömert davrandı.
Bir beylik bağışladı, dahası, bir ülke, kendisine
sadakat gösteren herkese; kendisi için başka başka
yerler fethetmiş olmaktan çok, kendisine sadakatle
bağlı olanlara beylik, dahası, ülke armağan etmiştir;
görüyorum ki çok daha mutlu olmuştur."

36
Uzun yıllar içinde Carlo'ya komutanlarının
kazandırdıkları utkulardan söz ediyordu
Andronica dükle konuşurken:

arkadaşı Sofrosina da kırıyordu doğu
rüzgârlarının belini, yumuşatıyordu akışını;
ve öyle yapıyordu ki kimi zaman biri, kimi zaman
öteki çıksın ortaya rüzgârların, azaltıyor
ve çoğaltıyordu ona göre hızlarını istediği gibi.

37
Ulaşmışlardı bu arada Pers denizlerine, görüyorlardı
ne kadar geniş bir alanı kapladığını; ardından
birkaç gün içinde bir körfeze geldi antik Maghiler
bu adı vermişlerdi ona. Burada karaya çıktılar
ve bıraktılar tekneleri başıboş, kıyıya dönük kıçlarıyla;
ve oradan ayrıldılar güvenli adımlarla;
korkmadan Alcina'dan ve başına açacağı belalardan;
sürdürdü yolculuğunu Astolfo bu kez karadan.

38
Ne kadar boş alan gördü, ne sayısız ormanlar
ne dağlar taşlar aştı, ne vadiler gördü, gündüz
gözüyle ve gece, önünde arkasında azgın
hırsızları.
Aslanlar gördü ve zehirli yılanlar ve başka başka
vahşi hayvanlar yolunu keserek geçen;
ne ki ağzına götürür götürmez elindeki
borazanı, korkarak hepsi arıyordu kaçacak bir delik.

39
Astolfo Arabistan'dan geçer, adına Felice
dedikleri bölgesinden, varsıldır kokulu
tütsü otu ve sarı sakız ağacı yönünden;
han olarak koca dünyada burayı seçmiştir
anka kuşu; sonunda ulaştı dalgalara, intikamını
alan İsrailoğullarının, çekerek Tanrı'nın
buyruğunca Firavun ve adamlarını içine,
ardından ulaştı Astolfo Eroi'lerin ülkesine.

40
Traiano ırmağı boyunca sürer atını,
öyle bir at ki yoktur dünyada benzeri,
rüzgâr gibi koşar ve aşar dere tepe,
ve bırakmaz bir iz bastığı yerde, kumda olsun,
çayırda ya da karda; ayakları kurudur girse bile
denize; ve öyle ayağına çabuktur ki
koşarken ve öyle acele eder ki gideceği yere,
rüzgâr, şimşek ve ışık hiç kalır yanında.

41
Bu at Argalia'nın atıydı,
rüzgâr ve ateşten yapılmıştı;
arpa ve ot değildi yemi,
temiz havayla beslenirdi ve adı Rabicano'ydu.
Astolfo yolculuğunu sürdürerek ulaştı
o ırmağın Nil ile kavuştuğu yere;
deltaya ulaşmadan önce gördü bir
teknenin hızlıca geldiğini kendisine doğru.

42
Pupasında bir inziva rahibi oturuyordu,
beyaz sakallı ve göğsünün yarısına kadar
uzuyordu sakalı;
çağırır şövalyeyi tekneye ve:
"Evladım," diye seslenir uzaktan, "eğer
yaşamdan bıkmadıysan ve beklemiyorsan
ölümü, gel bir başka yola gir,
yoksa girdiğin o yolun sonu ölümdür senin için.

43
Ancak altı mil kadar yol alabilirsin,
sonra bir eve yolun düşecek, orada korkunç
bir canavar yaşamaktadır, normal bir insandan

sekiz kat daha büyüktür. Kurtaramaz kimse
canını geçmek isterken oradan, ne bir yolcu
ne de bir şövalye: kimilerini boğazlar,
kimilerinin derisini yüzer, kimilerini parçalar.
Kimilerini diri diri yer yutar.

44
En büyük keyfi, birçok acımasızlığının yanı sıra,
bir ağdır, tuzak olarak kullandığı;
ağı evinin biraz ötesinde bir yere germiş ve çok
ince bir toprak örtüsüyle örtmüştür üstünü;
bilmeyen ayrımına varamaz tuzağın, çok ince
bir iş yapmıştır ve çok güzel uydurmuştur
bulunduğu yere: canavar korkunç bağırtısıyla
ürkütür yoldan geçen insanları, ve düşürür tuzağına.

45
Kahkahaları eşliğinde ağa dolanmış avını çekip
alır evinin çatısı altına; ne şövalye dinler
ne de genç kadın gözündedir onun, ya da
büyük, küçük olması önemli değil insanların,
toplum içinde; etlerini yer, beynini
ve kanını emer, kemiklerini atar ortalığa;
ve insan derilerinden kendisine giderek büyüyen
çok çirkin bir saray yapmıştır zaman içinde.

46
Gel buradan gidelim evladım, denize kadar
hiçbir tehlike yok."
"Uyarına teşekkür ederim peder,"
diye yanıtladı şövalye korkusuz,
"Şerefim için hiçbir tehlike söz konusu olamaz,
hayatımdan üstün tutarım çünkü.
Boşuna konuşuyorsun, yanına geleyim diye,
ben yoluma gidiyorum canavarı bulmak için.

47
Kaçarak canımı kurtarabilirim, ama şerefimi
ayaklar altına atmış olurum, bunu yapacağıma
yeğlerim ölümü. Buradan gidersem, başıma
gelecek en kötü şey başkaları gibi canımdan
olmaktır; ne ki Tanrı verirse kendisi elime
silahlarımı, o geberip gider, ben sağ kalırım,
ve yolu açarım benden sonra gelecek binlercesine;
yararım, göreceğim zarardan daha çok olur.

48
Tehlikeye atıyorum birinin canını
sonsuz sayıdaki insanın yararı için."
"Yolun açık olsun evladım," dedi papaz;
"Tanrı yardımcın olsun, göndersin melek Arcangelo'yu
yanına, sana destek olması için cennetten."
Papaz o alçakgönüllü haliyle takdis eder şövalyeyi.
Astolfo Nil boyunca yol alır,
kılıçtan çok yanındaki borazanına güvenmektedir.

49
O derin ırmakla bataklık arasında uzanan
bir kumsalda bir patika yol vardır, döner sessizlik
içindeki evin etrafını, yoksundur gelen
gidenden ve her türlü insani ilişkiden.
Etrafta kuru kafalar ve kol bacak
asılıdır çıplak, bahtsız insanların, buradan
yolu geçen. Pencere yok, mazgal delikleri
yok ve oralardan uzanıp bakan insan başları yok.

50
Tıpkı Alplerdeki villalarda ya da şatolardaki büyük
tehlikeleri göğüsleyen avcılar asarlar ya vurdukları
hayvanların postlarını, korkunç pençelerini,

o büyük kafalarıyla, sürekli kapılarına;
onlar gibi asmıştı bu korkunç canavar,
en erdemli savaşçıların kellelerini.
Ve sayısız kemik parçaları savrulmuştu oraya buraya,
ortalığa, ve doluydu çukurlar insan kanıyla.

51
Caligorante kapıda duruyordu; adı buydu
bu acımasız canavarın ki oydu süsleyen evini
insan cesetleriyle, başkaları nasıl süslerse
evlerini yaldızlı ve kırmızı krapon kâğıtlarıyla.
Çok da neşeli görünmüyordu kapıda,
dük ortaya çıktığı anda uzaktan; iki
ya da üç aydır düşürmemişti kimseyi tuzağına,
girmemişti çünkü hiçbir kimse onun yoluna.

52
Bataklığa doğru yürüdü büyük bir hızla, bataklık
kapkara görünüyordu, dopdoluydu yeşil sazlarla;
düşüncesi, açıktan dolaşmak
ve ulaşmaktı ona arkasından ve istiyordu onu
kapatmayı kendi tuzağına, ki saklıydı görünmeyecek
bir biçimde toprağın altına;
canavar öteki insanlara nasıl yaptıysa, ki onları çekmişti
kara yazgıları ta buralara, Astolfo da canavara yapacaktı.

53
Şövalye onun geldiğini görür görmez
durdurur atını, ne ki korkuyordu atının
ayağının takılmasından o gerili ağa,
ki ondan söz etmişti o yaşlı papaz.
Sokar devreye burada borazanı, sesi aynı
etkiyi yapar her zamanki gibi: canavarı vurur
yüreğinden, gelince kulağına borazan sesi,
öyle korkar ki gerisin geri döner.

54
Astolfo sürdürür çalmayı ve dikkat eder
düşmemek için tuzağa. Kaçar hayvan adam,
ve bilmez nereye bastığını, kalbi gibi gözlerini de
yitirmiştir korkudan. Korkusu o kadar çoktur ki,
başı dönmüştür, kaybeder yolunu, kendi kazdığı
kuyuya düşer mi düşmez mi acaba:
sonunda düşer; ve kapanır kalır ağın içinde,
dolanır ayağına ağın ipleri, kalkamaz olur yerinden.

55
Astolfo o dev bedenin görünce yıkıldığını,
kendini sağlama alarak koştu hızlıca;
ve elinde kılıcı indi atından ve gitti binlerce
kişinin intikamını almak için.
Ne ki yediremedi kendisine kafesteki birine
saldırmayı, erdem değildi, alçaklıktı onun
gözünde; elleri kolları bağlı ve boynu tasmalı,
öyle ki kımıldayamıyordu yerinden.

56
Vulcano yapmıştı bu ağı, ince çelik
tellerden, ustaca bir iş koymuştu ortaya;
boşuna bir uğraş olurdu bir parça bile
kopartmaya kalkmak en zayıf yerinden;
Venere ve Marte'nin ellerini kollarını
bağlayan ağın ta kendisiydi. Onu kıskanç
Vulcano bir tek nedenden ötürü yapmıştı,
ikisini yatakta birlikte yakalamak için.

57
Mercurio daha sonra çalar bu ağı demirciden;
ele geçirmek için Cloride'yi,
güzel Cloride uçar havada Aurora'nın arkasından,

güneş doğar doğmaz, toplamıştı eteğini giysisinin,
doldurmak için çiçekler içine;
güller, menekşeler.
Çok bekledi Mercurio bu peri kızını,
ve bir günün sonunda yakaladı elindeki bu ağla.

58
Etiyopya'nın o büyük ırmağının denize karıştığı
yerdi, yakaladığı yer peri kızını uçarken havada.
Ardından sakladı yüzyıllarca bu ağı
bir tapınakta, Anubide adında, Canopo'da.
Caligorante üç bin yıl sonra,
kutsal bir nesneye dönüştürmüştü bu ağı,
uçuruverdi tapınaktan. Bu kötü yürekli
hırsız yaktı yıktı kenti ve yağmaladı tapınağı.

59
Ve getirdi buraya yerleştirdi yerleştirdiği yere
ve düşürdü tuzağına oradan kaçmaya çalışan
her kişiyi; dokunur dokunmaz bağlanıyordu
eli kolu insanların ve geçiyordu boynuna tasma.
Astolfo çekti içinden bir zincir ve bağladı sıkıca
arkadan ellerini, bu vahşi adamın kollarını,
göğsünü; kısacası, öyle bir paketledi ki adamı,
bir daha çözemesin diye; ardından kaldırdı ayağa;

60
önceden çözdüğü için öteki düğümleri,
canavar uysallaşmıştı, bir genç kızdan daha beter,
düşündü Alfonso çekip götürmek ve göstermek
insanlara, kent kent, ev ev, şato şato.
Sahiplenmek istiyordu ağı, böylesini yapmamıştı
daha hiçbir çekiç ve örs:
ve çekip götürdü canavarı arkasından, elinde
zincirin ucu, zafer kazanmış bir komutan havasında.

61
İzin verir taşıması için miğferini ve kalkanını,
ve bir vale gibi izler onu arkasından,
geçtiği her yerde neşeye boğar insanları,
her türlü tehlike kalkmıştır ortadan
gelip geçenler için. Astolfo çok yol alır
ve görür Memfi mezarlıklarının yakın
olduğunu, Memfi, piramitleriyle ünlüdür:
tam karşısında duruyordu kalabalık Kahire.

62
Bütün millet koşuyordu bu eni boyu belli
olmayan canavarı görmek için. "Olamaz,
olanaklı değil," diyordu biri diğerine,
"bu küçük adam nasıl olur da bu kocaman
yaratığı dize getirir?" Astolfo adımını
zor atıyordu, her taraftan sıkıştırıyordu insanlar;
çok değerli bir şövalye olarak herkes hayran hayran
bakıyordu ve onurlandırıyordu onu.

63
Kahire o zamanlar büyük değildi,
bizim çağımızda söylendiği ölçüde:
yetmiyordu on sekiz mahalle,
oturan tüm halkı içine almak için;
evler üç katlıydı; sayısız sayıda insan
sokaklarda yatıp kalkıyordu,
ve sultanın bir sarayı vardı, güzel mi güzel
zengin mi zengin, orada yaşıyordu;

64
on beş bin kölesi vardı, hepsi Hristiyanlığı
terk etmişti, eşleri, aileleri ve atlarıyla,
toplanmışlardı bir tek çatı altında.

Astolfo görmek istiyordu
Nil'in ne kadar alçaldığını ve ne kadar
tuzlu sulara karıştığını Damiata'da;
burada öğrenmişti yoldan geçenin
alıkonduğunu ya da öldürüldüğünü.

65
Nil'in kıyısında, deltada bir kulenin içinde saklanan
bir baş hırsız varmış, herkese zararı dokunurmuş,
yerli halk olsun, yabancısı olsun,
ta Kahire'ye kadar önüne geleni soyar
ve çevirirmiş soğana. Kimse karşı koyamazmış,
ve söylentiye göre, boşunaymış çabaları
ortaya koydukları, adamı öldürmek için: yüz bin yaralı
vermişler, ama onu öldüren de çıkmamış bugüne kadar.

66
Acaba Parca'ya ipini çektirtip
koparttırabilir miyim, diye geçirdi içinden,
o adamın yaşamına son vermek için;
Astolfo, Orrilo'yu (adı böyleydi) görmeye gelir
ve ulaşır Damiata'ya ve oradan Nil'in
denize karıştığı yere; görür kuleyi kıyıda,
orada kalmaktadır o ruh çağırıcısı,
bir cin ve bir büyücü kadından olmadır.

67
Burada ateşli bir kavgayla karşılaşır; Orrilo ve
iki savaşçı arasındaki bir kavgaydı bu. Orrilo
tek başınadır ve o iki kişiyi sıkıştırmaktadır,
o kadar ki kendilerini zor savunurlar:
silah kullanma konusunda her ikisi de değerlidir
ve tüm dünya bunu böyle bilir.
Bunlar Oliviero'nun iki oğluydu, Grifone beyaz,
Aquilante siyah diye tanınırlardı.

68
Şu bir gerçek ki ruh çağırıcısı muharebeye önde
başlamıştı çünkü elinde büyük bir kozu vardı;
yanında muharebe meydanına getirttiği vahşi
bir hayvan duruyordu, bu hayvan yalnızca
oralarda bulunurdu:
karada yaşar ve suda; insan etiyle beslenirdi,
zavallı ve önlemsiz insanlar düşerlerdi ağına,
yolcular ve bahtsız gemiciler gibi.

69
Hayvan muharebe meydanında, limana yakın
bir yerde, ölümü bulmuş yatıyordu iki kardeşin
elinden; haksızlık sayılmazdı, ikiye bir muharebeye
girmeleri. Çoğu kez adamı biçmiş ama
öldürememişlerdi; yoksun bırakmak bir organından,
öldürmek anlamına gelmezdi; örneğin, bir elini kesmek
ya da koparmak bir bacağını, yerine geliyordu
hemen el ya da bacak, balmumundan yapılmış gibi.

70
Dişlerine kadar yarıyor Grifone kafasını, ya da
Aquilante göğsüne dek. O gülüyor,
alaya alıyordu onları,
ötekiler kızıyorlardı, başarılı olamadılar diye.
Canlı gümüşün yukarıdan düştüğünü gören herkes,
ki ona alkimistler cıva adını takmışlar,
nasıl dağıldığını ve sonra nasıl toparlandığını
anımsar o yaratıktan söz edildiğini duyduğunda.

71
Uçuracak olurlarsa kafasını, Orrilo iniyor attan,
buluncaya kadar onu arıyordu el yordamıyla,
saçlarından ya da burnundan yakaladı mı,

yapıştırıyordu boynuna, hangi çiviyle yapıyordu bunu
bilmiyorum. Kimi zaman Grifone uzatıyordu elini, alıp
atıyordu kafasını ırmağa ve bir daha geri dönmesin diye.
Orrilo dalıyordu suya, iniyordu dibe kadar bir balık gibi,
ve çıkıyordu dışarıya sapasağlam kafasıyla.

72
İki güzel kadın hanımefendice süslenmiş
biri beyazlar, öteki siyahlar giyinmiş,
muharebenin çıkmasına neden olmuşlardı,
durmuş izliyorlardı olacakları. Bu iki kadın
iyilik dolu iki büyücüydü, Oliviero'nun
çocuklarını beslemiş, büyütmüşlerdi,
çekip almışlardı daha bebekken,
iki kocaman kuşun yırtıcı pençelerinden,

73
Gismonda'dan çalıp götürmüşlerdi uzaklara
ülkelerinden. Bu öyküyü benim ağzımdan
duymuş sayılmazsınız, biliyor zaten tüm dünya,
ne ki yazar (her nasıl yapmışsa!)
babaların adlarını karıştırmış ve koymuş
birini diğer babanın yerine. Şimdi iki genç
çarpışıyorlar savaş meydanında, iki kadın da,
ikisi birden istemişlerdir onlardan savaşmalarını.

74
O ülkede mevsimler gereği güneş
kaybolmuştu, Fortuna adalarında henüz
yükseklerdeydi: gölgeler silip atmıştı her şeyi
çevrede, soluk, belli belirsiz ay ışığının
altında; kaleye döndüğünde Orrilo,
beyaz ve siyah kardeşler bu çetin savaşı
ertelemek istemişlerdi,
güneş yeniden ufukta doğuncaya kadar.

75
Astolfo, tanımıştı çok zaman önce
armalarından ama daha çok savaşkan
özelliklerinden ötürü Grifone ve Aquilante'yi,
gecikmedi onları selamlamakta kibir göstermeyip.
Onlar da o canavarı zincire vurmuş
getirenin leopar armalı dük olduğunu görünce,
(saraylarda bilinen adı böyleydi),
onu karşıladılar samimiyet ve yakınlıkla.

76
Kadınlar alıp götürdüler şövalyeleri
uzak olmayan bir saraya oradan.
Genç kızlar karşıladı onları ve seyisler
yanan meşalelerle yolun ortasında:
atlarını verdiler ilgilenecek kişilere ve
çıkardılar silahlarını; buldular güzel bir
bahçe içinde hazırlanmış güzel bir sofra,
berrak ve iç açan bir kaynak suyun yakınında.

77
Canavarı bağlattılar bir başka daha kalın
bir zincirle, bir çam ağacına; çok köklü, bir
sallamasıyla söküp çıkaramasın diye yerinden;
ve verdiler yanına on tane çavuş çözüp
atmasın diye zincirleri geceleyin,
ve saldırmasın şövalyelere, büyücü kadınlara;
kendilerinden emin, uyurlarken
nöbetçi almadan yanlarına.

78
Bu varsıl ve görkemli sofrada yemek, içmek
geri planda kalıyordu, daha çok konuşmalara
zaman ayrılmıştı ve Orrilo ve o büyük

mucizesi konuşuluyordu masada, düşündükçe
inanmak gelmiyordu insanın içinden: başını
ayırıyorsun gövdesinden, kolunu koparıyorsun
bedeninden, adam gidip onu alıyor ve yerine takıyor
ve çok daha azgın ve azıtmış, dönüyordu kavgaya.

79
Astolfo okumuştu kendisine verilen kitapta
(büyülerden korunmak için yazılmış kitap)
ki Orrilo'nun canını almak için bedeninden, başındaki
belirli bir saç telini koparmak gerekirmiş,
onu koparır ya da kırarsan, istemese de canı
bedeninden çıkarmış. Bunu o kitap yazıyor:
ne ki nereden bileceksin hangi saç teli olduğunu,
fırça kılları gibi sık sık başındaki saçları adamın.

80
Sanki kafasına zeytin dalı geçirmişler gibi
keyif alıyordu şimdiden, kazanacağı zaferden ötürü;
tıpkı bir iki darbeyle, ruh çağıran Orrilo'nun
kafasındaki
saç telini ve göğsünden ruhunu sökecek birinin
umudunu taşıyordu yüreğinde. Güveniyordu
kendisine, söküp alacaktı omuzlarından o bedenin
tüm ağırlığını: öldürecekti Orrilo'yu, ama iki kardeşe
ters düşmek istemiyordu, girip de savaşa onların yerine.

81
Ama iki kardeş bırakıyorlardı memnuniyetle
ona yerlerini, kesinlikle boşa harcamış olacaklardı
çünkü zaman ve güçlerini. Şafak atmış,
gün doğmuştu Orrilo kalesinden inip düzlüğe
çıktığında. Onunla dük arasında başladı savaş:

birinin elinde gürz vardı, ötekinin kılıç;
Astolfo yaptığı bin saldırıdan birinde, bekliyordu,
ruhunu çekip almak için onun bedeninden.

82
Gürzlü yumruğunu indirir, önce
bir koluna, sonra ötekine eliyle birlikte;
biçer üstündeki zırhı çaprazına,ve parça
parça eder etlerini, ne ki Orrilo gider
ve toplar parçalarını yerden, oluşturur
bedenini ve sapasağlam kalkar ayağa.
Yüz parça da etse Orrilo'yu, Astolfo
görüyordu toparlandığını adamın bir anda.

83
Sonunda bin darbeden biri buldu yerini,
omuzlarının üstünden çenesinin dibinden:
kafasını ve kafasıyla birlikte miğferini aldı,
Astolfo geri kalmadı ondan hızlı davranmakta
atından inerken.
Aldı ellerine kanlı saçlarını, bindi yeniden
atına bir dakika içinde; ve gitti koşarak Nil'e doğru,
alamasın diye bir daha Orrilo kesilen kafasını.

84
O aptal adam ayrımına varmadı olanların,
kafasını arıyordu toz toprak içinde:
Rabicano anlamıştı ne olduğunu ve aldı
kafayı ve daldı ormana doğru;
adam hemen koştu atına ve fırladı üstüne.
Bağırmak istiyordu: "Bekle, geri dön, geri
dön!" ama ağzı yoktu bağıracak, Astolfo
ağızsız bırakmıştı onu.

85
Üzengilerini söküp almadığı için umutlanır
adam, ve dolu dizgin izler onu.
Rabicano ki rüzgârdan hızlı,
onu çok gerilerde bırakır kırsal alanda.
Astolfo arar bu arada ensesinden başlayarak
kaşlarına kadar olan alanda,
adamın başında bulabilir miyim diye
acaba saç telini, Orrilo'yu ölümsüz kılan.

86
Sayısız ve çok sık duran saçlarının içinden, hepsi
aynı boyda, hepsi kıvırcık, farklı olan yok ki
nasıl bulacaktı Astolfo şimdi aradığını, bu baş hırsızı
ölüme mahkûm etmek için kesmesi gereken saç telini?
"En iyisi" dedi içinden, "hepsini keseyim ya da sökeyim
kökünden," bulamadığı için sağında solunda
makas ya da tıraş makinesi, başvurdu hemen kılıcına,
öyle bir keser ki kılıcı, tıpkı tıraş olmuş gibi.

87
Ve tuttu kafasını burnundan, başladı,
önden arkadan tıraş etti saçlarını tümden.
Buldu tesadüfen bunlar içinde
tılsımlı saçı: sapsarı kesildi
çirkin yüzü, kapandı gözkapakları,
ve belliydi sürüklendiği ölüme apaçık biçimde;
ve gövdesi, ki başsız geliyordu arkadan,
düştü eyerden ve kaldı soluksuz.

88
Astolfo, kadın ve şövalyelerin olduğu yere
döndü, elinde adamın kafasını taşıyordu,
herkes tanık oldu böylece somut kanıtlarla;
bedeni de biraz uzakta yatıyordu.

Bilmiyorum, memnun kaldılar mı bu
olanlardan, yüzlerinden memnuniyet aksa da;
çünkü ellerinden alınmış zafer olanağı, yakmıştı
yüreklerini bu iki kardeşin kıskançlık duygusuyla.

89
Sanmıyorum hoşlarına gittiğini
iki kadının da, kavganın böyle sonuçlanması.
Kadınlar uzamasını istiyordu kavganın,
çünkü biliyorlardı ki iki kardeşin başına gelecekler vardı
gidecek olurlarsa Fransa'ya,
Bu yüzden getirmişlerdi onları Orrilo'ya,
geçmesini bekliyorlardı zamanın,
ve yazgıları üzerinde esen ters rüzgârların.

90
Damiata beyi, Orrilo'nun ölümü
belgelendikten sonra havalandırdı
güvercini, bacağına bağladığı mektupla.
Kahire'ye uçtu;
ardından başka yerlere bıraktı haberi,
buralarda yapıldığı gibi her zaman;
öyle ki kısa bir zamanda haber yayıldı
tüm Mısır'da, duyuldu öldürüldüğü Orrilo'nun.

91
Dük Astolfo kavgayı bitirir bitirmez,
yüreklendirdi soylu gençleri
gerçi hiç gerek yoktu, zaten hevesliydiler yüreklenmeye;
zorlamak da gerekmiyordu onları
Kutsal Kilise'nin ve Roma İmparatorluğu'nun
Haklarını savunmaya, gidip
bitireceklerdi Doğu'daki savaşları,
şeref ve haysiyet kazanacaklardı din kardeşleri arasında.

92
Ardından Grifone ve Aquilante izin istediler,
her biri kendi kadınından;
çok da canları yanmasına ve acı çekmelerine karşın,
karşı koyamadılar istemlerine.
Astolfo onlarla birlikte çevirdi yolunu doğuya doğru;
ve saygılarını sunması gerektiğini anımsadı
kutsal yerlere ki orada Tanrı'nın etten kemikten olduğu
zamanlarda yaşamıştı, Fransa'ya gitmeden önce.

93
Soldaki yola da girebilirlerdi, daha keyifli ve
daha düz bir yoldu, böylece kıyıdan
uzaklaşmamış olacaklardı; ne ki sağa döndüler,
çetin bir yoldu ve beklenmedik olasılıklarla
doluydu; tepelerde bulunan Kudüs kenti
bu yoldan daha çabuk ulaşılacak bir yerdi.
Yol boyunca su buldular
ve yenebilecek otlar, başka da bir şey yoktu.

94
Çıkmadan yola, sağladılar gereksinim
duydukları her şeyi ve yüklediler dev adamın
sırtına, bir kuleyi bile taşıyabilecek
güçteydi boynunda.
Yorucu ve çetin bir yolculuğun sonunda
yüksek dağların tepesinden görürler
kutsal toprakları, ki orada Cristo yıkamıştı
kendi kanıyla tüm günahlarını insanların.

95
Kente girerlerken soylu bir delikanlıyla
karşılaşırlar, tanıdıkları biridir ve Mekkelidir,
adı Sansonetto'dur; genç olmasına

karşın bilge bir insandır; yüksek düzeyde
şövalyelik unvanına sahip ve iyilikseverdir,
halkın arasında saygın bir yeri vardır.
Orlando ona din değiştirtmişti, Hristiyanlığa
geçmişti ve kendi eliyle onu vaftiz etmişti.

96
Bunu orada bulduklarında Mısır halifeliğini
korumak amaçlı bir kale inşa etmek fikriyle
uğraşıyordu; Calvario tepesini iki mil
uzunluğunda bir duvarla çevirmek istiyordu.
Onları öyle bir yüz ifadesiyle karşıladı ki
bir insan bu kadar dışa vurabilirdi
içindeki sevgiyi; içeri aldı onları, sarayında
ağırladı, rahatlarına bakmalarını istedi onlardan.

97
O toprakların yönetimi ondaydı
ve Carlo'ya vekâlet ediyordu o bölgelerde.
Dük Astolfo ona o eni boyu belli olamayan
büstü verdi armağan olarak,
on yük hayvanından
daha da iyiydi ağırlık taşımakta.
Ona o dev adamı verdi ve yanında ayrıca, artık
kendi mülkiyetinde olan çelik ağı.

98
Sansonetto karşılaştığında, düke, üzeri
zengin işlemeli güzel bir kemer vermişti
kılıcı için; ve bir çift mahmuz
tokası, dişli tekerleği de altından.
Ve deniliyordu ki genç kızı canavarın elinden
kurtaran şövalyeye aitti: Sansonetto,
Zaffo kuşatmasında başka nesnelerle
birlikte ele geçirmişti onu.

99
Günahlarından arındılar bir manastırda, ünlüydü;
adı iyi örnekler arasında söylenirdi;
geçip gördüler ve seyrettiler İsa'nın çektiği
acıların izlerini içeren tüm toprakları;
şimdi buralar işgal edilmiş Moriskolar tarafından,
sınırsız bir aşağısama ve küçümsemeyle birlikte.
Avrupa silahlandı ve savaşa girmek için sabırsızlanıyor
başka yerlerde, girmesi gereken yerde değil, oysa.

100
Burada kendilerini kaptırmış, dua ve yakarmalara
girişmişken, Yunanistan'dan bir ulak geldi,
Grifon'un tanıdığı biriydi, bir hikâye anlattı,
etkileyici ve hüzün vericiydi;
kafalarındaki düşünceye, içlerindeki arzuya
taban tabana tersti anlattıkları;
yüreklerini o kadar çok yaktı ki bu anlattıkları,
ittiler bir yana yalvarmak ve yakarmayı.

101
Şövalye âşıktı Orrigille adında bir kadına;
seviyordu ama felaketi oldu bu aşk:
bin kişiyi tarasan bulamazdın
böyle güzel yüzlü, güzel bedenli bir kadını;
ne ki kötü kalpli ve samimiyetsiz çıkmıştı,
nereye bakarsan bak, gidersen git,
karada, denizde, köyde, kentte, adalarda,
bulamazdın bir benzerini böyle içtenliksiz.

102
Kostantin'in kentinde ateşler içinde
bırakmış gitmişti kadını; ateş de öyle
böyle değildi hani. Ne zaman ki geri döndü

çok daha güzel buldu onu ve tadına
varacağını düşündü, ne ki kadın Antakya'ya
gitti yeni sevgilisinin arkasına takılıp.
Dayanamıyordu bu genç yaşında;
yalnız kalamıyordu artık yatakta.

103
Ondan bu yana yeni bir dert açılmıştı başına;
Grifon gece gündüz ağlayıp sızlıyordu.
Başkalarına yarayan, herkesi ayağa kaldıran
türlü türlü zevkler, onun yüreğini dağlıyordu.
Sivri uçlu oklarıyla Amore'nin aşk yarasını
derinliğine tatmış herkes bilir bunu.
Her işkencenin üstündeydi bu yara, öyle bir yara ki
anlatılamazdı kimseye utanç duyulduğu için.

104
Grifon belki bin kere uyarılmıştı, kendinden
daha aklı başında olan kardeşi Aquilante
tarafından, bu aşk yüzünden, ve çekip almak
istemişti kardeşi o kadını kardeşinin yüreğinden:
ona göre, o kadın en kötü kadınların
en kötüsüydü dünyada. Grifon kadını
bağışlar kardeşinin tersine ve çoğu kez
kendi kendini kandırır bu hoşgörüsünden ötürü.

105
Karar verir ve demez hiçbir şey kardeşine,
gider yalnız başına ta Antakya'ya kadar,
çekip almak için kadını, yüreğini çalan
bağrından; ve bulmak o adamı, kadınını
elinden alan, intikamını almak için, öyle bir
intikam ki dünya durdukça söylenecek olan.
Bir başka kantoda söyleyeceğim nasıl geçirdiğini
düşüncesini yaşama ve sonunun ne olduğunu.

16. Kanto

1
Çok acılar çeker insan âşıkken, ben de
çok çekmişimdir aşk acısı,
öylesine belleğime kazınmıştır ki izleri,
salt laf olsun diye girmem konuya.
Ve söylüyorsam şimdi, söylemişsem geçmişte
sözlü ya da yazılı, kimi belanın tatlıyken,
bir diğerinin acı ve çılgın olduğunu,
inanın bu dediklerime, çünkü doğrudur sözlerim.

2
Önce de söyledim, söylüyorum, söyleyeceğim
yaşadığım sürece: hak ettiği aşkı bulan biri,
kalsa da sevdiği kadın kayıtsız beklentisine; o yanık
yüreğine ters düşse de kadının her yaptığı, dediği;
ve Amor bıraksa da onu her türlü ödülden yoksun;
tüm harcadığı zaman ve uğraşına karşın, eğer bulmuşsa
yerini yükseklerde yüreği, sızlanmamalı yine de,
eriyip bitse, dahası, mahkûm olsa da ölüme.

3
Sızlanmamalı iki kaçamak bakışın
ve sırma saçların kölesi olmuş kişi,

gizlemiş olabilirler arkalarında kibirli bir yürek;
ve bir parça masumiyete karşın, diz boyu iki yüzlülük.
Kaçmak ister o zavallı,
sırtındaki okla kaçan yaralı bir karaca gibi,
utanç içindedir hem aşkından, hem kendisinden
ötürü; konuşmaya cesaret edemediği gibi,
boşuna toplamaya çalışır aklını başına.

4
Böyle bir şey yaşar genç Grifone, bilir yanlış
yaptığını, ancak alamaz kendisini yanlış
yapmaktan, görür çünkü nasıl da karşı
koyamadan bıraktığını kalbini ellerine, insafsız
ve sadakatsiz Orrigille'nin; ne ki yenik düşmüştür
aklı zayıflıklarına ve istenç boyun eğmiştir iştahına:
nankör, sadakatsiz ve kötü olmasına karşın kadın,
koşar yine de ister istemez peşinden.

5
Anlatmaya dönersem o güzel hikâyeyi
şunu derim: o genç büyük bir gizlilik içinde
çıkar kentin kapısından dışarıya;
konuşamaz kardeşiyle bile, sık sık
azarlandığı için boşu boşuna. Sola döner Rama
yönüne, düz ve kalabalık bir yoldan.
Ulaşır altı günde Suriye'nin Şam kentine;
oradan yol alır Antakya'ya doğru.

6
Karşı karşıya gelir Damasco yakınlarında
şövalye ile, Orrigille'nin kalbini verdiği;
bu ikisi çimenle çiçek gibiydiler birbirleriyle,
uyum içinde; kötü huyları yansımıştı yaşamlarına;
al birini vur ötekine soysuz yüreklerinden ötürü;

kalleş mi kalleş biri ve öteki ve hain; saklarlar
kusurlarını bürünerek incelikli bir görüntüye,
her ikisi de çalışırlar başkalarının aleyhine.

7
Söylediğim gibi, silahlanmış geliyordu şövalye,
büyük bir atın sırtında, çokça gösterişli;
altın varakla süslenmiş mavi bir giysi içindeydi
alçak Orrigille, onun eşliğinde, iki yaveri vardı,
biri bir, bir diğeri ötekinin yanında,
taşıtmak için miğfer ve kalkanını;
görkemli görünmek isteyen biri gibiydi, tıpkı,
Damasco'da bir turnuvadaymışlar gibi.

8
Damasco kralı duyurmuştur yapacağını o günlerde
çok görkemli bir şenlik kentte; buydu nedeni
şövalyelerin süslenerek ellerinden geldiğince,
burada boy göstermeleri. O fahişe görür görmez
Grifone'nin karşıdan geldiğini, korkar aşağılanıp
hakarete uğramaktan; ve bilir sevgilisinin
o kadar güçlü olamayacağını ötekinin karşısında,
kendisini ölümden kurtaracak ölçüde.

9
Korkudan tir tir titrese de çok cesur ve işini
bilir biri gibi görünmeye çalışır,
takındığı tavrını destekleyen sesiyle; öyle ki
yoktur korkuyu çağrıştıracak herhangi
bir iz yüzünde. Kurmuşlardı zaten sevgilisiyle
birlikte bir tuzak, koşar doğruca Grifone'ye,
çok sevinmiş görünerek, açar iki yana kollarını,
alır onu kollarının arasına ve kalır öylece uzun bir süre.

10
Ardından, tatlı sözlerinin arkasına sevgi dolu
okşamalar takar ve ağlayarak şöyle der:
"Bu mudur sence beyim, seni delicesine seven
ve sana tapan kişinin hak ettiği ödül? Bir yıl geçti
aradan, bir ötekisi gelmekte arkadan; yalnız başıma
kaldım sensiz; acı vermiyor mu yoksa sana benim
bu çaresizliğim? Ben ki oturup beklemiş olsaydım
seni eğer görür müydüm bilmiyorum döneceğini bir gün!

11
Dönmeni beklerken senin Lefkoşa'dan,
gitmiştin ya oralara katılmak için bir büyük şölene;
bırakmıştın ya beni ateşler içinde, olası ölüm
döşeğimde; duydum, oysa, ardından oradan ayrılıp
ulaştığını Soria'ya: içim öylesine bir sızladı,
bir sızladı, yandı ki bu haberden ötürü, deme;
bilemezdim nasıl geleceğimi arkandan, delik deşik
edecektim neredeyse yüreğimi kendi ellerimle.

12
Ancak Fortuna bir değil, bana iki armağan sundu
aynı anda, göstermediğin kadar bir ilgiyle:
kardeşimi yolladı yanıma, geldim buralara kadar
onunla, koruyarak sayesinde onurumu; bu kez
beklenmedik bir şekilde seni çıkarttı karşıma;
gelmemiştir dünyaya böylesine yazgılı biri benim gibi,
zamanında yapmıştı yapacağını, gecikseydi daha da,
bilmem ama ölürdüm herhalde beyim seni beklerken."

13
Düzenbaz kadın sürdürüp durur sızlanmalarını
kurnazca, yoktur böyle bir ustalık tilkide bile,
yıkar tüm suçu Grifone'nin üstüne gözünü

kırpmadan; gösterir yanındakini bir akraba gibi değil,
dahası, akrabadan çok daha öte, aynı kandan,
aynı karından olduğuna inandırır herkesi neredeyse;
örer öylesine çoraplar başına adamın ki Luka
ve Yuhanna gerçeklikte çok geride kalır onun yanında.

14
Aldırmaz Grifon sadakatsizliğine kadının,
ki güzel olmaktan çok hain ve yalancı bir kadındır o;
düşünmez intikam almayı da adamdan,
baştan çıkardığı için sevdiği kadını: dahası, çok iyilik
yapmış görünür gözüne, engellemek isterken,
tüm suçu kendisine yüklemeye kalktığında kadın;
sanki gerçekten kayınbiraderiymiş gibi,
incelikli davranmayı da elden bırakmaz şövalyeye.

15
Yürürler birlikte Damasco kapılarına doğru,
ve yol boyunca öğrenir ondan Soria kralı
tarafından kentte büyük bir şölen
düzenlendiğini; ayrıca şölen boyunca
burada, hangi sınıftan, hangi dinden,
hangi ırktan olursa olsun, herkesin sur içinde
ya da sur dışında barınak bulacağını,
ve konukseverlik göreceğini halktan.

16
Ancak zamanında sevgililerine bir kez değil,
yüzlerce, binlerce kez ihanet etmiş olan hain
Orrigille'nın öyküsünü sürdürmek niyetinde
değilim; böyle bir düşüncemin olmadığını
bildirmek istiyorum; dönüp, Paris kapılarında
korku salan iki yüz bin, ya da körüklenmiş
ateşin çıkardığı kıvılcımlardan çok daha fazla
sayıdaki adamlardan söz etmek yerine.

17
Sizi en son orada, Agramante'nin savunmasız
olarak gördüğü kentin bir kapısına yüklenirken
bırakmıştık. Olmamıştır böyle bir savunma
bir daha bir başka yerde, geçişi engelleyecek
kadar güçlü; çünkü orada bizzat Carlo'nun
kendisi vardı savunmada; beraberindekiler,
savaşmakta usta: İki tane Guidi, iki tane Angelini,
Angeliero, Avino, Avolio, Ottone ve Berlinghiero.

18
Hem Carlo, hem de kral Agramante'nin önünde
her bir ordu kendi gücünü sergilemek istiyordu.
Böylece orada üstlerine düşeni yapmış olacak
ve büyük övgüler ve zengin ödüller
elde edeceklerdi. Ancak Moriskolar zararlarını
giderebilecek hiçbir başarıya imza atamazlardı artık,
çünkü çok insan ölmüştü ve diğerleri için bu ölüler
çılgın bir cesaretin örnekleri olabilirdi ancak.

19
Surlardan düşmanların üzerine peş peşe
atılan oklar, dolu gibi yağıyordu üstlerine.
Hem bizimkilerin hem de düşmanların
çığlıkları göğe varıyor, korku salıyordu.
Ne ki şimdi Agramante ve Carlo biraz beklesinler,
ben o dehşet verici ve ürkütücü Afrikalı Marte,
Rodomante'den söz etmek istiyorum,
kentin ortasından koşarak geliyordu çünkü.

20
Bilmiyorum anımsıyor musunuz Bayım,[1]
kendisine son derece güvenen o Sarazen'i?

1 Kardinal Ippolito d'Este.

Surların iki duvarı arasında terk etmişti ölüme,
doymak bilmez ateş yutup yok ederken adamlarını.
Bundan daha korkunç bir sahne görülmemiştir
daha önceleri. Demiştim ki hendeği bir atlayışta
geçip girmişti kente, oysa hendek dört bir yandan
kenti çevreliyor ve girişi engelliyordu sıkı sıkıya.

21
O vahşi Sarazen'i garip silahları ve ejderha derisi
zırhından tanıdıklarında, kulak verdiler
gelecek her habere yaşlılar ve korumasız insanlar,
bağırıp çağırdılar bulundukları yerde;
yükseldi göklere feryatları, yakarışları
bir el çırpmasıyla birlikte. Kaçabilecekler kaçtı;
kalanlar, öyle durup kalmadılar oldukları yerde,
kapandılar evlerine ve kiliselere.

22
Ancak o iriyarı Sarazen salladıkça hain kılıcını,
çok az kişiye nasip oldu kaçıp kurtulmak
darbelerinden. Bir tarafta yarım bacak ve bir ayak,
diğer tarafta gövdesinden uzağa düşmüş bir kafa.
Görürsün birini enine doğradığını, diğerini ayırdığını
başından aşağıya doğru iki eşit parçaya;
kovaladıklarını, yaraladıklarını ve öldürdüklerinin
çoğunu, vurmamıştır karşı karşıya gelerek yüz yüze.

23
İran topraklarında ya da Ganj Irmağı kıyılarında,
yapmamıştır kaplan savunmasız sürüye,
ya da Tifeo'nun paramparça edildiği dağın[2]
eteklerindeki kurt keçiye ya da kuzuya,
Paris'te o acımasız dinsiz adamın yaptığını

2 Epomeo. Ischia adasındaki dağ.

insanlara. Ne piyadeydi ne süvari, daha
doğmadan ölümü hak eden savunmasız
ayaktakımı, halk adamlarıydı öldürdükleri.

24

Delip geçtiği, kesip biçtiği, damarını söküp aldığı
birçoğunun arasından bir tanesini bile
öldürmemişti gelerek yüz yüze. Doğruca San Michele
köprüsüne çıkan yolda, insanlarla dopdolu,
koşuyordu mağrur ve cani ruhlu Rodomonte ve sallıyordu
sağa sola kanlı kılıcını havada: Bakmıyordu
kurbanlarının soylu ya da köle olmasına, ayırt etmiyordu
masumu günahkârdan; acımıyordu hiç kimseye.

25

Din papaza yaramaz; yarar sağlamaz masumiyet
bebeğe; ne al al yanaklarından ötürü kadın,
ne de gözleri parıldayan genç kız merhamet bulur
yanında. Yaşlıları bile kovalar ve avlar arkalarından,
ve uğrarlar onlar da kılıcının darbelerine.
Kadın, erkek, yaşlı, çocuk, beyefendi,
köle demeden, onların üstünden, yiğitliğinden çok,
orada, acımasızlığını kanıtlamıştır Sarazen.

26

Tanrısızların efendisi ve lideri, dinsiz kralın öfkesi
yağmadı yalnızca insanların üstüne;
evler de aldı paylarına düşeni: Paris'in
o güzelim evleri yakıldı yıkıldı, binalar harap edildi;
kiliselerin kutsallığı süründü yerlerde.
Denildiğine göre, o dönemde, Fransız kentinde
evlerin tamamı ahşaptandı ve bugün, daha onda altısı
ayakta kaldığına göre geçerlidir bu sözümün doğruluğu.

27
Ateş her şeyi yakıp yıksa da doymak bilmedi
Rodomonte'ye özgü bu büyük nefret.
Durup bakar nereyi tutsam da bir sallasam
ve yıkıp atsam diye.
Bana inanmalısınız, Bayım: Padova'da
bile böylesine bir yıkıma tanık olmadınız
kent kuşatıldığında,[3] Cezayir kralının
basit bir sallamasıyla verdiği zarar kadar.

28
O lanet adam orada kılıcı ve etrafa saçtığı
ateşle dövüşürken, eğer dışarıdan biraz daha
sıkıştırsaydı Agramante Paris'i, kent o gün
düşerdi tümüyle. Ancak Afrikalı kral buna pek de
olanak bulamazdı aslında, çünkü Büyük
Britanya'dan Rinaldo geliyordu; rehberi Silenzio'ydu
ve melek Arcangelo vardı arkasında,
dahası gelenler arasında İngiliz ve İskoç orduları.

29
Bunu Tanrı istemiştir mutlaka, girsin diye Rodomonte
surlardan içeri ve versin ateşe her tarafı; ardından
Chiaramonte Beyi, Rinaldo, ulaşsın oraya arkasında
İngiliz askerleriyle. Düşünür saldırmayı barbarlara,
ve ırmak onu engellemesin diye de bir köprü
yaptırır, soldaki kıyıdan Senna Irmağının üzerine,
Paris'in üç fersah yukarısında, Agramante'nin
ordusunun konuşlandığı karşı kıyıya geçmek için.

30
Altı bin okçu göndermişti,
Odoardo'nun güçlü önderliğinde,

3 1509'da büyük bombaların kullanıldığı bu kuşatmaya, Kardinal İppolito da katılmıştır.

ve güçlü Arimano kumandasında
iki binden fazla hafif silahlı süvariler,
Paris'ten doğrudan doğruya Piccardia
kıyılarına çıkan yollara, yardımlarına
koşmak için, San Martino ve San Dionigi
kapılarından kente girebileceklerdi.

31
Aynı yoldan ağır savaş arabaları ve diğer malzeme
dolu arabalar da yolladı. O ise geriye kalan
tüm adamlarıyla bölgenin etrafını kuşatarak
daha yukarılara geçmişti. Senna Irmağını geçebilmek için
ki geçmek pek de kolay değildi, beraberinde köprüler,
tekneler ve araç gereç götürüyordu. Her geçen
arkasında kalan köprüyü yıkıyordu, Rinaldo çok sayıda
İngiliz ve İskoç birliğine komuta ediyordu.

32
Ama Rinaldo önce o baronları ve komutanları
topladı etrafına;
ve sonra yüksek bir yere çıktı kıyıda,
herkesin onu duyabileceği ve görebileceği,
ve şöyle dedi: "Baylar, el açıp Tanrı'ya
şükretmelisiniz, sizi buraya gönderdiği için,
çünkü küçük bir emeğin karşılığında hiçbir ulusa
kısmet olmayacak bir onur bağışlayacaktır sizlere.

33
Eğer Paris'teki kuşatmayı kaldırırsanız,
iki hükümdarı kurtarmış olacaksınız:
kralınızı savunmak zorundasınız zaten
köleliğe ve ölüme karşı; ve imparatorunuzu,
dünyadaki saraylılar arasında
en övgüye değer olanlardan biri; onlarla

birlikte birçok ülkenin hükümdarını, dük, marki,
bey ve şövalyesini kurtarmış olacaksınız.

34
Ayrıca Paris'i kurtarmakla yalnız kenti değil,
Parislileri kurtaracaksınız; ve yalnız onlar da değil
size borçlu kalacak olanlar, ki korku içinde
kederli ve umutsuz bekleşiyorlar; kendilerinden çok,
eşleri ve çocuklarından ötürü kaygılı; manastır
rahibeleri de sizlere minnettar kalacaklardır,
aynı tehlike ile karşı karşıya kalmış olanlar olarak;
bozmak zorunda kalmayacaklardır iffet yeminlerini;

35
bu kenti kurtarmakla, size borçlu olacak olanlar
yalnızca Parisliler değil, çevredeki
tüm yerleşim merkezleri. Hem de yalnızca
yakınımızda olanlar da değil, bizimle
aynı inanca sahip her ülke; çünkü bu surların ardında
tüm Hristiyan dünyasının her ulusundan
yurttaşları var. Eğer savaşı kazanırsanız,
Fransa'dan çok bu insanlar size borçlu kalacaklardır.

36
Eğer atalarımızın bir hayat kurtaran kişiye bir taç
armağan ettiği doğruysa; bugün sayısız insanın
yaşamını kurtaracak olan sizlere, yaptığınız işe değer,
kim bilir ne ödüller vereceklerdir? Ama inanın bana,
bu kutsal girişimimiz, eğer bugün aramızdaki rekabet
yahut korkaklık yüzünden başarısız kalacak olursa,
bu surlar ele geçirildiğinde Almanya ve İtalya da,
bizler nasılsak, artık güvende olamayacaklardır;

37
Güvende olmayacak ayrıca tüm geri kalanlar; insanlık
için kendisini haça çektirten insana tapanlar olarak.
Ve sakın ola ki kendinizi kandırmayın: Moriskolar artık
sizden o kadar da uzak değiller ve bilin ki güçlü bir deniz
filonuz yok: Eğer daha önceleri birçok kez Cebelitarık'ı
ve Herakles sütunlarını[4] geçip, kıyılarınız boyunca akınlar
yapmışlarsa, bizim topraklarımıza sahip olduklarında,
kim bilir daha neler neler yapacaklardır?

38
Hiçbir onur, hiçbir çıkar umurunuzda değilse bile,
unutmayın, tek bir kilise altında savaşan bizler için
birbirimizin yardımına koşmak zorunlu bir görevdir.
Hiç kimse utkumuzdan kuşku duymasın,
düşmanı perişan etmek için savaşımız zaten
kısa sürecek ve az emek gerektirecektir, çünkü bana
öyle geliyor ki, bu hainler çok uzman kişiler değil
savaş sanatında, ayrıca yoksundurlar etkin silahlardan."

39
Bu sözleri ve daha da geçerli gerekçelerini
güçlü ve içtenlikli sesinin eşliğinde dile getirmişti
Rinaldo; başarmıştı o soylu ruhlu baronların
ve savaşçı ordunun kanını ateşlemeyi:
Atasözünün dediği gibi, hızlı giden bir atı
mahmuzlamak, atı daha da hızlandırır. Konuşması
bittiğinde, ordular yavaş yavaş harekete geçer,
her biri kendi bayrağının altında.

40
Gürültüsüz, çıt çıkarmadan, sessizce yürütmüştü
barbarlara ilk saldıracak olan orduları

4 Klasik edebiyatta, bilinen dünyanın sınırları kabul edilen Cebelitarık Boğazı'nın her iki yanında kalan yüksek kayalıklar.

ırmak boyunca üç koldan; Zerbino'ya vermişti,
saldıracaklar içinde ilk olmak onurunu. İrlandalıları,
oysa, daha uzun ve zorlu bir yoldan, uzaklaştırmıştı
ırmaktan, sürmüştü kırsal alandan ileriye;
ve İngiliz piyade ve süvarilerini bırakmıştı
ikisinin ortasında, Lincasteo dükünün kumandasında.

41
Hepsini kendi yollarına sokmuş ve sonra,
şövalye, kıyı boyunca sürmüştü atını,
ve geçmişti dük Zerbino ve onunla birlikte
gelen ordusunun önüne; Orano kralı,
Sobrino ve yanındakilerin üstüne
yürüdü beklenmedik bir şekilde, İspanyol
askerlerinin yarım mil ötesinde bir köşeden
izliyorlardı savaşanları.

42
Hristiyan ordusu öylesine güvenli ve öylesine
güvenilir bir mürettebatla gelmişti ki savaşa,
seçerek Silenzio ve melek Arcangelo'yu rehber
olarak, duramazdı artık devinimsiz, bekleyip
bulunduğu yerde. Duyunca düşmanları yakınında,
başladı bağırıp çağırmaya, işitildi keskin sesleri
boruların, ve büyük bir gürültüyle ulaştı göklere,
dondurdu Sarazenlerin kanını damarlarında.

43
Diğerlerinin önünde Rinaldo mahmuzlar atını,
girişmeye hazırdır mızrağıyla, sürdü atını hızla
düşmanın üzerine, bırakmıştı İskoçları bir ok atımı
kadar uzaklıkta; çünkü saldırmadan geçen her dakika
sıkmaktaydı canını. Bazen bir fırtına, arkasından
korkunç bir hortum getirir ya, tıpkı onun gibi;

ordunun önünde o kahraman şövalye,
mahmuzlayarak sürüyordu atı Baiardo'yu ileriye.

44
O Fransalı kahramanın görünmesi uzaktan,
habercisi olmuştur başlarına gelecek
talihsizliklerin: ellerinde titreyen mızrakları,
üzengide kalan ayakları ve eyerleri üstünde çakılı
kıçları. Aldırmaz gözüken bir tek kral Puliano'dur
atının üstünde, çünkü bilemez Rinaldo'nun
kim olduğunu, düşünemez karşısında öyle güçlü
bir rakip bulacağını, ve sürer atını dörtnala üstüne:

45
Atak yaparken yüklenir mızrağına elinin içinde,
ve toplar tüm dikkatini var gücüyle onun üstünde,
mahmuzlar ardından atını her iki taraftan,
dizginleri bırakır hayvanı rahatlatırken.
Öte yandan Rinaldo saklamaz sahip olduğu değeri,
gösterir adına yakışanını ve ne denli hünerli,
becerikli ve usta biri olduğunu savaş alanlarında,
Amon'un, dahası Marte'nin oğlu olduğunu.

46
Hedefi bulmakta iki rakip de birbirine denkti, çünkü
her ikisi de kafalara tam isabet ettirmişlerdi; ne ki biri
savuşturmuştu darbeyi, öteki toprağı öpmüştü
can verirken; kıyaslanamazdı iki silahşor birbirleriyle
silah sanatında; göstermeliydiler hünerlerini besbelli
bir şekilde; yetmiyordu çünkü kavramak mızrağı ve çıkmak
savaş alanına, yazgının da yeri vardır bu gibi hallerde;
yoksa, ya hiç işe yaramaz becerin, ya da az yarar işine.

47
Geri çeker o becerikli mızrağını ve sallar bu kez
Orano kralının üstüne hızlıca, yüreği miskin ve biçare,
içi kof kendisi de et ve kemik yığınıydı zavallının;
kalkanının alt kısmından vurmuştu ancak rakibini
Rinaldo, iyi bir vuruştu aslında, etkili;
bu vuruşun değerini bilmeyen bağışlanabilir,
bilmesine imkân yoktur çünkü;
hasmına daha yukarıdan da vuramazdı zaten.

48
Kalkan, dışı çelikten, içi sert hurma ağacındandı;
ne ki engelleyememişti sonuna kadar girmesini
mızrağın; ve o dev yapıdan çıkmasını, küçücük
ve orantısız bir ruhu taşıyarak dışarıya,
karnından. Orano'nun atı içinden şükranlarını
sunuyordu Rinaldo'ya: o külçe gibi ağır
yükü taşımak zorunda kalacaktı yoksa
tüm gün boyunca, o sıcak ve o sıkıntı içinde.

49
Mızrağı kırılmıştı, rahatlıkla çevirir atını,
sanki kanatları vardı hayvanın ve saldırır
büyük bir kalabalığın sıkışıp kaldığı köşeye.
Kana susamış Fusberta'sını sallar
sağa sola, diğer silahlar yanında kırılgan kalır,
camdan yapılmışlardır sanki;
tavlı demir bile duramaz önünde kılıcının,
gider dayanır canlı etine darbeyi yiyenin.

50
Dahası, o keskin kılıca karşı duracak demir zırh,
demir silah var ya da yok gibiydi: kimi zaman kösele,
kimi zaman tüylü meşeden yapılmış levhalar bulmuştu

karşısında, demir kalkan yerine; pamukla doldurulmuş
zırh altlıkları ve miğfer yerine türban başlarında.
Saldırdığı herkesi yerle bir ediyordu artık Rinaldo:
ne kadar kurtulabilirse ot oraktan, ya da saman fırtınadan,
o kadar çok kurtulmaya çalışıyordu insanlar darbelerden.

51
Zerbino öncü birliğiyle geldiğinde,
öndeki bölük dağılmıştı bile:
Komutan olarak büyük ordusunun önünde
mızrağı hazır bir şekilde ilerliyordu.
Onun sancağının arkasından gelen adamları da
gözüpeklikte kalmazlardı ondan geri:
keçi ve koyunlara saldırmak için hazır bekleyen
çok sayıda aslan ve çok sayıda kurt gibiydiler.

52
Yaklaştıkları için düşman taburuna
her bir asker aynı anda öne çıkar atıyla;
ve bir anda taburları ayıran
o boşluk kaybolur aradan.
Bu kadar mı insanlar birbirine girer, karışır;
ama sadece İskoçlar vuruyor,
paganlar devriliyordu ve sanki yalnızca ölmek
için gelmiş gibiydi düşman askerleri.

53
Her bir pagan buzdan daha soğukmuş,
her bir İskoç ateşten daha sıcakmış gibi.
Moriskolar, tüm Hristiyanları
güçlü sanıyordu Rinaldo gibi.
Sobrino, hazırlıklı adamlarını işaret
beklemeden sürdü aceleyle ileriye.
Onun birlikleri diğerlerinden daha üstündü,
hem komutan, hem beceri, hem de silah olarak.

54
Afrika'nın en iyi askerleri onun yanındaydı, gerçi
onlar da çok matah bir şey değillerdi. Dardinello da
gecikmeden adamlarını harekete geçirdi, kötü
silahlanmış ve dahası, savaşta, çok da usta
olamamış askerlerdi. En azından onun başında
parlak bir miğferi vardı ve sert demirden bir elbise
ve zırhı onu koruyordu. İnanıyorum ki en değerlisi
Isoliero'nun arkasından gelen dördüncü bölüktü.

55
Trasone, Marra'nın iyi yürekli dükü,
katılmaktan mutluydu bu büyük savaşa,
açar muharebe yolunu askerlerine ve çağırır
onları yanına ünlerine ün katacak savaşa
girmeleri için; Isoliero'nun, Navarralılarla
çarpışmaya girdiğini duyduktan
ve gördükten sonra. Ardından Arnavutluk'un
yeni dükü Ariodante geçirir harekete ordusunu.

56
Yankılanan trompetlerin, tamburların ve barbar
çalgıların gürültüsü karışır, yay, mancınık,
saldırı makineleri, işkence aletlerinin sesine;
gökyüzünde daha çok yankılanan oysa, bağırışlar,
çağırışlar, kargaşa, inleme ve sızlanmalardır:
Nil Irmağına eşdeğer bir gürültü çıkarırlar havada,
tıpkı şelalelerden düşerken çıkardığı sese benzer ırmağın,
sağır edici gelir kulaklarına, yakınında oturanların.

57
Gökyüzünü karartmışlardı sanki iki taraftan
atılan oklar, havada yarattıkları büyük bir gölgeyle.
Soluklar, terli bedenlerden çıkan duman ve toz

karışmıştı birbirine, koyu bir sis oluşturmuşlar
gibiydi yukarılarda. Kimi zaman ordulardan biri
ya da öteki geri çekiliyordu; görürdünüz biri kaçarken
ötekinin nasıl yüklendiğini; ve bir askerin öldüğünü,
bir başkasını öldürdüğü yerden uzak olmayan bir yerde.

58
Bir taburun savaşmaktan yorgun kaldığı yerde,
bir başkası giriyordu devreye, hemen onun yerine.
Her iki tarafta da silahlıların sayısı artıyordu giderek:
bir taraftan piyadeler, öte yandan süvariler ilerliyordu.
Savaşın geçtiği her yer
kan gölüne dönmüştü sanki, boyanmıştı
yeşil kırmızıya; sarı mavi çiçeklerin olduğu yerlerde
şimdi ölü adamlar ve ölü atlar yatıyordu.

59
Zerbino, yaşıtı hiçbir gencin yapamadığını
yapıyordu olağanüstü kavgacılığıyla:
çevresini saran pagan askerlerini öldürüyor,
kılıçtan geçiriyor ve yok ediyordu tam anlamıyla.
Ariodante kendini gösteriyordu örnek olarak,
yeni gelmiş askerlerine becerisinden ötürü;
Navarra ve Castiglia askerlerinde korku yaratıyor,
şaşkınlık uyandırıyordu kendisiyle ilgili.

60
Chelindo ve Mosco, Aragona'nın ölü kralı
Calabrun'un iki piçi,
ve en kavgacılar arasında sayılan
Barselona'dan Calamidoro,
sancakları geride bırakarak,
saldırırlar Zerbino'ya, öldürürlerse eğer,
şan ve taç elde edeceklerini sanıyorlardı,
ve indirirler böğürlerine atının darbeler.

61
Üç mızrak birden delip geçince hayvanı, yere
düşer, ölür; ancak güçlü sahibi hemen ayaktadır.
İntikamını almak için atının, öldürenlerden,
geldiği yere döner. Önce Mosco'ya saldırır,
oysa o beyinsiz, Zerbino'yu halledeceğini
düşünmüştür atının üstünden; sokar
mızrağının ucunu böğründen, indirir onu
eyerinden, rengi bembeyaz, buz gibidir bedeni artık.

62
Beklenmedik bir şekilde kardeşinden yoksun
kalır Chelindo, Zerbino'ya saldırır öfke dolu,
bir kerede ezip geçeceğini ummaktadır, ancak
Zerbino atı durdurmak için yakalar yularından:
atı yere serer, ki yerden bir daha hiç
kalkamayacaktır; ne ot ne de saman yiyecektir
zavallım artık. İskoç öyle güçlü vurmuştur ki
sahibiyle birlikte atı da öldürmüştür bir darbeyle.

63
Calamidoro görünce o darbeyi,
sarılır dizginlere aceleyle,
oradan uzaklaşmak için. Ne ki Zerbino
arkadan güçlü bir kılıç darbesi indirir,
ve şöyle der: "Bekle, bekle, dur hain!"
Darbe hedefine ulaşmaz,
ama düşmez uzağına, atını vurur sırtından
ve yere serer hayvanı.

64
Calamidoro atını bırakır ve kurtulmak için elleri
ve dizleri üzerinde uzaklaşmaya çalışırken, çok
şansı yoktur: rastlantı bu ya, dük Trasone geçer

üstünden ve ezer onu ağırlığıyla; Ariodante
ve Lurcanio ulaşırlar Zerbino'ya kalabalığın
ortasındaki; genç adam çıkabilsin diye yeniden
atının üstüne; her şeyi yaparlar ellerinden gelen,
başka kont ve şövalyeler de vardır yardıma gelmiş olan.

65
Ariodante kılıcını sallar etrafına, Artalico
ve Margano tatmışlardır o kılıcın tadını
ancak Etearco ve Casimiro çok daha fazla
duyumsarlar gücünü o elden çıkan darbenin:
İlk ikisi yaralanıp kaçarken diğer ikisi çakılıp
kalırlar yerde ölü olarak. Lurcanio gösterir
ne kadar güçlü olduğunu, yaralar düşmanlarını,
devirir, yere indirir ve öldürüp bırakır.

66
Efendim sanmayın ki kırsal alandaki dövüş
geçmiyor kıran kırana ırmaktakine oranla;
Lincastrolu Leonetto'nun liderliğindeki İngiliz
ordusu geri kalmadı diğerlerinden. O da saldırdı
İspanya ordularına bayrakları altında, başa baş
giden bir çarpışmaydı onunki; çünkü tüm adamları,
komutanları, süvarileri ve piyadeleri
bir oraya bir buraya girişiyorlardı durmadan.

67
İlk olarak Oldrado ve Fieramonte öne
düştüler, biri Glocestra dükü, öteki Eborace
dükü; onlarla birlikte Warwick kontu
Riccardo ve Clarence dükü gözüpek Enrico
vardı. Karşılarında, her biri kendi ordularıyla,
Matalista, Follicone ve Baricondo vardır:
ilki Almeria beyi, ikincisi Granada,
üçüncüsü ise Mayorka'da hüküm sürer.

68
O şiddetli çarpışma bir süreliğine başa baş
gitti, ne biri ne de diğeri, az biraz öne
çıkmaktan öte, dikkate değer bir üstünlük
sağlayabildi. Askerler, bir gidip bir geliyorlardı
mayıs rüzgârındaki kuru otlar gibi ya da
rotasını şaşırmış denizin dalgaları gibi.
Uzun bir süre dalga geçtikten sonra, Fortuna
bindi tepelerine sonunda Morisko'ların.

69
Gloucester dükü, Matalista'yı yere serer atından,
Fieramonte, vurur Follicone'yi sağ omzundan,
düşürür atının sırtından:
hem biri hem ötekisi paganların, yakalanır
ve esir düşerler;
giderler ardından İngilizlerle birlikte.
Bu arada Baricondo,
Chiarenza dükünün elinden ölümü bulur.

70
O zaman paganlar gerçekten korkmaya başlarlar:
oysa Hristiyanlar yüklenirler cesaretle,
birinciler mevzileri terk eder, geri çekilirler,
düzenlerini bozar ve kaçarlar;
ikinciler giderek toprak kazanırlar,
izlerler düşmanlarını aralıksız ve zora sokarlar;
ve gelmemiş olsaydı kimseler yardımlarına,
savaş alanını o bölümüyle yitirmiş olacaklardı.

71
O tarafta, Sarazenler yitireceklerdi mevzilerini,
eğer o anda biri çıkıp gelmeseydi yardıma:
Ferraù, o ana kadar kral Marsilio'dan fazla

uzaklaşmamıştı, görünce birliğin kaçtığını
ve sayısının düştüğünü yarısına kadar,
mahmuzlar atını ve sokar orduyu mücadelenin
en ateşli yerine. Ve o anda başı kesilmiş
Olimpo da la Serra düşer atından yere;

72
çaldığı boynuzlu lirin sesine uyumlu
söylediği tatlı ezgileriyle övünürdü,
çalmaktaki becerisinden ötürü her kalbi
Olimpo, taştan sert olsa bile; bu becerisiyle
keşke bilseydi onur duymayı ve mutlu
olmayı ve nefret etseydi kalkandan,
yaydan, oktan, paladan ve mızraktan,
ki canını aldılar genç yaşında Fransa'da.

73
Ferraù, düşerken gördüğünde Olimpo'yu çok
sevdiği ve çok saydığı, daha önceki bin ölüden
ötürü duyduğu acıdan daha da ötesini duyar
onun için. Atlar onu öldürenin üzerine,
ve indirir görülmemiş bir şiddetle bir darbe:
böler ikiye adamı miğferinden başlayarak,
sonra daha da aşağı iner kılıcı, gözlerine
ve göğsüne dek, öldürür ve yere serer onu.

74
Yetinmez bununla da: Kılıcını sallar sağa sola,
her bir miğferi kırar ve yırtar demir giysiyi
üstündeki, önüne gelenin. Birinin alnını patlatır,
birinin yanaklarını, kimilerinin kafasını keser atar:
Birinin kanını boşaltır, ötekinin canını çeker alır
bedeninden. Başlatır yeniden savaşı Ferraù o cenahta,
önlerken kaçışını sağa sola yayılarak kaçan
o miskin düşman askerlerinin, savaşı bırakıp arkalarında.

75
Savaşa girer Agramante insanları öldürmek
ve unutulmayacak utkular kazanmak için;
yanında Baliverzo, Farurente, Prusione,
Soridano ve Bambirago vardır, arkalarından
adsız birçok adam gelir, döktükleri kanla
bir göl olurdu neredeyse, istendiğinde: o kadar
çoktular ki sayıca bunlar, ağaçtan düşen yaprakları
saymak daha kolay gelir bana sonbaharda.

76
Agramante surlardan çektiği çok sayıdaki
süvari ve piyadeleri, gönderir Feza kralının
komutasında; geçerek çadırların
arkasından cephe oluşturmasını ister,
saldıran İrlandalılara karşı koymak için;
geliyorlardı çünkü büyük bir hızla,
büyük bir daire çizerek geniş bir yay
oluştururken, ordugâhı işgal etmek için.

77
Feza kralı yerine getirir hemen kralının
dediklerini, bilir çünkü her gecikmenin
pahalıya mal olacağını. Kral Agramante toplar
birliklerinin geri kalanını ve yollar çarpışmaya,
onları bölerek takımlara. Kendisi de yönelir ırmağa:
orada ihtiyaç olduğunu düşünür ona,
Sobrino da bir habercisini yollamıştır
o taraflardan yardım dilemek için.

78
Arkasında, tek bir birlik olarak götürür ordunun
yarısından fazlasını; çıkardıkları büyük gürültü
yetmiştir İskoçları titretmeye, o kadar korkmuşlardır ki

emirlere uymazlar ve itmişlerdir onurlarını bir kenara:
Zerbino, Lurcanio ve Ariodante, o öfkeli insan
seliyle karşı karşıya kalmışlardır yalnız başlarına.
Atsız kalan Zerbino belki de ölmüş olacaktı, ama Rinaldo
yaklaşan tehlikeden tam zamanında haberdar oldu.

79
Öte yanda, şövalye, yüz bölüğü önüne
katmış kovalıyordu, ne ki ulaşır ulaşmaz
kötü haber, Zerbino'nun tehlike
içinde olduğu ve atından yoksun,
Afrikalıların ortasında tek başına kaldığına
ilişkin; ve terkedildiği adamları tarafından,
o anda çevirdi atının başını,
ve sürdü İskoç ordusunun kaçtığı yere doğru.

80
Kaçmakta olan İskoçları görünce, karşılarına dikildi
ve bağırdı: "Nereye gidiyorsunuz? Böylesine
değersiz bir düşman karşısında savaş alanını
terk edecek kadar alçaldınız mı yoksa? Yoksa
bunlar mı olacak kiliselerinizi süslemek istediğiniz
utku göstergeleri? Ne kadar da övgüye değer bir
eylem sizinki, ne şanlı davranış! Kralınızın oğlunu
tek başına ve atından yoksun bırakıp kaçmak gibi."

81
Silahtarından kocaman bir mızrak çekip alır,
az uzakta Alvaracchie kralı, Prusion'u görür
ve saldırır, indirir atından ve bırakır yere
ölüsünü. Ardından Agricalte'yi öldürür,
Bambirago'yu da yere serer. Soridano'yu
ağır bir şekilde yaralar: eğer darbesi
şiddetli olsaydı mızrağıyla, diğerleri gibi
onu da öbür dünyaya göndermiş olacaktı.

82
Mızrak kırıldıktan sonra, çekip çıkartır kınından
Fusbertasını Rinaldo ve Navarralı
Serpentino di Estella'ya bir darbe indirir.
Serpentino'nun silahları sihirlidir, ancak darbenin
ardından kendinden geçmiş yığılıp kalmıştır yerde.
İskoç dükünün etrafında boş bir alan
yaratılmıştır; karşılaşmadan herhangi bir engelle, dük,
etrafta sahipsiz kalan atlardan birinin üstüne atlar.

83
Tam da zamanında atlar, biraz daha geç kalmış
olsaydı, belki de bir daha hiç binemeyecekti.
Çünkü aynı anda Agramante, Dardinello,
Sobrino, Balastro kralı ile oraya yetişmişlerdi.
Fakat güçlü Zerbino artık atın üstündeydi,
bir oraya, bir buraya gidip geliyordu elindeki
kılıçla, modern dünyadan haber vermek için
yolluyordu birilerini cehenneme.

84
Düşmanların en tehlikelileri ve zarar verenlerini
yere sermeyi hedefleyen yılmaz savaşçı Rinaldo,
Agramante'ye saldırmak için kılıcını çeker.
Agramante'nin gözüne çok güçlü ve cesur
görünürdü Rinaldo, tek başına, çünkü karşı taraftan
binden fazla askerle savaşmıştı; Baiardo'suyla
Afrikalıların kralına doğru koşar: yandan vurarak
atıyla beraber devirir onu yere ve yaralar.

85
Surların dışında öfke, hiddet ve acımasız savaş
sürerken, insanlar birbirlerini yerken, Paris'in
içinde Rodomonte ayırır parçalara karşısına

çıkanı, verir ateşe güzel evleri, kutsal tapınakları.
Başka bir yerde sıkıntı içindeyken Carlo görmez
olanları ve henüz olan biten hiçbir şeyi bilmez:
Kentte Odoardo ve Arimanno'yu karşılar,
ve onlarla gelen Britanya askerlerini.

86
O anda, beti benzi atmış bir emir eri imparatora
gelir. Soluk almayı başarır başarmaz:
"Eyvah, imparatorum eyvah!" der.
Başka bir şey ekleyemeden soluk soluğa,
birçok kez yineler aynı sözleri, "Bugün,
Kutsal Roma İmparatorluğu öldü ve gömüldü.
Bugün Mesih halkını terk etti: bugün Paris boş
ve ıssız kalsın diye gökyüzünden bir şeytan indi yere.

87
Şeytandır (ondan başkası olamaz), bu mutsuz
kenti yıkıp yakan. Kafanızı çevirip
şu gözü doymayan şiddet ateşinin çıkardığı
duman burgaçlarına bir bakın bakalım;
gökyüzünü sarsan feryatları dinleyin; bu sadık
kulunuzun dediklerine inanın. Bir tek kişi,
kılıç ve ateşle felaket saçıyor bu güzel topraklarda
ve karşısında herkes dehşete düşmüş kaçıyor."

88
Nasıl ki bir adam, kendisinden başka herkesin
gördüğü yangının, önce gürültüsünü,
ve ardından sürekli çalan çan seslerini duyduktan
sonra algılar yangını ve kapılırsa alevlere,
sararsa alevler kendisini; Carlo da öyle: yeni
saldırının haberini aldığında, gözleriyle de
görmüştür artık olanı; yönlendirir derhal
en iyi adamlarını bağırış ve çağırışların geldiği yere.

89
En önemli şövalyelerin ve savaşçılarının büyük
bir bölümünü çağırır arkasına ve Paris'in ortasına
yönlendirir sancaklarını, çünkü kudurmuş köpek
gibi saldıran pagan oradadır. Carlo korkunç
acımasızlık örnekleri görmüştür orada: her tarafa
saçılmış insan bedenleri, kollar, bacaklar.
Ama şimdilik yeter: dönüp gelsin bir kez daha
dinlemek isteyen kişi bu güzel öyküyü keyifle.

17. Kanto

1
Yüce Tanrı, çoğalıp günahlarımız ulaşınca
bağışlanamayacak bir boyuta, var olduğunu
göstermek için kendisinde merhamet duygusu
yanında adalet duygusunun da, indirir
yeryüzüne acımasız kralları ve canavarları;
ve armağan eder kötüye kullanacakları gücü
ve beceriyi kendilerine. Boşuna mı yarattı yoksa
Mario ve Silla'yı ve iki Neron'u ve deli Caligula'yı,

2
Domiziano, son Antonino, ya Massimino'ya
ne demeli! Pis ve mundar halkın arasından çıkarıp
onu imparator etmiştir; önce Creonte'yi Tebe'de
dünyaya getirtmiştir ve Cerveteri halkına,
Mezenzio'yu göndermiştir; uçsuz bucaksız geniş
toprakları insan kanıyla ıslatsın diye; daha yakın
zamanlarda, İtalya'yı sokmuştur Hunların,
Longobardların ve Gotların egemenliğine.

3
Ya Attila? Pekiyi, Romalı dinsiz Ezzelino'ya
ne demeli? Ve diğer bunlar gibi yüzlercesine?

İnsanoğlu doğru yoldan saptığında, Tanrı
her zaman ceza ve eziyet olarak bize böylelerini
gönderir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de,
örnekleri vardır elimizde. Tanrı, bizim gibi kötülük
yanlısı ve tepkisiz koyun sürüsüne bekçilik etsin
diye göndermiştir gözü dönmüş kurtları.[1]

4
Çok aç değillerdi sanki, mideleri de
büyük olmadığı için, bizi yiyip bitirecek kadar,
çağırmışlardır o zaman,
dağlarımızın ötesindeki ormanlardan çok daha
açgözlü kurtları. Trasimene, Trebbia, ve Cannea[2]
muharebelerindeki büyük kıyım hiç kalır,
Adda, Mella Ronco ve Taro ırmaklarının aktığı
toprakları kana bulayan katliamların yanında.

5
Belki şimdi de Tanrı izin veriyordur bizi
cezalandırsınlar diye, bizden daha kötü
olan toplumlara, bitmek tükenmek bilmeyen
iğrenç ve utanç verici yanlışlarımızdan ötürü.
Zaman gelecek biz gideceğiz yağmalamak için
topraklarına o kurtların, olursak şimdi
olduğumuzdan daha iyi ve eğer büyürse günahları
onların da, Tanrı'nın hışmını çekecek kadar.

6
Aşırı günahları canını sıkmıştı o zamanlar Tanrı'nın,
görmüştü çünkü tüm topraklarında

---

1 Üstü kapalı şekilde İtalya'daki yabancı ordulara değinmekle kalmayıp Papa II. Giulio'nun politikasını eleştirir. II. Giulio Ravenna Savaşı'ndan sonra, İtalya'ya İsviçreli paralı askerler gelsin diye çabalamıştır.

2 Kartaca ile Roma arasında yapılan II. Pön Savaşı'nın başlıca üç çatışması.

yabancıları tecavüz, cinayet, hırsızlık
ve diğer onur kırıcı eylemleriyle birlikte.
Ne ki bütün bu zararların ötesinde en ağır olanı da,
Rodomonte'nin öfkesine katlanmış olmalarıydı.
Size söylemiştim: Carlo, haberi alır almaz, onunla
karşı karşıya gelmek için kentin meydanına inmişti.

7
Yolda sakat bırakılmış insanlarını, ateşe verilmiş
sarayları, yıkılmış tapınakları; terk edilmiş olduğunu
gördü topraklarının büyük bir kısmının.
Görülmemiştir böylesine korkunç manzaralar asla:
"Nereye kaçıyorsunuz korkak herifler?
Başınıza geleni görmeyecek kadar kör müsünüz yoksa?
Topraklarınızı kalleşlik edip yitirirseniz eğer,
başınızı sokacak delik bulacak mısınız acaba?

8
Kaçamayacağı duvarların içinde sıkışmış kalmış,
görmüyor musunuz, tek başına bir adam,
siz onun canına okuyacağınıza, o adam
temizleyecek hepinizi, sonra çekip gidecek elini
kolunu sallayarak, öyle mi?" Böyle diyordu Carlo,
öfkeden kudurmuştu, bu utanca katlanamazdı artık.
Ulaştı söylenerek büyük sarayın önüne, gördü
Rodomonte'yi, Fransız halkını kılıçtan geçiriyordu.

9
Saray sağlamdı, uzun süre koruyabilirdi insanları,
içindeki cephaneyle birlikte;
halkın büyük bir bölümü
yardım bulurum diye sığınmıştı oraya.
Rodomonte çılgına dönmüştü gururundan,
öfkesinden; geçirmişti tek başına bütün meydanı ele.

Dünya umurunda değildi asla, bir eliyle
kılıcını savuruyor, ötekiyle ateşe veriyordu sağı solu.

10
Yüce ve görkemli krallık sarayının devasa kapılarını
dövüyordu, büyük bir gürültüyle. Kalenin o yüksek
noktalarından, artık çaresizlik içindeki insanlar,
mazgal dişlerini ve kule parçalarını yolluyorlardı aşağıya.
Yapının bozulacağı kimsenin aklına gelmiyordu,
ahşaplar, taşlar aynı yolun yolcusuydu; mermer levhalar,
sütunlar, altın kaplamalı kiriş parçaları, babaları
ve ataları için değerli olan her şey boyluyordu aşağıyı.

11
Tüm gövdesini saran zırh ve başını örten parlak çelik
miğferiyle duruyordu sarayın kapısında
Cezayir kralı, ışık saçıyordu etrafına. Tıpkı deri
değiştirmiş bir yılana benziyordu deliğinden çıkan:
hiç olmadık kadar güçlü ve gençleşmiş,
yenilenmiş pullu ve parlak derisiyle; çatallı dilini
titretiyor ve gözlerinden alev saçıyordu çevresine,
geçtiği yerlerde yoluna çıkamıyordu hiçbir kimse.

12
Taşlar, kayalar, mazgal çıkıntıları, kirişler,
oklar, yaylar, ne de Sarazen'in kafasına düşenler
durdurdu kanlı elini o zorbanın;
dövüp durdu kapıyı, parçaladı;
ve o kadar çok delik açtı ki kapıda, o içerdekileri
gördü, ki renkleri ölü renginden farksızdı,
içerdekiler de görmüşlerdi onu iyice,
tıka basa doluşmuşlardı sarayın avlusuna.

13
Yüksek tavanlı ve geniş odalı evlerden duyuluyordu,
kadınların çığlıkları ve yakarışlarının yankıları.
Çaresiz, umarsız ve acılıydı kadınlar, döverek
göğüslerini bir odadan diğerine koşuyor ve kapıları
tutuyor, kocalarıyla paylaştıkları yataklara sarılıyorlardı,
birazdan yabancılara bırakmak zorunda kalacakları.
İmparator vardığında yanındaki yardımcılarıyla birlikte,
her şey artık iyice çıkmıştı çığırından.

14
Gereksinim duyduğunda her an yanında bulduğu
bu güçlü adamlara dönüp şöyle dedi Carlo:
"Aspromonte'de Agolante'ye karşı benimle olanlar
sizler değil miydiniz acaba? O kadar yorgun
ve bitkin misiniz ki Agolante'yi, Troiano'yu,
Almonte'yi ve diğer yüzlerce kişiyi öldürmüşken,
şimdi bir kişiden, onların kanından ve soyundan
gelen birinden mi korkuyorsunuz yoksa?

15
Niçin bugün sizde o zamanlar gördüğüm
gücü göremiyorum ki? Gösterin yiğitliğinizi
bu zındığa, insanları yiyip bitiren bu aç köpeğe.
Yüce bir yürek ölümü umursamaz, biliyorum,
ölümün erken mi yoksa geç mi geleceğine ilişkin
yoktur hiçbir kaygısı; iyi ölüm olsun, yeter ki!
Dahası, kuşkum olmaz, siz varken yanımda,
çünkü ben her zaman yengi kazandım sizinle."

16
Ve bitirir sözlerini, mahmuzlar atını,
saldırır Rodomonte'ye elindeki mızrağıyla.
Onunla birlikte aynı anda Uggiero, Namo,

Oliviero, Avino, Avorio
ve yanından hiç eksik etmediği
Ottone ve Berlinghiero da eyleme geçerler.
Ve Rodomonte'yi göğsünden, böğründen,
alnından vurup çullanırlar hepsi birlikte üzerine.

17
Tanrı aşkına, Bayım, bırakalım artık,
konuşmayalım öfkeden ve dolamayalım
dilimize ölümü; bu kezlik yeterince söz ettik
bu Sarazen'den sanırım, güçlü olduğu kadar
acımasız bir adamdı gerçekten. Dönme zamanı
geldi artık Grifon'u bıraktığımız yere, dayanmıştı
Damasco kapılarına, yanında sadakatsiz kadın
Orrigille ve kardeşi olduğunu söylediği dostu vardı.

18
Tüm doğunun en varsıl, en kalabalık
ve en bezeli kentlerinden biri olduğu
söylenir, Damasco için, Gerusalemme'den
yedi yürüyüş günüdür uzaklığı ve bir ova
üzerine kuruludur verimli mi verimli,
ve yaz olsun, kış olsun keyif vericidir.
Yakınındaki bir tepe keser
ilk günün ışıklarını kente ulaşmadan önce.

19
İki ırmak akar kentten billur mu billur,
can verirler sayısız bahçeleri sulayan derelere;
eksik olmaz asla bu bahçelerde yaprak ve çiçek.
Ve denir ki ayrıca kente ilişkin,
döndükçe değirmen taşları suyun yüzünde,
yayarlar ortalığa gül suyu kokusu, bu kente özgü;
ve yoldan geçen herkes duyar çıktığını evlerden
mis gibi bir kokulu havanın.

20
Ana yollar tümden renk renk ve çeşit çeşit
halılarla kaplanmıştı;
yerler ve duvarlar ağaç yapraklarıyla,
ve mis kokulu bitkilerle süslü;
her kapı, her pencere gösterişli ipek kumaşlar
ve halılarla bezenmişti; daha da güzelleşmişti
kapılar ve pencereler, güzel, süslü
ve gösterişli giysiler içindeki kadınlardan ötürü.

21
Bir de, kentin çoğu yerinde, evlerin kapı aralarından
keyif verici eğlenceli ezgiler ulaşıyordu
kulaklarımıza; yollarda, aşağı tabakadan insanlar;
soylu beylerin göz alıcı, süslü atlarını
çekip götürüyorlardı.
Beyler, tımarcılar ve uşaklarla dolup taşıyordu saray,
Afrika kıyılarından, Hindistan'dan gelen
en kıymetli taşlar, inciler, altınlarla bin kat daha güzel.

22
Grifone ve yoldaşları sağa sola bakıp yürürlerken
keyiflerince, her şeyi seyredip tadına vararak
gördüklerinin, durdurdu onları yolda soylu bir adam,
ve davet etti sarayına, görenekleri ve alışkanlıkları
böyleydi çünkü. Esirgemedi onlardan hiçbir şey
ve açtı hamamlarının kapılarını;
ardından, dostça ağırladı konuklarını
kusursuz bir akşam yemeğinde güler yüzüyle.

23
Ve bilgi sundu onlara: Damasco
ve tüm Soria topraklarının kralı Norandino,
bir büyük yarışma düzenlemişti ertesi sabah için,

kentin ana meydanında;
şövalye olan herkes davet edilmişti yarışmaya,
yerli ya da yabancı, bakılmaksızın geldiği yere,
ve kısacası kendine güvenen herkes,
katılabilecekti bu yarışmaya.

24
Oraya bu amaçla gelmiş olmamasına karşın Grifone,
yine de kendisine de yapılmış saydı bu çağrıyı,
çünkü fırsatını bulmuşken yiğitliğini, becerisini,
göstermesi hiç de fena olmayacaktı.
Ardından onları ağırlayan beyefendiye şunu sordu:
geleneksel olarak her yıl mı düzenleniyordu bu şölen,
yoksa bir yarışma mıydı,
kralın, savaşçılarını sınamak için düzenlediği?

25
Ev sahibi yanıtladı soruyu: "Bu görkemli
kutlama her dört ayda bir yinelenir. Yarın
düzenlenecek olan bunların ilki olacak. Şimdiye dek
henüz bir başkası yapılmadı. Şölen şunun için yapılır:
Ölüm tehlikesiyle burun buruna yaşayan
kralımızın, şans eseri, kurtuluş anısına düzenlenir,
çünkü dört ay boyunca acı yaşamış
ve gözyaşı dökmüştür, ölüm gözünün önündeyken.

26
Olayı size ayrıntısıyla anlatacak olursam eğer,
tanır mısınız bilmiyorum kralımızı,
adı Norandino'dur, ve Kıbrıs kralı Tibiano'nun kızı
Lucina'ya âşıktır; Lucina o civardaki en güzel
ve en çekici kızdır; sonunda onunla evlenmeyi
başarmıştır, aralarında benim de bulunduğum
şövalye takımı ve karısı,
diğer kadınlarla birlikte Soria'ya dönmekteydi.

27
Ancak, o tekin olmayan Carpazio denizinde[3] pupa yelken
ilerlerken limandan çok uzaklara sürüklendik aniden;
öylesine şiddetli bir fırtına çıkmıştı ki geminin ihtiyar
kaptanına kadar herkes fırtınanın hışmına uğradı.
Üç gün üç gece boyunca korkunç dalgalar arasında
kaldık resmen ve gittik ters yönde. Her yerimiz sırılsıklam
olmuş ve yorgunluktan bitkin düşmüştük, sonunda,
etrafında yeşil tepelerin olduğu çok hoş bir kıyıya indik.

28
Ağaçların arasına barınmak için çadırlar kurmuş,
ve örtüler yaymıştık, yemek pişirmek üzere ateş yakmış,
mutfak açmıştık, yoktu keyfimize diyecek;
yerlere halılar sermiştik;
ve serdiğimiz halıların üzerinde sofralar kurmuştuk.
O sırada kral ormana doğru yol alıp ava çıkmıştı;
keçi, geyik, alageyik aramaya koyulmuştu;
peşinden gelen iki köle de yay ve oklarını taşıyordu.

29
Büyük bir keyifle oturup efendimizin
dönmesini beklerken, kıyı boyunca bize
doğru koşmakta olan korkunç bir deniz
canavarı gördük; bir orkaydı. Onun
iğrenç suratını görmek kimseye kısmet
olmasın! Tanrı yolunuza çıkartmasın Beyim.
Onu yakından görmektense başkalarının
anlattıklarından bilmeniz çok çok daha iyi.

30
Canavar aşırı derecede, öylesine şişmandı ki
ne kadar uzun olduğu bilinir gibi değildi.

---

3 Rodos ve Girit adaları arası.

Alnının aşağısında göz yerine mantar renkli
iki tane çıkıntı vardı. (Size dediğim gibi), kıyı
boyunca bize doğru yaklaşıyordu, sanki küçük
bir dağ yerinden fırlamıştı. Yaban domuzunkilere
benzer çıkık dişlerini görebiliyorduk; upuzun bir burnu
ve salyaya bulanmış pis ve kirli bir göğsü vardı.

31
Koşarak geliyordu ve avının izini bulmaya çalışan
bir av köpeği gibi burnunu kullanıyordu iz sürmekte.
Onu gördüğümüzde hepimizin rengi atmış, korkudan
nereye kaçacağımızı bilemiyor, koşturuyorduk.
Kör olduğunu bilmek çok da rahatlatmamıştı bizleri;
çünkü burnuyla yaptığını, başkaları yapamazdı,
hem koku hem de görme duyusuna sahip,
kanatlarımızın olması gerekiyordu kaçmak için.

32
Bir oraya bir buraya koşturuyorduk, ama yaramıyordu
işimize, Noto gibi koşan canavardan kurtarabilmek için
canımızı; kırk kişilik grubumuzdan sadece on kişi,
ancak yüzerek gemiye ulaşmayı başarmıştı.
Canavar kalanların bazılarını kolunun altına alıp
bir demet yaptı; ne göğsünü ne de kucağını boş bıraktı;
diğerlerini de çobanlarınkine benzer
belinden aşağıya sarkan bir çuvalın içine doldurdu.

33
Deniz kenarında oyduğu mağarasına götürdü bizi
kör canavar; kayalık bir yere oymuştu evini.
Üzerine henüz yazı yazılmamış bir beyaz kâğıdı
andırıyordu, o kadar beyazdı ki kullandığı mermer.
Onunla birlikte bir hanımana kalıyordu orada,

çektiği acı ve ıstırap kadının yüzünden belliydi.
Ayrıca her yaştan, hem güzel, hem de çirkin
birçok kadın ve genç kız da vardı yaşayan o mağarada.

34
Kaldığı mağaranın yakınında, neredeyse en tepede,
sürüsünü sakladığı başka bir mağara daha vardı ki
daha küçük değildi ve orayı da ahır olarak
kullanıyordu. Sayamayacağı kadar çok hayvanı vardı;
onlara çobanlık yapıyordu yaz ve kış;
dışarıya salıyordu hayvanları; saati geldiğinde de
kapatıyordu ahıra; eğlence olsun diye yapıyordu
bu işi, herhangi bir gereksiniminden ötürü değil.

35
İnsan etinden, daha çok tat alıyordu; daha mağaraya
girmeden bize bu özelliğini gösterdi; bizimle birlikte
olan gençlerden üçünü, yemek ne demek,
deyim yerindeyse onları diri diri yuttu resmen.
Bir ara ahıra varıp girişi kapatan değirmen taşını kaldırdı,
sürüsünü dışarı çıkardı ve bizi içeri kapattı.
Ardından boynunda asılı tulumu çalarak
her zamanki yerinde otlatmaya götürdü hayvanlarını.

36
Avdan geriye dönen efendimiz, başına gelenlerin
ayrımına vardı, çünkü her yerde büyük
bir sessizlik egemendi, ağaç dallarından yapılmış
kulübeler ve çadırlarda kimsecikler yoktu.
Korkuya kapılıp deniz kıyısına indi,
kimin ne yaptığını kestiremedi;
gördü bir kenarda demir almak
ve yelken açmak üzere çaba gösteren gemicilerini.

37
Efendimizi kıyıda fark eden gemiciler, onu almak
için hemen küçük bir sandal gönderdiler.
Norandino işitince orkanın gelip kadınını
çalmış olduğunu, artık gözü bir şey görmedi,
takıldı peşine canavarın, düştü yollara onu
bulmak için. Deliye dönmüş, üzüntüden
kahrolmuştu Lucina'sını alıp götürdüğü için,
ya onu kurtaracaktı ya da kıyacaktı canına.

38
Sevgilisinden ayrı düşmüş olmanın verdiği
kızgınlıkla, her gördüğü taze ayak izini kumsalda
izlemeye koyuldu aceleyle, size sözünü ettiğim
mağaraya ulaşıncaya kadar. Biz ise hiç görülmemiş
büyük bir korku içinde orkanın gelmesini
bekliyorduk. İşittiğimizi sandığımız her tıkırtıda,
bu iğrenç canavarın, acıkmış, bizi yiyip, silip süpürmek
için geri gelmiş olabileceği kaygısını taşıyorduk.

39
Şansına kral mağaraya geldiğinde canavar yoktu,
kadın onu görür görmez bağırdı: 'Lütfen kaç!
Orka seni yakalarsa çok kötü yapar!'
Norandino yanıt verdi: 'Beni yakalamış, yakalamamış;
öldürmüş ya da öldürmemiş, benim umurumda değil.
Ne olursa olsun, benim kötü kaderim değişmeyecek;
doğru yolda olduğumu düşünüyorum;
hiç değilse, burada karımla birlikte ölürüm.'

40
Ardından orkanın kaç kişiyi yakalayıp götürdüğünü
sordu kadına, deniz kıyısından. Herkesten önce karısı
Lucina'nın kaygısını taşıyordu: öldürülüp,

öldürülmediğini, yoksa tutsak mı alındı acaba,
bilmek istiyordu. Tatlı dille konuşup onu avutuyordu
karısı canavarın, hayatta olduğunu söylüyordu karısının;
kuşkusu yoktu, ölmüş olamazdı asla,
çünkü biliyordu orkanın kadınları parçalayıp yemediğini.

41
'Benim ve benimle birlikte olan tüm kadınların
buradaki varlığı bunun kanıtıdır: ne bana
ne de diğer kadınlara davranmıştır acımasızca,
yeter ki bu mağaradan kaçmaya kalkmasın bir kadın.
Kim kaçmayı denerse, bedeli ağır olur;
ve asla huzur bulamaz kaçmaya kalkan bir daha.
Cezası ağırdır, onu ya gömer diri diri toprağın altına,
ya zincire vurur ya da soyar çırılçıplak bırakır kumsalda.

42
Bugün buraya senin adamlarını getirdiğinde,
kadınları erkeklerden ayırmadı, hepsini birden
topluca ayırmaksızın birbirinden, tıktı mağaraya.
Korkma, kadınlara dokunmayacaktır,
çünkü kadının varlığını kokusundan anlıyor:
oysa erkekler sıraya girecektir mutlaka,
günde dört ya da altı kişiyi midesine indirecektir,
o aç karnını doyurmak için.

43
Buradan karını kurtarabilmen için sana ne dememi
bekliyorsun, yaşamının tehlikede olmadığını bilmen
yetsin sana, mutlu olabilmen için.
Karın burada kalacak ve iyisiyle kötüsüyle bizim
yaşadıklarımızı yaşayacak.
Ama sen oğlum, git! Tanrı aşkına, git; orka kokunu
duyumsamadan ve seni yutmadan git! Gelir gelmez,
her tarafı koklar ve bir tek fare bile kaçamaz burnundan.'

44
Lucina'sını görmeden bir yere gitmeyecekti kral,
kararlıydı, yanıtladı kadını: sevgilisinin yanında
ölmeyi yeğlerdi ancak ondan uzak yaşayamazdı
asla. Kadın anladı, yapacağı bir şey yoktu artık,
döndüremeyecekti onu kararından;
ve en azından ona yardım etmek istedi bu aşamada,
yeni bir çıkar yol bulabilmek için
koydu ortaya aklını ve her türlü becerisini.

45
Mağarada, erkeklerle birlikte koyun ve keçiler
vardı duvarda asılı duran,
hem kendisinin hem de kadınların
beslenmesi için öldürülmüş, asılmışlardı duvara.
Çok sayıda post sarkıyordu tavandan aşağıya.
Kadın, bir keçinin bağırsaklarındaki yağla
yağlanmasını sağladı kralın tüm bedeninin,
üzerindeki erkek kokusunu yok edinceye kadar.

46
Keçinin o ağır hayvan kokusu sinmişti iyice
bedenine tümüyle kralın; kadın bunu
ayrımsayınca, bu kez kıllı bir post aldı eline,
örtecek kadar kralın tüm bedenini ve soktu
tümüyle kralı içine; örttü her yerini kıllı post ile;
ardından yürüttü kralı dört ayağı üstünde,
ve çeke çeke götürdü o ağır kayanın ardındaki
güzel yüzlü kadınının kapatıldığı yere.

47
Norandino uyar dediklerine kadının, gelir
mağaranın kapısına kadar ve bekler,
sürülerle içeri alınmak için mağaranın ağzında,
sabırsız ve arzuludur beklerken akşama kadar.

Sonunda duyar tulumun sesini gün batarken; acımasız
çobanın bir çağrısıdır o ses; hayvanları koparıp taze
çayırlardan gütmek için mağaraya; hayvanlar önde,
acımasız çoban arkada tutmuşlardır artık yolunu ahırın.

48
Düşünün bir kere, kalbi çarpıyor muydu
geri döndüğünü duyunca Orka'nın, dahası,
dehşet saçan yüzüyle göründüğünde mağaranın
ağzında, o korkunç ve acımasız yaratık. Ne ki aşkı
bastırmıştı korkusunu; yanıyor muydu içi, yoksa
yalancıktan mı yapıyordu, buna sizler karar verin.
Ulaştı kapıya Orka, oynattı yerinden taşı, açtı girişin
yolunu: Norandino girdi içeri koyun ve keçilerle birlikte.

49
Sürü girdikten sonra içeriye, Orka bize doğru yöneldi,
ama ilk önce arkasındaki kapıyı kapattı.
Hepimizi kokladı, sonunda aramızdan seçti iki kişiyi,
akşam yemeğinde çiğ çiğ yemek için.
Ne zaman onun o korkunç dişlerini anımsasam,
titremeden edemiyorum korkudan ve ter dökmeden.
Bu iğrenç yaratık gider gitmez oradan,
attı Norandino üzerindeki keçi derisini ve sarıldı karısına.

50
Onu burada gören Lucina, mutlu olup avuntu
bulacakken, acı ve kedere gömülmüştü:
çünkü kral geldiği yerde ölümü bulacaktı,
ve sevgilisinin öldürülmesine asla
engel olamayacaktı; kadın, ona şöyle dedi:
'Katlandığım tüm acılara karşın, bugün Orka
beni buraya getirdiğinde, bizimle birlikte senin
olmadığını görmüş olmak beni az mutlu etmemiştir.

51
Şimdi ölümle burun buruna gelmek benim için
çok acı verici de olsa, ben bahtsız alın yazıma
üzülürüm ancak, her bahtsız insan gibi: Ölümün
ya benden önce ya da sonra olacaktır, senin
ölümün beni çok daha üzecektir, kendi ölümümden de
öte.' Sürdürdü konuşmasını; belli etmişti:
Norandino için duyduğu iç ağrısı çok daha yoğundu
kendi sıkıntılarından ötürü çektiği ıstıraba kıyasla.

52
Kral yanıt verdi: 'Umut beni buralara getirdi,
seni kurtarayım diye, seninle birlikte diğerlerini.
Eğer bunu başaramazsam,
yeğlerim ölümü sensiz yaşamaktansa.
Sensiz yaşamak güneşim, kör olmaktır benim için.
Nasıl geldiysem aynı şekilde gidebilirim de,
ancak siz de benimle geleceksiniz,
iğrenmezseniz eğer, bu leş kokuyu içinize çekmekten.'

53
Orka'ya yapacağımız oyunu Orka'nın karısı
öğretmişti ona: kokularımızdan tanımasın diye,
mağaranın kapısından çıkarken, olur da o korkunç
canavar bize dokunursa diye kralın kullandığı posta
benzer birer posta büründük hepimiz. Bu yolun
kurtuluş olabileceğine inanmıştı herkes; kadın, erkek
kim varsa orada, o kadar sayıda keçi öldürdük,
üstelik en yaşlı ve kokuşmuş olanlarından seçmiştik.

54
Keçilerin bağırsaklarından çıkardığımız
yağla yağladık bolca bedenimizi,
ve o iğrenç postlarla örtündük hepimiz.
O sırada gün altın işlemeli duvarlarıyla

süslü hanından çıkmıştı dışarıya.
Güneşin ilk ışıklarıyla birlikte, çoban da
geldi ahıra ve üfledi elindeki kavalı,
çağırdı dışarıya ahırdaki sürüsünü.

55
Hayvanlarla birlikte biz de dışarı çıkmayalım diye,
ahırın çıkışını tutuyordu; çıkarken eliyle
bizleri yokluyor, tüy ya da yün gelirse eline
sırtımıza vurduğunda, izin veriyordu çıkışımıza.
Kadınlı erkekli bu tuhaf giysiler içinde,
postlarımızla çıktık dışarıya hepimiz; her şey
yolunda gitmiş, Orka kimseyi alıkoymamıştı; ta ki sıra
Lucina'ya gelinceye dek, tir tir titremişti çıkarken.

56
Lucina belki tiksindiğinden, bizim gibi yağlanmak
istememişti; belki de bizden daha yavaş,
daha gönülsüz hareket etmişti,
ya da hayvan taklidi yapmayı beceremişti;
belki de Orka onun sırtına dokunduğunda
çığlık atmıştı artan korkusundan ötürü. Ya da
ne bileyim, saçları çözülmüştür o anda;
öyle ya da böyle canavar onun farkına varmıştı.

57
Herkes canının derdine düşmüştü,
etrafta ne olup ne bitiyor kimse bilmiyordu pek.
Bense Lucina'nın çığlığını duyduğumda hemen
döndüm, Orka'nın kadını postundan çıkardığını
ve yeniden mağaraya soktuğunu gördüm.
Biz postlarımızın içinde büzülmüş, sürüyle birlikte
çobanın bizi götürdüğü yere gidiyorduk, gittiğimiz yer
yeşil tepeler arasında kalan güzel bir düzlüktü.

58
Beklemeye başlamıştık, keskin burunlu canavar
kuytu bir ormanda, bir ağaç gölgesinde uzansın
ve uyuyakalsın diye.
Kimimiz denize, kimimiz dağlara doğru koştu;
bir tek Norandino kılını kıpırdatmamıştı. Kadınına
duyduğu aşk aklını öylesine başından almıştı ki bir an
önce sürüyle birlikte mağaraya geri dönecek, ölümüne
kalacaktı orada sadık eşini alıp ahırdan çıkarıncaya dek:

59
mağaradan çıkarken görmüştü sevgilisinin
tek tutsak olarak kaldığını içeride; kahrından aklı
o kadar çok karışmıştı ki neredeyse
elinde olmadan sarılacaktı canavarın boğazına;
dahası koşup Orka'nın dibine kadar gelmişti, ramak
kalmıştı o keskin dişlerinin arasında yitip gitmesine:
ne ki engelledi onu içindeki inancı, buradan çekip
çıkaracaktı sevgilisini; gitmedi, kaldı sürünün içinde.

60
Akşam olunca Orka hayvanları mağaraya
götürdüğünde, kaçtığımızın ayrımına varmıştı,
akşam yemeğini yiyemez olur,
bütün suçun Lucina'da olduğunu düşünür,
ve bir kayalığın tepesinde açıkta zincire vurur kadını,
cezalandırır. Kral, sevgilisinin kendisinden ötürü
acı çektiğini gördükçe kahrolur üzüntüsünden; artık
yapmaması gereken tek şey vardır: ölmek istemez.

61
Sabah akşam, keçilerin arasına karışmış olan kral,
sabah nahırda, akşam ahırda gün geçiriyordu;
gizlice sevgilisinin karşısına geçip,

kadının döktüğü gözyaşlarını izliyordu.
Zavallı kadın, yalvaran gözlerle bakıyor,
Tanrı aşkına, mağarada durma, git diyordu ona;
yaşamını tehlikeye atıyordu,
kendisine de yardım edemeyecekti zaten.

62
Orka'nın karısı da çekip gitmesi için yalvarıyordu
ona, ama neye yarar! Norandino gitmeyecekti
Lucina'sını almadan bir yere, belliydi;
giderek daha da inatlaşıyordu
kendi kendisiyle, kararlıydı gitmemekte.
Pieta ve Amore'nin bağladığı zincirleri
koparamadı uzun süre; ta ki gelinceye kadar
o kayalıklara Agricane'nin oğlu[4] ve kral Gradasso.

63
Bu cesur, becerikli kişiler kurtarmışlardı
güzel Lucina'yı, uzaklaştırmışlardı oradan,
ne ki akıldan çok yazgı yaramıştı işlerine;
koşa koşa ulaşmışlardı denize;
oradaydı babası, teslim ettiler ona kızını.
Sabahın çok erken saatlerinde yaşanmıştı bu olay;
sürüyle birlikte bekliyordu Norandino mağarada,
geviş getiriyordu öteki hayvanlarla birlikte.

64
Gün boyu açıktı mağaranın kapısı, kral öğrendi
karısının gitmiş olduğunu (Orka'nın karısı
söylemişti ona) ve işlerin nasıl gittiğini
anlatmıştı; bu beladan kurtulmuş olmasından
ötürü şükrediyordu Tanrısı'na;
parayla mı olur ya da silahla mı,

4 Mandricardo.

ya da edilen dualarla mı, karşılaşmasını diler
kadının, özgürlüğüne yol verecek insanlarla.

65

Neşe içinde, keçi sürüsüyle birlikte
yeşilliklere doğru gidip otlamaya başladı,
yoğun bir gölgelik yerde uzanmış olan canavarın
uykuya dalmasını bekledi. Sonra kaçmayı başardı,
tüm gün tüm gece boyunca yürüdü,
Orka ile karşılaşmayacağından emin oluncaya dek,
bir gemiye binip Antalya'ya, ardından
Soria'ya gitti, üç ay gibi bir yolculuktan sonra.

66

Kral, Rodos'ta, Kıbrıs'ta, Afrika'nın, Mısır'ın
ve Türkiye'nin kentlerinde ve köylerinde,
eşini bulmak için elinden geleni yapmıştı,
ta ki iki gün öncesine kadar. Sonunda, evvelki gün
kayınbabasından haber almıştı,
eşi onunla birlikteydi ve sağlığı yerindeydi Nicosia'da.
Yelkenlerine ters gelen acımasız rüzgâr nedeniyle,
adalarına geri dönmek zorunda kalmışlardı.

67

İşte, kral bu iyi haber karşısında sevincinden,
görkemli bir kutlama töreni düzenlenmesini
emretmişti ve her dört ayda bir buna benzer
bir tören yapılmasını. Ayrıca bu kutlama,
Orka'nın sürüsü içinde hayvan postuna sarılı
geçirdiği süreyi ve öyle kötü bir durumdan
kurtulduğu günü, anmak amacına yönelikti.
O günün tarihi de yarına denk geliyor işte.

68
Size bu anlattıklarımın birazını bizzat kendim görmüş,
birazını da olaylara tanık olanlardan duymuştum.
Demem o ki, kederi neşeye dönüşünceye dek,
kral aylarca zor koşullar altında kalmıştı.
Bu öyküyü başka bir şekilde duyarsanız eğer, anlatana,
size bu öyküyü kim anlatmışsa yanlış anlatmış, dersiniz."
Böylece, ev sahipliği eden beyefendi, Grifone'ye
yapılacak yarışmanın asıl nedenini açıklamış oluyordu.

69
Gecenin büyük bir kısmını şövalyeler anlatılan
bu öyküyü dinlemekle geçirdiler.
Kral gerçekten de sevgilisine büyük bir merhamet
ve aşkla bağlı olduğunu ve büyük bir özveriyle
çok acılar çektiğini göstermişti. Akşam yemeğinin
ardından, kendileri için hazırlanan hoş ve rahat
odalarında uykuya çekildiler. Ertesi sabah, hava dingin
ve açıktı, şövalyeler kutlama sesleriyle uyandılar.

70
Tüm halkı meydana toplamak için yoldan
borazancılar ve davulcular geçiyordu.
Atların, arabaların, insanların gürültüsü
yankılanıyordu yollarda; Grifone ışıldayan
silahlarını kuşandı, ender bulunan silahlardandı
bunlar, çünkü bunları ona beyaz koruyucusu,
Fata'sı, büyülü olsun ve kılıç darbesine
dayansın diye, kendi elleriyle tavlamış vermişti.

71
O Antakyalı, tüm alçakların alçağı adam[5]
silahlanıp ona eşlik etti. Ev sahibi beyefendi,

5 Orrigille'nin sevgilisi Martano.

konukları için en sağlam ve güçlü mızrakları,
ve daha büyüklerini hazırlattı,
ve soylu dostlarından eşlikçiler seçti,
onlarla birlikte meydana geldi;
seyislerin kimileri atlı, kimileri yayandı,
hizmetlerin en görkemlisini sundu onlara.

72
Beraberce geldiler meydana ve bir köşeye çekildiler,
çıkmak istemediler ortalığa, Marte'nin savaşçılarını
izlemeye koyuldular, yarışmaya tek başlarına, iki
ya da üç kişi olarak katılıyorlardı. Şövalyeler, ustaca
birbirlerine uydurulmuş renklerle belli ediyorlardı
kadınların kendilerine yaşattıklarını; kimi miğferinin,
kimi de kalkanının üzerine şekiller çizmişti: Amor
kendisine nasıl davranıyordu, göstermek için.

73
O zamanlar, Suriyeliler Batı'ya özgü silahlanma
geleneğini benimsemişlerdi. Belki de Fransızlarla
olan sürekli ilişkilerinden ötürüydü;
koruyan Fransızlardı çünkü buradaki gömütünde saklı,
ete kemiğe bürünmüş duran bedenini,
her şeye muktedir Tanrı'nın; ne ki şimdi kâfirlerin
elinde kaldı; zavallı ve kendini beğenmiş Hristiyanlar
terketmek zorunda kalmışlardı o toprakları.

74
Kutsal inancımız uğruna kâfirlere karşı sivriltmeleri
gerekirken mızraklarını, kendi aralarında birbirlerini
vuruyorlar göğüslerinden, karınlarından, yok etmek
için elimizde kalan o bir parçacık inancımızı da.
Ey İspanyol halkı ve siz Fransızlar başka yerlere dikin
gözünüzü, siz İsviçreliler ve Almanlar, size daha yaraşır

bir utku için çalışın, çabalayın ve çekilin İtalya'dan,
burada aradıklarınız çünkü çoktan İsa'nın malı oldu.

75
Ve siz Fransa kralları, olmak istiyorsanız eğer
Hristiyanların Hristiyan'ı[6] ya siz İspanya kralları
kalmak istiyorsanız Katoliklerin Katolik'i[7]
niçin öldürüyorsunuz İsa'ya inananları? Niçin
yağmalıyorsunuz mallarını, mülklerini? Niçin
yoksunuz, kâfirlerin eline düşen Jerusalem'i
geri almak için? Niçin hain Türkler Costantinopolis'i
ve dünyanın en güzel yerlerini işgal ediyorlarmış acaba?

76
Sen İspanya, Afrika'ya daha yakın duruyorsun; sana
İtalya'dan daha çok zarar vermiyor mu? Zavallı
bir halka acı çektireceğim diye, senin için önemli olacak
bir büyük girişimi, itiyorsun elinin tersiyle. Ya sen İtalya,
kokuşmuşluğa bulanmış her kötü alışkanlığa sarılı, sen,
ayakta uyuyorsun; ve hiç gocunmuyorsun, neden,
kimi zaman birinin, ya da bir başkasının cariyesi olurken;
oysa bir zamanlar hepsi önünde diz çökenler olmuştu.

77
Ey İsviçre, ininde, açlıktan ölme korkun itiyorsa seni
Lombardiya'ya ve arıyorsan bizler arasında
kimin sana ekmek vereceğini, ya da aranıyorsan,
birileri öldürsün diye seni, yoksulluktan kurtarmak için,
Türklerin varsıllığı uzak değil senden:
kov onları Avrupa'dan, ya da en azından sök at dışarıya,
Yunanistan'daki yuvalarından: giderebilirsin açlığını,
ya da şerefinle ölürsün gittiğin o topraklarda.

---

6 1469'dan başlayarak Fransa kralının sahip olduğu san.
7 1492'den başlayarak İspanya kralının sahip olduğu san.

78
Sana söylediklerimi komşun Almanya'ya da
söylüyorum: orada, Costantinopolis'te
zenginlikler bol, Costantino getirdi Roma'dan:
en iyilerini kendisine aldı, kalanını armağan etti.
Anadolu'nun altın akan Sart çayı ve Gediz Irmağı var,
çoğu öyküde övgüyle sözü edilen verimli Frigya,
ve öteki paralı pullu ülkeler çok da uzak değildir
senden kalkıp gitmek istersen eğer.

79
Ey büyük Leone,[8] omuzlarında yüklü senin,
kaldırılamaz ağırlığıyla göklerin anahtarları;
izin verme İtalya'nın ayakta uyumasına,
yakalamışsan sen onu saçlarından.
Sen Çoban'sın; sana o asayı Tanrı verdi
taşıyasın diye ve gururlu adını o bağışladı sana,
kükreyesin diye,
uzat kollarını ve koru sürünü kurtlardan.

80
Söz sözü açarmış. Anlata anlata geldiğim yere bir bak!
Başladığım yerden ne kadar da uzaktayım şimdi!
Ama sanmıyorum ki yolumu şaşırmış olayım,
bir daha bulamayacak kadar.
Diyordum ki Soria'da bir şölen var ve o zamanlar
Fransızlara özgü bir silah kuşanma biçimi:
öyle güzeldi ki görmek Damasco'da meydanı,
zırh giymiş, miğfer takmış şövalyelerle dopdolu.

81
Güzel ve gösterişli kadınlar, sarı ve kırmızı çiçekler
atıyorlardı balkonlardan şövalyelerin üzerine.

8 X. Leone, 1513-1521 tarihleri arasında papalık yapmıştır.

Borazan sesleri arasında, onlar da atlarını
şaha kaldırıyor, tur attırıyorlardı. İyi ya da kötü,
ata binen herkes gösterisini sergilemek istiyordu.
Atını mahmuzluyor ve kırbaçlıyordu hafif hafif:
kimileri övgüler yağdırıyorken, bazıları da onları
kışkırtmak amacıyla yuhalayıp kahkaha atıyordu.

82
Yarışmanın ödülü bir zırhtı, bir tüccar bulmuştu
Ermenistan'dan dönerken yolda rastlantıyla,
ve birkaç gün önce de krala armağan etmişti.
Ayrıca kral çok değerli bir kumaştan yapılma
bir kaftana ek olarak silahlar hazırlatmış,
ve etraflarını da inciler, değerli taşlar
ve altınlarla süsletmişti, hazine değerinde
bir armağandı ödül olarak sunmak istediği.

83
Kral, o zırhın ne kadar kıymetli olduğunu bilseydi
eğer, sahip olduğu her şeyin üstünde tutardı onu;
ve her ne kadar cömert ve soylu birisi olsa da,
bu yarışın kazananına onu asla ödül olarak vermezdi.
Kim anlatmaya kalkarsa uzun sürer öyküsü,
kimdi bu silahşör, gelen geçene ganimet olsun diye,
kendi silahlarını böylesine küçümseyip aşağılayan,
yolun ortasına bırakacak kadar.[9]

84
Daha sonra anlatırım. Şimdi size Grifone'den
söz edeceğim. Meydana vardığında bir iki,
daha fazla mızrak kırılmıştı, kılıçlar deneniyordu

9 Silahlarını yolun ortasına bırakıp giden Ruggiero'nun kız kardeşi Marfisa'dır. Brunello kılıcını çalınca onun arkasından rahatlıkla koşmak için silahlarını bırakmıştır.

bu kez, hem yanları hem de uçlarıyla karşılıklı.
Krala en sadık olanlardan ve en sevdiği sekiz şövalye,
danışıklı dövüş için kendi aralarında dövüşüyorlardı.
Bunlar genç şövalyelerdi, işinin ustası ve işini bilenlerdendi,
ya beyler sınıfından ya da soylu ailelerden geliyorlardı.

85
Kral onları izlemekten keyif aldığı sürece,
etrafı çevrili meydanda, bir gün boyunca,
boy ölçüşmek isteyen herkes, önce mızrakla,
sonra kılıç ve gürzlerle, birer birer kafa kafaya
geliyorlardı birbirleriyle. Zırhlar çok sık
deliniyordu: sonuçta, bu bir oyundu,
ne ki baş düşmanla savaşır gibi savaşıyorlardı,
kral onlara "artık yeter" deyinceye kadar.

86
Antakyalı o akılsız adam,
adı Martano'ydu o şerefsizin, bilirsiniz,
onunla birlikte olduğu için Grifone'nin
adamlarından biriymiş gibi, yüreklilik
gösterip meydana inmişti;
ancak sonradan bir köşeye çekilip, kaldı orada;
acımasızca bir kapışma bitinceye kadar,
ki iki şövalye arasında önceden başlamıştı.

87
O sekiz kişiden biri olan, Seleucia beyi, o sırada
Ombruno ile kapışmıştı. Onu seçmişlerdi
aralarından düello için. Ombruno'nun alnının ortasına
indirdiği bir kılıç darbesiyle, öyle bir yara açmıştı ki
öldürmüştü adamı. Herkes üzülmüştü ölümüne,
görünce onu bu durumda, çünkü onun iyi bir şövalye
olduğunu bilirdi herkes; ustalığının yanı sıra
bu ülkede onun gibi bir beyefendi kişinin olmadığını da.

88
Bunu gören Martano, dönmüştü yeniden korkak adam
kimliğine; korktu aynı şeyin başına geleceğinden
ve başlamıştı hesabını yapmaya, oradan nasıl kaçıp
paçasını kurtaracak diye. Grifone onun yanındaydı
ve onu koruyor gibiydi; epeyce uğraştıktan
sonra onunla, sözle ve beden diliyle, attı onu
kapışmak için harekete geçen soylu bir şövalyenin
kucağına, köpek sürüyordu kurdun üstüne:

89
vahşi hayvandan on ya da yirmi adım geri geri
çekilir ya köpek, sonra da durup bakar, havlayarak
karşısındakine; o korkunç dişlerini gösterip
hırlamasına, o ürkütücü gözlerin nasıl yandığına bakar
alev alev; tıpkı köpeğin yaptığını yapıyordu. Prenslerin,
soyluların ve birçok insanın huzurunda,
korkak Martano kaçıyordu karşılaşmadan ve atını
dizginleyip hayvanın başını sağ tarafa çeviriyordu.

90
Yıkabilecekti suçu atına, birileri çıkıp da onu masum
göstermeye kalkacak olsaydı eğer; ne ki bu kez
kılıcıyla öyle bir yanlış yaptı ki Demostene bile
onu savunamazdı artık. Üstündeki zırh kartondandı
sanki çelikten değil; korkuyordu savrulan her darbenin
kafasında patlayacağından. Sonunda kaçtı,
karıştırdı ortalığı ve kattı birbirine şövalyeleri, kırıldı
tüm insanlar kahkahadan çevresinde toplanmış olan.

91
Herkes ellerini birbirine vuruyor ve
çığlık atıyordu çevresinde. Kuyruğunu bacaklarının
arasına kıstıran köpekler gibi, aceleyle o ücra

köşedeki yerine geri döndü Martano.
Sıra Grifone'ye gelmişti: düşündü lekelenmiş
ve çirkinleşmiş olacağını onurunun, arkadaşının
o utanç verici tavrından ötürü,
yerin dibine girmeyi yeğlerdi orada olmaktansa.

92
Yüreği yandı, dışarı vurdu yangısı, yüzü kıpkırmızı
kesildi, utancının ölçüsünde; kalabalık,
onun da Martano gibi gülünç ve utanç verici durumlara
düşeceğini bekler oldu ve sabırsızlandı; ışıktan öte
parlak olması gerekiyordu ortaya koyacağı ustalığıyla,
öyle olması kaçınılmazdı bu kez; pireyi deve yapacak
bir kalabalık hazır bekliyordu orada, arkadaşının
bıraktığı olumsuz izlenimlerden ötürü.

93
Oysa bilmezdi nedir yanılmak deneyimli
savaşçı Grifone, ilk mızrak darbesini almıştı
kalçasından: mahmuzladı atını tüm gücüyle,
sürdü ileriye doğru, epeyce yol aldıktan
sonra mızrağını doğrulttu ve indirdi ölümcül
bir darbe Sidonia baronuna, kendini yerde buldu
baron. Tüm insanlar şaşkınlık içinde fırladı ayağa;
oysa tam tersini bekliyorlardı olanların.

94
Grifone, Sidonia baronunun yarasından,
sapasağlam çekip çıkardı kırılmadan mızrağını,
Laodicea beyinin kalkanının göbeğine indirdi
şimdi de, mızrak üç parçaya bölündü.
Sendeledi üç dört kez, düşer gibi oldu,
direndi düşmemek için, yapıştı atın sırtına.
Ama sonunda kendini toparladı, çekti kılıcını
çevirdi başını ve sürdü atını Grifone'ye doğru.

95

Grifon ki gördü düşmanını daha eyerinin üstünde,
yetmemişti demek ki onu yıkmak için indirdiği darbe,
söylendi kendi kendine: "Mızrağımın yapamadığını
kılıcım yapacaktır beş ya da altı darbeyle."
Ve hemen alnının ortasına kılıcıyla bir darbe indirdi,
öyle bir darbe ki göklerden inmiş gibiydi, şakağında
derin bir yara açtı, arkasından bir tane daha, bir tane
daha, ardından, aklını başından aldı, yıktı yere adamı.

96

Orada Apamialı iki erkek kardeş de vardı, adları
Tirse ve Corimbo idi ve her yarışmada yengi
kazanmaya alışmışlardı. Ne ki bu kez ikisi de
Oliviero'nun oğlu Grifone'nin elinden ölümü
bulmuş ve biri diğerinin üstüne yığılıp kalmıştı.
İşin içine kılıç girince sahipsiz bırakmışlardı eyerleri.
Ortak kanı oluşmuştu çoktan insanlar arasında
ve kesinleşmişti bile: Ödül, Grifone'nin olacaktı.

97

Ama arenada saray yöneticisi ve kralın seyisi
Salinterno da vardı, tüm krallığın yönetimi
ona bağlıydı; becerisinden ötürü kılıç
kullanmada da çok yetkin olduğu bilinmiştir hep.
Yarıştaki ödülü bir yabancının alacak olması
bayağı huzursuz ederdi onu.
Bir mızrak aldı eline ve Grifone'ye dönüp
kışkırtıcı bir tavırla ona bağırırken, meydan okudu.

98

Grifone de elindeki kısa ve kalın mızrakla onun canına
okuyacağını haykırdı, on kalkanının içinden
en iyisini seçmişti; yanlış yapmamak için kalkanını

hedef almıştı, acımasız mızrak canına okudu adamın,
deldi Salinterno'nun zırhını ve göğsünü, kaburgalarının
arasından girip sırtından çıktı, tamı tamına bir karış.
Kral dışında herkes mutluydu bu manzara karşısında,
çünkü herkes nefret ediyordu cinnri Salinterno'dan.

99
Ardından Grifone, iki Şamlıyı indirdi yere,
Ermofilo ve Carmondo: biri kral ordusunun başı,
diğeri donanmanın büyük amiraliydi.
Beceriksiz, işe yaramaz olan adam kapışmada
çabucak eyerinden düştü aşağıya,
ve devrildi tüm ağırlığıyla ötekinin üstüne,
öteki de karşı koyamaz oldu Grifone'nin
olağanüstü savaşçı ruhuyla indirdiği darbelere.

100
Seleucia beyi öteki yedi silahşörden çok daha usta
bir cengâver olarak görünüyordu; güçlü olmasının
yanı sıra iyi bir atı ve yetkin silahları vardı.
Savaşçılar birbirlerine,
güneşliğin miğferlere takıldığı yerden,
bindirmişlerdi mızrakları.
Ne ki Grifone kâfire öyle büyük bir darbe indirmişti ki
adam sol ayağının altındaki üzengiden yoksun kalmıştı.

101
Ardından parçalanmış mızrakların saplarını
bıraktılar ellerinden ve kınından çekilmiş kılıçlarıyla
girişti birbirlerine; ilk vuran Grifone oldu,
pagan büyük bir darbe almıştı; öyle şiddetli
bir darbe indirmişti ki demirci örslerini bile
parçalayabilirdi. Demir kaplama kemik kalkanını
böldü ikiye paganın ve eğer iki katlı
ve tavlanmış olmasaydı, alıp atmıştı kalçasını o darbe.

102
Aynı anda Seleucia güneşliğinden vurdu
Grifone'yi; öyle bir darbeydi ki parçalamış
ve paramparça etmişti mutlaka, öteki silahları
gibi tılsımlı olmasaydı eğer. Boşuna uğraşıyordu
pagan, zaman kaybıydı onunkisi,
her bir parçası taş gibiydi, her tarafı sert. Oysa
Grifone darmadağın etmişti onun tüm silahlarını,
bir kez olsun ıskalamamıştı darbeleri.

103
Seleucia beyinin ne kadar çapsız olduğunu
herkes görebiliyordu Grifone'ye oranla ve eğer
Norandino beklenmedik bir anda iki savaşçıya,
ayrılmalarını söylememiş olsaydı, altta kalan
Seleucia'nın canı çıkacaktı mutlaka.
Norandino işaret etti korumasına durdursun diye
bu çetin çatışmayı. Birini bir tarafa, ötekini diğer tarafa
çektiler, kral övgüye boğuldu bu davranışından ötürü.

104
Sözüm ona, dünyaya meydan okumak için
soyunan sekizli, bir kişiye bile karşı koyamamıştı;
kendilerini yeterince savunmayı bilemedikleri için
çekilmişlerdi birer birer havlu atarak arenadan.
Sekizliyle çarpışmaya gelmiş diğerleri, kalmışlardı
işsiz güçsüz buralarda, gittiği için işleri ellerinden;
Grifone almıştı elinden herkesin işini,
bu sekiz kişiye karşı koyarak tek başına.

105
Turnuva öyle kısa sürmüştü ki bir saatten önce
her şey bitivermişti:
ama Norandino mızrak yarışını uzatmak

niyetindeydi akşama kadar, balkondan indi
meydana ve dağıttı kalabalığı; ardından
savaşçıları ayırdı ikiye, soyluluk derecelerine
ve yiğitliklerine göre eşleştirmeye başladı onları,
ikinci bir turnuva başlattı.

106
O sırada öfke ve kızgınlıkla küplere binen
Grifone yerine döndü. Martano yüzünden
yaşadığı utanç, kazandığı utkunun yaşattığı
sevinç duygusundan daha ağır basıyordu.
Martano, üzerindeki lekeden kurtulmak ve Grifone'yi
sakinleştirmek amacıyla, sayısız yalanlar söyleyip
bahaneler uydurdu: kurnaz ve yalancı kahpe
Orrigille de elinden geldiğince ona yardım ediyordu.

107
Yiğit Grifone ona inansın ya da inanmasın,
bahaneler uydurmasına göz yumdu yine de,
kibar bir insan olarak; insanların, yeniden
Martano'yu meydanda görüp, kendilerini
tutamayıp bağırıp çağıracakları korkusuyla,
sessizce oradan uzaklaşmaya karar verdi. Sonra,
onları surlardan dışarı çıkaracak en kestirme
ve gizli bir yol buldular yollarının üstünde.

108
Grifone ya kendisi ya da atı mı yorgundu
bilinmez, ya da gözlerinden uyku aktığı için,
karşılarına çıkan ilk konaklama yerini
gördüklerinde durmaya karar verdi, iki milden
daha fazla yol gitmemişlerdi. Miğferini
ve bütün silahlarını çıkardı, çözdü atları
yular ve eyerlerinden ve kapandı odasına,
güzel bir uyku çekmek için girdi yatağa çırılçıplak.

109
Başını yastığa koyar koymaz, gözlerini kapadı
ve derin bir uykuya daldı.
Öyle derin uyuyordu ki porsuk ve kakırca
bile yanında hiç kalırdı. Bu sırada
Martano ve Orrigille dolaşmaya çıkarak o civardaki
bir bahçeye girdiler; ve orada örmeye başladılar
oynayacakları oyunun örgüsünü, öyle bir oyundu
ki insanoğlunun aklına gelebilecek gibi değildi.

110
Martano, Grifone'nin silahlarını, giysilerini,
atını gizlice alarak mızrak yarışında
yiğitliğini sergilemiş şövalye olarak çıkacaktı
Norandino'nun karşısına.
Planı iyice düşündükten sonra hemen koyuldu
gerçekleştirmeye, sütten daha beyaz olan atı,
kalkanı, miğferi, giysileri,
ve Grifone'ye ait her şeyi alıp giyindi onun gibi.

111
Korumalar ve kadınlarla birlikte meydana
geri döndü, henüz insanlarla doluydu meydan;
tam zamanında gelmişti, şenlik bitmek üzereydi,
mızraklar havada uçuşmuyor,
kılıçlar savrulmuyordu artık. Kral, miğferinde
beyaz tüyleri, beyaz giysili, beyaz atlı şövalyenin
bulunması emrini vermişti; kazananı sadece
üstündeki zırhından biliyordu, adını bilmiyordu.

112
Üzerinde kendi zırhı olmayan Martano, Grifone'nin
kılığında, ki aslan postuna girmiş
eşek gibiydi, emredildiği gibi Norandino'nun

huzuruna çıkarıldı, Grifone'nin yerine. Soylu
ve cömert olan kral onu karşılamak için ayağa kalktı,
sarılıp öptü ve yanında durmasını istedi. Tek başına
onu onurlandırıp övmek yetmeyecekti ona,
herkes onu kutlasın istiyordu kahramanlığından ötürü.

113
Tromba sesleri eşliğinde, o günkü yarışın
galibi duyuruldu, yüksek sesle tüm localara
ulaştırılmıştı adı ve yankılandı şerefsiz adamın
ismi tüm çevrede; kral kendisiyle birlikte gelmesini
istedi sarayına dönerken, sanki kendisine
denk biriymiş gibi; onurlandırdıkça onurlandırdı
kayralarla elinden geldiğince, yeterdi, artardı bile,
Ercole ya da Marte olsaydı karşısında.

114
Ona sarayında son derece gösterişli bir oda verdi,
ve Martano ile birlikte Orrigille'yi de ağırladı:
soylu genç kızlar ve kendi şövalyeleri eşlik ediyordu
kadına. Şimdi artık Grifone'den söz etmek
zamanı geldi sizlere: ayrımında olmadığı için
hiçbir şeyin, kuşkulanmamıştı bir dosttan
ya da bir başkasından gelebilecek bir oyundan,
uyumuş kalmıştı akşama kadar hiç kıpırdamadan.

115
Uyandıktan sonra olanların ayrımında olmak için
çok geç kalmıştı artık. Odasından telaşla çıkıp,
sözde kayınbiraderi ve yalancı Orrigille'yi aradı.
Onları bıraktığı yerde bulamayıp silahlarının
ve giysilerinin de orada olmadığını görünce,
bu işte bir bit yeniği olduğunu anladı;
ve kendi eşyaları yerine sahtekâr arkadaşının
eşyalarını gördü ve beyninden vurulmuşa döndü.

116
O telaşının üstüne onları ağırlayan hancı geldi,
ve Grifone ondan her bilgiyi aldı:
Martano, Grifone'nin beyaz silahlarını kuşanmış,
kadınla ve beraberindekilerle kente geri dönmüştü.
Grifone yavaş yavaş Amore'nin kendisinden
o güne kadar sakladığı gerçeğin izlerini bulmuştu;
kıvrandı büyük bir acıyla ve bildi bundan sonrasını:
adam Orrigille'nin kardeşi değil, dostuymuş meğer.

117
Acı duyuyordu boşu boşuna aptallığından ötürü,
oysa bir zamanlar bir yolcudan duymuştu zaten
bu gerçeği: yalan sözlerle kandırılmış olmak
bir kez daha, kendisini daha önce de kandıran
birinin sözleriyle. İntikamını alabilirdi, bilemedi:
şimdi canına okumak istiyordu, ne ki kaçırmıştı elinden;
çok büyük bir yanlış yapmıştı, şimdi de kendisine
pahalıya mal olacaktı silahlarını ve atını geri almak.

118
Ona yakışmayacak olan o zırhı üzerine giymektense,
o iğrenç kalkanı koluna geçirmektense, dahası,
herkesin alay edeceği o miğferi takmaktansa, üzerinde
savaş teçhizatı olmadan çıplak gitmeyi yeğlerdi kente;
aklı başında değildi, öç almak fikri ağır basıyordu.
İstediği tek şey o kahpeye ve sevgilisine ulaşabilmekti;
zamanında ulaştı kente, güneş henüz batmamıştı,
bir saat vardı neredeyse daha günbatımına.

119
Grifone'nin yöneldiği kapının sol yanında büyüleyici
bir kale duruyordu; savaş zamanı
kullanılacak sağlam bir kale değildi, çok sayıda

odayla dolu güzel bir şatoya benziyordu.
İçeride Suriye'nin kralları, beyefendileri
ve en önemli insanları, soylu kadınlarla birlikte
oldukça nezih bir odada oturmuş, hem göze hitap eden
hem de lezzetli saray yemeklerinin tadına bakıyorlardı.

120
Bulundukları oda şatonun üst katlarından birindeydi,
surların ötesini görmek olanaklıydı; büyük bir bölümü
görünüyordu zaten uzaktan kentin; tarlalar ve yollar
görkemli bir manzara içinde yer alıyorlardı.
Üzerinde taşıdığı silahlarla, yüz karası ve alçaklıkla bezeli,
Grifone göründü kapının eşiğinde,
yazgısı ona oyun oynamıştı sanki, kral ve konuklarıyla
karşılaşması pek de işine yaramamıştı çünkü.

121
Kadınlar ve şövalyeler, Grifone'yi, üstündekilerden
korkup kaçan kişi sandılar düellodan;
küçümseyici bakıyorlardı ona ve kahkahalar atıyorlardı
alaycı; alçak Martano gösterilen ilginin tadını çıkarıyordu,
Orrigille'yi de yanına almış, krala yakın oturmuştu.
Kral kapıdaki bu densiz ödleğin kim olduğunu öğrenmek
istedi onlardan; kendisine yapılan bir saygısızlık
olarak görüyordu adamın orada ortaya çıkmasını.

122
Bu nasıl bir yüzsüzlük, nasıl çıkabilmişti bu adam huzuruna,
böylesine can sıkıcı ve çirkin bir hadiseden sonra,
Kral, Martano'ya şöyle diyordu: "İlginçtir, sizin gibi
son derece güvenilir ve güçlü bir savaşçı, nasıl olur da,
doğuda, hiç kimsenin alçaklıkta boy ölçüşemeyeceği
böyle biriyle arkadaşlık etmeye kalkışır. Belki de
niyetiniz, onu bir kıyaslama ölçütü olarak kullanmaktır,
o yüksek değerinizin daha yüksek olduğunu göstermek için.

123
Ama ölümsüz tanrılar adına yemin
ederim ki, size olan saygım olmasaydı içimde eğer,
genelde onun gibilere yaptığım gibi, acımasız
halkın önüne atardım onu. Unutamayacağı
bir ders vermiş olurdum, ne denli düşmanı
olduğumu alçaklığın her zaman, görmüş olurdu
o da. Çıkarsa cezalandırılmamış olarak buradan eğer,
iyi bilsin ki bunu size borçlu olacaktır!"

124
Kalleş Martano krala karşılık verdi: "Yüce
Efendim, onun kim olduğunu bilmiyordum,
rastlantısal karşılaştım onunla,
Antakya'dan gelirken yolda. Değer görmüştüm
kılığından kıyafetinden arkadaşım olabileceğine,
çünkü bilmiyordum hiçbir şey ona ilişkin,
ne kendisi hakkında ne de cengâverliğiyle ilgili,
ta ki bugünkü rezaleti görünceye dek.

125
Bu rezalet beni çok üzmüştü, utanç vericiydi,
az kalmıştı, bu alçaklığının cezasını verecektim,
ve bir darbe indirecektim ki anında, eline bir daha
ne mızrak ne de kılıç alabilecekti; ama tabii ki sizin
yüceliğiniz karşısında boynum kıldan ince
ve ondan çok bu ortama duyduğum saygı sonsuz.
Arkadaşım olması bir iki günlük, istemiyorum ki
engellesin sizi, hak ettiği cezayı görmesi açısından:

126
bu dostluktan lekelenmiş olduğumu hissediyorum,
yüreğimin başında süreduran bir ağırlık olacaktır, eğer
çıkıp gittiğini görürsem buradan sağ salim; bir utanç

olacaktır, ekmeğini silahşörlükten kazananlar için:
onu serbest bırakmak yerine, beni mutlu etmek adına,
asın onu kulenin mazgallarının birine; övgüye değer
olacaktır bu davranışınız ve beyefendiliğe yakışan;
örnek oluşturacak ve ayna olacaktır her bir alçak için."

127
Bu sözlerini Martano'nun arkadaşı Orrigille de
hafif bir baş hareketiyle onaylamıştı hemen.
"Bence," diye karşılık verdi Norandino,
"suçu onu ölüme götürecek kadar ağır değildir.
Bunun yerine bu suçun cezası olarak mızrak yarışının,
tüm halkın önünde yeniden yapılmasını istiyorum."
Hemen çağırıp getirttiği bir baronuna
yapması gerekenleri anlattı.

128
Baron yanına birçok silahlı askerini aldı,
ve kentin kapısına doğru indi;
orada sessizlik içinde adamlarını topladı,
ve Grifone'nin gelmesini bekledi:
gelir gelmez onu hemen yakalayıp iki asma
köprü arasında ellerini ve ayaklarını bağladı,
ve alay ede ede itekleyip kakalayıp, ertesi gün
doğana dek onu karanlık bir odaya kapattı.

129
Güneş deniz ananın bağrından altın sarısı
ışınlarını yaymaya, dağların tepelerinden
gölgeleri kovalamaya ve etrafı aydınlatmaya
henüz başlamıştı; Martano, Grifone'nin
cesaret gösterip sonunda savunusunu yapıp,
kendisini temize çıkaracağından ve gerçek
suçlunun ortaya çıkacağından korkuyordu,
izin istedi ve oradan ayrılıp yola koyuldu,

130
uygun bir bahane buldu kraliyet ailesinin gözünde
gitmek için ve kalamayacağını söyledi gösteriye.
Kral ona başka başka armağanlar vermişti,
başkasının zaferiyle elde ettiği, büyük ödülün dışında;
ayrıca çok büyük ayrıcalıklar tanınıyordu ona,
krallık genelgesiyle yayınlanmış olan.
Ne ki biz şimdi onu bırakalım, gitsin gideceği yere,
hak ettiği biçimde karşılığını bulacaktır, söz veriyorum.

131
Grifone büyük bir utanç duygusu taşıyordu meydana
getirildiğinde, özellikle kalabalığın karşısında.
O çok büyük insan kalabalığının karşısına çıkarmak
istiyorlardı. Miğferini ve zırhını aldılar,
üzerinde bir tek yeleğini bıraktılar, çokça aşağılamak
istiyorlardı belli; kasaba götürürler gibiydi,
yüksek bir arabanın üstüne çıkarmışlardı, arabayı
iki öküz çekiyordu, uzun süre aç kalmış, bir deri bir kemik.

132
Yaklaşan bir araba daha vardı, adı kötüye çıkmış
bir arabaydı, içinde yaşlı kadınlar vardı, ayrıca
yarısından çoğu kahpe, orospuydu, arabayı sırayla
kullanıyorlardı. Hepsi saldırıyordu Grifone'ye,
alay ediyorlardı. Ona en büyük işkenceyi ise çocuklar
yapıyordu. Çirkin sözler, aşağılayıcı laflar ediyorlardı,
ve öldüresiye taşlayacaklardı kafasını gözünü,
aklı başında olan birkaçı araya girmeseydi eğer.

133
Onu başka biri gibi gösteren ve tüm kötü
yazgısının nedeni silahları olmuştu, arabanın
arkasından çamura bata çıka sürüklenirken,

hak ettikleri cezayı çekiyorlardı. Tekerlekler
yüksekçe bir yerin önünde durdu, bir başkasının
günahını ona mal ederek yüzüne vurdular; tellal,
yüksek sesle, trompet eşliğinde gözlerinin içine
baka baka, tüm halkın önünde, bağıra bağıra ilan etti.

134
Onu oradan alıp, götürdüler tapınakların,
iş yerlerinin, evlerin önüne,
kısacası her yerde gösterdiler insanlara;
ona karşı her türlü kötü, çirkin ve onur kırıcı
söz söylenmedik kalmadı. Ta kent dışına
götürüldü halk eşliğinde, halk onu linç etmek
ve atmak istiyordu kentin dışına,
ne ki bilmeden tamı tamına kim olduğunu hem de.

135
Ancak ayaklarındaki ve bir elindeki,
ardından ötekindeki zincirler çözülür çözülmez,
Grifone, kalkanını kavradı ve kılıcını aldı eline,
boyadı kana anında nerdeyse tüm alanı.
Onu engelleyecek ne mızrak ne de bir şiş vardı,
çünkü şaşkına uğramış halk silahsız geliyordu üstüne.
Devamını bir sonraki kantoda anlatacağım size,
artık bu kantoyu bitirme zamanı geldi Efendim.

Kişi ve Yer Adları[1]

1. Kanto

Sarazenler: İtalya'da Araplar olarak bilinen ancak Kuzey Afrika'da yaşayan Mauriler. Zaman içinde Araplaştırılan topluluklar. Kimi araştırmacılar bu iki tanım arasında bir ayrım yaparak Moriscolar'ın (Mori) İspanya müslümanları, Sarazenlerinse Haçlı seferleri sırasında Hristiyan olmayanlara takılan bir ad olarak görür. Sarazenler'in başında Agramante, Moriskolar'ın başında Marsilio vardır.

Agramante: Sarazenlerin kralı.

Troiano: Agramante'nin babası.

Carlo: Carlo Magno, Şarlman, Roma-Germen imparatoru.

Angelica: Destan'ın kadın kahramanlarından biri. Catai (kuzey Çin) kralı Galafrone'nin kızı. Çok güzel bir kadın olduğundan tüm şövalyeler onun peşinden gitmiştir. Rinaldo'ya âşıktır ama Rinaldo onu sevmez çünkü nefret pınarından su içmiştir. Daha sonra Rinaldo onu sevmeye başlar, bu kez Angelica nefret pınarından içtiği için nefret eder. Orlando onu Albracca'dan alır Batı'ya getirir. Orlando da kadına sırılsıklam âşıktır.

Marsilio: İspanyol komutan: Savaşta Agramante'nin yanında yer alır.

Montalbano: Rinaldo'nun memeleketi.

Amon: Dük Amone. Rinaldo'nun babası

Baiardo: Rinaldo'nun atı.

Ferraù: Sarazen komutan.

Almonte: Agolante'nin oğlu ve Galaciella ve Troiano'nun kardeşi. Orlando onu Aspromonte'de öldürür ve miğferinin dışında, kılıcı Durindana'yı ve atı Brigliadoro'yu elinden alır.

---

1 Kişi ve yer adları alfabetik değil, metinde geçtikleri sırayla verilmiştir.

Mambrino: Pagan kral, Rinaldo tarafından öldürülür.
Argalia: Angelica'nın kardeşi.
Lanfusa: Ferrau'nun annesi.
Aspromonte: Güney İtalya'da bir bölge.
Mongibello: Etna Yanardağı.
Sacripante: Kırgız kralı.
Catai: Angelica'nın ülkesi.
Albracca: Angelica'nın geldiği yer.
Ardenna: Ardenne.
Sericani: Uzakdoğuda adı sanı pek bilinmeyen bir bögede oturan bir halktır.
Nabatei: Arabistan'da yaşayan bir halktır.
Citerea: Venere, Venüs. Aşk tanrıçası. Citerea adı Citera'dan geliyor.
Diana: Av tanrıçası.

2. Kanto

Vulcano: Etna dağında demirci ocağı olan Vulcano, Zeus'un şimşeklerini hazırlamakla görevlidir.
Fusberta: Rinaldo'nun kılıcı.
Calesse: Calais.
Rodonna: Olasılıkla Rodez ve Tolosa arasında bir yer.
Stige: Styx Irmağı. Suyuna girince ya da bir şey daldırılınca asla zarar görmez.
Sericano: Sericana.
Alfana: Gradasso'nun atı.
Pinabel: Pinabello, aşağılık bir kavmin bireyidir ve Bradamante'nin (Chiaramonteliler) soyuna düşmandır.
Mompolier: Montpellier.
Narbona: Narbonne.
Castella: Castiglia (İspanya).
Acquamorta: Kıyıları Provans bölgesinin içindedir.
Vento: Rüzgâr, Rüzgâr Tanrısı.
Varo: Fransa'da Provans bölgesini sınırlayan bir nehir.
Rodano: Fransa'da Provans bölgesini sınırlayan bir diğer nehir.

3. Kanto

Phobeus: Güneş

Calisto: Kuzey kutbunu gösterir, Büyük Ayı takımyıldızlarının olduğu yerdir. Calisto, Zeus'un âşık olduğu ve söz konusu takımyıldızlarına dönüştürdüğü peri kızıdır.

Augustus: Roma'nın ilk imparatoru. MÖ 3–MÖ 14 arası hüküm sürmüştür.

Numa: Numa Pompilio. Roma'nın ikinci kralı.

Pontier: Pouthieu, Maganza ailesinin bulunduğu yer.

Este ve Calson: Este ve Calaone, Venedik'te iki kale.

Alberto: Tarihsel bir kişilik değildir, kim olduğu bilinmez.

Ugo: Alberto'nun oğlu.

Azzo: Ugo'nun kardeşi.

Ugo I: Alberto Azzo II'nin oğlu.Ariosto'ya göre Ottone ve Papa'yı ayaklanmış olan Romalıların elinden kurtaracaktır.

Folco: II. Azzo'nun oğlu.

Obizzo: I. Obizzo, Este Markizi.

Folco: Obizzo'nun kardeşi.

Enrichiler: Enrico il Nero, Bavyera ve Saksonya dükü ve oğlu Kibirli Enrico.

Guelfi: IV. Guelfo, Enrico il Nero'nun oğlu ve onun da oğlu VII. Guelfo.

Beşinci Azzo: I. Obizzo'nun oğlu.

Mario, Silla, Neron, Caio (Caligula), Antonio: Romalı şahsiyetler, kronolojik değil rastgele sıralanmıştır.

Aldobrandino: VII. Azzo'nun kardeşi.

Oton: IV. Ottone.

Ercole: Herakles.

Pisauro: Bugünkü Pesaro

Troento: Tronto Irmağı.

Isauro: Foglia Irmağı.

Rinaldo: VIII. Azzo'nun oğlu.

Obizzo: II.Obizzo,Rinaldo'nun oğlu.

Aldobrandin: III. Aldobrandino.

Topal Nicolo': II.Nicolo'

Alberto: V.Alberto.

Favenza: Şimdiki Faenza.

Nicolo': III. Nicolo, V. Alberto'nun oğlu ve veliahtı. Dokuz yaşında tahta çıkarıldı.

Tideo: Tideo'un kim olduğu bilinmiyor.

Terzo Oto: Üçüncü Oto. Ottobono Terzi, 1409'da tahtına göz diktiği için III Nicolo' tarafından öldürüldü.

Leonello: III. Nicolo'nun gayrimeşru çocuğu. Çok başarılı ve kendisini kabul ettirmiş bir prens.

Borso: Leonello'dan sonra tahta çıkmış ve dük unvanı almıştır.

Ercole: I. Ercole, III. Nicolo'nun yasal çocuğu, Borso'nun ardından 1471'de kral oldu.

Astrea: Altın çağın bitiminde insanlığın vahşetinden ötürü gücenmiş ve göklere çekilmiştir.

Medea ya da Progne: Mitolojik kişilikler, öz çocuklarını öldüren anneler olarak bilinirler.

Sigismondolar: I. Ercole'nin oğlu ve kardeşi.

İkinci Ercol: Fransız Renata ile evlenerek Fransa kralının damadı olmuştur.

Bordea: Bordeoux.

Alfonsiler: Alfonso'nun Dianti'den doğma gayrimeşru çocukları.

Pallade: Bilim Tanrısı.

4. Kanto

Rifri Dağları: Urallar.

Atlante: Boiardo'nun *Orlando Innamorato*'da sözünü ettiği kişidir. Ruggiero'yu kara bulutların etkisinden kurtarmak için çaba gösterir. Bir büyücüdür.

Gradasso: Ruggiero ile birlikte Atlante'nin yakalayıp şatoya kapattığı şövalye.

Rinaldo: Bir başka başkahraman.

Frontin: Aslında Sacripante'nin atıydı ama Brunello onu çalmış ve Ruggiero'ya armağan etmiştir.

Ganimede: Zeus tarafından kaçırılıp Olympos'ta tanrılara sakilik etmiştir. Ölümlülerin en güzeli sayılır.

Calidonia: Caledonia ormanları İskoçya'nın kuzeyinde ve özellikle klasik yapıtlarda adı geçen yerdir. Şövalye edebiyatına ilk defa Ariosto aracılığıyla girmiştir.

Tristiano, Lancillotto, Galasso, Artu, Galvano: Britanya şövalyeleri

Beroicche': Berwick.

Lurcanio: İtalyan baron, Ariodante'nin kardeşi, Ginevra'nın âşık olduğu adam.

5. Kanto

Megera: Cehennem Furie'lerinden biri

Tebe, Argo, Micene: Thebai, Argos, Mykene. Katliamların yaşandığı üç kent. Tebe'de Oidipus ve çocuklarının trajedi yaşamış, Argo'da Danaidler kocalarını öldürmüşlerdi; Micene'de Klytaimnestra kocası Agamemnon'u öldürmüştü.

Ginevra: İskoçya kralının kızı.

Ariodante: İtalyan baron.

Polinesso: Ariodante'nin rakibi, Dalinda'nın âşık olduğu adam, Arnavutluk dükü.

Dalinda: Ginevra'nın hizmetçisi.

Lurcanio: Ariodante'nin kardeşi.

Capobasso: Güneybatı İskoçya'da bir burun.

Zerbino: İskoçya kralının oğlu, Ginevra'nın kardeşi. bkz. 10-83,8; 13-6,7,8

Santo Andrea: Saint Andrews, İskoçya'nın doğu kıyısında bir kent.

6. Kanto

Astolfo: Orlando ve Rinaldo'nun kuzeni.

Oton: Ottone, İngiltere kralı, Astolfo'nun babası. Ottone, Milone ve Amone'nin kardeşiydi, onlar da sırasıyla Orlando ve Rinaldo'nun babalarıydı.

Alcina: Büyücü Morgana'nın kızkardeşi.

7. Kanto

Apulia: Puglia. Güney İtalya'da bir bölge. Kurtlarının büyüklüğüyle ünlüdür, klasik edebiyatta çokça geçer.

Amor: Amore. Aşk Tanrısı.

Invidia: Kıskançlık tanrıçası.

Argo: Yüz gözü olan mitolojik yaratık. Hiçbir zaman hepsini birden kapatmazdı. Giunone, Io'ya göz kulak olması için onu görevlendirmiştir ancak daha sonra Herakles tarafından öldürülmüştür.

Nino: Asur kralı.

Aracne: Antik Lidya'nın ünlü kumaş ustası. Minerva'ya meydan okuyup onu alt ettiği için örümceğe dönüştürüldü.

Idaspe: Hindistan'da bir nehir.

Pontiero: Ponthieu.

Nestorre: Nestor. Üç kuşak yaşamış bir Homeros kahramanı.

Provenza: Provans. Fransa'nın güneyi.

Alchino, Farfarello: Şeytan isimleri; daha önce Dante'de geçmiştir.

Valenzia: Valencia, İspanya. Özellikle 1600'lü yıllarda saray kadınları ve efemine erkekleriyle ünlüydü.

Adone: Venere'nin sevgilisi.

Atile: Kibele'nin sevdiği adam.

Alessandro: İskender.

Iulio: Sezar.

Scipio: İmparator Scipio l'Africano.

Ippolito ve kardeşi: Kardinal Ippolito ve Alfonio d'Este.

Ecuba: Hekabe. Priamos'un eşi, elli çocuklu ailenin tümünden sonra ölmüştür.

Cumea: Bin yıl yaşadığı söylenir.

Balisarda: Kılıç Orlando'dan Brunello'ya, ondan da Ruggiero'ya geçmişti.

8. Kanto

Rabicano: Ruggiero'nun atı.

Beroicche: Berwick.

Tamigi: Thames
Otone: İngiltere kralı ve Astolfo'nun babası.
Vallia: Galler.
Calesio: Calais.
Paulo: Thebai'de inziva papazı.
Ilarione: Filistin'de yaşayan inziva papazı.
Ebuda: İskoçya'nın kuzeybatısındaki takım adalarından (Ebridi) biri.
Proteo: Deniz tanrısı, Thetys ve Oceano'nun oğlu, deniz hayvanlarının bekçiliğini yapardı.
Fortuna: Yazgı.
Sacripante: Çerkes kralı, bkz. 1,45,4
Stigi: Styx Irmağı.
Bordella: Bordeaux. bkz. 3,75-2.
Namo: Bkz. 1, 8-8.
Brigliadoro: Orlando'nun atının adı
Brandimarte: Sarazen savaşçısı, Monodante'nin oğlu, Ziliante'nin kardeşi, karş. 6, 34,1-8. Çocuk yaşta kaçırılmış ve daha sonra Orlando tarafından vaftiz edilmiş ardından Fiordiligi ile evlendirilmiştir. Orlando'nun çok yakın arkadaşı.
Sole: Güneş.

9. Kanto

Duridana: Orlando'nun kılıcının adı. Zamanında Herakles'in olan kılıç, sonradan Afrikalı kralların eline geçmiş ve Ruggiero'nun amcası Almonte'den de Orlando almıştı.
Uvernia: Alvernia.
Picardi: Picardia.
Ibernia: İrlanda.
San Malo': Saint-Malo. Britanya'da küçük bir liman.
San Michele Dağı: Mont Saint-Michel.
Breaco ve Landriglier: Saint-Brieuc ve Treguier ya da Lantriguie Saint-Malo körfezi üstünde.
Anversa Irmağı: Schelda.
Selandia: Seeland, Danimarka'da bir ada.

Biscaglia: İspanya' da bir kent.
Frisa kralı: Cimosco. Frisa krallığı kuzey Hollanda'dır.
Olanda: Şimdiki Hollanda'nın güney kesimi.
Zilanda: Zelanda. Güney Hollanda'da kıyı bölgesi.
Baiardo: Rinaldo'nun atı, karş. 1, 12, 3.
Dordreche: Dordrecht, güney Hollanda.
Volana: Po Irmağının bir kolu.
Libyalı Anteo: Mitolojideki dev, her yere düştüğünde daha güçlenerek kalkar.
Belzebù: Beelzebub.
Ibernia: Irlanda.

10. Kanto

Aurora: Phoebus, Güneş.
Ecuba: Hekabe. Troya'nın en son kraliçesidir. Priamo'nun karısı ve elli Truvalı prensin annesidir. Yunanlar Priamo'nun bütün çocuklarını öldürürler. Son çocuğunun öldürülüşünü gören Ecuba kuduz bir dişi köpeğe dönüştürülür.
Ecco: Eco (Eko) Ovidius'a göre Aria ve Teira'nın kızıdır. Narciso'ya âşıktır, karşılıksız aşkından ötürü ölür ve sesi başıboş dolaşır her yerde.
Cloto: Kader tanrıçaları Moiralardan biri.
Aquitania: Fransa, Aquitania, Guascogna'nın eskil adı. Bradamante'nin doğduğu şatonun bulunduğu yer.
Erode: Giudea (Yahudi) kralı.
Eolo: Aiolos. Rüzgâr tanrısı.
Cataio: Catai.
Mangiana: Orta Asya'da bir bölge.
Quinsai: Zhejiang, Çin'de bir bölge.
Imavo: Himalaya Dağları.
Sericana: Asya'da bir bölge Gradasso yönetimindedir.
Sarmazia: Hazar Denizi'nin doğusu.
Pomeria: Pomerania.
Lincastro: Lancaster.
Varvecia: Warwick.
Glocestra: Gloucester.

Chiarenza: Clarance.
Eborace: York.
Nortfozia: Norfolk.
Cancia: Kent.
Pembrozia: Pembrok.
Sufolcia: Suffolk.
Esenia: Essey.
Norbelanda: Northumberlina.
Arindelia: Arundel.
Barclei: Berkeley.
Marchia: March.
Ritmonda: Richmond.
Dorsezia: Dorchester.
Antona: Hampton.
Devonia: Devonshire.
Vigorina: Winchester.
Erbia: Derlay.
Osonia: Oxford.
Battonia: Bath.
Sormosedia: Somerset.
Bocchingamia: Buckhigham.
Sarisberia: Salisbury.
Burghenia: Abergavenny.
Crosberia: Shrewsbury.
Roscia: Ross.
Ottonlei: Atholl.
Marra: Kuzey İskoçya'da bir bölge: Marr.
Trasfordia: Stafford.
Angoscia: Angus.
Boccania: Buchan.
Forbesse: Forbes.
Erelia: Erro.
Childera: Kildare, İrlanda'da.
Desmonda: Desmond, İrlanda'da.
Tile: Tule, Britanya'nın ötesinde bir ülke.
Filomena: Filomena, Progne'nin kız kardeşidir, Tanrılar onu bülbüle dönüştürmüştür.

11. Kanto

Fillide, Necra, Amanilli, Galeta: Peri kızları. Galeta'nın bu tanımı Vergilius'ta böyle geçtiği içindir.

Titrio ve Melibeo: Çoban şiirleri yazan şairlerdir ve sözü edilen güzelleri konu etmişlerdir şiirlerine.

Giuda: Giuda'nın cehennemdeki yeri ihanet edenlerin katıdır.

Ibernia Kralı: İrlanda kralı Oberto.

Aurora, Güneş, Titon: Şafak vakti. Güneş'in (Febo) önüne serdiği saçlarıyla kocası Titone'yi kıskandırır.

Nettuno: Neptün. Önce Proteo, sonra Neptün adını alır deniz tanrısı.

Ino: Ino, karısı Atamante'nin çılgınlıklarına dayanamaz ve kendisini oğlu Melicarta ile denize atar, tanrılar onları deniz azizlerine dönüştürürler. Ino, Leucotea; Melicerta, Palmone olur.

Nereide, Glauci, Tritoni: Deniz yaratıkları.

Fidia: Phidias. Ünlü Yunan yontucu (MÖ 500-436).

Frigyalı çoban: Paride (Paris), Giunone, Minerva, Venere arasındaki yarışmada jüridir ve üçü arasından Venere'yi en güzel seçmiştir.

Venere: Venüs.

Amiclee: Sparta yakınlarında bir kent.

Crotone: Crotone tapınağı, Giunone'ye adanmıştır.

Zeusi: Ünlü Yunan ressam (MÖ 484-380). Helen'in Giunone tapınağı için bir resminin yapılması istenmiş, her güzel kadından bir parça alınarak en güzel kadın yaratılmak istenmiştir.

Ionone: Giunone. Zeus'un karısı.

Friso: Atamante'nin oğlu. Ariete, Friso'yu üvey annesinin elinden kurtarmak için kaçırmıştır.

Zefiro: Zephyros. Bahar rüzgarı, batı rüzgarı.

12. Kanto

Cerere: Demetra. Verimlilik ve üretim tanrıçası.

Idea: Tanrıça Kibele. Kültü Ida dağında uygulandığı için Idea denilmektedir.

Yeni Castiglia, eski Castiglia: Yenisi İspanya'nın ortasında ve iki önemli kenti Madrid ve Toledo'yla ünlüdür. Eski Castiglia kuzey İspanya'dadır, başkenti Burgos'tur.

Manilardo: Norizia kralı, Norizia'nın yeri kesin olarak bilinmiyor.

Tremisen: Cezayir'de bir kent. Tremisenna ya da Tremisenne, ya da Tremisona.

Alzirdo: Boiardo'nun kahramanı.

Morte: Ölüm.

Virtu: Erdem.

13. Kanto

Baiona: Atlantik Okyanusu kıyısında Galizia bölgesinde.

Mongia: Galizia'da bir kıyı kenti.

Rochella: Rochelle.

Chiron: Kheiron. Cehennemdeki yarı at yarı insan bekçi.

Turpin: Carlo Magno'yu hikaye ettiği söylenen bir kronik yazarı, Reims'in başpiskoposu

Linguadoca ve Provenza: Doc dilinin konuşulduğu Provans bölgesi.

Isabella: Isabella d'Este (1474-1539). I. Ercole ve Eleonora d'Aragona'nın kızı, dük Alfonso ve kardinal Ippolito'nun kız kardeşi, II. Francesco Gonanga'nın eşi, Mantova markizi.

Menzo: Mincio Irmağı.

Tifi: Tigi, Argonatları Kolkhis kadar götüren gemici.

Beatrice: Beatrice d'Este (1475-1497) I. Ercole ve Eleonora d'Aragona'nın iki çocuğu, Ludovico Sforza (il Maro) Milano dükü ile evlendi. Daha sonra söyleyeceği gibi kadının ölümüyle Ludovico 1499 Fransalılarla girdiği savaşı yitirir ve zindana atılır, ölünceye kadar (1510) da orada kalır.

Moro: Ludovico il Moro. Lakabını armasındaki karaduttan alır.

Insubri: İtalya'daki Lombardia bölgesi.

Ausonio toprakları: Ausonio İtalya'nın ilk halklarından biri.

Ricciarda: Ricciarda di Salu, Marki Tommasso'nun kızı, III. Niccolo d'Este ile evlendi, sonradan Ercole ve Sigismondo adlı çocuklarıyla dul kaldı. Çocuklar sürgüne gönderildi.
Renata: II. Ercole'nin eşi.
Saksonyalı Alda: III. Ottone'nin kızı, II. Alberto Azzo'nun eşi.
Celano kontesi: Kim olduğu kesin bilinmemektedir.
Catalognalı Bianca Maria: Alfonso d'Angona'nın kızı, Leonello d'Este'nin eşi.
Bolognalı güzel Lippa: Ariosti ailesinden, III. Obizzo'nun eşi.
Katalonyalı Bianca Maria: Alfonso d'Aragona'nın kızı, Leonello d'Este'nin eşi.
Lippa da Bologna: Ariosto ailesinden III. Obizzo'nun eşi.

14. Kanto

Morini: Galler bölgesinde Belçika tarafında oturan eski bir halk.
Picardi, Normanni, Aquitani: Fransız ordusuna işaret ederler.
Fabrizio: Fabrizio Colonna, Vatikan ordusunun komutanı.
Arimino: Rimini.
Luigi: XII. Louis, Fransa kralı.
Isolier: Pamplona Beyi, Ferrau'nun kardeşi.
Traulcio: Trivulzio. Milanolu vali, zalimliğiyle ünlüdür.
Dorifebo, Folvirante: bkz. *Âşık Orlando* II XXIII 49,3-4
Balugante: Marsilio'nun kardeşi.
Leone halkı: XI. yüzyılda Kastilya'ya bağlanan küçük bir krallık.
Algarbi halkı: Algarve halkı. Güney Portekiz'de bir bölge.
Madarasso: Andalusia kralı.
Gade: Cadice
Beti: Guadalquivir.
Stordilano: Granada kralı.
Tesira: Portekiz kralı.
Larbin: Boiardo onu Portekiz kralı olarak göstermişti.
Maricoldo: Maiorca kralı.
Serpentino: Serpentino della stella. Bknz *Âşık Orlando.*
Sinagon: Calatrava (Yeni Castiglia'da bir kasaba) kralı.
Guadiana: Irmak ve o yörenin halkı aynı zamanda.

Matalista: Fiordispina'nın kardeşi. bkz.*Âşık Orlando,* l.n.48,7.
Asturga: Asturie'nin antik başkenti
Bianzardin: Chanson de Roland kahramanlarından biri.
Salamanca, Piagenza (Placenzia) Avila, Zamora, Palenza (Palenzia): Kuzey İspanya'da Leon krallığına ait eski kentler.
Saragosa: Marsilio'nun sarayının bulunduğu yer.
Martasin: *Âşık Orlando*, III, VI, 13-14 Bradamante öldürmüştür.
Garamanti: Antik bir halk.
Libicana: Libia.
Durdinasso: Orlando'nun öldürdüğü, Boiardo'nun bir kişisi.
Tingitana: Tangeri. Brunello, Angelica'nın yüzüğünü çalıp getirince Agramante Brunello'ya armağan olarak vermiştir.
Maurina: Moritanya'nın bir bölümü.
Costantina: Cezayir'in bir kenti.
Pinadoro: Ruggiero tarafından öldürülmüştür. bkz. *Orlando Innamorato* (*Âşık Orlando*) 3,6-32.
Esperia: Capo Verde Adaları.
Setta: Ceuta
Nasamoni: Bingazi yörelerinde yaşayan bir halk.
Amonia: Libya çöllerinde bir vaha.
Fizano: Fizan
Tardocco: Alzerbe kralı.
Mulga: Muluka Irmağına yakın bir bölge
Arzilla: Tunus'un Atlantik kıyısında bir kent.
Almansilla: Olasılıkla Numidia'da Massillerin bölgesi.
Tanfirion: Almansilla kralı.
Getulia: Antik Getulilerin ülkesi, Migrizia'nın bir bölgesi.
Gualciotto: Brandimarte tarafından öldürülmüştü: bkz. *Orlando Innamorato*, III, VII, XL
Alvaracchie: Büyük olasılıkla Kanarya Adaları.
Bellamarina: Cezayir ve Tunus kıyıları.
Rodomonte: Ulieno'nın oğlu, Cezayir'de Sergel kralı, yaman bir savaşçıdır.
Prusione: Alvaricchie (Mutlu Adalar) kralı.
Dardinello: Almonte'nin oğlu, Agramante'nin kuzeni.
Tremisende ve Norizia: Alzirdo ve Manilardo'nun taburları; Orlando ile karşı karşıya geldiler bkz. 12,69,vd.

Frizia: Frizya. Hollanda'nın kuzeyinde antik bir bölge.
Ocricoli: Otricoli. Buna benzer bir yarımada Otricoli'de vardı, Terni yakınlarında, Tiber Irmağı'nın çevrelediği bir kara parçası.
Garbo: Kuzey Afrika'da bir krallık.
Bonta: İyilik.
Silenzio: Sessizlik.
Discordia: Uyuşmazlık, Nifak.
Arcangelo: Cebrail.
Pace: Barış.
Quiete: Huzur.
Carità: Hayırseverlik.
Pietà: Acıma.
Umiltade: Alçakgönüllülük.
Gola: Pisboğazlık.
Avarizia: Cimrilik.
Ira: Öfke.
Superbia: Kibir.
Invidia: Kıskançlık.
Inerzia: Tembellik.
Crudeltate: Zulüm.
Averno: Cehennemin girişi.
Fraude: Düzenbazlık.
Benedetto: Benedettini tarikatının kurucusu, Benedetto da Norcia (Norcialı Benedetto)
Archita: Pythagoras'ın öğrencilerinden biri.
Tradimento: İhanet.
Omicidio: Cinayet.
Sonno: Uyku.
Ozio: Başıboşluk.
Pigrizia: Tembellik.
Oblio: Unutkanlık.
Fama: Şan, şöhret.
Discordia: Uyuşmazlık, nifak.
Pipino'nun oğlu: Şarlman.
Ferrau', Isolero, Serpentino, Grandonio, Falsirone, Balugante: İspanyol komutanlar. Bu kantonun ilk sayfalarında sözü edilen resmi geçitte adları geçer.

Sobrin, Pulian, Dardinel, Oran: Afrikalı komutanların adları.
Morte: Ölüm.
Buraldo, Ormida, Garamante, Marmonda, Clarindo, Soridan: Bu savaşçıların adları hepsi resmi geçitte anılmıştır.
Setta kralı: Dorilone.
Mallea: Bataklık. Ferrara civarında.
Moschino: Ariosto'nun çağdaşlarından. Sarhoşluğuyla ünlüdür.
Torseli Oberto: Tourslu Oberto.

15. Kanto

Francolin: Ferrara'nın bir kasabası.
Arzilla, Bambirago: bkz. *Çılgın Orlando*, 14,23,1
Baliverso: bkz. *Çılgın Orlando*, 14, 24,3-4
Corineo: bkz. *Çılgın Orlando*, 14, 23,4
Prusione: *Çılgın Orlando*, 14,27,1
Malabuferso: Çılgın Orlando, 14, 22,5
Salamone: İngiltere kralı
Danimarkalı Ugieri: Sarazenken Hristiyanlığa geçen bir şövalye
Guidiler: Guido di Borgogna ve Guido di Monforte.
Angeliniler: Angelino di Bordella (Bordeaux) / Angelino di Bellanda.
Ganaleone: Gano di Maganza.
Berlengier, Avollo, Avino, Otone: Bavyera dükü Namo'nun dört oğlu.
Andronica, Sofrosina: Logistilla'nın iki hizmetçisi. Bkz. X, 52
İndi: Hindistan
Nabatei: Arap ülkesi. İran Körfezi'ne, dahası Kızıl Deniz'e ulaşan alanı kapsar.
Tomaso'nun ülkesi: Maabar, Kamboçya. Sözü edilen kişi Aziz Tommaso'dur.
Chersonesso: Malacca adası. Zengin altın yataklarına sahiptir.
Traprobane: Seylan adası.
Cori: Capo Comasine.
Cochino: Deccan kenti.
Arganauti ve Tifiler: İspanya ve Portekiz'in yürekli gemicileri.

Astrea: Hak, hukuk.
Augustos, Traiano, Marco, Severio: Roma imparatorları.
Hernando Cortese: Hernan Cortez, Meksika fatihi.
Prosper Colonna: Romalı prens, önce Fransızlarla, sonra İspanyollarla işbirliği yaptı.
Pescaralı bir marki: Francesco d'Avalos.
Vastolu bir genç: Alfonso d'Avalos, Vasto ve Pescara markisi, İspanyol ordusunda yüzbaşı.
Pompeio: Pompeo Magno, MÖ 67 yılında Akdeniz'i korsanlardan temizleyen adamdır.
Calpe: Cebelitarık.
Doria: Andrea Doria. Ünlü denizci amiral.
Iulio: Giuglio Cesare, Sezar.
Ottavio: Ottaviano Augusto.
Antonio: Ottaviano'nun rakibi Marco Antonio.
Maghiler: Eski bir Pers kavmi, körfeze bu adı kendileri vermişti. Körfezin adı Magorum Sinus'tu.
Felice: Arabia Felix, Arabistan'ın çöl kısmından ayırt etmek için bu bölgelerine Mutlu Arabistan adını takmışlardır.
Eroi'ler ülkesine: Eski Mısır kenti Hermopolis.
Traiano ırmağı: Mısır'da bir nehir.
Arcangelo: Cebrail.
Venere ve Marte: Venüs ve Mars.
Mercurio: Merkür.
Cloride: Yunan mitolojisinde çiçek tanrıçası, Roma'da Flora.
Anubide: Anubis, Mısır tanrısı.
Canopo: Bugünkü Abukir, İskenderiye yakınlarında.
Memfi mezarlıkları: Piramitler, eski Memphis kentinden yirmi kilometre uzaklıkta yapılmıştır.
Damiata: Damietta.
Parca: Parcalar insan yazgısını ellerinde tutan üç kız kardeş. Tanrıça'nın elindeki ipin kopması ölüme işarettir.
Oliviero: Viyana markisi, Grifone ve Aquilante'nin babaları.
Gismonda: Grifone ve Aquilante'nin anneleri.
Fortuna adaları: Kanarya adaları, bkz. 15,7-2
Cristo: İsa peygamber.
Sansonetto: Mekkeli Sansonetto, Mekke sultanının oğludur.

Calvario tepesi: İsa'nın çarmıha gerildiği tepe.
Zaffo: Jaffa (Suriye'de)
Konstantin'in kentinde: Costantinopolis, İstanbul.

16. Kanto

Rama: Ramla, bugün İsrail sınırları içinde olan bir şehir.
İki tane Guidi...Berlinghero: Bkz. 15, 8,4-8;
Senna: Sen Irmağı.
Odoardo: Bkz. 10,83-4
Arimano: Bkz. 10,81-8
San Martino ve San Dionigi: Paris'in kuzeyindeki iki kapı.
Lincastro dükü: Leonetto, Lancaster dükü.
Orano kralı: Marbalusto. Bkz.14; 17, 3-4
Sobrino: Bkz.14; 24, 5-8
Isoliero: Bkz.14, 11-8
Trasone: Bkz. 10, 85-5
Oldrado...Fieramente...Ricardo...Enrico: Bkz. 10, 78
Ferraù: Bkz. 14;15,1-2
Feza kralı: Malabuferso. bkz.15; 7, 3-4
Prusion: Bkz. 14; 27, 1
Şanslı Adalar: Klasik edebiyatta Atlantik Okyanusunda bulunduğu hayal edilen efsanevi adalar.
Serpentino di Estella: Bkz.14,13-8
Puliano: Nasamonların kralı. bkz.14, 22-3
Matalista...Fellicone: Bkz. 14; 14-5 ve 16,1-2
Baricondo: Bkz. 14,13,1

17. Kanto

Gaius Marius (MÖ 157–MÖ 86): Romalı general ve kariyeri boyunca eşi benzeri görülmemiş biçimde yedi kere konsül seçilmiş siyasetçi. Topraksız vatandaşların askere alınması ve lejyonların piyade taburları şeklinde yeniden örgütlenmesi gibi çarpıcı reformlarla da tarihe geçmiştir.

Lucius Cornelius Silla (MÖ 138–MÖ 78): Romalı general ve diktatör.

Nerone: İmparator Neron.

Gaius Julius Caesar Augustus Germanicus: Daha çok Caligula takma adı ile bilinen Roma İmparatorluğunun üçüncü imparatoru.

Tito Flavio Domiziano – Titus Flavius Domitianus: Domitian adıyla bilinen Roma İmparatoru.

Massimino: Massimino Trace-Gaius Iulius Verus Maximinus: Maximinus Thrax (Trakyalı Maximinus) ve Maximinus I olarak da bilinen Roma İmparatoru.

Creonte: Yunan mitolojisinde bir kral.

Cerviteri: Etrüsk dönemine dayanan bir Roma şehri.

Mesenzio: Cervitereli bir Etrüsk kralı.

Ezzelino III da Romano ya da Ecelino da Romano: Gözüpek ve yiğit bir asker olarak anılırdı.

Adda: Kuzey İtalya'nın Lombardiya bölgesindeki ırmak.

Mella: Kuzey İtalya'nın Lombardiya bölgesine ait olan Brescia ve Cremona illerinden geçen ırmak.

Ronco: Forlì- Cesena ve Ravenna illerindeki ırmak.

Taro: Emilia – Romagna bölgesinde bir ırmak.

Aspromonte: İtalya'da bir bölge.

Agolante... Almonte: Bkz. 1, 30-7

Rodomonte: Sarza kralı ve Sarazen. Agramante ile birlikte Carlo Magno'ya karşı Fransa'yı işgal eder.

Pieta': Acıma.

Grifon: Oliviero'nun oğlu, beyaz koruyucu perisi vardır.

Orrigille: Grifone'nin âşık olduğu kadın.

Fata: Büyücü kadın.

Seleucia: Suriye'nin antik bir kenti.

Demostene: Yunanlı söz ustası Demosthenes.

Sidonia: Eski Fenike kenti Sidon, bugünkü adı Said.

Apamaia: Frigya'da bir kent.

Laodikeia: M.Ö 1. yüzyılda Anadolu'nun en önemli ve ünlü kentlerinden biridir.

Marte: Mars.

Ludovico Ariosto (1474-1533): Ünlü İtalyan şair. Hukuk öğrenimi görmüş, kalabalık ailesine bakmak için Ferrara dukalarının yanında çalışmak zorunda kalmıştır. Çağdaşı Machiavelli gibi Hümanizma-Rönesans'ın temelini oluşturan yazarlardan biri olan Ariosto şiirin yanı sıra komedya, hiciv gibi türlerde de eserler vermiştir. Kendisine ölümsüz bir ün kazandıran ve gelmiş geçmiş en büyük şairler arasında anılmasını sağlayan eseri Çılgın Orlando *üzerinde neredeyse 30 yıl çalışmıştır. Şair manzum şövalye hikâyelerini ve Şarlman'ın Hristiyanlığı yayma çabasını temel aldığı eserinde ince bir alaycılıkla derin bir insan sevgisini iç içe işler. Yayımlanmasının hemen ardından büyük bir başarı kazanan* Çılgın Orlando *sadece İtalya'da 154 baskı yapmış, hemen hemen bütün Avrupa dillerine çevrilmiştir. Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi'nde üç cilt olarak yayımlanacak olan* Çılgın Orlando, *İtalyanca aslından ve manzum olarak dilimize ilk kez çevriliyor.*

Necdet Adabağ (1942): Ankara Üniversitesi, DTCF İtalyan Dili ve Edebiyatı'ndan mezun oldu, ardından MEB burslusu olarak Urbino'da (İtalya) doktora yaptı, tezini Giacomo Leopardi üzerine yazdı. On yıla yakın bir süre İtalyan Kültür Merkezi'nde çevirmen, kültür ve sanat basın danışmanı olarak çalıştı. Yeniden üniversiteye döndü. 2000 yılında İtalyan Kültür Bakanlığı çeviri yarışmasında birincilik ödülü aldı. 2001 yılında DTCF dekanı oldu. 2007 sonrası Ankara Üniversitesi Rektör koordinatörüyken Edebiyat Ödülleri (roman, öykü, şiir) verilmesi yönünde ödül düzenleyicisi ve seçici kurul üyesi olarak çalıştı. Başta Leopardi, Petrarca, Machiavelli, Sciascia, Goldoni, Pirandello, Manzoni olmak üzere pek çok İtalyan sanatçı ve yazarın yapıtlarını Türkçeye çevirdi. 2013 yılında İtalya Devlet Nişanı Commendatore'ye layık görüldü.

THG
0409665
USF

9 786254 294655